

Dzam Wedeye

New Testament in Mery

Dzam Wedeye

New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

Contents

Mata	1
Markus	62
Luka	104
Yuhana	171
Məsler hay	219
Roma hay	281
1 Korințe hay	312
2 Korințe hay	342
Galat hay	361
Efez hay	372
Filipi hay	383
Kolosi hay	391
1 Tesalonik hay	398
2 Tesalonik hay	404
1 Timote	408
2 Timote	416
Titus	422
Filimon	426
Hebrə hay	428
Yakuba	450
1 Piyer	458
2 Piyer	467
1 Yuhana	473
2 Yuhana	481
3 Yuhana	483
Yuda	485
Məsine i Yuhana	488

Ngwalak i bazlam nakə Mata a watsa aye Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a derewel nakay aye na, anan: Yesu Kəriste nengeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye ka məndzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərəhe ha wu nakə a gwad ma vəlateye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta nengeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərmak. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dəkdek bay, hərwi ndo hay ka məndzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse derewel ngay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuḅe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dəvats.

Mata a ngəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A da ha labara ma tsaholok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).
- 5) Matətike ka gər i mandəve i məndzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

*Bəba tətə i Yesu hay
Luka 3.23-38*

¹ Anan derewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anan: ² Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ngay hay.

³ Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴ Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmon. ⁵ Salmon a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶ Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomon, may i Salomon na, ngwas i Uri. ⁷ Salomon a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸ Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Ozias. ⁹ Ozias a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amon. Amon a wa Zoziyas. ¹¹ Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ngay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹² Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³ Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴ Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵ Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶ Zakob a wa Yusufa tuk. Nengeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷ A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka məgəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

*Məwe i Yesu
Luka 2.1-7*

¹⁸ Anan ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ngay na, tə zalay Mari, nengeye mədel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹⁹ Yusufa mədel ngay na, nengeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say məndəde horoy ka Mari kame i

ndo hay bay. A dzala mə gər ɲgay mǝgǝre ha mǝdel ɲgay ta mǝkal.

²⁰ Hǝlay nakǝ neɲgeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbǝlom a bǝzay ha bo ma mǝsine, a gwaday: «Yusufa, slala i Davit, kǝ dzǝdzar mǝzle mǝdel yak Mari bay. Hǝrwi kiye a yay a Mari na, ta gǝdan ɲ i Mǝsǝfǝre Tsǝdanɲa eye. ²¹ Ma wiye wawa haslǝka eye, ada nǝkar ka zaleye Yesu*, hǝrwi ma tǝmiye tay ha gwala ɲgay hay abǝra mǝ mezeleme tay.»

²² Wu neheye tebiye tǝ ndislew na, hǝrwi ada wu nakǝ Bǝy Maduweɲ a tsik tǝ bazlam i ndo mǝde ha bazlam ɲgay aye mǝ ge bo. A gwad:

²³ «Anan dem nakǝ a sǝr zal zuk bay aye ma hutieye wawa, ma wiye wawa haslǝka eye, ta zaleye Emanuyel.†»

²⁴ Yusufa a pǝdeke abǝra ka mǝndzehǝre na, a ge wu nakǝ gawla i Mbǝlom a gwaday ge aye. A zla na Mari andza ɲgwas ɲgay a gay ɲgay. ²⁵ Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakǝ Mari a wa na wawa haslǝka eye. Ada Yusufa ma zaleye na, Yesu.

2

Ndo matǝkay dǝre a wurzla hay ti ye ka tǝv i Yesu

¹ Tǝ wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a hǝlay nakǝ Herod neɲgeye bǝy bagwar eye aye. Ma dǝba eye tǝ wa na Yesu na, ndo matǝkay dǝre a wurzla hay ti yaw mǝ bǝzay, tǝ ndislew a Zerozelem, ² ta tsǝtsah, tǝ gwad: «Bǝy i Yahuda hay nakǝ tǝ wa na anǝke aye na, mǝɲgay? Nǝmaa ɲgatay a wurzla ɲgay eye a tsaraw mǝ bǝzay ada nǝmaa yaw na, mǝdǝslay ha gǝr.»

* **1:21** Yesu na, andza mǝgwede Bǝy Maduweɲ ma tǝmiye tay ha ndo hay. † **1:23** Andza mǝgwede: «Mbǝlom tǝ nakway.» Zǝba ka Ezay 7.14; 8.8, 10. * **2:6** Zǝba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2. † **2:11** Enseɲs na, wu nakǝ tǝ fǝkawa hǝrwi mǝdǝslay ha gǝr a Mbǝlom aye. † **2:11** Mir: Mal nakǝ a ze hunɲa lele aye. Tǝ gawa ka mǝdahan ada mǝ ze bay.

³ Bǝy Herod a tsǝne bazlam tay niye na, a kwasay gǝr haladzay tǝ siye i ndo neheye ma Zerozelem aye tebiye. ⁴ A zalatay a bagwar i ndo neheye tǝ vǝlaway wu a Mbǝlom aye ta ndo neheye tǝ dzanɲgawa bazlam i Mbǝlom mapala eye, a tsǝtsah fataya a gwadatay: «Tǝ wa Kǝriste na, mǝɲgay?»

⁵ Ta mbǝday faya, tǝ gwaday: «Tǝ wa Kǝriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hǝrwi ndo mǝde ha bazlam i Mbǝlom a watsa, a gwad:

⁶ «Nǝkar Betelehem ka dala i Yahuda, nǝkar na, makǝtsa bo eye mǝ walan ɲ i gǝma neheye ka dala i Yahuda aye bay.

Hǝrwi bǝy nakǝ ma tsǝkuriye tay ha Israyel ndo ga hay aye na, ma deyeweye abǝra ma nǝkar.*»

⁷ Yawa! Herod a zalatay a ndo matǝkay dǝre a wurzla hay ta mǝkal. A tsǝtsah fataya, a gwadatay: «Ka ɲgatumay a wurzla ɲgay eye a tsaraw na, a hǝlay waray?» ⁸ Tsa na, a slǝr tay ha a Betelehem, a gwadatay: «Dum, pǝlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumen ɲ ha hǝrwi ada neɲ dǝrmak nǝ ye mǝdǝslay ha gǝr.»

⁹ Ndo neheye tǝ tsǝne bazlam i bǝy na, tǝ hǝl bo, ti ye. Ahǝl nakǝ faya ta diye na, tǝ ɲgatay a wurzla nakǝ a tsaraw mǝ bǝzay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gǝr i gay nakǝ wawa mǝ dǝma aye na, a lǝtse. ¹⁰ Tǝ ɲgatay andza niye na, dǝrev tay a rah ta mǝɲgwese. ¹¹ Tǝ fǝlǝkwa a gay, ti ye naha, tǝ ɲgatay a wawa ta may ɲgay Mari. Ta dǝkway gurmets, tǝ dǝslay ha gǝr. Tsa na, tǝ pǝla ha wu tay hay, tǝ vǝlay wu kǝriye a wawa niye. Tǝ vǝlay gura, wu andaya tǝ zalay enseɲs† ada ta

mir†. ¹² Ma dæba eye Mbælom a tsikatay ma mæsine, a gwadátay: «Ká mbædum gær ta tæv i Herod sa bay.» Tæ tsæne andza niye na, tæ hæl bo, ti ye a gæma tay ta tsæved mekelenj eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahæl nakæ ndo matækay dære a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbælom a yaw ka tæv i Yusufa ma mæsine. A gwadáy: «Lætse, zla na wawa ta may ngay, hwayum a Ezipt. Ndza mæ dæma hus a pat nakæ na gwadakeye maw aye, bæna Herod faya ma pæliye wawa nakay makæde na.»

¹⁴ Yusufa a tsæne andza niye na, a lætse, a ye tay ha wawa ta may ngay a Ezipt ta hævad. ¹⁵ Tæ ndza mæ dæma hus a pat nakæ Herod a mæt aye. Wu neheye tebiye na, hærwi ada wu nakæ Bøy Maduwenj a tsik tæ bazlam i ndo mæde ha bazlam ngay aye mâ ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mâ yaw abæra mæ Ezipt.Š»

Herod a bæbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zæba faya ndo matækay dære a wurzla hay ta vay gær na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slær ndo hay, a vølatay tsæved ka makæde wawa haslæka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla mæve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gæma neheye tæ mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mæde ha bazlam i Mbælom nakæ a tsik aye, a gwad:

¹⁸ «Mawude a tsænew abæra ma gæma i Rama, mætuwe tæ zlazlay haladzay mæ dæma.

Rasel faya ma tuwiye wawa ngay hay.

Dada a say mægæse dærev abæra ka mætuwe bay,

hærwi wawa ngay hay andaya sa bay.*»

Mæmaw abæra mæ Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dæba eye Herod a mæt na, gawla i Mbælom a yaw ka tæv i Yusufa ma mæsine ma Ezipt. ²⁰ A gwadáy: «Lætse, zla na wawa ta may ngay ada mbæda gær a gæma i Israyel, hærwi ndo neheye ta pæla tsæved ka wawa nakay makæde na aye na, ta mæt.»

²¹ Yusufa a tsæne andza niye na, a zla na wawa ta may ngay, a mbæda gær a gæma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsæne Arkelawos kæ ndza a bøy i bæba ngay Herod ka dala i Yahuda na, a dzædzar haladzay mede a dæma. Mæsine a gay sa, Mbælom a dáy ha wu nakæ ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgæma nakæ tæ zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo mæde ha bazlam i Mbælom neheye tæ tsik aye. A gwad: «Ta zaleyey na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzæhuþe ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ A hælaj niye na, Yuhana madzæhuþe ndo a yam a ndohwaw mæ kæsaf i Yahuda, a dæwa ha bazlam i Mbælom, ² a gwadæwa: «Mbædum ha mede kurom, hærwi Bøy i Mbælom bæse tæ nækurom.»

³ Yuhana na, ndo nakæ Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a tsik faya, a gwad:

«Ndo faya ma wudiye mæ kæsaf, a gwad:

Lambadumay tsæved a Bøy Maduwenj, lambadumay tsæved hay fehe lele tæ hædzak bay.*»

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, pe-teked manjara eye ta mækwets i zlægweme. A þarawa bæzihud ngay na, ta hæzlay. A ndayawa mæ kæsaf niye na, heyew ta wum. ⁵ Ndo

neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tã mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tã yawa ka tãv i Yuhana. ⁶ Tã dawha ma mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a dzãhuãbawa tay ha a yam mã magayam nakã tã zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zãba dãre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka tãv ñgay hãrwi ada mã dzãhuãb tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa dakum ha hwayum abãra ka sariya i Mbãlom nakã bãse kã ndzew aye na, way? ⁸ Anãke na, gum mãsler neheye ñgwalak eye, ada ndo hay ta sãriye ha ka mbãdũm ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kã dzalum mã gãr kurom: “Nãmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sãrum ha na, Mbãlom ma sliye faya mãge tay ha kwar neheye anañ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya malãva bo eye mãdãse tay ha dãrizl i gãrdãf hay fãroã abãra ka dala. Dãrizl i gãrdãf neheye tebiye tã wa hohway ñgwalak eye bay aye na, ta dãsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Neñ na, na dzãhuãbiye kurom ha a yam tsa hãrwi mãde ha na, ka mbãdũm ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakã ma deyeweye kame ga aye na, neñgeye a ze ga ta gãdãñ. Neñ na sla matsakway ahaya tahãrak ñgay hay abãra mã sik bay. Neñgeye na, ma dzãhuãbiye kurom ha ta Mãsãfãre Tsãdãñña eye ada ta ako. ¹² Wu mahãve daw andaya mã hãlay. Ma ñgãniye tay ha daw ta dzãndzar. Daw na, ma hayay gãr ma hãliye na a de. Ada dzãndzar na, ma dziye a ako nakã ma mbatiye dãdã bay aye.»

*Yuhana a dzãhuãb ha Yesu a yam
Markus 1.9-11; Luka 3.21-22;
Yuhana 1.29-34*

¹³ Ma dãba eye na, Yesu a yaw abãra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka tãv i Yuhana hãrwi ada Yuhana mã dzãhuãb ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wudã bay. A gwaday a Yesu: «Neñ dũh nakã na diye naha ka tãv yak ka dzãhuãbiye ga ha a yam aye tuk na, ada nãkar dũh ka deyeweye ka tãv ga na, kãkay!»

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbãday faya, a gwaday: «Tãma, mã ge bo andza niye anãke. Wu nakã Mbãlom a tsãtsah aye ka gakweye andza nakã a tsik aye.»

Yuhana a tãma bazlam i Yesu nakã a tsikay aye. A dzãhuãb ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzãhuãb ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abãra ma yam. Kwayañña magãrmbãlom a hãndãk tuwan, ada Yesu a ñgatay a Mãsãfãre i Mbãlom a mbãzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷ Tsa na, mãtsike me a tsãnew mã mbãlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wudã na haladzay. Dãrev ga faya ma ñgwasiye tã neñgeye.»

4

A say a fakalaw mãsãpete na Yesu

Markus 1.12-13; Luka 4.1-13

¹ Ma dãba eye na, Mãsãfãre i Mbãlom a ye ha Yesu a makulkwandah hãrwi ada Fakalaw mã sãpat na. ² Yesu a ndza mãhãne kuro kuro fad, hãpat hãvad ze mãnde wu mãnday. Ma dãba eye na, may a wur faya.

³ Fakalaw, ndo mãsãpete ndo a yaw, a hãndzãd ka tãv i Yesu, a gwaday: «Tãdã kã ge nãkar Wawa i Mbãlom na, gwadatay a kwar neh-eye tã tãra wu mãnday ada kã nda!»

⁴ Yesu a mbãday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mã bazlam i Mbãlom na, ndo zezeñ ma ndziye na, ta wu mãnday dẽk dẽk tsa bay, ane tuk na,

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3.

ma ndziye tə bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.*»

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gəma tsədaŋŋa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶ a gwadāy: «Tadə kə ge nəkər Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

“Mbəlom ma gwadateye a gawla ŋgay hay tã dzəna kar.

Tã kəndawa kar hərwi ada sik yak mã ndzay a kwar bay.†”»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kã dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.‡”»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahamba zəbol eye, a bəzay ha bəy i məndzibəra tə zlele nakə mə dəma aye tebiye. ⁹ A gwadāy a Yesu: «Ka dəkweŋ gurmets ada ka dəsleŋ ha gər na, na vələkeye ha a nəkər tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwadāy: «Fakalaw, do abəra kanan! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nətə ŋweŋ.§”»

¹¹ Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vələy wu mənday.

*Yesu a dazlay a məsler ma Galile
Markus 1.14-15; Luka 4.14-15*

¹² Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gəs na Yuhana madzəhuḅe ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret taday, tsa na, a ye abəra mə dəma, a ye a Kafernahum ka tsakay i dəlov i Galile, ma gəma i Zabulon ta Naf-tali. ¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵ «Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali, ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlov, ta diye i mag-ayam i Yurdum aye, a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶ Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvon aye na, ka ŋgatumay a dzaydzay bag-war eye.

Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaŋ aye na,

dzaydzay ka dəvakum.*»

¹⁷ A həlay niye kwayaŋŋa Yesu a dazlay mədə ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

*Yesu a zal gawla ŋgay kurre eye
hay*

Markus 1.16-20; Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlov i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ŋgay. Neŋged na, Simon nakə tə zalay Piyer neŋgeye ta malamar ŋgay Aŋdərə. Nətəye ndo məgəse kələf hay, faya ta kaliye gadaŋ tay a dəlov. ¹⁹ Yesu a gwadatay: «Du-mara, pumeŋ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhələw ndo hay.» ²⁰ Kwayaŋŋa tə gər ha gadaŋ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹ Yesu a ye kame dərəŋ tsek-weŋ sa na, a ndzatay a gər a ndo mekeleŋ eye sulo ta malamar ŋgay sa, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay. Nətəye mə kwalalaŋ i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambadiye gadaŋ tay hay. Yesu a zalatay. ²² Tə tsəne na, kwayaŋŋa tə gər ha kwalalaŋ i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

† 4:6 Dəmes hay 91.11-12.
mapala eye masulo eye 6.13.

‡ 4:7 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.
* 4:16 Ezay 8.23-9.1.

§ 4:10 Bazlam

*Yesu ta ndo hay haladzay**Luka 6.17-19*

²³ Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i mađuwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara Nğwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlawə tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matəra eye hay tebiye mə walaŋ i ndo hay. ²⁴ Labara i Yesu a da zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə həlayaw ndo neheye faya ta siye dəretsətseh ta dāvats hay wal wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matəra eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵ Ndo hay haladzay mbərzəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abəra ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye nğed i magayam i Yurdum aye.†

5*Yesu a da ha bazlam mə gər i mahamba*

¹ Yesu a nğatatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv nğay na, a tsal nğway a gər i mahamba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla nğay hay ta zəŋgal na ti ye ka təv nğay. ² A dazlay matətikatay, a gwadatay:

*Ngama i Mbəlom**Luka 6.20-23*

³ «Məŋgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərev tay nəteye mətawak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dərev.

⁵ «Məŋgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibəra.

⁶ «Məŋgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye hərwi marəhe ha gər a Mbəlom,

hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta giye nğwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma nğwalak dərma.

⁸ «Məŋgwese ka ndo neheye dərev tay tsədaŋŋə kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta nğateye a Mbəlom.

⁹ «Məŋgwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tā ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta sateye dəretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹ «Məŋgwese ka nəkurom tadə ndo hay ta tsadakum, ta sakum dəretsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye nğwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye.

¹² Nğwasum haladzay, dərev kurom mâ rah ta məŋgwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dəretsətseh a ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye tə lahakumaw aye.»

*Dzeke i sluwal tə dzaydzay**Markus 9.50; Luka 4.34-35*

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərüm ka məndzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vəd həraəəəə sa na, ma kəkay? Ma giye nğama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tə sik.

¹⁴ «Nəkurom na, dzaydzay i məndzibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsəholok aye na, ma nğahiye bo tətə bay. ¹⁵ Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na düh na, ka wu məpe

† 4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

lalam hərwi ada mâ dəvatay a ndo neheye mə gay aye tebiye. ¹⁶ Andza niye dərmak, mede kurom mâ zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye tâ ngatay a ngwalak nakə faya ka gumeye ada tâ zambadəy a Bəba kurom mə mbəlom.»

Yesu tə bazlam i Musa mapala eye

¹⁷ Yesu a gwadətay sa: «Kâ dzalum mə gər kurom na yaw na, hərwi məmbete ha bazlam i Musa mapala eye tə matətike i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi məmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mandəve ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslan i Mbəlom hay tə tsik məge aye duh. ¹⁸ Hərwi niye ney faya na tsikakumeye, sərum ha, kə ge magərmbəlom ta dala nəteye andaya huya na, ndəray ma sliye məmbete ha wuray kwa tsekwey abəra mə bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kəgəbay wu nakə mawatsa eye tsekwey bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo təday. ¹⁹ Hərwi niye, ndoweye kə gər ha bazlam mapala eye nəte, kwa tsekwey eye, ada faya ma dətay ha a ndo hay tâ ge andza neygeye na, neygeye ma təriye tsekwey ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tədə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam mapala ada ka tətikatay a siye i ndo hay tâ rəhay ha gər dərmak na, neygeye ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye ney faya na gwadumeye sa: Kə ge ka rəhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

Yesu a tsik ka məge mevel

Luka 12.57-59

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsikatay a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwadətay na: “Kâ kəd gər i ndo bay. Ndowneye kə kəd gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*” ²² Ane tuk na, ney faya na gwadəkumeye: Tadə ndoweye kə ge mevel ka malamar ngay na, da ta diye ha kame i ndo məge sariya. Tadə ndoweye kə gwadəy a malamar ngay: “Nəkar matərahəy eye” na, da ta diye ha kame i ndo mələve dala hay, ta geyə sariya. Ada tədə ndoweye kə gwadəy a malamar ngay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.

²³ «Agəla a saka mələtse məvələ wu a Mbəlom, a həlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gər ha wu yak niye kame i təv məvəlay wu a Mbəlom. Do, ta pəsum ha a bo təday, zay mâ ge mə walaṅ kurom ada maw, vəlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵ «Tadə ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka tsəved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərum bo bəna, mâ ye kar ha kame i ndo məge sariya təday bay. Hərwi ki ye kar ha ka təv i ndo məge sariya hay na, ta vəlay kar ha a həlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danğay. ²⁶ Faya na gwadəakeye: Sər ha na, kə ge ka hama suloy nakə kutoy məheme, ka vəl ha bay na, ka deyeweye abəra ma danğay bay.»

Yesu a tsik ka məge madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

²⁷ Yesu a gwadətay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, tə gwad: “Kâ ge madama bay.†” ²⁸ Ane tuk na, ney faya na gwadəkumeye: Ndowneye ka zəba ka ngwas, kə ge faya dərə a say a bor i bo ngay na, 6a

* 5:21 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17. † 5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14.

kə ge madama mə dərev ŋgay ta ŋgwas eye niye tsiy. ²⁹ Kə ge dəre i həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəŋ abəra tə nəkar. Ŋgama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. ³⁰ Kə ge həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na ada kâ kal ha dərəŋ tə nəkar. Ŋgama vərəzl i bo yak nəte mâ dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadə ndoweye kə say mahəhar na ŋgwas ŋgay na, kutoŋ mâ watsay dərəwel i mahəhere a həlay.†” ³² Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Ndoweye ka həhar na ŋgwas ŋgay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neŋgeye a təra ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ŋgwas nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.Š»

Yesu a tsik ka məmbede

³³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kâ mbada tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbada kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*” ³⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Kâ mbadum bay tebiye. Kâ mbadum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma. ³⁵ Kâ mbadum ta dala bay hərwi dala na, təv mape sik i Mbəlom. Kâ mbadum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgama i Bəy bagwar eye. ³⁶ Kâ mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudek kəgəbay zəŋzəŋ

na, ka sliye faya bay. ³⁷ Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a’ay na, gwadum a’ay dəkdek tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kâ mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

³⁸ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dəre a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərma, ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dəma zler dərma.†” ³⁹ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kâ mumay ha a dəma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəday ha maholom i həlay i gula dərma mâ faka faya. ⁴⁰ Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mâ zla na dərma. ⁴¹ Tadə a say a ndoweye məgaka kutoŋ, a gwadaka: “Zleŋ na wu ga anarj amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəŋ lele. ⁴² Ndoweye ka tsətsah fakaya wu na, vəlay. Ndoweye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kâ kərahay ha bay, vəlay.»

Mawude bo ta ndo mənə dərə yak

Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wudə ndo i maged yak, nay dəre a ndo mənə dərə yak.†” ⁴⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Wudum ndo mənə dərə kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakumeye dərətsətseh aye. ⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tərumeeye wawa i Bəba kurom Mbəlom

† 5:31 Bazlam mapala eye masulo eye 24.1.

* 5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24. † 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21. † 5:43 Levitik 19.18.

Š 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29.

nengeye mə mbəlom. Hərwi pat nğay a dəvatay a ndo i sewed hay ada a dəvatay a ndo i nğwalak hay. A pa yam nğay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma. ⁴⁶ Tadə ağəna ka wudum na, ndo neheye ta wuda kurom aye dekdek na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dzanjal hay tə ge a ze i kurom. ⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateye me a malamar kurom hay dekdek na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom. ⁴⁸ Tərūm na, ndo nğwalak eye hay mə wu hay tebiye andza Bəba kurom mə mbəlom, nengeye nğwalak eye.»

6

Məvəle wu na, kəkay?

¹ Yesu a gwadətay sa: «Gum met-sehe! A sakum mäge wu nakə bazlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kâ gum kame i ndo hay tebiye bay hərwi ada tâ zəba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kâ vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbəkək hay tə vəlawa andza niye mə gay i mađuwule me ada ka mazlazlan i tsəved aye hay. Nəteye ta pəla ndo hay tâ dəslatay ha gər. Faya na gwadəkumeye: Nəteye na, 6a ta huta magogoy tay tsiy. ³ Nəkar na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mâ sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a nğatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Nengeye ma vəlakeye magogoy.»

Mađuwule me

⁵ Yesu a gwadətay sa: «Ahəl nakə ka đuwulumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum andza i ndo i bəbəkək hay bay. Nəteye na, ta wuda mađuwule me mə gay i mađuwule me ta mələtse ada ka mazlazlan i tsəved hərwi ada ndo hay tebiye tâ nğatay. Neñ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha, nəteye na, 6a ta huta magogoy tay tsiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka mađuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada đuwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar mañgaha eye abəra ka ndo hay na, nengeye andaya tə nəkar ma vəlakeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka đuwulumeye me na, kâ đuwulum vəd vəd haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay ta đuwulay me a Mbəlom vəd vəd haladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nəteye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom 6a kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadətay sa: «Ka đuwulumeye me na, gwadum andza nakay:

Bəba may nakə mə mbəlom aye,
kwa way mâ sər ha, məzele yak
na, tsədanja.

¹⁰ Bəy yak mâ yaw a walañ may.

Wu nakə a saka aye mâ ge ka
məndzibəra
andza nakə mə mbəlom aye
dərma.

¹¹ Vələmay wu mənday nakə ma
slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese

andza nakə nəmay bəbay
nəmaa pəsətay ha a ndo
neheye tə gamay mənese
aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw
mâ səpat may bay.

Ane tuk na, tɔmamay ahaya abɛra
mɛ hɛlay i Fakalaw.

[Hɛrwi nɛkar na, Bɛy ka gɛr i
bɛy, nɛkar gadɛn ada nɛkar
mɛzlaɓ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, taɗɛ kɛ pɛsumatay
ha mɛnese a ndo neheye tɛ gakum
mɛnese aye na, Bɛba kurom
mɛ mbɛlom ma pɛsakumeye
ha dɛrmak. ¹⁵ Ane tuk na, ka
pɛsumatay ha mɛnese a ndo
neheye tɛ gakum mɛnese aye
bay na, Bɛba kurom Mbɛlom ma
pɛsakumeye ha mɛnese kurom bay
dɛrmak.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Taɗɛ
faya ka gumeye daliyam na, kɛ
gum andza ndo i bɛbɛrek hay bay.
Nɛteye na, ta mbɛɗawa ha dɛre
tay andza ta mɛtiye hɛrwi ada ndo
hay tɛ zɛba fataya nɛteye faya ta
giye daliyam. Faya na gwadumeye:
Sɛrum ha nɛteye na, ta huta ma-
gogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka
ka giye daliyam na, bara dɛre ada
faɗa mal ka mɛkwets i gɛr yak lele.
¹⁸ Andza niye, ndo hay ta sɛriye
ha nɛkar faya ka giye daliyam bay.
Ane tuk na, Bɛba yak nakɛ mandza
eye ma tɛv mangaha eye nenjeye
nɛte njwenj a sɛr ha. Faya ma
njgateye a wu nakɛ mangaha eye
faya ka giye aye. Ada mata vɛlaka
magogoy yak na, nenjeye.»

Zlele nakɛ mɛ mbɛlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadatay sa: «Kɛ hayu-
may gɛr a zlele ka mɛndzibɛra bay
hɛrwi mɛtul hay ta renjɛz ta nasiye
ha tebiye. Mɛkal hay bɛbay ta
slɛliye gay kurom hay ta hɛliye
zlele niye. ²⁰ Hayumay gɛr a zlele
kurom na, a mbɛlom. Mɛ dɛma na,
mɛtul hay ta renjɛz ta nasiye ha
bay, mɛkal hay ta sliye faya mede
makɛle ahaya bay. ²¹ Hɛrwi dɛrev
yak mandza eye na, ma tɛv nakɛ
zlele yak mɛ dɛma aye.»

Dzaydzay ta lɛvonj

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadatay sa: «Dɛre yak
na, andza lalam ma dɛviye dzay-
dzay a bo yak tebiye. Taɗɛ dɛre yak
a zɛba kwetseh kwetseh lele na, bo
yak kɛtsek mɛ dzaydzay. ²³ Ane
tuk na, taɗɛ dɛre yak lele bay na,
bo yak kɛtsek ma lɛvonj. Yaw, taɗɛ
dzaydzay mɛ nɛkar kɛ mbata na,
nɛkar mandza eye ma lɛvonj zɛnjɛn
eye.»

Mbɛlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ndɛray
ma sliye mɛge mɛsler a ndo i gay
njgay hay sulo bay. Hɛrwi pat
nenjed na, ma geye sewed a ndo
njgay nenjed, ma wuɗiye na nenjed
lele. Kɛgɛbay ma gɛseye me a ndo
nenjed, a ndo nenjed ma gɛseye
me bay tebiye. Nɛkurom bɛbay,
ka slumeye faya mɛge mɛsler a
Mbɛlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Mɛpe mɛdzal gɛr ka Mbɛlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hɛrwi
niye, nenj faya na tsikakumeye:
Kɛ dzalum gɛr hɛrwi wu mɛnday
kɛgɛbay hɛrwi wu mɛsay, kɛgɛbay
hɛrwi peteked bay. Hɛrwi mɛsɛfɛre
na, a ze wu mɛnday ada bo kurom
na, a ze peteked segey. ²⁶ Zɛbum
ka diyen hay tɛday. Ta slɛga bay, tɛ
pala wu tay tɛ hayay gɛr a wuray
a de bay. Ane tuk na, Bɛba kurom
mɛ mbɛlom faya ma vɛlateye wu
mɛnday. Nɛkurom na, ka zum tay
ha diyen ha haladzay.

²⁷ «Way nakɛ mɛ walaɛ kurom
ma sliye faya masɛkah ha mɛndze
njgay ka mɛndzibɛra ta mɛdzele gɛr
njgay nakɛ faya ma dzaliye aye na,
way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka pe-
teked na, hɛrwi mey? Zɛbum ka
mɛvurze i guzer hay mɛ pesl tɛday.
Tɛ ge mɛsler bay, tɛ njgar peteked
bay. ²⁹ Faya na gwadakumeye,

kwa Salomon nakə zlele eye hal-adzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədœ na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsek-wej aye bədaw!

³¹ «Kā gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kā dzalum bay. ³² Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma vəlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kā dzalum ka wu nakə tədœ aye bay. Tədœ na, ma dzaleye a gər ŋgay. Ka pat məsləlaw na, dəretsətseh ŋgay eye da.»

7

Kā gumatay sariya a ndo hay bay

Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadatay sa: «Kā gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada Mbəlom mā gakum sariya bay dərma. ² Hərwi Mbəlom ma gakumeye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərma. Ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ³ Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dære i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dære yak aye ka ŋgatay bay na, hərwi mey? ⁴ Ma kəkay nakə ka sliye məgwaday a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha nā zlaka ahaya tsakwal abəra mə dære yak”, ada dūh mə dære yak eye na,

mayako gəlawwa. ⁵ Nəkar ndo i bəbərek, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dære yak təday ada ka ŋgateye a dære kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dære i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakə tsədanŋa eye na, kā vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta ŋguradiye kurom ha. Wu i maslawa kurom hay na, kā kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a maged

Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ⁸ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiye, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

⁹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay a tsətsah faya wu mənday na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰ Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dədœ daw? ¹¹ Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərūm məvəle wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye məvəle wu ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw?»

Wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tā gakum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta dərəwel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsəved hay sulo

Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Fələkum ta maged nakə hala bay aye. Hərwi

maged nakə zlabatam eye ada tsəved nakə a wur bo mede tə dəma bay aye na, tsəved mede ha ndo a mädze. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, maged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsəved mede tə dəma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay bay.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay

Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe ta ndo neheye tə gwaf nəteye ndo mädə ha bazlam i Mbəlom aye. Ta deyeweye a walaŋ kurom andza təbaŋ hay. Azlakwa bay mə hud i bo tay na, nəteye andza kəra i pəsl neheye terengez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərume ye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maŋgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maŋgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ngwalak eye na, ma wiye hohway ngwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway ngwalak eye bay dərma. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ngwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dəvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ngwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ngwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərume ye ha ka bo abəra ndo mädə ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

Dada na sər kurom ha bay

Luka 13.25-27

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərume ha, ndo neheye faya ta tsikeneye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” tə

bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedeŋeye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, nəmaa da ha bazlam i Mbəlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaŋ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikateye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

Gay hay sulo

Luka 6.47-49

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye a ndzakit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ngay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaŋ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neŋgeye a ndzakit bo ndo i matərakahaŋ nakə a dəzl gay ngay ka hewiyen aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ngay aye na, matətike ngay niye a gatay hərbaəbəkka a ndo neheye ka təv ngay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaə i Mbəlom.

8

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Markus 1.40-45; Luka 5.12-16

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədanŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədanŋa!» Kwayanŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədanŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvalaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanŋa.»

Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma

Luka 7.1-10

⁵ Yesu a ndisl a Kafernahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ŋgay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətagay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla də nəkar kə ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmak. Na gwaday a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ŋgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadatay a ndo neheye faya ta pay

bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakum-eye, sərum ha, dāda na ndzay a gər a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərum ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma məgəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye haŋe ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye.*»

¹³ Tsa na, Yesu a gwaday a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətagay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayanŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dəvats hay

Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, maraḅaraḅ a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, maraḅaraḅ a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlok a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ŋgay. A mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye dərmak.

¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway, ada kə zla fakwaya abəra dəvats kway hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ŋgay na, a gwadatay

* **8:12** Bazlam nakay a say məgwede na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay.

† **8:17** Ezay 53.4.

a gawla ngay hay: «Takwa ka me i dəlov, a diye nenǵed.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədzanǵawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye a həndzəd naha ka təv ngay, a gwaday: «Miter, kwa a ngay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbəday faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyen hay dərmaǵay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwaday: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbəday faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a mətasl

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ngay hay tə pay bəzay. ²⁴ Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dəlov aye na, kwayaŋŋa mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dāŋwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huđ i yam. Ane tuk na, Yesu na, nenǵeye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla ngay hay ta həndzəd naha ka təv ngay, ta pədeke ha, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakw-eye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzal gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dedfik. ²⁷ A gətay hərbaəbəkka a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dəlov nenǵed, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dəretsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk dāv?»

³⁰ Ka təv eye niye dərəŋ tsəfa ta nəteye na, mədəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday.

³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Tadə a saka məhəhere may na, slər may ha a bo i mədəras təday eheye.»

³² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i mədəras niye hay. Kwayaŋŋa mədəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye mədəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ngatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwaday: «Do abəra ka dala may.»

9

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam, a tasaw abəra ma dəlov niye, a ye a gəma ngay.* ² Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra

* 9:1 Niye na, wuzlahgəma i Kafernahum. Zəba ma Markus 2.1.

eye mahəna eye ka sləlah. Yesu a zəba ka mədzał gər i ndo niye hay na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev mā ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴ Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum mədzał gər nakə ŋgwalak eye bay aye na, hərwi mey?»

⁵ Maa da me məgwedə: «Mezeleme yak kə pəsa» na, waray, kəgəbay «Lətse, do» na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka mändzibəra.» Tsa na, Yesu a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla sləlah yak, do a mətəgay.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətəgay.

⁸ Ndo hay tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom hərwi kə vəlatay gədaŋ a ndo hay haladzay.»

Yesu a zalay a Mata

Markus 2.13-17; Luka 5.27-32

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neŋgeye faya ma diye na, a ŋgatay ndo wuray məzele ŋgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzaŋgal. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadətay: «Miter kurom faya ta

ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. ¹³ Dum, bazlam nakay a say məgwedə mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: «A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna gənaŋ neheye ka kədumeŋeye bay.†» Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwadəy a gər tay nəteye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Yesu a tsik ka daliyam

Markus 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuəbe ndo a yam hay ti ye ka təv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tə ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətuwe bay. Ane tuk na, pat eye ma slaweye ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha petekəd wədəye mətepe ka petekəd guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, petekəd wədəye ma ŋgərđiye ha petekəd guram eye, petekəd guram eye ma səkahiye maŋguredə ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda

a dāma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma səkthi ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma.

*Yesu a mbəl ha dem i bəy ada
ngwas wuray dāvats eye*

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikat-eye andza niye na, bəy wuray a yaw ka təv i Yesu, a dəkway gurmets, a gwadāy: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ngay hay, tə pay bəzay a bəy niye.

²⁰ Ngwas wuray andaya dāvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə huđ. Dāvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəd naha ka Yesu ta dāba, a lamay a me i peteked ngay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mə gər ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbədə me a dāba, a ngatay, a gwadāy: «Tete dem ga! Mədzal gər yak kə mbəl kar ha.» Kwayanṅa ngwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ngatay a ndo məfe fagam hay ta ndo hay hal-adzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadāy: «Dum abəra kanan! Dem nakay kə mət bay, nengeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, wuyi tə ngwasa faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka təv niye na, guluf hay

sulo tə pay bəzay tə mawude eye, tə gwadāy: «Yesu, Wawa i Davit, nəmaā gaka mə bo təbədew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ngay, a fələkwa a dāma na, guluf niye hay ta həndzəd naha ka təv ngay. Yesu, a tsətsah fataya, a gwadāy: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha daw?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Ayaw, Bəy Maduwerṅ.»

²⁹ Yesu a lamay a dāre tay, a gwadāy: «Mbəlom mā vəlakum andza nakə faya ka həbumeye ta mədzal gər kurom nakə ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dāre tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadāy: «Tsənum lele, ndəray mā sər ha wu nakay bay.» ³¹ Ane tuk na, ti ye tə dā ha labara i Yesu ma gama niye tebiye.

*Yesu a mbəl ha ndo wuray
madəda eye*

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dāre tay a həndək ti ye abəra mə dāma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ngay. ³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfəre niye ngwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wulanṅa lele. A gatay a ndo niye hay wadən wadən. Tə gwad: «Dada ndo kə ngatay a slala i wu nakay nəte ma İsrayel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tə ngatay andza niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, bəy i fakalaw hay!»

Ndo hay tə gay mə bo a Yesu

³⁵ Yesu a həhalawa ma wu-zlahgəma hay ta gəma hay. A tətikawa tay a ndo hay mə gay i maduwule me hay, a dāwa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom, a mbəlawa tay ha ndo i dāvats hay tebiye ada ndo matəra eye hay tebiye. ³⁶ Yesu a zəba ka ndo neheye haladzay aye na, tə gay mə bo haladzay, hərwi mədzal gər

tay makwasa eye ada ta ge bāle. Nəteye andza təbāŋ neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. ³⁷ A gwadətay a gawla ŋgay hay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. ³⁸ Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mā səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.»

10

Ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo

Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

¹ Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo. A vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay, ada məmbəle tay ha ndo i dəvats hay ta ndo neheye matəra eye aye. ² Məzele i ndo i maslaŋ ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Təday Simoŋ nakə tə zalay Piyer aye ta malamar ŋgay Aŋdərə, Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta Mata, neŋgeye ndo matsekele dzaŋgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade, ⁴ Simoŋ ndo məge vərəm hərwi dala ŋgay*, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu a slər ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slər ndo i maslaŋ ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye, a tsikatay gər i bazlam hay, a gwadətay: «Kâ yum a gay i ndo neheye nəteye Yahuda bay aye bay, kâ fələkum a gəma i Samari hay bay. ⁶ Dum düh na, ka təv i Israyel hay, hərwi

nəteye andza təbāŋ madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsəvedə na, dumatay ha, gwadumatay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədəw mazlambar tə nəkurom.” ⁸ Mbəlum tay ha ndo i dəvats hay, mbəlum tay ha mədahaŋ hay, mbəlum tay ha ndo mədagwada eye hay, həharum fakalaw abəra mə bo i ndo hay. Ka hutum gədaŋ neheye na, kəriye, nəkurom dərmak vəlumatay a ndo hay kəriye. ⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ həlum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ həlum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahəhele kurom hay bay, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ həlum tahərak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo məge məsler na, kutoŋ ma hutiyə wu mənday ŋgay.»

¹¹ Yesu a gwadətay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay kəgəbay a gəma na, pəlum ndo nakə neŋgeye maləva bo eye ka matəme kurom aye. Ndzum mə gay i ndo niye hus a pat nakə ka deyumeye kurom abəra ma təv niye aye. ¹² Ahəl nakə faya ka fələkumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbəlom mā vəlakum zay!” ¹³ Tadə ndo i gay niye hay ta təma kurom na, məpəse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadə ta təma kurom bay na, muma ahaya fataya abəra məpəse me i zay kurom. ¹⁴ Tadə ka fələkum a gay i ndo kəgəbay a wuzlah gay, ndo neheye mə dəma aye ta kərah matəme kurom kəgəbay məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma təv niye ada tətəkum ha bətekwew i gəma tay abəra ka sik kurom hay.† ¹⁵ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya tay ma dziye me ma ziye i ndo i Sodom ta

* **10:4** Simoŋ neŋgeye ndo i Yahuda. Ahəl nakə ka təra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vərəm hərwi dala ŋgay. † **10:14** Məge andza niye na, andza məgwədə ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hərwi ndo neheye sa bay. ‡ **10:15** Gəma neheye sulo aye na, maraha eye ta mənese. Zəba mə Madazlay i wu hay 19.

Gomora.†»

Dəretsətseh neheye ma deyew-eye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Anaj, na sləriye kurom hay andza təbaŋ hay a walaŋ i ndo neheye andza kəra i pesl hay aye. Tərum andza dədəcə neheye faya ta tsəpiye bo tay aye, ada ndzum mənese mâ ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷ Gum metsehe, hərwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndaḅiye kurom ta mandalaḅa mə gay i maḁuwule me hay. ¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay hərwi ga, hərwi ada kâ slum faya məte mbal ga ta dedək kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹ Ahəl nakə faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Kâ gwadum: “Nəmaa ta gwadiye kəkay? Nəmaa tsikiye na, mey?” bay. A həlay niye, Mbəlom ma vəlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye. ²⁰ Andza niye mata tsike me na, nəkurom bay. Mata tsike me mə nəkurom na, Məsəfəre i Bəba kurom Mbəlom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tâ kəd tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərma. Wawa hay ta natay dəre a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. Ane tuk na, ndo nakə kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ²³ Tadə agəna ta sakum dəretsətseh ma gəma nakə nəkurom mə dəma aye na, hwayum a gəma neŋged. Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha, neŋ Wawa i Ndo na maweye na, ka dzum ha gər mahəhele ma gəma neheye ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ndo i məsler ma ziye ndo i gay ŋgay bay. ²⁵ Tadə ndo nakə faya ta tətikiye wu aye ka təra andza ndo matətikay wu ada ndo i məsler ka təra andza ndo i gay ŋgay na, niye na, dā. Tadə ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bədaw?»

Kâ dzədzarumay a ndo zezəŋ bay
Luka 12.2-9

²⁶ «Hərwi niye, kâ dzədzarumatay a ndo hay bay. Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ²⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na, masumay a mətsike parakka mə dzaydzay ta həpat. Wu nakə ta tsikakumeye ka zləm tə məsəsəkwe aye na, wudum ha kələrta ka gər i gay. ²⁸ Kâ dzədzarumatay a ndo neheye ta kədiye slo i bo kurom aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mədze ha məsəfəre kurom bay. Dzədzarumay düh a Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo kurom ta məsəfəre kurom eye dzay a ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta səkəmiye tə dala nəte na, ka sərum təbədew? Ane tuk na, kwa nəte mə walaŋ i diyeŋ hay ma dədiye bay, say kə yay a gər a Bəba Mbəlom mâ dəd. ³⁰ I kurom na, kwa məkwets i gər kurom bəbay, Mbəlom kə pasla na. ³¹ Hərwi niye, kâ dzədzarum bay, nəkurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndoweye kə tsik parakka kame i ndo hay: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ dərma na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ dərma na tsikiye kame i Bəba ga

mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga bay.”»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw varam

Luka 12.51-53

³⁴ «Kâ dzalum neŋ na yaw, nâ zlaw zay ka mändzibəra na, kâ dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam duh.

³⁵ Na yaw na, mangəne tay ha ka bo abəra ndo hay. Wawa haslaka eye ta bəba ŋgay, dem ta may ŋgay, ŋgwas ta may i zal ŋgay, ³⁶ ndo hay mə gay tay ta niye a bo dəre.»

Gawla i Yesu tâ ləva ha bo ta mavale məsafəre tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷ Yesu a gwadatay sa: «Ndowneye ka wuda bəba ŋgay ta may ŋgay ka ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. Ndowneye ka wuda wawa ŋgay haslaka eye tə dem ŋgay a ze neŋ na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. ³⁸ Ndowneye kə zla mayako mazləmbada eye kə peŋ bəzay bay na, neŋgeye ma sliye mändze ka təv ga bay. ³⁹ Ndo nakə a say mətəme ha məsafəre ŋgay aye na, ma dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsafəre ŋgay hərwi ga aye na, ma hutiyə a dəma duh.»

Tadə ndoweye ka təma gawla i Yesu hay na, a təma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndoweye ka təma kurom na, ka təma na, neŋ. Ada tadə ndoweye ka təma ga na, a təma ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴¹ Ndowneye ka təma ndo məde ha bazlam i Mbəlom hərwi nakə neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo məde ha bazlam aye. Ndowneye ka təma ndo nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye hərwi nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo

nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye. ⁴² Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, tadə ndoweye kə vəlay yam gəsiyem nəte matasla eye a ndo nakə makətsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hərwi nakə neŋgeye gawla ga aye na, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

11

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay neheye a tsikatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka təv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mədatay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

Yesu ta Yuhana madzəhuβe ndo a yam

Luka 7.18-23

² Ahəl niye na, Yuhana madzəhuβe ndo a yam neŋgeye ma danŋay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka məsler ŋgay nakə faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i ŋgal mə walaŋ i gawla ŋgay hay, ³ hərwi matsətsehe ka Yesu: «Nakar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeleŋ daw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴ Yesu a mbədatay faya: «Dum təkərumay a Yuhana wu nakə ka tsənum aye ada wu nakə ka ŋgatumay aye. ⁵ Gwadumay na, guluf hay tə ngatay a dəre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye. ⁶ Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzəhuβe ndo a yam

Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dəma na, Yesu a dazlay mətsikatay a ndo neheye ka təv ŋgay aye ka Yuhana. A gwadatay:

«Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay anda madza niye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə peteked ka bo lele aye na, nəteye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.*»

¹¹ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, mə walarŋ i ndo zezəŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana madzəhuḅe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwə ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo mənə dəre i Mbəlom hay faya ta giye vərəm ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo matsəpe na. ¹³ Derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə derewel i Musa ta da ha Bəy i Mbəlom hus a həlay i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mədza ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə da ha tə gwad ma deyeweye. † ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkit bo

na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadətay: ¹⁷ «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: «Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ¹⁹ Neŋ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse na, tə gwad: «Zəbum faya, ndo nakay i ŋgay a dzala na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay.» Ane tuk na, Metsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah mədza ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaŋ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbəda ha mēde tay bay. A gwad: ²¹ «A nəkurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo taḅay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew mələməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ²² Hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na,

* **11:10** Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20. † **11:14** Malasi 3.23-24.

sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

²³ «Nəkurom ndo i gəma i Kafer-nahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahan hay. Hərwi masuwayan neheye na ge ma gəma kurom aye tã ge ma gəma i Sodom na, hãbe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. ²⁴ Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodom[†] hay.»

²⁵ Ma mändze tsekweŋ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala. Na gaka sisce hərwi nəkar ka datay ha wu nakə maŋgaha eye a ndo neheye tã sər wuray bay aye. Ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nateye tã sər wu aye. ²⁶ Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mã ge bo andza niye.»

²⁷ A gwadatay: «Bəba ga kə vəlen wu hay tebiye. Ndaray a sər wawa bay, maa sər na, Bəba. Ndaray a sər Bəba bay, maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «A nəkurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nəkurom madagər eye, dumara ka təv ga, neŋ na vəlakumeye mazəzukwe bo. ²⁹ Rəhumeŋ ha gər, na tətikakumeye wu lele eye, hərwi neŋ ndo səkeffe eye, na gakumeye dəretsətseh bay. [§] Ta dedek ka hutumeye mazəzukwe bo. ³⁰ Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na

vəlakumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

12

Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tã ge a dāma na, wuye andaya tã zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tã pa bo ka mähəbe wu niye tã nda. ² Farisa hay tã ŋgatatay na, tã gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya: «Dada ka dzanġum wu nakə Davit a ge aye təbədew? ^{*} May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴ Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tã vəlay a Mbəlom aye, a nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərma, tã nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mände na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdek bədaw?

⁵ «Kəgəbay ka dzanġum wu nakay mə dərəwel i Musa bədaw? Pat i mazəzukw bo na, ndo məvəlay wu a Mbəlom mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay. [†] ⁶ Neŋ faya na gwadəkumeye, wu nakə a ze gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kənan.

⁷ «Tə watsa a Dərəwel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna, gənanw neheye ka kədumeŋeye bay. [‡]” Tadə ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kã gəsüm

[†] 11:24 Zəba ma Mata 10.15. [§] 11:29 Yesu a tsik kənan ka pendzeŋ i mändze mekeleŋ eye. Faya ma tariye tay ndo hay beke hay bay. ^{*} 12:3 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7. [†] 12:5 Məpesle 28.9-10. [‡] 12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13.

tay ha bay. ⁸ Hərwi maa ləvay gər a pat i mazəzükw bo na, Neḡ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i maḡwule me. ¹⁰ Mə dāma na, ndoweye andaya həlay ḡgay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwadāy: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzükw bo dāw?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya: «Tadə ndo nəte mə walaḡ kurom təbaḡ ḡgay andaya nəte, təbaḡ ḡgay niye a dād a bədiyəm pat i mazəzükw bo na, ma zla ahaya abəra mə dāma bədāw? ¹² Kə ge andza niye na, ndo zezeḡ a ze təbaḡ bədāw? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mäge ḡgwalak a ndo pat i mazəzükw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadāy a ndo niye: «Ndudā ha həlay yak!» Ndo niye a ndudā ha həlay ḡgay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay nengeḡ.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam, ta hutiyə tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu neḡgeye ndo i məsler nakə Mbəlom a zla aye

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliyə tsəved ka məkəde na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i dāvats hay tebiye.

¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadatay: «Neḡ way na, kâ tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tā ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anan,
na wudā na haladzay,
məḡgwese ga tebiye ka gər ḡgay.

Na sləriye naha Məsəfəre ga ka neḡgeye,
ma dātay ha dedek ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndəray bay,
ma wudiye wuray bay,
ndəray ma tsəniye faya abəra məbəbəle wuray ka mazlazlaḡ i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye na,
ma həbiye ha bay,
Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma mbatiye ha bay,

Ma giye andza niye hus ka vəlatay məḡgwese a ndo neh-eye dedek eye hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye mədzal gər tay na, ka neḡgeye. S»

Yesu a həhar fakalaw abəra mə bo i ndo wuray

Markus 3.20-30; Luka 11.14-23

²² Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw mə bo ḡgay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ḡgatay a dərə lele. ²³ A gatay a ndo hay hərbaḡəkka, nəteye tebiye, tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ḡgatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaḡ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul* bəy i fakalaw hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ḡgəna, faya ta giye vəram mə walaḡ tay na, gəma niye ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bəḡgay tay faya ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bəḡgay niye ma ndziye huya bay. ²⁶ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ḡgay eye, ada bəy ḡgay ma ndziye huya na,

§ 12:21 Ezay 42.1-4. * 12:24 Bedzabul na, məzele mekeleḡ eye i Fakalaw.

ma kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa vālen gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vālatay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedək andaya mə nəkuroom bay. ²⁸ Maa vālen gədan a neŋ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɓa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Nɔaray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədan məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na taday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ŋgay hay tuk.»

³⁰ A gwadātay sa: «Ndo nakə nəngeye tə neŋ bay aye na, nəngeye ndo i varam ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhayatay gər a ndo ga hay bay aye na, ma həhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Tadə ndo zezən kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay bay. ³² Tadə ndoweye kə tsik wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay bay, kwa anəke, kwa ka mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye.

Dərizli gərdaf ta hohway ŋgay eye hay

Luka 6.43-45

³³ «Kə ge dərizl i gərdaf ŋgwalak eye na, hohway ŋgay hay ŋgwalak eye. Kə ge dərizl i gərdaf eye ŋgwalak eye bay na, hohway ŋgay

hay ŋgwalak eye bay. Andza niye ta səriye ha dərizl i gərdaf nakay ŋgwalak eye na, abəra ka hohway ŋgay hay. ³⁴ A nəkuroom wawa i palas neheye! Nəkuroom ŋgwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya mətsike wu neheye ŋgwalak eye hay na, ma kəkay? Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev ŋgay aye. ³⁵ Ndo nakə ŋgwalak eye na, ma giye wu ŋgwalak eye hay hərwi mə dərev ŋgay na, wu neheye ŋgwalak eye dərma. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ŋgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. ³⁶ Neŋ faya na tsikakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye mətsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ŋgay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

Ndo hay ta tsətsah masuwayan ka Yesu

Markus 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, tə gwaday a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayan.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a həlay nakay na, nətəye sewed eye hay, nətəye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayan. Ane tuk na, ma dəba i masuwayan i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayan mekeleŋ eye bay. ⁴⁰ Hərwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dərma neŋ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay tə tsəne labara nakə Zonas a tsikatay aye na, ta mbəda ha mede

tay.† Ndo andaya kanan̄ bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyewe ye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «Ŋgwas wuray andaya, neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomon̄ neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kanan̄ a ze ha Salomon̄. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyewe ye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye

Luka 11.24-26

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadeye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay wuray mə dəma bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlawe ye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ŋgwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

May i Yesu ta malamar ŋgay dedək eye hay

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikat-eye me a ndo hay aye, may ŋgay ta malamar ŋgay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved

mətsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nəte a ye ka təv i Yesu, a gwaday: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nəte ye ma bəra, a satay mətsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ŋgay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəte ye anan̄. ⁵⁰ Hərwi tadə ndowe ye kə ge wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

13

Dzeke i ndo masləge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Hərwi niye a tsal a kwalalan̄ i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov. ³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadatay: «Ndo wuray a ndo-hwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe* ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwe andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwe andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nenged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw

† 12:42 1 Bəy hay 10.1-13. * 13:4 I tay na, ta sləga tə tsəluv təbey. Tə kuts ha məkutse məkutse.

aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tã kuts ka tãv lele eye, tã ndzohwaw na, lele. Tã gël ada tã nah, gër eye hãbãts hãbãts lele. Mã walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nãte na, wur eye a ge temerre, nenğed sa na, kuro kuro mækwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹ Yesu a ndãv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakã zlãm andaya faya na, mã tsãne!»

Yesu a ge mäsler ta dzeke na, hãrwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dãba eye na, gawla ŋgay hay ta hãndzãd naha ka tãv ŋgay, ta tsãtsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hãrwi mey?»

¹¹ Yesu a mbãdatay faya: «Nãkurom na, Mbãlom kã dákum ha wu nakã mãŋgaha eye ma bãv ŋgay aye. Ane tuk na, a nãteye na, kã datay ha bay. ¹² Andza niye, ndo nakã wu ŋgay andaya na, ta sãkahay ha sa ada i ŋgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakã wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakã andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hãrwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nãteye ta zãbiye faya tã dãre tay, ane tuk na, ta ŋgateye bay. Ta pay zlãm, ane tuk na, ta tsãniye tã zlãm tay bay, ta sãriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakã Ezay ndo mãde ha bazlam i Mbãlom a dã ha aye na, kã ge bo dedek. Mbãlom a gwad:

“Ka tsãnumeye lele,
ane tuk na, ka sãrumeye bay.

Ka zãbumeye faya lele,
ane tuk na, ka ŋgatumeye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gër tay tongwa tongwa.

Ta dãka na zlãm tay,
ta dãrãzl na dãre tay.

A satay mãŋgatay tã dãre tay bay,
a satay mãtsãne tã zlãm tay bay,

a satay mãsãre tã metsehe tay bay.

Tãdã a satay mambãde ha mede tay na,

na mbãliye tay ha dãrmak.†”

¹⁶ «Ane tuk na, nãkurom na, ka hutum mãŋgwese. Ka ŋgatamay a dãre, ada ka tsãnum tã zlãm kurom.

¹⁷ Neŋ faya na gwadákumeye: Sãrum ha na, ndo mãde ha bazlam i Mbãlom hay haladzay, ndo dedek eye haladzay a satay hãbe mãŋgatay a wu nakã faya ka ŋgatumeye, ane tuk na, ta ŋgatay bay. A satay mãtsãne wu nakã faya ka tsãnumeye, ane tuk na, ta tsãne bay.»

Yesu a dã ha dzeke i ndo mãslãge Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo mãslãge nakay a sãv mãgwede mey na, tsãnum.

¹⁹ Ndo neheye tã tsãne bazlam i Bãv i Mbãlom aye ada tã tsãne zlãm bay aye na, ta ndzãkit bo ta tsakay tsãved nakã hulfe a dãd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakã ta slãga a dãrev tay aye.

²⁰ Siye hay ta ndzãkit bo tã sik i pãlad nakã hulfe a kuts faya aye. Tã tsãne bazlam i Mbãlom na, ta tãma kwayanŋa tã mãŋgwese eye.

²¹ Ane tuk na, ta gërãv tsãved a bazlam i Mbãlom ada mã pa zlãlay a dãrev tay bay. Tã dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Dãretsãtseh kãgãbay madzãgur me a ndzatay a gër hãrwi bazlam i Mbãlom. Tsa na, tã gër ha mãdzele gër abãra ka Mbãlom ta bãse.

²² Siye hay sa na, ta ndzãkit bo ta hulfe neheye tã kuts a gay i dak hay aye. Tã tsãne bazlam i Mbãlom, ane tuk na, mãdzal gër ka wu i mãndzibãra, bor i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tã ŋgadãtsa na bazlam i Mbãlom nakã mã dãrev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbãlom kã wa hohway mã dãrev tay bay.

²³ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzãkit bo ta dala nakã lele aye. Hulfe a

† 13:15 Ezay 6.9-10.

kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta tama a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Neŋged makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neŋged sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə ŋgwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah ŋgay. ²⁵ Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka mändzəhare na, ndo mənə dəre i ndo niye a ye a sləgay a dəma daw zuŋgo a walaŋ i daw ŋgay niye. Tsa na, a ye ŋgway. ²⁶ Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta diye tə gər aye na, daw zuŋgo niye hay tə ndzohwaw dərma. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tə gwadāy a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zuŋgo a yaw a dəma na, mənḡay?” ²⁸ Ndo niye a mbədātay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dəre ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwadāy: “A saka nəmaā ye mənḡwede ahaya abara mə dəma daw zuŋgo daw?” ²⁹ A gwadatay: “A’ay, kə ŋgwadum bay, ka ta ŋgwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ Gərūm tay ha t̄a nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadateye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zuŋgo təday. Barum na ada k̄a dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada k̄a pum na a de ga.”»

Wur i bəzan

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzan nakə ndo a zla a sləga a guvah ŋgay. ³² Mə walaŋ i wur i wu hay tebiye na, neŋgeye tsekwen. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye

tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyen hay tə ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gədə

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gədə nakə ŋgwas a həl tsekwen a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaḡ tay ha ka bo na, gufa niye mahələḡa eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ŋgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye m̄a ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na datay ha wu neheye manḡaha eye kwa abəra ka madazlay i m̄age mändzibəra aye.†»

Yesu a da ka guzer nakə ŋgwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə neŋgeye mə gay aye na, gawla ŋgay hay ti ye ka t̄əv ŋgay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Damay ha dzeke i daw zuŋgo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbədātay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu ŋgwalak eye na, neŋ Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, mändzibəra. Wur i wu ŋgwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zuŋgo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo mənə dəre nakə a sləga daw zuŋgo aye na, Fakalaw. Mədze wu abəra ka dala na, mandəve i mändzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zuŋgo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha mändzibəra andza niye dərma.

† 13:35 Dəmes hay 78.2.

⁴¹ Neŋ Wawa i Ndo na slaraweye gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə ŋgwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. § ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta dəviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, m̄a tsəne!»

Zlele maŋgaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a ŋgaha na sa. A yay a gər haladzay. A ye a səkəm ha wu ŋgay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawa

⁴⁵ A gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə məle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu ŋgay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadaŋ

⁴⁷ A gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta gadaŋ. Ta kal a dəlov na, ma gəsaweye kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadaŋ niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abəra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye toŋ, ta paliye kələf ŋgwalak eye hay. Ta piye tay ha a kətəh. Siye neheye ŋgwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbəlom hay ta deyeweye ta ŋgəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed hay ta ndo ŋgwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed

hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.* »

Mandəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum dāw?»

Ta mbədāy faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadətay: «Andza niye, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a təra gawla ma Bəy i Mbəlom na, a ndzəkit bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ŋgay abəra mə wu nakə wedeye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maduwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, maŋgay? Maa vəlay gədaŋ ka məge masuwayaŋ neheye na, way? ⁵⁵ Neŋgeye na, wawa i Mari ada bəba ŋgay na, ndo matsətsede mayako bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Yusufa, Simon ada Yuda bəda? ⁵⁶ Ada malamar ŋgay dem eye hay nəteye andaya mə walaŋ kway bəda? Maa vəlay gədaŋ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadətay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa maŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay nakə tə wa mə dəma ada mə gay ŋgay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayaŋ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

Məməte i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹ A həlay niye na, Herod nenḡeये bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka məge masuwayaŋ.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, ŋgwas i malamar ŋgay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved məzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay t̄a gəs na Yuhana, t̄a dzawa na ada t̄a pa na a daŋgay. ⁵ A say a Herod məkəde na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay t̄a dzala Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

⁶ Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷ Tsa na, a mbaday a dem niye, a gwaday: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸ Dem niye t̄a ma ha ka bo bazlam ta may ŋgay. Tsa na, a ye a gwaday a Herod: «Dəsəŋew gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, ba kə mbada kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəl tsəved, t̄a ye t̄a dəsawaw. ¹⁰ A slər ndo a gay i daŋgay, m̄a dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. ¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem

niye a vəlay a may ŋgay. ¹² Gawla i Yuhana hay t̄a tsəne na, ti yaw, t̄a zla ahaya mədahaŋ i Yuhana abəra ma daŋgay t̄a la na. Tsa na, ti ye t̄a da ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem zlam

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahəŋgeye t̄a kwalalaŋ i yam hərwi mede a t̄əv dərəŋ eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, t̄ə pay bəzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a t̄əv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. A ŋgatatay a ndo hay haladzay na, t̄ə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i d̄əvats tay neheye t̄ə həl naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka t̄əv i Yesu, t̄ə gwaday: «Mazlambar həvad ada t̄əv nakay kəsaf. Gwadatay a ndo hay t̄a ye a wuzlahgəma hay hərwi ada t̄a ye, t̄a səkəməw wu mənday.»

¹⁶ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «T̄a ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənday.»

¹⁷ Tə gwaday: «Makwala andaya fakwaya kanaŋ na, tapa zlam t̄ə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Həlumen ahaya.» ¹⁹ Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam t̄ə kələf sulo aye. A zəba d̄əre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ŋgəna ha makwala niye hay ada a vəlatay a gawla ŋgay hay. Gawla ŋgay hay ta ŋgənatay a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay t̄ə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwaŋ kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye t̄ə nda makwala niye na, haslaka hay ta giye gwezem zlam. ŋgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam t̄ə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayanña Yesu a gatay kuton a gawla ngay hay tâ tsal a kwalalan i yam, tâ lahay kame mede a diye i dɛlov nenjed hɛlay nakə bo ngay eye ma gwadateye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahəngeye hərwi maduwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, nengeye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalan i yam nakə gawla ngay hay mə dəma aye, dərən ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəzliye haladzay, a say məme ha kwalalan i yam ta dəba ada yam faya ma bəliye ha kwalalan i yam haladzay. ²⁵ Ta mbəlomda na, Yesu a ye ka təv i gawla ngay hay ka gər i yam tə sik. ²⁶ Tə ngatay a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzədzar haladzay, tə gwad: «Ma giye na, wu matəre ka ndo!» Ta wuda ka bo tə madzədzar eye.*

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, nen!»

²⁸ Kwayanña Piyer a tsikay naha me, a gwaday: «Bəy Maduwen, kə ge nəkar na, vələŋ tsəved nā ye naha ka təv yak ka gər i yam tə sik.»

²⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abəra mə kwalalan i yam, a pa bo ka mede ka gər yam hərwi mədze gər tə Yesu. ³⁰ Ane tuk na, a zəba mətasl faya ma vəzliye haladzay na, a dzədzar. A dazlay məndərmede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bəy Maduwen, təma ga ha tey!»

³¹ Kwayanña, Yesu a bəzay naha həlay a Piyer, a gəs na, a gwaday: «Mədzal gər yak hala bay. Ka ge ha mədzal gər yak sulo sulo na, hərwi mey?»

³² Tə tsal a kwalalan i yam sulo tay eye. Tsa na, mətasl a ndza dedik, a vəzl sa bay. ³³ Gawla ngay neheye mə kwalalan i yam aye ta dəkway gurmets a Yesu, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom dedek!»

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma gəma i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴ Yesu ta gawla ngay hay tə tas abəra ma dəlov na, tə ndisl a gəma i Genesaret. ³⁵ Ndo i təv niye tə sər ha Yesu ki yaw. Ti ye tə tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tə tsəne na, tə həlaw ndo i dəvats hay tebiye ka təv i Yesu. ³⁶ Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Ndo i dəvats hay tâ ye naha tâ lamay a me i petekəd yak nets na, tsiy.» Tsa na, ndo i dəvats neheye ta lamay aye na, ta mbəl tebiye.

15

Kule i bəba tətə hay

Markus 7.1-13

¹ Farisa hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, ti ye ka təv i Yesu, tə gwaday: ² «Gawla yak hay ta rəhay ha gər a kule i bəba tətə kway hay bay na, hərwi mey? Ahəl nakə ta ndiye daf aye na, tə bara həlay andza i kule i bəba tətə kway hay təbey na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom, ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay hərwi kule i bəba tətə kurom hay na, hərwi mey? ⁴ Andza niye, Mbəlom a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.” A gwad sa: “Ndoweeye kə tsaday a bəba ngay ta may ngay na, kuton tâ kəd na a bəd.*” ⁵ Ane tuk na, nəkurom faya ka gwadumateye a ndo hay: “Ka slumeye faya məgwadətay a bəba kurom hay ta

* **14:26** Ndo siye tə pa a mədzal gər tay na, wu matəre ka ndo andaya. I tay wu matəre ka ndo na, ndo nakə a mət ada a maw a bəra a walən i ndo hay aye, a ge zluwer. * **15:4** Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abəra mə Ezipt 21.17.

may kurom hay: Haḅe na, nāmaa dzəniye kurom. Ane tuk na, nāmaa velay ha a Mbəlom. ⁶ Kā rəhumay ha gər a bəba kurom sa bay.” Andza niye, faya ka mbatumeye ha Derewel i Mbəlom hərwi kule kurom. ⁷ Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay! Ezay ndo mādē ha bazlam i Mbəlom a tsik fakuma na, dedek. A tsik ahəl niye, Mbəlom a gwad:

⁸ “Ndo neheye ta zembədən na, tə bazlam dəkdek tsa, dārev tay na, dərən tə nən.

⁹ Nəteye faya ta zembədəneye kəriye, ane tuk na, kəriye bəna dedek bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†”»

*Wu nakə ma nasiye ha ndo aye
Markus 7.14-23*

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwadatay: «Pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakə a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta händzəd naha ka təv i Yesu, tə gwaday: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kə ndalatay a Farisa hay na, ka sər təbədew?»

¹³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dərizl i gərdaf neheye Bəba ga nakə mə mbəlom a zəv bay aye na, ta ngwadiye tay ha abəra mə dāma. ¹⁴ Gərūm tay ha, nəteye na, guluf neheye faya ta gasatay həlay a guluf hay aye. Guluf ma gəseye həlay a guluf nənğed na, nəteye salamay ta dəfiye a bəd.»

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwaday: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərma, ka sərūm zuk bay daw?

¹⁷ Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərūm təbədew?

¹⁸ Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə dārev ada maa nas ha ndo na, nənğeye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abəra mə dārev na, mədzal gər neheye ngwalak eye bay aye, məkədə gər i ndo, mäge madama, mede nakə ngwalak eye bay aye, mäge məkəl, maraw me kame i sariya, mangəlay bəzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anan aye. Ane tuk na, mənde wu mənday ze məbere həlay andza kule i bəba tətē kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ngwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Ma dāba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidon. ²² Mə dāma na, ngwas i Kanan‡ wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ngay. A pa bo ka mawude, a gwaday: «Bəy Maduwen, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew! Dem ga andaya mətəgay, məsəfəre nakə ngwalak eye bay aye faya ma geye dāretsətseh haladzay.» ²³ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya kwa tsekwen bay tebiye.

Gawla ngay hay ta händzəd ka təv ngay, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Həhar na ngwas nakay, hərwi faya ma pakweye bəzay tə mawude ngay neheye.»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təban mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ngwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo,

† 15:9 Ezay 29.13. ‡ 15:22 Ngwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gama i Tir ta Sidon aye.

a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzəna ga!»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənday i wawa hay, makalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ Ngwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, dedək. Ane tuk na, tadə ndo i gay faya ma ndiye wu mənday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəday faya a ngwas niye, a gwaday: «Ngwas, mədzal gər yak nakə ka neŋ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, m̄a ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayaŋŋa dem ngay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay haladzay

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlov i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. ³⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ngay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgədasla aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i dāvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. ³¹ A gatay a ndo hay hərəbəkkə, hərwi tə ngatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgədaslawə aye ti ye lele, guluf hay tə ngatay a dərə kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad: «Nəmaa zambadaka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vlatay wu mənday a ndo hay gwezem fad

Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. A seŋ məgwadatay “Dum kurom” ze mənde wu mənday bay. Ta giye bəle ka tsəved.»

³³ Gawla ngay hay tə gwaday: «Mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday dā məvəlatay a ndo neheye haladzay aye na, məngay?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tasəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərmaŋ.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo hay tā ndza ka dala. ³⁶ Yesu a həl tapa i makwala neheye tasəla aye tə kələf niye hay, a gay naha sisə a Mbəlom. A ngəna ha ada a vlatay a gawla ngay. Tsa na, gawla ngay hay tə vlatay a ndo hay. ³⁷ Ndo hay tebiye tə nda ka mərəhe andza nakə a satay aye. Tə hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kəteh tasəla. ³⁸ Ndo neheye tə nda wu mənday niye na, hasləka hay nəteye gwezem fad, ngwas hay ta wawa hay mə dəma bay.

³⁹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay: «Dum kurom a mətagay kurom hay tuk.» Nengeye a tsal a kwalalaŋ i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom ka zəbum ka pat faya ma dədiye na, ka gwadam: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.”

³ Tə mekedə pərik ka ngatumay mbəlom a zəba andza pat na, ka gwadam: “Bəgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sərūm mənğəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tə mazəbe ka mbəlom, ada

wu neheye faya ta giye bo anàke aye a say mægweðe mey na, ka sàrum bay na, hàrwi mey? ⁴ Ndo neheye a hàlay nakay na, nàteye seweð eye hay, nàteye ta mbàday dàba a Mbàlom, faya ta tsàtsahiye masuwayan̄. Ane tuk na, ma dàba i masuwayan̄ i Zonas* ndo màde ha bazlam i Mbàlom nakà tã ngatay aye na, ta ngateye a masuwayan̄ mekeleñ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ngway.

⁵ Yesu ta gawla ngay hay tã tsal a kwalalan̄ i yam, ti ye ka dàlov, tã tas a diye nen̄ged. Ti ye na, ta mət̄sa ha gər ta mət̄zle makwala ka hàlay. ⁶ Yesu a gwadatay: «Gum metshe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nàteye tã tsəne andza niye, tã kəd wuway mə walan̄ tay, tã gwad: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mət̄sakwa ha gər ta mət̄zlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sərata y naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye, a gwadatay: «Nəkurom na, məd̄zal gər a kət̄sakum. Ka kədum wuway ka makwala na, hərwi mey? ⁹ Hus anəke ki yakum a məd̄zal gər kurom zuk bay dāw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tã nda ada siye ka hayumay gər na, gwan̄ nday na, a makumaw a gər tãbədew? ¹⁰ Ada makwala nakə tapa tasəla, ndo hay gwezem fad tã nda aye na, kə makumaw a gər bədāw? Ka hayumay gər a siye na, kət̄eh nday? ¹¹ Na gwadakum: Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sərūm tãbədew?»

¹² Gawla i Yesu hay tã sər ha tuk Yesu a tsikatay «Tsəpum gər kurom» na, abəra ka gəde nakə a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsəpiye gər tay na, abəra ka

matət̄ike i Farisa hay ta Saduke hay.

*Piyer a da ha Yesu nen̄geye Kər̄iste
Markus 8.27-30; Luka 9.18-21*

¹³ Ma dàba eye na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tã ndisl a dāma na, a tsətsah ka gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo hay tã gwad ka nen̄ Wawa i Ndo na, nen̄ way?»

¹⁴ Ta mbàday faya, tã gwad̄ay: «Ndo mekeleñ eye hay tã gwad̄ nəkar na, Yuhana madzəhuðe ndo a yam. Ndo siye hay tã gwad̄ nəkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tã gwad̄ nəkar Zeremi kəgəbay nəkar nət̄e mə walan̄ i siye i ndo màde ha bazlam i Mbàlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, nen̄ na, way?»

¹⁶ Simon̄ Piyer a mbàday faya, a gwad̄ay: «Nəkar na, Kər̄iste, Wawa i Mbàlom nakə ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwad̄ay: «Məngwese ka gər yak Simon̄ wawa i Zonas hərwi maa dāka ha dedek nakay na, ndo zezən̄ bay. Ane tuk na, maa dāka ha na, Bəba ga mə mbàlom. ¹⁸ Nen̄ faya na gwadakeye: Nəkar na, Piyer, andza mægweðe pələd. Na hayay gər a ndo ga hay na, ka pələd eye nakay andza pələd nakə ta dəzliye faya gay aye. Gədan̄ i məd̄ahan̄ ma sliye məgatay wuray kwa tsekwen̄ bay. ¹⁹ Na vələkeye kəle i mahəndəke məged i Bəy i Mbàlom. Wu nakə ka kərah ka məndzibəra aye na, ta kərahiye mə mbàlom. Wu nakə ka təma ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbàlom.»

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ngay hay lele, a gwadatay: «Nen̄ na, Kər̄iste, k̄a tsikumay a ndəray bay.»

*Yesu a da ha məm̄ate ngay ta
məmbəlaw ngay abara ma məd̄ahan̄
Markus 8.31-33; Luka 9.22*

* 16:4 Zəba mə Mata 12.41.

21 Yesu a dazlay mədatay ha a gawla ngay hay parakka, a gwadatay: «Kutoŋ na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta seŋeye dəretsətseh. Ta kədiye ga ada məhəne sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

22 Piyer a zalay a Yesu kətsah mahəŋgeye, a gay me, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, Mbəlom m̄a tsəpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

23 Ane tuk na, Yesu a mbəda me, a gwaday a Piyer: «Do abəra ka təv ga! Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Faya ka ŋgiye fağaya ɓalay. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

Məpəy bəzay a Yesu na, kəkay?

Markus 8.34–9.1; Luka 9.23–27

24 Yesu a gwadatay a gawla ngay hay sa: «A say a ndoweeye məpeŋ bəzay na, m̄a gər ha wu nakə a say a dərev ngay aye. M̄a zla mayako mazləmbada eye ada m̄a peŋ bəzay.† 25 Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ngay aye na, ma dziye ha d̄uh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ngay hərwi ga aye na, ma hutiyə na d̄uh. 26 Tadə ndoweeye kə huta zlele i mändzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ngay na, ŋgama eye na, mey? Wu andaya nakə ndo ma sliye mambəda ahaya məsəfəre ngay na, mey? 27 Neŋ Wawa i Ndo na deyeweeye ta gawla i Mbəlom hay ma məzlaɓ i Bəba ga. Na yaw na, na vəleye kwa a way wu i madagər ngay andza məsler ngay neheye a ge aye. 28 Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanan aye na, ta mətiye zuk

bay, ta ngeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo, na deyeweeye andza bəy təday.»

17

Bo i Yesu a mbəda

Markus 9.2–13; Luka 9.28–36

1 Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamar i Yakuba. A ye tay ha a gər i mahəmba zəbol eye, dərəŋ abəra ta ndo hay. 2 Mə d̄ama na, Yesu a mbəda ka dərə tay. Dərə ngay a dəv andza pat, ada peteked ngay hay ta təra herre kudəkudek a dəv dzaydzay. 3 Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatay a Musa ta Eliya nətəye faya ta tsikiye me tə Yesu.

4 Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, lele na, ndzakwa kanan. Tadə a saka na, na kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nətə i yak, nətə i Musa ada nətə i Eliya.»

5 Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə d̄ama, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ŋgwasə tə neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

6 Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəd dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. 7 Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a tətal fataya ada a gwadatay: «Lətsum! Zluwer m̄a gakum bay.» 8 Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dərə, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye.

9 Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋgatumay aye na, k̄a tsikumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ Wawa i Ndo na lətseweye abəra ma mədahaŋ aye.»

† 16:24 Zəba mə Mata 10.38.

10 Tsa na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neh-eye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweje madayaw təday na, hərwi mey?»

11 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dedək, Eliya ma deyeweje ma lambadije tay ha wu hay tebiye. 12 Ane tuk na, neŋ faya na tsikakumeye, Eliya na, 6a ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nəteje ta geŋeje dəretsətseh a neŋ Wawa i Ndo andza niye dərmaŋ.» 13 Gawla ngay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhu6e ndo a yam.

Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

14 Yesu ta gawla ngay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ngay. 15 Ada a gwaday: «Bəy Maduweŋ, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dəretsətseh haladzay. A kalawa ha a ako kəgəbay a yam. 16 Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

17 Yesu a gwad: «Nəkurom neheje anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zlije ngatay hərwi kurom məndze hadzəgay? Ahe! Zlumenj ahaya wawa eye kanan!» 18 Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfəre nakə ngwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayaŋŋa wawa niye a mbəl.

19 Ahəl nakə Yesu ta gawla ngay hay, nəteje mahəteje na, gawla ngay hay ta həndzəd naha ka təv ngay, tə gwaday: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfəre nakay təbey na, hərwi mey?»

20 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ haladzay bay aye. Neŋ faya na tsikakumeye, sərüm ha tadə məpe mədzal gər kurom mə ge tsekweŋ andza wur i 6əzan na, ka slumeye məgwadaj a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanan, do kataday.” Ma lətsiye, ma dije. Wuray kwa tsekweŋ ma dakumeye me bay. [21 Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweye andza niye tsa bay. Ma ndohwaweye na, ma rəzlay a gər tə maduwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a da ha masulo eye məməte ngay ta mələtsew ngay abəra ma mədahanj

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

22 Pat wuray na, Yesu ta gawla ngay hay, nəteje mahaya gər eye ma Galile. Yesu a gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateje ga ha a həlay a ndo hay. 23 Ta kədiye ga mədahanj eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweje abəra ma mədahanj.» Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom

24 Ahəl nakə Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheje tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter kurom na, ma vəlije dzaŋgal i gay məvəlay wu a mbəlom təbədew?»

25 Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayaŋŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwaday: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutije dzaŋgal tə wu nakə tə 6ar məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukudu mə həlay i bərakəzan hay daw?»

²⁶ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Bərakəzan hay.»

Yesu a gwaday: «Ndo i dala eye niye hay ta vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu məgəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu məgəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kâ həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nəte mə dəma, zla ahaya ada kâ vəlamatay dzanğal may.»

18

Mata tære bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A həlay niye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Mata tære bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadatay: «Nej faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbədum ha mede kurom, ka tərüm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo ngay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anan eye hərwi nakə a wudə ga aye na, a təma na nej. ⁶ Ndowneye ka səpat ndo nəte mə walañ i wawa neheye tə dzala ha ka nej aye a mezeleme na, ngama tâ bəray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a huf i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedek, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane

tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəñ tə nəkar. Ngama mede a sifa tə həlay yak nəte kəgəbay tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dədə bay tə həlay yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə dərə yak ma diye kar ha a mezeleme na, ngwad na ada kâ kal ha dərəñ tə nəkar. Ngama mede a sifa tə dərə yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dədə ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.»

Dzeke i təban nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! Kâ zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye andza wu kəriye bay. Neñ faya na gwadəkumeye, gawla i Mbəlom tay hay nəteye andaya pat pat ka təv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi nej Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadatay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo təban ngay andaya temerre, ada nəte mə walañ i təban niye a dze na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid mə mahəmba, ma diye mapəla ahaya nakə a dze aye. ¹³ Neñ faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, dərəv ngay ma ngwasiye hal-adzay hərwi təban niye nəte aye a ze neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərmak, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na, ndəray kway nəte mə walañ i ndo neheye makətsa eye mə dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə malamar yak kə gaka mənese na, do ka təv ngay tsikay faya ahəl nakə nəkurom sulo tə nəngeye aye. Tadə ka təma bazlam yak na, kə təma ha abəra mə mezeleme. ¹⁶ Tadə

ka t̄ama bazlam yak bay na, dum ka t̄av ŋgay ta ndo n̄ate k̄aḡabay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgane ha sariya na, ta ndo hay sulo k̄aḡabay ndo hay mahkar.*¹⁷ Ane tuk na, ka t̄ama bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka neŋ. Ka k̄arah bazlam i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka K̄ariste na, ḡar ha z̄aba faya andza ndo nak̄a a s̄ar Mb̄alom bay aye k̄aḡabay andza ndo matsekele dzanjal.

¹⁸ «Neŋ faya na gwad̄akumeye: S̄arum ha na, wu neheye tebiye ka k̄arahum ka m̄andzib̄ara aye na, ta k̄arahiye m̄a mb̄alom d̄armak. Wu neheye tebiye ka t̄amum ka m̄andzib̄ara aye na, ta t̄amiye m̄a mb̄alom d̄armak.

¹⁹ «Neŋ faya na gwad̄akumeye sa: S̄arum ha na, tad̄a ndo hay sulo ka m̄andzib̄ara ta dzapa ayaw ka wu nak̄a ta ts̄atsahiye t̄a mad̄uwule me aye na, B̄aba ga m̄a mb̄alom ma v̄alateye wu nak̄a ta ts̄atsah aye.²⁰ H̄arwi ndo sulo k̄aḡabay mahkar ta haya ḡar ka mad̄uwulay me a Mb̄alom ta m̄azele ga na, neŋ andaya m̄a walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nak̄a a k̄arah m̄ap̄asay ha m̄anese a ndo aye

²¹ Piyer a h̄andz̄ad ka t̄av i Yesu, a ts̄atsah faya, a gwad̄ay: «B̄ay Maduweŋ, tad̄a malamar ga k̄a geŋ m̄anese na, na p̄asay ha sik nday? Madz̄ega tas̄ala daw?»

²² Yesu a gwad̄ay: «Na gwad̄akeye madz̄ega tas̄ala bay, ane tuk na, sik kuro kuro tas̄ala madz̄ega tas̄ala.

²³ «H̄arwi niye, B̄ay i Mb̄alom a ndz̄akit bo ta b̄ay wuray a say mats̄atsehe gwedere ŋgay ka ndo m̄age m̄asler ŋgay hay.²⁴ A dazlay a m̄asler na, t̄a ḡasay naha ndo i m̄asler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyon haladzay a pasla bo bay.²⁵ Ndo niye na, wuray ŋgay andaya m̄aheme ha gwedere niye bay. B̄ay niye a gwad̄ ma s̄ak̄amiye

ha andza beke, neŋgeye, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay t̄a wu ŋgay tebiye h̄arwi m̄aheme ha gwedere ŋgay.²⁶ Ndo m̄age m̄asler ŋgay niye a d̄akway gurmets, a gay amboh, a gwad̄ay: “Amboh, zleŋ ŋgatay, na hamakeye suloy tebiye.”²⁷ Tsa na, a gay m̄a bo a b̄ay niye, a ḡaray ha gwedere niye ada a ḡar ha a ye ŋgway.

²⁸ «Ndo m̄age m̄asler niye a ndo hwaw ab̄ara na, t̄a dz̄egar ta mandala ŋgay nak̄a t̄a gawa m̄asler sala-may aye. Gwedere ŋgay andaya ka mandala ŋgay niye kwar i suloy temerre. A ḡas na ndo niye m̄amb̄arlew keen̄nek, a gwad̄ay: “Hemeŋ gwedere ga!”²⁹ Mandala ŋgay niye a d̄akway gurmets, a gay amboh, a gwad̄ay: “Zleŋ ŋgatay, na hamakeye.”³⁰ Ndo m̄age m̄asler niye a k̄arah. A ḡas mandala ŋgay niye a kal ha a dan̄gay. Ma ndziye m̄a d̄ama hus a pat nak̄a k̄a hamay gwedere ŋgay aye.³¹ Siye i ndo m̄age m̄asler i b̄ay niye t̄a ŋgatay a wu nak̄a a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata t̄ak̄aray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a ts̄ane andza niye na, a zalay a ndo m̄age m̄asler ŋgay niye. A yaw na, a gwad̄ay: “N̄akar na, ŋgwalak i ndo bay. Na ḡaraka ha gwedere ga tebiye h̄arwi nak̄a ka geŋ amboh aye.³³ N̄akar d̄armak na, mandala yak m̄a gaka m̄a bo andza nak̄a n̄akar ka geŋ m̄a bo aye d̄armak.”³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a sl̄ar ndo m̄age m̄asler ŋgay niye a dan̄gay h̄arwi m̄agay d̄arets̄atseh. Ma h̄abiye hus k̄a hama gwedere ka bo b̄ara tebiye.»

³⁵ Yesu a gwad̄atay: «Tad̄a kwa way k̄a p̄asay ha m̄anese a malamar ŋgay peteh ab̄ara m̄a d̄arev bay na, B̄aba ga m̄a mb̄alom ma giye kurom ha andza niye d̄armak.»

* 18:16 Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

19

*Bazlam i Yesu ka gər i mahəhere
ngwas*

Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ngay niye hay na, a lətse abəra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye neŋged i magayam i Yurdum. ² Ndo hay mbərzəzza haladzay ta zəŋgal na. A mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay.

³ Farisa hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mahəhere ngwas hərwi kwa i wu waray waray daw?*

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ka dzanğum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye təbədew? Ka madazlay na, Mbəlom a ge hasləka ada ngwas, ⁵ ada a gwad: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.†» ⁶ Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.» Yesu a gwadətay sa: «Ndo zezeŋ mâ ngəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

⁷ Farisa hay tə gwadəy: «Musa a gwad hasləka ma ta həhariye na ngwas ngay na, mâ watsay derewel i mahəhere a həlay a ngwas ngay. Ada a tsik andza niye na, hərwi mey?»

⁸ Yesu a mbədatay fay, a gwadətay: «Musa a vələkum tsəved ka mahəhere ngwas kurom hay na, hərwi dərev kurom makula eye tongwa tongwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. ⁹ Neŋ faya na tsikakumeye, kwa way ka həhar na ngwas ze məndzay a gər ka məge madama na, ada kə zla a dəma ngwas mekelenj eye na, kə ge madama.»

¹⁰ Gawla ngay hay tə gwadəy: «Tadə bazlam i hasləka ta ngwas

andza niye na, ngama məzle ngwas bay.»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vələteye gədaŋ a siye hay matəme. ¹² Ndo siye hay tə sla faya məzle ngwas bay na, hərwi wu mekelenj eye hay wal wal. Ndo siye hay tə wa tay ha andza niye, bo tay a say ngwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hərwi ada tâ zla ngwas bay. Siye hay ta zla ngwas bay na, hərwi Bəy i Mbəlom. Ndo nakə kə sla faya matəme matətike nakay aye na, mâ təma.»

Yesu a təma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa hay ka təv i Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi tay. Ane tuk na, gawla ngay hay tə ngatəy a ndo hay faya ta həliye naha wawa hay ka təv i Yesu na, tə gatay me. ¹⁴ Yesu a gwadətay: «Gərūm tay ha wawa hay tâ yaw ka təv ga. Kâ həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵ Yesu a pa həlay ka wawa niye hay hərwi məpe fataya ngama. Tsa na, a ye ngway abəra ka təv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a tsətsah, a gwadəy: «Miter, na giye wu ngwalak eye na, mey nakə ada na hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye?»

¹⁷ Yesu a mbəday faya, a gwadəy: «Ka tsətsahiye fagaya wu ka gər i wu ngwalak eye na, hərwi mey? Ndo ngwalak eye na, Mbəlom nəte ngweŋ. Tadə a saka məhute sifa ka

* 19:3 Madazlay i wu hay 1.27; 5.2. † 19:5 Madazlay i wu hay 2.24.

tāv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ŋgay mapala eye.»

¹⁸ Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kā kəf gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, ¹⁹ rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wuda ndo i maged yak dərma andza ka wuda na gər yak.†»

²⁰ Gawla niye a gwaday a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkenjəw mäge na, sa mey?»

²¹ Yesu a gwaday: «Kə saka matəre ndo ŋwalak eye na, do ta səkam ha wu yak ada kâ ŋgənatay suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara pen bəzay.»

²² Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ŋgway ta mevel eye hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

²³ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Nej faya na gwadakumeye, sərūm ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom. ²⁴ Ada nej faya na gwadakumeye anaj sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zlgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

²⁵ Gawla ŋgay hay tə tsəne bazlam ŋgay niye hay andza niye na, a gatay hərəbəkka, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁶ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədanj təbey.»

²⁷ Piyer a mbəday naha faya, a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaj, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi

məpaka bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwadatay: «Nej faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, nej Wawa i Ndo na ndziye ka təv mändze i bəy ta məzlaḡ ma mändzibəra wədeye. Nəkurom neheye ka pumenj bəzay aye, ka ndzumeye ka təv mändze i bəy kuro gər eye sulo dərma hərwi məgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro gər eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tə gər ha gay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutiyə a dəma ma ziye madzəga temerre ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³⁰ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakə a həl ndo mäge məsler hay a guvah ŋgay aye

¹ «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay mekedə pərik hərwi mapəle ndo mäge məsler hay a guvah ŋgay.

² Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nəte.* ³ Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a

ndzatay a gər a siye hay faya ta giye məsler bay, nəteye malətsa eye kəriye. ⁴ A gwadatay: «Nəkurom dərma dum fətumenj guvah ga, na vəlakumeye wu i madagər kurom lele.»

⁵ Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah ŋgay niye. Ndo niye a ye mapəle ndo i

məsler hay ta magərhapat, ada ta bəre mahkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bəre zləm na, a ye

† **19:19** Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18. * **20:2** A həlay i Yesu na, kwar i suloy nəte na, a sla məvəle merəbe i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

sa. A ye a huta ndo hay nateye malatsa eye. A tsatsah fataya, a gwadatay: “Nakurom mandza eye kanar hwapat ze mæge mæslar na, hærwi mey?”⁷ Ta mbaday faya, tæ gwaday: “Hærwi ndaray kæ hæl may a mæslar bay.” A gwadatay: “Nakurom dærmak dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo malavay gær a mæslar ngay, a gwaday: “Zalatay a ndo mæge mæslar hay, vølatay wu i madagar tay. Dazlay ta ndo neheye na hæl tay duk aye ada kâ ndæv ha ta ndo neheye na lah mæhæle tay kurre aye.”⁹ Ndo neheye ta dazlay a mæslar ta bære zlam i huwa aye na, ti ye naha kwa way a tæma kwar i suloy nate. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tæ dzala mæ gær tay na, ta tæmiye ma ziye i ndo neheye. Ane tuk na, tæ vølatay kwa way kwar i suloy nate. ¹¹ Ta tæma na, ta gunğuz ka ndo i guvah, ¹² tæ gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dæba may aye, tæ ge mæslar na, bære nate tsa tuk na, ada ka vølamay wu madagar may andza i tay na, kækay? Nømay na, næmaa sa dæretsætseh mæ pat hwapat ada næmaa sëmæy naha a meræbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbaday faya a ndo nate mæ walar tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mænese bay. Ka gama tsakala i mæge mæslar pat eye nate na, kwar i suloy nate bædaw? ¹⁴ Zla wu i madagar, do. A ser na vøliye a ndo nakæ a yaw ma dæba yak andza nakæ na vølaka aye dærmak. ¹⁵ Neŋ na, tsæved ga andaya mæge wu nakæ a ser aye ta suloy ga. Kægabay nækar na, sælak eye hærwi nakæ neŋ ngwalak i ndo aye daw?” ¹⁶ Andza niye, ndo i dæba hay ta tæriye ndo i me hay, ndo i me hay ta tæriye ndo i dæba hay.»

Yesu a da ha mæmate ngay ta

mælatsew ngay abæra ma mædahan sa

Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahæl nakæ Yesu faya ma diye a Zerozelem aye na, a hæl gawla ngay hay kuro gær eye sulo tæv tay wal. Nateye faya ta diye ka tsæved na, a gwadatay: ¹⁸ «Tsænum, anæke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mæ dæma na, neŋ Wawa i Ndo ta vølateye ga ha a hæløy a bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbælom aye ada a ndo neheye tæ dzangawa bazlam i Mbælom mapala eye. Ta geŋeye sariya i mækæde, ¹⁹ ada ta vølateye ga ha a ndo neheye tæ ser Mbælom bay aye. Ta ngweseneye dæla abæra mæ gær, ta ndabiye ga ta mandalaða. Ta dariye ga ka mayako mazlæmbada eye. Ma mæhæne mamahkar eye na, na lætseweye abæra ma mædahan.»

Matsætsehe i may i Yakuba ta Yuhana

Markus 10.35-45

²⁰ Ma dæba eye na, ngwas i Dzebede a ye ka tæv i Yesu ta wawa ngay hay. A ye naha a dækw gurmets kame i Yesu hærwi matsætsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwaday: «A saka mey?»

A mbaday faya a Yesu, a gwaday: «Na tsatsah fakaya na, aza ahæl nakæ ka ndza a bæy yak aye na, vølatay tsæved a wawa ga neheye sulo aye tæ ndza ka tæv yak, nate ta diye i hæløy i mænday ada neŋged ta diye i hæløy i gula yak tey.»

²² Yesu a mbaday faya, a gwaday: «Ka særum wu nakæ ka tsatsahumeye aye bay. Ka slumeye faya mæse dæretsætseh nakæ na siye aye daw?»

Ta mbaday faya, tæ gwaday: «Næmaa sliye faya.»

²³ Yesu a gwadatay: «Dedek, ka sumeye dæretsætseh andza neŋ nakæ na siye dæretsætseh aye. Ane tuk na, mændze ta diye i hæløy i mænday ga kægabay ta diye i hæløy i

gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv mändze niye na, i ndo neheye Bəba ga a ləvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tə tsəne bazlam niye na, tə ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ŋgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadatay: «Nəkurom ka sərūm ha na, bəy bagwar eye ka mändzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərakiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, m̄a ge andza niye m̄a walaŋ kurom bay. Duh na, k̄a ge ndəray m̄a walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a t̄era ndo i m̄asler kurom. ²⁷ K̄a ge ndəray m̄a walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a t̄era beke kurom. ²⁸ Andza niye, neŋ Wawa i Ndo na yaw na, h̄ərwi ada ndo hay t̄a geŋ m̄asler bay. Na yaw d̄uh na, h̄ərwi m̄əgatay m̄asler a ndo hay ada m̄əvəle ha m̄əsəfəre ga h̄ərwi m̄əmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo
Markus 10.46-52; Luka 18.35-43*

²⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay. ³⁰ Guluf hay sulo nəteye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaā gaka m̄a bo təbədew?»

³¹ Ndo hay tə gatay me h̄ərwi ada t̄a ndza d̄ikd̄ik, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaā gaka m̄a bo təbədew?»

³² Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum n̄a ge h̄ərwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, a samay na, h̄əndəkamay na d̄ere tey.»

³⁴ Yesu a tsəne andza niye na, tə gay m̄a bo. A lamay a d̄ere tay, kwayaŋŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a d̄ere. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

*Yesu a fələkwa a Zerozelem
Markus 11.1-11; Luka 19.28-40;
Yuhana 12.12-19*

¹ Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mazlambar bəse ta Zerozelem na, tə ndisl a gəma i Betifadze ka Mahamba i Tetədöz. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadatay: ² «Dum naha a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo ta wawa ŋgay mabara eye. Pəluma tay ahaya ada k̄a yumeŋa tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray na, mbədumatay faya: “A say a Bəy Maduweŋ.” Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye: Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak!

Neŋgeye maləba eye, neŋgeye mandza eye ka zuŋgo ada ka zuŋgo wawa eye.*»

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tə ge andza nakə Yesu a tsikatay aye. ⁷ Ti ye, tə gəsaw zuŋgo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tə pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbərzəzza ta fətəl peteked tay hay ka tsəved, siye hay tə h̄əbaw slam-bah i d̄arizl i gərdaf hay ta fətəl ka tsəved. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma d̄əba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Wawa i Davit! Mbəlom m̄a pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyew-eye ta m̄əzele i Bəy Maduweŋ aye.

* 21:5 Zəba ma Zakari 9.9.

Zambadəkway a Mbəlom, nengeye nakə mə mbəlom aye!»

¹⁰ Ahəl nakə Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgəma aye wadəŋ wadəŋ. Ta tsətsah, tə gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹ Ndo hay ta mbədatay faya: «Yesu, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, nengeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

Yesu mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom

Markus 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹² Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a həhar tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye ha wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay.† ¹³ Tsa na, a gwadətay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaley a gay ga na, gay i maduwule me. Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡”»

¹⁴ Guluf hay ta ndo matəra eye hay, ti ye ka təv i Yesu a gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. Yesu a mbəl tay ha. ¹⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a masuwayaŋ nakə Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom: «Məzłəb mə ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. ¹⁶ Tə gwadəy a Yesu: «Ka tsəne wu nakə wawa neheye faya ta tsikiye bədaw?»

Yesu a mbədatay faya: «Ayaw, na tsəne. Nəkurom na, ka dzanğum bazlam nakə mawatsa eye mə Derewel aye dāda təbədew? “A

saka nakə wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye tā zambadəka.Š”»

¹⁷ Tsa na, a gər tay ha, a yaw abəra ma wuzlahgəma, a ye a Betani, a həna mə dəma.

Gurov mawa eye bay

Markus 11.12-14,20-24

¹⁸ Tədə eye pərik i mekedə, ahəl nakə faya ma maweye a wuzlahgəma aye na, may a wur faya. ¹⁹ A ŋgatay a gurov ka tsakay i tsəved. A ye a bəzay i dərizl i gərdəf niye. Ane tuk na, a ŋgatay na, a slambah dəkdek, mawa eye bay. A gwadəy a gurov niye: «Ka wiye hohway dāda sa bay.» Kwayaŋŋa gurov niye a kula.

²⁰ Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye, a gatay masuwayaŋ. Tə gwadəy a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayaŋŋa tsa na, kəkay?»

²¹ Yesu a gwadətay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərūm ha na, tadə ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mədzal gər kurom gərəŋ gərəŋ bay na, ka slumeye faya məge wu nakə na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahəmba, ka slumeye məgwadəy: “Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, ada ma giye bo. ²² Tadə ka dzalum ha ka neŋ tə dərev kurom peteh na, ka hutumeye wu nakə ka tsətsahumeye tə maduwule me a Mbəlom aye tebiye.»

Maa vəlay gədan a Yesu na, way?

Markus 11.27-33; Luka 20.1-18

²³ Yesu a ye, a fələkwa a gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dazlay a matətikatay. Ahəl nakə faya ma tətikiye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka təv ŋgay. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vəlaka gədan aye na, way?»

† 21:12 Yahuda hay ti yaw ma gəma mekeləŋ eye mata mbədə ha suloy tay. Ma dāba eye, ta sliye masəkəme gəna wu hərwi kule ada məvələ dala i dzanğal i gay mədəsłay gər a Mbəlom. ‡ 21:13

Zəba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11. Š 21:16 Dəmes hay 8.3.

24 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmak na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, tadə ka mbədumənjew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. 25 Maa slər ha Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Mbəlom tsukudū, ndo hay daw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkway, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” 26 Ane tuk na, tadə ka gwadəkway, maa sləraw Yuhana na, ndo hay, dzədzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.» 27 Hərwi niye ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

28 Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndoweeye andaya wawa ŋgay hay sulo. A gwaday a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” 29 Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Na diye bay.” Məndze tsekweŋ na, a dzala ha ka bazlam ŋgay niye, a ye a guvah. 30 Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. 31 Mə walaŋ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ŋgay aye na, waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha ndo matsekele dzaŋgal hay ta ŋgwas neheye

tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. 32 Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ki yaw kə dākum ha tsəved dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaŋgal ta ŋgwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ŋgatumay bəbay na, ka mbədum ha mədzał gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

33 Tsənum dzeke mekeleŋ eye sa: «Ndoweeye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdał haladzay. Dərizl i gərdał niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled, a ŋgar a dəma təgwad* hərwi maditse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleŋ eye dərəŋ.

34 «Həlay i maŋgəle hohway i gərdał ŋgay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ŋgay aye hərwi ada tā vəlayaw hohway i gərdał ŋgay hay. 35 Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay na, tə gəs makurre eye tə ndaḅa na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd na mədahaŋ eye ada tə kəd mamahkar eye tə kwar. 36 Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleŋ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. 37 Ka mandəve ŋgay eye na, a slər wawa ŋgay. A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rahay ha gər, ta geye wuray bay.” 38 Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə walaŋ tay: “Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Takwa, kədəkwa na ada guvah nakay ma

* 21:33 Təv maditse na, tə ŋgar təv andza təgwad hərwi maditse hohway.

matsakweye a nəkway!”³⁹ Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha daren̄ ta guvah. Ti ye naha, tə kəd na.»

⁴⁰ Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ma kədiye ndo məkədə ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleñ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ŋgay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye təbədew? A gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye dūh.

Maa gwad kwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.†”»

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Neñ faya na tsikakumeye, nəkuroom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay ha a ndo mekeleñ eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye. ⁴⁴ Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye. ⁴⁶ Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

22

Dzeke i magurlom i məzle dahəlay

Luka 14.15-24

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleñ eye sa, a gwadatay: ² «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, anañ andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ŋgay. ³ A slər gawla ŋgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta kərah mede. ⁴ A slər gawla ŋgay mekeleñ eye hay sa. A gwadatay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənday anəke, na kəd gəsən̄ i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na kəd, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənde daf i mabəzləme gər i dahəlay.” ⁵ Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta pa zləm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka məge məsler tay hay. Ndo neŋged a ye a guvah, ndo mekeleñ eye a ye masəkəme ha wu ŋgay hay. ⁶ Ndo siye hay tə gəs tay hay gawla i ndo niye, tə gatay dərətsətseh, tə kəd tay ha mədahan̄ eye hay.

⁷ «Bəy niye a tsəne andza niye na, a ndalay. A slər sidzew hay, ti ye ka mabəbazl tay ada tə mədzay ako a gəma tay. ⁸ Tsa na, a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Daf i mabəzləme gər i dahəlay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mənde bay. ⁹ Hərwi niye, dum ka tsəved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gər aye, t̄a yaw ka mənde daf.” ¹⁰ Ndo i məsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha tə hayay gər a ndo neheye tə ndzatay a gər aye tebiye, ndo ŋwalak eye hay ta ndo neheye ŋwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bəy a fələkwa a gay hərwi mazəbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha a ŋgatay a ndo nəte peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya

† 21:42 Dəmes hay 118.22-23.

faya bay. ¹² A gwadáy: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya fakaya bay sa na, ka fələkwaw kanan̄ ma kəkay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbəday faya bay. ¹³ Tsa na, bəy a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na həlay tə sik, kalum ha abəra a ləvon̄. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tə pala tay ha aye na, nəteye haladzay bay.»

Məvəle dzan̄gal a bəy i Roma

Markus 12.13-17; Luka 20.20-26

¹⁵ Farisa hay ti ye, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi mapəle tsəved ma kəkay nakə ta həliye suwat abəra ka Yesu tə matsətsehe faya abəra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndəv ha məhay gər na, tə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka təv i Yesu. Ti ye naha, tə gwadáy: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedək. Nəkar faya ka tətikateye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. ¹⁷ Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzan̄gal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay daw?»

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzal gər tay nakə ŋwalak eye bay aye. A gwadatay: «A nəkurom ndo i bəbəkək hay, ka həlumeye fagaya abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹ Ehey bəzumen̄ ha suloy nakə tə vəlawa dzan̄gal eye təday.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vəlay. ²⁰ Tsa na, Yesu a

gwadatay: «Mandəkəit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwadáy: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaḅəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahan̄ hay abəra ma bəd

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahan̄ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadáy: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tədə ndoweeye a mət ze məwe wawa na, malamar ŋgay m̄a zla madakway i ŋgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye m̄a dze bay.†” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ŋgay masulo eye a zla ŋgwas niye. ²⁶ Malamar ŋgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərmak. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərmak. ²⁸ Ada pat nakə mədahan̄ hay ta lətseweye abəra ma mədahan̄ aye na, ŋgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ŋgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərurum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərurum gədan̄ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahan̄ aye na, hasləka

* **22:13** Zəba mə Mata 8.12. † **22:24** Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

hay ta ngwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ na, dāda ka dzaŋgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ngay aye təbədəw? A gwad: ³² “Neŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†” Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ngay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaəbəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay na, neŋgeye ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: ³⁶ «Miter, mə walaŋ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «“Wuda Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metsəhe yak tebiye.§” ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ngwalak eye a ze siye hay aye na, anaŋ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaŋ: “Wuda ndo i məged yak andza ka wuda na gər yak.*” ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye a dzapa a huđ i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kəriste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsah bazlam ka Farisa neheye mahaya gər aye, a

gwadatay: ⁴² «Ka dzalum ka Kəriste na, kəkay? Neŋgeye wawa i way?»

Tə gwaday: «Neŋgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadatay: «Ada ma kəkay Davit a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədaŋna eye nakə a tsik ahəl niye, a zalay “Bəy Maduweŋ ga” aye daw? Hərwi Davit a gwad:

⁴⁴ “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara ndza tə həlay i mənday ga hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dərə hay a huđ i sik yak aye.†”

⁴⁵ «Tadə Davit kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada Kəriste neŋgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

⁴⁶ Mə walaŋ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbədəy ka bazlam ngay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzədzar matsətsehe faya matsətsehe neh-eye kəriye.

23

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ngay hay: ² «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay məsler tay na, mədatay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. ³ Rəhumatay ha gər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kə gum andza nəteye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. ⁴ Nəteye faya ta hayeye gər a wu neheye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa məlamay ta wur həlay, ta kərəh madzəne ndo hay.

† 22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16.

* 22:39 Levitik 19.18. † 22:44 Dəmes hay 110.1.

§ 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5.

⁵ «Məsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tâ zəba fataya, tâ gwad nəteye ngwalak eye hay. Mahodok neheye tə mbəkwawa ada tə ɓarawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i peteked tay ta zəbol.* ⁶ Ma təv nakə ndo hay tə haya gər ka mənde wu mənday aye na, ta wuda məndze ka təv nakə ngwalak eye ada mə gay i maduwule me, ta ndziye na, ka təv nakə ndo hay ta ngatateye aye. ⁷ A satay ndo hay tâ tsikatay me mə walaŋ i ndo hay haladzay ada tâ zalatay “Miter” hay.

⁸ «Ane tuk na, nəkurom na, ndəray mâ zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nəte tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay. ⁹ Kâ zalumay a ndəray ka məndzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi Bəba kurom na, nəte, neŋgeye mə mbəlom. ¹⁰ Kâ pəlum tâ zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nəte tsa. ¹¹ Ndo nakə bagwar eye mə walaŋ kurom aye na, mâ təra ndo i məsler kurom. ¹² Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Kwa way ka təra ha gər ŋgay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Dəretsətseh ka ndo mədzanğawa bazlam i Musa mapala eye ta Farisa hay

Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

¹³ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay

mede aye, a sakum məgəre tay ha tâ ye bay.

[¹⁴ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ŋwas hay. Ka duwulawum me wədvəd hərwi ada ndo hay tâ gwad nəkurom ndo ngwalak eye hay. Hərwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay tâ pakum bəzay. Ka hutum ndo nəte na, ka tərumeye ndo nakə ma hutiyə sariya i Mbəlom ma ziye kurom madzəga sulo aye.

¹⁶ «A nəkurom neheye ka tərüm andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwadumeye: “Tadə ndoweye kə mbada tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, təadə ndoweye kə mbada ta gura i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁷ A nəkurom ndo i matərakahaŋ hay, nəkurom guluf eye hay. Wu nakə ngwalak eye duh na, mey? Gura tsukudu gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ma təriye ha gura tsədaŋna eye daw? ¹⁸ Faya ka gwadumeye sa: “Tadə ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbada tə wu nakə tə vəlay a Mbəlom mapala eye ka təv

* **23:5** Yahuda hay tə mbəkwawa mahodok, tə pawə a dəma təv mədzənge hay mə Derewel i Mbəlom. Tə ɓarawa ka da'ar, ka həlay i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

məvəlay wu a Mbəlom aye na, kutonj ma giye wu nakə a mbada ha aye.”¹⁹ Nəkurom na, guluf eye hay, ŋwalak eye duh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbəlom aye tsukudu, kəgəbay təv məvəlay wu a Mbəlom nakə ma təriye ha tsədaŋŋa wu nakə tə vəlay kəriye a Mbəlom aye daw?²⁰ Hərwi niye, ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom na, a mbada ta təv məvəlay wu a Mbəlom ada tə wu neheye faya aye tebiye.²¹ Ndowneye kə mbada tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, a mbada ta gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Mbəlom nakə mandza eye mə dəma aye.²² Ndowneye kə mbada ta magərməbəlom na, a mbada ta təv mändze i Mbəlom ada ta ndo nakə mandza eye mə dəma aye.

²³ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəberek eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Ada ka gərüm ha mäge wu ŋwalak eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye duh na, kəkay? Andza məgwede mäge wu nakə a ye ka bo mäge aye, mäge wu ŋwalak eye a ndo hay, məpe mədzal gər ka Mbəlom. Anan wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay.²⁴ Nəkurom ka tərüm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərüm ha a dəma zlagweme.

²⁵ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəberek eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom faya ka tsakadumeye dəba i gəsiyem ta dəba i səra lele. Ane tuk na, huf eye

maraha eye tə wu neheye ka kəlum aye ada tə wu nakə a say a bor i bo kurom aye.²⁶ A nəkurom Farisa neheye ka tərüm andza guluf hay aye, tsakadum na huf i gəsiyem kurom təday ada dəba eye bəbay ma zəbiye lele dərmak.

²⁷ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom bəberek eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom ka ndzəkitem bo na, tsəvay neheye ta lambad tay ha dəba eye lele, a zəba kudəkudek. Tə le ka dərə mazəbe fataya haladza. Ane tuk na, mə huf eye na, maraha eye ta mətasl i mədahanj hay ada tə wu neheye maza eye tebiye.²⁸ Nəkurom na, andza niye dərmak. Ka dərə i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo i dedek hay. Ane tuk na, mə dərəv kurom na, nəkurom maraha eye ta bəberek ada ta mənese.

²⁹ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəberek eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dəzlumeye tsəvay i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ada faya ka lambadumeye tsəvay i ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom ta dedek aye.³⁰ Ada ka gwadum: “Tadə nəmaa ge andaya a həlay i bəba tətə may neheye tə kədawa ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye na, nəmaa dzapiye ta nəteye hərwi məkəde tay ha bay.”³¹ Andza niye, bo kurom eye tə gər kurom ka sərüm ha nəkurom wawa i ndo neheye tə kəd tay ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye.³² Lele, ndədikum ka məsler i bəba tətə kurom huya!

³³ «Nəkurom na, dədə hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mətəme abəra ka sariya i ako nakə ma mbatiye bay aye na, kəkay?³⁴ Hərwi niye, tsənüm lele: Na slarakumeye nahə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ndo

neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tətikakumeye. Ka kəđumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazləmbada eye, siye ka ndəbumeye tay ha ta mandalaḅa mə gay i mađuwule me kurom hay ada siye ka həharumeye tay ha ka gəma ka gəma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kəđum tay ahəl niye kəriye ta ge mənese bay aye na, mənese eye ma dədiye na, ka gər kurom. A dazlay ka Abel ndo məpay naha faya a Mbəlom hus ka Zakari wawa i Baraki nakə ka kəđum mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom ta təv nakə tsədaŋŋa eye. ³⁶ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu neheye tə ge ahəl niye tebiye na, sariya i Mbəlom ma dədiye ka ndo neheye anəke aye.»

*Yesu a tuwa Zerozelem
Luka 13.34-35*

³⁷ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kəđum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar. Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a huđ i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hərwi niye, gay kurom ma təriye rəgay. ³⁹ Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumeŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!”»

24

*Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i madaşlay ha gər a Mbəlom
Markus 13.1-2; Luka 21.5-6*

¹ Yesu a ndohwaw abəra mə gay i madaşlay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma diye ŋgway aye na, gawla ŋgay hay ti ye naha ka təv ŋgay hərwi a satay məday ha ta dəzl gay i madaşlay ha gər a Mbəlom ada siye i gay hay na, kəkay. ² Yesu neŋgeye a gwadatay: «Faya ka ŋgatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Sərum ha kame na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

*Ŋgodgor i mandəve i məndzibəra
Markus 13.3-13; Luka 21.7-19*

³ Yesu a ye, a tsal a Mahəmba i Tetədoez. Ahəl nakə neŋgeye mandza eye na, gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay mahəteye, ti ye ta tsətsah faya, tə gwaday: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada ŋgodgor waray nakə ma diye ha mazlambar ka maweye ada məndzibəra mazlambar ma ndəviye aye?»

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gum metshe! Nəray mâ səpat kurom bay. ⁵ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁶ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dəreŋ tə nəkurom aye na, kâ dzədarum bay. Hərwi wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁷ Slala ŋged ta giye vərəm ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Məndərzlaŋ ma giye, dala ma bəliye ma gəma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.»

Wu nakə ma ndzateye a gər a gawla i Yesu hay aye

⁹ «Ma dəba eye na, ndo hay ta gəsiye kurom hərwi ada tâ gakum dəretsətseh, ta kədiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dəre

hərwi ga. ¹⁰ A həlay niye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha mæpe mædzal gər abəra ka neŋ. Ta həliye ka bo me ada ta niye a bo dære mə walaŋ tay nəte nəte. ¹¹ Ndo neheye tə gwadnəteye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom aye haladzay ta deyeweye. Ta səpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mənese ma səkahiye haladzay. Hərwi niye, mawude bo i ndo hay haladzay ma nəkidıye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara Nğwalak eye i Bəy i Mbəlom a ndo i mändzibəra hay tebiye hərwi ada ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tã tsəne. Tsa na, mändzibəra ma ndəviye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵ Yesu a gwadətay: «Ka ŋgatume ye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonŋo, ma lətsiye a təv nakə tsədanŋa eye, andza nakə Daniyel* ndo mæde ha bazlam i Mbəlom kə tsik faya. (Ndowneye kə dzaŋga na, mã tsəne lele.) ¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. ¹⁷ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mã mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu ŋgay hay abəra mə gay ŋgay bay. ¹⁸ Ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mã mbəda gər a mətagay ŋgay məzlaw peteked ŋgay bay. ¹⁹ Pat eye niye na, dərətsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! ²⁰ Duwulumay me a Mbəlom hərwi mahway nakə ka hwayumeye mã ge a həlay i mətasl bay kəgəbaypat i mazəzukw bo bay. ²¹ Andza niye, a həlay niye na, ndo hay ta siye dərətsətseh haladzay. Kwa ahəl nakə Mbəlom

a ge mändzibəra aye hus anəke na, dāda ndəray kə sa dərətsətseh andza niye bay ada dāda ma giye bo andza niye sa bay. ²² Tadə Mbəlom mã nəkid ha abəra ka pat i dərətsətseh bay na, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ŋgay neheye a pala aye.

²³ «Tadə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anaŋ!” kəgəbay “Neŋgeye atay!” na, kã təmum bazlam ŋgay bay. ²⁴ Andza niye, ndo məsəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayaŋ hay ada tə wu neheye ma giye hərbaəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, məsəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²⁵ Anaŋ, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tadə ta gwadəkum: “Kəriste anaŋ mə pesl”, kã yum bay, kəgəbay ta gwadəkum: “Neŋgeye anaŋ maŋgaha bo eye kanaŋ” na, kã təmum bay. ²⁷ Neŋ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsede i mbəlom nakə ta ŋgateye kwa tə waray aye. ²⁸ Andza niye, təv nakə wu maməta eye mə dāma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dāma.»

Məməw i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹ «Kwayaŋŋa dərətsətseh niye hay ta ye abəra mə dāma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərma kə kutsaweye abəra ka magərmbəlom, ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ³⁰ Pat eye niye na, ndo hay ta ŋgateye a wu nakə ma diye ha neŋgeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i mändzibəra hay tebiye ta

* 24:15 Zəba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

tuwiye ka bo. Ta ngetenje a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ³¹ Ta fa tolom bagwar eye na, ma slaraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mändzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³² Yesu a gwadətay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumay a gurov ka dufa na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ³³ Andza niye, ka ŋgatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neŋ ka maged. ³⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³⁵ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, daḁa ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nətə ŋgweŋ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

³⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nətə a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ Wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nətə ŋgweŋ. ³⁷ Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərma.† ³⁸ Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a məpe zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalan i yam aye. ³⁹ Ta sər ka bo bay hus a

həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye. Ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərma.

⁴⁰ «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nətə, ta gəriye ha neŋged. ⁴¹ Ngwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nətə ta gəriye ha neŋged. ⁴² Hərwi niye, ndzum na, tsezlezleŋne bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweŋ kurom ma maweye bay.

⁴³ «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay m̄a sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tsezlezleŋne, ma gəriye ha məkal m̄a fələkwa a gay ŋgay bay. ⁴⁴ Hərwi niye, nəkurom dərma ləvum bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərūmeye bay.»

Ndo i məsler ŋgwalak eye

Luka 12.41-48

⁴⁵ Yesu a gwadətay: «Ndo i məsler ŋgwalak eye ada ma giye məsler tə metshe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwadətay “Gatay gər a siye i ndo mäge məsler ga hay. Vələtay wu mənday tə həlay eye.” ⁴⁶ Məŋgwese ka gər i ndo mäge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər neŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁷ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye m̄a ləvay gər.

⁴⁸ «Ane tuk na, tadə ndo mäge məsler niye ŋgwalak eye bay na, ma gwadeye a gər ŋgay: “Ndo i gay ga faya ma gaweye mahonok, ma deyeweye bəse bay”, ⁴⁹ ma piye bo məndəḅe siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məkweye hay. ⁵⁰ Ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. ⁵¹ Ki yaw na, ma vələye

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23.

dāretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i mäsler niye. Ma kaliye ha a tæv i ndo i bəbārek hay. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.†»

25

*Dzeke i merehe i dem hay kuro
Luka 12.35-38, 13.25-28*

¹ Yesu a gwadətay: «A həlay niye na, Bəy i Mbəlom ma ndzəkitiye bo na, tə merehe i dem hay kuro. Tə həl lalam tay hay, ti ye hərwi mədzəgər tə zal i dahəlay. ² Mə walaŋ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matərakahaŋ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. ³ Merehe i dem neheye zlam matərakahaŋ aye, tə həl lalam tay na, ta ləva ha bo tə mal bay. ⁴ Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tə həl lalam tay ada kwa way a ləva ha bo tə mal ma dos. ⁵ Zal i dahəlay ki yaw bəse bay. Merehe i dem niye hay tebiye mändzehəre a gatay, tə ndzahəra.

⁶ «Ta magərhəvad na, mawude a tsəne. “Anəŋ zal i dahəlay kə ndzew! Lətsum ka mbəlom, dum ta dzum gər.” ⁷ Merehe i dem niye hay ta pədeke abəra ka mändzehəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. ⁸ Merehe i dem neheye matərakahaŋ aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə gwadətay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweŋ tey hərwi faya ta mbatiye.” ⁹ Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbədatay faya, tə gwadətay: “A’ay, andaya haladzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse düh ka tæv i ndo i tsakala, səkəməw.” ¹⁰ Ahəl nakə ti ye məsəkəməw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam maləva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə neŋgeye a

gay i magurlom i məzle dahəlay. A dərəzl a məged. ¹¹ Məndze zərat na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, həndəkamay abəra ma məged!” ¹² Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadətay: “Neŋ faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.” ¹³ Hərwi niye, ndzum tsezlezleŋne bəna pat eye kwa həlay eye na, ka sərūm bay.»

Dzeke i ndo məge mäsler hay mahkar

Luka 19.11-27

¹⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A zalatay a ndo i mäsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a həlay tay. ¹⁵ A vəlay kwa a way ka gədaŋ ŋgay. A vəlay a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nəte. Tsa na, a ye ŋgay.

¹⁶ «Ndo i mäsler nakə tə vəlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha həlay kwayaŋna. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa. ¹⁷ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərma. A huta faya kwar i suloy temerre sulo. ¹⁸ Ane tuk na, ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye na, a ye a la bəd, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dəma.

¹⁹ «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i mäsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy ŋgay nakə a vəlatay aye. ²⁰ Ndo nakə a vəlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka tæv ŋgay, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vəleŋ na, kwar i suloy temerre zlam. Anəŋ na huta faya kwar i suloy temerre zlam.” ²¹ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele haladzay, nəkar na, ndo i ŋgalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo

† 24:51 Zəba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

i dedek kwa mə wu neheye tsekwen aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ɲgwasama ka bo tə neɲ.”²² Ndo i məsler nakə a vəlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, ka vəlenɲ kwar i suloy temerre sulo. Anan na huta faya kwar i suloy temerre sulo.”²³ Ndo i gay ɲgay a gwaday: “Lele, nəkar na, ndo i ɲgwalak ada ndo i dedek. Nəkar ndo i dedek kwa mə wu neheye tsekwen aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ɲgwasama ka bo tə neɲ.”²⁴ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye, a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, na sər ha, nəkar na, ndo makula gər eye. Ka dziye wu nakə ka sləga bay aye, ka hayay gər a wu nakə ka zəv bay aye.”²⁵ Na dzədzar, hərwi niye na ye na ɲgaha kwar i suloy yak a bəɗ. Anan suloy yak.”²⁶ Ndo i gay ɲgay a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ɲgwalak eye bay aye ada sœ eye. Ka sər na, na dziye wu nakə na sləga bay aye ada na hayay gər a wu nakə na zəv bay aye ba?”²⁷ Meenerɲ na, peɲ na suloy a bank. A həlay i məmaw ga na, na həla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya.²⁸ Həlum faya abəra kwar i suloy niye temerre nəte aye. Vəlumay ha faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya gwezem aye.²⁹ Hərwi ndo nakə wu ɲgay andaya aye na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra.³⁰ Gəsum na ndo nakay ma giye ɲgama bay aye. Kalum naha abəra a ləvonɲ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəɗe zler eye.*”

Sariya i mandəve i mändzibəra

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma məzlaḅ ga ta gawla i Mbəlom hay tebiye aye na, na ndziye ka

dzanɲa i bəy ga ta məzlaḅ.³² Ndo i mändzibəra hay tebiye ta hayiye gər ka təv ga ada na ɲgəniye ha ka bo abəra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mətsakure ma ɲgəniye tay ha təḅanɲ hay ta wak hay.³³ Ka ɲgəna tay ha na, ma piye tay ha təḅanɲ hay a diye i həlay i mənday ɲgay ada ma piye tay ha wak hay a diye i həlay i gula ɲgay.

³⁴ «Bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i mənday ɲgay aye: “Dumara, nəkurom neheye Mbəlom Bəba ga a pa fakuma ɲgama aye, ka ndzumeye ma bəy ga nakə Mbəlom a ləvakum ha bo kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye.³⁵ Hərwi ahəl niye, may a wur fagaya na, ka vəlumenɲ wu mənday, yam a geɲ na, ka vəlumenɲ yam məsay, neɲ mbəlök eye na, ka təmum ga a gay kurom,³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumenɲ ka bo peteked, neɲ dəvats eye na, ka gumenɲ gər, neɲ ma danɲay na, ka yum ka zəbumenɲew dəre.”

³⁷ «Ndo neheye tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta mbədeye faya, ta gwadeye: “Bəy Maduwenɲ, nəmaa ɲgataka may a wur fakaya ada nəmaa vəlaka wu mənday na, kəɗay? Yam a gaka ada nəmaa vəlaka yam məsay na, kəɗay? ³⁸ Nəmaa ɲgataka nəkar mbəlök eye ada nəmaa təma kar a gay may na, kəɗay? Peteked fakaya bay ada nəmaa paka ka bo peteked na, kəɗay? ³⁹ Nəmaa ɲgataka nəkar dəvats eye kəgəbay nəkar ma danɲay ada nəmaa ye mazəbakaw dəre na, kəɗay?”

⁴⁰ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Neɲ faya na gwadakumeye, sərurum ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekwen mə walanɲ i malamar ga hay na, ka gum niye na, a neɲ.” ⁴¹ Ma dəba eye bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay

* 25:30 Zəba ma Mata 8.12 ada dzanɲa wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

i gula ngay aye: “Dum abəra ka təv ga, nəkurom neheye Mbəlom a vəlakum mezeleme aye! Dum a ako nakə ma mbatiye dafə bay Mbəlom a ləvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ngay hay aye. ⁴² Hərwi, ahəl nakə may a wur fagaya na, ka vəlumen wu mənday bay. Yam a geŋ na, ka vəlumen yam bay, ⁴³ Neŋ mbəlok eye na, ka təmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumen ka bo peteked bay, neŋ dəvats eye ada neŋ ma dangay na, ka gumen gər bay.”

⁴⁴ «Nəteye dərmak ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Nəmaa ngataka may a wur fakaya, yam a gaka, nəkar mbəlok eye, dəvats eye kəgəbay ma dangay nəmaa gaka gər bay na, kəday?”

⁴⁵ «Bəy ma mbədəteye faya, ma gwadəteye: “Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye bay na, ka gumen a neŋ bay dərmak.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nəteye, ta diye ta hutiyə na, dəretsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Markus 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ngay hay: ² «Ka sərum ha magurlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Neŋ Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tādə dar ga ka mayako mazləmbədə eye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam

mə walaŋ tay, a satay məgəse Yesu ta məkal ada məkədə na. ⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kā gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbədə mal ka gər i Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu neŋgeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndo weye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwədə a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa tsakala eye haladzay aye. A mbədə mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ngay hay tə ngatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ngama meeneŋ mā səkam ha na, ma hutiyə ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a səratay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasumeye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Neŋgeye ka mbədə mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəd. ¹³ Neŋ faya na gwadəkumeye, sərum ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiyə ha gər bay.»

Yudas Iskariyot a pəla tsəved məgə daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ngay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A

ye naha, a gwadātay: «Tadə na pələkum tsəved mægəse Yesu na, ka vələmeņeye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

*Yesu a ləva ha bo tə dafi Pak
Markus 14.12-16; Luka 22.7-14*

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwadātay: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadātay: «Dum a wu-zlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadumay: “Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.”»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

*Yesu a da ha gawla ngay nəte ma
giye faya daf*

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gər eye sulo ti ye tə ndza, ta dazlay a mənde wu mənday. ²¹ A həlay nakə nəteye faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadātay: «Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə waləj kurom ma giye fa-gaya daf.»

²² A ndalatay a gawla ngay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsətsehe faya, nəte ta nəte: «Bəy Maduweņ, neņ dāw?»

²³ Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye həlay a sərə salamay aye. ²⁴ Neņ Wawa i Ndo na mətīye andza nakə Derewel

i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dərətsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neņ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meeneņ tā wa na bay.»

²⁵ Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsətsah faya: «Neņ dāw, Miter?»

Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Andza nakə ka tsik aye.»

Dafi Bəy Maduweņ

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinthe hay 11.23-25

²⁶ Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peņ, a gay naha sisce a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peņ niye, a vəlatay a gawla ngay hay, a gwadātay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷ Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sisce a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadātay: «Sum nəkurom tebiye. ²⁸ Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay. ²⁹ Neņ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰ Ma dəba eye, ta zambadātay a Mbəlom ta dəmes† na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədcez.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadātay a gawla ngay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka gərūmeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: “Na ta kədiye na ndo mətəkure tay, ada təbaņ niye hay mahaya gər eye ta ngəniye gər kweye kweye kwa a ngay.‡”

³² Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma

* 26:15 Zəba ma Zakari 11.12. † 26:30 Tə ge dəmes ka mandəve i mənde daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118. ‡ 26:31 Zakari 13.7.

mədahaŋ na, na həbiye kurom ma Galile.»

³³ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na gəriye kar ha dāda təbey.»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³⁵ Piyer a gwaday: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

Yesu ma Getsemene

Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1

³⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dāma na, a gwadatay: «Ndzum kanan. Na diye, na dūwulay naha me a Mbəlom katađay.»

³⁷ Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dāma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar hal-adzay. ³⁸ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanan, ndzaka na, tsezlezleŋje.»

³⁹ A ye abəra ka təv niye izad tsekweŋ, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A dūwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, kə ge andza nakə a seŋ a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴⁰ A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahara eye. A gwaday a Piyer: «Andza niye, ka slum faya mändze tə neŋ tsezlezleŋje tə dəre kwa bəre nəte bay na, kəkay?»

⁴¹ Ndzum tə dəre tsezlezleŋje ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dādum a masəpete i

Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say məge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abəra masulo eye sa, a ye naha a dūwulay me a Mbəlom. A gwad: «Bəba, tadə ka sliye məzle fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye bay na, vəleŋ gədaŋ nā sa andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahara eye. Tə mba faya mändze tə dəre kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁴⁴ A gər tay ha, a ye sa. A dūwulay me a Mbəlom andza nakə meeneŋ eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Faya ka ndzahərume ye sa ada faya ka zəzəkumeye bo ba? Gum met-sehe, anake na, həlay eye kə slaw. Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lətsəm, takwa ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Markus 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.2-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslaŋ Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye 6a kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na.»

⁴⁹ Yudas a həndzəd naha kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwaday: «Zay dāw, Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Dzam ga, wu nakə ka yaw mäge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tə wuya kura ka Yesu, tə gəs na.

⁵¹ Ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye nəteye tə Yesu aye, a ŋwadaw maslalam ŋgay mbəhhat, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁵² Tsa na, Yesu a gwaday: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hərwi ndo neheye ta giye vəram ta maslalam aye na, ta bəbazliye tay ha ta maslalam dərma. ⁵³ Neŋ na sliye məzalay a Bəba ga Mbəlom, mǎ sləreŋew gawla ŋgay hay gwezem haladzay anəke na, ka sər təbədew? ⁵⁴ Ane tuk na, kə ge andza niye na, wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom ma giye bo na, ma kəkay kəla?»

⁵⁵ Yesu a gwadatay a ndo hay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gəsiye ndo i məkal daw? Pat pat neŋ mandza eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na tətikawa, ka gəsəm ga bay! ⁵⁶ Ane tuk na, wu neheye tebiye tə ge bo aye na, hərwi ada wu nakə ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye tā ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tə gər ha, ta hway faya abəra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay

Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷ Ma dəba eye ndo neheye tə gəs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Mə dəma na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ta madugula i Yahuda hay, nəteye mahaya gər eye. ⁵⁸ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma dəba dərəŋ hus a dalamətagay i gay i bagwar

i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fələkwa a dalamətagay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye mǎged aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi mǎgay sariya i məkǎde na. ⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved məkǎde na bay. Ka mandəve ŋgay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dǎzliye na wedeye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwaday a Yesu. «Ka mbədatay faya a ndo neheye təbədew? Tə tsik fakaya na, mey?» ⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ŋgway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwaday: «Neŋ faya na tsətsahiye fakaya tə mǎzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədeŋew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom daw?»

⁶⁴ Yesu a gwaday faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərəm ha, ma dazlay anəke, ka ŋgatumeŋeye a neŋ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mǎnday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumeŋeye sa na, ma magərmbəlom na deyew-eye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋgurada ha peteked ŋgay, a gwad: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pəlakweye na, sa mey, na gwad ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶ Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Neŋgeye ndo mǎge

mānese, tādē makāde na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay sleslē6 ka dāre a Yesu, tē fay ta mēpede hēlay, siye hay tē fay ka maholom. ⁶⁸ Tē gwadāy: «Kāriste, nēkar ndo mādē ha bazlam i Mbēlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwad: «Na sār Yesu bay»

Markus 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁹ Piyer na, nenjeyeye mandza eye ma dalamētāgay ma bēra. Ngwas wuray a gawa māsler mē gay i bagwar i ndo mēvələway wu a Mbēlom niye, a hāndzəd ka tēv i Piyer, a gwadāy: «Nēkar dārmak na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a dāy bērakāzān a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad: «A'ay, na sār wu nakā a saka mētsikenj aye bay.»

⁷¹ Ma dāba eye Piyer a ye a ndza slēp ka hēlay mēged. Ngwas wuray a ye ka tēv ngay, a gwadātay a ndo neheye ka tēv niye aye: «Ndo nakay tē ndzawa tē Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a dāy bērakāzān a Yesu masulo eye. A mbadā, a gwad: «A'ay, na gwadum na sār ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dāba i mēndze tsekwen na, ndo neheye ka tēv niye aye, ta hāndzəd ka tēv i Piyer, tē gwadāy: «Ta dedek, nēkar dārmak na, nōte mē walān i gawla i Yesu hay. Hārwi mētsike me nakē faya ka tsikiye na, a dā ha tēv yak nakē ka yaw abēra mē dāma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad: «Kē ge na raw me na, Mbēlom mā genj dāretsātseh. Na mbadā na, ta dedek na sār na ndo nakay bay.»

Kwayanṅa dzagulok a zlahā. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakā a tsik aye a mayaw a gār a Piyer. Yesu a gwadāy: «Dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sār nenj bay.» Tsa na, Piyer a yaw abēra ma dalamētāgay, a tuwa tsiduk tsiduk.

27

Tiye ha Yesu a gay i Pilat
Markus 15.1; Luka 23.1; Yuhana 18.28-32

¹ Pārik i mekedōe na, bagwar hay i ndo neheye tē vələway wu a Mbēlom aye ta madugula i Yahuda hay tē ma ha ka bo bazlam tebiye hārwi makāde na Yesu. ² Tē dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ngomma i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tē vələy ha a Pilat.

Yudas a kəd bo ngay

Māsler hay 1.18-19

³ Yudas, ndo nakā a ge dāf ka Yesu aye, a zēba ta gēs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakā a ge aye na, ngwalak eye bay. A hāl kwar i suloy nakā tē vələy kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tē vələway wu a Mbēlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A ye naha a gwadātay: «Na ge mānese, hārwi na ge dāf ka ndo nakā kē ge mānese bay aye.»

Ta mbādāy faya, tē gwadāy: «Bazlam yak bēna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mē gay i mādāslay ha gār a Mbēlom. Tsa na, a ye a hārūwa bo ta lēber, a mēt.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tē vələway wu a Mbēlom tē hāl sulo niye, tē gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kē vələkway tsāved mēpe na a gay i mādāslay ha gār a Mbēlom bay. Suloy nakay na, i makāde ger i ndo.»

⁷ Ma dāba eye, madugula i Yahuda hay tē ma ha ka bo bazlam mē walān tay hārwi suloy niye na, ta sākām guvah abēra ka ndo māngere gārwa. A guvah eye niye na, ta liye a dāma slele hay. ⁸ Hārwi niye, hus ka bāgom tē zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bambaz. ⁹ Andza niye, a dā ha na, bazlam i Zeremi ndo mādē ha bazlam i Mbēlom nakā a tsik aye. A gwad: «Tē hāl kwar i suloy kuro kuro

mahkar, niye na tsakala nakə ndo i Israyel hay tə gwad ta vəliye hərwi ɲgay aye. ¹⁰ Ada ta səkəm ha guvah abəra ka ndo mənɟere ɟərwa andza nakə Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwedeɲ ge aye.*»

*Yesu kame i Pilat
Markus 15.2-5; Luka 23.3-5;
Yuhana 18.33-38*

¹¹ Yesu neɲgeye kame i Pilat. Pilat a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a gwaday faya: «Nəkar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə dəs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbədatay faya bay. ¹³ Pilat a gwaday: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsəne təbədew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya kwa tsekweɲ bay. Niye na, a gay wadəɲ wadəɲ a Pilat.

*Tə gay sariya a Yesu i məkəde
Markus 15.6-15; Luka 23.13-25;
Yuhana 18.3-19.16*

¹⁵ Magurlom i Pak kə ndzew na, ɲgomna a ɟərawa ha ndo i danɟay nəte, ndo nakə a satay a ndo hay aye. ¹⁶ A həlay niye na, ndow-eye andaya neɲgeye sewed eye ma danɟay, tə zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tə haya ɟər haladzay. Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «A sakum nā ɟərakum ha na, way? Barabas tsukudu Yesu nakə tə zalay Kəriste aye daw?» ¹⁸ Pilat a sər ha tə ɟasay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹⁹ Ahəl nakə Pilat mandza eye ka təv mäge sariya aye na, ɲgwas ɲgay a slər ndo ka təv ɲgay, a ye naha a gwaday: «Kā gay wuray a ndo nakay bay, hərwi kə ge mənese bay. Ta həvad nakay, na sa dəretsətseh haladzay ma məsine hərwi ɲgay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə vəlatay ɟadan a ndo hay, ta tsətsah ka Pilat mā ɟəratay ha Barabas. Yesu na, mā kəd na. ²¹ Pilat a gwadatay: «Na ɟərakumeye ha ndo i danɟay nəte. Mə walaɲ tay nəte a sakum nā ɟərakum ha na, way?»

Ta mbəday faya. «Gəramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada na ge ye a Yesu nakə tə zalay Kəriste aye na, mey?»

Nəteye tebiye tə gwaday: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

²³ Pilat a gwadatay: «Neɲgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta ɟadan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

²⁴ Pilat a zəba faya ma sliye mäge wuray kwa tsekweɲ bay ada ndo hay faya ta dazleye mawude haladzay na, a təd yam, a bara həlay kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Mənese i məkəde ndo nakay na, ka ɟər ga bay. Mənese eye na, ka ɟər kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, nəmaa təma. Mənese i məkəde ndo nakay mā yaw ka ɟər may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a ɟəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaɟa na ta mandalaɟa, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləmbada eye.

*Sidzew hay tə ɲgwasa ka Yesu
Markus 15.16-20; Luka 19.2-3*

²⁷ Ma dəba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ɲgomna. Ti ye naha, tə haya ɟər a sidzew hay tebiye. ²⁸ Ta tsəkw faya abəra peteked ɲgay hay. Tə pa faya pe- teked ndozza eye.† ²⁹ Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a ɟər a Yesu

* 27:10 Zəba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15. † 27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakə sidzew i Roma hay tə pawa ka bo andza peteked i bəy aye.

andza dzagwa i bøy. Tə vəlay sakwal† a həlay. Ta dəkway gurmets a huvo ada tə ɲgwasa faya, tə gwaday: «Zay daw, bøy i Yahuda hay?»³⁰ Ta tuf faya slesleḅ ada ta buwa faya abəra sakwal nakə mə həlay aye, tə fay ha ka gər.³¹ Ta ndəv ha məɲgwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked ndozza eye niye, tə ma ha faya peteked ɲgay hay. Ti ye ha hərwi madar na ka mayako mazləmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Ahəl nakə sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abəra mə walaɲ gay aye na, tə dzəgər ta ndo i Siren, məzele ɲgay Simon. Tə gay kutoɲ ka məzle mayako mazləmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.³³ Tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: «Təv i mətasl i gər».³⁴ Tə vəlay guzum madzapa eye tə wuye duwekeze eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye. Tə ge tsakwal ka peteked ɲgay hərwi məsəre mata hute na, way. Tsa na, ta ɲgəna ha a bo mə walaɲ tay.³⁶ Tsa na, tə ndza mə dəma hərwi matsəpe na Yesu.³⁷ Tə watsa gər i bazlam nakə tə kəf na faya Yesu aye, tə gwad: «Nakay na, Yesu bøy i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gər ɲgay.³⁸ Ta dar ndo i məkal hay sulo ka tsakay i Yesu, nəte tə həlay i mənday, neɲged tə həlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsaday pəleslesle.⁴⁰ Tə gwadaway: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye

na, təv i wu yak aye na, məɲgay tuk? Nəkar təma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaɲgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ada ta madugula i Yahuda hay tə ɲgwasa ka Yesu. Tə gwad:⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ɲgay təbədəw? A gwad neɲgeye bøy i Israyel hay sa na, mə mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye ada nəmaa dzaliye ha.⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad neɲgeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mə təma ha anəke.»⁴⁴ Ndo i məkal neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ɲgay aye, tə tsaday andza niye dərmak.

Məməte i Yesu

Markus 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magər həpat, ləvonj a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa.⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga ha na, hərwi mey?Š»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Faya ma zaleyə a Eliya!»⁴⁸ Kwayaɲɲa ndo nəte mə walaɲ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhuḅ ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavəkw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mə dəvətse.⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tə gwad: «ɲgatay, zəbakwa faya təday, Eliya ma deyeweye ma təmiye ha daw?»⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

† 27:29 Sakwal niye na, a bəram i sakwal i bøy bagwar eye. § 27:46 Dəmes hay 22.2.

51 A həlay niye kwayanña, peteked nakə a ngəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanña kwa abəra mə gəma hus ka dala. Dala a bəl, hotokom hay ta ngəma wudəgər wudəgər. 52 Tsəvay hay ta həndək, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom haladzay neheye tə mət aye tə mbəlaw. 53 Tə ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dəba i mələtsew i Yesu abəra ma mədahan na, ti ye a Zerozelem, gəma tsədanña eye. Mə dəma na, ndo hay haladzay ta ngatatay.

54 Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tə ngatay dala a bəl tə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tə gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!» 55 Ngwas hay haladzay nəteye malətsa eye dərənj faya ta zəbiye naha faya. Tə payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tə gaway məsler. 56 Mə walañ tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufa ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Markus 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

57 Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Neñgeye ndo i gəma i Arimate, məzele ngay Yusufa. Neñgeye dərmaç, gawla i Yesu. 58 A ye ka təv i Pilat, a tsətsah faya mədahan i Yesu. Pilat a vəlay tsəved ka məzle mədahan i Yesu. 59 Yusufa a ye a zla na mədahan i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye, a zla rəkwaç a mbəkwa na. 60 A pa na a tsəvay nakə a la ka geseh weđe ye hərwi ngay eye ngway aye. Tsa na, a bədəngwal beber bagwar eye hərwi madərəzle faya. A dərəzl faya na, a ye ngway. 61 Mari i Magədala ta Mari neñged nəteye

andaya mandza eye dəgerger bəse ta tsəvay.

Sidzew ha ta tsəpa na tsəvay

62 Tədə eye andza məgwede pat nakə a mbay naha a pat i mələve bo i mazəzukw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. 63 Ti ye naha, tə gwaday: «Ngalaka, namaa yaw ka təv yak na, hərwi wu nakə ndo i parasay nakay a tsik ahəl niye aye na, ka mamayaw a gər. A gwad: “Ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahan.”

64 Gwadatay a sidzew hay na, tə tsəpa na tsəvay lele hus a məhəne mamahkar eye bəna gawla ngay hay ta deyewe ye ta kəliye na. Ma dəba eye ta gwadateye a ndo hay: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahan.” Parasay ngay ma səkahie wene wene eye ma ziye nakə kurre aye.»

65 Pilat a gwadatay: «Həlum sidzew hay anañ dum tay ha ka tsəvay, tə tsəpa andza nakə a sakumeye.»

66 Tə həl bo ti ye. Ti ye naha tələva bo tə matsəpe tsəvay. Tə slərəba na me i tsəvay, tə gəs na əngəts lele. Tsa na, tə pa sidzew hay ka matsəpe na.

28

Yesu a lətsew abəra ma mədahan
Markus 16.1-10; Luka 24.1-12;
Yuhana 20.1-10

1 Ma dəba i pat i mazəzukw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedə, Mari i Magədala ta Mari neñged ti ye mazəbe ka tsəvay.

2 Tə ndisl naha kwayanña na, dala a bəl haladzay dzeki6 dzeki6 hərwi gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bədəngwal beber abəra ka tsəvay, toñ a ndza faya. 3 Gawla i Mbəlom niye na, a dəv andza mawutsede ada peteked ngay a sləde haladzay herre. 4 Zluwer a gatay a sidzew

neheye faya ta tsəpiye tsəvay aye. Ta dzədzar haladzay, ta təra andza nəteye maməta eye hay tsədək tsədək.

⁵ Gawla i Mbəlom a gwadətay a ngwas niye hay: «Kā dzədzarum bay. Na sər nəkurom faya ka pəlumeye Yesu, ndo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye.

⁶ Neŋgeye andaya kanan bay, kə lətsew abəra ma mədahan andza nakə a tsik aye. Dumara zəbum ka təv nakə tə hənə ha faya kwa. ⁷ Dum bəse ta gwadumatay a gawla ngay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahan, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatumeye mə dəma.” Anan wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ Ngwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bəse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dərev tay maŋgwasə eye. Ta hway mədatay ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹ Kwayanŋa, Yesu a yaw tə dzəgər ta nəteye, a gwadətay: «Na tsikakum me!» Ngwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ngay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəslyay ha gər. ¹⁰ Yesu a gwadətay: «Kā dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tā ye a Galile. Ta ngeteŋeye mə dəma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹ Ahəl nakə ngwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaŋ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye. ¹² Bəy hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə vələtay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³ Tə gwadətay: «Wu nakə ka təkərumatəye a ndo hay aye na, anan: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na,

gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahan i Yesu.” ¹⁴ Tadə ngomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵ Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vələtay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a dā zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadətay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷ Tə ndisl a dəma na, tə ngatay a Yesu, tə dəslyay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaŋ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸ Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadətay: «Mbəlom kə vələŋ gədan mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹ Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ngay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ²⁰ Tətikumətay bazlam neheye na tsikakumeye. Tā rəhay ha gər tebiye, tā dzala ha faya. Ada neŋ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ngwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad neŋgeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ngay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte ngay ka mayako mazzələmbada eye, mələtsew ngay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14-9.50
Yesu a lətse abəra ma Galile a ye
a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu
11.1-15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma
mədahaŋ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ngay a
mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

*Mata 3.1-12; Luka 3.1-18;
Yuhana 1.19-28*

¹ Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo mədəe ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Neŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo mədəe ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad: Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay.* »

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ngay maŋgara eye ta məkwets i zləgweme ada a barawa bəzihud ngay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaŋ labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ngay, məpəlay ha ləber i tahərak ngay bay tebiye.

⁸ Neŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhuḅiyeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

*Madzəhuḅe i Yesu a yam, a say a
Fakalaw masəpete Yesu*

*Mata 3.13-4.11; Luka 3.21-22,
4.1-13*

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka bo bəra ndzadədəda. Tsa

* 1:3 Ezay 40.3.

na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bədobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ɲgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayaɲɲa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw məsəpəte na ada mədəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a danɣay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara ɲgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara ɲgwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

¹⁶ Yesu a zəɲgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəɲgaliye me i dəlov niye aye na, a ɲgatay a ndo məgəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar ɲgay Aɲdərə, faya ta kaliye gadan tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Dumara, pumen bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadan tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekwen na, a ɲgatay a Yakuba ta malamar ɲgay Yuhana. Nətəye na, wawa i Dzebede hay. A ɲgatatay na, nətəye mə kwalalaɲ i yam faya ta lambadıye gadan tay hay. ²⁰ Kwayaɲɲa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalaɲ i yam ta ndo i məsler ɲgay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maɲuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike ɲgay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaɲəkka. Hərwi neɲgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ɲgay a tətikatay na, ta məzlaɲ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neɲgeye ɲgway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i maɲuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədanɲa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadəy: «Ndza dikdik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayaɲɲa məsəfəre lele bay eye a bəl ha ndo niye ta gədan tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daɲək daɲək, hərbaɲəkka. Tə gwad mə walaɲ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaɲ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsəy me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayaɲɲa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye abəra mə gay i maɲuwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Aɲdərə. Nətəye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simon mahəna eye mə gay, maraɲaraɲ a

gay. Tsa na, tə gwadaɣ a Yesu: «Mese i Simon lele bay.»³¹ Yesu a ye ka təv ŋgay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, marabaraɓ a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³² Ta huwa ma dəba i pat madaɗe na, ndo hay tə həlaw ndo i dəvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka maged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴ Ndo neheye dəvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərma. Ane tuk na, Yesu a ŋgəz fataya, a gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, Yesu neŋgeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndo-həwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərəŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata duwule me. ³⁶ Simon ta siye i gawla ŋgay hay ta pədeke abəra ka mändzəhəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwadaɣ: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv məkelen. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərma. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ŋgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Mata 8.1-14; Luka 5.12-16

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təvi Yesu. A ye naha na, a dək w gurmets kame

i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwadaɣ: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋŋa.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadaɣ: «A seŋ na, təra tsədaŋŋa!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadaɣ: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadaɣ: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaŋŋa.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha duh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya məbəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dərəŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa məŋgay, kwa məŋgay.

2

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Luka 5.17-26*

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafənahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafənahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka

təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta danjar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ngay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərma. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ngay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə də məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ngwej bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwadəy a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A sej na, sərur ha nej Wawa i Ndo na, gədanj ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadəakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanğa a lətse, a zla sləlah ngay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə ngatay na, a gatay hərəabəkka. Ta zambadəy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədanj i Mbəlom bəna, ka ngatakway a wu andza nakay dadə bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka təv ngay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzanğal ka təv i məsler ngay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neņgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwadəy: «Dara, peņ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ngay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərma. Tə ngatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka təv eye nəte ta ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwadəy a gər tay nəteye ngwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay düh.»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na, ta ge daliyam.

Ada hærwi mey gawla yak hay tæ ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Næteye na, ta giye daliyam bay, hærwi næteye na, andza mæ magurlom i mæzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka tæv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mæzle dahəlay na, ta giye daliyam daw? Ahəl nakə zal i dahəlay andaya mba na, ta sliye faya mæge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gæsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tæ wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mætepe ka peteked guram eye bay. Hærwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngærdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma nguradiye. Peteked guram eye niye ma sækahiye manguredə haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbædiye guzom lelem eye a gwezem i hæzlay guram eye bay na, ka særum ha tæbædew. Hærwi ta mbæda a dæma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, hæzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dærmak sækthi ma mbædiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbædiye na, a gwezem i hæzlay wedeye dærmak.»

Mæləvay gær a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tæ ge a dæma na, wuye andaya tæ zalay bæle. Gawla i Yesu hay tæ hæb wu niye, tæ nda. ²⁴ Farisa hay tæ ngatatay na, tæ gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me

pat i mazəzukw bo aye na, hærwi mey?»

²⁵ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Dadə ka dzanğum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye tæbædew?»* May a wur faya ta ndo ngay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fæləkwa a madzawadzawa i mædəslay ha gær a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tæ vələy a Mbəlom aye. A nda. A vələtay a ndo ngay hay dærmak, tæ nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsæved ka mænde na, a ndo mævələy wu a Mbəlom dəkdek bædaw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo mævələway wu a Mbəlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada mâ dzəna ndo zezen bəna, Mbəlom a ge ndo zezen hærwi məpay bəzay bay.» ²⁸ A gwadatay: «Maa ləvay gær a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo

Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mə dæma na, ndoweye andaya həlay ngay maməta eye. ² Ndo mekeləŋ eye hay andaya mæ gay i maduwule me niye dærmak. Tə dzala mæ gær tay, tæ gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hærwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwaday a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheye ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsæved mæge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i

* 2:25 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

mazəzukuw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukudu məgar ha mā mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ngay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i maɖuwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutıye tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ngay hay ti yaw abəra mə gay i maɖuwule me niye dərmak. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndoweye neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərmak. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidoŋ aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ngatatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ngay aye na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Ləvum bo ta kwalalan jıyam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay tā dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlawa tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ngay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ngatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Neŋ way na, kâ tsikumay a ndaray bay.»

Yesu a palando i maslan ngay hay Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ngay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslan ngay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata da ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədaŋ ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərmak.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ngay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Aŋdəre, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simoŋ ndo mäge vərəm hərwi dala ngay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge dəf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ngay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ngay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ngay hay tə huta həlay i mände dəf kwa tsekwen bay tebiye. ²¹ Ndo ngay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Neŋgeye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ngay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay?»

²⁴ Taɗa gəma ka ŋəna, faya ta giye magazlaga mə walaŋ tay na, gəma niye ma hutije gədaŋ mändze huya daw? ²⁵ Taɗa ndo hay mə gay tay faya ta giye magazlaga mə walaŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutije gədaŋ mändze huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay daw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərurum təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərurum ha na, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lele-bay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsətay ha. ²⁹ Ane tuk na, anan ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, dāda ma hutije məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Nenŋeye na, gər mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anan. ³⁵ Hərwi matəra

malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

4

Dzeke i ndo maslāge

Mata 13.1-9; Luka 8.4-8

¹ Yesu a ye mata da ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam ada a ndza a dəma. Kwalalaŋ i yam niye na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata slāge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslāge.* Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwe andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwe andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nenŋed a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay

* 4:4 Ma gəma niye i tay na, ta slāgawa tə tsəluy təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

makwehe nate na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro makwa, mekelenj eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndav ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya mætsəne aye na, mâ tsəne lele!»

Yesu a ge mæsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neh-eye tə ndzawa ka təv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka təv i ndo niye hay haladzay aye, ka təv nakə nateye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say mægweđe na, mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dakum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nateye na, “Ta zəbiye faya tə dərə tay ada ta ŋgateye bay.

Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza mægweđe mey na, ta səriye ha bay.

Bəna ta ta maweye ka təv i Mbəlom ada Mbəlom ma ta pəsətay ha mezeleme tay.†”»

Yesu a datay ha dzeke i ndo masləge

Mata 13.18-23; Luka 8.11-15

¹³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say mægweđe mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərume ye siye i dzeke mekelenj eye hay na, ma kəkay tuk? ¹⁴ A say mægweđe na, anar: Ndo masləge a sləga bazlam i Mbəlom. ¹⁵ Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkkit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheye tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a

buwa na bazlam i Mbəlom niye masləga eye ma nateye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzəkkit bo sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayarŋa na, ta təma tə məŋgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mâ pa zləlay a dərəv tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekwenj tsa. Ma dəba eye dərətsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

¹⁸ «Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkkit bo ta hulfe nakə a dəd a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ¹⁹ ane tuk na, mədzał gər ka wu i mändzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelenj eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ŋgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərəv tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərma kə wa hohway mə dərəv tay bay.

²⁰ «Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərəv tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərəv tay lele ada a nah. Neŋged, makwehe nate na, wur eye kuro kuro mahkar, neŋged sa na, wur eye kuro kuro makwa ada siye temerre.»

*Dzeke i lalam
Luka 8.16-18*

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Ndo ma zlaw-eye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i slələh daw? Ma piye na dūh na, ka wu məpe lalam bədaw? ²² Ma piye na ka wu məpe lalam na, hərwi ada dərə mâ zəba dzaydzay ada wu neheye dərə a ŋgatay bay aye na, mâ zəba lele. Wu neheye maŋgaha eye ta ta zəbiye mə dzaydzay. ²³ Ndo

† 4:12 Ezay 6.9-10.

nakə zləm andaya mətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndoweje kə pay zləm lele na, Mbəlom ma sakaheje ha mətsəne, hərwi ada m̄a tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hərwi ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ngay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadətay sa: «Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ngay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ngway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərəwa ada ta həpat na, a pədekəwa abəra ka məndzəhərə, a lətsəwa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nəŋgeje na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ngay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ngay a ye mata dze na wu ngay niye hərwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzanj

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadətay sa: «Ka ndzəkitaqway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dədəkwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkitaq bo sa na, andza wur i bəzanj. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walaŋ i wur i wu neheje ka məndzibəra tebiye na, nəŋgeje tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na,

ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheje tə sləga ka dədəŋ aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyeŋ hay ta ngariye faya gay tay ada mezek eye ma gateje ngama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ngay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anəŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheje ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteje mahətəje ta gawla ngay hay aye na, dzeke eye a say məgwedə meŋ na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov nəŋged.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ngay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə nəŋgeje mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ngay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov nəŋged aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dənqwalə wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸ Yesu na, nəŋgeje ngway duk ma dəba, mə huđ i kwalalaŋ niye ada nəŋgeje mandzahəra eye. Gər ngay mapa eye ka təv gər. Gawla ngay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzəhərə tə gwadəy: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweje na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzəhərə. A lətse, a ngəraz ka mətasl, a gay me ada a gwadəy a dəlov niye: «Ndza dīkdīk!» Kwayanŋa mətasl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

40 Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

41 Kwayanña ta dzədzar haladzay, tə gwad a bo mə walañ tay: «Nakay i ngay ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

*Yesu a mbəl ha gər mavuwe
Mata 8.28-34; Luka 8.26-39*

1 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dəma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dəma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalañ i yam. 2 Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalañ i yam na, kwayanña ndo wuray a ndohwaw abəra mə walañ i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndowne niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

3 A ndzawa na, mə walañ i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay. 4 Həbe tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neh-eye tə dzawa ha aye na, a ngəzlah ndartsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay. 5 Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walañ i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ngay tə kwar tsurađ tsurađ.

6 Gər mavuwe niye a ngatay naha a Yesu dərəñ na, a hway ka təv ngay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. 7 Tsa na, a wuda ta gədañ, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neñ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kə geñ wuray bay.»

8 A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

9 Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

10 Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mə həhar na dərəñ abəra ka dala niye bay tey.

11 Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, mədərəs hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. 12 Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, gər may ha nəmaə ye a bo i mədərəs tadəheye.» 13 Yesu a vlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i mədərəs niye hay. Mədəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

14 Ndo mətsəkure mədərəs neheye tə ngatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəñ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

15 Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ngatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ngay haladzay aye. Tə ngatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neñgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ngatay andza niye na, ta dzədzar. 16 Ndo neheye labara i gər mavuwe ta mədərəs hay a ge bo ka dərə tay aye na, nəteye dərmaç ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ngatay təbey aye. 17 Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

18 Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalañ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw

abəra mə bo ɲgay na, a gwadáy a Yesu: «Amboh ná paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vələy tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwadáy: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ɲgwalak nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi ɲgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaɲ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaɲ

Ngwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay tə maw tə kwalalaɲ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neɲged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ɲgay. Ndo hay ti ye ka təv ɲgay na, neɲgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i mađuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ɲgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwadáy: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peɲ faya həlay ada mə mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ɲgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵ Ngwas wuray andaya dərma. Ngwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huđ. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dərətsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ɲgay haladzay ka sidem ada

kə gay ɲgama kwa tsekweɲ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ngwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaɲ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ɲgay, a gwad: «Na lamay a peteked ɲgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaɲ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaɲɲa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaɲ. A sər ha mə bo ɲgay na, kə mbəl abəra ma dāvats ɲgay niye.

³⁰ Kwayaɲɲa Yesu a sər ha gədaɲ ki yaw abəra mə bo ɲgay. Tsa na, a mbədə me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ɲgay hay ta mbədáy faya, tə gwadáy: «Ka gwadiye “Maa lemeɲ way” na, ka ɲgatay a ndo neheye haladzay faya ta ɲgədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dərə ka təv niye pərwasla hərwi ada mə ɲgatay a ndo nakə a lamay a peteked ɲgay aye. ³³ Ngwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə neɲgeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dáy ha wu nakə dedek aye a Yesu. ³⁴ Yesu a gwadáy: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dāvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye a ɲgwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwadáy: «Dem yak kə mət, ka wurdəye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu

* 5:20 Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

a gwad̄ay a Dzayrus: «Kâ dzəd̄zar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, ts̄iy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada t̄a zəŋgal na bay. A vələy tsəved̄ mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. ³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i mađuwule me na, Yesu a zəba d̄ere na, ndo hay faya ta tuwiye tan̄gof tan̄gof, siye hay faya ta tuwiye t̄a mawude eye ndəŋndəŋ. ³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzəd̄ay ta mətuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi t̄a ŋwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka t̄əv ŋgay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nət̄eye, ti ye t̄a fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə d̄əma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwad̄ay: «*Talita kum!*» (Andza məgwed̄e: «Dem, faya na gwad̄akeye, lətse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayan̄ŋa hurum a lətse. A ye t̄a sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay t̄a ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayan̄. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, k̄a d̄umay ha a ndəray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada m̄a nda.»

6

*Yesu ka dala i Nazaret
Mata 13.53-58; Luka 4.16-30*

¹ Ma d̄əba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, t̄a lətse abəra ka t̄əv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə d̄əma aye. ² Pat i mazəzukw bo na, a ye a gay i mađuwule me. Mə d̄əma na, ndo hay haladzay. A d̄atay ha

bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hər̄əbəkka. Tə gwad̄: «A hutaw labara nakay na, mən̄gay? Maa vələy ndaraw nakay na, way? Masuwayan̄ nakay faya ma giye na, a yaw mən̄gay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsed̄e mayako bəda? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simon̄ bəda? Malamar ŋgay dem aye hay d̄ərmak nət̄eye ka t̄əv kway kanan̄, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo məd̄e ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta t̄əma na ada t̄a d̄əslay ha gər kwa mən̄gay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walan̄ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, t̄a d̄əslay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla məge masuwayan̄ i wuray kwa tsekwen̄ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay d̄əvats eye hay ada t̄a mbəl abəra ma d̄əvats. ⁶ Ka t̄əv eye niye, a gay wad̄əŋ wad̄əŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeləŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata d̄atay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vələtay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neh-eye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, k̄a zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, k̄a zlum wu mənday bay. Kwa b̄əboro,

kwa suloy kâ pum a gwezem bay.
 9 Taharak na, pum a sik, ane tuk na, kâ hælum peteked i mækelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

10 Yesu a gwadätay sa: «Ka ndis-lum a gäma nakä ka deyumeye a däma aye na, ndzum mä gay nakä ta täma kurom tä mængwese aye. Kâ yum kurom abära mä gay niye bāse tsa bay. Ndzum mä däma hus a pat nakä ka deyumeye a gäma mekelen eye. 11 Tađä ndo i gäma niye ka deyumeye a däma, ta täma kurom bay ada agäna ta karah mäpe zläm ka bazlam kurom na, dum kurom abära ma gäma niye. Ahäl nakä ka yumaw kurom, näkurom ka tsäved mazlambar ka gärumeye ha tsäved i gäma niye na, tätäkum ha bätewew i gäma niye abära ka sik kurom hay. Niye na, ta säriye ha ta täma kurom bay.»

12 Yesu a ndävatay ha me ngay niye a tsikatay aye na, tä hæl bo ti ye. Tä ndisl a gäma niye hay na, ta dazlay a mäde ha bazlam i Mbälom a ndo hay. Tä gwadätay a ndo i gäma niye hay: «Mbädüm ha mede kurom» 13 ada ta hähar fakalaw abära ka ndo hay. Tä fada mal ka ndo neheye dövats eye hay aye. Tä mbäl tay ha abära ma dövats niye. Ndo neheye tä mbäl tay ha aye na, näteye haladzay.

Herod ta Yuhana madzähuöe ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

14 Yesu a dá a zläm haladzay a gäma hay wal wal tebiye. Kwa böy nakä tä zalay Herod aye ka tsäne labara i Yesu därmak.

Ndo mekelen eye hay tä gwad ka Yesu: «Nengeye na, Yuhana madzähuöe ndo a yam ka lätsaw abära ma mädahan. Härwi niye nakä a huta gädan ka mäge masuwayan.»

15 Siye hay na, tä gwad: «Nengeye na, Eliya ndo mäde ha bazlam i Mbälom niye ahäl niye.»

Siye hay tä gwad: «Nengeye na, ndo i maslan i Mbälom näte mä walan i ndo mäde ha bazlam i Mbälom neheye ahäl niye aye.»

16 Herod a tsäne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakä ahäl niye na däs faya abära gär eye na, ka lätsaw abära ma tsävay.»

17 Herod a tsik andza niye na, härwi maa väl tsäved ka mägesse Yuhana na, bö ngay eye. Tä gäs na ada tä pa na a danğay. Tä pay säselek a sik. Herod a ge andza niye na, härwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ngwas i malamar ngay nakä tä zalay Filip aye. 18 A gäs Yuhana a pa na a danğay na, härwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbälom a ge me ka mabuwe ngwas i malamar yak.»

19 Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say häbe mäkäde Yuhana. Herodiyad a sla mäkäde na Yuhana bay na, härwi Herod. 20 Härwi mey na? Herod na, a dzädzaraway a Yuhana. A dzädzaraway na, a sär ha Yuhana na, nengeye ndo lele eye, ka ge mänesse bay. Herod a ge faya me härwi ada tä käd na bay. A tsäne andza niye na, a dzädzar haladzay. Häbe düh a pawa zläm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matäme bay.

21 Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsäved ka mäkäde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i mäwe ngay. A zalatay a ndo ngay neheye bagwar eye ma mäslar ka dala ngay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile mäzele tay a dá a zläm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. 22 Anäke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fäläkwa ka täv i ndo neheye mahaya gär eye. A ye naha na, a dazlay a mähetse. Mähetse i dem niye a hats eye na, a le ka böy ta ndo neheye a zalatay a magurlom

aye. Bøy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vəlakeye.»

²³ A mbaday tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsətsah na, na vəlakeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abəra, na vəlakeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bøy a gwedenj “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vəlakeye” na, na tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsətsah na, m̄a dəsaka gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bøy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bøy: «A seŋ na, vəleŋ gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bøy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say makəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi ḅa ka mbərəm məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ŋgay nate, a gwaday: «Do bəse! T̄a dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada k̄a pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danḡay, a dəs gər i Yuhana.

²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a tama, a ye ha a vəlay a may ŋgay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahanj i Yuhana abəra ma danḡay, tə pa na a bəd.

Tap̄a i daf zlam tə kələf sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslanj ŋgay hay mata d̄a ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw

ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nəteye m̄ə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mən̄de wu mən̄day kwa tsekweŋ bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Takwa kway abəra kanəŋ, takwa a təv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzəkwa k̄wa bo m̄ə dəma.» ³² Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalanj i yam, ti ye a təv nakə n̄dər̄ay andaya m̄ə dəma bay aye.

³³ Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ŋgatatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tə sik, ka mən̄disle a təv nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ta diye a dəma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalanj i yam. A zəba d̄əre na, ndo hay mbər̄zəzza mahaya gər eye. A zəba fataya na, tə gay m̄ə bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta ndzək̄it bo na, andza təbaŋ neheye ndo m̄ətsəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay m̄ətsikatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta hən̄dzəd̄ ka təv i Yesu tə gwaday: «Anəke huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyeweye wu mən̄day na, mən̄gay? ³⁶ Ngama gwadatay t̄a ye mata səkəməw wu mən̄day ma wuzlahgəma ada m̄ə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mən̄day!»

Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmaa hutaweye dala

masəkəməw wu mənday a ndo neheye dā ta rahiye na, mənḡay?»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwaday a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadatay: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tā ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, berem-effe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dərə a mbəlom, a gay naha sisce a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisce a Mbəlom na, a nḡəna ha makwala niye. A vəlatay a gawla nḡay hay, a gwadatay: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta nḡənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a nḡənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərehe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanḡa na, Yesu a gwadatay a gawla hay nḡay: «Tsalum a kwalalanḡ i yam, dum ka gər i dəlöv nakay a diye nənḡed. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye

kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadatay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» ⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dūwule me.

⁴⁷ Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlöv. Yesu na, nənḡeye mahənḡeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. ⁴⁸ Gawla nḡay hay faya ta giye dərətsətseh hərwi mətəsl a ge ta gədanḡ ta diye tay, a say məme ha kwalalanḡ i yam ta dəba. Yesu a nḡatay na, nəteye faya ta siye dərətsətseh. Mbəlomdā i dzəgulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə nḡatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə nḡatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, nənḡeye a tsikatay naha me, a gwadatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, nənḡ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalanḡ i yam. A tsal ka təv tay a kwalalanḡ i yam na, mətəsl a ndza dədik. Tsa na, a gatay hərbaḡəkka a gawla nḡay hay. ⁵² A gatay hərbaḡəkka na, hərwi ta sər ha gədanḡ i Yesu zuk bay. Kwa masuwayanḡ nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

⁵³ Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla nḡay hay tə tas abəra ma dəlöv niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalanḡ

i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴ Tə mbəzlaw abəra ma kwalalan i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵ Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa məngay kwa məngay, ta həlatay ahaya ndo i dəvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dəvats hay ta sləlah. ⁵⁶ Kwa Yesu a ye na, a ngay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dəvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mǎ vəlatay tsəved a ndo i dəvats hay tǎ lamay na, a me i peteked ngay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tə kule tay

Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Zerozelem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. ² Tə ngatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza mǎgwedə na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəsławay ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye daf bay. ⁴ Tədə ta maw mə luma na, ta bariye həlay təday ada ta ndiye daf. Sa na, tə dəsławay ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekədə gəse, gəzla ta səngəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsəh ka Yesu, tə gwadaf: «Gawla yak hay tə dəsłay ha

gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda daf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay andza nakə Ezay ndo masłay i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembədən na, tə bazlam dəkdek tsa, dərəv tay na, dərən tə neñ.

⁷ Nəteye faya ta zembədəneye kəriye, ane tuk na, kəriye bəna dədək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*»

⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka gərūm ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəsłay ha gər a kule i ndo hay dūh na, kəkay!» ⁹ A gwadətay sa: «Asah! Ka gərūm ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dərən tə nəkurom, hərwi mǎgay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele dūh! ¹⁰ Musa a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədaw!” A gwad sa: “Ndoweye kə tsədāy a bəba ngay ta may ngay na, kutoñ tǎ kəd na bədaw!†”

¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya ka tətikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tə mǎgwedə a bəba kurom ta may kurom na: “Wu nakə na sliye faya məvəlaka həbe hərwi madzəne kar aye na, *kurban*” (andza mǎgwedə zlele nakə mavəla eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo mǎ dzəna bəba ngay ta may ngay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tə kule nakə faya ka tətikumatay a ndo hay

* 7:7 Ezay 29.13. † 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

† 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dāba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka tøv ŋgay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹⁵ Wu nakə ndo ma ndiye a huf aye na, ma nasiye ha ndo ka tøv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dərev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ tsəne!]

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ŋgway a gay. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na a gay. Ti ye naha ta tsətsah tə gwaday: «Dzeke nakə meeneŋ ka tsik aye na, mbədaw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərmaŋ na, ka sərūm bədaw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a huf eye na, ma nasiye ha dərev i ndo zezeŋ bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezeŋ a nda aye na, a ye a dərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dā ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadatay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka tøv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzaŋ gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ŋgwalak eye bay aye, mäge məkal, məkədə gər i ndo, ²² mäge madama, məwe bor ka wu i ndo, mäge sewed, məvatay gər a ndo hay, mäge zlərwek, mäge sələk, mənəlay bəzay a ndo hay, mədəslyay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeŋ. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka tøv i Mbəlom.»

*Ŋgwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Mata 15.12-28*

²⁴ Ma dāba eye na, a lətse a ye abəra ka tøv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidoŋ. A ye a gay eye andaya mə dāma. A ye a dāma na, a say hābe ndəray mâ sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla məngehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ŋgwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ŋgwas eye niye na, dem ŋgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka tøv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwaday: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwaday a ŋgwas niye na, «Gər ga ha! Neŋ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vələteye wu mənday a wawa hay aye təday ada tātərah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ŋgwas a mbədāy faya, a gwaday: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday a ŋgwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeŋew faya ye na, lele. Do a mətagay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ŋgwas niye a maw a mətagay na, dem ŋgay mahəna eye ka tøv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəŋgəzlaŋ eye

³¹ Ma dāba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye

ta gəma eye andaya tə zalay Sidonj ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mâ mbəl abəra ma dāvats nğay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəngəye, ti ye dərənj abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleḡ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfərə nğək a bəzihud. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgweḡe: «Zləm yak mâ həndək!» ³⁵ Kwayaŋŋa zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaŋaŋa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwaday: «Kâ dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məḡe ha na, nəteye tə zaka ha məḡe ha wu i Yesu niye a giye duh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayaŋ a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Nəngəye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkataj na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadatay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem fad Yesu a vəlatay wu mənday

Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya

bay. Yesu a zalatay a gawla nğay hay, a gwaday: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi ananj məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwaday: «Dum kurom ze mənde wu mənday» na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nəteye dərənj.»

⁴ Gawla nğay hay ta mbəḡay faya, tə gwaday: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday ḡa məvəlatay a ndo neheye na, mənğay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla nğay hay, a gwaday: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəḡay faya, tə gwaday: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye hay tā ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a nğəna ha ḡaf niye, a vəlatay a gawla nğay ada tā vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla nğay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla nğay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla nğay hay. A gwaday: «Nğənumatay a ndo hay dərmağ.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərehe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kəteh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda ḡaf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dəba eye na, Yesu a gwaday: «Dum kurom tuk!»

¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal nğway a kwalalaŋ i yam ta gawla nğay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Mata 16.1-12

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ŋgək a bəzihud, a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye tə dərə ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anəŋ na tsikakumeye ta dedək: Dada ndəray ma gakumeye masuwayaŋ bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nəngeɗ.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fətaya mə kwalalaŋ i yam na, tapa nəte tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaŋ tay aye. A gwadatay: «Ka ŋgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bəɗaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədew? Mədzal gər kurom na, mədərəzla eye kəla daw?»

¹⁸ «Dərə andaya fakuma ada kə ŋgatamay a dərə bəɗaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada kə tsənum bəɗaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədew? ¹⁹ Na ge tə makwala na, kəkay? Na ŋgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bəɗaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəɗay faya, tə gwaday: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ŋgənatay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəɗay faya, tə gwaday: «Kətəh tasəla.»

²¹ Yesu a gwadatay: «Aya! Ada ka sərurum ha sa bəɗaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

²² Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betesayda. Mə dəma na, tə gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwaday: «Tətal ka ndo may anaŋ ada mā ŋgatay a dərə tey.»

²³ Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesleɓ ka dərə i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwaday: «Ka ŋgatay a wu daw?»

²⁴ Guluf niye a zəba dərə na, a gwaday a Yesu: «Na ŋgatay a ndo hay. Na ŋgatay na, andza gərɗaf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a pay həlay ka dərə sa. Dərə i guluf niye na, a mbəl lele. A ŋgatay a dərə kulir kulir tuk.

²⁶ Yesu a gwaday: «Anəke na, do wu yak a mətagay tuk. Kə ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu nəngeye Kəriste
Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə mbay naha a gəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a

gwadatay: «Ndo hay tə gwad fagaya neŋ na, way?»

²⁸ Ta mbəday faya tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ndo mekelenḅ eye hay tə gwad nəkar na, Eliya, siye hay tə gwad nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

²⁹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar na, Kəriste.»

³⁰ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kā tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay

Mata 16.21-28

³¹ Tsa na, Yesu a pa bo ka mətsikatay me a zləm. A gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nəteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³² A datay ha parak parak lele ka həmbər mətsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kətsah mahəŋgeye, a gay me. ³³ Yesu a mbəda me ka təv i gawla ŋgay siye hay. A zəba naha fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abəra ka təv ga. Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazləlmbada eye

ada mâ peŋ bəzay.* ³⁵ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ŋgwalak eye na, ma təmiye ha duh. ³⁶ Tadə ndoweye kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakə ndo zezeŋ ma sliye faya məvəle hərwi mambəda ahaya məsəfəre ŋgay aye daw?

³⁸ «Nəkurom ndo neheye anəke aye, nəkurom na, mə walaŋ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kənaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dərə tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

² Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tə tsal a mahəmba zəbol eye. Ahəl nakə nəteye mə mahəmba niye mahəteye na, bo i Yesu a mbəda ka dərə tay. ³ Peteked ŋgay a mbəda herre kudəkudek. Məsləde i peteked niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məsləde ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatay a Eliya ta

* **8:34** Məzle mayako mazləlmbada eye na, andza məgwede: Məndze malava bo eye məvəle ha məsəfəre ŋgay andza Yesu.

Musa nateye faya ta tsikiye me tɔ Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanan. Nɔmaa kɔruwakumeye madzawadzawa mahkar, nɔte i yak, nɔte i Musa ada nɔte i Eliya.»

⁶ Piyer a tsik andza niye na, hɔrwi a sɔr wu nakɔ ma tsikiye bay. Hɔrwi nateye neheye mahkar aye na, ta dzɔdzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbɔzlaw mɔ mbɔlom, a dɔrɔzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsɛnew abɔra mɔ gɔma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zlɛm a wu nakɔ ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zɔba dɔre na, ndɔray andaya sa bay. Andaya ka tɔv niye na, Yesu mahɔngeye.

⁹ Ahɛl nakɔ faya ta mbɔzlaweye abɔra mɔ mahɛmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakɔ ka ngatumay aye na, kɔ tɔkɔrumay a ndɔray bay hus a pat nakɔ nen, Wawa i Ndo na lɛtsew abɔra ma mɔdahanɔ aye tɔday.» ¹⁰ Ta tɔma bazlam nakɔ Yesu a tsikatay aye. Anɔke na, ta tsɛtsah mɔ walanɔ tay, tɔ gwad: «Mɔlɛtsew abɔra ma mɔdahanɔ na, andza mɔgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ngay hay ta tsɛtsah faya, tɔ gwaday: «Ndo neheye tɔ dzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye tɔ gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw tɔday na, hɔrwi mey?»

¹² Yesu a mbɔdatay faya, a gwadatay: «Andza niye, Eliya ma lahaweye madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye tɔday. Ta watsa ka gɔr i Wawa i Ndo dɔrmak. Tɔ watsa na, tɔ gwad: «Nɛngeye na, ma siye dɔretsɛtseh haladzay ada ta zɔbiye faya andza ndo bay» bɔdɔw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, ɔa ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakɔ a satay aye. Bazlam i Mbɔlom kɔ tsik faya andza niye.»

*Yesu a mbɔl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43*

¹⁴ Tɔ ndisl ka tɔv i siye i gawla ngay hay na, tɔ ndzay naha a gɔr a ndo hay haladzay tɔ lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tɔ dzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kɔdiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tɔ ngatay a Yesu faya ta diye naha ka tɔv tay ta gawla ngay neheye mahkar aye na, a gatay hɔrɔabɔkka. Tsa na, ta hway ka tɔv ngay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadatay: «Ka kɔdum wuway ta nateye ka wuye mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweye andaya mɔ walanɔ i ndo niye hay a mbɔdayaw faya, a gwaday: «Miter, nenɔ zlakaw wawa ga, hɔrwi mahorvov a gay. A gay na, a ɔaraway ka bazlam ngɔts. ¹⁸ Mahorvov a gɔsawa na. A gɔsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala ɔɔra ɔɔra. Makukufay a yawaw faya abɔra ada a hɔpɔdawa zler ada a sarawa ha. Na tsɛtsah ka gawla yak neheye ta hɔhar faya ɔra mahorvov tay na, tɔ mba faya mahɔre bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadatay: «Nɔkurom neheye anɔke ka dzalum ha ka Mbɔlom bay aye! Na ndziye ka tɔv kurom na, hadzɔgay? Na zliye ngatay hɔrwi kurom na, mɔndze hadzɔgay? Ahe! Zlumenɔ ahaya wawa eye kanan.»

²⁰ Ti ye, tɔ zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mɔ bo i wawa niye a ngatay a Yesu na, a ɔɔl ha wawa niye ta gɔdanɔ. Wawa niye a dɔf. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwaday a ɔaba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kɔ ndza faya hadzɔgay?»

ɔaba i wawa niye a mbɔday faya, a gwaday: «Wu nakay a dazlay na, nɛngeye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hɔrwi

ada mâ mæt. Tadê ka sliye faya na, amboh dzêna may tey.»

²³ Yesu a mbêday faya, a gwaday: «Ka gwad na, “Tadê ka sliye faya na, dzêna may tey” ba! Ane tuk na, hêrwi ndo nakê kê dzala ha ka neŋ aye na, wuray andaya ma giye bo hêrwi ŋgay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bêba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Sêkeheŋ ha mädzele ka nêkar.»

²⁵ Ahêl nakê Yesu ta bêba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka têv tay. Yesu ka zêba ndo hay faya ta diye naha na, a ŋgêrêz ka fakalaw, a gwad: «Nêkar fakalaw nakay matêra ha ndo mandêk eye ada mätseke me bay aye na, faya na gwadakeye dara abêra mê bo i wawa nakay. Kâ ma faya mede a bo i wawa nakay dâda sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bêl ha wawa niye ta gêdanj. Tsa na, a ndo-hwaw abêra mê bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zêva andza ma mätseke. Ndo hay haladzay ka niye tê gwad: «Wawa nakay na, kê mæt.» ²⁷ Yesu a gês na mê hêlay, a lêtse ha. Wawa niye a lêtse ka mbêlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye abêra ka niye, ti ye a mätagay. Ahêl nakê nêteye mahêteye mätagay na, ta tsätseh faya tê gwaday: «Nêmay, nêmaa mba faya mahêhere fakalaw abêra ka wawa niye têbey na, hêrwi mey?»

²⁹ Yesu a mbêdatay faya: «Ka dūwulumay me a Mbêlom bay na, ka slumeye faya mahêhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a dâ ha mämäte ta mälätsew ŋgay abêra ma tsêvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay tê lêtse, ti ye abêra ma têv niye. Ti ye a têv mekeleŋ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay tâ sêr ha

têv nakê neŋgeye mê dâma aye bay. ³¹ A say ndo hay tâ sêr faya bay na, hêrwi faya ma têtikateye a gawla ŋgay hay.

A têtikawatay a gawla ŋgay hay na, a gwadawatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gêsiye ga, ta vêlateye ga ha a hêlay a ndo hay. Ta kêdiye ga mädahanj eye, ada ma mähêne mamahkar eye na, na lêtseweye abêra ma mädahanj.»

³² Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsêne me ŋgay niye a say mägweede mey na, ta tsêne bay. Ada ta dzêdzar matsêtsehe faya.

Matême wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tê ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakê tê ndzawa mê dâma aye. Ahêl nakê nêteye mê gay niye na, Yesu a tsätseh fataya, a gwadatay: «Meeneŋ faya ka deyekweye ka tsêved na, ka tsikum mê walanj kurom na, ka wuye mey?»

³⁴ Ta mbêday faya a Yesu bay. Hêrwi ahêl nakê faya ta diye ka tsêved aye na, ta tsätseh ka bo mê walanj tay, tê gwad: «Ndo nakê neŋgeye bagwar eye a ze ndo mê walanj kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gêr a gawla ŋgay hay kuro gêr eye sulo ka têv ŋgay. A gwadatay: «Ndo nakê a say matêre bagwar eye ka gêr i ndo hay aye na, mâ hêna ha gêr dūh. Sa na, mâ têra ndo mägay mäsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekwenj, a lêtse ha a wuzlah tay. A gês na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadatay: «Ndoweye ka tãma na wawa nakay lele andza wawa nakay ananj eye hêrwi nakê a wuda ga aye na, a tãma na, neŋ. Ndoweye ka tãma ga na, a tãma neŋ mahêgeye bay. A tãma na, ndo nakê a slêra ga ahaya dêrmak.»

Ndo nakə kə neŋ dəre bay aye na, ndo ga

Luka 9.49-50

³⁸ Ma dāba eye na, Yuhana a gwaday a Yesu: «Miter, nēmaa ŋgatay a ndoweye faya ma hēhariye fakalaw abēra mē bo i ndo ta mēzele yak. A samay hābe mēgay me hērwi neŋgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kā gumay me bay. Hērwi ndoweye kə ge masuwayan tē mēzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lele-bay aye bay. ⁴⁰ Hērwi ndo nakə kə nakway dəre bay aye na, neŋgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndowneye kə vəlakum yam mēse hērwi nakə ka pumen bəzay a neŋ Kərīste aye na, sərūm ha ta dedek, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

Masəpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadatay sa: «Ndowneye ka səpat ndo nēte mē walan i wawa neheye tē dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tā bəray madiz i kwar a day ada tā kal ha a hud i bəlay. ⁴³ Tadə həlay yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama huta məsəfəre ka tēv i Mbəlom tē həlay yak nēte tē bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dādā bay tē həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mē dāma na, mətul neheye tē nda ndo aye na, tē mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama dūh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tē sik yak nēte tē bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tē sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hērwi mē dāma na, mətul neheye tē nda ndo aye na, tē mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kə ge tadə dəre yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na. Ŋgama dūh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tē dəre

yak nēte tē bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dādā ma mbatiye bay tē dəre yak sulo aye. ⁴⁸ Mē dāma na, mətul neheye tē nda ndo aye na, tē mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo mēvədə ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tē dzala ga ha ta siye dəretsətseh hērwi mede tay. Sluwal dərma andza niye, ta giye ka ala na, ada mē vəd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mē tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərma na, tərūm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mē walan kurom na, ndzum barbarra.»

10

Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas

Mata 19.1-12; Luka 16.18

¹ Ma dāba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tē lətse, ti ye abəra ma Kafərahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tē lətse, ti ye tē tas magayam i Yurdum. Mē dāma na, ndo hay haladzay tē haya gər ka tēv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka tēv ŋgay. Ti ye naha ka tēv ŋgay na, hērwi a satay mēhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tē gwaday: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋgwas ŋgay dāw?»

³ Yesu a mbədatay faya na, tē matsətsehe dərma. A gwadatay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

⁴ Tē gwaday: «Musa a gwad na, tadə ndoweye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, mē watsay dərəwel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mē həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manan ka həhar na ŋgwas ŋgay na, ka dərəwel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Musa a watsakum ḡar i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, h̄arwi d̄arev kurom nak̄a makula eye ton̄gwa ton̄gwa. ⁶ Ah̄al niye ka madazlay na, andza niye bay. H̄arwi mawatsa eye ka madazlay i m̄age m̄andzib̄ara na: “Mb̄alom a ge hasl̄aka ada nḡwas. ⁷ H̄arwi niye hasl̄aka ma ḡariye ha b̄aba nḡay ta may nḡay, ta ndziye ta nḡwas nḡay. ⁸ Ada n̄ateye ta t̄ariye na, bo n̄ate.*” Andza niye, n̄ateye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo n̄ate.»

⁹ Yesu a gwad̄atay sa: «Ndo zezen̄ m̄a nḡona ha wu nak̄a Mb̄alom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla nḡay hay ti ye wu tay. Ah̄al nak̄a n̄ateye m̄a gay ta gawla nḡay hay aye na, gawla nḡay hay ta ts̄atsah sa, t̄a gwad̄ay: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza m̄agwede mey?»

¹¹ Yesu a mb̄adatay faya, a gwad̄atay: «Tad̄a ndoweye ka h̄ahar na nḡwas nḡay ada k̄a zla a d̄ama nḡwas mekeleñ eye na, k̄a ge madama. K̄a gay m̄anese a nḡwas nḡay kurre eye. ¹² Tad̄a nḡwas a wud̄a na zal nḡay sa bay, a zla zal mekeleñ eye d̄armak na, k̄a ge madama.»

Yesu a t̄ama wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma d̄aba aye na, ndo hay t̄a h̄al naha wawa hay a Yesu h̄arwi ada m̄a pa fataya h̄alay ada t̄a huta nḡama. Ane tuk na, gawla nḡay hay t̄a gatay me a ndo niye hay t̄a h̄alay naha wawa hay aye. ¹⁴ Yesu a nḡatay andza niye na, a yay a ḡar bay. A ndalay. A gwad̄atay a gawla nḡay hay: «Ḡarum tay ha wawa hay t̄a yaw ka t̄av ga! K̄a h̄aharum tay hay bay, h̄arwi B̄ay i Mb̄alom mav̄ala eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵ S̄arum ha na, ndoweye ka t̄ama B̄ay i Mb̄alom

andza wawa neheye bay na, ma diye a B̄ay i Mb̄alom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a h̄alay n̄ate ta n̄ate. A pa fataya nḡama.

Ndo i zlele ta B̄ay i Mb̄alom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu ta gawla nḡay hay t̄a l̄atse, ta diye na, ndoweye a yaw ka t̄av nḡay mahway mahway. A ndisl̄ ka t̄av nḡay na, a d̄akway gurmets kame nḡay, a gwad̄ay: «Miter lele eye, na hut̄iye sifa nak̄a ma nd̄aviye bay aye na, na giye na, k̄akay?»

¹⁸ Yesu a gwad̄ay: «Ka zeleñ ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mb̄alom n̄ate nḡweñ. ¹⁹ Ka s̄ar bazlam i Mb̄alom mapala eye d̄aw? Bazlam i Mb̄alom mapala eye a gwad̄ na: “K̄a k̄ad̄ ḡar i ndo bay, k̄a ge madama bay, k̄a ge m̄akal bay, k̄a raw me ka ndo kame i sariya bay, k̄a vay ḡar a ndo bay, r̄ahatay ha ḡar a b̄aba yak ta may yak.†”»

²⁰ Ndo niye a gwad̄ay: «Miter, ḡar i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na h̄anay ha ḡar kwa ma wawa.»

²¹ Yesu a ndazl̄ na na, a wud̄a na haladzay. Tsa na, a gwad̄ay: «A l̄akaw fakaya ab̄era na, wu n̄ate. An̄ake na, do ta s̄ak̄am ha zlele yak hay tebiye ada k̄a nḡan̄atay suloy aye a ndo i m̄atawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hut̄iye zlele m̄a mb̄alom. Tsa na, dara, peñ b̄azay.»

²² Ndo niye a ts̄ane bazlam niye na, d̄arev a h̄ab̄ay. A ye nḡway ta mevel eye, h̄arwi zlele nḡay na, haladzay.

²³ Yesu a nḡatay a ndo niye a ye nḡway na, a z̄aba ka gawla nḡay niye hay t̄a lawara na a wuzlah aye. A gwad̄atay: «Kay! H̄arwi ndo i zlele na, mede a B̄ay i Mb̄alom i nḡay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla nḡay hay t̄a ts̄ane bazlam niye na, a v̄elatay

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † **10:19** Madayaw ab̄era ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mâ ye ta bəɗ i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəɲ wadəɲ a gawla ɲgay hay. Tə gwad mə walaɲ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neɲgeye na, wuray a zay gədaɲ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaɲ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ɲgay, malamar ɲgay hasləka eye hay ta malamar ɲgay dem eye hay, may ɲgay, bəba ɲgay, wawa ɲgay hay, guvah ɲgay hərwi ga ada hərwi Labara ɲgwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dəretsətseh haladzay dərmak. Aza kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

*Yesu a da ha məmate ɲgay
Mata 20.17-19; Luka 18.31-34*

³² Yesu ta gawla ɲgay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Ze-rozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay

faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ɲgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaɲ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ɲgay aye.

³³ A gwadatay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Ze-rozelem. Mə dəma na, neɲ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geɲeye sariya i məkəde. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye.

³⁴ Nəteye na, ta ɲgwesəneye dala abəra mə gər. Ta tufeneye sleslef a dəre. Ta ndəbiye ga ta mandalaɓa. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaɲ.»

*Ndo bagwar eye ta ndo i məsler
Mata 20.20-28; Luka 22.25-27*

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ɲgay, tə gwaday: «Bəy Maduweɲ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nə ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwaday: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaa ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neɲged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dəretsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme tâ dzəhuɓ kurom ha a dəretsətseh nakə ta dzəhuɓiye ga ha a dəma aye ɲgway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwad̄atay: «Andza niye dedek, d̄arets̄atseh nak̄a na ta siye na, ka ta sumeye. D̄arets̄atseh nak̄a ta dz̄ahūbiye ga ha a d̄ama aye na, ta dz̄ahūbiye kurom ha a d̄ama. ⁴⁰ Ane tuk na, m̄andze ta diye i h̄alay i m̄anday ga k̄aḡabay ta diye i h̄alay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. T̄əv m̄andze niye na, i ndo neheye Mb̄elom a l̄əvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ŋgay neheye kuro aye t̄ə ts̄ane bazlam niye na, a ndalatay haladzay. T̄ə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² H̄ərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka t̄əv ŋgay, a gwad̄atay: «Ka s̄ərum ha na, ndo neheye ta z̄əba fataya andza b̄əy bagwar eye ka m̄əndzib̄əra faya ta l̄əviye ndo hay ta ḡədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta b̄ər̄əkiye ha ḡədaŋ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, m̄a ge andza niye m̄ə walaŋ kurom bay. Duh na, k̄ə ge nd̄əray m̄ə walaŋ kurom a say mat̄əre bagwar eye na, m̄a t̄əra ndo i m̄əsler kurom. ⁴⁴ Ada tad̄ə ndo m̄ə walaŋ kurom a say mat̄əre ndo i me na, m̄a t̄əra beke i ndo hay tebiye d̄uh. ⁴⁵ Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, h̄ərwi ada ndo hay t̄a geŋ m̄əsler bay. Na yaw d̄uh na, h̄ərwi m̄əgatay m̄əsler a ndo hay ada m̄əv̄əle ha m̄əsəf̄əre ga h̄ərwi m̄əmb̄əle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mb̄əl ha ndo guluf eye
Mata 20.29-34; Luka 18.35-43*

⁴⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay t̄ə ndisl a ḡəma i Zeriko. Ah̄əl nak̄ə ti yaw ab̄əra ma ḡəma niye na, ndo hay haladzay t̄ə patayaw b̄əzay. Faya ta diye na, t̄ə ndzay a ḡər a guluf wu-ray faya ma r̄əkiye wu mandza eye ka tsakay i ts̄əved̄. M̄əzele ŋgay na, Bartime, andza m̄əgwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a ts̄əno tad̄akay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad̄: «Yesu, Wawa i Davit, n̄a gaka m̄ə bo t̄əb̄ədew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay t̄ə gay me, t̄ə gwad̄ay: «Ka b̄əb̄əl mey? Ndz̄a d̄ik̄d̄ik̄!»

Neŋgeye na, a s̄əkah ha mawude sa d̄uh: «Wawa i Davit, n̄a gaka m̄ə bo t̄əb̄ədew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a l̄ətse, a gwad̄atay: «Dum zalumen̄əyaw, m̄a yaw.»

Ti ye t̄ə zalay a guluf niye, t̄ə gwad̄ay: «D̄ərev m̄a ye fakaya ab̄əra bay. L̄ətse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a l̄ətse hurum, a kal ha petekedi m̄ət̄asl ŋgay əvez ka dala. A ndapa a mb̄elom, tsa na, a ye ka t̄əv i Yesu.

⁵¹ Yesu a ts̄əts̄ah faya, a gwad̄ay: «A saka n̄a ge h̄ərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mb̄əday faya, a gwad̄ay: «Miter, a seŋ na, n̄a ŋgatay a d̄əre sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwad̄ay: «Ka pa m̄ədzal ḡər yak ka neŋ ta dedek. Do, ka mb̄əl!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a d̄əre kwetseh kwetseh lele. A pay b̄əzay a Yesu.

11

*Yesu a ndisl a Zerozelem
Mata 21.1-11; Luka 19.28-40;
Yuhana 12.12-19*

¹ An̄əke na, Yesu ta gawla ŋgay hay, n̄ət̄eye b̄əse ta Zerozelem. N̄ət̄eye m̄ə mah̄əm̄ba nak̄ə t̄ə zalay Mah̄əm̄ba i Tet̄əd̄əz aye. Ka mah̄əm̄ba eye niye na, ḡəma i Betifadze ta Betani andaya. M̄ə d̄əma na, Yesu a sl̄ər tay ha gawla ŋgay hay sulo, a gwad̄atay: ² «Dum a ḡəma nak̄ə kame kurom aye. Ka ndislum naha a d̄əma na, ka ndzumeye a ḡər a zun̄go wawa eye d̄a m̄əzle ndo maḃara eye. Nd̄əray k̄ə ndza faya d̄ada zuk bay. P̄əlumaw ada k̄a yumen̄ə ahaya. ³ Nd̄əray k̄ə gwad̄akum: “Ka p̄əlumeye zun̄go eye m̄əge ha mey?” na, gwad̄umay: “A say a B̄əy Maduweŋ. Ma ta ma ahaya k̄an̄əŋ b̄əse, ma ndziye bay.”»

⁴ Tsa na, ti ye a gəma niye. Ti ye naha a dəma na, tə huta zuŋgo niye wawa aye maɓara eye ma bəra ka maged, ka tsakay i tsəved. Tsa na, tə pəla ha zuŋgo niye. ⁵ Mə dəma na, ndo hay andaya mandza eye. Tə gwadətay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pələmeye zuŋgo eye mäge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbədətay faya andza nakə Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, tə gər tay ha. Tsa na, ti ye ha zuŋgo niye. ⁷ Ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zuŋgo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved. Siye hay tə pa hawal i gərdaf neheye tə dəsaw ma guvah hay aye hərwi mədəslay ha gər a Yesu dərma. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mā pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduwerj aye! ¹⁰ Mbəlom mā pa ŋgama ka bəy i bəba kway Davit! Zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

Yesu a vələy mezeleme a gərdaf i gurov

Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti ye ta gawla ŋgay hay a gəma i Betani. Ti ye a dəma na, hərwi mazlambar pat faya ma dədiye.

¹² Tədə eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse abəra ma gəma i Betani, tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ŋgatay naha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a

ye mata zəbaw faya. A gwad: «ŋgedhay na hutiye hohway ŋgay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkupa slambah dəkdek bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl ŋgay məwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mā nda hohway yak dāda sa bay!» Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsəne.

Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dəba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəzl ha təv mändze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷ A datay ha lele, a gwadətay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyey a gay ga na, gay i maduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?†»

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

Məpe mədzal gər ka Yesu tə maduwule me
Mata 21.20-22

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

20 Tədöe eye pərik i mekedöe na, Yesu ta gawla ngay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ngatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. 21 Piyer a ngatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwaday a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

22 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərūmay ha mədzal gər kurom a Mbəlom! 23 Sərūm ha lele, ndoweye kə gwaday a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanan, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzal gər nəte na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mā sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. 24 Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, 6a ka hutum tsiy. Mbəlom ma vəlakumeye. 25 Ağəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsūm ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. [26 Tadə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]»

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

27 Ma dəba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. 28 Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vəlaka gədan eye na, way?»

29 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəj dərma na tsətsahiye fakuma matsətsəhe nəte, tadə ka mbədumənew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. 30 Maa sləraw Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukuḅu ndo hay daw? Mbədumənew faya tey.»

31 Tsa na, tə tsik mə walañ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” 32 Ada ka mbədakweye faya məgwədə maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. 33 Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Nəj bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

12

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nəteye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

1 Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Ndowneye a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembede guvah ngay niye na, a həl ndo i məfəte hay ada tā fətay na. Bo ngay aye a ye a tsekene.

2 «Həlay i manğəle hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walañ i ndo i məsler ngay hay hərwi ada tā vəlayaw

faya abëra i ngay. ³ Tsa na, ndo i mäsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsäpiye guvah aye tã gäs na. Tã ndabã na ada ta hähara ahaya hälay kärkiye. ⁴ Ndo i guvah a ngatay andza niye na, a slär ndo nenjed. A ye naha na, kurah tã wuya faya makäde na. Tã käd na ka gär, tã tsaday päleslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i mäsler ngay mamahkar eye, a slär na sa. Nenjeyey na, tã käd na madahanj eye. Ndo i guvah niye a slär ndo wal wal sa. Tã ge tay ha andza niye därmak. Siye hay tã ndabã tay ha, siye tã käd tay madahanj eye hay.

⁶ «Anäke a zäkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ngay näte nakä a wudã na haladzay aye. A slär na wawa ngay niye näte aye. Härwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rähay ha gär, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tã ngatay na, tã gwad mä walanj tay: “Aya! Ananj magedze ngay nakä ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Takwa, kädakwa na, ada guvah nakay ma mätsakweye a näkway!” ⁸ Tsa na, ti ye faya, tã gäs na. Tã käd na. Tã kal ha madahanj eye därenj abëra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsätsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye anäke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gäsiye tay ha ndo niye hay, ma kädiiye tay ha. Ada ma häliye a däma ndo mekelenj eye hay. ¹⁰ Ka dzangum bazlam nakay mä Derewel i Mbälom bädaw? Mä däma mawatsa eye na, a gwad: “Kwar nakä ndo madäzle gay hay tã kal ha aye na,

maa tãra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, nenjeyey düh.

¹¹ Maa gwad kwar niye mä tãra kwar nakä lele eye härwi madäzle gay na, Mbälom. Niye na, mäsler i Mbälom härwi kway.*»

¹² Madugula i Yahuda hay tã sër ha a tsik andza niye na, ka näteye. Tsa na, ta päla tsäved mägäse na. Ane tuk na, tã gär ha, ti ye wu tay härwi ta dzädzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Mävälaj dzangal a bäj i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma däba eye na, tã slär Farisa hay ta ndo hay ngal mä walanj i ndo i Herod. Ti ye ka tãv i Yesu härwi mähäle faya abëra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tã gwaday: «Miter, nämaa sër ha näkar ka tsik na, dedek. Ka dzädzaray a wu nakä ndo hay ta dzaliye täbey ada ka ngäna tay ha ka bö bëra ndo hay täbey. Faya ka tätikateye a ndo hay dedek ka mede nakä a say a Mbälom aye. Ane tuk na, a samay mätsäsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kã vël tsäved mäväle dzangal a bäj i Roma tsukudu kã vël tsäved mäväle bäj? Lele mäväle bay tsukudu, lele mäväle däw?»

¹⁵ Yesu a sër ha a satay mähäle faya abëra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum mähäle fagaya abëra suwat na ka mey? Ehe zlumenjew kwar i suloy täday, a senj mazäbe faya.»

¹⁶ Tã zlay naha kwar i suloy näte. Tã vëlay.

A tãma kwar i suloy niye a zäba faya. Tsa na, a tsätsah, a gwadatay: «Mandäkit bö nakay ta mäzele nakay faya na, i way?»

Tã gwaday: «I bäj i Roma ada mawatsa eye faya na, mäzele ngay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bäj i Roma na, vëlumay ha a bäj i Roma ngway. Wu i Mbälom na, vëlumay ha a Mbälom ngway.»

Tã tsäne bazlam i Yesu niye na, a gatay härbäbäkka.

Mälätsew abëra ma madahanj

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸ Ma däba eye na, Saduke hay ti ye ka tãv i Yesu. Azlakwa bay

* 12:11 Dämes hay 118.22-23.

Saduke hay na, n̄teye t̄ dzala ha t̄ gwad: «Ka m̄t na, m̄l̄t̄sew ab̄era ma m̄dahaŋ andaya sa bay.»¹⁹ Ti ye ta ts̄atsah ka Yesu, t̄ gwaday: «Miter, bazlam nak̄ Musa a wat-samay a bazlam i Mb̄elom mapala eye na, anañ. A gwad: “Tad̄a ndo a m̄t a ḡar ha ŋgwas ŋgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madak-way i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a m̄t aye b̄adaw? Ma zliye na, h̄arwi ada hulfe i ndo niye a m̄t aye m̄a dze bay.†”²⁰ Aya andaya ah̄el niye ndo ta malamar ŋgay hay tas̄ala. Malamar tay bag-war eye a zla dah̄alay. A zla dah̄alay na, a m̄t. A m̄t na, ta wa ta dah̄alay ŋgay niye a zla aye bay.²¹ M̄ambager ŋgay a zla na madak-way i ŋgwas niye. Tsa na, a m̄t ze m̄awe wawa ta ŋgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye d̄armak.²² N̄teye niye tas̄ala t̄ zla ŋgwas niye na, t̄ m̄t tebiye. Nd̄aray n̄te m̄a walaŋ tay ta wa wawa ta ŋgwas niye bay. Ma d̄aba eye n̄teye niye tebiye t̄ m̄t na, ŋgwas a m̄t d̄armak.²³ Pat nak̄ aza ndo hay ta l̄tseweye ab̄era ma m̄dahaŋ aye na, ŋgwas niye ma m̄tseye na, a way? H̄arwi mey na, n̄teye niye tas̄ala aye ta zla na ka ŋgwas!»

²⁴ Yesu a mb̄adatay faya, a gwadatay: «Andza niye bay. K̄a vumay ḡar a m̄dzal ḡar kurom bay. Ka tsikum andza niye na, h̄arwi ka s̄arum wu nak̄ mawatsa eye m̄a Derewel i Mb̄elom aye bay ada ka s̄arum ḡadaŋ i Mb̄elom bay.²⁵ Ah̄el nak̄ ta l̄tseweye ab̄era ma m̄dahaŋ aye na, hasl̄ka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mb̄elom neheye m̄a mb̄elom aye.²⁶ Bazlam nak̄ a tsik ka m̄l̄t̄sew ab̄era ma m̄dahaŋ aye na, ka dzan̄gum d̄ada m̄a derewel i Musa

t̄b̄adew? A d̄a ha na, bazlam nak̄ Mb̄elom a tsikayaw m̄a gay i dak niye dzaydzay andza faya ma tamiye na aye. Ka t̄av eye niye na, Mb̄elom a gwaday a Musa: “Neŋ na, Mb̄elom i Abraham, Mb̄elom i Izak, Mb̄elom i Zakob.‡”²⁷ Mb̄elom na, neŋgeye Mb̄elom i m̄dahaŋ hay bay, neŋgeye Mb̄elom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. N̄akurom ka dzum ts̄aved h̄arwi nak̄ ka gwadum m̄l̄t̄sew ab̄era ma m̄dahaŋ andaya bay aye.»

*Bazlam mapala eye bagwar eye
Mata 22.34-40; Luka 10.25-28*

²⁸ Ah̄el nak̄ Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo m̄dzan̄gawa bazlam i Mb̄elom mapala eye andaya d̄armak, faya ma piye zl̄m. A tsik ma m̄dzele ḡar ŋgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mb̄adatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a h̄andz̄ad ka t̄av i Yesu. A ts̄atsah ka Yesu a gwaday: «Bazlam i Mb̄elom mapala eye nak̄ a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwaday: «Bazlam i Mb̄elom nak̄ mapala eye a ze siye hay aye na, anañ: “N̄akurom Israyel hay, pum zl̄m! B̄ay Maduweŋ Mb̄elom kway na, neŋgeye B̄ay Maduweŋ n̄te ŋgweŋ.³⁰ Wud̄a B̄ay Maduweŋ Mb̄elom yak t̄ d̄arev yak tebiye, ta m̄as̄af̄ere yak tebiye, t̄a metsehe yak tebiye, ada ta ḡadaŋ yak peteh.Š”³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anañ sa: “Wud̄a ndo i m̄aged yak d̄armak andza ka wud̄a na ḡar yak.*” Bazlam i Mb̄elom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo m̄dzan̄gawa bazlam i Mb̄elom mapala eye a gwaday a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nak̄ ka tsik aye na, dedek. B̄ay Maduweŋ na, neŋgeye

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10. ‡ 12:26 Madayaw ab̄era ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16. § 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * 12:31 Levitik 19.18.

Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mā wuda Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mā wuda ndo i maged ŋgay dərma andza a wuda na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənwaw a Mbəlom tə məvələy naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbəday faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

Kəriste na, Wawa i Davit daw?

Mata 22.41-46; Luka 20.41-44

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay?

³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədanğaya eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i məday ga, hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye.†»

³⁷ «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anan. A gwadatay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda məhəhele na, ta rəkawat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo

hay tə tsikatay me ta mədəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i məduwule me na, ta pələwa i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vələwatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vədəvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tə gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ŋgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay. ⁴² Madakway i ŋgwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma kəbo sulo. Kəbo ŋgay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas niye na, a zalatay a gawla ŋgay, a gwadatay: «Sərum ha, madakway i ŋgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neŋgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte

† 12:36 Dəməs hay 110.1.

mə walaŋ i gawla hay a gwadətay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbədəy faya a gwadəy: «Zəba gay nakay na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

*Ŋgodgor i mandəve i məndzibəra
Mata 24.3-14; Luka 21.7-19*

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədəz aye. A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aŋdərə tsa bəna ndo hay tebiye bay. Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə gwadəy: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kədəy? Ada ŋgodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadətay: «Gum metsehe lele! Ndaray mâ səpat kurom bay.

⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəristel!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay.

⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dərəŋ tə nəkurom aye na, kâ dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁸ Slala ŋged ta giye vərəm ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Dala ma bəliye ma gəma hay wal wal, ada mandərzlaŋ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele. Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndəbiye kurom ta mandalaḃa mə gay i maḃuwule

me hay. Ta diye kurom kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedek.

¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tebiye tā tsəne Labara Ŋgwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo məge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzał gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata ḃakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsəḃaŋŋa eye. ¹² Həlay eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tā kəd tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərmak. Wawa hay ta natay dərə a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ka ŋgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonŋo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə haḃe ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzaŋga na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tâ hway a mahəmba hay. ¹⁵ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway ḃuh. ¹⁶ Ada ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətagay ŋgay məzlaw peteked ŋgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlatəye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay

amboh a Mbəlom, hərwi ada wu neheye mâ ge bo a həlay i mətasl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na, dəretsətseh bagwar eye. Slala i dəretsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo dāda bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke. Ada slala i dəretsətseh niye na, dāda ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tađə Mbəlom mâ zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ɲgay neheye a pala aye.

²¹ «Tađə ndəray kə gwadəkum: “Zəbum! Kəriste anan!” kəgəbay “Zəbum! Neɲgeye atay!” na, kâ təmum bazlam ɲgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nətəye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nətəye na, ta giye masuwayan hay ada tə wu neheye ma giye hərɓəbəkka aye hərwi tađə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma dəba i dəretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərma ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədaɲ eye ka magərmbəlom aye ta ɓəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ngeteɲeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaɲ haladzay ada ta məzlaɓ eye. ²⁷ Kwayanɲa ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ɲgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadətay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ɲgatumay a gurov

ka dūda na, ka sərūm ha gwaduway kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ²⁹ Andza niye ahl nakə ka ɲgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha neɲ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neɲ ka məged. ³⁰ Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na,

Mbəlom nətə ɲgweɲ

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nətə a sər bay. Ada ma deyeweye ahl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neɲ wawa ɲgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nətə ɲgweɲ. ³³ Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hərwi ka sərūm ma deyeweye kəday na, ka sərūm həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ɲgay a ndo i məsler ɲgay hay ada tā gay gər a bədgay ɲgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe məged na, a gwadətay: “Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleɲɲe, hərwi ka sərūm ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərnhəvad, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadətəye: Kâ ndzahərūm bay! Ndzum tsezlezleɲɲe!»

14

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu
Mata 26.1-5; Luka 22.1-2;

Yuhana 11.45-53

¹ A zəkaw mähəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə tə zalay peñ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka məgəse Yesu ta məkal hərwi ada tã kəd na. ² Tə gwad mə walañ tay: «Kã gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbəda mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndowne niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ngay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huñña aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədəkw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walañ tay: «Asah! Ngwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bəfaw!» Tə may ha mənese haladzay a ngwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gərüm ha ngwas nakay na, səfek. Ka kwasumeye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ngwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neñ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸ Ngwas nakay a geñ na, wu nakə gədan ngay a

mba faya mäge aye. Neñgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə həbe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye. ⁹ Neñ faya na gwadakumeye, sərüm ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gər bay.»

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nəte mə walañ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ngay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say mäge daf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ngay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Korinje hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədawa təbañ hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «A saka nəmaā ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ngay hay sulo ka me, a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ngatumay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərmak ada kã tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadumay: «Miter a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye

mə dāma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənḡay?»¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dākumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nənḡed aye. Hud i gay niye na, baḡwar eye. Wu hay mə dāma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gəkweye ha məsler aye tebiye andaya mə dāma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dāma.»

¹⁶ Gawla ḡgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahḡəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dāma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ḡgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk.¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadətay: «Nəḡ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə walaḡ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ḡgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwadafay: «Nəḡ daw? Nəḡ daw?»

²⁰ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Ndo nəte mə walaḡ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye.²¹ Nəḡ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka nəḡ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ḡgama meeneḡ t̄a wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peḡ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dāba eye na, a ḡḡəna ha peḡ niye, a vəlatay a gawla ḡgay hay, a gwadətay: «Zlum. Nakay na, bo ga.»²³ A zla ḡəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dāba eye a

vəlatay tə sa tebiye tay eye.²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay.²⁵ Nəḡ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dāba eye, ta zambadaf a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

Yesu a dā ha Piyer ma ta gwadiye: «Na Sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəvedf aye na, Yesu a gwadətay a gawla ḡgay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka ḡərumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təbaḡ hay ta ḡḡəniye gər kweye kweye kwa a ḡgay.*”»²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaḡ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer nənḡeye na, a gwadafay: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, nəḡ na, na ḡəriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbədafay faya a Piyer a gwadafay: «Nəḡ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ba ka gwad sik mahkar ka sər nəḡ bay.»

³¹ Piyer a mbədafay faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo sala-may.» Siye i gawla ḡgay hay tebiye tə tsik andza niye dərmak.

Nəteye ka Mahəmba i Tetədəz

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadətay a gawla ḡgay hay: «Ndzum kananḡ! Nəḡ na, na diye na ta dūwuliye me.»

* 14:27 Zakari 13.7.

³³ Yesu a ye na, n̄teye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. T̄ ndisl naha na, d̄rev a ye ab̄era ka Yesu, a dz̄adz̄ar haladzay. ³⁴ A gwad̄atay: «D̄rev ga na, k̄a rah t̄a d̄arets̄etseh i m̄adahaŋ. N̄akurom na, ndzum kanan̄ tsezlezleŋe!»

³⁵ A ye izad̄ ab̄era ka t̄av i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala b̄arut t̄a hud̄. A d̄uwulay naha me a Mb̄alom a gwad̄: «Tad̄a ma giye bo na, h̄alay i d̄arets̄etseh nakay m̄a ye fagaya ab̄era vuw tey.» ³⁶ A gwad̄: «Abba, B̄aba ga, n̄akar na, wuray a wuraka bo t̄abey. Zla fagaya ab̄era d̄arets̄etseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nak̄a a saka a n̄akar aye b̄ana, andza nak̄a a sen̄ a nen̄ aye bay.»

³⁷ Ma d̄aba eye, a maw ka t̄av i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a ḡar na, n̄teye mandzah̄ara eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwad̄ay: «Simon̄, ka ndzah̄ara d̄aw? N̄akar na, ka mba faya m̄andze t̄a d̄are kwa b̄are n̄ate t̄ab̄adew? ³⁸ Ndzum t̄a d̄are tsezlezleŋe ada d̄uwulumay me a Mb̄alom h̄arwi ada k̄a d̄adum a mas̄epete i Fakalaw bay. M̄as̄ef̄are na, a say m̄age wu lele eye, ane tuk na, ḡad̄an̄ kurom andaya m̄as̄amay naha a mas̄epete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a nd̄av ha na, a ye ab̄era ka t̄av tay izad̄ sa. A ye mata d̄uwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka t̄av i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a ḡar na, n̄teye mandzah̄ara eye. T̄a mba faya m̄andze t̄a d̄are kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta p̄ad̄eke ab̄era ka m̄andzeh̄are na, t̄a s̄ar wu nak̄a ta tsikiye bay. Yesu a ye mata d̄uwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwad̄atay: «Huya faya ka ndzah̄arumeye d̄aw? N̄akurom faya ka z̄az̄akumeye bo kurom ba? An̄ake na, ka nd̄av tsiy, h̄alay

eye k̄a ndislew tuk! Nen̄ Wawa i Ndo ta v̄alay ga ha a h̄alay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² L̄atsum, takwa, ta dzakwa ḡar! Z̄abum, ndo nak̄a ma giye fagaya daf aye, k̄a ndzew.»

T̄a ḡas na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ah̄el nak̄a Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, p̄eslan̄ Judas nen̄geye nak̄a n̄ate m̄a walan̄ i gawla i Yesu hay kuro ḡar eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa sl̄ar tay naha na, bagwar hay i ndo neheye t̄a v̄alaway wu a Mb̄alom aye ta ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Judas ndo m̄ogatay daf ka Yesu aye ba k̄a d̄atay ha wu nak̄a ma giye. A gwad̄atay: «Ndo nak̄a na ye, na ḡas na ka bo t̄ambolok t̄ambolok aye na, nen̄geye! Ḡasum na. Ka deyumeye ha na, ts̄apum na lele.»

⁴⁵ Judas a ndisl naha na, a h̄andz̄ad̄ kwayan̄na ka t̄av i Yesu, a gwad̄ay: «Miter!» Tsa na, a ḡas na ka bo t̄ambolok t̄ambolok. ⁴⁶ Ndo niye hay t̄a ŋgatay andza niye na, kwayan̄na t̄a ḡas na Yesu.

⁴⁷ Ka t̄av niye ndo n̄ate m̄a walan̄ tay, p̄ekat a ŋgwad̄aw maslalam ŋgay. Tsa na, a fay ha a ndo i m̄asler i bagwar i ndo m̄av̄alaway wu a Mb̄alom, a d̄asay na z̄l̄am fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwad̄atay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta ḡasiye ndo i m̄akal d̄aw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka t̄av kurom. Na t̄atikawa m̄a gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom na, ka ḡasum ga bay. Wu neheye a ge bo na, h̄arwi ada m̄a ge bo andza nak̄a Derewel i Mb̄alom a tsik aye.»

⁵⁰ T̄a ḡas na Yesu na, gawla ŋgay hay ta hway kweye kweye t̄a ḡar ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a z̄an̄gal na Yesu.

Ka bo ngay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tã ge andza ta gãsiye na gawla niye na,⁵² a gær ha gwedere ngay ngudek, a hway ngway bo kãriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom aye. Mã dãma na, bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom tebiye, madugula hay ta ndo mãdza ngawa bazlam i Mbãlom mapala eye tebiye nãteye mahaya gær eye.

⁵⁴ Piyer nenjeyeye na, a zã ngal naha Yesu dãrenj ma dãba. A ye naha a fãlakwa a dalamãtagay i bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom niye. Mã dãma na, a ndza ka tãv i ndo niye hay faya ta tsãpiye mãged aye. A ye naha a ndza ka ako ka tãv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pãla ndo hay hãrwi maraw faya me hãrwi mægay sariya i mækãde na. Ane tuk na, ta huta faya mænese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ngay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekelenj aye hay tã lãtse, ta raw me ka Yesu, tã gwad: ⁵⁸ «Nãmaa tsãne faya abãra a gwad: “Na mbãzliye ha gay i mãdãslay ha gær a Mbãlom nakay ndo hay ta dãzl eye ada ma mãhãne mahkar na, na dãzliye a dãma mekelenj nakã tã hãlay i ndo zezenj bay aye.”» ⁵⁹ Kwa tã tsik andza niye bãbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom a lãtse tsãkwad kame i ndo hay. A tsãtsah ka Yesu, a gwadã: «Ka mbãdatay

faya a ndo neheye tãbãdew? Tã tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbãdatay faya bay. Kã tsikatay faya kwa tsekwenj bay tebiye.

Bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom niye a tsãtsah faya sa: «Nãkar na, Kãriste Wawa i Mbãlom nakã nãmay faya nãmaa zambãdeye dãw?»

⁶² Yesu a mbãdãy faya a gwadã: «Nenj na, nenjeyeye. Ma dazlay anãke, ka ngatumenjeyeye a nenj Wawa i Ndo na ndziye tã hãlay i mãnday i Mbãlom, nenjeyeye nakã gãdanj eye ka gær i wu hay tebiye aye. Ka ngatumenjeyeye sa na, ma magãrmbãlom na deyeweyeye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom a tsãne andza niye na, a ndalay haladzay. A nguradã ha peteked ngay. Tsa na, a gwad: «Ka pãlakweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsãnum wu nakã a tsik aye bãdãw? A tsalay ka gær a Mbãlom. Niye na, ka dzalum na, kãkay?» Ndo niye hay tebiye tã gay sariya i mækãde na.

⁶⁵ Kwayanãna siye i ndo mekelenj eye hay tã wuya faya kurah. Ta tufay slesle6 a dãre. Tã mbuzay na dãre ada tã kãd na. Tã gwadã: «Nãkar ndo mãde ha bazlam i Mbãlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tã vãlatay ha a hãlay a ndo matsãpe gay i bãy i ndo mãvãlaway a Mbãlom. Nãteye tã gãs na ada tã fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad: «Na sãr Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, nenjeyeye andaya huya ma dalamãtagay ka dala. Ngwas nakã a gawa mãsler mægay i bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom aye, a ye naha a ndzay a gær a Piyer. ⁶⁷ A ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A zãba faya ndzuzle, a

gwaday: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad bəda?»

⁶⁸ Piyer a tsəne na, a gwaday a ŋwas niye: «A'ay! Na sər wu nakə a saka mətsike aye bay. Na sər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abəra ma dalamətagay. A ye a lətse sləp ka həlay i maged madayaw abəra. [Kwayanŋa dzaguluk a zlaha.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i maged na, ŋwas niye kə ŋgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ŋgay nakə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

⁷⁰ Piyer a tsəne na, a gwad: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekweŋ na, ndo neheye ka təv eye niye tə gwaday sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mbađa a gwad: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dəretsətseh.»

⁷² Kwayanŋa dzaguluk a zlaha masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwaday: «Dzaguluk ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

¹ Pərik i mekedə, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay məge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vəlay ha a Pilat.

² Pilat, neŋgeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwaday: «Nəkar na, ka mbəda faya bay na, kəkay? Ka tsəne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbədew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndə mambəday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

⁶ Ka məve, ta giye magurlom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i daŋgay nəte. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahəl niye na, ndoweeye andaya tə zalay Barabas, neŋgeye ma daŋgay. Neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nay dəre a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəd ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbədatay faya a gwadatay: «A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?» ¹⁰ Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye düh na, tə vəlatay gədaŋ a ndo hay ada məgwaday a Pilat mā gəratay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadatay a ndo hay sa: «A sakum nā ge ha ta ndo nakay ka zalumay bəy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbəday faya tə mawude, tə gwaday: «Dar na ka mayako mabləmbada eye!»

14 Pilat a tsətsah fataya, a gwadətay: «Nenḡeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

15 Pilat a say mənḡwasatay ha dərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaḡa na ta mandalaḡa, a vələtay ha a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazlələmbada eye.

*Tə gay sariya a Yesu i məkədə
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3*

16 Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i ḡgomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərmaḡ. 17 Mə dəma na, ta tsəkw faya abəra peteked ḡgay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. 18 Tsa na, ta dazlay mətisikay me. Tə gwadətay: «Zay daw? A nəkar bəy i Yahuda hay!» 19 Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleḡ a dəre. Ta dəkway gurmets kame ḡgay hərwi mətisikay me andza bəy.

20 Ta ndəv ha mənḡwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked ḡgay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazlələmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

21 Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazlələmbada eye na, pəslanḡ ndo wuray məzele ḡgay Simonḡ. Nenḡeye na, ndo i Siren, nenḡeye bəba i Aləḡəzandər ta Rufus. Nenḡeye faya ma diye ta təv niye. Nenḡeye a maw abəra mə pesl. Sidzew hay tə ḡgatay na, tə gay kutoḡ ka məzle mayako

mazlələmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

22 Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məḡwede: Təv i mətasl i gər. 23 Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvələy guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

24 Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked ḡgay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?

25 Ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye na, ta mekedə ta bəre tsid. 26 Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, ananḡ: «Nenḡeye na, bəy i Yahuda hay.»

27 Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazlələmbada eye ka tsakay i Yesu dərmaḡ. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənday, nenḡed tə həlay i gula. [28 Ananḡ andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Nenḡeye na, tə pasla na a walanḡ i ndo i sewed hay.* »]

29 Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bələwa ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətəsaday pəleslesle. Tə gwadətay: «Hey! Nəkar haḡe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənḡay tuk? 30 Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazlələmbada eye!»

31 Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədəzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ḡgwasa ka Yesu andza niye dərmaḡ. Tə tsik mə walanḡ tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk

* 15:28 Ezay 53.12.

na, a sla faya mətəme ha gər
 ɲgay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i
 Israyel hay mâ mbəzlaw abəra ka
 mayako mazləmbada eye anəke!
 Tadə nəmaa ɲgatay kə mbəzlaw
 abəra ka mayako mazləmbada eye
 na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka
 neɲgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay
 i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məməte i Yesu

*Mata 27.45-56; Luka 23.44-49;
 Yuhana 19.28-30*

³³ Magərhapat a ge na, ləvonj a ge
 ka dala niye tebiye tekədəgəm. A
 ge na, hus a bəre mahkar i huwa.
³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na,
 Yesu a wuda ta magala kələrri, a
 gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabak-
 tani?*» Andza məgwede: «Mbəlom
 ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi
 mey?†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye
 niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm
 təday, faya ma zaleyə a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walaɲ tay
 niye, a hway, a ye a zlaw wuye
 kofkoffa. A təlaka ha a wuye an-
 daya guyakaka, wu niye a rah a
 dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw
 zəbol eye, a pay naha ka bazlam
 a Yesu ada mâ dəvətse abəra mə
 dəma wu niye. Ndoweye niye a
 gwad: «*ɲgatay, zəbakwa faya təday,
 aza Eliya ma deyeweye mambəzla
 ahaya daw?*»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta
 magala kələrri. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayanɲa peteked
 nakə a ɲgana ha gay i mədəslay
 ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka
 bo bəra sulo tsanɲa kwa abəra mə
 gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay,
 neɲgeye andaya malətsa eye kame
 i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a
 ɲgatay. Tsa na, a gwad: «*Ta dedek,
 ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!*»

⁴⁰ ɲgwas wuray hay andaya ka
 təv eye niye dərma. Nəteye dərən
 faya ta zəbiye naha faya. Mə walaɲ
 tay niye andaya na, Mari nakə a
 yaw ma gəma i Magədala aye, Sa-
 lome ada ta Mari may i Yakuba
 nakə gawla aye, may tay ta Zozes.
⁴¹ Nəteye na, ta zəɲgalawa na Yesu
 ada tə gaway məsler ahəl nakə
 Yesu, neɲgeye ka dala i Galile aye.
 Ka təv eye niye na, siye i ɲgwas
 hay andaya haladzay. Nəteye, tə
 yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma
 Zerozelem.

Təpa na Yesu a tsəvay

*Mata 27.57-61; Luka 23.50-56;
 Yuhana 19.38-42*

⁴² Huwa bəa ka mbərəm məge tsiy.
 Pat eye niye na, pat mələve bo i
 Yahuda hay, andza məgwede pat
 məhəne mə gay i pat i mazəzkw
 bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wu-
 ray tə zalay Yusufa a yaw. Neɲgeye
 ndo i gəma i Arimate. Yusufa
 na, neɲgeye nəte mə walaɲ i bag-
 war i ndo məge sariya dərma.
 Neɲgeye dərma faya ma həbiye
 Bəy i Mbəlom. A gəs dərən ka
 dzədzar bay, a ye a gay i Pilat
 mata tsətsahaw mədahaɲ i Yesu.

⁴⁴ Pilat a tsəne bəa Yesu kə mət
 na, a gay wadəɲ wadəɲ. Tsa
 na, a zalay a bagwar i sidzew
 niye. A tsətsah faya abəra, a
 gwaday: «*Yesu a mət na, kə ndza
 haladzay daw?*» ⁴⁵ Ma dəba eye
 bagwar i sidzew niye a mbəday
 faya na, tsa na, a vəlay tsəved a
 Yusufa ka məzle mədahaɲ i Yesu.
⁴⁶ Yusufa a ye a səkəmaw rəkəwat.
 A səkəmaw na, a maw a mbəzla
 ahaya mədahaɲ i Yesu abəra ka
 mayako mazləmbada eye. Tsa na,
 a mbəkwa na mədahaɲ a dəma. A
 zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay
 niye na, tə la ka geseh ka təv nakə
 sərpalahha aye. A pa na a dəma na,
 a bədəɲgalaw faya beber bagwar
 eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dāma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəm mal huŋŋa eye, hərwi a sətay məwetse ka mədahaŋ i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedəe ŋgwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərđassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Mata bədəŋgwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dāre. Ta zəba dāre na, tə ŋgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, 6a məbədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ŋgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndoweye niye na, tə peteked kweđek kweđek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Ŋgwas niye hay tə ŋgatay andza niye ta dzədzar sla6 sla6.

⁶ Ane tuk na, a gwadatay: «Kā dzədzarum bay. Faya ka pələmeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mازلmبادا eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anaŋ. ⁷ Dum anəke ta tsikumatay faya a gawla ŋgay hay ada kā dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə dāma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndo-hwaw abəra na, ta hway dərəŋ abəra ka təv i tsəvay niye. Ta

hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekweŋ bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedəe na, Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ŋgwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi mədahaŋ i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadatay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ, neŋ na, na ŋgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam ŋgay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ŋgay wal a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ŋgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ŋgway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye daf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadatay: «Nəmaa ŋgatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadatay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ŋgwalak eye a ndo zezeŋ

tebiye ka mändzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərev nəte ada ta dzəhu6 ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedək na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədəe tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11

¹⁹ Yesu Bəy Maduweŋ a tsikatay andza niye na, a tsal ŋgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ŋgay hay dərma ti ye mata da ha bazlam ŋgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ŋgay. Bəy Maduweŋ a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədan ka mäge wu neh-eye a ge masuwayaŋ aye. Maa da ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədan i Yesu na, masuwayaŋ nakə tə gawa aye.

Ngwalak i bazlam nakə Luka a watsa aye Məfələkwe

Luka a da ha Yesu na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma slərətayawe a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada māt datay ha labara i mənŋwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawude bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i mənŋwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə da ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5–2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuḅe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 9.51–19.27

Maduk i duk i mähəne i Yesu ka mändzibəra 19.28–23.56

Mələtsew, mabəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹ A nəkar Tiyoḑil ŋgwalak i ndo, ndo hay haladzay ḅa ta vəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaŋ may aye.

² Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə da ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta ŋgatay tə dəre tay kwa ka madazlay ŋgay aye. ³ Aya! Neŋ dərmaḅ a seŋ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa

ka madazlay ŋgay eye. ⁴ Anəke na, nəkar dərmaḅ ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedek.

Gawla i Mbəlom a yaw a da ha məwe i Yuhana

⁵ Ahəl nakə Herod neŋgeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweje andaya tə zalay Zakari. Neŋgeye na, gwala i Abiya, ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i ŋgwas ŋgay na, Elizabet. Neŋgeye dərmaḅ na, gwala i Aronḅ bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁶ Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam ma-pala eye na, tə pay bəzay tə metshe lele. ⁷ Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹ Anəke na, həlay i ndo neh-eye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə vəlaway naha wu a Mbəlom tə pawə faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəd ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təv niye tsədənŋa eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰ Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta dūwuliye me.

¹¹ A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənḅay i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹² Zakari a ŋgatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³ Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, kə dzədzar bay. Ba Mbəlom kə tsəne maduwule me yak. Elizabet, ŋgwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zaleyə Yuhana. ¹⁴ Dərev yak ma ta ŋgwasiye haladzay. Pat i məwe ŋgay

na, ndo hay haladzay ta ngwasiye hærwi ngay. ¹⁵ Nengeye na, ma ta tæriye bagwar eye, ndo mægay mæsler a Bøy Maduweñ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakæ makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Mæsæfære Tsædanña eye ma ndziye faya kwa mæ hud'i may ngay. ¹⁶ Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka tæv i Bøy Maduweñ tay Mbælom. ¹⁷ Maa lahayaw madayaw kame a Bøy Maduweñ na, nengeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta mæzla6 bagwar eye andza i Eliya hærwi ada bæba hay tâ sær bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta ræhay ha gær a Mbælom bay aye ka tæv i Mbælom. Ma tæriye tay ha ndo ngwalak eye hay. Ma ta tsætsaliye tay ha ndo neheye næteye malæva bo eye hærwi Bøy Maduweñ aye.*»

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwadáy a gawla i Mbælom: «Na særiye ha wu nakay ka tsikenj aye dedék na, kækay? Neñ na, 6a guram eye, ngwas ga dærmak na, guram eye tuk na, kækay?»

¹⁹ Gawla i Mbælom a mbæday faya, a gwadáy: «Neñ Gabæriyel. Neñ na, ka tæv i Mbælom. A slæra ga ahaya mætsikaka bazlam nakay ada nâ zlakaw Labara Ngwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka særiye mætsike me bay hus a pat nakæ ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta hæbiye Zakari ma bæra aye na, a gatay wadæñ wadæñ. Tæ gwad: «Zakari kæ yaw abæra bay, kwa meenenj na, hærwi mey?» ²² Zakari a yaw abæra na, a sla faya mætsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bæra aye tæ sær wu ka bæzay ha bo a Zakari mæ gay. A tsikatay me na, tæ hælai tsa. Nengeye huya mandæk eye.

²³ Hælai i mæge mæsler i Zakari mæ gay i Mbælom a ndæv na, a ye a mætaday. ²⁴ Ma dæba i kiye tsakway na, wawa a dæday a hud'a Elizabet. Kiye zlam na, a ngahawa bo mæ gay. A gwad mæ dærev ngay: ²⁵ «Anæke na, Bøy Maduweñ kæ ngetenj. Kæ vælenj wawa. Ndo hay ta ngwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbælom a da ha mæwe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet mækwa na, Mbælom a slær gawla ngay Gabæriyel a gæma wuray tæ zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slær ha na, a gay i dem eye andaya mædel i ndo wuray tæ zalay Yusufu gwala i Bøy Davit. Tæ zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbælom niye a fælækwa a gay i Mari, a ye naha a gwadáy: «Na tsikaka me Mari, Bøy Maduweñ kæ gaka ngwalak.»

²⁹ Mari a tsæne andza niye na, a dzædzar a gwad mæ dærev ngay: «Mætsike me niye na, andza mægwedé mey?»

³⁰ Gawla i Mbælom a gwadáy: «Kâ dzædzar bay Mari, Mbælom a wuda kar. ³¹ Wawa ma dædakeye a hud'. Ka ta wiye wawa niye na, haslæka eye. Ka ta zaleyê Yesu. ³² Nengeye na, ma ta tæriye bagwar eye. Ta ta zaleyê Wawa i Mbælom Fetek mæ gæma. Bøy Maduweñ Mbælom ma tæriye ha bæy bagwar eye andza bæba tæte ngay Davit: ³³ Nengeye ma ta læviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bøy ngay na, ma ndæviye bay.»

³⁴ Mari a gwadáy a gawla i Mbælom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kækay? Neñ na, na sær zal zuk bay tuk na, kækay!»

³⁵ Gawla i Mbælom a mbæday faya: «Mæsæfære Tsædanña eye ma mbæzlaweye fakaya. Gædanj i Mbælom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaleyê Tsædanña,

* 1:17 Zæba ma Malasi 3.23-24.

Wawa i Mbəlom. ³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa neŋgeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Hərwi wuray a zay gədan j a Mbəlom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwadəy a gawla i Mbəlom: «Nej ndo i məsler i Bəy Maduweŋ. Mā ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ŋgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dəba i mändze tsekweŋ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahəmba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndis na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huđ ŋgay. Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw ka Elizabet. ⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ŋgama a ze siye i ŋgwas hay tebiye. ŋgama mā ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bəy Maduweŋ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Neŋ təday na, way! ⁴⁴ Na gwad ka ŋgatay ba! Ahəl nakə ka tsiken j me aye na, wawa a bəl tə mənŋwese eye mə huđ ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak manŋwasa eye hərwi wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:
«Na zambadəye a Bəy Maduweŋ tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye neŋ ndo i məsler ŋgay.

Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeŋeye “Nəkar na, dərev yak manŋwasa eye.”

⁴⁹ Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.

Neŋgeye na, Mbəlom tsədanŋa eye.

⁵⁰ Neŋgeye na, ŋgwalak ŋgay dādā a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, ŋgwalak ŋgay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹ Ka bəz ha gədan j ŋgay,
ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye.

⁵² Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv mändze i bəy tay hay.
Kə vələtay gədan j a ndo i mətawak hay.

⁵³ Ndo neheye may a gatay aye na, kə vələtay wu mänday.
Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴ Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler ŋgay hay.
Mbəlom na, kə mətsa ha gər ta ŋgwalak ŋgay bay.

⁵⁵ Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba təte kway hay ahəl niye aye.
A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶ Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətəgay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷ Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye.

⁵⁸ Ndo ŋgay hay ta ndo i məged ŋgay hay tə tsəne Mbəlom kə gay ŋgwalak a Elizabet na, ti ye mata ŋgwese ka bo dziye.

⁵⁹ Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəse na wawa niye. A satay haḡe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba ŋgay. ⁶⁰ Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadatay: «A’ay! Ta zaleyey na, Yuhana.»

⁶¹ Tə gwadəy: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶² Tsa na, ta tsətsah ka bəba ŋgay wulək wulək tə həlay. Tə gwadəy: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

63 Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na, a watsa: «Məzele ŋgay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ tebiye tay eye.

64 Kwayaŋŋa bazlam i Zakari a həndək ka mətsike me. Tsa na, a zambadəy a Mbəlom.

65 Ndo i məged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gəma niye hay tebiye hus a mahəmba i Yahuda tə tsikawa faya. 66 Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadawa: «Wawa nakay ma ta təriye na, mey?» Ta dedek, gədaŋ i Bəy Maduweŋ ka gər ŋgay.

Zakari a zambadəy a Mbəlom

67 Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a dā ha, a gwad:

68 «Zambadəkway a Bəy Maduweŋ kway Mbəlom i Israyel hay.

Nenŋeye kə mbəzlaw a walaŋ kway hərwi məmbəle kway hay.

69 Nenŋeye kə slərakwayaw ndo gədaŋ eye hərwi mətəme kway hay.

Nenŋeye na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.

70 Bazlam nakay na, Mbəlom 6a kə tsikatay a ndo məde ha bazlam ŋgay tsədəŋŋa eye hay ahəl niye.

71 A gwad na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay,

ada mə həlay i ndo neheye tebiye tə nakway dāre aye.

72 Kə gatay ŋgwalak ŋgay a bəba kway hay.

Ma mətsiye ha gər ta dzam nakə a 6ar eye bay.

73 Mbəlom 6a ka mbərəm məmbadəy a bəba tətə kway Abraham.

74 A gwad: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na,

hərwi ada kə slakwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.

75 A ge andza niye na, hərwi ada kə tərəkwa ndo ŋgay hay.

Ka tərəkweye na, ndo ŋgay tsədəŋŋa eye hay huya ma məndze kway.

76 Nəkar na, wawa ga, ta ta zalak-eye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom Fetek,

hərwi nəkar na, ka laheye kame a Bəy Maduweŋ, ka lambadəye na tsəved.

77 Ka ta tsikateye a ndo ŋgay hay ma deyeweeye mətəme tay ha.

Ma ta pəsatay ha mənese tay hay.

78 Mbəlom kway na, ŋgwalak ŋgay a ndəv bay.

Andza niye, dzaydzay ŋgay ma dəvakweye andza pat nakə faya ma tsaraweeye.

79 Tsa na, ma dəvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mədahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

80 Yawa! Yuhana a gəl na, met-sehe ŋgay a səkah kame kame. A lətse a ye a kəsaf. A ndza mə dāma hus a pat nakə a bəzatay ha bə parakka a Israyel hay aye.

2

Məwe i Yesu

Mata 1.18-25

¹ Ahəl niye tə wa Yuhana madzəhu6e ndo a yam na, Agustus nenŋeye bəy i Roma. Anəke na, a gwadətay a ndo hay tā pasla ndo hay ka dala ŋgay tebiye. ² Nakay na, makurre i məpesle ndo nakə tə pasla ahəl niye Kiriniyus a ləvawa gəma i Siri ka dala i Roma aye.

³ Kwa way a ye mata wetse məzele ŋgay na, ma gəma ŋgay.

⁴ Andza niye, Yusufa nenŋeye ma ndziye ma gəma i Nazaret ka dala i Galile. A tsəne na, a ye ka dala i Yahuda ma gəma nakə tə zalay

Betelehem aye. Gəma nakə tə wa mə dəma bəba tətə ŋgay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mədəl ŋgay tə bo sulo eye mata wetse məzele tay.

⁶ Ahəl nakə nətəye ma Betelehem aye na, həlay i məwe wawa i Mari kə sla. ⁷ A wa malkwara ŋgay niye na, hasləka eye. A mbuza na a peteked, a həna ha a təv mənde wu mənday i gənaw hay hərwi ta huta təv mə gay i mbəlok hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

⁸ Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tə hənawa mə pesl, tə tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad. ⁹ Gawla i Mbəlom a mbəzlaw a bəzatay ha bo. Təv niye nətəye mə dəma aye na, a dāv dzaydzay ta gədan i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

¹⁰ Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadatay: «Kâ dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara Ŋgwalak eye. Ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi bazlam nakay. ¹¹ Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma i Davit. Nəŋgeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ. ¹² Dum ta zəbumaw faya. Ka ŋgatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha nəŋgeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma təv mənday wu i gənaw hay.»

¹³ Kwayaŋŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tə yaw ka təv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tə gwad:

¹⁴ «Ŋgama mâ təra mə mbəlom məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ təra ka məndzibəra mə walaŋ i ndo neheye Mbəlom a wudā tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbəlom. Ti

ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaw hay tə gwad mə walaŋ tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dākway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dəma na, tə ŋgatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndəriz niye məhəna eye ma təv mənday wu i gənaw hay.* ¹⁷ Tə ŋgatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. ¹⁸ Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənaw hay ta təkər aye na, a gatay hərbaḅəkkka. ¹⁹ Mari na, wu neheye tə tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

²⁰ Tsa na, ndo mətsəkure gənaw hay tə maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tə tsəne ada tə ŋgatay aye na, kə ge bo andza nakə tə tsikatay aye.

²¹ Məhəne tasəla a ge mat-samahkar eye na, həlay i mədəse wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta hud zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²² Həlay i məbere bo tay ka dərə i Mbəlom kə sla andza bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari tə zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweŋ, ²³ hərwi mawatsa eye mə dərəwel i Musa na: «Malkwara i wawa hasləka eye na, i Mbəlom.†» ²⁴ Ada andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, ti ye tə vəlay maydagwar sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom.‡

²⁵ Yawa! Ndoweeye andaya ma Zerozelem, məzele ŋgay Simeyōŋ. Nəŋgeye na, ŋgwalak i ndo, ka

* 2:16 Zəba mə Luka 2.7. † 2:23 Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12. ‡ 2:24 Levitik 12.8.

təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha Israyel hay. Simeyən na, Məsəfəre Tsədənna eye ka neŋgeye. ²⁶ Məsəfəre Tsədənna eye 6a kə tsikay, a gwaday: «Ka ta mətiye na, ka ŋgateye a Kəriste nakə Bəy Maduweŋ ma sləraweये təday.»

²⁷ Anəke na, Simeyən a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa mäge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ²⁸ Tsa na, Simeyən a zla wawa niye a həlay, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

²⁹ «Bəy Maduweŋ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mā ye ŋgway,
mā mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

³⁰ Na ŋgatay tə dəre ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka sləraw aye.

³¹ Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakə ka sləraweये na, neŋgeye na, dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay tebiye ka mändzibəra
ada neŋgeye ma vəlateye məzla6 a ndo yak hay Israyel hay.»

³³ Bəba ta may i Yesu na, a gatay hər6abəkka hərwi bazlam i Simeyən niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyən a pa fataya ŋgama i Mbəlom. A gwaday a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, Israyel hay haladzay ta dədiye faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta maweये ka təv i Mbəlom hərwi ŋgay. Ma ta datay ha məsler i Mbəlom na, neŋgeye. Ane tuk na, ndo hay ta kərahiye na. ³⁵ Wu nakə maŋgaha eye ma mədzal gər kwa i way i way na, ma bəziye ha parakka. Nəkar dərmak Mari, dəretsətseh ma ta ŋgəniye ha ka bo bəra dərev yak andza maslalam.»

³⁶ ŋgwas wuray andaya guram eye ketef ketef, məzele ŋgay Anna. Neŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahəl nakə neŋgeye dem eye na, a ye a zal. A ndza mə zal məve tasəla na, zal ŋgay niye a mət. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bay, a ndza ŋgway madəgway i ŋgwas eye. Məve ŋgay na, kuro kuro tsamahkar gər eye faf. Ma mändze ŋgay na, a gaway məsler a Mbəlom. A yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta həvad kwa ta həpat pat pat. A duwulaway me a Mbəlom. A gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ahəl nakə Simeyən faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sisəe a Mbəlom. A tsik ka wawa niye a ndo neh-eye faya ta həbiye madayaw i ndo mətəme ha ndo nakə ma təmiye ha Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndəv ha mäge wu nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye na, ta mbəda gər a gəma tay a Nazaret ka dala i Galile. ⁴⁰ Wawa niye faya ma gəliye na, gədan tə metsehe ŋgay a səkah kame kame, ŋgama i Mbəlom tə neŋgeye.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka məve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerozelem. ⁴² Yesu a ge məve kuro gər eye sulo na, ti ye dziye ta bəba ŋgay hay andza nakə ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndəv na, tə maw a mətəgay. Yesu na, kə mətsa ma Zerozelem. Bəba ŋgay hay ta sər faya bay. ⁴⁴ Nətəye tə dzala mə gər tay na, Yesu neŋgeye ta ndo neheye ti ye ka bo dziye. Tə ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tə pa bo ka mapəle na mə walaŋ i gwala tay hay ada mə walaŋ i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pəla na na, ta huta na bay. Ta mbəda gər a Zerozelem tə mapəle na haladzay.

⁴⁶ Ma dēba i mēhāne mahkar, ti ye naha tē huta na mē gay i mēdēslay ha gēr a Mbēlom. Nēngēye ma ndziye mē walaŋ i ndo mēdzanḡawa bazlam i Mbēlom mapala eye, faya ma piye zlēm ka bazlam ada faya ma tsātsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tē tsāne wu nakē faya ma tsikiye na, a gatay hērbaḡākka hērwi ndaraw ŋgay ada tē mambēde ka bazlam nakē a mbēdawatay faya aye.

⁴⁸ Bēba ŋgay hay tē ŋgatay andza niye na, a gatay hērbaḡākka. May ŋgay a gwadāy: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hērwi mey? Nēmay ta bēba yak na, faya nēmaa pēliye kar. Mēdzal gēr may ka dzēdza haladzay.»

⁴⁹ A gwadātay: «Ka pēlumeye ga na, hērwi mey? Nēŋ na, na ndziye mē gay i bēba ga na, ka sērūm tēbēdew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsāne wu nakē Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lētse ti ye ta bēba ŋgay hay a Nazaret. Yesu na, a hēnawatay ha gēr lele. May ŋgay a pa na bazlam niye a gēr ŋgay.

⁵² Yesu a gāl na, metsehe ŋgay a sēkah kame kame. A yay a gēr a Mbēlom haladzay ada ndo hay ta zambadaway haladzay.

3

Yuhana madzēhubē ndo a yam na, ndo mēde ha bazlam i Mbēlom

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Ahāl niye na, Tiber nēngēye bēy i Rōma. Kē va ma bēy kuro gēr eye zlam. Pōŋos Pilat, bēy nakē ka dala i Yahuda aye. Herod nēngēye a lēva dala i Galile. Malamar ŋgay Filip na, a lēva dala i Iture ta Trakonitit, Lisaniyas i ŋgay na, a lēva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo mēvəlaway wu a Mbēlom na, Han ta Kayif. Ahāl niye na, Yuhana

wawa i Zakari na, mē makulkwandah. Mbēlom a tsikayaw me a slēr na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahēhele gēma neheye tē mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadawatay a ndo hay: «Mbēdum ha mede kurom. Dzēhuḡum bo a yam ada Mbēlom ma pēsakumeye ha mēnese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakē mawatsa eye mē dērēwel i Ezay ndo mēde ha bazlam i Mbēlom aye, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mē kēsaf, a gwad:

“Lambadūmay tsāved a Bēy Maduweŋ,

lambadūmay tsāved hay fehe lele, tā hēdzak bay!

⁵ Lolōŋ hay tebiye ta ta rahiye fēdede!

Mahēmba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fādāda!

Tsāved neheye mahēdzaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandēr dandēr lele!

Tsāved neheye tsārsloslo tē kwar aye hay ta ta lēviye fehe lele!

⁶ Mbēlom ma tēmiye tay ha ndo hay kākay na, ndo hay tebiye ta ŋgateye.*»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka tēv i Yuhana hērwi ada mā dzēhuḡ tay ha a yam. Yuhana a gwadawa tay: «Wawa i palas hay! Maa dakum ha hwayum abāra ka sariya i Mbēlom nakē bēse kē ndzew aye na, way? ⁸ Anāke na, gum mēsler neheye ŋgalak eye ndo hay ta sēriye ha ka mbēdum ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mē gēr kurom “Nēmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!” Sērūm ha na, Mbēlom ma sliye faya mēge tay ha kwar neheye anāŋ aye wawa i Abraham hay! ⁹ Ba hadzaya malēva bo eye mēdēse tay ha dērīzl i gērdaf hay

* 3:6 Ezay 40.3-5.

ta zləlay eye dzay tebiye. Dərizl i gərdəf neheye tebiye tə wa hohway ɲɟwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsətsah faya, tə gwadəay: «Nəmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbədatay faya, a gwadəatay: «Ndo nakə məkelkabo ɲɟay sulo aye na, mā vəlay nəte a ndo nakə i ɲɟay andaya bay aye. Ndo nakə wu mənday ɲɟay andaya na, t̄a ɲɟəna ta ndo nakə i ɲɟay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzaɲgal hay ti ye naha hərwi madzəhuḅe bo a yam dərmak. Ta tsətsah ka Yuhana tə gwadəay: «Miter, nəmaa giye na, mey!»

¹³ A mbədatay faya a gwadəatay: «K̄a t̄əmum wu abəra ka ndo mā ze nakə b̄əy i dala a gwadəkum t̄əmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsətsah andza niye dərmak: «Ada nəmay na, nəmaa giye mey tey?»

A gwadəatay: «K̄a buwum suloy abəra ka ndo ta gədaɲ bay. K̄a rawum me ka ndo hərwi matəme faya bəra suloy bay. Duh həbum na, madagər kurom nakə ta vəlakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mədzele ka wu nakə ma giye bo aye, tə dzalawa mə gər tay tə gwad: «Ma giye Yuhana na, Kəriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadəatay a nəteye niye tebiye: «Nəɲ na, na dzəhuḅiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleɲ eye ma deyeweɲe kame ga, neɲgeye na, gədaɲ eye a ze ga. Na sliye mahəndzədə ka t̄əv ɲɟay məpəlay ha ləḅer i tahərak ɲɟay bay tebiye. Neɲgeye, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye ada ta ako. ¹⁷ Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ɲɟəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako naka ma mbatiye dādā bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dəwatay ha Labara ɲɟwalak eye tə məvələtatay gədaɲ tə bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kə gay me a Herod hərwi a zla Herodiyad ɲɟwas i malamar ɲɟay. Ada Yuhana kə gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a səkah ha məge mənese sa. A gəs na Yuhana a daɲgay.

Madzəhuḅe i Yesu a yam

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Ma dəba aye Yuhana a dzəhuḅ tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzəhuḅ ha Yesu a yam dərmak. A həlay nakə faya ma d̄uwuliye me aye na, məgərbəlom a həndək tuwaɲ. ²² Tsa na, Məsəfəre Tsədəɲɲa a mbəzlaw faya, dəre a ɲɟatay andza bodbodo. Tsa na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wudā kar haladzay. Dərev ga faya ma ɲɟwasıye tə nəkar.»

Bəba t̄əte i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a məge məsler na, məve ɲɟay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tə dzala tə gwad neɲgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esəli, Esəli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷ Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyon,

Simeyon wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmon, Salmon wawa i Nason, ³³ Nason wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Adminj, Adminj wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵ Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶ Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamek, ³⁷ Lamek wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸ Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam nenjeye na, Wawa i Mbəlom.

4

A say a Fakalaw masəpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹ Ma dāba eye Məsəfəre Tsədanjja a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədanjja eye a ye ha a makulkwandah. ² Mə dāma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro faɖ, Fakalaw a say masəpete na. Ma mändze niye na, Yesu kə nda wu mänday kwa tsekwenj bay tebiye. Ka mandəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³ Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv njgay, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar

Wawa i Mbəlom na, gwaday a kwar nakay mā təraka wu mänday.»

⁴ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezən ma ndziye na, ta wu mänday dəkdek bay.*»»

⁵ Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayanŋa a bəzay ha bəy i mändzibəra tebiye. ⁶ A bəzay ha na, a gwaday: «Na vəlakeye a nəkar hərwi gədanj ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla eye a neŋ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seŋ aye. ⁷ Tadə ka dəkwenj gurmets na, na vəlakeye ha tebiye a nəkar.»

⁸ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduwenj yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a nenjeye nətə njgewej.†”»

⁹ Fakalaw a ye ha a gəma i Zerolem, ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dāma na, a gwaday a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰ Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Mbəlom ma gwadateye a gawla njgay hay na, tātə dzəna kar, tātə tsəpa kar. ¹¹ Tātə kəndawa kar, hərwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.‡”»

¹² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kā dza ha Bəy Maduwenj yak Mbəlom bay.§”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer njgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dāba eye na, a ye njgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekelən eye.

Yesu a ge məsler ma Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴ Ma dāba eye na, Yesu a mbəda gər a Galile. A ye na, nenjeye maraha eye ta gədanj i Məsəfəre

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ 4:11

Dəmes hay 91.11-12. § 4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

i Mbəlom. Mə dəma na, məzele ŋgay a dā zləm a gəma hay tebiye.
¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i mađuwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Ma dəba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dəma na, a lətse hərwi mədzenge bazlam i Mbəlom.
¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw derewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha derewel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bəy Maduweŋ ka gər ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Ŋgwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədatay labara i mətəme a ndo i danğay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkataj na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dəretsətseh aye.

¹⁹ Məde ha məve nakə Mbəlom ma gateye ŋgwalak ŋgay a ndo hay aye na, kə ndislew.*»

²⁰ Yesu a ndəv ha mədzenge andza niye na, a pađa na derewel niye. A may ha a ndo məge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza ŋgway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a

wu nakə faya na tsikakumeye na, wu nakə na dzaŋga mə Derewel i Mbəlom aye na, 6a kə ge bo bəgom tsiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye ŋgwalak eye a gatay hərbaəəkka. Tə gwad: «Neŋgeye na, wawa i Yusufa na gwad bəda?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedek, nəkurom ka tsikumeneye bazlam i dzeke nakay anaŋ aye. Ka gwedumeneye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafernahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafernahum aye dərmaak.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma ŋgay nakə tə wa na mə dəma aye bay. ²⁵ Sa tsa na, sərum ha ahəl i Eliya ndo i maslaŋ i Mbəlom na, madakway i ŋgwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzlaŋ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶ Madakway i ŋgwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i ŋgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i ŋgwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidon,† ²⁷ Ahəl i Elize ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namanə ndo i gəma i Siri.‡»

²⁸ Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹ Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a

* 4:19 Ezay 61.1-2. † 4:26 1 Bəy hay 17.8-16.

‡ 4:27 2 Bəy hay 5.1-14.

Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dəma na, hərwi madzəgəda ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walaŋ tay tsərid tsərid a ye ŋgway.

Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfəre lele bay mə bo aye

Markus 1.21-28

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukuw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. ³² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay niye na, a gatay hərəbəəkka. Hərwi matətike ŋgay nakə a tətikatay aye ta məzlaḅ eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i maḏuwule me niye na, ndoweye andaya gər a wuway. A wuda ta gədaŋ kələrri, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaŋŋa Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dīkdīk! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərri. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekweŋ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daḅək daḅək, hərəbəəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ŋgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaḅ eye! A gatay me ta gədaŋ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dāvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i maḏuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simoŋ. A ye naha na, mese i Simoŋ lele bay. Maraḅaraḅ a gay haladzay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Maraḅaraḅ a gay a mese i Simoŋ, dzəna na tey!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a guḏuk faya. A ŋgərəz ka maraḅaraḅ niye ta gədaŋ. Tsa na, maraḅaraḅ niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayaŋŋa a gatay mbəlök.

⁴⁰ Ma dəba eye pat a dəd na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dāvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dāvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dāvats tay niye hay. ⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərma. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgərəz fataya. A gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a da ha bazlam i Mbəlom mə gay i maḏuwule me

Markus 1.35-39

⁴² Dəre a tsada kwayaŋŋa na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dəreŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mâ ye fataya abəra bay, mâ ndza ta nəteye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Na diye a gəma mekeleŋ eye hay, na ta datay ha Labara Ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom dərma. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maḏuwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

*Makurre i gawla i Yesu hay
Mata 4.18-22; Markus 1.16-20*

¹ Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a ngatay a kwalalan i yam hay sulo ka dəkəl. Ndo mägəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dəma, faya ta bariye gadaŋ tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalan i yam neŋged. Kwalalan i yam niye na, i Simon. Tsa na, a gay amboh a Simon, a gwađay: «Amboh, həndzəd ga ha tsekweŋ a bəra ka dəkəl.» Simon a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalan i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwađay a Simon: «Həndzəd ha kwalalan i yam dərəŋ, a təv nakə sifuk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaŋ kurom hay a yam hərwi mägəse kələf.»

⁵ Simon a mbəđay faya, a gwađay: «Ŋgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi mägəse kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka tsiken, nə ge sa na, na kaliye gadaŋ hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadaŋ tay niye hay a yam. Tə kal a dəma na, kələf hay ti ye a gadaŋ tay niye hay haladzay. Gadaŋ tay niye hay a dazlay a maŋgəzlehe ndərtsətse hərwi kələf kə rah a dəma ka zal naha.

⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalan i yam neŋged aye hərwi ada t̄a yaw t̄a dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadaŋ niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalan i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalan i yam niye hay

ta sər masəleme a huđ i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simon Piyer a ngatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwađay: «Do wu yak abəra ka təv ga Bəy Maduweŋ, hərwi neŋ na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simon a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simon dərma. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simon, ta dzədzar dərma. Ndo neheye tə paway bəzay a Simon aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwađay a Simon: «K̄a dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaweye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalan i yam tay hay ka dəkəl. Tə gər ha wu tay niye hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

*Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats
hay ada a pəsətay ha mezeleme*

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgəma wuray. Ahəl nakə neŋgeye mə dəma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A ngatay a Yesu na, a kal ha bo kame ngay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwađay: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsəđaŋna.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a ndudā ha həlay ngay, a lamay. Tsa na, a gwađay: «A seŋ na, təra tsəđaŋna!» Kwayaŋna dəvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

¹⁴ Yesu a gwađay: «Tsəne lele: K̄a tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi məđatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsəđaŋna.»

¹⁵ Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a dā a zləm haladzay.

Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv ɲgay hərwi məpay zləm a bazlam ɲgay. Siye hay ti yawa ka təv ɲgay hərwi ada mā mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay.

¹⁶ Ane tuk na, Yesu na, a yawa a təv neheye dərəŋ aye. A yawa a dəma mata dūwule me.

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Markus 2.1-12*

¹⁷ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya dərma. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlawa tay ha ndo i dəvats hay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ Mbəlom.

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka sləlah. Ta pəla tsəved mede ha məpe kame i Yesu. ¹⁹ Ane tuk na, ta huta tsəved mede məfələkwa ha a gay bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bəd dəgerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta sləlah eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. ²⁰ Yesu a ɲgatay a mədzaŋ gər i ndo niye hay na, a gwadaŋ a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

²¹ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay na, ndo waray i ɲgay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ɲgweŋ bəna, way?»

²² Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ²³ Maa da

me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ²⁴ A sər na, sərur ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadaŋ a ndo matəra eye: «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak do a mətagay!»

²⁵ Kwayaŋŋa ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla sləlah ɲgay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazambaŋday a Mbəlom. A ye a mətagay.

²⁶ Ndo niye hay mbərzəzza aye tə ɲgatay andza niye na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambaŋday a Mbəlom. Tə dzədzar haladzay ada tə gwad: «Bəgom na, ka ɲgatakway a wu məge masuwayaŋ eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a ɲgatay a ndo matsekele dzaŋgal mandza eye ka təv i məsler ɲgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwadaŋ: «Dara, peŋ bəzay!» ²⁸ Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu ɲgay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

²⁹ Ma dəba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu məndaŋ. Tə nda wu məndaŋ niye na, nəteye haladzay tə ndo matsekele dzaŋgal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

³⁰ Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ɲgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwadaŋday a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu məndaŋ ada ka sum wu ka təv manəte eye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

³¹ Yesu a tsәне bazlam tay niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. ³² Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwaday a gər nətəye ɲgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay düh, hərwi ada t̄a mbəda ha mede tay.»

*Wu wedeye ta wu guram eye
Mata 9.14-17; Markus 2.18-22*

³³ Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta dūwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məse na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya: «Ka dzalum na, nətəye na, ta giye daliyam daw? Ta giye bay hərwi nətəye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. ³⁵ Ane tuk na, pat eye ma slaw-eye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶ Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadatay: «Dada ndəray ma dəsiye peteked wedeye mətəpe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ɲgərđiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda a dāma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma səkthi ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸ Ane tuk na, guzom

lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma. ³⁹ Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dəba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hərwi tə gwad: «Guzom makwasa eye na, lele.»»

6

Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzukw bo

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dāma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

² Siye i Farisa hay ta ɲgatətay. Tsa na, tə gwadatay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dada ka dzanğum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew? May a wur faya ta ndo ɲgay hay. ⁴ Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ɲgay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlaway wu a Mbəlom dəkdek bədaw?»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maduwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dāma na, ndoweye andaya həlay i mənday ɲgay maməta eye. ⁷ Mə gay i maduwule me niye na, ndo

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nəteye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, nḡatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzal gər tay. A gwaday a ndo niye həlay nḡay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum nḡwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu məgər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay nḡay a mbəl a təra lele suwud suwud.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaḡ tay ta hutiyə tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu a pala ndo i maslaḡ nḡay hay
Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi maḡuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka maḡuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla nḡay hay ka təv nḡay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaḡ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaḡ hay.

¹⁴ Nəteye na: Simoḡ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamar nḡay Anḡəre, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoḡ ndo məge vəram hərwi dala nḡay,

¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Mata 4.23-25

¹⁷ Yesu ta gawla nḡay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla nḡay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye niye dərmak. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidonḡ gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv nḡay na, mata pay zləm a bazlam nḡay ada hərwi mâ mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay.
¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaḡ a yaw abəra mə bo nḡay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

Nḡama ta marava

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla nḡay hay na, a gwadatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, nḡwasum
hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, nḡwasum
hərwi Mbəlom ma vəlakumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwum-eye anəke aye, nḡwasum
hərwi ka ta nḡwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakuḡ eye dəretsətseh aye,
kwa ta kal kurom ha,
kwa ta tsadakum,
kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa i Ndo aye na,
nḡwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndza-kum a gər aye na,

mbærzlum tə mənɣwese eye
 hərwi Mbəlom ma ta
 vəlakumeye magogoy
 kurom bagwar eye mə
 mbəlom.

Aya ane, sərüm ha na, bəba tətə
 tay hay tə gatay a ndo mədə
 ha bazlam i Mbəlom hay na,
 andza niye.

24 A nəkurom ndo i zlele hay,
 dəretsətseh ka gər kurom
 hərwi 6a ka hutum magogoy
 kurom tsiy.

25 A nəkurom neheye hawa i wu
 a gakum bay aye wu kurom
 andaya anəke haladzay aye,
 dəretsətseh ka gər kurom
 hərwi may ma ta wuriye
 fakuma.

A nəkurom neheye faya ka
 ɲgwasumeye anəke aye,
 dəretsətseh ka gər kurom
 hərwi ka ta ndzumeye ta
 mədzal gər aye ada ka
 tuwumeye.

26 A nəkurom neheye ndo hay
 tə gwad fakuma nəkurom
 ɲgwalak i ndo hay aye,
 dəretsətseh ka gər kurom.

Hərwi bəba tətə tay hay tə
 gwadawa ka ndo neheye
 tə gwad nəteye ndo mədə
 ha bazlam i Mbəlom aye ta
 səpatawa ndo hay ahəl niye
 na, andza niye.»

*Wudum ndo mənə dəre kurom
 hay*

Mata 5.38-48, 7.12

27 «Ane tuk na, na tsikakum-
 eye a nəkurom neheye faya ka
 pumeɲeye zləm aye: Wudum ndo
 mənə dəre kurom hay. Gumatay
 ɲgwalak a ndo neheye tə nakum
 dəre aye. 28 Pum ɲgama ka ndo neh-
 eye faya ta vəlakumeye mezeleme
 aye. Duwulumay me a Mbəlom
 hərwi ndo neheye faya ta gakum-
 eye dəretsətseh aye.

29 «Tadə ndoweye kə faka ka ma-
 holom na, mbəday ha maholom i
 diye neɲed. Ndowneye ka buwa

faka abəra kələmedze yak na, gər
 ha mâ zla na faya məkelkabo yak i
 hud aye.

30 «Ndo ka tsətsah fakaya wu na,
 vəlay ada tadə ndoweye kə zla faka
 abəra wu yak na, kə tsətsah faya
 bay.

31 «Ka gwadum ndo hay tâ gakum
 ɲgwalak na, gumatay ɲgwalak a ndo
 hay dərma.

32 «Kâ wudum ndo neheye ta
 wuda kurom aye dəkdək bay. Tadə
 ka wudum ndo neheye ta wuda
 kurom aye dəkdək na, ka dzalum
 na, ka hutumeye mərəbe kurom
 daw? Kwa ndo i mezeleme hay
 ta wuda ndo neheye ta wuda tay
 ha aye dərma! 33 Ada tadə ka gu-
 matay ɲgwalak a ndo neheye faya
 ta gakumeye ɲgwalak aye dəkdək
 na, ka dzalum na, ka hutumeye
 mərəbe kurom daw? Kwa ndo i
 mezeleme hay na, tə ge andza niye.

34 «Tadə ka vəlumateye wu a ndo
 neheye ka sərüm ha nəteye ta sliye
 məmakum ha aye na, ka dzalum
 na, ka hutumeye mərəbe kurom
 daw? Kwa ndo i mezeleme hay tə
 vəlawa wu na, a ndo i mezeleme
 hay andza nəteye hərwi ada tâ
 matay ha andza nakə tə vəlatay
 aye! 35 Duh bay, wudum ndo mənə
 dəre kurom hay! Gumatay ɲgwalak.
 Ka vəlumatay wu na, kə gwadum
 tâ makum ha a dəma bay. Mbəlom
 ma ta vəlakumeye a dəma magogoy
 kurom na, haladzay. Nəkurom
 ka ta tərümeye wawa i Mbəlom
 Fetek. Hərwi neɲgeye na, a wuda
 ndo i həzay hay ta ndo i sewed
 hay dərma. 36 Tərüm ndo mäge
 ɲgwalak hay andza Bəba kurom
 Mbəlom, neɲgeye ndo i ɲgwalak.

*Kâ gumatay sariya a ndo hay
 bay*

Mata 7.1-5

37 «Kâ gum sariya ka ndo bay.
 Mbəlom dərma ma gakumeye
 sariya bay. Kâ rawum me ka ndo
 hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye

fakuma me bay. Pəsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom dərmak ma pəsakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumətatay wu a ndo hay, Mbəlom dərmak ma vəlakumeye. Mbəlom ma vəlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay ha wu a ndo hay aye dərmak.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: «Guluf ma sliye məgəsay həlay a guluf neŋged daw? Nəteye salamay tay eye ta dədiye a bəd. ⁴⁰ Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ta tətikay wu kə sər tsiy na, ma təriye andza ndo matətikay wu.»

⁴¹ A gwadatay sa: «Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dəre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dəre yak aye ka ŋgatay bay na, hərwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye məgwede: “Malamar ga, ehey nā zlaka ahaya tsakwal abəra mə dəre yak” na, dūh i yak aye mayako gəlawwa ka ŋgatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bəbəkək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dəre yak təday ada ka ŋgateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dəre i malamar yak tuk.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ŋgay eye hay

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, dərizl i gərdaf lele eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf nakə lele bay aye bay, andza niye dərizl i gərdaf lele bay eye ma wiye hohway i gərdaf nakə lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sərakwa ka bo abəra dərizl i gərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya manğəle hohway i gurov abəra ka wuradak

bay ada ka slumeye manğəle hohway i təroz abəra ka dzəgew bay.

⁴⁵ Sərum ha na, ndo nakə ŋgwalak eye na, ma giye wu ŋgwalak eye hay hərwi mə dərev ŋgay na, wu neheye ŋgwalak eye dərmak. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ŋgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev ŋgay aye.»

Gay hay sulo

Mata 7.24-27

⁴⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ka zalumenə a neŋ “Bəy Maduwen, Bəy Maduwen” na, hərwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakə na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay?

⁴⁷ Tsənum, na dakumeye ha ndo nakə a peŋ bəzay ta dedik aye. Neŋgeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. Kə pay zləm na, a ge ha məsler tə bazlam nakə a tsəne aye. ⁴⁸ Neŋgeye a ndzəkit bo na, ta ndo nakə a say madəzle gay aye. A dazlay na, a la na mədok i gay siduk lele. A ndəv ha məle na, a dəzla ahaya mədok i gay ŋgay niye ma bəd tə kwar lele. Tsa na, a ŋgar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ŋgəf ka gay ŋgay niye na, dāda a mba faya mambəzle ha bay, hərwi madəzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakə a tsəne bazlam ga ada kə ge ha məsler bay na aye, neŋgeye dərmak a ndzəkit bo ndo nakə a say məge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayanŋa ze məle na mədok eye. A pa na mədok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ŋgəf ti yaw ka gay niye na, kwayanŋa bərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekwen ka ləkaw bay.»

7

*Gədan i Yesu a ze mədahan
Mata 8.5-13*

¹ Yesu a ndäv ha mätsikatay a ndo niye hay ka tæv ñgay aye na, a hæl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wuray andaya neñgeye bagwar i sidzew. Ndo i mäsler ñgay andaya a wudá na haladzay. Ndowneeye niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsæne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slær ndo hay mä walañ i madugula i Yahuda hay. A slær tay ha na, hærwi ada tâ zalayaw mâ yaw mâ mbæl ha ndo i mäsler ñgay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tæ ndisl ka tæv i Yesu na, ta dazlay mægay amboh haladzay. Tæ gwaday: «Bagwar i sidzew may a gwadaka: “Dara mbæleñ ha ndo i mäsler ga tey.” Ka ye, ka dzæna na ndowneeye niye na, lele. ⁵ Neñgeye na, ndo lele eye. A wudá slala kway haladzay. Ada maa dæzlakway gay i maðuwule me na, neñgeye.»

⁶ Yesu a tsæne andza niye na, a lætse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar næteye bæse tæ gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a slæraw ndo hay ka tæv i Yesu. Ti yaw tæ gwaday: «Bøy Maduweñ, tæ gwadaka na, kâ ye gær madayaw sa bay. Neñ na sla dá, nækar kâ ye a gay ga bay. ⁷ Hærwi niye, neñ hæreñ na sla mede naha ka tæv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak næte na, ndo i mäsler ga ma mbæliye segey. ⁸ Neñ na, faya na ræhay ha gær a bagwar ga ada sidzew ga hay ta ræheñ ha gær dærmak. Na gwaday a ndo næte mä walañ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo nenget “Dara!” na, ma deyeweeye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹ Yesu a tsæne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gær lele. A mbædá me a diye i ndo neheye ta zæñgal naha aye. A gwadatay: «Særum ha na, dáda neñ na huta

slala i mædzal gær nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye tæ slæra tay ahaya aye ta mbædá gær a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i mäsler i sidzew niye kæ mbæl tsiy. Neñgeye zay zay!

¹¹ Ma dæba eye na, Yesu a ye a gæma eye andaya tæ zalay Nay. Gawla ñgay hay tæ ndo hay haladzay tæ pay bæzay. ¹² Ahæl nakæ mazlambar ta ndisliye ta fælækwiye a wuzlahgæma niye na, tæ dzægar ta ndo hay faya ta zliye mædahañ ta diye ha ka me tsævay. Maa mæt na, wawa i madakway i ñgwas wuray. Wawa ñgay na, næte eye niye. Ndo i gæma niye haladzay tæ laka na ñgwas niye ka dá tsævay.

¹³ Yesu a ñgatay na, madakway i ñgwas niye a gay mä bo, a gwaday: «Kâ tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mædahañ aye. Ndo mæzle mædahañ hay tæ lætse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lætse!»

¹⁵ Mædahañ niye a lætse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mætsike me. Yesu a zla na a vælay a may ñgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka tæv eye niye ta dzædzar. Næteye tebiye ta zambadaya a Mbælom, tæ gwad: «Ndo mæde ha bazlam i Mbælom bagwar eye ki yaw a walañ kway! Mbælom ki yaw madzæne ndo ñgay hay.»

¹⁷ Wu niye Yesu a ge aye a dá zlæm ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

*Yesu ta Yuhana
Mata 11.2-19*

¹⁸ Gawla i Yuhana hay ta tækær wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsæne na, a zal ndo hay mä walañ i gawla ñgay niye hay sulo. ¹⁹ Tsa na, a slær tay ha ka tæv i Bøy Maduweñ Yesu. A slær tay ha na, tâ ye tâ tsætsah faya, tâ gwaday: «Nækar na, Kæriste nakæ ma deyeweeye aye daw? Kægabay næmaâ hæba ndo mekelen daw?»

²⁰ Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tə ndisl ka təv i Yesu na, tə gwadāy: «Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a slaramaya ahaya ka təv yak matsətsehe fakaya, a gwad nəmaā gwadaka: Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekelen daw?»

²¹ Ahəl eye niye, Yesu faya ma mbəliye tay ha ndo hay haladzay abəra ma dəvats ada tə bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a həndəkataj na dəre a guluf hay.

²² Tsa na, Yesu a mbədatay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka təv ŋgay aye tuk, a gwadātay: «Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dəre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahan hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ŋwalak eye.»

²³ Yesu a gwadātay sa: «Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzał gər abəra ka neŋ bay aye!»

²⁴ Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mətəsike ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadātay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətəsl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ²⁵ Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukuḁu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə pa ka bo peteked lele eye ada wu tay hay lele eye na, nəteye mandza eye na, mə gay i bəy hay. ²⁶ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

²⁷ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.*»

²⁸ Yesu a gwadātay sa: «Sərüm ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹ Ndo hay tebiye tə pa zləm ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzanjal hay. Hərwi tə sər wu nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom dedək. Ada Yuhana ka dzəhuḅ tay ha a yam dedək. ³⁰ Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta kal ha wu nakə a say a Mbəlom həbe mäge hərwi tay aye ada ta kərah Yuhana madzəhuḅe tay hay a yam.

³¹ Yesu a gwadātay sa: «Na ndzəkitiye tay hay ndo neheye bəgom aye na, tə mey? Na ndzəkitiye tay ha bo na, tə mey?

³² Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye. Siye hay faya ta wudatay naha a siye hay, tə gwadātay: «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahan na, ka tuwum bay.» ³³ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, a ndayawa wu mənday bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: «Neŋgeye na, məsəfəre nakə ŋwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ³⁴ Neŋ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse, ka gwadum: «Zəbum ka ndo nakay. A dzala i ŋgay na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzanjal hay ta ndo i mezeleme hay.» ³⁵ Ane tuk na,

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

wawa i Mbəlom hay tebiye tə sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedek.»

Mawuđe bo na, hohway i məpəse mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu mənday mə gay ηgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mənde wu mənday.

³⁷ Ma gəma niye na, ηgwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu andaya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mənday na, a ye a gay i ndo niye. Dos ηgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze hunηa aye. ³⁸ A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik ηgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam dāre. A bara na sik i Yesu ta yam dāre ηgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i gər ηgay. A gəs na ka bo sik niye ada a mbəda faya mal ηgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mənday aye a ηgatay andza niye na, a tsik ma mədzele gər ηgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay! Nηgwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada ηgwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bədaw!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwaday a Farisa niye: «Simon, a seη mətšikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹ Yesu a gwaday: «Ndoweye hay andaya sulo. Ndoweye niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo neηged na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo neηged ma hamiye suloy kuro kuro zlam.

⁴² Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, tə sla məheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a gəratay ha gwedere ηgay a nəteye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a təkəray andza niye na, a gwaday: «Mə walaη tay neheye sulo aye mata wuđe ndo niye ka zal na, way?»

⁴³ Simon a mbəday, a gwaday: «Na dzala maa wuđa ndo niye ka zal na, ndo nakə kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwaday faya: «Dedek, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i ηgwas. A gwaday a Simon: «Simon ka ηgatay a ηgwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak dūh bədaw? Ada nəkar ka tədeηew yam hərwi məbere ha sik ga bay. Aya ane, ηgwas nakay na, kə berəη na sik ga ta yam dāre ηgay ada ka takad na ta məkwets i gər ηgay bədaw?

⁴⁵ Nəkar, ka təma ga a gay yak tə məgəse ga ka bo bay. Ane tuk na, neηgeye na, kwa i madayaw ga kanaη na, faya ma gəsiye ka bo sik ga. ⁴⁶ Nəkar na, ka mbədeη mal ka gər bay. Ane tuk na, neηgeye na, ka mbədeη mal ka sik. ⁴⁷ Hərwi niye sər ha na, mawuđe bo ηgay nakə a wuđa ga haladzay aye. A dā ha na, mezeleme ηgay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme ηgay tsekweη aye na, neηgeye dərmaκ a wuđa ndo na, tsekweη dərmaκ.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwaday a ηgwas niye: «Nηgwas, mezeleme yak kə pəsə.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənday dziye, tə tsik mə walaη tay, tə gwad: «Nakay i ηgay ndo wuray a dza bo ka məpəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwaday a ηgwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaη i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a dā ha Labara Nηwalak eye i Bəy i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla ηgay hay kuro gər eye sulo tə paway bəzay.

² Ngwas neheye Yesu a hæhar fayaya abæra fakalaw aye ta neheye a mbæl tay ha abæra ma dævats aye ta zængal na dærmak. Næteye na: Mari nakæ tæ zalay Mari Magædala eye, Yesu a hæhar faya abæra Fakalaw hay tasæla aye; ³ Zan ngwas i Kuza nengeye ndo mægæse dala i Herod; Suzan; ada ta ngwas hay wal wal neheye ta dzænawa Yesu ta gawla nggay hay tæ wu tay hay aye.

Dzeke i ndo maslæge

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴ Ndo hay haladzay ti ye naha ma gæma hay wal wal. Yesu a ngatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tæ haya gær ka tæv nggay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵ «Ndo wuray a ndohwaw abæra mæ gay. A hæl hulfe nggay a ye ha a pesl mata slæge. A ye naha na, a dazlay a maslæge. Ahæl nakæ faya ma kutsiye hulfe nggay a guvah aye na, siye hay tæ kuts ka tsakay i tsæved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbærasla na, diyen hay tæ pala na tebiye. ⁶ Siye a dæd ka sik i pælæd. Tæ ndzohwaw na, kwayanŋa tæ kula heryew heryew. Tæ kula na, hærwi ta huta yam ma bæd bay. ⁷ Nenged a dæd a gay i dak. Dak niye hay tæ gæl. Tsa na, dak niye hay tæ ngædætsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Ane tuk na, siye hay tæ kuts ka tæv lele eye. Tæ ndzohwaw ada tæ gæl. Tæ gæl na, tæ nah lele. Makwehe næte na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakæ zlæm andaya faya mætsæne aye na, mæ tsæne lele!»

Yesu a ge mæsler ta dzeke na, hærwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹ Ma dæba eye na, gawla nggay hay ta tsætsah faya, tæ gwaday: «Dzeke nakæ ka tsik aye na, a say mægweðe mey?»

¹⁰ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Nækurom na, Mbælom kæ dakum ha wu nakæ mangaha eye ma bæy nggay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsæniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazæbe faya, ane tuk na, ta ngateye bay.

Ta sliye faya mætsæne, ane tuk na, andza mægweðe mey na, ta tsæniye bay.*”»

Yesu a da ha dzeke i ndo maslæge
Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say mægweðe na, anaŋ; Hulfe na, bazlam i Mbælom ¹² Ndo siye hay ta ndzækit bo ta tsakay i tsæved nakæ hulfe a kuts faya aye. Næteye na, tæ tsæne bazlam i Mbælom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbælom niye tæ tsæne aye abæra mæ dærev tay. A buwa na na, hærwi ada tæ dzala ha faya bay ada tæ tæma bay. ¹³ Siye hay ta ndzækit bo ta tæv nakæ bætekwew andaya faya haladzay bay aye. Tæ tsæne bazlam i Mbælom ada ta tæma tæ mængwese eye lele. Ane tuk na, ta huta mæpe zlælay mæ bazlam i Mbælom bay. Dæretsætseh tæ masæpete i Fakalaw a ndzatay a gær na, tæ gær ha mædzele gær abæra ka Mbælom. ¹⁴ Hulfe neheye tæ kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzækit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye. Ane tuk na, bor i mændzibæra, bor i zlele, ta bor i wu mekelenj eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tæ ngædætsa na bazlam i Mbælom nakæ mæ dærev tay aye. Bazlam i Mbælom dærmak kæ huta mævæle hohway bay. ¹⁵ Hulfe nakæ a kuts ka tæv lele eye na, ta ndzækit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye na, tæ pa na a dærev tay lele. Tæ gay metsehe lele. Bazlam i Mbælom a gæl mæ dærev tay, tæ nah lele.»

* 8:10 Ezay 6.9.

*Dzeke i lalam**Mata 4.21-25*

¹⁶ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Dada ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurakwiye faya gase daw? Kægəbay ma piye na a dəba i sləlah daw? Duh ma piye na na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mā dəvatay dzaydzay. ¹⁷ Sərum ha na, wu neheye manğaha eye hay aye na, ta zəbiye nğaray nğaray ta həpat. Ada wu neheye ndo hay tə sər bay aye na, ndo hay ta ta səriye mə dzaydzay.»

¹⁸ A gwadatay sa: «Gumay metsehe a mətsəne wu nakə ka pawumay zləm aye. Hərwi ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkahiyə ha mətsəne ada mā tsəne lele. Ane tuk na, ndo nakə a say mətsəne bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə a tsəne aye na, ta buwiye na.»

*Ndo i Yesu hay**Mata 12.46-50; Markus 3.31-35*

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pəla na Yesu. Ta pəla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka təv nğay bay hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. ²⁰ Tə gwaday a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, nəteye ma bəra faya ta tsətsahiye kar. A satay mənğataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye.»

*Gədan i Yesu na, a ze mətasl**Mata 8.23-27; Markus 4.35-41*

²² Pat wuray na, Yesu a gwadatay a gawla nğay hay: «Tsalakwa a kwalalan i yam takwa a diye i dəlov nenged.» Tsa na, tə tsal a kwalalan i yam, ti ye.

²³ Ahəl nakə faya ta diye ka gər i yam aye na, Yesu a ndzahəra. A

ndzahəra na, kwayanŋa mətasl a vəzl ka gər i dəlov niye ta gədan. Tsa na, kwalalan i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla nğay hay ta həndzəd ka təv nğay. Ta wuda ka bo, ta pədeke ha Yesu abəra ka məndzəhəre. Tə gwaday: «Bəy may, Bəy may, ka mətakwey!»

Tsa na, Yesu a pədeke, a gay me a mətasl ada a yam. Kwayanŋa mətasl a ndza dədik. Məbəle i wu-ray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadatay a gawla nğay hay: «Ka yum ha mədzal gər kurom aye a nğay!»

Ane tuk na, ta dzədzar haladzay. A gatay hərbaəkkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye!»

*Gədan i Yesu na, a ze i Fakalaw**Mata 8.28-34; Markus 5.1-20*

²⁶ Yesu ta gawla nğay hay tə ndisl a gəma i Geraseni nakə ta diye i dəlov niye tə zalay dəlov i Galile aye. Niye na, bəse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalan i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a nğatay a Yesu na, a yaw ka təv nğay. Ndowneye niye na, gər a vuway. Kə ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walaŋ i tsəvay hay.

²⁸ A nğatay a Yesu na, kwayanŋa a wuda ta gədan. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwaday: «Nakar na, Yesu Wawa i Bəy Mbəlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kə geŋ wuray bay tey.» ²⁹ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a nğəzlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa

ha a tæv dærenj aye hay abæra mæ walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Mæzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbəday faya a gwaday: «Mæzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hærwi nəteye haladzay mæ bo i ndo niye. ³¹ Fakalaw niye hay tæ gay amboh a Yesu hærwi ada mâ kuts tay a bəd nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³² Ka tæv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mæ bo i ndo niye tæ gay amboh a Yesu hærwi ada mâ vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madəras niye hay. ³³ Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abæra mæ bo i ndo niye ti ye, tæ fələkwa a bo i madəras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abæra ka mahəmba niye. Ti yaw tæ kuts a dəlov niye tebiye, tæ dze a dəma.

³⁴ Ndo mətsəkure madəras niye hay tæ ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dærenj ta wuzlahgəma aye hay. ³⁵ Tsa na, ndo hay tæ tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tæ ndislew ka tæv i Yesu na, tæ ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abæra mæ bo ŋgay aye mandza eye ka tæv i Yesu. Anəke na, peteked ka bo ada neŋgeye lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tæ ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶ Ndo neheye labara i gær mavuwe a ge bo ka dære tay aye nəteye dərmaŋ ta təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye. Gær mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷ Tæ tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tæ gwaday: «Do abæra ka dala may» hærwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a

tsal a kwalalaŋ i yam hærwi mede abæra ka dala niye.

³⁸ Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abæra mæ bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mâ vəlay tsəved mâ zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwaday: ³⁹ «Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hærwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gær ha faya abæra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hærwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədanj i Yesu na, a ze dəvats hay ada a ze mədahaŋ

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dəlov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta həbiye na. Ndo niye hay tæ ŋgatay a Yesu na, ta təma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tæ zalay Dza-yrus a ye naha dərmaŋ. Neŋgeye na, bəy i gay i maduwule me. A ye naha a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh kə ma a gay ga tey.» ⁴² A say Yesu mâ ye a gay ŋgay na, hærwi dem ŋgay andaya nəte məve ŋgay ma giye kuro gær eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mətiye.

Ahəl nakə Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ŋgədətsiye na kwa tæ waray kwa tæ waray.

⁴³ Ngwas wuray andaya dərmaŋ. Ngwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abæra mæ huđ. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gær eye sulo. Kə dze ha zlele ŋgay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndəray nəte kə sla faya məmbəle ha bay.

⁴⁴ A ye a walaŋ i ndo niye hay. Tsa na, a həndzəd ka tæv i Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaŋŋa bambaz nakə a mbədawayaw faya abæra aye a tərəts. A huta zay.

45 Yesu a tsətsah, a gwad: «Maa lemeŋ, way?» Nəteye tebiye tə sər maa lamay way na, tə sər bay.

Piyer a gwaday: «Bəy ga, ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ŋgatay tə lawara kar ada faya ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray kwa tə waray təbədew.»

46 Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndəray kə lemeŋ, hərwi na sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ga.»

47 Ŋgwas niye a sər ta huta na na, a ye ka təv i Yesu tə madzədzere eye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A təkəray, a lamay hərwi mey ada a mbəl kwayanŋa na, a təkəray kame i ndo niye hay tebiye.

48 Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

49 Ahəl nakə Yesu faya ma tsik-eye a ŋgwas niye andza niye na, ta sləraw ndo abəra mə gay i bəy i gay i maɖuwule me niye tə zalay Dzayrus aye. A yaw a gwaday: «Dem yak kə mət. Kā wurdəy me a Miter sa bay.»

50 Ane tuk na, Yesu kə tsəne, a gwaday a Dzayrus: «Kā dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbəliye.»

51 Tə ndisl naha a gay i Dzayrus na, kə vələtay tsəved a ndo hay məfələkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dekdek tsa ta bəba ada ta may i wawa. 52 Mə gay i mədahaŋ niye na, ndo hay tebiye taŋgof taŋgof, siye faya ta ndəviye kuɖa hərwi wawa niye a mət aye. Yesu a ye naha na, a gwadatay: «Kā tuwum bay. Dem nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

53 Ane tuk na, ndo niye hay tə ŋgwasay dala mə gər, tə sər lele dem niye na, kə mət.

54 Yesu a ye naha na, a gəs na dem niye mə həlay ada a gwaday ta gədaŋ: «Wawa, lətse!»

55 Dem niye a mbəl. Kwayanŋa a lətse tsəkwaɖ. Yesu a gwadatay: «Vələmay wu mənday.»

56 Tsa na, bəba ta may i wawa a gatay hərbaɖəkka. Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay a təra aye na, kə tsikumay a ndəray bay.»

9

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

1 Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a hayatay gər. A vələtay gədaŋ ta məzlaɖ ka məhəhere fakalaw hay abəra ka ndo hay tebiye ada məmbəle tay ha abəra ma dāvats tay hay. 2 Ma sləriye tay ha na, mata ɖa ha Bəy i Mbəlom ada məmbəle tay ha ndo hay.

3 A tsikatay me a zləm, a gwadatay: «Ka deyumeye na, kə zlum wuray a həlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mənday, kwa suloy ada kwa way mā zla peteked i məkelkabo sulo bay. 4 Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə mənɣwese aye. Kā yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekelən eye. 5 Ada ma gəma nakə ta wuda matəme kurom təbey aye na, dum abəra ma gəma tay. Ahəl nakə nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərume ye ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətəkwe w i gəma tay abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

6 Yesu a ndəvatay ha bazlam ŋgay niye na, tə həl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta həhal ma gəma hay tebiye. Tə ɖa ha Labara Ŋgalak eye. Tə mbəl tay ha ndo i dāvats hay kwa mənɣay mənɣay.

Herod a dzədzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷ Azlakwa bay, Herod nenjeyeye bəy ka dala i Galile, a tsəne wu nakə faya ma giye bo aye na, a vəlay mədzal gər haladzay. Hərwi ndo hay tə gwad: «Yuhana madzəhuβe ndo a yam kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ.»

⁸ Siye hay tə gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tə gwad sa: «Nenjeyeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

⁹ Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dəs faya abəra gər na, neŋ. Ada ndo nakay na tsəne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pəla tsəved mənqatay a Yesu.

Tapa i daf zlam tə kələf sulo

Mata 14.13-20; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰ Anəke na, ndo i maslaŋ hay tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu ta təkəray wu nakə tə gaw aye. Ma dəba aye na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye abəra ka təv niye. Ti ye a təv aye andaya bəse ta gəma nakə tə zalay Betesayda aye.

¹¹ Ane tuk na, ndo hay ta sər fətaya. Tsa na, tə patay bəzay. Yesu a ŋgatəy na, a təma tay ha. A datay ha Bəy i Mbəlom ada a mbəl tay ha ndo i dəvats hay.

¹² Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu. Ti ye naha tə gwaday: «Gwadətay a ndo neheye na, t̄a ye a wuzlahgəma ada a gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye. T̄a ye mata həne mə dəma ada mata nde wu mənday bəna, kəkay? Hərwi nəkway anaŋ na, ma təv nakə dərəŋ aye.»

¹³ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada

kələf hay sulo tsa. A saka na, nəmaā ye mata səkəməw wu mənday hərwi ndo neheye tebiye dāw?»

¹⁴ Ndo neheye tebiye ka təv i Yesu aye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay t̄a ndza ka dala. T̄a ndza bəruk i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵ Tsa na, gawla ŋgay hay ta təma wu nakə a tsikatay aye. Ti ye tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza bəruk kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶ Tsa na, Yesu a həl tapa i makwala zlam tə kələf niye hay sulo aye. A zəba dərə a mbəlom ada a gay naha sısə a Mbəlom hərwi wu mənday niye. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay hay hərwi ada nəteye dərma t̄a ŋgənətay a ndo hay.

¹⁷ Gawla i Yesu hay ta ŋgənətay wu mənday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mənday niye ka mərəhe. Tə hayay gər a bəmalə nakə a zəkaw aye na, a rah gwaŋ hay kuro gər eye sulo.

Dedek eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸ Pat wuray na, Yesu faya ma dūwuliye me mahəngeye. Gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay. Tə ndisl naha na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ndo hay tə gwad fagaya, neŋ na, way?»

¹⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuβe ndo a yam. Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Siye hay tə gwad nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

²⁰ Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwaday: «Nakar na, Kariste, ndo nakə Mbəlom a sləraw aye.»

²¹ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kā dūmay ha a ndəray bay.» ²² A gwadatay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye na, nəteye ta wuđiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kəđiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30–9.1

²³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay ka təv ŋgay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweje məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazləmbada eye ada mâ peŋ bəzay pat pat. ²⁴ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha dūh. ²⁵ Tadə ndoweje kə huta zlele i mändzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey?

²⁶ «Tadə ndoweje ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ darmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweje ta məzlaḅ ga ada ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dəre tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸ Ma dəba i bazlam ŋgay niye a tsik aye a ndza məhəne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tə tsal a mahəmba. Ti ye a dāma na, mata dūwule me.

²⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma dūwuliye me aye na, dəre ŋgay a mbəda. Peteked ŋgay a mbəda herre kudekudek, a sləda haladzay. ³⁰ Kwayaŋŋa, ndo hay sulo ti yaw ka təv ŋgay. Nəteye faya ta tsikiye me. Ndoweje niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹ Ti yaw na, tə dzaydzay i Mbəlom. Tə tsik ka məsler i Yesu nakə ma ta ndəviye ha ta mədahaŋ ŋgay ma Zerozelem aye.

³² Ahəl nakə ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nəteye dziye na, nəteye mandzahəra eye. Ane tuk na, ta pədeke abəra ka mändzehəre. Ta pədeke na, tə ŋgatay a dzaydzay i Yesu ada tə ndo niye hay sulo malətsa eye hay ka təv i Yesu aye.

³³ Ka təv nakə ndo niye hay ta diye wu tay abəra ka təv i Yesu aye na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sər wu nakə ma tsikiye bay.

³⁴ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbəzlaw a dərəzl tay ha dezəgələm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tə ŋgatay a pazlay niye a dərəzl tay ha aye na, ta dzədzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dāma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dəba i bazlam niye, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakə tə ŋgatay aye na, ta təkəray a

ndəray zuk bay. Tə ndza wu tay tete.

Yesu a mbəl ha wawa wuray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tədœ eye na, Yesu ta gawla ngay niye hay mahkar aye, tə mbəzlaw abəra mə mahəmba. Faya ta mbəzlaweye na, ndo hay haladzay ti yaw mədze gər tə Yesu.

³⁸ Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekeler eye andaya bay. Neŋgeye nəte ngweŋ. ³⁹ Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədaŋ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala 6əra 6əra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dəretsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay tā həhar faya abəra fakalaw tey na, tə mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kənaŋ!»

⁴² Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka təv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala 6əra. A tambolom ha ka dala ta gədaŋ.

Kwayaŋŋa Yesu a ngəraz ka mahorvov niye. A mbəl ha wawa ada a vəlay ha a bəba ngay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka təv niye a gatay hər6a6əkka. Tə gwad: «Ta dedək Mbəlom na, gədaŋ eye.»

Yesu a da ha madahaŋ ngay

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nəteye tebiye a gatay hər6a6əkka. Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: ⁴⁴ «Wu nakə na dəkumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele. Neŋ Wawa i Ndo

na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsəne bazlam ngay niye bay. Mətsəne ngay eye andza məgwede kəkay na, manğaha eye hərwi ada tā tsəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay. Tə kəd wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaŋ tay na, way? ⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka təv ngay. ⁴⁸ A gwadətay: «Ndowneye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowneye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaŋ kurom aye, maa təra bagwar eye na, neŋgeye duh.»

Ndo nakə kə neŋ dəre bay aye na, ndo ga

Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dəba eye na, Yuhana a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra ka ndo ta məzele yak. A samay həbe məgay me hərwi neŋgeye na, mə walaŋ kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbədəy faya a gwadətay: «Kā gumay me bay. Hərwi ndo nakə kə nakum dəre bay aye na, neŋgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Həlay nakə kutoŋ Yesu ma diye abəra ka məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. Tsa na, a həl bo ta dedək eye mede a Zerozelem. ⁵² A slər ndo i məsler ngay hay kame. Ti ye naha tə fələkwa a gəma i Samari hərwi mede mələve ha bo tə mede i Yesu nakə ma diye a dəma aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta wuda mə ye naha a gəma tay bay.

Ta wuda bay na, hærwi nakæ faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tæ tsæne andza niye na, tæ gwaday a Yesu: «Bøy Maduweŋ! A saka na, næmaâ tsætsahaw ako mæ mbælom mâ mbæzlaw fataya matæma tay ha abæra mæ dæma daw?»

⁵⁵ Yesu a tsæne me tay niye na, a mbædæ me ka tæv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gæma mekelenj eye.

Gawla i Yesu hay tæ væl bo tay petch ka mæpay bæzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahæl nakæ næteye ka tsæved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka tæv i Yesu, a gwaday: «Kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bæzay.»

⁵⁸ Yesu a gwaday: «Mezerew hay na, bæd tay andaya hærwi mæhæne mæ dæma, diyeŋ hay dærmak gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, tæv ga andaya nakæ na hæniye mæ dæma hærwi mazæzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwaday a ndo mekelenj eye: «Peŋ bæzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwaday a Yesu: «Bøy ga! Væleŋ tsæved nâ ye, nâ la na bæba ga tæday.»

⁶⁰ Yesu a mbæday faya a gwaday: «Gær ha mædahanj hay tâ la bo tay. Nækar, do ta dæ ha Bøy i Mbælom.»

⁶¹ Ndo mekelenj eye a yaw ka tæv i Yesu sa a gwaday: «Bøy Maduweŋ, neŋ na, na pakeye bæzay. Aya ane, væleŋ tsæved nâ ye, nâ tsikatayaw me a ndo i gay ga hay tæday.»

⁶² Yesu a dæ ha parakka, a gwaday: «Ndoweje faya ma fætiye tæ sla hay na, ma sliye faya mazæbe dære ta dæba bay. Andza niye ndoweje niye na, ma sliye faya mæge mæsler i Bøy i Mbælom bay.»

10

Yesu a slær tay ha gawla ŋgay hay kuro kuro tasæla gær eye sulo

¹ Ma dæba eye na, Yesu a pala gawla ŋgay mekelenj eye hay kuro

kuro tasæla gær eye sulo hærwi mæsleræ tay ha. A slær tay ha na, sulo sulo kame ŋgay, a wuzlahgæma hay tebiye ada a tæv neheje bo ŋgay eye a say mede a dæma aye dærmak.

² A pala tay ha na, a gwadätay: «Wu mænday andaya haladzay mæpele ka dala. Ane tuk na, ndo mæpele na abæra ka dala na, næteye haladzay bay. Hærwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ sækah ha ndo i mæsler hay hærwi mæpele wu mænday abæra ka dala.

³ «Dum! Na slæriye kurom ha na, nækurom ka tærum andza wawa i tæbanj hay a wuzlah i ndo neheje næteye andza kæra i pesl hay aye.

⁴ Ka deyumeye na, kâ hælum suloy a hælaj bay, kâ zlum bæboro bay, kâ hælum tahærak kurom hay a sik bay, kâ lætsum ka tsæved hærwi mætsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakæ ka deyumeye a dæma aye na, lahum mægwede: “Zay mâ ndza ka gay nakay.” ⁶ Tadæ ndæray ka tæma kurom mæ gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tadæ ka tæma zay kurom bay na, mum ha zay kurom.

⁷ Ndo nakæ ka tæma kurom aye na, ndzum mæ gay ŋgay. Wu nakæ ta vælakumeye na, ndayum, ada sum wu mæse nakæ ta vælakumeye, hærwi ndo mæge mæsler na, kutoŋ ma hutije meræbe ŋgay.

⁸ «Tadæ ka ndislum a wuzlahgæma waray waray ta tæma kurom na, ndayum wu nakæ ta vælakumeye.

⁹ Mbælum tay ha ndo i dævats niye hay ma gæma niye ada kâ gwadumatay a ndo i gæma niye hay: “Bøy i Mbælom ka hændzædaw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kâ yum kwa a gæma waray, waray, ta tæma kurom bay na, dum kurom abæra ma gæma niye. Dum ka tsæved

ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gæma kurom nakay a mætsamay ka sik aye na, næmaa tætkwakum na kurom. Duh bay!

Sərum ha na, Bəy i Mbəlom ka həndzədəw fakuma.”¹² Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.*»

Dəretsətseh ka gəma neheye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nəkurom ndo i gəma i Koraziñ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayañ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidonj na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidonj.

¹⁵ «Nəkurom ndo i gəma i Kafənahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal dəw? A'ay! Nəkurom düh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahañ hay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay a gawla ngay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neñ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neñ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənğwese eye mə dərev tay lele. Tə

gwaday a Yesu: «Bəy Maduweñ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Na ngatay a Fakalaw a dədəw mə gəma andza mawutsede i Mbəlom. ¹⁹ Anañ tsənum! Na vəlakum gədañ ka mandəresle tay ha dədəw hay ta hərdəde hay ada ka mandəresle na gədañ i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wuray kwa tsekweñ ma gakumeye bay. ²⁰ Ane tuk na, kə ngwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. Ngwasum düh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ngwasa

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayañña Məsəfəre Tsədañña eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənğwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala, na gaka sisəw hərwi nəkar ka datay ha wu nakə mənğaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka ngaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mə ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vələñ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlom way na, ndaray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlom nəte ngweñ. Ada Bəba way na, ndaray a sər bay. Maa sər na, neñ wawa ngay ada maa sər na ndo neheye a señ mədatay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbəda me ka təv i gawla ngay hay, a gwadatay a nəteye məhəteye: «Ngwasum hərwi wu nakə faya ka ngatumay aye! ²⁴ Hərwi sərum ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay həbe mənğatay a wu nakə faya ka ngatumeye, ane tuk na, ta ngatay bay. A satay mətsəne

* 10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka təv eye niye dərmak. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Miter, na giye na mey, nakə ada nā huta sifa nakə ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi məhəle faya abəra suwat.»

²⁶ Yesu a gwadəy: «Ka dzaŋga mə derewel i Musa, a gwad na, kəkay?»

²⁷ Ndo niye a mbəday faya: «A gwad na: “Wudā na Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədaŋ yak peteh, ada tə metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wudā ndo i maged yak dərmak andza ka wudā na gər yak.‡”»

²⁸ Yesu a gwadəy: «Tədə! Ka mbəda faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyə məsəfəre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwadəy a gər ŋgay na, neŋgeye ndo i dedək. A tsətsah ka Yesu a gwadəy: «Ada matəra ndo nakə na wudiyə andza neŋ aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbəday faya a gwadəy: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerolem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu ŋgay hay tebiye. Tə kəd na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye məbərzla eye.

³¹ «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A ŋgatay a ndo niye na, a ŋgəday tsəŋgəhha dəreŋ. A ye ta tsəved mekeleŋ eye.

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka təv eye niye, a ŋgatay a ndo niye na, a ŋgəday dəreŋ. A ye ŋgway ta tsəved mekeleŋ eye.

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a məhəhele, a ndisl ka təv niye. A ŋgatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. ³⁴ A həndzəd naha ka təv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem ŋgay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbəda faya mal ada a baray faya lele. A ndəv ha na, a zla na ka gər i zungo ŋgay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.

³⁵ «Tədə eye ma ta diye ŋgway na, a tələka həlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vəlay a ndo mäge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwadəy: “Gay gər a ndo nakay lele. Aza na maw-eye tə fanəŋ na, na makeye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi ŋgay aye.”»

³⁶ Yesu a gwadəy sa: «Ka nəkar na, mə walaŋ i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kəd na aye na, way?»

³⁷ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəda faya a Yesu a gwadəy: «Ndo nakə a gay ŋgwalak aye.»

Yesu a gwadəy: «Aya! Nəkar dərmak do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyə aye

³⁸ Yesu ta gawla ŋgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleŋ eye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ŋgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ŋgay.

³⁹ ŋgwas niye na, malamar ŋgay andaya tə zalay Mari. Neŋgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i ŋgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, na gaka mə bo təbədew? Malamar ga a gər ga ha

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

mahəgeye ka mäge mäsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwaday mâ yaw, mâ dzəna ga.»

⁴¹ Bəy Maduwej a mbəday faya a gwaday: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzal gər ada ka hatsay düh a mäsler haladzay na, kəkay?

⁴² Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətəsa fakaya abəra. Mari düh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

11

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pat wuray na, Yesu a dūwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maduwule me na, ndo nəte mə walaŋ i gawla ŋgay hay a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduwej, tətikamay maduwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ŋgay hay ahəl niye.»

² Yesu a gwadatay: «Ka dūwulumay me na, ka gwadumeye: Bəba may,

kwa way mâ sər ha, məzele yak na, tsədanŋa.

Ndo hay tebiye tā zambadaka.

Bəy yak mə gəma mâ ge bo ka təv may dərmak,

³ vəlamay wu mənday nakə ma slameye pat pat aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may, hərwi nəmay dərmak nəmaa pəsataŋ ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Agəla ndo nəte mə walaŋ kurom dzam ŋgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ŋgay niye ta magərħəvad. A ye naha a tsətsah a gwaday: «Dzam ga amboh vələŋ tapa i daf mahkar tey. ⁶ Hərwi ndo nəte mə walaŋ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvəlay bay.» ⁷ Ndo

niye mə gay aye a mbədayaw faya, a gwaday: «Gər ga ha, kâ wurdeŋ me bay! Na dərəzl na məged ga tsiy. Neŋ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na sliye faya mələtse məvəlaka daf sa bay.»

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, kwa tadə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiye ma vəleye wu nakə a say aye. Ma vəleye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹ «Neŋ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a məged, ta həndəkakumeye abəra ma məged.

¹⁰ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiyə, ada kwa way kə fay a məged na, ta həndəkeye abəra ma məged.

¹¹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vəleye dədə dāw? ¹² Kəgəbay ka tsətsah faya dəsle na, ma vəleye hərdədə dāw? ¹³ Nəkurom neheye sadzək ŋwalak eye hay bay aye ka sərum məvəle wu ŋwalak eye hay a wawa kurom hay düh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvəle Məsəfəre Tsədanŋa eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw!»

Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndoweye andaya a tərə ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərəabəkka. ¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, Bedz-abul bəy i fakalaw hay.» ¹⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

Ngama Mbəlom

17 Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka mədzal gər tay. A gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ngəna, faya ta giye vərəm mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekeləŋ eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiyə gədaŋ məndze huya bay. 18 Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ngay na, ka dzalum na, bəy ngay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. 19 Ka gwadum maa vələŋ gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtay gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedek andaya mə nəkurom bay. 20 Maa vələŋ gədaŋ a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gədaŋ i Mbəlom. Andza məgwedə na, Bəy i Mbəlom 6a ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

21 Yesu a gwadatay sa: «Ndo gədaŋ eye tə wu həlay ngay na, ma tsəpiye gay ngay lele wuray ma tətaliye ka zlele ngay kwa tsekweŋ bay. 22 Ane tuk na, tədə ndo mekeləŋ eye a ze neŋgeye ta gədaŋ ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ngay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zlele i ndo niye ma ngənatay ha a ndo hay tebiye.»

23 Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dərə. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye düh ndo mənəsəŋ ha məsler.»

Məməw i məsəfərə nakə lele bay aye

Mata 12.43-45

24 Yesu a gwadatay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwadəye a gər ngay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” 25 Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ngatay a gay mafadā eye lele ada malambadā eye. 26 Tsa na, ma diye ma həlawəye siye i məsəfərə neh-eye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

27 Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ngwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məngwese ka gər i ngwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ngay aye.»

28 Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Məngwese düh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

Masuwayaŋ tə dzaydzay

Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23

29 Ka təv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzay ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ngatay aye na, ta ngateye a masuwayaŋ mekeləŋ eye bay. 30 Hərwi Zonas a təra na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. 31 Ngwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Saloməŋ neheye

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

maraha eye ta metsehe aye.† Ndo andaya kanaŋ a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye matatay ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaŋ a ze Zonas bədaw?»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Dadā ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ma ŋgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na duh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mā dəvatay dzaydzay.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak ma ləvonj. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vəlakeye dzaydzay aye mā təra ləvonj bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, təv kwa tsekweŋ ma ləvonj bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ŋgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

*Yesu a matay ha mənese a Farisa hay
ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye*

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənde wu mənday a gay ŋgay. Ti ye ta dazlay a mənde wu mənday. ³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

³⁹ Bəy Maduweŋ a gwadāy: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka məge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahan eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huđ eye na, neŋgeye dərmak bədaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vəlumatay a mətawak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədaŋŋa.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Azlakwa duh faya ka gərume ye ha dedek tə mawude bo i Mbəlom eye. Anan gum wu nakə a ye ka bo məge aye, ze məgar ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maduwule me na, ka wudum məndze ka təv məndze nakə ŋgwalak aye. Ada ka wudum tā tsikakum me ta mədəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzəkitem bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ŋgatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nəte mə walaŋ i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwadāy a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsadā nəmay dərmak.»

⁴⁶ Yesu a mbəday faya a gwadāy: «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərmak, dəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

47 «Dæretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay tə kəf tay ha aye. 48 Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məslər i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nətəye ta kəf tay hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. 49 Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ngay kə tsik ahəl niye, a gwad: «Nej Mbəlom na slərətay naha ndo məde ha bazlam ga hay ta ndo i maslan ga hay. Na slər tay naha na, ta kədiye tay hay siye mə walan tay, ada siye hay ta gat-eye dæretsətseh.» 50 A nəkurom ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məde ha bazlam ngay neheye ka kədum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye. 51 Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəde i Abel† hus ka Zakari nakə tə kəf na mə walan i təv məvəlay wu a Mbəlom tə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom aye. §

52 «Nəkurom ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye, dæretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərəzlumatay na maged i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərahumatay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

53 Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terəngəz hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye. 54 Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mā

tsik bazlam nakə ngwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu

Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

1 Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nətəye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ngay hay təday. A gwadatay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay. Andza məgwede bəbəkək tay nakə faya ta giye aye. 2 Wu nakə tebiye məngha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. 3 Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvonj aye na, ma ta diye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

4 «Malamar ga hay, nej faya na gwadəkumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nətəye na, ta sliye faya məge wu mekelən ma ziye nakay bay. 5 Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na dəkumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahan na, nəngeye dūh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dəda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a nəngeye.

6 «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa nətə a mətsa ha gər bay. 7 Nəkurom na, ka zum tay ha diyen hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kā dzədzarum bay.

8 «Sərum ha na, ndoweye kə də ha kame i do hay kə gwad: «Nej gawla i Yesu» na, nej Wawa i Ndo na ta diye ha nəngeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərma. 9 Ane

† 11:51 Madazlay i wu hay 4.8. § 11:51 2 Labara hay 24.20-22.

tuk na, tadə ndoweye kə dā ha kame i ndo hay parakka a sər ga ha bay na, neŋ na tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ma hutiyə məpəse me bay.

¹¹ «Tadə ta diye kurom ha a gay i maduwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi məge sariya na, kâ dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay “Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata dākum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

Zlele eye hay tə zlele eye bay aye hay

Mata 6.25-34, 6.19-21

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwaday: «Miter, gwaday a malamara ga na, nəmaā ŋgəna zlele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Dzam ga, maa pa ga məgakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay maŋgənakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadatay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zlele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zlele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zlele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadatay: «Ndowneye andaya zlele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anan: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dəma bagwar eye hay neheye ta sliye dā məhayay gər a dəma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye

na, na gwadeye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na, zəzukw bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, matərakahan eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zlele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi peteked bay. ²³ Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zəbum ka maŋgəhak hay təday: Nəteye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər andaya bay. De tay andaya məpe a dəma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəlatəye wu mənday. Nəkurom na, ka zum diyeŋ hay bədaw?»

²⁵ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ŋgay ka məndzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakə tsekweŋ aye na, ka slum faya məge duh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hərwi mey? ²⁷ Ehey zəbum ka guzer neheye mavurza eye təday! Nəteye na, tə ge məsler i wuray bay, tə ŋgar peteked bay. Faya na gwadakumeye, kwa Salomon nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay

ha ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakum-eye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neh-eye mədzał gər tsekweŋ aye bədaw!

²⁹ «Ka ndəfikum gər huya ka mədzele ka wu nakə ka ta ndayum-eye tə wu məse aye bay. ³⁰ Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nəteye na, ta zəzukway bo a mapəle bay tebiye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³¹ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom ada wu siye hay na, Mbəlom ma vəlakumeye. ³² Nəkurom neheye haladzay bay aye, kə dzədzarum bay! Hərwi ki yay a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv mändze ma bəy ŋgay.

³³ «Nəkurom dūh səkəməum ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ngarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

Ndzum tsezlezleŋŋe mahəbe məmaw i Yesu

Mata 24.45-51

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi məge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mē mbata bay. ³⁶ Tərum na, andza ndo məge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ŋgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maweye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a maged na, ta həndəkeye na maged. ³⁷ Məŋgwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərum ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ŋgay ta wu i məbərə bəzihud. Ma zalateye a ndo

i məsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv mändzay. Ma vəlateye wu mänday. ³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magər həvad kwa kə gaw mahonok ka zay magər həvad, ki yaw kə ndislew fataya faya ta həbiye na ta ndzahəra bay na, məŋgwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadatay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mē sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ŋgay məkal mē yaw mē sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dərmał ləvum bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərume ye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzeke nakay ka ndzəkit ha bo na, hərwi may dəkdek tsukudu hərwi ndo hay tebiye daw?»

⁴² Bəy Maduweŋ a mbəday faya, a gwaday: «Ndo i məsler ŋgwalak eye ada ma giye məsler tə met-sehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwaday: “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vəlatay wu mänday tə həlay eye.” ⁴³ Məŋgwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər neŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye mē ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwaday a gər ŋgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka mändəbe ndo i məsler hasləka eye siye hay ta ndo i məsler ŋgwas eye hay. Tadə a nda wu mänday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo

neheye ta tēma bazlam i Mbēlom bay aye.

⁴⁷ «Tadā ndo i māsler a sər ha wu nakə ndo i gay ŋgay a say mā gay aye, ane tuk na, ndo i māsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ŋgay aye bay na, ta geye dāretsətseh haladzay.

⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i māsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ŋgay mā gay na bay na, ada kə ge wu nakə dā i mändēbe na na, ta ndābiye na haladzay bay. Ndo nakə tē velay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərma. Ndo nakə tē gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Manğəne ta sariya

Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neŋ na yaw na, na zlaw ako məkəle ka dala. A seŋ na, mā vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhuḃiye ga ha a dāretsətseh tēday, a seŋ mē dārev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka mändzibəra na, zay daw? Na gwadəkumeye a'ay! Na zlaw na, manğəne. ⁵² Ma dazl-eye anəke, ndo hay zlam mē gay na, ta ŋgəniye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ŋgay ta səriye bo bay, wawa ta bəba ŋgay ta səriye bo bay. Maya tē dem ŋgay ta səriye bo bay ada dem ta may ŋgay ta səriye bo bay. Maya i zal ta dahəlay i wawa ŋgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ŋgay ta səriye bo bay.»

Məsəre ha ka bo abəra wu

Mata 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərma sa: «Nəkurom na, ka ŋgatumay a pazlay kə lətsew tē mēgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadə ka ŋgatumay a mətasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada

merəbe ma giye dedek. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo manğəne gər a ndo hay. Ka sərūm manğəne tay ha wu i dala tē wu i magərmbəlom na, tē waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərūm bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi mey, nəkurom na, ka sərūm manğəne ha ka bo abəra wu nakə lele bay aye tē wu nakə dedek aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deyum-eye kame i ndo mēge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved' ahəl nakə faya ka deyumeye mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo mēge sariya na, ndo mēge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a danğay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nətə ka hama na bay na, ka deyeweye abəra ma danğay bay.»

13

Mambədə tsəlök

¹ Ahəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tē gwaday: «Ahəl niye na, Pilat kə kəd siye i ndo i Galile hay. A kəd tay ha ahəl nakə faya ta velay wu a Mbēlom aye. A dzapa ha bambaz tay tē bambaz i gənaw neheye tē kədəy a Mbēlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tē mezeleme daw? ³ Neŋ faya na tsikakumeye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nətəye dərma. ⁴ Tsukuḃu ndo niye hay kuro gər eye tsamahkar aye gay zəbol eye a mbəzl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem tē mezeleme daw? ⁵ Neŋ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay

na, nakurom tebiye ka matumeye andza nateye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndowne andaya a zāv dārizl i gārdaf wuray andza gurov a guvah ŋgay. Pat wuray na, a ye mata ŋgalaw hohway i gārdaf niye. A ye naha na, dārizl i gārdaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve mahkar na yawaw mata pəle naha hohway i dārizl gārdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma neseŋeye ha tāv ma guvah kəriye na, hārwi mey? Dəs na abəra mə dāma!” ⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyeŋ na, gər ha. Na leye bəd ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bərbur. ⁹ Na ge ha andza niye na, agəna ka viye neŋged na, ma wiye. Kə wa bay na, ka dəsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abəra ma dāvats pat i mazəzukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mə gay i maɖuwule me pat i mazəzukw bo. ¹¹ Ŋgwas wuray andaya dāvats eye mə dāma dərma. Dāvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye tsamahkar. Fakalaw a təra ha. A guɖuk ha a mba faya mələtse dzik bay. ¹² Yesu a ŋgatay a ŋgwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abəra ma dāvats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayaŋŋa a lətse dzik lele. Tsa na, ŋgwas niye a zambaday a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i maɖuwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya məkwa hārwi məge məsler. Ká mbəlamay ha ndo na, pat niye hay bəna, pat i mazəzukw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduweŋ a mbəday faya a gwaday: «Nakurom tebiye na, ndo

neheye ta məvay gər a ndo aye! Pat i mazəzukw bo na, kwa way a pəla ha sla ŋgay kəgəbay zuŋgo ŋgay mede ha ka məse yam bədaw? ¹⁶ Ŋgwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, neŋgeye məve kuro gər eye tsamahkar. A ye ka bo məpəle ha abəra ma mədzewe pat i mazəzukw bo bədaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbədatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mənə dərə ŋgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, məsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gər haladzay.

Dzeke i wur i bəzanŋ ta gəde

Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwad: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza wur i bəzanŋ nakə ndo a zla a sləga ka dədanŋ aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a təra andza gārdaf, diyenŋ hay tə ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkit ha Bəy i Mbəlom sa na, ta wuye mey? ²¹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ŋgwas a həl tsekweŋ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A hələb tay ha ka bo na, gufa niye mahələba eye a kwasa a hambot.»

Mede a Bəy i Mbəlom

Mata 7.13-14,21-23

²² Yesu a həl bo ma diye a Ze-rozelem na, a ye ta wuzlahgəma ada ta gəma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbəlom.

²³ Ahəl nakə faya ma tsikateye bazlam i Mbəlom aye na, ndoweye a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata təme na, ndo ma i ŋgal eye dāw?»

Yesu a mbəda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwaday: ²⁴ «Gum gədanŋ məfələkwe ta tsəved nakə maŋgədətse aye. Faya na gwadəkumeye ndo hay haladzay

ta pəliye tsəved məfələkwe ada ta hutiye tsəved sa bay. ²⁵ Hərwi ndo i gay kə lətse ka dərəzl a maged na, ka ndzumeye ma bəra. Ka fumeye a maged ngay. Ka gwadumeye naha: “Bəy Maduweŋ, həndəkamay na maged tey.”

«Ma mbədakumaweje faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mənğay, na sər kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mənday ada ka sakwa wu məsay dziye tə nəkar. Ka tətikamay bazlam i Mbəlom ka təv neheje ma gəma may aye.”

²⁷ «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mənğay na, na sər kurom ha bay, a nəkurom ndo mäge mezeleme hay. Dum abəra ka təv ga!”

²⁸ «Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye. Ka ngatumeye a Abraham, a Izak, a Zakob ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ma Bəy i Mbəlom. Nəkurom na, ta dərəzliye fakuma abəra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweje abəra mə bəzay, ma məgəma ta deyeweje ma diye i yam ada ta deyeweje ma diye i tsakay. Nəteje tebiye ta dije a Bəy i Mbəlom. Ta ndziye ta ndiye wu mənday mə dəma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neheje nəteje ndo i dəba hay anəke aye na, ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu neŋgeje ka tsəved faya ma dije a Zerozelem

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndəv ha mətsike me na, kwayanŋa Farisa wuray ta həndzəd naha ka təv ngay, tə gwaday: «Lətse do a bəra kanan! Do a təv mekelen eye bəna, a say a Herod məkədə kar.»

³² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na həhariye fakalaw abəra ka ndo hay ada

na mbəliye tay ha ndo hay abəra ma dəvats bəgom tə tədəe təday. Ka pat mamahkar eye na, na ndəviye ha məsler ga. ³³ Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bəgom, tədəe ada tədəe tədəy təday. Hərwi ta kədiye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ma təv mekelen na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta kədiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheje ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheje Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar! Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ngay hay a huđ i gwezleviyek ngay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁵ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ngatumeŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom m̄a pa ngama ka ndo nakə faya ma deyeweje ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! *”»

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dəvats eye, bo ngay mazlambara eye. Neŋgeje malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukuđu kə vəl bəđaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambəday faya bay.

* 13:35 Dəmes hay 118.26.

Yesu a gəs ndo niye dāvats eye mə hələy. Tsa na, a mbəl ha. A gwaday: «Do wu yak a mətagay.»

⁵ Tsa na, a gwadatay a ndo niye hay: «Tadə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəd a bədiyem pat i mazəzukw bo na, ma diye kwayaŋŋa ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambəday faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neh-eye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸ A gwadatay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kə ye kə ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, agəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərma. ⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadakeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.” Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰ Duh bay, tadə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadakeye: “Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.” ¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha wawa eye. Ndowneye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwaday a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kə zalatay a dzam yak, a malamar yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³ Ane

tuk na, tadə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə məŋgwese pat nakə ndo i ŋgwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye na, wu tay andaya məvəlatay a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwaday a Yesu: «Məŋgwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mənde. ¹⁷ Hələy i mənde wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mə gwadətay tə yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i məsler a həl bo a ye a gwadətay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwaday a ndo i məsler: “Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mâ ndalaka bay.”

¹⁹ «Ndo neŋged a gwaday: “Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mə ndalaka bay.”

²⁰ «Ndo mekeləŋ eye a gwaday sa: “Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹ «Ndo i məsler niye a maw a mətagay. A ye ka təv i ndo i gay ŋgay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay ŋgay. Ndo i gay ŋgay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwaday a ndo i məsler ŋgay: “Do bəse ka təv məhay gər

hay, ka tsæved i walaŋ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matæra eye hay, tã yaw kanaan.”

²² «Ndo i mæsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwaday a ndo i gay ŋgay: “Ndo i gay ga na ge mæsler nakæ ka tsikenj aye, ane tuk na, tæv andaya ndo hay ta rah a dæma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay ŋgay a gwaday: “Do ka tsæved neheye a ye a gæma wawa eye hay ada ka tsæved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutoŋ tã yaw ada gay ga mâ rah ta ndo hay birtsitse. ²⁴Neŋ faya na a gwadakum eye: Ndo neheye tæ lah mæzalatay kurre ta yaw bay aye na, ndæray kwa næte mæ walaŋ tay ta ndzakije daf ga bay.”»

*Matære gawla i Yesu ta dedek eye
Mata 10.37-38, 5.13; Markus
9.50*

²⁵ Ndo hay haladzay tæ paway bæzay a Yesu. Ahæl nakæ faya ta diye ka tsæved aye na, Yesu a mbæda me ka tæv i ndo niye hay faya ta pay bæzay aye, a gwadatay a næteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakæ a say matære gawla ga aye na, mâ wuda bæba ŋgay, may ŋgay, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay, malamar ŋgay haslæka eye hay kwa malamar ŋgay dem eye hay, mâ wuda tay ha mâ ze neŋ bay, kwa mægwaday a gær ŋgay neŋ eye mâ ze neŋ bay, bæna, ma sliye faya matære gawla ga bay. ²⁷ Ndoweeye kæ zla mayako mazlæmbada eye kæ peŋ bæzay bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.

²⁸ «Tadæ ndo mæ walaŋ kurom a say mæge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakæ ma dziye ha ka mæge gay, ma zæbiye faya ma sleye da mandæve ha mæsler daw. ²⁹ Andza niye tadæ kæ dzala faya dze bay. A pa naha mædok eye dekdæk tsa, ka ndæv ha madæzle bay na, ndo hay ta ŋgatay na, ta ŋgwasiye faya.

³⁰ Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madæzle gay tuk na, kæ mba faya mandæv ha mæsler eye bay!”

³¹ «Andza niye bæy nakæ sidzew ŋgay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge varam ta bæy nakæ sidzew ŋgay hay gwezem kuro kuro sulo aye daw? Ma ta diye madazlay a varam na, ma ndziye ma dzaliye gær lele tæday. Ma tsætsahiye a gær ŋgay: “Anæke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya mæge varam ta bæy nakæ sidzew ŋgay hay gwezem kuro kuro sulo aye daw?” ³² Tadæ ma sliye faya bay na, ma slæriye ndo hay ka tæv i bæy niye ahæl nakæ nengeye dæreŋ mba aye. Ma tsætsahiye naha faya mændze zay.»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye mæ walaŋ kurom dærmak, tadæ ndoweeye kæ gær ha wu ŋgay tebiye bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: «Ayaw sluwal na, wu nakæ lele aye. Ane tuk na, tadæ sluwal a væd sa bay na, ta sliye matære ha mâ væd hæraæbæba sa na, ma kækay? ³⁵ Ta sliye faya mæge ha mæsler sa bay. Kwa mækutse a guvah andza bærbur bæbay na, ma giye ŋgama bay. Ta kutsiye ha a bæra. Ndo nakæ zlæm andaya faya mætsæne aye na, mâ tsæne lele!»

15

*Dzeke i tæbaŋ nakæ a dze aye
Mata 18.12-14*

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzanŋal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka tæv i Yesu. Næteye niye tebiye ti ye na, mata pay zlæm a bazlam i Yesu.

² Farisa hay ta ndo mædzanŋawa bazlam i Mbælom mapala eye tæ ŋgatay a Yesu ta ndo niye hay na, tæ may ha mænese a Yesu, tæ gwad: «Ndo nakay i ŋgay a tæma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo

wu mǎnday ka tǎv mǎnǎte eye na, kǎkay?»

³ Yesu a sǎratay naha ka wu nakǎ faya ta tsikiye. A mbǎdatay faya ta dzeke, a gwadatay:

⁴ «Tadǎ ndǎray mǎ walaŋ kurom tǎbaŋ ŋgay hay andaya temerre ada a dze faya abǎra nǎte mǎ walaŋ i tǎbaŋ ŋgay niye hay na, ma gǎriye ha kuro kuro tsid gǎr eye tsid eye niye hay, ma diye mapǎla ahaya nǎte eye niye a dze aye ma huta ahaya tǎday bǎdaw? ⁵ Tadǎ kǎ huta na na, dǎrev ŋgay ma ŋgwasiye haladzay. Ma pa ahaya tǎbaŋ ŋgay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mǎtagay. Kǎ zla ahaya na, ma zalat-eye a dzam ŋgay hay ta ndo i mǎged ŋgay hay ada ma gwadateye: “Dumara ŋwasakwa ka bo dziye hǎrwi tǎbaŋ ga nakǎ a dze aye na, na huta na.”»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadǎ ndo nǎte kǎ gǎr ha mezeleme ŋgay na, sǎrum ha na, mǎŋgwese ma giye andaya ka tǎv i Mbǎlom mǎ mbǎlom andza niye dǎrmak, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gǎr eye tsid ta zǎba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya tǎbey, a satay mǎgǎre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakǎ a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kǎgǎbay, ŋgwas waray nakǎ kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abǎra nǎte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ŋgay ada ma pǎliye na tǎ marǎzlay a gǎr eye lele ma hutiyeye na tǎday. ⁹ Kǎ huta na na, ma zalat-eye a dzam ŋgay hay ta ndo i mǎged ŋgay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ŋwasakwa ka bo dziye hǎrwi na huta na kwar i suloy ga nakǎ a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sǎrum ha, tadǎ ndo nǎte kǎ gǎr ha mezeleme ŋgay na, mǎŋgwese andaya mǎ walaŋ i gawla i Mbǎlom hay.»

Dzeke i bǎba nakǎ a pǎsay ha mǎnese a wawa ŋgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo-eye andaya na, wawa ŋgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakǎ a tsǎtsah ka bǎba ŋgay, a gwaday: “Bǎba ga, zlele yak nakǎ ka ŋgǎnamay ha aza ta mǎlamar ga aye na, vǎleŋ faya abǎra i ga anǎke.” Bǎba tay a tsǎne andza niye na, a ŋgǎnatay ha zlele ŋgay a wawa ŋgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza mǎhǎne tsekweŋ na, wawa niye bo wawa eye a hǎl zlele nakǎ bǎba ŋgay a vǎlay aye, a sǎkǎm ha. Ma dǎba eye na, a hǎl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gǎma dǎreŋ eye. A ndisl a gǎma niye na, a dazlay a mǎge wu nakǎ lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndǎv faya abǎra tebiye na, mandarzlaŋ bagwar eye a ge ma gǎma eye niye. Wawa niye a huta wu mǎnday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pǎle mǎsler. A huta mǎsler niye na, mǎ gay i ndo wuray ma gǎma eye niye. Ndo niye a slǎr ha a pesl mata tsakure madǎras hay. ¹⁶ Ahǎl nakǎ nengeye faya ma tsakuriye madǎras hay aye na, may a wur faya. A say haǎbe mǎnde wu mǎnday nakǎ tǎ vǎlawatay a madǎras hay aye na, ndǎray kǎ vǎlay bay.

¹⁷ «Tsa na, a dazlay mǎdzele ka dǎretsǎtseh ŋgay. A dzala ka mǎndze ŋgay nakǎ mǎ gay i bǎba ŋgay aye, a gwad: “Mǎ gay i bǎba na, ndo i mǎsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mǎnday lele ada a ze naha fataya abǎra. Ada neŋ tuk na, na mǎtiye tǎ may kanaŋ na, kǎkay! ¹⁸ ŋgama anǎke na, na hǎliye bo na miye ka tǎv i bǎba ga. Na ye na, na gwadeye: Bǎba ga, na ge mǎnese kame i Bǎba Mbǎlom ada kame yak. ¹⁹ Anǎke na, na sla tǎ zelen ŋgay wawa yak sa bay. Tǎra ga ha andza ndo i mǎsler yak tsa.” ²⁰ A dzala andza niye na, a hǎl bo a mbǎda gǎr a gay i bǎba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay a ŋgatay naha dərəŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo haladzay. Tsa na, a hway ka təv ŋgay. A ye naha a gas na ka bo təmbolok təmbolok tə mənɣwese eye lele. ²¹ Yawa! Wawa niye a gwaday: “Bəba ga, neŋ na, na ge mənese kame i Mbəlom ada kame yak. Neŋ na, na sla t̄a zelenj wawa yak sa bay.”

²² «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadatay: “A niye bəse! Dum naha, zlumaw rəkawat nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsərad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. ²³ Gəsumaw sla niye magəla eye, kədum. Ndayakwa ada ka hatsakweye. ²⁴ Hərwi wawa ga nakay na, haḃe na gwad kə mət, anəke na, neŋgeye andaya tə dərə. Haḃe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərəv ga kə ŋgwasə.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

²⁵ «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə pesl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a mətəgay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ŋgay na, a tsəne məhetse ta ganɣan eye dəḃtsim dəḃtsim. ²⁶ Tsa na, a zalay a ndo nate mə walaŋ i ndo i məsler i bəba ŋgay hay, a tsətsah faya a gwaday: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” ²⁷ Ndo i məsler i bəba ŋgay niye a mbəday faya a gwaday: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma təv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ŋgay, neŋgeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

²⁸ «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərəh mede a mətəgay. Bəba ŋgay a yaw ka təv ŋgay, a gay ambəh. A gwaday: “Dara a mətəgay.” ²⁹ Ane tuk na, wawa ŋgay a mbəday

faya a gwaday: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dadə na kərəh bazlam yak daw? Ka vələŋ wawa i vo’ar ada n̄a ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vələŋ daw? ³⁰ Ane tuk na, anəŋ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ŋgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kəday sla sa na, kəkay?”

³¹ «Bəba ŋgay a mbəday faya a gwaday: “Wawa ga, m̄a ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka təv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bədaw? ³² A ye ka bo tədə məge magurlom tə mənɣwese eye na, lele ŋgway. Hərwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neŋgeye andaya tə dərə. Haḃe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbəlom ta suloy

Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay sa: «Ndoweje andaya zlele eye, ndo məpesle suloy ŋgay andaya. Ti ye naha tə gwaday a ndo i zlele niye: “Ndo məpaslaka na suloy yak na, faya ma nasakeye ha zlele yak.”

² «Ndo i zlele niye a tsəne andza niye na, a zalay a ndo məpesle suloy ŋgay niye a gwaday: “Na tsəne ndo hay tə tsik ka nəkar na, mey? Suloy nday na, pesleŋ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hərwi nəkar na, ka sliye faya matəre ndo i məsler ga sa bay.”

³ «Ndo məpesle suloy niye a tsik mə gər ŋgay, a gwad: “Ndo i gay ga ma həhariye ga abəra ma məsler ŋgay ada na giye na, kəkay? Ada kwa gədan ga andaya məfəte sa bay tuk na, kəkay? Na gwad na rəkiye na, horoy ma geŋeye. ⁴ Ah! Na sər na giye hərwi ada ndo hay ta təmiye ga a gay tay tadə ta kal ga ha abəra ma məsler na!”

⁵ «A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ngay andaya fataya aye nate ta nate. Ti ye naha. Tsa na, a gwaday a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶ «Ndo niye a mbaday faya a gwaday: “Dos i mal temerre.” Ndo mapesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anan. A niye ndza bāse, watsa a dāma na, dos i mal kuro kuro zlam tsa.”

⁷ «Tsa na, a gwaday a ndo nenjed: “Ada nakar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbaday faya a gwaday: “Tabay i bale temerre.”

«Ndo mapesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anan. A niye ndza bāse, watsa a dāma tabay i bale kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸ «Ndo i gay ngay a ngatay andza niye na, a zambaday a ndo mapesle suloy ngay hārwi a ge māsler ta bābārek. Andza niye, ndo neheye tē sār Mbəlom bay aye na, tē dzala ka wu nakə ma ta giye bo kame aye. Ta wuda bo mā walaŋ tay. Nəteye bābārek eye hay ta ze ha ndo i Mbəlom hay.»

⁹ Yesu a sakah ha me ngay niye, a gwadatay: «Neŋ faya na gwadumeye sa: Gum ngwalak tē zlele i mändzibəra nakay lele. Hārwi tadə ka ndəv fakuma abəra na, ka ta hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹⁰ «Ndo nakə a ge wu wawa eye hay ta tsəved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsəved eye dərma. Ndo nakə kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsəved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dərma ma giye na ta tsəved eye bay. ¹¹ Ada tadə ka mbum faya mäge māsler ta tsəved eye lele tē zlele i mändzibəra nakay bay na, mata vəlakum zlele lele eye na, way? ¹² Tadə ka sərūm məgay gər a wu i ndo hay bay na,

mata vəlakum wu kurom neheye ka ləvumay gər aye na, way?

¹³ «Ndəray ma sliye mäge māsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hārwi pat nenjed na, ma geye sewed a ndo i gay ngay nenjed, ma wudiye na nenjed lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo nenjed, a ndo nenjed na, ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay ka slumeye faya mäge māsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

¹⁴ Farisa hay tē tsāne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tē ngwasa ka Yesu hārwi nəteye na, ta wuda suloy haladzay.

¹⁵ Yesu a gwadatay a Farisa niye hay: «Nəkurom ka təv dəre i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbəlom na, a sər dərev kurom hay. Hārwi wu nakə ndo hay tē gwad bagwar eye na, ka təv dəre i Mbəlom na, lele bay tebiye. ¹⁶ Həlay i bazlam i Musa mapala eye tē derewel i ndo mādē ha bazlam i Mbəlom hay kə ndza hus a həlay i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Kwa abəra ahəl niye na, tē dāwa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom. Həlay nakay na, kwa way a ge gədan hārwi məfələkwe a Bəy i Mbəlom. ¹⁷ Magərmbəlom ta dala na, ta ndəviye. Ane tuk na, kwa wu tsekweŋ ma dziye abəra mā bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸ «Ndoweye ka həhar na ngwas ngay ada kə zla a dāma ngwas məkelen eye na, kə ge madama. Ada ndoweye kə zla ngwas nakə zal ngay a həhar na aye na, kə ge madama dərma.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye andaya zlele eye. Nengeye a pawā ka bo peteked nakə a le haladzay aye ada masəkəme ngay eye na, suloy haladzay. Nengeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mənday ngay na, lele. ²⁰ Ndoweye andaya dərma məzele ngay Lazar.

NenḡeƷe na, mətawak eye, wuray nḡay andaya bay. Bo nḡay tebiye na, mbəlak bay dəkdek. A yaw ka maged i ndo i zlele niye. A hənawa mə dəma. ²¹ A say haḡe mənde batatuk i wu mənday nakə a kutsawa abəra ka təv mənde wu mənday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kəra hay tə yawa naha ka təv nḡay mandekede mbəlak nḡay niye duh.

²² «Ma dəba eye na, Lazar a mət. Gawla i Mbəlom hay tə zla na ka təv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mət dərma. Tsa na, tə la na. ²³ Ndo niye zlele eye na, a sawa dərətsətseh haladzay ma təv mändze i mədahanj hay. A zəba dərə, a ma ha dərə a gəma na, a nḡatay naha a Abraham ta Lazar nəteƷe ka təv manəte eye dərənj tə nenḡeƷe. ²⁴ A zalay naha a Abraham, a gwaday: “Bəba ga Abraham, na gaka mə bo təbədew? Amboh slər Lazar na, mâ təlaka wur həlay nḡay a yam ada mâ təkwenew ka dərneh magenj zayya teƷ. Hərwi nenḡ faya na siye dərətsətseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham a gwaday naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka mändzibəra na, haladzay. Lazar nenḡeƷe na, kə sa dərətsətseh haladzay. Anəke na, nenḡeƷe mandza eye barbarra, ma ndiye i nḡay teƷ. Anəke nəkar na, ka siye dərətsətseh dərma teƷ. ²⁶ Ada sa tsa na, bəd zəbol eye mə walañ kway. Andza niye ndo neheƷe a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwaday naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya zlam. Mâ ye mâ gatay daf na, tâ yaw a təv i dərətsətseh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbəday faya, a gwaday: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta datay ha. Tâ pay zləm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwaday a Abraham: “Niye na, ma sliye da bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəd, a ye ka təv tay na, ta mbədiye ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwaday: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mâ lətsew abəra ma mədahanj, mâ ye ka təv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

17

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a gwadətay a gawla nḡay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka məge mezeleme. Kutoñ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dərətsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka məge mezeleme aye. ² Nḡama tâ baray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a hud i bəlay tə bəmalə nakə ma səpatiye nəte mə walañ i wawa neheƷe tsekwenj tsekwenj ka məge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metsehe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfetsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme nḡay na, pəsay ha mezeleme nḡay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walañ i məhəne nəte sik tasəla ada faya ma deyeweƷe ka təv yak məgwadaka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzal gər

Mata 17.20

⁵ Ndo i maslañ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduwenj, səkahamay ha mədzal gər ka nəkar teƷ.»

⁶ Bəy Maduweŋ a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə ta dedək mədzal gər kurom m̄a ge andaya tsekweŋ andza wur i bəzan̄ na, ka slumeye faya mægwaɗay a dərizl i gərdaf i kuvoray nakay: “Ngwad abəra kanan̄, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mäge məsler neheye ta hutie magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i məsler ŋgay faya ma fəteye ma guvah aɡəna ma tsəkureye na gənaŋ ŋgay hay, kə maw a mətagay na, ndo i gay ŋgay ma gwadeye: “Dara bəse, nda daf” daw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadeye duh na: “Do naha, deŋew daf ga. Mbədaw ka bo peteked mekeləŋ hərwi məhələŋew daf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmaŋ ka sliye faya mənɗe wu mənɗay ada ka siye wu məse.” Ndo i gay ŋgay ma tsikeye andza niye bədaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geye sisə a ndo i məsler ŋgay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye daw?»

¹⁰ «Nəkurom dərmaŋ andza niye, tadə ka gum məsler nakə Mbəlom a gwadəkum “gum” aye na, gwadum duh na: “Nəmay ndo mäge məsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, məsler nakə tadə a ye ka bo nəmaa giye.»»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tə kokway nakə a ŋəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dərəŋ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədan̄, tə zalay naha a Yesu, tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaā gaka mə bo təbədew!»

¹⁴ Yesu a ŋgatatay, a gwadatay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo

neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye.» Nəteye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay a zəba ka bo ŋgay na, kə mbəl suwud suwud. A mbəda gər ka təv i Yesu pəlasl. A ye tə mazambaɗay naha a Mbəlom ta magala. ¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da’ar luz ka dala. A gay sisə haladzay a Yesu. Ndowne ye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwad: «Na gwad tə mbəl na, kuro tebiye bədaw? Neheye tsid eye na, nəteye mənɗay? ¹⁸ Ndəray kə dzala mə walaŋ tay madayaw məgay naha sisə a Mbəlom bay. Duh mayaw na, bərakəzan̄ nakay daw?» ¹⁹ Tsa na, Yesu a gwaday a bərakəzan̄ niye: «Lətse! Do wu yak, mədzal gər yak nakə ka dzala ha ka neŋ aye kə mbəl kar ha.»

*Maa sər pat i mandəve i mənɗzibəra na, Mbəlom nəte ŋgwəŋ
Mata 24.23-28,37-41*

²⁰ Pat wuray na, Farisa hay ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Bəy i Mbəlom ma ta deyeweye na, kəday?»

Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Bəy i Mbəlom ma deyeweye na, ndo hay ta ŋgateye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zəbum neŋgeye anaŋ kanan̄” kəgəbay “Neŋgeye atay” bay. Hərwi sərūm ha Bəy i Mbəlom na, neŋgeye mə walaŋ kurom.»

²² Tsa na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Həlay eye ma deyeweye ma sakumeye mənɗatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nəte tsa, ane tuk na, ka ŋgatumeye bay. ²³ Ta gwadumeye: “Zəbum atay!” Kəgəbay “Zəbum neŋgeye anaŋ!” Ane tuk na, kə yum bay, kə hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyeweye neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede

i mbəlom nakə a wutsede na, dzaydzay ŋgay eye a dəv kwa abəra mə bəzay i mbəlom hus a mægəma aye. Na deyeweye na, andza niye.²⁵ Ane tuk na, na siye dəretsətseh haladzay təday ada ndo neheye anəke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.*²⁷ Ahəl niye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay hay ada tə vələwa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaŋ i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka məndzibəra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta təriye andza a həlay i Lot: Ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay. Ta səkəmawa wu hay ada ta səməkawa ha. Ta zəvawa dərizl i gərdaf hay ada ta dəzlawə gay tay hay.²⁹ Ane tuk na, pat nakə Lot a lətse a yaw abəra ma gəma i Sodom aye na, ako a paw abəra mə mbəlom andza yam ada tə wuye andaya a təma wafafafa, a dze tay ha ndo i gəma niye hay tebiye.†³⁰ Pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta təriye andza niye dərmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakə ka gər i gay ada wu ŋgay hay mə gay aye na, mə mbəzlaw hərwī məzlaw wu mə gay bay. Andza niye ndo nakə ma guvah aye na, mə maw a mətəgay bay.³² Wu nakə a ge bo ta ŋgwas i Lot aye na, mə mətsakum gər bay!‡³³ Ndo nakə ka pəla mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma ta dziye ha đuh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwī ga aye na, ma təmiye ha đuh.

³⁴ «Sərum ha pat eye niye ta həvad na, ndo hay sulo mahəna eye ka slələh na, ta zliye nətə, ta gəriye ha nəngeđ.³⁵ Ŋgwas hay sulo ta ləgəriye salamay ka ber, ta zliye nətə, ta gəriye ha nəngeđ. [³⁶ Həsəkə hay sulo ma guvah ta fətiye, ta zliye nətə, ta gəriye ha nəngeđ.]»

³⁷ Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwadəy: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bəy Maduwerŋ.»

Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹ Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwī mətə tay ha na, tə dūwulay me a Mbəlom huya tə ye gər maduwule me bay.² A gwadətay:

«Ndo mäge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndowne niye na, madzədzerə i Mbəlom mə dərev ŋgay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa.³ Madakway i ŋgwas andaya ma gəma eye niye dərmak. Madakway i ŋgwas niye a yawa ka təv ŋgay pat pat hərwī mə gay na sariya ŋgay tey. A gwadəy a ndo mäge sariya niye: “Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anan tey.”

⁴ «Kə ndza haladzay ndo mäge sariya a kəma mäge sariya i madakway i ŋgwas niye bay. A dzala mə gər ŋgay a gwad: “Ayaw! Neŋ na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a geŋ mə gər bay,⁵ ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay faya ma wurdeŋeye me, ŋgama na geye na sariya ŋgay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.”»

* 17:26 Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23. † 17:29 Madazlay i wu hay 19.24-25. ‡ 17:32 Madazlay i wu hay 19.26.

6 Bøy Maduwej a gwadatay sa: «Tsənum wu nakə ndo mäge sariya niye ngwalak eye bay a tsik aye! 7 Ada Mbəlom nenjeyeye na, ma dzəniye ndo ngay hay bədaw? Tadə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? 8 Sərum ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyeye ndo mədzał gər hay ka neŋ ngway daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzaŋgal

9 Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheye tə dzala tə gwad nəteye ka dərə i Mbəlom na, ngwalak eye hay ada nəteye ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. 10 A gwadatay:

«Ndoweye hay andaya sulo, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ndo nenjed na, ndo Farisa, nenjed na, ndo matsekele dzaŋgal.

11 «Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ngay wal. A gwad mə dərəv ngay: “A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sisə hərwi neŋ na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteye na, məkal eye hay, ndo ngwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Neŋ na, na gaka naha sisə hərwi neŋ andza ndo matsekele dzaŋgal nakay təbey. 12 Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vələwa nəte.”»

13 «Ndo matsekele dzaŋgal nenjeyeye na, a lətse darenj. Kwa kə lətse ha gər mazəbe dərə a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: “Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi neŋ na, ndo i mezeleme.”»

14 Yesu a gwadatay: «Sərum ha na, ndo matsekele dzaŋgal nakay a ye a ngway a mətəgay na, nenjeyeye ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye nenjeyeye na,

andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tə gwad nenjeyeye bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye dūh. Ndo nakə a təra ha bo ngay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye dūh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

15 Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekweŋ tsekweŋ eye hay a Yesu hərwi ada mā pa fataya həlay ada tə huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

16 Yesu a gwadatay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadatay a gawla ngay hay: «Gərum tay ha wawa hay, tə yaw ka təv ga! Kā həharum tay ha bay, hərwi Bøy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. 17 Sərum ha na, ndoweye ka təma Bøy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bøy i Mbəlom bay.»

Ndo i zlele ta Bøy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

18 Bøy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Miter lele eye, na hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

19 Yesu a gwaday: «Ka zelenj ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ngweŋ. 20 Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kā ge madama bay, kā kəf gər i ndo bay, kā ge məkal bay, kā raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.* »

21 Ndo niye a mbəday faya a gwaday: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

* 18:20 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

²² Yesu a tsәне andza niye na, a gwaday: «A zəkaw fakaya abəra wu nəte sa: Anəke na, do ta səkam ha zelele yak hay tebiye ada kâ ngənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə zelele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

²³ Ane tuk na, ndo niye a tsәне bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zelele ngay na, haladzay.

²⁴ Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zelele na, mede a Bəy i Mbəlom i ngay na, mada me eye haladzay. ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zelele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Ndo neheye tə tsәне bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsәне! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a gwadatay: «Sərum ha, ndoweye kə gər ha gay ngay, ngwas ngay, malamar ngay hasləka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, bəba ngay ta may ngay, wawa ngay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

Yesu a da ha məmate ngay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerolezlem. Mə dəma na, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gər i neŋ

Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk. ³² Ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ngwasiye fagaya, ta tsedeneye, ta tufeneye slesləf a dəre. ³³ Ta ndəfiye ga ta mandalaḡa ada ta kəfiye ga. Ane tuk na, ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsәне wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məgwede mey na, maŋgaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsәне ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anaŋ.»

³⁸ Guluf niye a tsәне andza niye na, a wuda ta maḡala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nə gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hərwi ada mā bəbəl wuray bay, mā ndza dīkdīk.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta maḡala, a gwad: «Wawa i Davit, nə gaka mə bo təbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadatay: «Dum gəsumayaw həlay kanaŋ.» Tsa na, ti ye tə gəsayaw həlay. A ndisl naha ka təv i Yesu na, Yesu a tsətsah faya, a gwaday: ⁴¹ «A saka nə ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, a seŋ na, nə ngatay a dəre sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwaday: «Yawa lele, mədzal gər yak nakə ka dzala ga ha aye na, kə mbəl kar ha.»

⁴³ Kwayan̄a guluf niye a ngatay a d̄ere. A pay b̄ezay a Yesu. A zambad̄ay a Mb̄elom. Ndo niye hay haladzay aye t̄e ngatay a wu nak̄a a ge bo aye na, n̄ateye tebiye ta zambad̄ay a Mb̄elom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wuzlahḡama i Zeriko niye.

² Ah̄el nak̄a faya ma diye na, ndoweye andaya t̄e zalay Zase, nen̄geye andaya d̄ermak. Nen̄geye na, zlele eye. Nen̄geye bagwar i ndo matsekele dzan̄gal hay. ³ A p̄ela tsaved m̄an̄gatay a Yesu na, way. Ane tuk na, k̄e ngatay bay h̄erwi ndo hay haladzay ada nen̄geye na, dakwel eye. ⁴ A h̄way ka me, a ye naha a tsal a ḡardaf i kuvoray. A tsal a ḡardaf na, h̄erwi m̄an̄gatay a Yesu nak̄a ma diye ta tsaved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a b̄ezay i ḡardaf i kuvoray niye na, a zla ḡar ka mb̄elom, a z̄eba d̄ere a ḡardaf niye. A ngatay naha a Zase. Tsa na, a gwad̄ay naha: «Zase, mb̄ezlaw b̄ese. B̄egom na diye na ta ndziye m̄a gay yak.»

⁶ Zase a ts̄ane andza niye na, a mb̄ezlaw b̄ese. Tsa na, ti ye ka bo a gay ngay. Ti ye naha na, a t̄ema tay ha t̄e m̄an̄gwese lele.

⁷ Ndo hay t̄e ngatay andza niye na, a ndalatay. Ta nḡalay b̄ezay a Yesu. T̄e gwad̄: «Ndo nakay a ye mata ndze m̄a gay i ndo i mezeleme daw!»

⁸ Zase nen̄geye a l̄etse kame i B̄ay Maduwej a gwad̄ay: «Ts̄ane B̄ay Maduwej ga! An̄ake na, na nḡaniye ha zlele ga wud̄ak, na nḡan̄atay ha a m̄atawak hay. Ada tad̄e na zla suloy ab̄era ka ndoweye ka zal na, na may ha nḡway a d̄ama madz̄aga fad̄.»

⁹ Yesu a ts̄ane andza niye na, a gwad̄ay: «B̄egom m̄at̄eme ki yaw a gay yak h̄erwi n̄akar na, wawa

i Abraham d̄ermak. ¹⁰ H̄erwi nen̄ Wawa i Ndo na yaw na, map̄ale ndo neheye madza eye hay ada m̄at̄eme tay ha.»

Dzeke i suloy nak̄a ndo a nḡan̄atay a ndo i m̄asler nḡay hay aye
Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zl̄em a bazlam nḡay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay t̄e dzala na, t̄e gwad̄: «Mazlambar B̄ay i Mb̄elom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nak̄a Yesu a tsikatay aye na, anan̄, a gwad̄atay:

«Ndowneye andaya nen̄geye na, gwala i b̄ay hay. A ye a ḡama d̄aren̄ eye h̄erwi ada t̄a pa ahaya a b̄ay. Ta pa na a b̄ay na, ma maweye ma l̄aviye ndo nḡay hay. ¹³ Ma ta h̄eliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i m̄asler nḡay hay kuro. N̄ateye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a nḡan̄atay kwar i suloy. A v̄elatay kwar i suloy n̄ate n̄ate tay aye. Kwar i suloy niye n̄ate na, suloy m̄a d̄ama haladzay. A gwad̄atay: «Mb̄ad̄um ha h̄alay hus a pat nak̄a na maw aye.»

¹⁴ «Ane tuk na, ndoweye niye a say b̄ay aye na, ndo i ḡama nḡay hay ta wuda na bay. T̄e sl̄er ndo hay ma d̄aba nḡay h̄erwi t̄a ye t̄a gwad̄atay na: “A samay ndo nakay m̄a t̄era b̄ay may bay.”

¹⁵ «Ada d̄uh huya ta pa na a b̄ay. T̄e pa na a b̄ay na, a maw a ḡama nḡay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i m̄asler nḡay niye hay a nḡan̄atay kwar i suloy aye h̄erwi m̄as̄ere ha magogoy nak̄a t̄e huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwad̄ay: “Ndo i gay ga, kwar i suloy nak̄a ka v̄alen̄ aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷ «B̄ay niye a gwad̄ay: “N̄akar na, ndo i m̄asler lele eye ded̄ek. An̄ake na, na piye kar a b̄ay, ka l̄aviye ḡama kuro h̄erwi m̄asler nak̄a t̄sek-wej aye ka ge na ta tsaved̄ eye.”

18 «Ndo masulo eye a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, suloy niye ka velen eye na, na huta faya zlam.”

19 «Bəy a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, na piye kar bəy eye, ka ləviye gəma zlam.”

20 «Ma dəba eye na, ndo nenğed a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakə ka velen aye anan. Na ləva faya bo lele na mbuza na a peteked, na ngaha na lele. 21 Na dzədzaraka haladzay, hərwi nəkar na, ndo makula gər eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sləga bay na, ka dziye tsa.”

22 «Bəy niye a mbəday faya a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ngwalak eye bay aye. Maa gəs kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sər ha kurre neñ na, ndo makula gər eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sləga bay na, na dziye tsa na, 23 ada ka mey, meeneñ na, peñ na suloy a gay nakə təpawa a dəma suloy aye. Atay ka məmaw ga na, na diye na həlaweye abəra mə dəma na, na hutiyeye faya ma-gogoy.”

24 «Tsa na, a gwadatay a ndo neheye ka təv aye niye: “A niye zlum faya abəra kwar i suloy niye. Vəlumay faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

25 «Ndo niye hay ta mbəday faya tə gwaday: “Bəy may, nenğeye na, kwar i suloy ngay andaya kuro segey!”

26 «Bəy niye a gwadatay: “Sərūm ha na, ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ngay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. 27 Ane tuk na, ndo neheye a satay nā təra bəy tay bay aye na, dum naha, gəsumatay ahaya ada kâ kədum tay ha ka dərə ga kanan.”»

Məfələkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

28 Yesu a ndəv ha mətsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem.

29 Mazlambar ta husiye a gəma i Betifadze ta Betani bəse ta mahəmba nakə təzalay Mahəmba i Tetədöz aye na, a slər gawla ngay hay kame sulo. 30 A gwadatay: «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zunğo wawa eye məbara eye ndəray kə ndza faya dədə zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumen ahaya kanan. 31 Tadə ndəray ka tsətsah fakuma: “Ka pəlumeye na zunğo eye a ngay” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduwen.”»

32 Ndo i məsler niye hay sulo aye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. 33 Tsa na, ta dazlay a məpəle zunğo niye. Ahəl nakə nəteye faya ta pəliye zunğo niye na, ndo i zunğo niye a gwadatay: «Ka pəlumeye na zunğo eye hərwi mey?»

34 Ta mbəday faya tə gwaday: «A say a Bəy Maduwen.»

35 Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zunğo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

36 Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya ma diye tə dəma aye. 37 Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahəmba i Tetədöz aye na, gawla ngay hay tebiye ta dazlay a mazambaday a Mbəlom tə mənğwese eye lele ada tə mawude ta magala ngələkaka hərwi masuwayan nakə tə ngatay Yesu a ge aye.

* 19:38 Dəmes hay 118.26.

³⁸ Tə gwadawa: «Mbəlom mâ pa ngama ka Bəy nakə faya ma deyew-eye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!»*

«Zay mə mbəlom, ada zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

³⁹ Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwadaya Yesu: «Miter, gwadatay a gawla yak hay tâ gər ha mabəbəle wuray.»

⁴⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha na, kwa nətəye ta ndza dīkdīk bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dəretsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl neŋgeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ngatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvəlaka zay aye na, haḅe ka təmiye abəra mə dəretsətseh. Ane tuk na, anəke na, maŋgaha eye faka abəra, ka sliye faya maŋgatay bay!» ⁴³ Pat i dəretsətseh hay ta deyew-eye fakaya. Ndo mənə dəre yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ngədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo məge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay

i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadatay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i maduwule me.†”» Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved məgəse na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metsehe eye lele.

20

Gədanj i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dateye ha Labara Nŋwalak eye ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu. ² Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwadaya: «Ka ge wu neheye na, ta gədanj waray? Maa vəlaka gədanj aye na, way, tsikamay?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmak na tsətsahiye fakuma: ⁴ Maa sləraw Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw?»

⁵ Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədəkweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na,

† 19:46 Ezay 56.7. ‡ 19:46 Zeremi 7.11.

kemey?”⁶ Ada tadə ka gwadakwa maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.»

⁷ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhuḅe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸ Yesu a gwadatay: «Neḅ bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumey bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ḅgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadatay: «Ndowne andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada t̄a fətay na. Bo ḅgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweyə haladzay.

¹⁰ «Həlay i maḅgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaḅ i ndo i məsler ḅgay hay hərwi ada t̄a vəlayaw faya abəra i ḅgay. Ndo i məsler ḅgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaḅa na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹ «Ndo i guvah a ḅgatay andza niye na, a slər ndo neḅged sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaḅa na dərmaḅ. Tə tsaday pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wuray kwa tsekwenḅ bay. ¹² Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.

¹³ «Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wud̄a na haladzay aye təday. Agəla neḅgeye

na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

¹⁴ «Ane tuk na, tə ḅgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaḅ tay tə gwad: “Aya! Ananḅ magedze ḅgay nakə ma ta ndiye na guvah ḅgay aye, ki yaw! Kədakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ¹⁵ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaḅ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶ Ndo i guvah niye ma deyeweyə ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeleḅ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadatay: «Dzeke nakay mə Derewel i Mbəlom aye a say məgweḅe na, kəkay?

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neḅgeye d̄uh.*”

¹⁸ «Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweyə na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

¹⁹ Ndo mədzaḅgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayaḅḅa ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

Məvəle dzanḅal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ḅgay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a satay mapəle

* 20:17 Dəmes hay 118.22.

mānese abāra ka Yesu mā bazlam ŋgay neheye ma tsikiye aye. Tadā ta huta faya abāra mānese na, ta sliye faya māvəlay a həlay a ndo māvəle dala tuk. Hərwi bəy i Roma na, neŋgeye gədaŋ eye ada maa ləva dala i Roma na, neŋgeye.

²¹ Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwadāy: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedek aye. ²² Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya, bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved māvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudū kə vəl tsəved māvəle bay dāw?»

²³ Ane tuk na, Yesu a sər ha, a satay mähəle faya abāra suwat. Tsa na, a gwadātay: ²⁴ «Ehey bəzumen ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadātay: «Mandzəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «I bəy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadātay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

²⁶ Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abāra mānese bay tebiye. Duh bazlam ŋgay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərəbəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

Tə tsik ka gər i mələtsew abāra ma mədahan

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dāba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abāra ma mədahan andaya sa bay» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter,

bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anan. A gwad: «Tadā ndo a mət a gər ha ŋgwas ŋgay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye†» bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mā dze bay. ²⁹ Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ŋgay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ŋgay niye a zla aye bay. ³⁰ Məmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. A zla na, a mət. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dərma. Nətəye neheye tasəla aye tə zla ŋgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray kwa nətə mə walaŋ tay ta wa ta ŋgwas niye bay. ³² Ka mandəve ŋgay eye na, ŋgwas niye a mət dərma. ³³ Pat nakə aza mədahan hay ta lətseweye abāra ma mədahan aye na, ŋgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi nətəye niye tasəla eye ta zla na ka ŋgwas!»

³⁴ Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Hasləka ta ŋgwas neheye ka məndzibəra nakay anan aye na, ta zliye bo. ³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nətəye ta ndziye ka məndzibəra nakə wədəye na, ta lətseweye abāra ma mədahan na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ŋgwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶ Nətəye na, ta mətiye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nətəye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abāra ma mədahan a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abāra ma mədahan na, ka sərakwa ha mədahan hay ta lətseweye abāra ma bəd na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

ma tamiye na aye. A zalay a Bəy Maduweŋ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†”³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, tədə.»

⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, neŋgeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ŋgay a gwad ma derewel i Dəmes hay na:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo məne dəre yak hay a hud i sik yak aye.‡”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ŋgay na, ma kəkay?»

Sariya ka gər i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zlam a bazlam ŋgay nakə faya ma tsikateye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁶ «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwaŋ eye. Ka təv məhay gər na, ta wuda ndo hay tə tsikatay me ta mədəslatay ha gər. Mə gay i maɖuwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i

ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁷ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulaway me a Mbəlom na, vəɖvəɖ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tə gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

Məvəlay wu a Mbəlom tə dərev nəte eye

Mata 12.41-44

¹ Ma dəba eye, Yesu a zəba ka bo bəra dəre na, a ŋgatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu məpe suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ² Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a dəma kəbo sulo dərmak.

³ Yesu a gwadatay: «Sərum ha madakway i ŋgwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴ Hərwi ndo mekeləŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a da ha ta mbəzliye gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Ndo mekeləŋ eye hay tə tsik ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dəzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə vəlay a Mbəlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadatay: ⁶ «Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeləŋ eye na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ŋgodgor i mandəve i məndzibəra
Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

† 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6. § 20:43 Dəmes hay 110.1.

⁷ Ndo niye hay ka tæv eye niye ta tsatsah faya, tæ gwaday: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kæday? Ngodgor waray nakæ næmaa særiye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndëray mâ sæpat kurom bay. Hærwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta mæzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Nen na, Kæriste, hælày eye kæ ndislew!” Ane tuk na, kæ pumatay bæzay bay. ⁹ Ka tsænum ndo hay faya ta giye vëram ta ndo neheye ta niye dære a bo aye na, kæ dzædzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye tæday. Ane tuk na, niye na, mandæve i mændzibæra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Slala ŋged ta giye vëram ta slala nenġed, bæy ta bæy ta giye vëram. ¹¹ Dala ma bæliye, ada mandærzlan ma giye, dævats i magædama haladzay ma gateye a ndo hay ma gæma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayan eye tæ wu mekeleŋ eye hay wal wal ma dzædzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mæ mbælom.

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dæretsætseh. Ta gæsiye kurom a gay i maduwule me, ta gakumeye sariya ada ta dæræzliye fakuma a gay i danġay. Ta gæsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bæy hay ada kame i ndo mælæve dala hay hærwi ga. ¹³ Niye na, hælày eye i kurom mæhæle mbal i gær ga tuk. ¹⁴ Pat eye kæ ndislew na, gæsum dærev lele. Kæ dzædzarum mæ dærev kurom anæke na: “Mata mbæde famaya abæra me way?” na, kæ dzalum bay. ¹⁵ Nen eye na dakumeye ha bazlam nakæ ka tsikumeye ada ndaraw nakæ kwa ndo mæne dære kurom hay ta sliye faya mædæde kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶ «Kwa bæba kurom hay ta may

kurom hay ta giye fakuma daf. Malamar kurom hay, wurbæba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma daf. Ta gæsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mædahan a siye hay haladzay mæ walan kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dære hærwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, særum ha na, mækwets i gær kurom kwa næte ma dziye bay. ¹⁹ Gum gædan lele. Ka ta mbælumeye ha mæsæfære kurom hay na, andza niye.»

Ta mbæzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ «Tadæ ka ŋgatamay a vëram kæ lætsew, ta lawara Zerozelem na, særum ha mazlambar ta mbæzliye ha bæse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tâ hway a mahamba hay. Ndo neheye næteye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tâ hwayaw abæra mæ dæma dærenj ada ndo neheye mæ gæma aye na, tâ hway a wuzlah gay bay.

²² «Hærwi pat eye niye na, pat nakæ Mbælom ma giye sariya ŋgay aye tuk. Niye na, andza nakæ ndo i maslan hay tæ tsik faya mæ Derewel i Mbælom ma ta giye bo aye. ²³ Pat eye niye na, dæretsætseh wene wene eye na, ka gær i ŋgwas neheye tæ bo sulo aye ada ka ŋgwas neh-eye faya ta vælatelye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gæma neheye ta ta siye dæretsætseh haladzay hærwi Mbælom ma ta gateye dæretsætseh. ²⁴ Ndo niye hay tæ sær Mbælom bay aye siye hay ta kædiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gæsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gæma hay wal wal. Ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye ta deyeweye, ta mbæzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mæ dæma na, hus ahæl tay nakæ ka ndæv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a gwadafatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mæge masuwayaŋ wal wal ta bæziye ha bo. Ma ta giye na, andza mætasl nakæ a væzl haladzay vævæva a 6æl ha dælov i yam wekit wekit aye. Ndo i mændzibæra hay tebiye ta dzædzariye, ma vælateye mædzal gær. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mætiye tæ zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gædaŋ eye ka magærmælom aye ta 6æliye haladzay.

²⁷ «Ma dæba eye na, ndo hay ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweeye ma pazlay ta gædaŋ ada ta mæzla6 eye haladzay. ²⁸ Aza ka ŋgatumay a wu niye hay ta dazlay mændislew na, lævum bo lele ada zlum gær kurom ka mbælom, hærwæ Mbælom ma ta tæmiye kurom ha bæse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadafatay: «Zæbum ka gurov ada ka dærizl i gærdaf hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ŋgatumatay ta gægar ha ka bo abæra slambah hay ada ta dazlay a maðude na, ka særum ha gwaduvay kæge, mazlambar yam ma piye bædaw! ³¹ Andza niye ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, særum ha Bæy i Mbælom neŋgeye bæse tæ nækurom.

³² «Neŋ faya na gwadakumeye: Særum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anæke aye ta mæt zuk bay. ³³ Magærmælom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dæda ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kâ gærumay ha dærev kurom a wu mæse bay, kâ kwayum bay ada kâ vælumay ha mædzal gær kurom a wu i mændzibæra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hærwæ

ada sariya i Mbælom mâ ndzakum a gær hæf bay. ³⁵ Hærwæ pat eye ma deyeweeye na, ndo hay tebiye ka mændzibæra ta særiye ka bo bay. Ma mbæzliye tay ha tæbæts andza 6alay nakæ a mbæzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleŋŋe, dæwulumay me a Mbælom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gædaŋ ka mæsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gær aye. Andza niye ka mbumeye faya mælatse ka tæv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta hæpat na, Yesu a tætikawa tay ha ndo hay ma dalamætagay i gay i mædæslay ha gær a Mbælom, ta huwa na, a yawa mata hæne ma tsaholok nakæ tæ zalay Mahæmba i Tetædæz aye. ³⁸ Pærik i mekedæ na, ndo hay ti yawa a gay i mædæslay ha gær a Mbælom mata pay zlæm a matælike i Yesu.

22

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Magurlom nakæ tæ zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahæl i magurlom tay niye na, tæ ndayawa wu mændaŋ tay nakæ tæ zalay «peŋ» aye na, gæde faya bay. ² A hælay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta ndo neheye tæ dzaŋgawa bazlam i Mbælom mapala eye aye ta pæla tsæved ka mækadæ na Yesu. Ane tuk na, ta dzædzar ta ndo hay.

³ Fakalaw a fælækway a bo a Yudas nakæ tæ zalay Iskariyot aye. Neŋgeye na, næte mæ walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gær eye sulo, aye. ⁴ Yudas a hæf bo a ye ka tæv i bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ada ka tæv i bagwar i sidzew neheye ta tsæpawa gay i mædæslay ha gær a Mbælom aye. A ye na, hærwæ mapæle tsæved ka mæge daf ka Yesu. ⁵ A

yatay a gər a ndo niye hay hal-adzay, tə gwadáy: «Nəmaa vəlakeye dala.»⁶ Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ngay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak aye kə husaw tuk.⁸ Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadátay: «Dum ta dumakway wu mənday i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹ Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwadáy: «A saka nəmaā daka daf na, ka waray?»

¹⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadátay: «Tsənum lele! Tadə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye,¹¹ ada gwadumay a ndo i gay niye: “Miter a tsətsah fakaya, a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məngay?”¹² Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nenged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Wu mənday i Bəy Maduwer

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinje hay 11.23-25

¹⁴ Həlay i mənde wu mənday niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ngay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənde wu mənday.¹⁵ A gwadátay: «Na ta giye dəretsətseh na, a seŋ haladzay mənde wu mənday i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday.¹⁶ Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dādā na ta ndiye wu mənday nakay sa bay hus a pat nakə dedek ngay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷ Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kə sum wu məsay nakay mə dəma aye.¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹ Tsa na, a zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngana ha peŋ niye, a vəlataŋ a gawla ngay hay, a gwadátay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kə dzalum ha ka neŋ.»

²⁰ Ma dəba i mənde wu mənday niye na, a zla gəvet, a gwadátay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom.²¹ Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fagaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənday dziye.²² Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fagaya daf aye.»

²³ Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay haladzay, tə gwad:

«Way nakə mə walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo neheye gədaŋ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nəteye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekweŋ ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

²⁷ «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neŋgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudu ndo mäge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neŋ nakay anaŋ mə walaŋ kurom anəke aye, neŋ na, andza ndo i məsler.

²⁸ «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dəretsətseh nakə tə geŋ aye haladzay. ²⁹ Neŋ bəbay na, na vəlakumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vəleŋ aye. ³⁰ Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neŋ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv məndze i bəy hərwi mäge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a gwadafay a Simon Piyer: «Simon, Simon tsəne! Fakalaw kə huta gədaŋ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza mahəve daw nakə ta həvawa hərwi maŋgəne tay ha ka bo abəra ta dzəndzar aye. ³² Ane tuk na, neŋ na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na dūwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzaŋ gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vəlatay gədaŋ a malamar yak hay.»

³³ Piyer a gwadafay: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a danŋay ka deyem-eye salamay. Kwa məməte, ka mətameye salamay!»

³⁴ Yesu a mbədafay faya, a gwadafay: «Ka tsik na, dedek ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Məlavə bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbədafay faya: «Wuray kwa tsekweŋ kə kətsamay bay.»

³⁶ Yesu a gwadatay: «Anəke dūh na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərmak. Ada ndo nakə maslalam ŋgay andaya bay aye na, mâ səkəm ha rəkwat ŋgay ada mâ səkəm maslalam. ³⁷ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Neŋgeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸ Gawla ŋgay hay tə gwadafay: «Bəy Maduweŋ, maslalam hay anaŋ sulo.»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Niye na, da kə sla.»

Yesu a ye mata dūwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədeez

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahəmba i Tetədeez andza nakə a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ⁴⁰ Tə ndisl naha a dāma na, Yesu a gwadatay: «Dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

* 22:37 Ezay 53.12.

⁴¹ Tsa na, a gər tay ha gawla ŋgay hay. A ye abəra ka təv tay əzad dəreŋ tsekweŋ tsa. A ye naha a dəkw gurmets ka dala, a duwulay me a Mbəlom, ⁴² a gwad: «Bəba, tadə ka wudə na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³ Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvəlay gədaŋ. ⁴⁴ Yesu a dzədzar, mədzal gər ŋgay a mbədə haladzay. A duwulay me a Mbəlom ta gədaŋ sa. Merəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a təkwa ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵ A ndəv ha ma duwulay me a Mbəlom na, a mbədə gər ka təv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Madagar a gatay hərwi dərev a ndalatay. ⁴⁶ A gwadətay: «Lətsum, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dədəm a masəpete i Fakalaw bay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha bəse ka təv i Yesu hərwi məgəse na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Yudas, ka giye daf ka neŋ Wawa i Ndo na, ta məgəse ga ka bo təmbolok təmbolok daw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəmaa watsa tay ta maslalam daw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay a fay a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay

na zləm i həlay i mənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Gərūm tay ha, niye na, da.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwud suwud.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gəse na aye, a gwadətay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, ka pəlum tsəved məgəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvəŋ aye ma bəziye ha gədaŋ ŋgay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ Tə gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dəreŋ. ⁵⁵ Ma dalamətəgay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay nəteye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka təv tay dərmak.

⁵⁶ Ŋgwas wuray andaya a gawa məsler mə gay eye niye a ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mbədəy faya a ŋgwas niye, a gwaday: «A'ay! Na sər na bay!»

⁵⁸ Məndze tsekweŋ na, ndo mekeleŋ eye a ŋgatay a Piyer, a gwaday: «Nəkar dərmak na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwadaya a ndo niye: «A'ay! Neŋ na mē walaŋ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dāba eye tsekwenj mazlambar bōre nōte na, ndo mekeleŋ eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, tē ndzawa tē Yesu dārmak! Sa tsa na, neŋgeye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbādāy faya, a gwadāy: «A saka mēgwede mey na, na sār bay.»

Kwayaŋŋa ahəl nakē faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlahā. ⁶¹ Bāy Maduwenj a mbādā bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dāre. Tsa na, wu nakē Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gār tuk. A gwadāy na: «Bāgom dzagulok ma ta zlahiye na, bā ka gwad sik mahkar ka sār neŋ bay.» ⁶² Tsa na, Piyer a yaw abāra ma dalamātagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tē ŋgwasa ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsāpawa Yesu aye, tē ŋgwasa ka Yesu ada tē kādāwa na. ⁶⁴ Tē mbuzaway na dāre ada ta tsātsahawa faya, tē gwadāway: «Nākar na, Kāriste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tē tsikaway wu siye hay haladzay hārwi mātsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dāre a tsādā na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tē vālaway wu a Mbēlom aye ta ndo mādzaŋgawa bazlam i Mbēlom mapala eye hay tē haya gār. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta tsātsah faya, tē gwadāy: «Nākar na, Kāriste dāw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbādāy faya, a gwadāy: «Kwa tadē na tsikakum bābay na, ka tāmumeye bay, ⁶⁸ ada tadē na tsātsah fakuma na, ka mbādūmenjeye faya bay. ⁶⁹ Ane tuk

na, sārūm ha kwa anāke Wawa i Ndo ma ndziye tē hālay i mānday i Mbēlom gādāŋ eye.»

⁷⁰ Tsa na, nōteye niye tebiye tē gwadāy: «Azlakwa nākar na, Wawa i Mbēlom dāw?»

Yesu a mbādāy faya, a gwadāy: «Bo kurom eye ka gwadūm neŋ neŋgeye.»

⁷¹ Tē tsāne andza niye na, tē gwad: «Ka pēlakweye na, sa mey. Bā bo kway eye ka tsānakwa wu neheye a tsik tē bazlam ŋgay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma dāba eye na, ndo niye hay tebiye tē lōtse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² Tē ndisl naha a dāma na, ta dazlay a mādāse parasay ka Yesu haladzay, tē gwad: «Nāmaa ndzay a gār a ndo nakay na, faya ma tsāviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadāy na: “Kā vālumay dzaŋgal a bāy i Roma bay” ada a gwad neŋgeye Kāriste, bāy bagwar eye.»

³ Pilat a tsātsah ka Yesu, a gwadāy: «Nākar na, bāy i Yahuda hay dedek dāw?»

Yesu a mbādāy faya, a gwadāy: «Nākar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwadāy a bagwar hay i ndo neheye tē vālaway wu a Mbēlom aye ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mānese nakē ma gāsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tē gwadāy ta magala: «Faya ma tsāviye tay ha ndo hay tē matātike ŋgay nakē a tātikawatay aye. A dazlay mēge andza niye na, ka dala i Galile. A hēhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kē ya ahaya kanāŋ anāke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷ Tə gwaday faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, neŋgeye andaya ma Zerzelem. Tsa na, Pilat a gwadatay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸ Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say məŋgatay a Yesu na, kwa anəke bay. A say na, Yesu m̄a gay masuwayaŋ ka təv ŋgay.

⁹ A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha dərma. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədan.

¹¹ Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsaday a Yesu ada tə ŋgwasa faya haladzay. Tə pa faya petekəd nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wuda bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta tərā ta dzam eye tuk.

Mata 27.15–26; Markus 15.6–15; Yuhana 18.39–19.16

¹³ Ma dəba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye.

¹⁴ A gwadatay: «Ka gəsumenew ndo nakay ka gwadum na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl bal

Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsūm faya parasay. ¹⁵ Herod Antipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweŋ nakə məkədə na aye

bay. ¹⁶ Hərwi niye, na ndəbiye na ta mandalaḅa ada na gəriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gərawatay ha ndo abəra ma danŋay nətə hərwi magurlom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədan, nətəye tebiye tə gwad: «Kəd na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tə gəs na hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ma wuzlahgama aye.

²⁰ A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa.

²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye! Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

²² Pilat a gwadatay mamahkar eye sa: «Neŋgeye a ge na, mənese waray? Neŋ na, na huta faya mənese nakə məkədə na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndəbiye na ta mandalaḅa na, ada na gəriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!» Tsiy mawude tay niye a gay zləm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a təma andza i ndo hay nakə a satay aye. ²⁵ A gəratay ha Barabas andza nakə a satay aye. Azlakwa dūh Barabas tə gəs na a danŋay na, hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vələtay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakə andza a sakum məgay aye!»

Tiye ha Yesu mata kədə na

Mata 27.32–44; Markus 15.21–32; Yuhana 19.17–27

²⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na mə dəma aye na, tə dza gər ka tsəved ta ndoweye andaya tə zalay Simon a maw abəra mə pesl. Neŋgeye na, ndo i

gəma i Siren. Sidzew hay tə gəs na tə gay kutoŋ ka məzle mayako niye mazləmbada eye hərwi ada mâ zla naha ma dəba i Yesu.

²⁷Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Nğwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi nğay. ²⁸Yesu a mbəda bo ka təv i nğwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadətay: «A nəkurom nğwas i Zerozelem hay, kâ tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Məŋgwese ka gər i nğwas neheye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰Ndo hay ta gwadeye a mahəmba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh nğaha may tey!”* ³¹Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako nğədiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

³²Ti ye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tə ge mənese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³Tə ndisl naha ka təv niye tə zalay Təv i Mətasli i Gər aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, ka təv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tə ge mənese aye dərma, nətə tə həlay i mənday, nənğed tə həlay i gula.

³⁴Yesu a gwad: «Bəba ga, pəsətay ha mənese tay hərwi wu nakə ta giye na, tə sər bay.»

Sidzew hay tə ge tsakwal ka peteked nğay hərwi məsəre ha peteked mamətsa eye na, a way. Tsa na, ta nğəna ha a bo peteked niye.

³⁵Ndo hay tebiye nətəye ka təv eye niye faya ta zəbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tə nğwasa ka Yesu, tə gwad: «Nənğeye na, kə təma tay ha siye i ndo hay sa na, mâ təma ha bo nğay tey. Tadə

kə ge nənğeye na, Kəriste, nənğeye nakə Mbəlom a zla na aye na, mâ təma ha gər nğay tey.»

³⁶Sidzew hay tə nğwasa ka Yesu dərma, ta həndzəd naha ka təv nğay tə vəlay wuye andaya guyakaka. ³⁷Tə gwaday: «Kə ge nəkar bəy i Yahuda hay na, təma ha bo yak aye tey!»

³⁸Ka mayako niye mazləmbada eye na, ta law naha faya palalam wuray zal ka gər i Yesu, tə watsa: «Nakay na, bəy i Yahuda hay.»

³⁹Ndo nətə mə walaŋ i ndo niye sulo tə ge mənese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsaday a Yesu. A gwaday: «Ka gwad nəkar na, Kəriste sa na, təma ha gər yak ada kâ təma may ha tey!»

⁴⁰Ane tuk na, ndo nənğed a may ha mənese a gwaday: «Ka sər Mbəlom təbədew? Nəkar anəke ta kədiye kar andza nənğeye dərma. ⁴¹Ane tuk na, i may ta kəd may na, təde bəna, ta kədiye may ka wu nakə ka gama lele bay aye. Nənğeye na, kə ge mənese kwa tsekwen bay.»

⁴²Tsa na, a gwaday a Yesu: «Pat nakə ka deyeweye andza bəy bagwar eye na, kâ mətəsa ga ha gər bay, dzala fagaya tey.»

⁴³Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəf faya na tsikakeye: Sər ha na, bəgom nakay ka ta ndzameye tə nəkar mə mbəlom.»

Məməte i Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴Ma giye mazlambar magər həpat, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁵Pat a ndərma da a təv eye. Tsa na, peteked nakə a nğəna ha ka bo abəra gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye a nğurada tsanğa ma wuzlah.

* 23:30 Oze 10.8. † 23:46 Dəmes hay 31.6.

46 Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «Bəba, na gər ha məsəfərə ge a həlay yak.†»

A tsik andza niye na, a mət tuk.

47 Bagwar i sidzew i Roma hay a ngatay a wu niye a ge bo aye na, a zambaday a Mbəlom, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo lele eye.»

48 Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətəgay. 49 Dzam i Yesu hay ta ngwas neh-eye tə payaw bəzay kwa abəra ma Galile aye nəteye malətsa eye dərənj faya ta zəbiye ka wu nakə ma giye bo aye.

Tə pa na mədahan i Yesu a tsəvay
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

50 Ndowne andaya tə zalay Yusufa. Nəngəye ngwalak i ndo. Nəngəye nəte mə walañ i ndo mäge sariya hay dərma. 51 Nəngəye na, kə ndza ta nəteye ka mäge bəbərək tay ada ka məsler tay niye tə ge aye na, kə ndza ta nəteye bay. Nəngəye na, ndo i gəma i Arimate. Gəma eye niye mə dəma na, Yahuda hay. Nəngəye faya ma həbiye Bəy i Mbəlom.

52 A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsətsah faya tsəved ka məzle mədahan i Yesu. 53 Pilat a vəlay tsəved ka mədahan i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahan i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. A mbəkwa na mədahan niye ta rəkwat. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahan dāda zuk bay. 54 Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo ada pat i mazəzukw bo ma dazleye.

55 Ngwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya

Yusufa a pa na mədahan i Yesu na, kəkay. 56 Tsa na, tə maw a mətəgay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurde hərwi mambədə ka mədahan i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukw bo na, ta zəzukw bo. Hərwi bazlam i Mbəlom m-pala eye a ge me mäge məsler pat i mazəzukw bo.

24

Yesu a lətsəw abəra ma tsəvay
Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

1 Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ngwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay. 2 Tə ndisl naha na, tə ngatay a bəber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədəngwala eye faya abəra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. 3 Tə fələkwa a dəma na, ta ngatay a mədahan i Bəy Maduweñ Yesu bay. 4 Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayanña ndo hay sulo ti yaw dzərik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dəv haladzay. 5 Tə ngatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadatay: «Ka pəlumeye ndo nakə nəngəye andaya tə dərə mə walañ i mədahan hay na, hərwi mey? 6 Nəngəye andaya kənan bay, kə lətsəw abəra ma mədahan. Wu nakə a tsikakum ahəl niye nəngəye ma Galile mba aye na, mā makumaw a mədzal gər. 7 A gwad na: “Kutonəñ neñ Wawa i Ndo na, t̄a vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazləmbada eye, ada kə hənə sulo ma mamahkar eye na, na lətsəweye abəra ma mədahan.”»

8 Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

9 Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye

a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nətə aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərma. ¹⁰ Mə walaŋ i ŋgwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ŋgwas neh-eye nətəye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

¹¹ Ane tuk na, ndo niye tə tsəne bazlam tay niye hay ta təkəratay aye na, ta təma bay, ta zəba faya andza bazlam i matərakahaŋ.

¹² Ane tuk na, Piyer a lətse a hway ka me tsəvay mata zəbaw. A ndisl naha ka me tsəvay na, a zəba dəre a tsəvay niye zərəd. A ŋgatay naha na, a rəkwat nakə tə mbəkwa ha Yesu aye dekdək. Tsa na, a mbəda gər a matəgay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbaəbəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Markus 16.12-13

¹³ Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaŋ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay İmayus aye. Gəma niye na, dərəŋ tsəfa ta Zerozelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerozelem na, ka giye ka tsəved bəre sulo. ¹⁴ Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nətəye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a həndzəd ka təv tay. Ti ye ka tsəved eye nətə. ¹⁶ Faya ta ŋgateye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka tsikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nətə mə walaŋ tay niye sulo aye na, məzele ŋgay Kəleyopas, a gwaday:

«Wu nakə a ge bo ma məhəne neh-eye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla daw?»

¹⁹ A mbəday faya, a gwaday: «Maa ge mey?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədew? Nəŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədaŋ eye ²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vəlay ha a Pilat, a gay sariya i məkədə. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.

²¹ Nəmaa dzala haəbe mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha İsrayel hay na, nəŋgeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom. ²² Sa tsa na, siye i ŋgwas neheye mə walaŋ may ta vələmay madzədzerə. Kə ma may ha hərbaəbəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədahaŋ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka təv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dəre. ²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə walaŋ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta na, andza i ŋgwas niye hay ta təkəramay aye. Ane tuk na, ta ŋgatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə də ha kurre na, a mbakum a mədzal gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sərüm təbədew, Kəriste ma diye a bəy ŋgay na, ma giye dərətsətseh haladzay təday.»

²⁷ Tsa na, a datay ha wu nakə tə tsik ka nəŋgeye mə Derewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə

derewel i Musa ada mede ha hus a derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved ngay. ²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwaday: «Kā ye a təv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dəre faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nəteye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mände wu mənday ta nəteye. A zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a ngənatay ha peŋ niye ada a vələtay. ³¹ Kwayaŋŋa dəre tay a həndək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dəre na, neŋgeye andaya ka təv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə walaŋ tay: «Ahəl nakə faya ma dakway ha Derewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dərev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tə lətse kwayaŋŋa ta mbəda gər a Zerzelem. Tə ndisl naha a wuzlah gay na, tə ndzay a gər a gawla i Yesu neheye kuro gər eye nəte aye tə siye i ndo mekeləŋ eye hay nəteye mahaya gər eye.

³⁴ Ndo niye hay tə ngatatay a ndo neheye sulo aye na, tə gwadatay: «Ta dedek Bəy Maduweŋ kway kə lətsew abəra ma mədahaŋ, Simoŋ kə ngatay!»

³⁵ Nəteye dərmaŋ ta təkəratay wu nakə a ge bo ta nəteye ka tsəved aye. Tə gwadatay: «Nəmaa ngatay a Yesu ada nəmaa sər na na, ahəl nakə a ngənamay peŋ aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walaŋ tay slekərtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mā ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ngay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neŋ dedək ngway bədaw? Tətalum fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərūm ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neŋ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ngay hay ada ka sik ngay hay. ⁴¹ Məŋgwese a rah a dərev i gawla ngay niye hay ada a gatay hərəbəkkə. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu mənday andaya fakuma daw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf məfəka eye nəte, tə vələy. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpəd kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahəl niye neŋ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə derewel i Musa, mə derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay ada mə derewel i Dəmes hay aye na, kutoŋ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a həndəkətatay ha mətsehe hərwi ada tə sər Derewel i Mbəlom. ⁴⁶ A gwadatay sa: «Wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, anaŋ: Kəriste na, ma ta giye dəretsətsəh, ada məhəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədatay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i məndzibəra hay tebiye tə gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom mā pəsatay ha mənese tay hay. Tə dzalay na, ma Zerzelem. ⁴⁸ Maa təra ndo i məhəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada

neŋ eye na sləraweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaŋ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ŋgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ŋgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ŋgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nətəye na, tə dəslay ha gər ada ta mbədə gər a Zerrozelem ta mənḡwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Ngwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzla6 haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaŋ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ŋgay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ŋgeweŋ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ŋgay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a dā ha Yesu Kəriste na, neŋgeye bazlam i Mbəlom, neŋgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neŋgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeŋ hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neŋgeye andaya. Neŋgeye na, ta Mbəlom ada neŋgeye na, Mbəlom. ² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neŋgeye andaya ta Mbəlom ³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na,

tə həlay ŋgay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neŋgeye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neŋgeye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoŋ ada ləvoŋ kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tā tsəne bazlam ŋgay ada tā dzala ha ka bazlam ŋgay. ⁸ Yuhana neŋgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neŋgeye a yaw na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedək eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa tadə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ŋgay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ŋgay, ane tuk na, ndo ŋgay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekeleŋ eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matəre wawa i Mbəlom hay. ¹³ Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ŋgway a vəlatay məsəfəre wedeye.

¹⁴ Neŋgeye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezeŋ ada ki yaw kə ndza mə walaŋ kway. Neŋgeye na, a gatay ŋgwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedək i Mbəlom. Nəmaa ŋgatay a məzla6 ŋgay. Maa vəlay məzla6 niye na, Mbəlom Bəba ŋgay. A vəlay na, a wawa ŋgay niye nəte aye.

¹⁵ Yuhana faya ma datay ha a ndo hay, a wuda kələrra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, neŋgeye anan. Ahəl niye na gwad

na: “Ndoweye andaya ma deyeweye ma dāba ga a ze ga, hārwi nenḡeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ḡwalak ḡgay, kə pa fakwaya ḡgama ada ma piye fakwaya ḡgama ḡgay huya. ¹⁷ Mbəlom a vəlakway bazlam ḡgay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ḡwalak ḡgay ta dedək ḡgay a vəlakway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸ Ndəray dāda kə ḡgatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ḡgay niye nətə aye mandza eye ka təv i bəba ḡgay aye, nenḡeye na, Mbəlom. Mbəlom nenḡeye kəkay na, ka bəzakway ha.

Bazlam nakə Yuhana madzəhuḡe ndo a yam a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tə slər ndo məvəlay wu a Mbəlom hay ta Levit hay ka təv i Yuhana mata tsətsehe faya: «Nəkər təday na, way?»

²⁰ Ti ye ta tsətsah faya na, ka kərah mambədatay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadətay: «Nenḡ na, Kəriste bay.»

²¹ Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ada nəkər na way? Nəkər na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye dāw?»

Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «A’ay.»

Ta tsətsah faya sa, tə gwadətay: «Nəkər na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye dāw?»*

Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «A’ay.»

²² Tə gwadətay: «Ada tebiye nəkər kəla na, way? Damay ha tey hārwi nəmaa ta tsikateye a ndo neheye tə

sləra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nəkər na, way?»

²³ Yuhana a gwadətay: «Nenḡ na, ndo nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik faya ahəl niye, a gwad ka nenḡ na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwerḡ fehe lele,

mā hədzak bay.†”»

²⁴ Mə walaḡ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaḡ tay.

²⁵ Ti ye naha tə gwadətay: «Tədə nəkər na, Kəriste bay, nəkər Eliya bay, nəkər ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhuḡiye tay ha ndo hay a yam na, hārwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbədatay faya, a gwadətay: «Nenḡ na, na dzəhuḡiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaḡ kurom ka sər um na bay. ²⁷ Nenḡeye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ḡgay məpəlay ha ləḡer i tahərak ḡgay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhuḡəwa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təḡaḡ i Mbəlom

²⁹ Tədə eye na, Yuhana a ḡgatay a Yesu faya ma deyeweye ka təv ḡgay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təḡaḡ nakə Mbəlom ma vəliye hārwi məpəsatay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye. ³⁰ Na gwad: “Ndo ma deyeweye ma dāba ga, nenḡeye a ze ga, hārwi nenḡeye na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye na, nenḡeye andaya.” Na tsik na, ka nenḡeye. ³¹ Nenḡ kurre na, nenḡeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, nenḡ na yaw na, madzəhuḡe tay ha

* 1:21 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

† 1:23 Ezay 40.3.

ndo hay a yam tsa, ada mædatay ha a Israyel hay hærwi ada tâ sær na.»

³² Yuhana a datay ha, a gwadatay sa: «Na ngatay a Mæsæfære i Mbælom faya ma mbæzlaweye abæra mæ mbælom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gær ngay. ³³ Ahæl niye na, nengeye way na, na sær ha zuk bay. Ane tuk na, Mbælom nakæ a slæra ga ahaya madzæhuþe ndo hay a yam aye na, a gweden: «Ka ta ngateye a Mæsæfære ma mbæzlaweye abæra mæ mbælom ma ndziye ka gær i ndo. Mata dzæhuþe tay ha ndo hay ta Mæsæfære Tsædanþa eye na, nengeye.» ³⁴ Ada neþ na, na ngatay, na da ha. Ta dedek nengeye na, Wawa i Mbælom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tædæ eye na, Yuhana ta gawla ngay hay sulo ti ye ka tæv eye niye sa. ³⁶ A ngatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i tæþan i Mbælom nakæ a væl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tæ tsæne andza niye na, tæ pay bæzay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zæba dære a dæba, a ngatatay faya ta pay bæzay. A tsætsah fataya, a gwadatay: «Ka pælum mey?»

Tæ gwaday: «*Rabi*, tæv yak nakæ ka ndzawa mæ dæma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza mægweþe «Miter»).

³⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Dumara, takwa, ka ngatumeye a tæv ga nakæ neþ na ndzawa mæ dæma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tæ ngatay a tæv nakæ nengeye mandza eye mæ dæma aye. Ti ye na, ma giye þære faþ. Tæ ndza ka bo dziye hus a hævad.

⁴⁰ Ndo næte mæ walaþ tay niye tæ tsæne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tæ pay bæzay a Yesu aye na, mæzele ngay Anþære. Nengeye malamar i Simon Piyer. ⁴¹ Anþære a ndzay a gær kurre na, a malamar

ngay Simon. A gwaday: «Næmaa ngatay a ndo nakæ Mbælom a pay dzagwa i bæy a gær aye.» Andza mægweþe, Kæriste.

⁴² A laka ha Simon ka tæv i Yesu. Tsa na, Yesu a zæba faya, a gwaday: «Nækar na, Simon, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza mægweþe Piyer†.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tædæ eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahæl nakæ faya ma diye na, a ndzay a gær a Filip, a gwaday: «Dara, peþ bæzay!» ⁴⁴ Filip nengeye na, ndo i gæma i Betesayda, gæma nakæ Anþære ta Piyer ti yaw abæra mæ dæma aye dærmak.

⁴⁵ Ma dæba aye na, Filip a ye a ndzay a gær a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakæ Musa a watsa faya mæ dærewel ngay ada ndo mæþe ha bazlam i Mbælom hay tæ watsa faya ahæl niye aye næmaa ngatay. Nengeye na, Yesu, ndo i gæma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abæra ma gæma i Nazaret daw?»

Filip a mbæday faya, a gwaday: «Dara, ka ngateye.»

⁴⁷ Yesu a ngatay a Nataniyel faya ma diye naha ka tæv ngay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakæ dedæn eye na, anan. Nengeye na, maraw me andaya faya kwa tsekwenþ bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsætsah faya, a gwaday: «Ka sær ga ha na, ma kækay?»

Yesu a mbæday faya a gwaday: «Ahæl nakæ Filip kæ zalakaw zuk bay aye na, na ngataka, nækar mæ bæzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwaday: «Miter, nækar na, Wawa i Mbælom, nækar Bæy bagwar eye i Israyel hay!»

† 1:42 Piyer: Tæ bazlam i Mere na, pælaf.

⁵⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hərwi na gwadaka na ŋgataka naha mə bəzay i gurov aye daw? Nəkar na, ka ta ŋgateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anan aye!»
⁵¹ Yesu a gwaday sa: «Sərum ha na, ka ŋgatumeye a magərmbəlom ma həndəkiye tuwan. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaweye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

2

Məbzəlmə gər i dahəlay ma gəma i Kana

¹ Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, məbzəlmə gər i dahəlay a ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma. ² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dərma.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu a gwaday a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndəv na, kəkay?»

⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga, wu nakə neŋ na giye na, mata tsikeŋ na, nəkar daw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwadatay a ndo i məsler hay: «Gum wu nakə ma tsikakum-eye tebiye.»

⁶ Ka təv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mbədawa a dəma yam ka məbere wu hay ada tə həlay andza nakə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dəma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwadatay a ndo i məsler hay: «Dum naha tədumaw yam, rahum ha a gah neheye tsesləsle tsesləsle.» Ndo i məsler niye hay ti ye tə tədaw yam. Tə rah ha a gah niye hay tsesləsle tsesləsle. ⁸ Yesu a gwadatay: «Anəke na, tədum yam nakay, zlumay naha a ndo mələvay

gər a magurlom, mɑ ndzaka na.» Ndo i məsler hay tə zlay naha yam niye.

⁹ Ndo mələvay gər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a tərə guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw məŋgay na, a sər bay. Ane tuk na, ndo i məsler neheye tə təd yam aye na, nəteye tə sər ha. Yesu a zalay a zal i dahəlay, ¹⁰ a gwaday: «Kwa way kə zalatay a ndo hay na, ma vəlateye guzom nakə a tsəhən aye təday. Ta sa haladzay na, ma vəlateye nakə a tsəhən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nakə lele eye wu yak hus anəke na, kəkay!»

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayan nakə Yesu a lah məge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlaḅ ŋgay. Hərwi niye gawla ŋgay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafernahum ta may ŋgay, ta malamar ŋgay hay ada ta gawla ŋgay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvalay wu a Mbəlom

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zerozelem. ¹⁴ A ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a ndo masəkəme ha sla hay, ta təḅan, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambəde suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərma.

¹⁵ Tsa na, a zla ləḅer, a slapa ha ka bo, a tərə ha mandalaḅa. A ye a həhar tay ha ndo niye hay abəra dərən, tə sla tay hay, ta təḅan tay hay tebiye abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A kwats ha suloy i

ndo mambəde suloy ka dala, a pay həlay a wu məpe wu tay niye hay. ¹⁶ A gwadatay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «Həlum wu kurom neheye abəra kanan! Kā tərūm ha gay i Bəba ga, gay i mäge tsakala mə dəma bay.»

¹⁷ Gawla ɲgay hay tə ɲgatay andza niye na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye a matayaw a gər. Tə watsa na, tə gwad: «Gay yak nakay na, na wuda na haladzay. Mədzal gər ga peteh, na pa na a dəma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka sliye faya mäge na, masuwayaɲ waray nakə ada nəmay nəmaa səriye ha ta vəlaka tsəved ka mäge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəzlum ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay. Ma məhəne mahkar na, na lətsiye ha ka mbəlom.»

²⁰ Tə gwaday: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka madəzle na, məve kuro kuro fad gər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma məhəne mahkar tsa na, ka dəzl na, kəkay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ɲgay.

²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsew abəra ma mədahaɲ aye na, bazlam ɲgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ɲgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye ada ka bazlam ɲgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu neɲgeye ma Zerrozelem ada neɲgeye mə magur-lom i Pak aye na, kə ge wu neh-eye a ge masuwayaɲ haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ɲgatay a masuwayaɲ niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mədzal gər ɲgay ka nəteye bay hərwı neɲgeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada neɲgeye na,

ndo məday ha wu nakə mə bo i ndo zezeɲ aye ka həlay təbey hərwı bo ɲgay eye a sər ha wu nakə mə dərev i ndo zezeɲ aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndowneye andaya məzele ɲgay Nikodem. Neɲgeye na, bagwar eye mə walaɲ i ndo neheye tə ləvawa Yahuda hay aye. Neɲgeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwaday: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedək, hərwı ndəray ma sliye faya mäge masuwayaɲ andza nakə ka ge aye bay tadə gədaɲ i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ndowneye kə wa bo wedeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwaday: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a hud i may ɲgay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Sər ha na, ta dzəhu6 kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay. ⁶ Ndo nakə ndo zezeɲ a wa aye na, ndo zezeɲ ɲgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ɲgway. ⁷ Bazlam nakə na gwadaka “wum bo masulo” aye na, mə gaka wadəɲ wadəɲ bay. ⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ɲgay eye, ane tuk na, a yaw məɲgay ada ma diye a ɲgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwaday: «Ada tebiye wuyə ma giye bo na, kəkay?»

* 2:17 Dəmes hay 69.10.

¹⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i Israyel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ngatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dəkum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka məndzibəra aye ka tənum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka tənumeye dāw?

¹³ «Ndəray dāda kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nəte ngweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dədəe ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərma^{*}, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wudā məndzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ngay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ngay ka məndzibəra na, hərwi ada mā ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay tā təma dūh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, bə sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka məndzibəra. Ane tuk na, ndo hay ta wudā dzaydzay niye bay. Nəteye ta wudā dūh na, ləvoŋ, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge

mənese na, a ma nay dəre a dzaydzay. Ma həndzədiye ta təv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ngay neheye a gawa lele bay aye na, mā zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay tā ngatay a wu neheye lele a ge aye, ada tā sər ha maa ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhubə ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhubəwə ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhubəwə ndo hay a yam dərma^k. A dzəhubəwə tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlov andaya haladzay ma təv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka təv ngay ada a dzəhubəwə tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a dangay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkədə wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta məndze tsədaŋŋa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka təv i Yuhana, ti ye naha tə gwaday: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhubəiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka təv ngay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə Mbəlom kə vəlay bay na, ndəray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadakum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, nā lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ngay ngway.

* 3:14 Məpesle 21.

Ane tuk na, dzam i zal i dahalay niye na, ma lætsiye slæp ka tsakay ngay ada ma piye zlæm ka bazlam ngay. Kæ tsæne bazlam ngay niye faya ma piye faya zlæm aye na, ma ngwasiye haladzay. Andza niye mængwese niye anæke na, i ga haladzay dærmak. ³⁰ Nængeye na, mâ sækah kame kame, neŋ na, na nækid.

³¹ «Ndo nakæ a yaw abæra mæ mbælom aye na, nængeye ka gær i ndo hay tebiye. Ndo nakæ nængeye ka mændzibæra aye na, nængeye ndo i mændzibæra ngway ada ma tsikiye na, ka wu i mændzibæra hay. Ane tuk na, ndo nakæ a yaw abæra ka tæv i Mbælom aye na, nængeye ka gær i ndo hay tebiye. ³² Ma tsikiye na, ka wu nakæ a ngatay ada a tsæne aye. Ane tuk na, wu nakæ a tsik aye na, ndæray ma tæmiye bay. ³³ NdoweYe ka tæma bazlam ngay nakæ a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakæ Mbælom a tsik aye na, dedek. ³⁴ Ndo nakæ Mbælom a slæraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbælom, hærwi Mbælom kæ rah ha ta Mæsæfære ngay. ³⁵ Bæba ngay a wudæ na wawa ngay ada kæ velay mælæve i bæy ngay. ³⁶ Ndo nakæ kæ dzala ha ka Wawa i Mbælom aye na, ma hutiyæ sifa nakæ ma ndæviye bay aye. Ndo nakæ a kærah mædzala ha ka Wawa i Mbælom aye na, ma hutiyæ sifa niye tæbey. Mevel i Mbælom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ngwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tæ tsæne, ndo hay tæ pay bæzay a Yesu ada a dzæhußawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedek eye na, Yesu a dzæhußawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzæhußawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ngay hay bæna, bo ngay eye bay.

³ Ahæl nakæ Yesu a tsæne wu nakæ Farisa hay tæ tsik faya na, a hæl bo abæra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴ Tsæved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahæl nakæ faya ma diye na, a ndisl a tæv aye andaya ka dala i Samari tæ zalay Sikar. Tæv niye na, bæse ta guvah nakæ Zakob a velay a wawa ngay Yusufa ahæl niye aye.* ⁶ Ada bædiyem nakæ Zakob a la ahæl niye andaya ka tæv aye niye.

Yesu a ndisl ka bædiyem niye na, ki ye gær, a ndza ka tsakay i bædiyem niye. Mændisle nakæ Yesu a ndisl naha ka tæv aye niye na, ma giye magærhæpat. ⁷⁻⁸ Ahæl nakæ gawla i Yesu hay ti ye mata sækæmaw wu mæday mæ walan gay na, ngwas i Samari wuray a ye naha mata tæde yam. A yaw na, Yesu a gwaday: «Tædæŋew yam nâ sa tey.»

⁹ Ngwas i Samari niye a gwaday a Yesu: «Na gwad nækar na, Yahuda hay bæda! Ada ka tsætsahiye yam ka neŋ ngwas i Samari na, kækay?» Ngwas niye a tsik andza niye na, hærwi Yahuda hay tæ dzawa gær a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Tædæ ka sær wu nakæ Mbælom ma væliye ada ka sær neŋ nakæ na tsætsah fakaya yam aye na, nækar düh ka tsætsahiye fagaya yam nakæ ma væliye sifa aye ada na vèlakeye.»

¹¹ Ngwas niye a gwaday faya: «Bæy ga, wu mætæde yam andaya fakaya bay ada bædiyem eye na, sidük tuk na, ka hutiyæ yam nakæ ma væliye sifa a ndo aye na, ma kækay? ¹² Maa lamay bædiyem nakay na, bæba tæte kway Zakob. Bo ngay eye kæ sa yam ma bædiyem nakay. Wawa ngay hay ta gænaw ngay hay ta sa yam ma bædiyem nakay dærmak. Ada nækar ka dzala na, ka ze na Zakob dæw?»

¹³ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Kwa way kæ sa yam nakay na, yam ma geye sa. ¹⁴ Ane tuk na,

* 4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

ndoweje kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ŋgəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

¹⁵ Ŋgwas niye a gwadāy: «Bəy ga, vəleŋ yam eye niye tey hərwi ada yam mâ geŋ sa bay ada nâ yaw dāda mətəde naha yam kanan sa bay.»

¹⁶ Yesu a gwadāy: «Do, pəla ahaya zal yak ada kâ yumaw kanan.»

¹⁷ Ŋgwas niye a mbədāy faya, a gwadāy: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwadāy: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedek. ¹⁸ Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedek.»

¹⁹ Tsa na, ŋgwas niye a gwadāy: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba tətə may Samari hay tə dəsławay ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv mədəsłay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwadāy: «Ŋgwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta dəsłay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gəma nakay dekdek kəgəbay ma Zerozelem dekdek tsa bay. ²² Nəkurom Samari hay ka sərūm wu nakə ka dəsłumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwi Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay. ²³ Ane tuk na, həlay eye ma deyeweye 6a həlay eye anan tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədan a ndo neheye a satay mədəsłay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedek eye na, ta dəsłay ha gər ta dedek Mbəlom ma pəliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbəlom na, məsəfəre. Hərwi niye ndo neheye ta dəsłay ha gər aye na, tâ dəsłay

ha gər na, ta dedek ada ta gədan i məsəfəre.»

²⁵ Ŋgwas niye a gwadāy: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dza-gwa i bəy a gər aye ma deyeweye (andza məgwədə Kəriste). Aza ki yaw na, ma dəkway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Neŋ nakə faya na tsikakeye me anəke, neŋ eye.»

²⁷ Ahəl nakə Yesu ta ŋgwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ŋgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ŋgwas niye na, a gatay hərbaəkka. Ane tuk na, ndəray kwa nəte mə walaŋ tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwadāy: «Ka pəla abəra ka ŋgwas eye mey?» kəgəbay «Ka tsikumeye me ta ŋgwas eye na, hərwi mey?» na, ndəray ka tsətsah faya bay.

²⁸ Ŋgwas niye a gər ha kalawah ŋgay ka bədiyem, a mbədə gər a walaŋ gay. A ye naha a gwadətay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zəbum ka ndo wuray anan eye təday, a pesleŋ na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye aye.»

³⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i ŋgwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaŋ gay, ti yaw ka təv i Yesu.

³¹ Ahəl nakə ŋgwas niye a ye a walaŋ gay aye, gawla i Yesu hay nəteye faya ta geye amboh a Yesu mâ nda wu mənday, tə gwadāy: «Miter may, nda wu mənday!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Wu mənday ga andaya nakə na ndiye, nəkurom ka sərūm bay.»

³³ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma giye na, ndəray kə zlayaw wu mənday kəla daw?»

³⁴ Yesu a gwadətay: «Wu mənday ga na, məge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada

mandəve ha məsler nakə a vələŋ a gwədəŋ ge aye. Matəra wu mənday ga na, neŋgeye.»³⁵ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye fad na, ta dziye wu mənday abəra ka dala.” Ane tuk na, neŋ dūh na gwaɗakumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə sla mədze.³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənday abəra ka dala aye na, ma hutiyə merəbe ŋgay ada ma hayay gər a wu mənday niye. Wu mənday na, andza məgwede ndo neheye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo mədze wu abəra ka dala na, ta ŋwasiye salamay.³⁷ Hərwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neŋged ma sləgiye, ndo neŋged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na, dedek.³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mənday nakə ka fətumay bay aye, ka təmumay a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərwi ŋgwas niye a datay ha parakka a gwadatay: «A pesleŋ wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Ndza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo.⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa.⁴² Ndo niye hay tə gwaday a ŋgwas niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ŋgay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha neŋgeye na, ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay dedek.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mäge məsler i bəy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile.⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ŋgay, a gwad: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ŋgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa dūh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə mənɟwese eye hərwi nəteye dərmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerozelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ŋgatay a wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbəda gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzom eye. Ndo mäge məsler i bəy bagwar eye wu-ray andaya, wawa ŋgay dəvats eye ma gəma i Kafernahum.

⁴⁷ A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda neŋgeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh tama a Kafernahum, ta mbələŋ ahaya wawa ga andaya dəvats eye faya ma mətiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayəŋ eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

⁴⁹ Ndo mäge məsler niye a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

⁵⁰ Yesu a gwaday: «Mbəda gər a mətəgay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mətəgay.

⁵¹ Ahəl nakə ndo niye faya ma diye a mətəgay, neŋgeye ka tsəved mba na, ndo i məsler ŋgay hay ti yaw, tə ŋgəlayaw gər həf ka tsəved tə gwaday: «Wawa yak kə mbəl!»

⁵² A tsətsah fataya, a gwadatay: «Wuye a gay ŋgama na, kəday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A gay ŋgama na, məvenəŋ ta bəre nəte i huwa.»

⁵³ A sər ha həlay niye na, tits həlay nakə Yesu a gwaday: «Wawa

yak ma mbəliye» aye. Tsa na, nenɣeye ta ndo i gay nɣay hay tebiye tɔ dzala ha ka Yesu.

⁵⁴Nakay na, masuwayan masulo eye nakə a ge ma Galile aye. A ge na, ahəl nakə a maw abəra ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbəl ha ndo wuray matəra eye ma Zerozelem

¹Ma dəba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hərwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye. ²Ma Zerozelem niye na, dəlɔv wuray andaya bəse ta Məged i Təbaŋ hay nakə ti yawa tay ha tɔ dəma a walaŋ gay aye. Tə zalay a dəlɔv eye niye tɔ bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dəlɔv niye na, galak andaya maŋgəna eye zlam. ³Ndo i dəvats hay haladzay tɔ hənawa mə dəma: Guluf hay, ndo matəra eye, ndo neheye sik tay maməta eye hay. [Ta həbawa yam nakə ma bəliye wekit wekit aye. ⁴Hərwi həlay eye andaya gawla i Mbəlom a mbəzlawaw, a bəlawə ha. Kə bəl ha na, ndo nakə kə lah kurre məkal ha bo a yam niye gawla i Mbəlom a bəl ha aye na, kə mbəl abəra ma dəvats nɣay. Kwa dəvats eye na, kəkay kəkay, ma mbəliye.]

⁵Mə walaŋ i ndo i dəvats niye hay na, ndoweye andaya kə ndza ma dəvats məve kuro kuro mahkar gər eye tsamahkar. ⁶Yesu a ndisl a tɔv i ndo i dəvats niye hay na, a nɣatay a ndo niye mahana eye ada a tsəne na, ndo niye kə ndza ma dəvats məve haladzay. A tsətsah faya, a gwaday: «A saka məmbəle daw?»

⁷Ndo niye dəvats eye a gwaday: «Ahəl nakə yam faya ma bəliye na, ndəray andaya məzle ga, məkele ga ha a dəma bay. Na gwad na dziye faya bo məkele ha bo a dəma na, ndo mekelən eye a lehen a dəma.»

⁸Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday: «Lətse, zla tɔv məhəne yak, do wu yak!»

⁹Kwayanŋa ndo niye a mbəl. A zla tɔv məhəne nɣay ada a pa bo ka mede.

Azлакwa bay, wu niye a ge bo na, pat i mazəzukw bo. ¹⁰Bəy i Yahuda hay tɔ nɣatay a ndo niye a mbəl eye faya ma zliye tɔv məhəne na, tɔ gwaday: «Bəgom na, pat i mazəzukw bo sa na, tsəved andaya məzle hubok pat i mazəzukwe bay.»

¹¹A mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo nakə a mbəl ga ha aye, a gwedən: “Zla tɔv məhəne yak do wu yak.”»

¹²Ndo niye hay ta tsətsah faya: «Ndoweye i nɣay way nakə ma gwadakeye: “Zla tɔv məhəne yak ada kə ye ha” pat i mazəzukw bo na, way?»

¹³Ane tuk na, ndo niye a sər ndo nakə a mbəl ha aye bay, hərwi Yesu ki ye nɣway abəra ka tɔv niye, kə gər tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴Ma dəba aye na, Yesu tɔ dza gər ta ndo nakə a mbəl ha aye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday: «Anəke na, ka mbəl tuk. Kə ge mənese sa bay. Ka ge mənese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakə a gaka aye.»

¹⁵Ma dəba eye ndo niye a ye, a gwadatay a bəy i Yahuda hay: «Maa mbəl ga ha na, Yesu.» ¹⁶Tsa na, bəy i Yahuda niye hay ta dazlay məgay sewed a Yesu hərwi nakə a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye.

¹⁷Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Bəba ga faya ma giye məsler na, pat pat ada neŋ na giye andza niye dərmaк.»

¹⁸Bəy i Yahuda hay tɔ tsəne bazlam i Yesu niye na, ta səkah ha mapəle tsəved məkəde na. A satay məkəde na Yesu na, hərwi a rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, dekdek bay. Ane tuk na, hərwi nakə a gwad Mbəlom na, bəba nɣay aye.

Andza mægweđe a ləva ha gər ɲgay ta Mbəlom.

Bəba Mbəlom kə vəlay gədanj a wawa ɲgay tebiye

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Sərum ha na, neɲ na sliye faya ka mäge wu tə həlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakə na ɲgatay Bəba ga a gawa aye. Wu nakə Bəba ga a gawa aye na, neɲ wawa ɲgay na giye dərmak. ²⁰ Bəba ga a wuđa neɲ wawa ɲgay, ada ma deɲeye ha wu nakə a gawa aye tebiye. Ma deɲeye ha məsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hərɓaɓəkka.

²¹ «Andza nakə Bəba Mbəlom a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahanj ada faya ma vəlateye sifa aye na, andza niye neɲ wawa ɲgay na vəliye sifa a ndo neheye a seɲ aye.

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ɲgay aye bay. Kə vəleɲ gədanj a həlay ga ka mäge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tā dəsleɲ ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəslay ha gər a neɲgeye Bəba Mbəlom aye. Tadə ndoweye kə dəsleɲ ha gər a neɲ wawa ɲgay bay na, kə dəslay ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərmak.»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə pay zləm a ba-zlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neɲgeye na, ɓa ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərum ha na, pat eye ma deyeweye, ɓa duh pat eye anaj ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahanj hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye. ²⁶ Mbəlom na,

gədanj ɲgay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəleɲ gədanj a neɲ wawa ɲgay ma vəliye sifa a ndo dərmak. ²⁷ Ada kə vəleɲ gədanj a neɲ wawa ɲgay mäge sariya ka ndo hay. A vəleɲ gədanj mäge sariya ka ndo hay na, hərwi neɲ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mâ gakum masuwayanj bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahanj neheye ma bəd ta tsəniye bədiday ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahanj. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ɲgwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahanj, ta hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ɲgwalak eye bay aye na, ta lətseweye abəra ma mədahanj i tay na, ta gəsiye tay a sariya. ³⁰ Neɲ na, na sliye faya mäge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsikenj aye ada sariya ga nakə na giye na, dedek hərwi na pəla na, wu nakə a yeɲ a gər a neɲ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedek bay.» ³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekeleɲ eye ada na sər ha ndo məhəle mbal ga na, ma həliye, ta dedek. ³³ Ka slərum ndo hay ka təv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedek eye. ³⁴ Neɲ na, na pa gər ka məhəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kə hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana na, a təra andza lalam nakə ta piye faya ako hərwi ada mâ dəkum ha dedek aye. Ma məndze tsakway na, ka təmum bazlam ɲgay ada ka ɲwasum hərwi dzaydzay ɲgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekeleɲ eye neheye a ze bazlam i

Yuhana nakə a tsik ta həliye mbal i gər ga aye na, anan̄. Neñ faya na tsikiye ka məsler nakə Bəba ga a vələñ a gwedeñ “ge” aye. Wu neheye faya ta bəziye ha maslərə ga ahaya na, Mbəlom dedək.

³⁷ «Ada Bəba ga nakə a slərə ga ahaya na, ma həliye mbal ga. Ane tuk na, ka tsənum bəđiday ñgay dāda bay ada ka ñgatumay dāda bay. ³⁸ Ka təmmum bazlam ñgay hay, ta ndza mə dərev kurom bay hərwi ka dzalum ha ka neñ wawa ñgay nakə a slaraw aye bay.

³⁹ «Ada nəkurom na, faya ka dzañgumeye Derewel i Mbəlom pat pat hərwi ka pum mədzał gər kurom na, ka gwadum ka hutumeye mə dāma sifa nakə ma ndəviye bay aye. Bazlam i Mbəlom neheye tə həl mbal na, i gər ga. ⁴⁰ Azlakwa dūh a sakum madayaw ka təv ga məhute sifa nakə dedək aye bay na, kəkay?»

⁴¹ Yesu a gwadətay: «Ka dzalum na, a señ ndo hay t̄a zembedeñ dāw? A'ay! Neñ na, mədzał gər ga a ye ka mazembede nakə ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye t̄əbey. ⁴² Ane tuk na, nəkurom na, andza neñ t̄əbey. Na sər ha ta dedək, ka wudum Mbəlom bay. ⁴³ Na yaw na, maa slərə ga ahaya na, Bəba ga Mbəlom ada ka wudum matəme ga bay. Ane tuk na, tadə ndo mekeleñ eye mā yaw ta gədañ ñgay na, ka t̄əmmumeye na. ⁴⁴ A sakum na, ndo hay t̄a zambadəkum. Duh Mbəlom nakə dedək eye na, ka wudum mazambaday bay. Ada tadə nəkurom andza niye dedək na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?»

⁴⁵ «Ane tuk na, k̄a dzalum na, na ta makumeye ha mənese kame i Bəba ga bay. Mata makum ha mənese na, Musa neñgeye nakə ka pum faya mədzał gər kurom aye.

⁴⁶ Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedək na, haḅe ka dzalum ha ka neñ, hərwi Musa a watsa na, ka neñ. ⁴⁷ Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

6

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

¹ Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, t̄ə zalay dəlov i Tiber dərmał. ² Ndo hay haladzay t̄ə paway bəzay. T̄ə paway bəzay na, hərwi nakə t̄ə ñgataway a masuwayan̄ neheye a gawa aye. Masuwayan̄ niye a gawa aye na, a mbəlawaya tay ha ndo i dāvats hay.

³ Yesu ta gawla ñgay hay t̄ə tsal a mahəmba, ti ye t̄ə ndza mə dāma. ⁴ Magurlom i Yahuda hay nakə t̄ə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew. ⁵ Yesu a zəba d̄əre na, a ñgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ñgay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka hutakwaweye məsəkəməw wu mənday d̄a məvəlatay a ndo neheye tebiye na, məñgay?»

⁶ Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mədzał gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷ Filip a mbəday faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar** sulo, kwa way ada mā huta tsekweñ tsekweñ bəbay na, ma slateye bay.»

⁸ Ndo mekeleñ eye mə walañ i gawla ñgay hay, məzele ñgay Añdərə malamar i Simon̄ Piyer, a gwaday: ⁹ «Wawa wuray anan̄ kanan̄ na, tapa i makwala andaya faya zlam t̄ə kələf hay sulo. Ane tuk

* 6:7 Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye merəḅe i ndo m̄əge məsler pat nate. Zəba mə Mata 20.2.

na, hārwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tã ndza tebiye ka dala.»

Ka tãv eye niye na, guzer an-daya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ŋgay hay ti ye, tã gwadatay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye tã ndza ka dala. Haslaka hay dekdek ta giye gwezem zlam.

¹¹ Ndo niye hay tebiye tã ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sisœ a Mbølom, a ŋgæna ha. A ŋgæna ha na, a vølatay a ndo niye hay mandza eye. A hæl kælef niye hay, a ge ha andza niye sa. Tã nda makwala niye tã kælef aye ka mærehe tay.

¹² Tã nda makwala niye tã rah lele na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hayumay gær a siye nakæ a zaw aye kwa tsekweŋ mâ dze bay.» ¹³ Tsa na, tã hayay gær a makwala nakæ a zaw abæra ka ndo neheye tã nda aye. Tã hayay gær na, a rah a gwan kuro gær eye sulo.

¹⁴ Ndo hay tã ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge nakæ a bæz ha gædaŋ i Yesu aye na, tã gwad: «Ndo nakay na, ndo mæde ha bazlam i Mbølom dedek. Nengeye na, ndo mæde ha bazlam i Mbølom nakæ tã tsik faya ahæl niye tã gwad ma deyeweye ka mændzibæra aye.»

¹⁵ Yesu a sær ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bæy ta gædaŋ na, a mbæda gær, a tsal ŋgway a tsa-holok niye sa. A tsal na, mahæŋgeye.

Yesu a ye ka gær i yam tã sik

Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

¹⁶ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tã mbæzla ka me i dælov. ¹⁷ Ti ye naha na, tã tsal a kwalalaŋ i yam, ta dazlay mætese a diye nenqed mede a gæma i Kafernahum. Ahæl nakæ faya ta diye na, hævad kæ ge fataya tsiy, ada Yesu kæ husa ka tãv tay zuk bay. ¹⁸ Dælov niye a dazlay mæbæle

haladzay wekit wekit hārwi mætasl a ge ta gædaŋ. ¹⁹ Ta ye ma giye kilomiter zlam kægabay mækwa na, tã ŋgatay a Yesu faya ma diye naha ka tãv i kwalalaŋ yam tay, ka gær i yam tã sik. Tã ŋgatay na, ta dzædzar haladzay.

²⁰ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Kâ dzædzarum bay. Nakay na, nen!»

²¹ Gawla ŋgay hay a satay mægæsai naha mæ hælai a kwalalaŋ i yam. Kwayaŋŋa kwalalaŋ i yam niye a husa dænuts ka me i dælov ka dala, ka tãv nakæ a satay mede a dæma aye.

Wu mændaŋ nakæ ma vøliye sifa aye

²² Tædœ eye na, ndo niye hay haladzay eye tã ze naha ma diye i dælov niye ta pæla Yesu. Ta sær ha na, kwalalaŋ i yam ka tãv eye niye na, næte. Tã sær ha na, Yesu kæ tsal a kwalalaŋ i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ti ye na, mahætay eye. ²³ Siye i ndo hay ti yaw tã kwalalaŋ i yam tay hay abæra ma gæma i Tiber, tã ndislew tã ndzay a gær a ndo hay ka me i dælov niye bæse ta tãv nakæ ndo hay tã nda wu mændaŋ mæ dæma aye, wu mændaŋ nakæ Yesu a zla a gay naha sisœ a Mbølom ada a vølatay a ndo niye hay aye. ²⁴ Ndo hay ta zæba dære na, Yesu andaya bay ada gawla ŋgay hay bæbay næteye andaya ka tãv niye bay na, tã tsal a kwalalaŋ i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pæle na Yesu.

²⁵ Ti ye tã huta na Yesu ka me i dælov niye ta diye nenqed. Ti ye tã gwaday: «Miter, ka ndislew kanaan na, sa kæday?»

²⁶ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Særum ha na, ka pælum ga na, hārwi nakæ ka ndayum wu mændaŋ ka rahum bæh bæh lele aye bæna, hārwi nakæ ka tsænum masuwayaŋ nakæ na giye a say mægwede mey na, ka

tsənum bay. ²⁷ Kâ gum mäsler hərwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum mäsler na, hərwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vəlakumeye. Na vəlakumeye na, hərwi Bəba Mbəlom kə vəleŋ gədaŋ ka mäge.»

²⁸ Ta tsətsah faya tə gwadəy: «Nəmaa giye na, mäsler waray nakə ma deyeye a gər a Mbəlom aye?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadəy: «Mäsler nakə a yay a gər a Mbəlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

³⁰ Tə gwadəy: «Kə ge andza niye na, nəmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bəzamay ha masuwayaŋ waray? Kəgəbay ka giye na, mäsler waray? ³¹ Hərwi ahəl niye bəba tətə kway hay ti yaw abəra mə Ezipt, nəteye mə makulkwandah na, tə nda wu mənday nakə a yaw mə mbəlom tə zalay *man* aye†. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: “Mbəlom kə vəlatay wu mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.‡”»

³² Yesu a mbədatay faya, a gwadəy: «Sərum ha na, wu mənday nakə ahəl niye Musa a vəlakum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedək bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vəlakuməweye abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedək aye. ³³ Hərwi wu mənday niye Mbəlom ma vəlakumeye na, neŋ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vəlatəye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

³⁴ Tə gwadəy: «Bəy may, vəlamay wu mənday niye huya tey.»

³⁵ Yesu a tsikatay parakka, a gwadəy: «Wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye na, neŋ. Ndəweye ki yaw ka təv ga ada kə dzala ha ka neŋ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. ³⁶ Ane tuk na, 6a na tsikakum ka ŋgatumeŋ ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷ Ndo neheye Bəba ga a vəleŋ tay ha aye na, ta deyeweye ka təv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka təv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. ³⁸ Hərwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka mäge wu nakə a yeŋ a gər a neŋ aye bay, ane tuk na, mäge mäsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁹ Mäsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vəleŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁰ Wu nakə a say a Bəba ga na, anaŋ: Ndo neheye ta zəba ka neŋ wawa ŋgay ada ta dzala ha fagaya aye na, tā huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neŋ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ.»

⁴¹ Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwadəy: «Neŋ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

⁴² Tə gwad: «Na gwad Yesu neŋgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ŋgay ta may ŋgay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwədə neŋgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

⁴³ Yesu a mbədatay faya, a gwadəy: «Gərum ha məse fagaya bazlam mə walaŋ kurom! ⁴⁴ Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndəweye ka təv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndəweye ka təv ga na, neŋ na ta mbəliye ha

† 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15, 31.

‡ 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4.

abəra ma mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁵ Ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: “Mbəlom neŋgeye ma ta datay ha bazlam ŋgay a ndo hay.”^S Ndoweये kə tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweये kə təv ga. ⁴⁶ Azlakwa andza məgwede ndəray dāda kə ŋgatay a Bəba ga bay, maa ŋgatay na, neŋ ndo nakə na yaw abəra ka təv ŋgay aye nəte ŋgweŋ.

⁴⁷ «Sərum ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah*, ada huya tə mət ŋgway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweये kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndoweये kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay t̄a huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəf faya wuway mə walaŋ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweये bo ŋgay ada ka ndayakweये na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, tadə ka ndayum bo ga, neŋ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴ Ndoweये kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ. ⁵⁵ Hərwi bo ga na, wu mənday nakə dedek aye ada bambaz ga na, wu məse nakə

dedek aye. ⁵⁶ Ndoweये ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mə neŋ ada neŋ na ndziye mə neŋgeye. ⁵⁷ Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada neŋ na ndziye huya na, hərwi neŋgeye. Andza niye ndoweये kə nda bo ga na, neŋgeye dərmak ma ndziye huya hərwi neŋ.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anaŋ: Neŋgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ŋgway. Ane tuk na, ndoweये kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahəl nakə neŋgeye faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i maduwule me ma gəma i Kafer-nahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərətay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ŋgay aye. Hərwi niye a gwadatay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw? ⁶² Tadə ka ŋgatamay a neŋ Wawa i Ndo faya na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadumeye kəkay?»

⁶³ Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədaŋ tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vələŋ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ kurom na, ta dzala ha ka neŋ bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha

faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya daf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye na gwadakum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya madayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ngay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslan ngay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Nəkurom dərmak a sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simon Piyer a gwaday: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vəlameye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way? ⁶⁹ Nəmay nəmaa dzala kar ha ada nəmaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsədanja Mbəlom a sləraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, neŋ bədaw? Ada azlakwa ndo nəte mə walaŋ kurom neŋgeye na, Fakalaw.»

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simon Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neŋgeye nəte mə walaŋ i ndo i maslan i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neŋgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

¹ Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkəde na.

² Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar. ³ Hərwi niye malamar ngay hay tə gwaday: «Do abəra kanaŋ do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nəteye tə ngatay a məsler nakə ka giye dərmak. ⁴ Tadə a say a ndoweye ndo hay tə sər na na, ma sliye faya məngehe na wu nakə ma giye bay.

Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tə sər kar ha.»

⁵ Malamar ngay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶ Yesu a gwadatay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. ⁷ Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay ta sliye faya mənakum dəre təbey. Ane tuk na, neŋ na, ta neŋeye dəre hərwi na gwadawa məsler tay nakə faya ta giye na, lele bay. ⁸ Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Neŋ na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

⁹ A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ngway ma Galile. ¹⁰ Malamar ngay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dərmak. A zəŋgal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ngaha bo.

¹¹ Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah ka ndo hay, tə gwad: «Neŋgeye i ngay tebiye na, mənngay?»

¹² Ndo hay haladzay tə kəd faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, neŋgeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye na, faya ma səpatiye tay ha ndo hay.» ¹³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴ Magurlom niye məzaw ngay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. ¹⁵ Bazlam ngay niye faya ma tətikatəye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbaəbəkka, tə gwad: «Ndo nakay kə dzanğa bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

16 Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeyə na, a yaw mə neŋ bay. A yaw mə Mbəlom neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. 17 Ndoweyə kə say mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəgəbay a yaw ma mədzal gər ga. 18 Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ŋgay aye na, a say ndo hay t̄a dəslay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay t̄a dəslay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, neŋgeye ndo i dedek. Neŋgeye na, maraw me andaya mə neŋgeye bay. 19 Na gwad maa vəlakum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bədaw? Ada ndəray kwa nətə mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkədə ga na, hərwi mey?»

20 Ndo hay ta mbəday faya a Yesu, tə gwadətay: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla daw? Mapəla tsəved məkədə kar na, way?»

21 Yesu a gwadətay: «Na ge masuwayaŋ nətə pat i mazəzukw bo na, a gakum hərbaəbəkka a nəkurom tebiye. 22 Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsəm tay ha wawa kurom hay. Maa dazlay mäge andza niye na, bəba tətə kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsawum wawa kurom hay pat i mazəzukw bo. 23 Ka dəsəm wawa pat i mazəzukw bo na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vəlakum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo dūh na, ka gum fagaya mevel na, hərwi mey? 24 Kā gum sariya ka ndo tə wu nakə ka ŋgatumay tə dərə aye tsa bay. Duh gum na, ta tsəved dedek eye.»

25 Siye i ndo i Zerozelem hay, tə gwadətay: «Ndo nakə ta pəla məkədə na aye na, neŋgeye bədaw? 26 Zəbum faya tey: Faya ma tsikiye me

parakka mə walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwadətay wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bəy kway hay tə sər neŋgeye Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweyə kəla daw? 27 Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bəna Kəriste ma deyeweyə na, a yaw məŋgay na, ndəray ma səriye bay. Ndo nakay a yaw məŋgay na, ka sərakwa.»

28 Andza niye, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mba, a tsik me ta magala, a gwadətay: «Ka sərum ga ha azlakwa daw? Neŋ na yaw məŋgay na, ka sərum ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gər bo ga bay. Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedek. Nəkurom ka sərum na bay. 29 Neŋ na, na sər na hərwi na yaw na, abəra ka təv ŋgay ada maa sləra ga ahaya na, neŋgeye.»

30 Andza niye, ta pəla tsəved məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ŋgay aye kə ndisl a dəma zuk bay. 31 Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə gwadətay: «Ndo nakay ma giye na, Kəriste. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweyə ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay daw?»

A satay a Farisa hay məgəse na Yesu

32 Farisa hay tə tsəne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tə məsəsəkwe aye. Nətəye ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay tə haya gər, tə slər sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye hərwi ada t̄a ye, t̄a gəsaw Yesu.

33 Yesu a ŋgatay andza niye na, a gwadətay: «Neŋ andaya ka təv kurom ma məndze tsekweŋ mba. Tsa na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. 34 Ka ta pəlumeyə ga ada ka ta hutumeyə ga bay hərwi ka slumeyə faya mede

a tɔv nakə neŋ na diye a dɔma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsətsah mə walaŋ tay, tɔ gwad: «Ma diye na, a ŋgay nakə ada ka slakweye faya məhute na bay aye. Ma diye na, a walaŋ i Yahuda neheye nəteye mandza eye mə walaŋ i Gərek hay aye kəla dāw? Ada ma ta tətikateye a Gərek hay kəla dāw? ³⁶ Bazlam ŋgay niye a gwad: “Ka ta pəlumeye ga, ada ka ta hutumeye ga bay hərwi ka slumeye faya mede a tɔv nakə neŋ na diye a dɔma aye bay.” A tsik andza niye na, andza məgwedə mey?»

Yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandəve i magurlom na, pat nakə bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lətse, a tsik me ta mag-ala, a gwad: «Tadə ndoweye yam a gay na, mā yaw ka tɔv ga mā sa. ³⁸ Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, “yam nakə ma vəliye sifa aye ma ŋgəziye wad wad mə dərev ŋgay” andza nakə tɔ watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Məsəfəre i Mbəlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyə Məsəfəre niye. Ahəl nakə Yesu a tsik andza niye na, Məsəfəre ki yaw zuk bay hərwi Yesu kə tsal a tɔv nakə Mbəlom ma dəslay ha gər aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tɔ tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, siye i ndo hay tɔ gwad: «Ta dedək ndo nakay na, ndo mādə ha bazlam i Mbəlom nakə faya ka həbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tɔ gwad: «Nəŋgeye na, Kəriste!» Ane tuk na, siye hay tɔ gwad sa: «Kəriste na, ma deyeweye abəra ka dala i Galile dāw? ⁴² Tɔ watsa mə Derewel i Mbəlom

na, tɔ gwad Kəriste ma deyeweye na, abəra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gəma nakə Davit a ndzawa mə dɔma aye.*»

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hərwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a satay məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kwa nəte kə lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta tɔma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəsly ha gər a Mbəlom hay, tɔ maw ka tɔv i bagwar hay i ndo neheye tɔ vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay. Anəke tɔ maw na, ndo neheye ta tsətsah fataya, tɔ gwadatay: «Ka gəsəməw Yesu bay na, hərwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsəpe gay i mədəsly ha gər a Mbəlom niye hay ta mbədatay faya, tɔ gwadatay: «Ndəray kə tsik me dāda andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tɔ gwadatay: «Nəkurom dərma ka səpat kurom dāw? ⁴⁸ Ka ŋgatəməw a ndəray mə walaŋ may bəy i Farisa hay ada mə walaŋ i bəy hay i ndo neheye tɔ vəlaway wu a Mbəlom aye hay kə dzala ha ka ndo niye dāw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kəriye hay, tɔ sər bazlam i Musa mapala eye bay. Nəteye na, Mbəlom kə vəlatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem nəŋgeye nəte mə walaŋ i Farisa niye hay dərma. Nəŋgeye ndo nakə a ye ka tɔv i Yesu ahəl niye aye. A gwadatay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məgay sariya a ndo andza niye kəriye tsa bay. Tsanakwa wu nakə ma tsikiye ada wu nakə a ge aye təday.»

⁵² Ta mbəday faya, tɔ gwad: «Nəkar na, ndo i Galile dərma dāw? Dzəŋga bazlam i Mbəlom lele

* 7:42 Zəba ma 2 Samuyel 7.12; Dəməs hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

taday ada ka sariye ha na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom kwa næte ma deyeweye abæra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsæne andza niye na, a ye ngway a mætagay.

8

Ngwas nakæ a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahæmba i Tetædæz. ² Ta mekedæ pærik na, a mbædawa gær a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A ye naha a ndza ka dzanğa. Ndo hay haladzay ti ye naha ka tæv ngay. Tsa na, a dazlay a matætikatay.

³ Ahæl nakæ faya ma tætikateye a ndo hay aye na, ndo mædzanğawa bazlam i Mbælom mapala eye ta Farisa hay tæ gæs ay naha ngwas wuray tæ tatsa na ka mæge madama. Tæ gæs naha, tæ lætse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tæ gwaday a Yesu: «Miter, ngwas nakay tæ tatsa na na, nenğeye faya ma giye madama. ⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gær a slala i ngwas andza nakay na, kædum na tæ kwar. Ada nækar ka gwad faya na, kækay?»

⁶ Tæ tsikay andza niye na, mæhæle faya abæra suwat hærwi ada mæhute faya mænese.

Ane tuk na, Yesu a tsæne andza niye na, a ræh gær ngay ka dala. A pa bo ka mæzehe ka dala ta wur hæl ay. ⁷ Ndo neheye na, næteye ta tsætsahiye faya huya. Hærwi niye Yesu a lætse, a gwadatay: «Mæ walañ kurom nakay ndo nakæ dæda kæ ge mezeleme bay aye mâ lahay ha mækalay kwar tæday.»

⁸ Tsa na, Yesu a ræh gær ka dala sa. A ma ka mæzehe ka dala.

⁹ Tæ tsæne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tæ gæd næte ta næte. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ngwas niye tæ ze naha sulo tsiy. Ngwas niye malætse eye huya kame i Yesu. ¹⁰ Yesu a lætse,

a gwaday: «Ngwas nakay, ndo neheye tæ gæsa kar ahaya na, næteye mænğay? Ndæray kæ gæs kar ta sariya bay sadzæk daw?»

¹¹ Ngwas niye a mbæday faya, a gwaday: «A'ay bæy.»

Yesu a gwaday: «Neñ bæbay na, sariya ga ma gæsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kæ ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakæ ma dæviye ka mændzibæra aye

¹² Ma dæba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadatay: «Neñ na, dzaydzay nakæ ma dæviye ka mændzibæra aye. Ndowe ye kæ peñ bæzay na, ma ndziye ma lævon sa bay, ma hutiye dzaydzay, dzaydzay nakæ ma væliye sifa a ndo hay aye.»

¹³ Farisa hay tæ gwaday: «Nækar na, bo yak eye ka hæl mbal i gær yak eye tsa daw? Bazlam yak nakæ ka tsik aye na, dedek bay.»

¹⁴ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Kwa neñ eye na hæl mbal i gær na, wu nakæ na tsik aye na, dedek. Hærwi na sær tæv nakæ na yaw abæra mæ dæma aye ada tæv nakæ na diye a dæma aye. Ane tuk na, nækurom na, tæv ga nakæ na yaw abæra mæ dæma aye ada tæv nakæ na diye a dæma aye na, ka særum bay.

¹⁵ Nækurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i mændzibæra hay. Neñ na, na giye sariya a ndæray tæbey. ¹⁶ Kwa tadæ na giye sariya bæbay na, sariya ga na giye ta tsæved eye. Hærwi na giye sariya na, mahægeye bay. Næmaa giye na, ta Bæba ga. Maa slæra ga ahaya na, nenğeye. ¹⁷ Mawatsa eye mæ bazlam kurom mapala eye na, a gwad: «Tadæ ndo hay sulo bazlam tay kæ ge næte na, wu niye na, dedek.*» ¹⁸ Andza niye, neñ na, na tsikiye ka bo ngway ada Bæba nakæ a slæra ga ahaya ma tsikiye ka neñ.»

* 8:17 Zæba mæ Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

19 Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Bəba yak eye na, mənğay?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ka sərūm ga ha bay ada ka sərūm Bəba ga bay. Tadə ka sərūm neŋ na, ka sərūmeye Bəba ga.»

20 Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahəl nakə faya ma tətikateye bazlam ŋgay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Neŋgeye mandza eye ta təv nakə tə pawa a dəma wu kəriye a Mbəlom aye. Ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ŋgay eye kə sla zuk bay.

21 Yesu a gwadətay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, ka mətūmeye mə mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.»

22 Yahuda hay tə gwad mə walaŋ tay: «A gwad ka slakweye mede a təv nakə ma diye a dəma aye bay na, ma kədiye bo ŋgay kəla daw?»

23 Yesu a gwadətay: «Nəkurom ka wum bo na, ka məndzibəra. Neŋ na yaw na, mə mbəlom. Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay. Ane tuk na, neŋ na, ndo i məndzibəra təbey. 24 Hərwi niye na gwadəkum na: “Ka mətūmeye mə mezeleme kurom.” Kə ge ka dzalum ha neŋ ndo nakə neŋgeye aye bay na, ta dedək ka mətūmeye mə mezeleme kurom.»

25 Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahəl nakə na dazlay mətsikakum bazlam ga aye.

26 Wu andaya haladzay mətsike ka gər kurom ada sariya ma gəsiye kurom tə wu niye hay. Ane tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedək ada wu nakə na tsikateye a ndo hay aye, maa tsikenj na, neŋgeye.»

27 Yesu a tsikatay ka Bəba Mbəlom na, nəteye ta tsəne bay.

28 Yesu a gwadətay sa: «Ka lətsūm ga ha, ka kədūm neŋ Wawa i Ndo na, neŋ ndo nakə neŋgeye aye ka sərūmeye ha. Ka sərūmeye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsikenj aye dəkdek tsa. 29 Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye tə neŋ. Kə gər ga ha mahəgeye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

30 Kwayaŋna ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

31 Yesu a gwadətay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərūmeye gawla ga hay ta dedək. 32 Andza niye ka sərūmeye dedək. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedək.»

33 Tə tsəne andza niye, ta mbəday faya, tə gwadəy: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmaweye abəra ma beke na, kəkay?»

34 Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme. 35 Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa, neŋgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. 36 Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərūmeye beke hay sa bay. 37 Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlumeye tsəved ka məkəde ga hərwi ka kərahum bazlam ga. 38 Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

39 Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadətay: «Tadə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gumeye andza Abraham bədaw?»

⁴⁰ Neñ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mā ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlumeye tsəved məkədə ga. Abraham na, neñgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwadāy: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəfe ñgweñ.»

⁴² Yesu a gwadāy: «Tədə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudumeye ga. Hərwi neñ na, na yaw mə Mbəlom ada neñ kanəñ na, hərwi ñgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neñgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər məge na, wu nakə bəba kurom a wuda aye. Neñgeye ndo məkədə ndo kwa anəke bay. Neñgeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə neñgeye bay. Maraw me na, wu ñgay hərwi neñgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neñgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neñ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neñ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walañ kurom ma gwadiye ka neñ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwadāy a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neñ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədəsleñ ha gər bay. ⁵⁰ Neñ na, na dəslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədəsleñ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, neñgeye. ⁵¹ Ayaw! Sərum ha na, tədə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwadāy: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dāda bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham dāw? Neñgeye na, kə mət ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərmak. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tədə neñ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geñeye ñgama bay. Maa dəsleñ ha gər na, Bəba ga. Neñgeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sər na bay. Neñ na, na sər na. Tədə na gwadāwa na sər na bay na, neñ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neñ faya na rəhay ha gər a bazlam ñgay. ⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ñgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ñgay kə ñgwasə. Abraham a ñgatay a pat eye na, mənğwese kə rah a dərev ñgay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwadāy: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zləm zuk bay tuk na, ka ñgatayaw a Abraham aye na, mənğay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Ayaw! Sərum ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neñ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane

tuk na, Yesu a ngaha bo, ada a gəɗaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

¹ Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ngatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye.

² Gawla i Yesu hay tə ngatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ngay ngway tsukuɗu hərwi mezeleme i bəba ngay hay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ngay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ngay wal bay. Neŋgeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ngatay a gəɗaŋ i Mbəlom nakə ma giye bo tə neŋgeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kutoŋ ka gakweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neŋ andaya ka məndzibəra mba aye na, neŋ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesleɓ ka dala, a hələɓ bətekwew tsekwen ta slesleɓ ngay niye. Tsa na, a ndaɗ, a faɗay ka dəre i guluf niye. ⁷ A gwadāy: «Do ta bara dəre a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Masləra eye».

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dəre ngay. A maw na, a ngatay a dəre tuk.

⁸ Ndo i məged ngay hay ta ndo neheye tə ngataway ka tsəved faya ma rəkiye na, tə gwad: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsəved a rəkawa aye bəɗaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedek, neŋgeye.»

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye bay. Ane tuk na, a ndzəkɪt bo neŋgeye.»

Ndo niye a gwadāy: «Neŋ eye dedək ngway.»

¹⁰ Ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Dəre yak a həndək na, ma kəkay?»

¹¹ A mbədatay faya, a gwadāy: «Ndo nakə tə zalay Yesu aye a hələɓ bətekwew tsekwen, a fedəŋ ka dəre ada a gwedeŋ: “Do a dəlov i Silowe ta bara dəre mə dəma.” Tsa na, na həl bo na ye. Na ye naha, na bara dəre ga na, dəre ga a həndək, na ngatay a dəre!»

¹² Ta tsətsah faya sa, tə gwadāy: «Ndowne niye anəke neŋgeye məngay?»

A mbədatay faya, a gwadāy: «Neŋgeye ka waray na, na sər bay.»

¹³ Ma dəba aye na, ti ye ha ndo niye dəre ngay a həndək aye ka təv i Farisa hay. ¹⁴ Azlakwa Yesu a hələɓ bətekwew ada a həndəkay na dəre a guluf niye na, pat i mazəzukuw bo i Yahuda hay. ¹⁵ Hərwi niye Farisa hay, nəteye dərmak ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Dəre yak a həndək sadzək na, ma kəkay?»

Ndo niye a gwadāy: «Yesu a fedəŋ bətekwew ka dəre ada na bara dəre. Tsa na, na ngatay a dəre tuk.»

¹⁶ Siye hay mə walaŋ i Farisa hay, tə gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakə a ge məsler pat i mazəzukuw bo aye. Ka rəhay ha gər təbey.»

Ane tuk na, ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay tə gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya məge slala i masuwayaŋ nakay na, ma kəkay?»

Mə walaŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nəteye mawuna eye.

¹⁷ Farisa niye hay ta tsətsah ka ndo niye dəre ngay a həndək aye sa, tə gwadāy: «Ada nəkar ka gwad ka

ndo niye a händəkaka ha däre aye, nengeye na, way?»

A mbədatay faya, a gwadatay: «Nengeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.»

¹⁸ Ndo niye a ndzawa ahəl niye guluf eye ada anəke däre ngay ka händək na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hərwi niye tə zalay a bəba ngay ta may ngay hərwi matsətsehe fataya. ¹⁹ Ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Nakay na, wawa kurom dedek daw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na, dedek daw? Ada anəke a ngatay a däre na, ma kəkay?»

²⁰ Bəba ta may i ndo niye ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəmaa sər ha ta dedek nengeye na, wawa may ada nəmaa wa na guluf eye. ²¹ Ane tuk na, wu nakə a təra tə nengeye ada anəke a ngatay a däre tuk aye na, nəmaa sər bay. Ndo nakə a händəkay na däre aye na, nəmaa sər wal bay. Tsətsahum ka bo ngay eye. Nengeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambədakum ka bazlam nakə ka tsətsahumeye faya aye.»

²² Tə tsik andza niye na, hərwi ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay. Hərwi 6a bagwar i Yahuda hay ta 6ar bazlam nətə. Ndo nakə kə gwad Yesu na, nengeye Kəriste na, tə həhara ahaya abəra mə gay i maduwule me tay. ²³ Hərwi niye ta mbəday faya bay. Ane tuk na, tə gwad: «Nengeye wawa eye sa bay, tsətsahum ka bo ngay eye.»

²⁴ Farisa hay tə zalay a ndo niye däre ngay a händək aye masulo eye sa, tə gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbəlom, hərwi nəmaa sər ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵ A mbədatay faya, a gwadatay: «Nengeye ndo i mezeleme, na sər bay, ndo i mezeleme bay na sər bay. Ane tuk na, wu nakə na sər aye na, ha6e na ndzawa na, guluf eye, anəke na, na ngatay a däre.»

²⁶ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ngatay a däre na, a ge ka nəkar na, kəkay? A händəkaka ha däre yak na, kəkay?»

²⁷ A mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na təkərakum tsiy, ka wudum məpay zləm bay. A sakum mətsəne sa na, hərwi mey? A sakum matəre gawla ngay hay dərma kəla daw?»

²⁸ Tə tsəne andza niye na, tə tsaday pələslesle. Tə gwaday: «Gawla i ndo niye na, nəkar! Nəmay na gawla i Musa hay. ²⁹ Nəmaa sər Mbəlom a tsikay me ahəl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye düh a yaw mənngay na, nəmaa sər na bay.»

³⁰ Ndo niye a mbədatay faya, a gwadatay: «Wu nakə na tsəne aye na, a gej hər6abəkka! Ndo nakə a händəkenj na däre aye ka gwadum ka sərüm təv ngay nakə a yaw abəra mə dəma aye bay na, kəkay! ³¹ Ka sərakwa ha Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zləm kwa a way ka rəhay ha gər ada faya ma giye wu nakə a say aye. ³² Dada ndəray kə tsəne ta händəkay na däre a ndo nakə tə wa na guluf eye bay. ³³ Tadə ndo nakay a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom bay na, ma sliye faya məge wuray bay.»

³⁴ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar kwa ahəl nakə tə wa kar aye na, nəkar mə mezeleme. A saka matətikamay dərma daw?»

Tsa na, ta həhar na abəra mə gay i maduwule me.

³⁵ Yesu a tsəne ta həhar na ndo niye a händəkay na däre aye abəra mə gay i maduwule me na, a pa bo ka mapəle na. A huta na ndo niye na, a gwaday: «Ka dzala ha nej Wawa i Ndo daw?»

³⁶ Ndo niye a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Bəy Maduwej ga, Wawa i Ndo nakə a sej na dzaliye ha faya aye na, way. Dej ha tey.»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka ngatay. Nengeye nakə faya ma tsikakeye me anəke aye.»

³⁸ Ndo niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dəkway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹ Yesu a gwad: «Na yaw ka mändzibəra na, hərwi manğəne tay ha ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom abəra ta ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom bay aye. Ada ndo neheye tə ŋgatay a dərə bay aye na, ta ŋgateye a dərə, ndo neheye tə ŋgatay aye na, ta təriye guluf eye hay.»

⁴⁰ Farisa niye hay ka təv ŋgay aye tə tsəne na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar ka gwad nəmay na, guluf eye hay dərma daw?»

⁴¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə nəkurom guluf eye hay na, habə ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadum düh na, nəkurom guluf eye hay bay sa na, hərwi niye ka ndzumeye huya mə mezeleme.»

10

Ndo matsəkure təbaŋ lele eye

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə fələkwa a gay i təbaŋ ta maged bay, a fələkwa ta təv mekeleŋ eye wal na, neŋgeye məkal ada ndo mabuwe tay ha təbaŋ hay. ² Ane tuk na, ndo nakə ma fələkwiye ta maged aye na, neŋgeye ndo matsəkure təbaŋ hay.

³ «Ndo matsəpe maged i gay i təbaŋ hay ka həndək na maged a ndo matsəkure təbaŋ hay na, ma fələkwiye a dəma. Kə fələkwa a dəma na, ma zaliye a təbaŋ ŋgay hay ta məzele. Ta tsəne məzele tay na, ma pəla tay ahaya abəra.

⁴ Kə pəla tay ahaya abəra tebiye na, ma ndzateye kame. Kə ndzatatay kame na, ta pay bəzay hərwi tə sər bədiday ŋgay. ⁵ Ane tuk na, ndo nakə tə sər na bay aye na, ta pay bəzay bay. Ta pay bəzay bay na, hərwi tə sər bədiday ŋgay bay.»

⁶ Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakə Yesu a say mətsike aye na, ta tsəne bay.

⁷ Hərwi niye Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, maged i gay i təbaŋ hay na, neŋ. ⁸ Ndo neheye tə leheŋew madayaw aye nəteye na, məkal hay, ndo mabuwe ndo hay. Təbaŋ hay ta piye zləm ka bazlam tay bay. ⁹ Neŋ na, maged. Ndoweye kə fələkwa tə neŋ na, na ta təmiye ha. Neŋgeye na, ma sliye faya məfələkwe a gay ada ma deyeweye abəra andza nakə a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutiyeye wu mənday. ¹⁰ Məkal ma deyeweye i ŋgay na, hərwi məkəle təbaŋ hay, məkədə tay ha ada hərwi mənese tay dəkdek tsa. Neŋ na yaw na, hərwi ada ndo hay tā huta sifa. Sifa niye ta hutiyeye na, ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ «Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Ndo mətsəkure təbaŋ ta lele eye na, neŋgeye maləva bo eye məvəle məsəfəre ŋgay hərwi təbaŋ ŋgay hay. ¹² Ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, neŋgeye ndo mətsəkure wu ta lele eye bay. Kə ŋgatay a kəra i pesl faya ma deyeweye ka təbaŋ hay na, ma huye ma gəriye tay ha təbaŋ hay. Kəra i pesl niye ma həhariye tay ha təbaŋ niye hay ma gəsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a təv eye. A ge andza niye na, hərwi təbaŋ niye na, i ŋgay bay. ¹³ Andza niye, ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, ma gateye gər a təbaŋ hay lele bay.

¹⁴ «Neŋ na, ndo mətsəkure təbaŋ hay ta lele eye. Na sər tay ha təbaŋ ga hay, nəteye dərma tə sər ga ha.

¹⁵ Andza nakə Bəba ga a sər ga ha andza neŋ na sər Bəba ga aye. Ada na vəliye məsəfəre ga hərwi təbaŋ ga hay. ¹⁶ Təbaŋ ga mekeleŋ eye hay nəteye andaya ma zləget nakay bay, nəteye ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateye gər ka təv ga

dərmak. Ta tsəniye na, bədiḏay ga. Ta dzapiye ka təv ma nəte eye, ndo mətsəkure tay ha na, nəte dərmak.

¹⁷ «Bəba ga a wuda ga. A wuda ga na, hərwi nakə neŋ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiyə na məsəfəre ga sa. ¹⁸ Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədaŋ bay. Mata vəle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gədaŋ andaya məvəle ha məsəfəre ga ada gədaŋ andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedeŋ ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ŋəna. ²⁰ Ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Ma giye na, fakalaw mə bo ŋgay! Ka pakweye zləm a bazlam i gər mavuwe na, hərwi mey?»

²¹ Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «Ndo nakə fakalaw mə bo ŋgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya məhəndəkay na dəre a guluf daw?»

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

²² Ahəl niye na, Yahuda hay tə pa magurlom i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə ma ha ka mbəlom ma Zerozelem aye sa. Tə hatsawa magurlom niye na, ka məve. Tə hatsawa na, ahəl i mətasl. Anəke na, həlay i məhetse magurlom niye kəsla tuk. ²³ Pat wuray na, Yesu andaya mə magurlom niye dərmak faya ma həhaliye. Faya ma həhaliye na, mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay mazambal i Salomon ge aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tə lawara na Yesu, tə gwaday: «Tadə nəkar Kəriste na, tsikamay parakka. Nəmaa həbiye nakə ada ka tsikam-eye na, hus kəday?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay.

Məsler nakə faya na giye na, na ge na, ta gədaŋ i Bəba ga. Mata bəzakum ha neŋ way na, məsler nakə faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom ka dzalum ha bay, hərwi nəkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zləm a bazlam ga andza təbən neheye ta pay zləm a ndo mətsəkure tay ha aye. Na sər tay ha ada nəteye ta peŋeye bəzay dərmak. ²⁸ Na vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəteye na, dāda ta mətiye bay ada ndəray ma sliye faya mabuwe tay ha abəra mə həlay ga bay. ²⁹ Bəba ga a vəleŋ tay ha a həlay ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndəray ma sliye faya mabuwe wuray abəra mə həlay i Bəba ga bay. ³⁰ Bəba tə neŋ na, nəmay nəte.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə həl kwar a həlay, a satay məkəde na tə kwar sa. ³² Yesu a gwadatay: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gədaŋ i Bəba ga ada ka ŋgatumay tə dəre kurom. Mə walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum məkele ga tə kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbəday faya tə gwaday: «Nəmaa kədiye kar tə kwar dūh na, hərwi məsler lele eye nakə ka giye aye bay. Nəmaa kədiye kar tə kwar na, hərwi ka tsalay ka gər a Mbəlom. Nəkar na, ndo zezeŋ tuk na, ka gwad nəkar Mbəlom na, ma kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mawatsa eye mə derewel kurom na, Mbəlom a gwad: “Nəkurom mbəlom hay.*”

³⁵ Ka sərakwa ha na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tadə Mbəlom a zalatay mbəlom hay aye na, ³⁶ neŋ nakə

* 10:34 Dəmes hay 82.6.

Mbəlom a zla ga ada a sləra ga ahaya ka mändzibəra aye na, na ze tay ha bədaw? Neñ na gwad neñ Wawa i Mbəlom. Nəkurom ka gwadum faya na tsaleye ka gər a Mbəlom, na tsalay ka gər na, ma kəkay? ³⁷ Tadə faya na giye məsler i Bəba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakə na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tadə faya na giye məsler ngay na, kwa ka təmum bazlam ga bay bəbay na, dzalum ha ka neñ hərwi məsler nakə faya na giye aye hərwi ada ka sərume ye ha parakka neñ ta Bəba ga na, nəmay nəte.»

³⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, kwayanña ta pəla tsəved məgase na sa. Ane tuk na, kə təma fataya abəra.

⁴⁰ Ma dəba aye na, Yesu a həl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅawa ndo hay a dəma aye. Yesu a ndza ngway mə dəma. ⁴¹ Ndo hay ti ye naha ka təv ngay haladzay. Ti ye naha na, tə gwadawa: «Yuhana kə ge masuwayan kwa nəte bay. Ane tuk na, wu nakə a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedek.» ⁴² Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mət

¹⁻² Ndowneye andaya tə zalay Lazar. A ndzawa na, ma gəma i Betani. Malamar ngay hay Marta ta Mari tə ndzawa ma gəma eye niye. Mari na, ngwas nakə ma ta mbədiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takadiye na ta məkwets i gər ngay aye. Pat wuray na, Lazar a dəd a dəvats.

³ Hərwi niye malamar ngay niye hay sulo eye tə slər ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwaday: «Bəy Maduweñ, dzam yak nakə ka wudə na haladzay aye na, dəvats a gay.»

⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a gwad: «Lazar ma mətiye ta dəvats niye bay. Dəvats niye a

gay na, hərwi ada ndo hay tā ngatay a məzlaḅ i Mbəlom ada ta zembedeñeye a neñ Wawa i Mbəlom dərma.»

⁵ Yesu na, a wudə Marta ta malamar ngay Mari ada a wudə Lazar.

⁶ Yesu a tsəne Lazar neñgeye dəvats eye na, ki ye bəse bay. A ndza ma təv ngay niye neñgeye mə dəma aye məhəne sulo.

⁷ Ma dəba i məhəne niye sulo eye na, a gwadətay a gawla ngay hay: «Takwa abəra kanan, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Eh! Miter may, kə ndza haladzay bay nakə ndo niye hay mə dəma aye a satay məkəde kar tə kwar tuk na, ada ka makweye a dəma sa na, kəkay?»

⁹ Yesu a gwadətay: «A dazlay ka mekedə hus a huwa na, pat a dəv dzaydzay bədaw? Tadə ndoweye ma həhaliye ta həpat na, ma ndəfiye sik bay hərwi dzaydzay i mändzibəra faya ma dəviye ka təv ngay. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndoweye ma həhaliye ta həvad na, ma ndəfiye sik hərwi ləvon zəñzəñ, dzaydzay andaya ka təv ngay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dəba aye a gwadətay sa: «Dzam kway Lazar na, kə ndzahəra. Ane tuk na, na diye na ta pədekiye abəra ka mändzəhəre.»

¹² Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweñ, kə ge neñgeye mändzəhəre eye na, ma mbəliye.»

¹³ Yesu neñgeye a say məgwede dūh na, Lazar kə mət. Ane tuk na, nəteye tə dzala na, tə gwad Yesu a tsik ka mändzəhəre nakə dedek aye.

¹⁴ Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwadətay: «Lazar kə mət bay. ¹⁵ Ane tuk na, dəvats a gəs Lazar na, neñ andaya ka təv ngay bay. Na ye bay na, hərwi kurom. A ge bo andza niye na, hərwi ada nəkurom kə dzalum ha ka

neŋ. Hərwi niye dərev ga maŋgwasə eye. Lətsakwa, takwa ta zəbakwaw faya.»

¹⁶ Tomas ndo nakə tə zalay Mawsə aye, a gwadatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mətakwa ka bo ta Bəy Maduweŋ kway.»

¹⁷ Yesu ta gawla ŋgay hay tə husa a gəma niye na, 6a Lazar kə ge məhəne fad ma tsəvay. ¹⁸ Gəma i Betani na, bəse ta Zerozelem. Ka diye abəra ma Betani a Zerozelem na, a sla kilometr mahkar bay. ¹⁹ Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mədahaŋ i malamar tay Lazar.

²⁰ Marta a tsəne Yesu kə ndzew, neŋgeye bəse ka tsəved faya ma deyeweye na, a lətse, a ye mata dzəgər tə Yesu. Mari neŋgeye na, mandza eye mətagay. ²¹ Marta a ye naha tə dzəgər tə Yesu na, a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ ga, tadə ka ge andaya kənaŋ na, habə malamar ga ma mətiye bay. ²² Na sər ha kwa anəke bəbay na, wu nakə ka tsətsah aye na, Mbəlom ma vəlakeye.»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Malamar yak ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

²⁴ Marta a mbəday faya, a gwaday: «Na sər, ahəl nakə aza məndzibəra ma ndəviye, ndo hay tebiye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, neŋgeye dərma ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

²⁵ Yesu a gwaday: «Neŋ na, ndo mətəme ha ndo abəra ma mədahaŋ ada ndo məvəle sifa a ndo hay. Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, kwa kə mət bəbay na, ma hutiyə a dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Ndo kə dzala ha ka neŋ na, məsəfərə ŋgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bədaw Marta?»

²⁷ Marta a gwaday faya: «Ayaw Bəy Maduweŋ, na dzala nəkar na, Kəriste. Nəkar na, Wawa i Mbəlom

niye tə gwad ma deyeweye ka məndzibəra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸ Marta a tsik ka bo abəra andza niye na, a mbəda gər a mətagay mata zalayaw a malamar ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwaday: «Bəy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalak-eye. A gwadaka dara.» ²⁹ Mari a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a lətse, a ye bəse ka təv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dəkw gurmets kame ŋgay, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kənaŋ na, habə malamar ga ma mətiye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərma. Tsa na, dərev a ndalay haladzay, a mbəday ha mədzal gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəkeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wudə Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dəre a guluf, Lazar mâ mət bay na, a sla faya məge təbədew?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahaŋ

³⁸ Dərev a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mədahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye

na, ta beber bagwar eye. ³⁹ Yesu a gwadaday: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahanj niye a gwaday: «Bəy Maduweñ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədaw?»

⁴⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na tsikaka bədaw? Ka dzala ha ka neñ na, ka ŋgateye a məzla6 i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dəre a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisəe haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneñ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneñeje na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kananj ka təv ga aye, tã dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tə peteked niye tə pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tə sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərmak.

Yesu a gwadaday: «Pəlum faya abəra peteked niye ada kã gərūm ha m̃a ye ŋgway.»

Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ŋgatay a masuwayanj niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu.

⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka təv i Farisa hay. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay ta Farisa hay tə hayay gər a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tə haya gər na, tə gwad:

«Ndo nakay na, faya ma giye masuwayanj hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, kəkay? ⁴⁸ Tadə ka gərakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bəzay na, ndo i Roma hay ta deyeweje ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta bəbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndo weye andaya mə walanj tay, məzele ŋgay Kayif. Bəy i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka viye aye niye na, neñgeye. A gwadaday: «Ka sərūm wuray kwa tsekweñ bay. ⁵⁰ ŋgama ndo nəte m̃a mət hərwi ndo hay tebiye tə bəmalə nakə ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nakə a tsik aye na, a yaw abəra ma mədzal gər ŋgay bay. Ka viye eye niye na, neñgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Hərwi niye Mbəlom a vəlaj gədanj mətsike ka wu nakə ma giye bo kame aye, Yesu ma mətiye hərwi Yahuda hay tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma mətiye na, hərwi Yahuda hay dəkdek bay. Ma mətiye hərwi ndo i Mbəlom neheye kweye kweye ka məndzibəra tebiye dərmak aye, hərwi ada m̃a həla tay ahaya tebiye tã ndza ka təv eye nəte.

⁵³ Hərwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapəle tsəved ka məkəde na Yesu.

⁵⁴ Hərwi niye Yesu a həhalawa na, a bəzawa ha bo parakka mə walanj i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ŋgway dəreñ a gəma wuray tə zalay Efrayim. Gəma niye na, bəse tə kəsaf. Tə ndza mə dəma ta gawla ŋgay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye mazlambar kə ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kə sla zuk bay. Ti ye hərwi ada tã bara bo andza i kule tay nakə a tsik aye. ⁵⁶ Ahəl nakə nəteye

mə dəma aye na, ta pəla Yesu. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay ma gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye, tə gwad: «Ma deyeweye a magurlom bədaw? Ka dzalum na, kəkay?»

⁵⁷ Tə tsik andza niye na, hərwi bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Fərisa hay tə gwad: «Ndoweye kə sər təv i Yesu nakə nəngeye mə dəma aye na, mâ datay ha hərwi ada ta diye faya ta gəsiye na.»

12

*Mari a mbəda mal ka sik i Yesu
Mata 26.6-13; Markus 14.3-9*

¹ Məhetse i magurlom i Pak a zəkaw məhəne məkwa na, Yesu a mbəda gər, a ye a gəma i Betani. Betani na, gəma nakə Lazar mandza eye mə dəma aye. Lazar na, ndo nakə Yesu a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, tə day wu mənday. Marta na, nəngeye faya ma vəleye wu mənday a Yesu. Lazar na, nəngeye mə walaŋ i ndo neheye tə nda wu mənday dziye tə Yesu aye.

³ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Mari a zla dos maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tə ge ta dərizl i gərdaf aye andaya tə zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbəda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta məkwets i gər ŋgay. Məze i mal niye huŋŋa eye a rah a gay niye nəteye mə dəma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, nəngeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay, nəngeye ma ta giye daf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbəda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵ «Ass! Ta səkəm ha mal niye bay na, hərwi mey? Həbe ta səkəm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye məvəlatay a mətawak hay bədaw!» ⁶ A tsik andza niye na, hərwi nəngeye məkal. Maa gəsa ha

dala na, nəngeye. Ane tuk na, a həlawə faya abəra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mətawak hay dekdək bay.

⁷ Yesu a gwaday: «Gər ha ŋwas nakay na, səfek. A ge andza niye na, hərwi nəngeye a ge fagaya na, wu nakə ta zliye ga ha a bəd aye. ⁸ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu nəngeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu dekdək bay. Ti ye na, a satay mənŋatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədahaŋ aye. ¹⁰ Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar dərmak. ¹¹ A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ŋgay.

Yesu a ye a Zerozelem

*Mata 21.1-11; Markus 11.1-11;
Luka 19.28-40*

¹² Tədəe eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dərmak. ¹³ Ti ye tə dəsa w hawal i gərdaf wuray a ndzakit bo təbah məgəse ha mə həlay. Ti ye mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom! Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay a zuŋgo wu-ray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵ «Nəkar gəma i Zerozelem, kâ dzədzar bay!

Zəba, bəy yak faya ma diye naha mandza eye ka zuŋgo wawa eye.* »

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərmaḅ.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəvay, a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaŋ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gəkweye tebiye na, ma gəkweye ŋgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaŋ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neŋgeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwadəy a Filip: «Ŋgalaka, a samay mənŋgatay a Yesu tey.»

²² Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Aŋdərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadətay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma dətay ha məzlaḅ ga i neŋ Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Sərüm ha na, ta sləga hulfe i wu nəte a bəd bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma gəliye ada ma giye wur haladzay. ²⁵ Ndowe ye ka wuda sifa ŋgay na, ma dziye ha düh. Ndowe ye ka kərah məgay gər a sifa ŋgay

hərwi ga na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Tadə kə say a ndowe ye məgeŋ məsler na, mə peŋ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neŋ na ndziye mə dəma aye dərmaḅ. Ndo nakə ma geŋeye məsler aye na, Bəba ga ma dəslay ha gər.»

Yesu a da ha məməte ŋgay

²⁷ Yesu a gwadətay sa: «Anəke na, dərəv ki ye fagaya abəra. Ada na gwadiye na, kəkay? Na gwadeye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay tey” na, na tsikiye dāw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hərwi na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nā sa dərətsətseh nakay. ²⁸ Na gwadiye düh na, Bəba, ge wu nakə ndo hay ta səriye na na, nəkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Ba na mbərəm məda ha məzlaḅ ga nakə ndo hay ta dəsleŋeye ha gər aye ada na dətay ha məzlaḅ ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nəteye haladzay ka təv eye niye, tə tsəne mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye, tə gwad: «Maa ləv na, maləve i mbəlom.»

Siye hay tə gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbəlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Mətsike me nakay a tsənew mə mbəlom aye na, hərwi kurom bəna hərwi ga bay.

³¹ Nakay na, həlay nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anəke na, Mbəlom ma həhariye na bəy i məndzibəra nakay. ³² Neŋ na, ta gəsiye ga, ta dariye ga ka mayako mazləmbada eye, ta lətsiye ga ha ka bo ka mbəlom. Ta lətse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tā yaw ka təv ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka məməte ŋgay. Ma ta mətiye kəkay na, a da ha neŋgeye.

³⁴ Ndo hay tə gwadəy: «Mə dərəwel i Mbəlom na, tə watsa, tə

* 12:15 Zakari 9.9.

gwad: “Kəriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kəkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anəke na, dzaydzay andaya mə walaŋ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweŋ tsa. Ahəl nakə dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hərwi ada ləvoŋ m̄a ndzakum a gər həf bay. Hərwi ndo nakə faya ma diye ma ləvoŋ aye na, a sər təv nakə ma diye a d̄əma aye bay. ³⁶ Ahəl nakə dzaydzay niye faya ma dəviye na, dzalum ha faya hərwi ada k̄a tərūm ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ŋgaha bo abəra ka nətəye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadə kə ge masuwayaŋ haladzay ka d̄əre tay bəbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hərwi ada wu nakə Ezay ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye m̄a ge bo. A gwad:

«Bəy Maduweŋ, maa t̄əma bazlam yak nakə n̄əmaa d̄a ha aye na, way?»

Bəy Maduweŋ, ka bəzay ha gədaŋ yak na, a way?†»

³⁹ Hərwi niye ndo hay t̄ə dzala ha ka Yesu bay na, hərwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbəlom ka t̄əra tay ha guluf eye hay, ka d̄əre zlatay ka metsehe tay.

A satay m̄əŋgatay t̄ə d̄əre bay, a satay m̄əsəre t̄ə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambəde ha mede tay na, na t̄əmiye tay ha d̄ərmak.‡»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hərwi neŋgeye kə ŋgatay a m̄əzlaḅ i Yesu ada a tsikawa faya.§

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza niye bəbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, t̄ə dzala ha ka Yesu na, ta m̄əkal. Ta d̄a ha bay hərwi ta dzədzaray a Farisa hay. Ta dzədzar na, hərwi ta həhariye tay abəra mə gay i maduwule me tay. ⁴³ A satay na, ndo t̄a zambadatay, d̄uh Mbəlom m̄a zambadatay bay.

Wu nakə Yesu a tsik aye na, ma ḡəsiye ndo hay a sariya

⁴⁴ Ma d̄əba eye na, Yesu a wuda k̄ələrra, a gwad:

«Ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ta dedək a dzala ha ka neŋ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakə a sl̄əra ga ahaya aye. ⁴⁵ Ndoweye kə ŋgeteŋ na, a ŋgatay a ndo nakə a sl̄əra ga ahaya aye. ⁴⁶ Neŋ na, na yaw ka m̄əndzibəra andza dzaydzay nakə a d̄əv aye, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma ləvoŋ sa bay.

⁴⁷ «Tadə ndoweye kə ts̄əne bazlam nakay ada kə pay bəzay bay na, mata gay sariya na, neŋ bay. Hərwi neŋ na yaw ka m̄əndzibəra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hərwi m̄ətəme tay ha. ⁴⁸ Tadə ndoweye ka t̄əma ga bay ada ka k̄ərah bazlam ga na, sariya ma ta ḡəsiye na. Sariya ma ta ḡəsiye na pat nakə m̄əndzibəra ma nd̄əviye na, hərwi a k̄ərah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta m̄ədzal gər ga bay. Ane tuk na, maa gwedeŋ tsik nakay na, Bəba ga nakə a sl̄əra ga ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sər wu nakə a gwedeŋ aye na, ma vəliye sifa nakə ma nd̄əviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakə na tsikiye aye

† 12:38 Ezay 53.1. ‡ 12:40 Ezay 6.9-10. § 12:41 Ezay 6.1.

na, na tsik na, andza nakə Bəba ga a gwedenj tsik aye.»

13

Yesu a bara sik i gawla ngay hay

¹ Həlay i magurlom i Pak mazlambar kə husaw a dəma. Yawa! Yesu a sər həlay ngay nakə ma diye abəra ka mändzibəra aye kə sla. Ma miye ngway ka təv i Bəba ngay. Yesu a wuda ndo ngay neheye ka mändzibəra aye huya. Anəke Yesu ka bəzatay ha na, a wuda tay ha tə dərev ngay peteh.

² Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ngay faya ta ndiye daf. Ba Fakalaw ka mbərəm məvəlay bazlam a Yudas wawa i Simonj Iskariyot hərwi ada m̄a ge daf ka Yesu.

³ Yesu a sər ha Bəba ngay kə vəlay gədanj ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neŋgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom. ⁴ Hərwi niye Yesu a gər ha mände wu mənday, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekedə yam abəra ka bo, a ɓar ha bəzay i hud. ⁵ Ma dəba aye na, a mbədə yam a gandayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ngay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekedə yam niye abəra mə bəzay i hud, a takad yam abəra ka sik.

⁶ A ndisl ka təv i Simonj Piyer na, Simonj Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata berenj na sik dūh na, nəkar daw?»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta berenjeje na sik dāda bay.»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə na baraka na sik bay na, ka dzapameye nəte tə nəkar sa bay.»

⁹ Simonj Piyer a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, k̄a berenj na sik dekdek tsa bay. Berenj na həlay ga hay ta gər ga dərma.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ngay aye na, ndəlub andaya ka bo ngay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na, sik dekdek tsa. Nəkurom, ndəlub andaya fakuma bay, nəkurom tsədanja. Ane tuk na, ndo nəte na, ndəlub faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Hərwi niye a gwad nəteye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndəv ha məbaratay na sik na, a zla peteked ngay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka təv mände daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə na gakum aye daw? ¹³ Nəkurom faya ka zalumeŋeye “ndo mədzenge ndo” ada “Bəy Maduweŋ”. Ka tsikum andza niye na, lele dedek. Nenj na, andza niye dedek. ¹⁴ Nenj dūh ndo mədzenge ndo ada Bəy Maduweŋ, na barakum na sik, nəkurom dərma kutonj barum sik kurom hay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka gumeye hərwi ada nəkurom dərma k̄a gum a bo mə walaŋ kurom andza nakə nenj na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərūm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ngay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərūmeje ha tuk. Tadə ka gum ha məsler tə wu neheye na, ka hutumeje mənŋgweje.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Nenj na, na sər ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nəmaa nda daf salamay aye na, ka təra ndo mäne dəre ga.” ¹⁹ Na tsikakum ka

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

bo abəra anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalum-eye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakumeye parakka: Sərum ha, ndoweye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərmak. Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo mäge daf ka Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, dərev ŋgay a ye faya abəra. A tsikatay parakka, a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo dərə mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye. ²³ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuda na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka təv i Yesu. ²⁴ Simoŋ Piyer a gay naha mbətsekw tə dərə hərwi ada mâ tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwəsla i Yesu niye a həndzəd naha gər ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na dəsiye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vəlay aye na, mata ge fagaya daf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a dəs peŋ, a ge faya ala, a vəlay a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mədzal gər. Yesu a gwaday: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nəteye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi mey na, ndəray kwa nəte mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo məgəse suloy. Hərwi niye

siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwaday mâ ye mata səkamakwayaw wu mənday hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwaday mâ ye mâ vəlatay wu a mətawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərmak.

³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dərmak ma bəzatay ha məzlaḅ i wawa ŋgay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok mabəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkurom haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. «Təv nakə neŋ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.»

³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Andza neŋ nakə na wuda kurom aye na, kutoŋ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom dərmak. ³⁵ Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkurom gawla ga hay.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simoŋ Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka diye na, a ŋgay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Anəke na, ka sliye faya məpeŋ bəzay a təv nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peŋeye bəzay.»

37 Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neŋ maləva bo eye məvələ ha məsəfəre ga hərwi yak.»

38 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar maləva bo məvələ ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedek ŋgway daw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

1 Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neŋ dərma. 2 Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba ga. Tadə təv andaya bay na, haḅe na gwadəkumeye bədaw? Na diye na ta lambadəkumeye təv nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye. 3 Na ye, na lambadəkumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hərwi ada nəkurom dərma ka ndzumeye ma təv nakə neŋ mə dəma aye. 4 Nəkurom na, ka sərur tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dəma aye.»

5 Tomas a gwaday: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

6 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ na, tsəved, dedek ada sifa. Ndoweye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay. 7 Tadə ka sərur neŋ na, ka sərur Bəba ga dərma. Kwa anəke ka sərur na ka ŋgatumay.»

8 Filip a gwaday: «Bəy ga, damay ka Bəba yak tsa na, tsiy dā may.»

9 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ŋgway huya daw Filip? Ndoweye kə ŋgeteŋ a neŋ na, a ŋgatay na, a Bəba

ga. Ada ka gwad: «Damay ka Bəba yak» na, hərwi mey? 10 Neŋ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nətə na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neŋ dekdek bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nətə aye. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye. 11 Tadə na gwadəkum: «Neŋ ta Bəba, Bəba ga tə neŋ, nəmay nətə» na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.

12 «Ayaw! Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərur ha na, ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ma giye məsler neheye neŋ faya na giye dərma. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neŋ na, na diye ka təv i Bəba ga. 13 Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neŋ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlaḅ i Bəba. 14 Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vələkumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədanŋa eye

15 Yesu a gwadatay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. 16 Neŋ, na geye amboh a Bəba ga mâ slərakumaw ndo mekeleŋ mâ dzəna kurom hərwi ada mâ ndza huya ka təv kurom. 17 Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedek aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ŋgatay bay, ma səriye na bay sa. Nəkurom na, ka sərur Bəba ga dərma. Kwa anəke ka sərur na ka ŋgatumay. 18 Hərwi niye, na gəriye kurom ha məhəkumeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom. 19 Ma məndze tsekweŋ na, ndo i məndzibəra hay ta ŋgeteŋ sa bay. Nəkurom na, ka ta ŋgatumeŋeye hərwi neŋ

na ndziye ta sifa ga huya ada nakurom dærmak ka ndzumeye ma sifa huya. ²⁰ Pat eye niye na, ka særumeye neŋ madzapa eye ta Bæba ga, nakurom madzapa eye tæ neŋ ada neŋ madzapa eye tæ nakurom.

²¹ «Ndoweye kæ pa na bazlam ga mapala eye a gær, ada ka ræhay ha gær na, neŋgeye na, a wuða ga. Bæba ga ma wuðiye na ndo nakæ a wuða ga aye, neŋ dærmak na wuðiye na ada na bæzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya mæzele ŋgay Yuda. Neŋgeye na, Yudas Iskariyot bay. A gwadáy a Yesu: «Bæy ga, ka bæziye ha bo a næmay dekdæk, ka bæziye ha bo a ndo i mændzibæra hay bay na, ma giye bo ma kækay?»

²³ Yesu a mbæday faya, a gwadáy: «Ndoweye ka wuða ga na, ma ræheye ha gær a bazlam ga. Bæba ga ma wuðiye na. Næmaa deyeweye ka tæv ŋgay. Neŋ ta Bæba næmaa ndziye mæ gay ŋgay. ²⁴ Ndo nakæ a wuða ga bay aye na, ma ræheye ha gær a bazlam ga bay. Kâ mætsum ha gær tæ wu nakæ na tsik aye bay. Wu nakæ ka tsænum na tsik aye na, a yaw mæ neŋ bay. A yaw na, ka tæv i Bæba ga neŋgeye nakæ a slæra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum ka bo abæra bazlam nakay anæke na, hærwi neŋ andaya ka tæv kurom mba. ²⁶ Mazlambar Bæba ga ma slæraweye Mæsæfære Tsædaŋŋa eye a bæræm ga, ma dzæniye kurom. Neŋgeye na, ma tætikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga neheye na tsikawakum aye na, mâ makum ahaya a gær tebiye.

²⁷ «Anæke na diye gwa na, na vælakumeye mændze zay a dærev kurom. Mændze nakæ dærev kurom ma ndziye zay aye na, na vælakumeye andza i mændzibæra bay. Dærev mâ ye fakuma abæra bay. Kâ dzædzarum bay. ²⁸ Ba ka tsænum, na gwadakum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka

tæv kurom. Tadæ ka wuðum ga na, ka ŋgwasumeye hærwi na diye na, ka tæv i Bæba ga. Bæba ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu neheye ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abæra anæke na, hærwi ada aza ta ndislew na, kâ dzalum ha ka wu neheye na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakumeye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hærwi mey? Hærwi bæy i ndo i mændzibæra hay faya ma deyeweye. Ane tuk na, gædaŋ ŋgay andaya kwa tsekweŋ mælæve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i mændzibæra hay tâ sær ha na, na wuða Bæba ga ada neŋ faya na giye andza nakæ Bæba a gwedeŋ ge aye.

«Anæke na, lætsum takwa abæra kanaŋ!»

15

Yesu na, dærizl i gærdaf

¹ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay sa: «Neŋ na, andza dærizl i gærdaf dedek eye. Bæba ga na, a tæra andza ndo i guvah. ² Hawal neheye tæ wa bay aye na, ma dæsiye tay ha. Hawal neheye tæ wa aye na, ma kækaliye fataya abæra hærwi ada tâ wa hohway haladzay. ³ Wu neheye na tætikakum aye na, ka tæra kurom ha tsædaŋŋa, andza dærizl i gærdaf nakæ ta kækal na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neŋ andza neŋ nakæ madzapa eye tæ nakurom aye. Hawal kæ ge neŋgeye ka dærizl ŋgay eye bay na, ma sliye faya mæwe ka gær bo ŋgay bay, mâ ndza ka dærizl ŋgay. Andza niye, nakurom ka dzapum tæ neŋ bay na, ka mbumeye faya mæge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwadatay sa: Neŋ na, andza dærizl i gærdaf, nakurom hawal eye hay. Ndoweye kæ dzapa tæ neŋ ada na dzapa ta neŋgeye na, ma wiye hohway haladzay andza dærizl i gærdaf. Hærwi ze neŋ na, ka slumeye mæge wuray lele eye bay.

⁶ Ndoweye kə dzapa tə neŋ bay na, Mbəlom ma kərahiye na. Ma təriye andza hawal i dərizli i gərdaf nakə tə dəs faya abəra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kə kula na, ta hayay gər ada ta dziye a ako, ma təmiye.

⁷ «Tadə ka ndzum nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka pum na bazlam ga a dərev na, tsətsahum wu nakə a sakum aye, ka hutumeye. ⁸ Tadə faya ka gumeye ŋgwalak huya na, faya ka bəzumatay ha a ndo hay, nəkurom gawla ga hay. Kə ge andza niye na, ndo hay ta zambadeye a Bəba ga.

⁹ «Na wudə kurom andza nakə Bəba a wudə ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neŋ ada ka sərume ye ha na, na wudə kurom. ¹⁰ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka sərume ye ha na wudə kurom huya, andza neŋ nakə na rəhay ha gər a bazlam i Bəba ga mapala eye ada neŋ madzapa eye tə neŋgeye ada na sər ha a wudə ga huya. ¹¹ Na tsikakum wu neheye na, hərwi ada dərev kurom mā ŋgwasə andza neŋ nakə dərev ga mənŋwasa eye dərma k. Andza niye mənŋwese ma rahiye a dərev kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakə na tsikakum-eye na, waray? Bazlam nakə na tsikakumeye na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza neŋ nakə na wudə kurom aye. ¹³ Ndoweye kə dze ha məsəfəre ŋgay hərwi dzam ŋgay hay na, mawudə bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴ Tadə ka gum wu nakə na gwadum gum aye na, nəkurom dzam ga hay. ¹⁵ Na zalakumeye ndo i məsler ga hay sa bay hərwi ndo i məsler na, a sər wu nakə ndo i gay ŋgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hərwi na dəkum ha wu nakə Bəba a deŋ ha aye tebiye. ¹⁶ Nəkurom ka zlum ga bay. Duh maə pala kurom na, neŋ hərwi ada kə pumeŋ bəzay. Na slər kurom

ha dərma k, kə yum mata ge wu nakə lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsətsahum wu hay tebiye ta məzele ga na, Bəba ga ma vəlakumeye. ¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye anəke aye na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom.»

Ndo i məndzibəra hay ta nateye dərə a gawla i Yesu hay

¹⁸ Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndo i məndzibəra ta nakum dərə na, sər um ha bə kurre tə nay dərə na, a neŋ. ¹⁹ Tadə nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ta wudiye kurom hərwi nəkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka təra andza niye bay. Na pala kurom abəra mə walaŋ tay. Nəkurom ka tər um ndo tay hay sa bay. Tə nakum dərə na, hərwi nakə nəkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰ «Kə mətsum ha gər tə bazlam nakə na tsikakum aye bay. Na gwad ndo i məsler na, a ze ndo i gay ŋgay bay. A seŋ məgwadəkum na, tadə ta geŋ dərətsətseh na, ta gakumeye dərətsətseh a nəkurom dərma k. Ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dərma k. ²¹ Dərətsətseh nakə ta gakumeye na, hərwi nakə nəkurom gawla ga hay aye. Tə ge andza niye na, hərwi tə sər ndo nakə a sləra ga ahaya aye bay.

²² «Tadə na yaw na tsikatay bazlam i Mbəlom bay na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anəke na yaw, na tsikatay. Anəke ta sliye faya mətsike “nəmaa sər mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. ²³ Ndoweye kə neŋ dərə na, a nay dərə a Bəba ga dərma k. ²⁴ Tadə bə na mbərəm məge məsler neheye ndəray dədə kə ge bay aye na, ha bə Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa anəke na, ta ŋgatay a məsler ga hay ada faya ta namay dərə ta bəba ga. ²⁵ Ane tuk na, a ge

andza niye na, hærwi ada mâ tæra andza nakæ ndo tay hay ta watsa mæ Derewel i Mbælom aye. Tæ watsa, tæ gwad: “Tæ neñ dære na, kærnye bæna na ge mænese bay.*”»

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakæ ma deyeweye madzæne kurom aye na, ma deyeweye. Ma deyeweye na, mæ hælai i Bæba ga. Na ye ka tæv i Bæba ga na, na slærakumaweye. Ndoweye niye na, Mæsæfære Tsædanña aye. Neñgeye ma dateye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neñ. ²⁷ Nækurom dærmak ka ta tsikumeye ka neñ hærwi ahæl nakæ na dazlay a mæslor aye na, nækurom tæ neñ hus bægom.»

16

¹ «Na tsikakum wu neheye ka bo abæra anæke na, hærwi ada kâ gærum ha mædzele ka neñ bay. ² Ta ta hæhara kurom ahaya abæra mæ gay i maðuwule me. Hælai eye ma deyeweye, ndo hay ta kædiye kurom, ada ta dzaliye mæ gær tay na: “Næmaa ge na, wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye.” ³ Ta giye andza niye na, hærwi nætøye tæ sær Bæba ga bay ada tæ sær neñ bay. ⁴ Na tsikakum ka bo abæra anæke na, hærwi ada ahæl nakæ faya ta gækumeye andza niye na, bazlam nakæ na tsikakum aye mâ makumaw a gær.»

Mæsler nakæ Mæsæfære Tsædanña ma giye

Yesu a gwadatay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hærwi neñ ka tæv kurom mba. ⁵ Anæke na, na miye gwa ka tæv i ndo nakæ a slæra ga ahaya aye. Nðaray kwa næte mæ walañ kurom ma tsatsahiye tæv ga nakæ na diye a dæma aye bay. ⁶ Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hærwi nakæ na gwadakum na, na diye gwa aye. ⁷ Ayaw! Særum ha lele, na ye fakuma abæra düh i kurom na, lele. Andza niye taðæ

na ye gwa bay na, ndo nakæ ma deyeweye mata dzæne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na slæra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bæzatay ha a ndo i mændzibæra hay na, nætøye faya ta giye mezeleme, ma bæzatay ha tsæved nakæ dedek aye, ada ma bæzatay ha sariya i Mbælom nakæ ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakæ ma bæzatay ha aye, a da ha na, nætøye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta sariye ha tsæved nakæ dedek eye na, tsæved mæpeñ bæzay a neñ hærwi na miye ka tæv i Bæba ga. Ka ta ngatumeñeye sa bay. ¹¹ A bæzatay ha sariya na, hærwi bæ Mbælom kæ gæs bæy i mændzibæra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anæke na, ka slumeye faya mætsæne bay. ¹³ Mæsæfære niye ma datay ha tsæved i dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma dækumeye ha tsæved niye dedek eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gær bo ngay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakæ a tsænew ka Mbælom aye. Ma dækumeye ha wu nakæ ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta dæsleñeye ha gær hærwi ngay. Hærwi wu neheye ma dækumeye ha aye na, ti yaw abæra mæ neñ. ¹⁵ Wu neheye mæ hælai i Bæba ga tebiye na, i ga dærmak. Hærwi niye na gwadakum na, wu nakæ Mæsæfære ma ta dækumeye ha aye na, ma deyeweye abæra na, mæ neñ.»

Gawla i Yesu hay ta ngwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Mændze tsekweñ na, ka ngatumeñeye sa bay. Ada mændze tsekweñ na, ka ngatumeñeye sa.»

¹⁷ Siye hay mæ walañ i gawla ngay hay tæ tsæne andza niye na, tæ gwad mæ walañ tay: «A say mægweðe na, kækay? A gwad: “Mændze

* 15:25 Dæmes hay 35.19; 69.5.

tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada mändze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadakway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye sa bay, hærwi na miye ka tæv i Bæba” na, hærwi mey? ¹⁸ “Mändze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza mægweđe mey? Ka særakwa wu nakæ a say mætsike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sær ha a satay a gawla ŋgay hay matsætsehe faya bazlam. A gwadätay: «Ka tsikum mæ walaŋ kurom na, ka bazlam nakæ na gwad “mändze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada mändze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” daw?

²⁰ «Ayaw! Særum ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i mändzibæra hay na, ta ŋgwasiye. Dærev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dæretsætseh kurom ma tæriye mængwese. ²¹ Ma giye na, andza mæwe wawa nakæ a dazlay a ŋgwas aye. Ahæl nakæ wawa a dazlay a ŋgwas aye na, dærev a ndalay hærwi dæretsætseh. Ane tuk na, kæ wa na wawa tsiy na, ma mætsiye ha gær tæ dæretsætseh. Ma ŋgwasiye hærwi wawa nakæ a wa, a yaw ka mändzibæra aye. ²² Andza niye nækurom mæ dæretsætseh anæke dærmak. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndæray ma sliye faya mabuwe fakuma abæra mængwese niye bay.

²³ «Pat eye niye na, ka ta tsætsahumeye fagaya sa bay. Særum ha na, kwa mey ka tsætsahum ta mæzele ga na, Bæba ma vælakumeye. ²⁴ Hus anæke ka tsætsahum wuray ta mæzele ga zuk bay. Tsætsahum, ka hutumeye ada mængwese ma rahiye a dærev kurom lele.»

Yesu a ŋgwasa ka mändzibæra

²⁵ Yesu a gwadätay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke.

Hælay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gær i Bæba ga parakka. ²⁶ Pat eye niye na, ka tsætsahumeye wu hay ka Bæba ga ta mæzele ga. Agæla ka gwadumeye na, na ta tsætsahiye faya wu hærwi kurom. A'ay! Bo kurom eye ka tsætsahumeye tæ bazlam kurom. ²⁷ Bæba, bo ŋgay eye a wuda kurom. A wuda kurom na, hærwi nækurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abæra ka tæv i Mbælom. ²⁸ Na yaw na, ma tæv i Bæba ga ada na yaw ka mändzibæra. Anæke na, na gæriye ha mändzibæra, na miye ka tæv i Bæba ga.»

²⁹ Gawla ŋgay hay tæ gwadätay: «Yawa! Anæke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anæke næmaa sær ha, ka sær wu hay tebiye. Ndo ma ta tsætsahiye fakaya bazlam na, ba ka sær tsiy. Hærwi niye næmaa dzala kar ha, næmaa sær ka yaw na, abæra ka tæv i Mbælom dedek.»

³¹ Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «Ka dzalum ha na, anæke daw? ³² Pat eye ma deyeweye, ba ka mbæræm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ŋgænumeye gær kweye kweye kwa way ma miye a mætagay ŋgay. Ka gærumeye ga ha mahægeye. A'ay! Ta dedek na, neŋ mahægeye bay. Bæba ga, neŋgeye tæ neŋ.

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nækurom neheye madzapa eye tæ neŋ aye na, hærwi ada kâ ndzum zay. Ka mändzibæra na, ka gumeye dæretsætseh. Ane tuk na, dærev mâ ye fakuma abæra bay, hærwi neŋ na, na ŋgwasa ka mändzibæra.»

17

Yesu a duwulay me a Mbælom hærwi gawla ŋgay hay

¹ Yesu a tsikatay ka bo abæra bazlam niye na, a zæba dære a mbælom, a gwad: «Bæba ga, i ga na, hælay eye

kə husaw tuk. Bəzatay ha məzlaḅ ga a ndo hay ada neṅ wawa yak nā bəzatay ha məzlaḅ yak dərmaḅ. ² Nəkar na, ka vələṅ gədaṅ ka gər i ndo hay tebiye hərwi ada nā vələtay sifa nakə ma ndəviye bay aye a ndo neheye ka vələṅ tay naha a həlay aye. ³ Sifa niye ma ndəviye bay aye na, andza məgwede ta sər kar ha, nəkar na, Mbəlom dedək eye nəte ṅgeweṅ, ada ta sər neṅ Yesu Kəriste nakə ka sləratayaw aye.

⁴ «Ahəl nakə neṅ ka məndzibəra aye na, na dā ha məzlaḅ yak a ndo hay, hərwi na ndəv ha məsler nakə ka sləra ga ahaya faya məge aye. ⁵ Anəke na, Bəba ga, vələṅ məzlaḅ ka dərə yak andza məzlaḅ ga ahəl nakə nəmay salamay, məndzibəra andaya zuk bay aye.

⁶ «Ndo neheye ka pala tay ha abəra ka məndzibəra aye ada ka vələṅ tay ha a həlay ga aye, tə sər kar ha na, hərwi ga. Nəteye tebiye na, i yak hay ada ka vələṅ tay ha a həlay ga. Nəteye faya ta rəhay ha gər a bazlam yak. ⁷ Tə sər ha wu neheye ka vələṅ tebiye aye na, a yaw mə nəkar. ⁸ Bəna na tsikatay bazlam nakə ka gwedeṅ tsikatay aye. Ta təma lele. Ta sər ha ta dedək na yaw na, abəra ma nəkar. Ada ta dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.

⁹ «Na dūwulakeye naha me hərwi tay, bəna hərwi ndo i məndzibəra hay bay. Na dūwulakeye naha me na, hərwi ndo neheye ka vələṅ tay ha aye. Nəteye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dərmaḅ, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Nəteye ta dətay ha məzlaḅ ga a ndo hay. ¹¹ Anəke na, na miye naha ka təv yak. Na gəriye ha məndzibəra, nəteye ta ndziye ka məndzibəra. Bəba ga, nəkar nakə tsədaṅṅa eye, tsəpa tay ha ta gədaṅ yak nakə ka vələṅ aye. Tsəpa tay ha hərwi ada tā təra madzapa eye nəteye andza nəkar tə neṅ, nəmay

madzapa eye nəte. ¹² Ahəl nakə nəmaa ndzawa huya dziye na, neṅ na tsəpawa tay ha. Na tsəpawa tay ha ta gədaṅ yak nakə ka vələṅ aye. Na tsəpa tay lele, ndəray kwa nəte kə dze bay. Maa dze na, ndo nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom tə gwad ma ta dziye a ako nakə ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anəke na, na diye naha ka təv yak. Na tsik andza niye na, ahəl nakə neṅ ka məndzibəra mba aye hərwi ada məṅgwese ga mā rah a dərəv tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakə ka gwedeṅ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay faya ta natay dərə hərwi nəteye na, ndo tay hay bay andza neṅ nakə neṅ ndo tay bay aye. ¹⁵ Na dūwulakeye naha me na, hərwi nakə kâ həl tay naha abəra ka məndzibəra aye bay. Duh na dūwulakeye naha me na, tsəpa tay ha hərwi ada Fakalaw mā gatay wuray bay. ¹⁶ Hərwi nəteye na, ndo i məndzibəra hay bay andza neṅ nakə ndo i məndzibəra bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedək hərwi ada tā təra kətsek tebiye i yak hay. Hərwi bazlam yak na, dedək. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, neṅ kanan dərmaḅ faya na sləriye tay ka məndzibəra ka məge məsler. ¹⁹ Na vələka ha bo ga tebiye hərwi tay hərwi ada nəteye tebiye tā təra ndo yak hay.

²⁰ «Na dūwulakeye naha me na, hərwi nəteye dəkdek tsa bay. Na dūwulakeye naha me hərwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neṅ. ²¹ Na dūwulakeye naha me hərwi ada nəteye tebiye tā təra nəte. Bəba, tā ndza madzapa eye tə nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tə neṅ aye ada neṅ madzapa eye tə nəkar aye. Tā təra na, nəte madzapa eye tə nəmay hərwi ada ndo i məndzibəra hay tā dzala ha maa sləra ga ahaya

na, nêkar. ²² Na vələtəy məzlaḅ nakə ka vələŋ aye hərwi ada tã tãra nãte andza nêkar tã neŋ, nãmay nãte. ²³ Neŋ madzapa eye ta nãteye andza nêkar nakə madzapa eye tã neŋ aye hərwi ada tã tãra nãte, ada ndo i mändzibëra hay tã sər na, nêkar ka slëra ga ahaya ada ka wudã tay ha andza nakə ka wudã neŋ aye.

²⁴ «Bëba, a seŋ na, ndo neheye ka vələŋ tay ha a həlay aye na, ta ndziye ma tãv nakə na ta ndziye mã dëma aye dërmak hərwi ada tã ŋgatay a məzlaḅ ga. Ka wudã ga na, kwa ahəl nakə mändzibëra andaya zuk bay aye ada hərwi niye ka vələŋ məzlaḅ aye.

²⁵ «Bëba ga nêkar na, ndo i dedek. Ndo i mändzibëra hay tã sər kar ha bay. Ane tuk na, neŋ na sər kar ha ada ndo neheye mã həlay ga aye tã sər maa slëra ga ahaya na, nêkar. ²⁶ Tã sər kar ha na, hərwi ga ada ta səriye kar ha hərwi ga dërmak hərwi ada tã wudã siye i ndo mekeləŋ eye hay andza nakə ka wudã ga aye ada neŋ dërmak nã ndza mã dërev tay.»

18

Tã gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndäv ha maḏuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam uray tã zalay Sedron. Ka tãv aye niye na, dëdaŋ andaya ta zãv a dëma gərđaf hay. Tsa na, ti ye a dëma ta gawla ŋgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge đaf ka Yesu aye a sər tãv eye niye. A sər na, hərwi Yesu ta gawla ŋgay hay ti yawa a dëma.

³ Yudas a ye a dëdaŋ niye ta sidzew i Roma hay, tã siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mädəslay ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tã vələway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tã wu i həlay

hay, ta lalam tay hay ada siye ta däv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, ɓa kã sər wu nakə ma ta giye bo tã neŋgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka tãv tay na, Yesu a həndzəđ naha ka tãv tay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pələm way?»

⁵ Ta mbəđay faya, tã gwaday: «Nëmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadatay: «Yesu na, neŋ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay đaf ka Yesu aye malətsa eye ka tãv i sidzew niye hay.

⁶ Tã tsəne i Yesu nakə a gwadatay: «Yesu na, neŋ eye» ta ma ta dëba, tã đəđ ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadatay: «Ka pələm way?»

Tã gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbəđatay faya, a gwadatay: «Ba na gwadakum Yesu na, neŋ tsiy. Tãđ ka pələm neŋ na, gərurum tay ha siye i ndo hay, tã ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad: «Bëba, ndo neheye ka vələŋ tay ha a həlay aye na, kwa nãte kã dze fagaya abëra bay.»

¹⁰ Simon Piyer na, maslalam andaya faya. A ŋgwadaw maslalam ŋgay niye a fay ha a ndo i mäsler i bagwar i ndo mävələway wu a Mbəlom. A dəsay na zləm i həlay i mänday fats ka dala. Ndo i mäsler niye tã zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwaday a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye. Dəretsətseh nakə Bëba a vələŋ aye na, na siye bəđaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mädəslay ha gər a Mbəlom aye, tã gəs na Yesu. Tsa na, tã dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tã lah mede ha Yesu na, a gay i Han təday. Han na, neŋgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif

nengeye bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom. ¹⁴Kayif na, ndo nakə a gwadətay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ŋgama ndo nəte m̄a m̄ət.»

Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simoŋ Piyer ta gawla i Yesu nenjed n̄te ta zəŋgal na Yesu. Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye nenjed eye. Hərwi niye nengeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer nengeye na, a ndza ma bəra, sləp ka həlay i maged i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye maged aye a tsikay me a dem niye hərwi ada m̄a vəlay tsəved a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ŋgwas nakə a gawa məsler m̄ə gay i ndo mævəlaway wu a Mbəlom aye, a gwadəy a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərma ba?»

Piyer a mbədəy faya a gwadəy: «A'ay neŋ na, gawla ŋgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neh-eye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer nengeye mandza eye ka ako niye dərma ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dəba aye na, bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ŋgay hay ada ka matəlike ŋgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbədəy faya a gwadəy: «Na tsikawatay bazlam parakka

kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay na, m̄ə gay i maduwule me ada m̄ə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma təv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a d̄əma aye. Na tsik wuray dādā ta məkāl bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi mey? Wu nakə na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayaŋŋa ndo n̄te m̄ə walaŋ i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwadəy: «Ta mbədəy ka bazlam a bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom na, andza niye dāw?»

²³ Yesu a gwadəy a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, dā ha wu nakə na tsik lele bay aye. Tadə na tsik lele na, ka kəd ga hərwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slər ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahəl nakə ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer nengeye ma dalamətagay, mandza eye ka ako. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərma bədaw?»

Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu, a gwadəy: «A'ay, neŋ gawla ŋgay bay!»

²⁶ Ndo m̄ə walaŋ i ndo i məsler i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom andaya ka təv eye niye. Ndoweeye niye na, gwala i ndo nakə Piyer a dəs faya abəra zləm ahəl nakə tə gəs na Yesu aye. A gwadəy: «Nəkar na, gawla ŋgay. Na ŋgataka nəkurom tə Yesu ma dədāŋ bədaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu sa, a gwadəy: «A'ay, neŋ bay!»

Piyer a ndāv ha mætsike andza niye na, kwayañña dzaguluk a zlahā.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dāre a tsadā pærik i mekedœ na, tæ ma ahaya Yesu abæra mæ gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bøy i Roma hay. Ane tuk na, bøy i Yahuda hay ta fælækwa a gay i Pilat bay. Ti ye a dāma bay na, hærwi a satay mændze tsædāñña ada ta sliye faya mænde wu mænday i Pak.

²⁹ Hærwi niye Pilat ndo i sik i bøy i Roma hay, a yaw abæra mæ gay. A yaw ka tæv tay, a tsætsah fataya, a gwadātay: «Ka gæsum ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbæday faya, tæ gwadāy: «Tadæ kæ ge mænese bay na, næmaa gæsaka ahaya dāw?»

³¹ Hærwi niye Pilat a mbædatay faya, a gwadātay: «Kæ ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakæ bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbæday faya, tæ gwadāy: «Næmay na, tsæved may andaya mæge sariya i mækæde ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakæ Yesu a tsik ahæl niye a ge bo aye. Ba kæ dā ha mæmæte ŋgay nakæ ma ta mætiye.

³³ Pilat a mbæda gær a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsætsah faya, a gwadāy: «Nækar na, bøy i Yahuda hay dedek dāw?»

³⁴ Yesu a mbæday faya, a gwadāy: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukufu, siye i ndo hay tæ tsikaka dāw?»

³⁵ Pilat a gwadāy: «Ka tsiken andza niye na, neŋ Yahuda hay tædew? Maa gæsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye bæna neŋ tædew? Tæ gæsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbæday faya, a gwadāy: «Bøy ga na, ka mændzibæra nakay

bay. Tadæ bøy ga ka mændzibæra nakay na, ndo i mæsler ga hay ta giye væram hærwi ada ndæray mâ gæs ga mævælāy ga ha a bøy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bøy ga na, ka mændzibæra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwadāy: «Azlakwa nækar na, bøy dāw?»

Yesu a gwadāy: «Maa tsik na, nækar. Neŋ bøy dedek. Tæ wa ga, na yaw ka mændzibæra na, ka mæde ha dedek. Ndo neheye tæ sær dedek aye na, ta tæmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwadāy a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tæ gay sariya a Yesu i mækæde

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ŋgay niye na, a yaw abæra mæ gay sa. A ye ka tæv i bøy i Yahuda niye hay ma bæra aye. A gwadātay: «Neŋ na, na huta faya abæra mænese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nâ gærakum ha ndo i dāŋgay næte hærwi magurlom i Pak. A sakum nâ gærakum ha na, bøy i Yahuda hay dāw?»

⁴⁰ Tæ tsæne andza niye na, ta wuda ta magala, tæ gwad: «Gæramay ha na, Barabas bæna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak dūh.

19

¹ Pilat a vælāy tsæved a sidzew hay tæ gæs na Yesu ada tæ ndaæba na ta mandalaæa. ² Sidzew hay tæ dæsaw dak tæ slapa na ka bo, ta pay a gær a Yesu andza dzagwa i bøy. Tæ kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta hændzæd naha ka tæv ŋgay, tæ gwadāy: «Zay dāw, bøy i Yahuda hay!» Tæ fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abæra mæ gay sa, a gwadātay a ndo hay: «Tsænūm tæday! Na gæsakuma ahaya Yesu abæra. Særum ha neŋ na, na huta faya abæra mænese bay.»

⁵ Tæ gæsa ahaya Yesu abæra tuk. Dzagwa i dak mæ gær ada peteked

ka bo ndozza. Pilat a gwad̄atay: «Ndo nakay na, anan̄!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye ta ndo mats̄əpe gay i m̄əɖəslay ha ḡər a Mb̄əlom hay t̄ə ŋgatay a Yesu na, t̄ə pa bo ka mawude ta magala. T̄ə gwad̄: «Dar na ka mayako mazl̄əmbad̄a eye! Dar na ka mayako mazl̄əmbad̄a eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwad̄atay: «Bo kurom eye ḡəsum na ada k̄ā yum k̄ā darum na ka mayako mazl̄əmbad̄a eye. Neŋ na, na huta faya m̄ənese bay.»

⁷ B̄əy i Yahuda hay ta mb̄əɖay naha faya, t̄ə gwad̄ay: «N̄əmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutoŋ m̄ək̄əɖe na, h̄ərwi a gwad̄: “Neŋ na, Wawa i Mb̄əlom.”»

⁸ Pilat a ts̄əne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dz̄əɖzar hal-adzay. ⁹ A f̄əl̄əkwa a gay sa, a ye naha a ts̄ətsah ka Yesu, a gwad̄ay: «Ka yaw na, m̄əŋgay?»

Ane tuk na, Yesu ka mb̄əɖay faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwad̄ay: «A saka m̄ətsiken̄ me a neŋ b̄əɖaw? Neŋ na, ḡəɖan̄ ga andaya m̄əḡər kar ha ada ḡəɖan̄ ga andaya madere kar ka mayako mazl̄əmbad̄a eye na, ka s̄ər t̄əb̄əɖew?»

¹¹ Yesu a mb̄əɖay faya, a gwad̄ay: «K̄ə ge Mb̄əlom k̄ə v̄əlaka ga ha a h̄əlay bay na, ka sliye faya m̄əgen̄ wuray kwa tsekwen̄ bay tebiye. H̄ərwi niye ndo m̄əḡəsa ga ahaya m̄əv̄əlaka ga ha a h̄əlay na, m̄ənese ŋgay a ze i yak.»

¹² Ka t̄əv̄ eye niye kwayan̄na na, Pilat a p̄əla ts̄əv̄eɖ m̄əḡər ha Yesu. Ane tuk na, b̄əy i Yahuda hay ta wuda ta magala, t̄ə gwad̄: «Ka ḡər ha ndo nakay na, n̄əkar dzam i b̄əy i Roma sa bay. Ndoweeye k̄ə gwad̄ neŋgeye b̄əy na, neŋgeye ndo m̄əne ɖere i b̄əy i Roma.»

¹³ Pilat a ts̄əne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu ab̄əra. A ye ka t̄əv̄ nak̄ə dala eye mad̄əzla eye t̄ə beleler aye. T̄ə bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka t̄əv̄ niye h̄ərwi m̄əge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar maḡər h̄əpat. Ada h̄əlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwad̄atay a Yahuda hay: «B̄əy kurom anan̄.»

¹⁵ Ane tuk na, t̄ə ts̄əne bazlam i Pilat niye na, t̄ə pa bo ka mawude, t̄ə gwad̄ay: «K̄əɖ! K̄əɖ! Dar na ka mayako mazl̄əmbad̄a eye!»

Pilat a gwad̄atay: «N̄ā dar na b̄əy kurom ka mayako mazl̄əmbad̄a eye ɖaw?»

Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye ta mb̄əɖay faya: «B̄əy may na, b̄əy i Roma n̄əte ŋgwen̄.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a v̄əlatay ha Yesu a h̄əlay a sidzew hay h̄ərwi ada t̄ə ye t̄ə dar na ka mayako mazl̄əmbad̄a eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazl̄əmbad̄a eye

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata k̄əɖe na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazl̄əmbad̄a eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya ab̄əra ma wuzlah gay. A ye ha a t̄əv̄ nak̄ə t̄ə zalay T̄əv̄ i M̄ətasl̄ i Ḡər aye. T̄ə zalay t̄ə bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸ M̄ə ɖ̄əma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazl̄əmbad̄a eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazl̄əmbad̄a eye ka tsakay i Yesu, n̄əte t̄ə h̄əlay i m̄ənday, neŋged̄ t̄ə h̄əlay i gula, Yesu m̄ə wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ŋgay nak̄ə t̄ə k̄əɖ na faya ka palalam. A law zal ka ḡər i Yesu. A watsa na, a gwad̄: «Yesu ndo i Nazaret, b̄əy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay t̄ə dzan̄gawa bazlam niye mawatsa

eye, hārwi tāv nakə ta dar faya Yesu aye na, bəse ta wuzlah gay. Ada wu niye tə watsa aye na, tə bazlam i gəma hay wal mahkar: Tə bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Gərek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə dzaŋga bazlam niye na, ti ye ka tāv i Pilat, tə gwaday: «Ka watsa faya “Bəy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Neŋ na, bəy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadatay: «Wu nakə neŋ na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, tə zla peteked ŋgay aye. Ta ŋgəna ha faɗ, kwa way a zla nate. Tə zla məkelkabo ŋgay nakə maŋgara eye andza niye məmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴ Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Peteked nakay na, kə ŋguradakwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal hārwi məsəre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ta ŋgəna ha peteked ga mə walaŋ tay

ada tə ge faya tsakwal ka məkelkabo ga.*»

Wu nakə sidzew hay tə ge aye na, anaŋ.

²⁵ Bəse ta tāv i mayako niye mazləmbada eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ŋgay, Mari ŋgwas i Kəlopas ada ta Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, nətəye malətsa eye ka tāv eye niye.

²⁶ Yesu a ŋgatay a may ŋgay ta gawla ŋgay nakə a wuda na haladzay aye. A gwaday a may ŋgay: «May ga, wawa yak anaŋ.» ²⁷ Ma dəba aye a gwaday a gawla ŋgay niye a wuda na haladzay aye: «May

yak anaŋ.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wuda na haladzay aye a zla na Mari a gay ŋgay.

*Məməte i Yesu
Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Luka 23.44-49*

²⁸ Ma dəba eye na, Yesu a sər ha wu nakə Mbəlom a sləra ahaya faya məge aye na, ka ndāv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye hārwi ada wu nakə tə dzaŋgawa mə Derewel i Mbəlom aye m̄a ge bo.†

²⁹ Gəzla wuray andaya maraha eye tə wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tə zla wuye kofkoffa, tə təlaka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tə pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dəvətse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndāv!»

Gər ŋgay a kal gəzük. Tsa na, a mət.

Sidzew nate a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹ Tə kəɗ na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzükw bo. Pat i mazəzükw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hārwi magurlom andaya pat eye niye. Hārwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahaŋ m̄a ndza ka mayako mazləmbada eye pat i mazəzükw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat m̄a vələtay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka tāv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləmbada eye tage Yesu aye. Tə həbay ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbay ha a ndo neŋged.

³³ Tə ndisl ka tāv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbay ha sik ŋgay hay təbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo nate mə walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədaw.

* 19:24 Dəmes hay 22.19. † 19:28 Dəmes hay 22.16, 69.22.

³⁵ Neŋ nakə na watsa na bazlam neheye na, na ŋgatay tə dəre ga ada wu nakə na watsa aye na, dedək eye. Na ŋgatay tə dəre ga, na sər ha na tsik na, dedək. Na watsa na, hərwi ada nəkurom dərma kâ dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hərwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye mā ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa nəte ta həbiye ha bay.†» ³⁷ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.§»

Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Ndoweje andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahan i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwaday faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahan i Yesu.

³⁹ Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərma. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze hunŋa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰ Yusufa ta Nikodem nəteye salamay tə zla mədahan i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwat ada ta wats faya mal niye hay hunŋa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahan hay aye.

⁴¹ Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wədeye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədahan dāda zuk bay. ⁴² Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi

niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20

Tsəvay kəriye

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədəla a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dəre a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra. ² Mari a ŋgatay andza niye na, a hway ka təv i Simoŋ Piyer ta gawla nakə Yesu a wuda na haladzay aye. A ye naha a gwadatay: «Bəy Maduweŋ andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

³ Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neŋged eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye. ⁴ Nəteye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neŋged eye a hway bəse a ze Piyer. Neŋgeye a lah məndisla ka tsəvay. ⁵ A ndisl ka tsəvay na, a zəba dəre a dəma zərəd. A ŋgatay na, a peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye mə dəma. Ane tuk na, kə fələkwa a dəma bay.

⁶ Simoŋ Piyer na, a ndisl naha ma dəba. A ye naha a fələkwa a tsəvay, a zəba ka peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye na, mə dəma. ⁷ Piyer a zəba ka peteked nakə ta nduday ha gər a Yesu aye dərma. Peteked niye na, madzapa eye tə siye hay bay. Mapada eye, təv ŋgay wal.

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neŋged eye, ndo nakə a lah naha kurre, a fələkwa a tsəvay dərma. A zəba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹ Gawla i Yesu hay na, wu nakə mə Derewel i Mbəlom a tsik, a gwad

† 19:36 Madayaw abəra ma Ezipt 12.46, Məpesle 9.12. § 19:37 Zakari 12.10.

Yesu na, kutoŋ ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ta sər zuk bay.

¹⁰ Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbəda gər a mətagay.

Yesu a bəzay ha bo a Mari i Magədala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹ Mari neŋgeye na, malətse eye ma bəra bəse ka təv i tsəvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rəh ha gər a tsəvay, a zəba dəre a dəma. ¹² A ŋgatay naha a gawla i Mbəlom hay sulo tə peteked ka bo kudəkudek. Nəteye mandza eye ka təv nakə tə pa faya mədahaŋ i Yesu aye. Nenged ta diye i gər ada nenged ta diye i sik. ¹³ Gawla i Mbəlom niye hay sulo aye ta tsətsah ka Mari, tə gwaday: «Ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbədatay faya, a gwaday: «Na tuwa na, hərwi ta zla na Bəy Maduweŋ ga ada na sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

¹⁴ Mari a ndəv ha mətsike andza niye na, a mbəda bo, a ŋgatay a Yesu malətse eye ka təv niye. Mari a sər ha neŋgeye bay.

¹⁵ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Ŋgwas ka tuwa mey? Ka pəla way?»

Mari a dzala mə gər ŋgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hərwi niye a gwaday: «Sadzək bay, kə ge maa zla na nəkar na, dəŋ ha təv nakə ka pa na a dəma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Mari!»

Mari a mbəda me ka təv ŋgay, a gwaday tə bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza məgwede: «Miter ga!»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Kâ lemen bay, hərwi na tsal ka təv i Bəba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwaday a malamar ga hay na, na tsaliye ka təv i Bəba ga, neŋgeye Bəba kurom dərma, Mbəlom ga, neŋgeye Mbəlom kurom dərma.»

¹⁸ Tsa na, Mari i Magədala a ye ka təv i gawla i Yesu hay. A ye a gwaday: «Na ŋgatay a Bəy Maduweŋ kway!» A təkəratay wu nakə Yesu a tsikay aye.

Yesu a bəzay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49

¹⁹ Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye mə gay. Ta dərəzl ka bo a gay lele hərwi ta dzədzar ta bəy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekərtik a wuzlah tay. A gwaday: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzay ha vavay nakə ka həlay ŋgay hay ada ka dzəham ŋgay aye. Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, dərev tay a ŋgwas haladzay hərwi tə ŋgatay a Bəy Maduweŋ.

²¹ Yesu a gwaday sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakə Bəba a sləra ga ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərma.»

²² Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwaday: «Təmum Məsəfəre Tsədanŋa eye! ²³ Ndo neheye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsateye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsatay ha mezeleme tay dərma.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tə gwaday: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədatay faya, a gwaday: «Na ŋgatay a vavay i mbəlak i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəd

i ponje bay ada na pa wur həlay ga a bəd i suwal nakə ka dzəham ngay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ A ndza ma dəba eye luma nəte na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nətəye tuk. Ta dərəzl na məged lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwaday a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanan ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neñ nətə ngweñ.»

²⁸ Tomas a mbəday faya, a gwaday: «Ta dedek, nəkar na, Bəy Maduweñ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹ Yesu a gwaday: «Ka dzala ha ka neñ na, hərwi nakə ka ngeteñ aye. Məngwese ka ndo neheye tə dzala ha ka neñ ze məngeteñ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayañ siye hay haladzay kame i gawla ngay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a derewel nakay bay. ³¹ Na watsa wu neheye na, hərwi ada kâ dzalum ha Yesu neñgeye na, Kəriste, neñgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutum-eye sifa ma neñgeye hərwi ka pum mədzal gər ka neñgeye.

21

Yesu ka me i dəlov i Tiber

¹ Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka me i dəlov i Tiber*. A bəzatay bo na, kəkay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nətəye ka təv manətə eye. Nətəye na, Simon Piyer, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simon Piyer a gwadatay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwaday: «Nəmay dərmaç nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalañ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nətə bay tebiye.

⁴ Dəre a dazlay a mətsede na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlov niye. Ane tuk na, gawla ngay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka gəsum kələf daw, wawa ga hay?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A'ay!»

⁶ Yesu a gwadatay: «Kalum gadañ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsumaweye.»

Tə kal gadañ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadañ abəra ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye a gwaday a Piyer: «Nakay na, Bəy Maduweñ!»

Simon Piyer a tsane andza niye: «Nakay na, Bəy Maduweñ» na, a zla peteked ngay a kal ka bo hərwi 6a ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸ Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalañ i yam ta məvaha ahaya gadañ niye maraha eye tə kələf aye. Nətəye ha bəbe na, dərəñ tə dəkəl bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

⁹ Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ngatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peñ andaya dərmaç.

¹⁰ Yesu a gwadatay: «Həlumaw abəra ka kələf kurom niye hay ka gəsumaw aye, fəkakwa.»

¹¹ Simon Piyer a tsal a kwalalañ i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadañ niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nətəye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadañ niye kwa tsekweñ ka ngəzlah bay, ada azlakwa kələf mə dəma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nətə mə walañ tay ka tsətsah

* 21:1 Tiber: Məzele mekeleñ eye i dəlov i Galile.

faya, kə gwadəy: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neŋgeye na, Bəy Maduweŋ.

¹³ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a zla a vəlatay a gawla ŋgay hay. A zla kələf dərmak a vəlatay.

¹⁴ Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahan aye, a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

¹⁵ Ma dəba i mənđe dəf na, Yesu a gwadəy a Simon Piyer: «Simon wawa i Yuhana, ka wudə ga a ze i ndo neheye daw?»

Simon Piyer a mbəday faya, a gwadəy: «Ayaw Bəy Maduweŋ! Ka sər ha na wudə kar segey.»

Yesu a gwadəy: «Gatay gər a wawa i təbaŋ ga hay lele.»

¹⁶ Yesu a tsətsah faya masulo eye sa, a gwadəy: «Simon wawa i Yuhana, ka wudə ga daw?»

Simon Piyer a mbəday faya, a gwadəy: «Ayaw Bəy Maduweŋ, ka sər ha na wudə kar segey.»

Yesu a gwadəy: «Gatay gər a təbaŋ ga hay.»

¹⁷ Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simon wawa i Yuhana ka wudə ga daw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wudə ga daw?» aye na, a ndalay. A mbəday faya, a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wudə kar!»

Yesu a gwadəy: «Gatay gər a təbaŋ ga hay. ¹⁸ Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka bərawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge gu-ram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbəlom, ada ndo mekeleŋ eye ma bərakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

¹⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, a day ha məməte nakə Piyer ma ta

mətiye na, kəkay. Məməte ŋgay niye na, ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom.

Tsa na, Yesu a gwadəy a Piyer: «Peŋ bəzay.»

Yesu ta gawla ŋgay nakə a wudə na aye

²⁰ Piyer a mbəda bo a zəba dəre a dəba na, a ŋgatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wudə na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye dəf aye, maa həndzəd ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduweŋ mata ge fakaya dəf way?» na, neŋgeye.

²¹ Piyer a ŋgatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, mata gay a neŋgeye mey?»

²² Yesu a mbəday faya, a gwadəy: «Tədə a seŋ mâ ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peŋ bəzay!»

²³ Labara nakay a dədatay a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwadəy a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwadəy na: «Tədə a seŋ mâ ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa də ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wudə na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a də ha aye na, dedək.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəteye haladzay. Tədə ta watsa tebiye ka dərewel nəte ta nəte na, dərewel niye hay təv ma slateye ka məndzibəra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslañ hay Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslañ hay a tsik na, huya ka Labara Nğwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslañ hay kəkay, tə dā ha bazlam ngay kwa a ngay. Tə dā ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vələtay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslañ hay 1.8).

Ka madazlay i derewel nakay na, Yesu a tsal ka təv i Mbəlom (1.9). Anəke na, neŋgeye andaya ka təv tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədəñña eye a ndo i maslañ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vələtay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədəñña eye faya ma həlaweye ndo wədəye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslañ i Yesu neŋgeye ndo nakə derewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dəretsətseh ta təv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə dā ha Labara Nğwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslañ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dawa ha Labara Nğwalak eye aye.

¹ A nəkar Tiyoñfil, mə derewel ga nakə kurre na watsaka naha aye

na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler ngay,² hus ka mede ngay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ngway a mbəlom zuk bay aye na, kə datay ha wu hay ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye a ndo neh-eye a pala tay andza ndo i maslañ hay aye.

*Yesu a gwad ma slərəweye
Məsəfəre Tsədəñña eye*

³ Ma dəba i məməte ngay na, kə lətsa abəra ma mədahañ ka bəzatay ha bo a ndo i maslañ ngay hay lele, a datay ha na, neŋgeye andaya. Kə ndza ka təv i gawla ngay hay məhəne kuro kuro fad. Ma məhəne niye kuro kuro fad eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ngay hay na, a gwadatay: «Kā yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vələkumeye. ⁵ Yuhana neŋgeye a dzəhuḃawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekweñ na, nəkurom ta dzəhuḃiye kurom ha a Məsəfəre Tsədəñña eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka təv i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweñ, ka ta matay ha bəy a ndo i Israyel hay na, pat eye niye daw?»

⁷ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Pat eye kəday na, mata sərə na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neŋgeye nəte ngweñ gədañ ngay andaya məge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədañ ahəl nakə Məsəfəre Tsədəñña eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərumeye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda,

ka dala i Samari ada ka kokway i mändzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam nğay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla nğay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a nğaha na abəra ka dəre tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedek kwedek eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka məsumeye mazəbe dəre a magərmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka nğatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bərük i ndo i maslañ hay

¹² Ndo i maslañ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahamba i Tetədəz aye, ta mbəda gər a Zerozelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerozelem a dəma na, ma sliye bəre nəte bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay neñged aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Anđare, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simoñ ndo mäge vərəm hərwi dala nğay* ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nəteye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta nğwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi mađuwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nəteye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a

gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədañña eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudaş nakə a təra ndo mədatay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, neñgeye nəte mə walañ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkəde gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəf tə huđ. Huđ nğay a nduzl, dende nğay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə dərewel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay nğay mâ təra na, rəgay,
ndəray mâ ndza mə gay nğay bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:
“Ndo mekelenj eye
mâ zla məsler nğay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nəte mə walañ i ndo neheye ta zəñgalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweñ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gama aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅ Yesu a yam aye hus ahəl nğay nakə a ye abəra mə walañ kway a tsal a mbəlom aye na, nəteye tə nəkway. Ndo weye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahañ.»

²³ Mə walañ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, neñged məzele nğay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo neñged

* 1:13 A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay. † 1:20 Dəmes hay 69.26. ‡ 1:20 Dəmes hay 109.8.

tə zalay Matiyas. ²⁴Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta dıwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeŋ aye na, damay ha way nakə mə walaŋ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵hərwi məge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neŋgeye aye.»

²⁶Ta ndəv ha madıwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a tərə makuro gər eye sulo i ndo i maslaŋ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

¹Magurlom i Peŋtekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ²Ahəl nakə nəteye mahaya gər eye na, kwayaŋŋa maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ŋgay eye a rah a gay nakə nəteye mandza eye mə dəma aye. ³Kwayaŋŋa tə ŋgatay andza dərnehi i ako a yaw, a ŋgəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nəte nəte tebiye. ⁴Nəteye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwaday tsik aye.

⁵Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweŋ ma Zerozelem. ⁶Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. ⁷Nəteye neheye

ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərbəbəkkə. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye na, Galile hay bədəw? ⁸Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? ⁹Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, ¹⁰ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tə wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurləŋ hay ta tərə Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹²Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgwede mey?»

¹³Siye hay tə ŋgwasə ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle ta kwaya tsa

* **2:1** Peŋtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

daw? ¹⁶ Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

¹⁷ «Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i mändzibəra na, wuye mey?

Na vəlatəye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wədeye a gawla kurom hay.

Məsinə ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nəteye.

¹⁸ Ayaw! Pat eye niye na, na sləratayawəye Məsəfəre ga a ndo i məsler ga hay, ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

¹⁹ Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom, ada wu neheye ta gateye hərəabəkka a ndo hay aye ka mändzibəra.

Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta geŋgis eye tərdəleŋŋa.

²⁰ Pat ma ta dəviye sa bay ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz.

Pat eye niye na, pat bagwar eye, pat mədəslay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na, Bəy Maduweŋ ma deyewəye tuk.

²¹ Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mɑ təma ha na,

Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

²² «A nəkurom Israyel hay, pumay zləm a wu nakə na tsikakuməye: Yesu ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom a dākum ha gədaŋ ŋgay tə neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə walaŋ kurom, kə dākum ha neŋgeye way na, ka sərūm. ²³ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəlakum ha a həlay na, andza nakə a say aye. Wu

nakə ka gum ta neŋgeye na, 6a Mbəlom a sər kurre. Nəkurom ka vəlumay ha a ndo neheye lele bay aye hay hərwi ada tɑ dar na ka mayako mazləmbada eye, ada kə mət. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə mbəla ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya bay na, hərwi mədahaŋ a slɑ faya bay. ²⁵ Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a gwad:

«Na ŋgataway a Bəy Maduweŋ ga huya kame ga.

Neŋgeye ka tsakay ga hərwi ada nɑ dzədzar bay.

²⁶ Hərwi niye dərev ga kə rah ta məŋgwese, ada bazlam ga faya ma giye dəmes ta məŋgwese.

Bo ga ma zəzukwiye bo lele, na dzaliye wuray sa bay.

²⁷ Bəy Maduweŋ, ka gəriye ga ha ma təv mändze i mədahaŋ hay bay.

Ka gəriye ha neŋ ndo məpe mədzal gər ka nəkar nɑ ze ma tsəvay bay.

²⁸ Ka dəŋ ha tsəved nakə na zəŋgaliye, ma diye ga ha a sifa aye,

Ka təra ga ha ndo məŋgwasa eye hərwi nəkar tə neŋ.‡»

²⁹ Piyer a gwadətay sa: «Malamar ga hay, ka bəba tətə kway Davit na, na sliye faya mətsikakum parakka lele. Neŋgeye na, kə mət. Ta la na ada ka sərakwa ha tsəvay ŋgay andaya bəgom ma təv kway. ³⁰ Ane tuk na, ahəl niye na, neŋgeye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom. A sər ha 6a Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: «Aza ma dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a ndo nəte mə walaŋ i wawa yak hay.§»

³¹ «Neŋgeye na, 6a kə sər ha kurre Kəriste na, ma lətsewəye abəra ma mədahaŋ.

† 2:21 Zowel 3.1-5. ‡ 2:28 Dəmes hay 16.8-11. § 2:30 Dəmes hay 132.11.

“Mbəlom ma gəriye ha ma təv mändze i mədahañ hay bay, ada bo ñgay ma ziye ma tsəvay bay.*”»

³² Piyer a gwadatay sa: «Yesu nakə na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ. Nəmay tebiye nəmaa həliye na mbal ñgay. ³³ Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na Yesu, a pa na tə həlay i mənday ñgay. Mbəlom kə vəlay Məsəfəre Tsədəñña eye nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma ta vəleye aye. Neñgeye dərmak kə vəlamayaw wu nakə anəke ka ñgatumay ada ka tsənum aye. ³⁴ Davit na, neñgeye kə tsal a mbəlom təbey, ane tuk na, a gwad: “Bəy Maduweñ Mbəlom a gwaday a

Bəy Maduweñ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

³⁵ hus a pat nakə neñ, na piye ndo mənə dəre yak hay a huđ i sik yak hay andza wu məpe faya sik aye təday.†”»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta səkah

³⁶ «Nəkurom Israyel hay tebiye sərüm ha ta defək, Yesu nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye na, Mbəlom a təra ha Bəy Maduweñ ada ndo mətəme ha ndo hay na, neñgeye.»

³⁷ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam niye na, dərev a ye fataya abəra. Ta tsətsah ka Piyer ada ka siye i ndo i maslañ hay, tə gwad: «Malamar hay, anəke nəmaa giye na, kəkay?»

³⁸ Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərüm ha mezeleme kurom ada tā dzəhuđ kurom ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakumeye ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye Məsəfəre ñgay

Tsədəñña eye. ³⁹ Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a gwad: Ma vəlakumeye a nəkurom ada a wawa kurom hay. A gwad ma vəliye a ndo neheye nəteye mandza eye dəren aye dərmak. Ayaw! Bəy Maduweñ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfəre ñgay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tā pay bəzay aye.»

⁴⁰ Piyer a tsikatay bazlam mekeleñ eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tā dzala ha. A gwadatay: «Dumara abəra mə walañ i ndo neheye sewed eye hay. Gərümay ha bo kurom a Mbəlom mātəma kurom ha.»

⁴¹ Ndo hay haladzay mə walañ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhuđ tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar tə pa mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴² Nəteye niye tebiye tə paway zlam a matətike i ndo i maslañ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta duwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³ Kwa way a ndzawa na, tə madzədzere eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayañ wal wal tə həlay i ndo i maslañ i Yesu hay. ⁴⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ñgənawa ha a bo mə walañ tay. ⁴⁵ Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ñgənawa ha a bo suloy eye kwa a way da ka məge wu ñgay nakə a say aye. ⁴⁶ Tə hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweñ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta mənğwese eye, maguñguzə

* 2:31 Dəmes hay 16.10. † 2:35 Dəmes hay 110.1.

kwa tsekweŋ andaya bay. ⁴⁷ Ta zambadaway a Mbəlom ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy Maduweŋ a tamawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹ Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta dūwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ² Ndowne andaya bəse ta maged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Maged nakə tə zalay maged nakə a le aye. Ndowne niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlawā naha, tə hənawa ha bəse ta maged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye. ³ Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴ Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwaday: «Zəba famaya lele.» ⁵ Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Neŋgeye a dzala na, ta vələneye wu. ⁶ Piyer a gwaday: «Dala andaya fagaya bay tebiye, ane tuk na, na vələkeye na, wu nakə andaya fagaya aye. Neŋ faya na gwadakeye ta gədan i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷ Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi mədzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaŋŋa sik ŋgay hay tə mandərkukwasl ŋgay hay tə huta gədan. ⁸ A ndapa a mbəlom tə sik ŋgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye

ta ndo i maslaŋ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadaw tsadaw ada tə mazambaday a Mbəlom.

⁹ Ndo hay tebiye tə ŋgatay faya ma diye kuteŋ kuteŋ lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰ Tə sər ha, neŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta maged nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbaəbəkka hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹ Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomon aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wudā məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbaəbəkka. ¹² Piyer a ŋgatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwadətay andza nakay: «Nəkurom ndo i İsrayel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaəbəkka na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədan eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³ Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta dūwulay me aye, a bəz ha məzlaəb i ndo i məsler ŋgay Yesu. Nəkurom eye, ka vələmay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tā kəd na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, haəbe a say məgəre ha. ¹⁴ Nəkurom ka kalum ha ndo nakə dādā neŋgeye kə ge mənese bay. Neŋgeye ndo dedek eye. A yakum a gər dūh matsətsehe tā gərakum ha na, ndo məkədə ndo. ¹⁵ Andza niye, ka kəduḡm na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay

aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sarakwa ha. ¹⁶ Ndo nakay anaŋ ka ŋgatumay, ka sərüm ha aye na, maa vəlay gədaŋ na, məzele i Yesu hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ŋgatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

¹⁷ «Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neŋ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərüm bay. ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay aye. A gwad: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹ Anəke na, mbəduŋ ha mede kurom, mbəduŋaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada mā mbat-akum ha mənese kurom hay. ²⁰ Ka gum andza niye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweYe Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. ²¹ Anəke na, kutoŋ Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a da ha ahəl niye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay aye. ²² Musa, neŋgeye a gwadatay a bəba tətə kway hay: «Bəy Maduweŋ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweYe ndo məde ha bazlam ŋgay andza neŋ na gwad bədaŋ? Neŋgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³ NdoweYe kə pay zləm a bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaŋ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye na mədahaŋ eye.*»

²⁴ «Siye i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma

giye bo ahəl kway nakay anaŋ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaŋ i Mbəlom neheye ti yaw ma dəba ŋgay aye. ²⁵ Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a 6ar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwaday a Abraham: «Na ta piye ŋgama ka ndo i mənədzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i hud yak hay. Dzam nakə Mbəlom a 6ar aye na, i kurom.†» ²⁶ Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ŋgay na, hərwi kurom təday. A sləraw na, hərwi məpe fakuma ŋgama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

¹ Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteye faya ta tsikateye me a ndo hay mba aye na, ndo məvəlay wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. ² Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteye faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadatay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaŋ.» ³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a daŋgay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy. ⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵ Tədə eye i mekedə na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i

* 3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19.

† 3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. ⁶ Mə walañ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheye ma bədgay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya. ⁷ Tə həlataya ahaya ndo i maslañ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka mbəlum ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədañ eye na, mənğay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

⁸ Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayañña Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədañña eye, a gwadatay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, ⁹ ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi nakə nəmaa gay nğwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? ¹⁰ Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərüm ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərüm ha na, ndo nakə a lətse kame kurom nənğeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Nənğeye ndo nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, nənğeye. ¹¹ Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo madəzle gay hay ka kalum ha aye na, ka təra kwar nakə ma vəleye gədañ a gay aye düh.*”

¹² «Ka mbakweye faya mətəme na, tə nənğeye nəte nğweñ. Hərwi ka məndzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeleñ eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³ Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəñ wadəñ. Hərwi

ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadəñ wadəñ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweñ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa. ¹⁴ Ane tuk na, nəteye faya ta nğateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, nənğeye malətsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵ Tsa na, tə gwadatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶ Tə gwad a bo mə walañ tay: «Ndo neheye ka gəkweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayañ nakə tə nğatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka slakweye faya məmbədə bay. ¹⁷ Ane tuk na, gəkwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tə tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tə tsəne labara i masuwayañ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbəda naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadatay: «Kâ tsikumamatay kəgəbay kâ tətikumamatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedək eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukuđu a Mbəlom daw? ²⁰ Nəmaa sliye faya məgər ha matətike wu nakə nəmaa nğatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə da məgatay dəretsətseh aye bay,

* 4:11 Dəmes hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu.

hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadeye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayaŋ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbəda gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayaŋŋa nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka maduwulay me a Mbəlom. Tə gwadəy naha a Mbəlom: «Bəy Maduweŋ, maa ge magərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neŋgeye a tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey?

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo məge vərəm.

Bəy hay ta haya gər məge vərəm ta Bəy Maduweŋ Mbəlom ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.†”

²⁷ «Andza niye dedek, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Poŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i Israyel hay ta haya gər məge vərəm ka Yesu ndo i məsler yak tsədəŋŋa eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye. ²⁸ Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka məge ta gədaŋ yak aye. ²⁹ Anəke na, Bəy Maduweŋ may, dzəna may abəra

ka təv i sewed tay neheye tə gamay aye tey. Vəlamay gədaŋ yak ada nəmaâ da ha bazlam yak ta dedek. ³⁰ Vəlamay gədaŋ hərwi ada nəmaâ mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaâ ge masuwayaŋ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədəŋŋa eye.»

³¹ Ta ndəv ha maduwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiî dzekiî. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a rahatay a bo. Kwayaŋŋa tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³² Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wuda bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ³³ Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə dəwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ haladzay. Tə gwadəwa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. ³⁴ Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ ada tə vəlawatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋgənawa ha suloy eye kwa a way da andza nakə a say aye.

³⁶ Andza niye ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Neŋgeye slala ŋgay na, Levit

† 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷ Nənğeye a ye, a səkəm ha guvah nğay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vələtay a ndo i maslan i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

¹ Ane tuk na, ndoweye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a nğwas nğay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwađ ayaw mə walañ tay. ² Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vələtay a ndo i maslan i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, nğwas nğay a sar faya lele. ³ A ye naha na, Piyer a gwađay: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətəgay, ka zlaw tsekweñ, ka raway me a Məsəfəre Tsədañña eye na, hərwi mey? ⁴ Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray dəw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədañ? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵ Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəđ abəra ka mbəlom. Kwayañña a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶ A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahan. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷ Mazlambar ma giye bəre mahkar na, nğwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sar ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸ A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwađay: «Tsiken, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmum ha ta zal yak aye na, andza nakay dəw?»

Nğwas niye a mbəday faya, a gwađay: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹ Piyer a gwađay: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walañ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweñ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged tsiy ada ta deyeweye ta zliye kar dərmak.»

¹⁰ Piyer a tsikay andza niye na, kwayañña a dəđ ka sik i ndo i maslan i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal nğay. ¹¹ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslan hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay

¹² Ndo i maslan hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay mə walañ i ndo hay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətəgay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³ Ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴ Ndo hay haladzay faya ta səkahiye, hasləka hay ta nğwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweñ. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵ Hərwi masuwayañ neheye ndo i maslan hay tə ge aye na, ndo hay tə həlawa naha ndo i dəvats hay. Tə həlawa tay naha ka slələh kəgəbay ka hubok. Tə pawa tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek nğay kə husa ka ndo nəte mə walañ tay ma mbəliye. ¹⁶ Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawa naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay

mə bo tay aye. Ndo i maslañ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslañ hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwədə ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslañ hay faya ta giye masuwayañ haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a dañgay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslañ hay nəteye ma dañgay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkətañ na məged i gay i dañgay niye. A həlatay ahaya ndo i maslañ niye hay abəra mə dəma, a gwadatay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wedeye a ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslañ hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslañ hay a gay i dañgay, tə ye tə həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i dañgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³ Tə gwadatay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i dañgay na, mədəslay eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i

mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadatay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a dañgay aye na, nəteye faya ta tətikəteye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayaṅṅa bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ṅgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslañ niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətəh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslañ hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətəshe fətaña abəra bazlam. ²⁸ A gwadatay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədəw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwədə maa kəd na ndo niye na, nəmay dəw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslañ hay ta mbədətay faya, tə gwadatay: «Marəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mə mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahañ. ³¹ Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ ta gədañ ṅgay. Kə pa na a bəy, nəṅgeye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrayel hay tə mbədə ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətañ ha məzeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo məhəle

mbal i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədənna eye nakə Mbəlom a vələtay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslan hay. ³⁴ Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ngay Gamaliyel. Nəngeye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ngay. A lətse mə walañ i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadatay: «Ndo neheye tā ye abəra kənan tsekweñ təday.»

³⁵ Ndo i maslan hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadatay: «İsrayel hay, gum metsehe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele ngay Tiyodas aye na, mā makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad nəngeye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ngəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ngay na, ndoweye andaya dərmak, məzele ngay Yudas. Nəngeye ndo i Galile. Nəngeye a ndohwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Nəngeye dərmak ta kəd na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ngəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neñ faya na tsikakumeye anəke, kə mətsum ka ndo neheye bay, gərüm tay ha tā ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gumeye vərəm na, ka Mbəlom duh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslan hay sa. Ti ye naha, tə ndağa tay ha. Tə gwadatay:

«Dadə kə tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslan i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walañ i məhay gər tay niye tə mənğwese hərwi dəretsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dəwa ha mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərəwa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslan i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta ngənawatay wu mənday a madakway i ngwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ngwas tay hay təbey.

² Ndo i maslan neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadatay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətse mənğəne wu mənday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walañ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ngwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədənna eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i mənğəne wu mənday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa duwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam ngay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədənna eye,

Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolos ndo i gəma i Antiyos neŋgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpəy bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta duwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a da a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte mə walaŋ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neŋgeye na, Mbəlom kə pa faya ŋgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neŋgeye gədaŋ eye haladzay. A gawa masuwayaŋ hay mə walaŋ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i maduwule me nakə tə zalay gay i maduwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway ta neŋgeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay tə raw me tə gwad na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad: «Ndo nakay

na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: Yesu ndo i Nazaret ma deyewe, ma mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵ Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dəre ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ŋgatay na, da'ar ŋgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7

Bazlam i Etiyen

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedək daw?»

² Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzla6 aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Haran zuk bay aye, ³ ada a gwaday: “Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dəkeye faya aye.*”

⁴ «Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Haran. Ma dəba eye bəba ŋgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Haran, a ye ha a gəma nakay anaŋ nəkway mandza eye mə dəma aye. ⁵ Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ŋgay kwa tsekweŋ bay, kwa dala tsekweŋ bəbay na, kə dəsay bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huđ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.” Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ŋgay andaya kwa nəte zuk bay. ⁶ Wu nakə

* 7:3 Madazlay i wu hay 12.1.

Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: “Wawa i huđ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dəretsətseh. Ta ndziye məve temerre fad mə dəretsətseh. ⁷ Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dəretsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsleŋ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†” ⁸ Mbəlom a ɓar dzam ta Abraham, a ɗay ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərma a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərma.

⁹ «Bəba tətə kway hay tə nay ɗəre a malamar tay nakə nəte mə walaŋ tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkam ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰ Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ŋwalak i bo ka ɗəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawoŋ aye. Nəŋgeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye.

¹¹ «Ma dəba eye na, mandərzlaŋ a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlaŋ niye a ge na, mandərzlaŋ bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekweŋ bay tebiye. ¹² Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ŋgay niye hay ta təra bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³ Ta mbəda gər masulo eye na, Yusufa a ɗatay ha bo ada Farawoŋ bəy bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴ Tsa na, Yusufa a

slər ndo hay ka bəba ŋgay Zakob ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. ¹⁵ Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ŋgay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərma tə mət mə dəma. ¹⁶ Mədəhaŋ tay na, tə həlawa a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəvay nakə Abraham a səkam abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷ «Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸ Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wədeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Nəŋgeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹ Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kutoŋ ka məkwetse wawa tay a pesl ada tā mət. ²⁰ Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye məhkar mə gay i bəba ŋgay. ²¹ Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawoŋ a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ŋgay. ²² Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A təra ndo ta məzlaɓ eye hərwi bazlam ŋgay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³ «Musa a ge məve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ŋgay Israyel hay. ²⁴ A ye na, a ŋgatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nəte mə walaŋ i Israyel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəd na ndo i Ezipt niye mədəhaŋ eye. ²⁵ Musa a dzala na, Israyel malamar ŋgay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay

† 7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

ngay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶ Tədœ eye Musa a ndzatay a gər a Israyel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa manğəne tay ha ada tā ndza zay mə walañ tay. A gwaday: “Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkədə bo na, hərwi mey?” ²⁷ Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ngay aye na, a pay həlay a Musa, a gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way? ²⁸ A saka məkədə ga andza nakə ka kəf ndo i Ezipt məveney aye sa daw?” ²⁹ Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ngway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ngwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰ «Ma dəba i məve kuro kuro fad na, Musa neñgeye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, neñgeye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ngatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. ³¹ Musa a ngatay andza niye na, a gay hərbaəbəkka. Ane tuk na, ahəl nakə neñgeye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduweñ, a gwadayaw: ³² “Neñ Mbəlom i baba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakob.” Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dərə ka ako niye sa bay. ³³ Mbəlom a gwadayaw sa: “Musa, tsok na tahərək abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədanña eye. ³⁴ Faya ta gateye dəretsətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ngatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.†”

³⁵ «Musa neñgeye nakə Israyel hay

tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada m̄a tərə bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neñgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶ Maa ndzatay kame a Israyel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neñgeye. Kə ge masuwayañ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərmak hus a məve kuro kuro fad.

³⁷ «Maa gwadatay a Israyel hay: “Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo məde ha bazlam ngay andza neñ. Ma zliye na, abəra ma gwala kuromš” na, Musa. ³⁸ Sa na, ahəl nakə Israyel hay nəteye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walañ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahəmba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə ma vəliye sifa aye ada neñgeye ma makweye ha.

³⁹ «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərəh mətəme bazlam ngay. Ta kal na a pesl. A satay mambəde gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰ Tə gwaday a Aron: “Lambadamay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhəlakway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.*” ⁴¹ Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə mənğwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴² Ane tuk na, Mbəlom a mbədatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza

† 7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10. § 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye

18.15. * 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23.

nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom Israyel hay,
wu neheye hay ka vəlawum
wal wal
ada ta gənaw hay
məve kuro kuro fad aye na, a
neñ bədaw?”

⁴³ Ka zlum madzawadzawa i gay i mbəlom kurom Molok,
ka zlum mandzəkit bo i wurzla
i mbəlom kurom Refam.

Kule kurom neheye ka gum aye na,
hərwi mədəslay ha gər.

Hərwi niye na həliye kurom abəra
ma gəma nakay,
na diye kurom ha dəreñ abəra
ta gəma i Babilon.†»

⁴⁴ Etiyen a gwadatay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada tətə sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwaday a Musa tətə ge na gay niye na, andza nakə a ɲgatay aye. ⁴⁵ Ma dəba eye na, bəba tətə kway hay ta vəlatay ha madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye a wawa i huđ tay hay. Ndo məndzatay kame a wawa i huđ tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta sla fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit. ⁴⁶ Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka mədəzlay gay nakə wawa i huđ i Zakob hay ta sliye faya mədəslay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ⁴⁷ Maa dəzlay gay na, Salomonj.

† **7:43** Amos 5.25-27. Molok, tətə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tətə dzala, məvəlay a mbəlom tay niye na, ndo zezeñ. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay. ‡ **7:50** Ezay 66.1-2. § **7:53** Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a day ha bazlam mapala eye a Musa tətə həlay i gawla ɲgay hay.

⁴⁸ «Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹ “Təv məndze i bəy ga na, mbəlom,
ada məndzibəra na, təv sik ga.
Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i
gay waray?”

Təv nakə ma sliye məndze mə
dəma aye na, waray?”

⁵⁰ Maa ge wu neheye tebiye na, neñ
bədaw?‡»

⁵¹ Etiyen a gwadatay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəzlum na dərev kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakumeye. A sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədəñña eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay. ⁵² Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dəretsətəh bay aye? Kwa məkədə ta kəd tay ha ndo neheye tətə da ha madayaw i ndo nakə nengeye ndo i dedek nətə ɲgweñ aye. Ndo nakə anəke ka gum faya dəf ada ka kədum na aye na, neñgeye. ⁵³ Mbəlom kə vəlakum bazlam ɲgay mapala eye tətə həlay i gawla ɲgay hay§, ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tətə kəd na Etiyen

⁵⁴ Ndo niye hay mahaya gər eye tətə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalatay haladzay, ta həpəd zler ka Etiyen kərəw kərəw. ⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədəñña eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ɲgatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a ɲgatay naha a Yesu malətsa eye tətə həlay i mənday i Mbəlom. ⁵⁶ A gwadatay a ndo niye hay: «Tsənum! Neñ faya na

ngateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neŋgeye malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nəteye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nəteye tebiye ka manəte eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tə kwar hərwi məkəde na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na peteked tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nəteye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neŋgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom. Mə mađuwule me niye faya ma dūwuliye na, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga Yesu, zla na məsəfəre ga.» ⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kâ matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8

¹ Məkəde Etiyen nakə tə kəf aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayaŋna ta dazlay a məgatay dərətsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerozelem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ngəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslaŋ hay. ² Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedek ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahəŋ i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³ Sol na, a zaka ha məbəbezele tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ngwas. A pawa tay ha a gay i danğay.

Filip a da ha labara wedeye ma Samari

⁴ Ndo neheye ta hway, ta ngəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵ Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a slərəweye. ⁶ Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ngatay a masuwayaŋ neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ngay ta səkeffe eye lele. ⁷ Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dəvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay mamata eye hay ta ndo neheye ta dzəgədəsla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸ Andza niye məŋgwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹ Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simoŋ. Neŋgeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam ngay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərəbəbəkka. Ma mədzal gər ngay na, a gwad neŋgeye ngwalak i ndo. ¹⁰ Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neŋgeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədaŋ i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədaŋ Bagwar eye.»

¹¹ Tə pawa zləm ka wu ngay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam ngay nakə a gawatay masuwayaŋ a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹² Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara Ngwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, ngwas hay, Filip a dzəhuḅ tay ha a yam. ¹³ Simoŋ neŋgeye dərmaḅ a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuḅ ha a yam. Neŋgeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ngataway a masuwayaŋ tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərəbəbəkka.

¹⁴ Ndo i maslanj neheye nəteye ma Zerozelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵ Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye tā huta Məsəfəre Tsədənna eye. ¹⁶ Ahəl nakə ta dzəhuḅ tay ha a yam aye na, ta dzəhuḅ tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweñ. Ndo kwa nəte mə walañ tay Məsəfəre Tsədənna eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷ Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədənna eye.

¹⁸ Simonj a ngatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədənna eye hərwi nakə ndo i maslanj hay tə pa fataya həlay aye na, a vəlatay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹ A gwadətay: «Vəlumenj gədanj eye dərmak hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, tā huta Məsəfəre Tsədənna eye.»

²⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwadəy: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak masəkəme gədanj i Mbəlom na, ta suloy! ²¹ Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədənna kame i Mbəlom bay. ²² Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduweñ ada agəna ma pəsəkeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³ Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a danjay.»

²⁴ Simonj a tsəne bazlam niye hay na, a gwadətay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulumay me a Bəy Maduweñ hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye m̄a t̄əra t̄ə neñ bay tey.»

²⁵ Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə də ha Yesu ada tə də ha

bazlam ngay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə də ha Labara Ngwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwadəy a Filip: «Do, ka diye na, ka zəngaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷ Filip a tsəne na, kwayanña a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ngatay a ndo wuray, neñgeye bagwar i ndo məge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ngay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ngwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom. ²⁸ Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətagay. Neñgeye mandza eye mə muta i pələs ngay faya ma diye ha. Neñgeye faya ma dzanjiye dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a ngatay a ndo niye na, Məsəfəre Tsədənna eye a gwadəy: «Hway bəse ka tsakay i muta i pələs tadəy faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzanjiye dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwadəy: «Wu nakə faya ka dzanjiye na, ka tsəne ngway daw?»

³¹ Ndo niye a mbəday faya, a gwadəy: «Kə ge ndəray kə deñ ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwadəy a Filip: «Tsalaw a muta i pələs ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzanjiye mə dərewel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzanjiye mə dəma aye na, a gwad:

«Nenğeye a təra andza təbərj nakə tə
gəs,
ta diye ha ka təv nakə tə
kədawa wu mə dəma aye.
Nenğeye a təra andza təbərj nakə
ta dəsiye faya abəra məkwets
na,
a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay
tebiye.

³³ Tə pasla na a walañ i ndo hay na,
kəriye
ada ta gay sariya i dedək bay.
Mata tsike me ka wawa nğay hay
na, way?

Ndəray kwa nəte andaya bay!
Nenğeye ta dze ha məsəfəre nğay
abəra ka məndzibəra.*»

³⁴ Ndo mäge məsler niye a tsətsah
ka Filip a gwadəy: «Ambəh, tsikerj
tey, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom
a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka
bo nğay eye nğway tsukudu ka ndo
mekelen dəw?»

³⁵ Yawa! Filip a dazlay a mədəy
ha ka təv nakə a dzañga aye. A
dəy ha Labara Nğwalak eye i Yesu.

³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta diye
aye na, tə ndisl a təv eye andaya
yam mə dəma. Ndo mäge məsler
niye a gwadəy a Filip: «Yam anañ,
anəke mata geñ nğatay abəra ka
madzəhuə bo a yam na, mey sa
mey?»

[³⁷ Filip a gwadəy: «Tadə ka pa
mədzal gər yak ka Yesu na, ka sliye
faya madzəhuə bo a yam.»

Ndo niye a mbədəy faya, a
gwadəy: «Na pa mədzal gər ka
Yesu Kəriste. Nenğeye na, Wawa i
Mbəlom.»]

³⁸ Tsa na, a lətse ha muta i pələs
nğay niye, tə mbəzlaw abəra mə
dəma ta Filip. Filip ta nenğeye
salamay tə mbəzla a yam, Filip a
dzəhuə ha a yam.

³⁹ Tə tsalaw abəra ma yam na,
Məsəfəre i Bəy Maduweñ a zla na
Filip. Ndo mäge məsler niye ka
nğatay a Filip sa bay. Ane tuk na,

nenğeye a ye nğway tə mənğwese eye.
⁴⁰ Filip a zəba dəre na, nenğeye ma
gəma i Azot. Tsa na, ahəl bo ma
diye a Sezot. Faya ma diye na, a
də ha Labara Nğwalak eye ka gəma,
ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka
dala i Sezare aye.

9

Bəy Maduweñ a zalay a Sol

¹ Ahəl niye na, Sol nenğeye a
dzala huya ka məzlatay zay a ndo
məpe mədzal gər hay ka Yesu huya
hərwi məkədə tay ha. A ye ka təv
i bagwar i ndo məvələway wu a
Mbəlom. ² A ye naha a tsətsah faya
dərewel nakə ma diye ha ka təv i
bagwar i gay i maduwule me neh-
eye ma Damas aye hərwi ada tədə
ndo hay andaya faya ta pay bəzay a
tsəved i Bəy Maduweñ, həsləka hay
kwa nğwas hay na, ma gəsiye tay ha
ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³ Tə watsay dərewel niye tə vəlay
na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta
Damas na, dzaydzay a mbəzlaw
abəra mə mbəlom, a dəv ka təv nğay
niye. A lawara na a wuzlah. ⁴ A dəd
ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me,
a gwadəy: «Sol, Sol, nəkar faya ka
geñeye dəretsətseh andza niye na,
hərwi mey?»

⁵ Sol a mbədəy faya, a gwadəy
faya: «Nəkar eye na, way, Bəy
Maduweñ?»

Mətsike me niye a mbədəyay
faya, a gwadəy: «Neñ na, Yesu nakə
faya ka geye dəretsətseh aye. ⁶ Ane
tuk na, lətse do a walañ gay. Ka ye
a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka
giye.»

⁷ Ndo neheye ti ye naha ka bo
dziye tə Sol aye, tə lətse ka təv
niye. Kwa mətsike me, ta sla faya
mətsike bay tebiye. Mətsike me
nakə a tsənew mə mbəlom aye na,
tə tsəne. Ane tuk na, nəteye ta
nğatay a ndəray bay. ⁸ Sol a lətse

* 8:33 Ezay 53.7-8.

abəra ka dala. A həndək abəra ka dəre na, a ɲgatay a dəre bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas.⁹ A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neɲgeye mandza eye guluf eye, a ɲgatay a dəre kwa tsekweɲ bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰ Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ɲgay Ananiyas. Bəy Maduweɲ a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neɲ anan!»

¹¹ Bəy Maduweɲ a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neɲgeye faya ma dıwuleye me a Mbəlom,¹² ada a ɲgatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ɲgay ada ma piye faya həlay hərwi ada ma ɲgatay a dəre.»

¹³ Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweɲ, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreɲ dəretsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye.¹⁴ Ada a yaw kanan na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kanan aye tebiye dərmak. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵ Ane tuk na, Bəy Maduweɲ a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi məge məsler ga. Neɲgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dətəye ha a ndo i İsrayel hay dərmak.¹⁶ Bo ga eye na ta dətəye ha wu nakə ma giye dəretsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma

aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweɲ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neɲgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ɲgatay a dəre andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye.»

¹⁸ Kwayaɲɲa wuye hay tə kut-sayaw abəra ka dəre i Sol andza dəba i kələf, a ɲgatay a dəre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhuḅ ha a yam.¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədaɲ ɲgay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye.²⁰ Kwayaɲɲa a dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i madıwule me hay. A da ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom.²¹ Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam ɲgay niye na, a gatay hərbaḅəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dəretsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaw? Ada a yaw kanan na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol neɲgeye dıh gədaɲ ɲgay a səkah ka məde ha bazlam i Mbəlom pat pat. A dətay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nətəye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkəde na Sol.²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay məge aye. Ta tsəpawa na məged i walaɲ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na.²⁵ Sol ta gawla ɲgay hay ti ye ta həvad ka bəd i mavavar i zled i walaɲ gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kətəh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dərən tə walaɲ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dāma na, a say mädzepe ta ndo mæpe mädzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad neŋgeye ka tərä ndo mæpe mädzal gər ka Yesu ta dedək bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka tæv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ŋgatay a Bəy Maduweŋ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a dā ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərma.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋŋa Sol a ndza ka tæv tay. A yawa ta nətəye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dāwa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərma. Tə kədāwa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkəde na. ³⁰ Ndo mæpe mädzal gər hay ka Yesu ta tərä malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka tæv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo mæpe mädzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nətəye tebiye mandza eye zay zay lele. Nətəye faya ta hutiye gədaŋ pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a vələwatay gədaŋ, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dāma na, ndoweje andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye mahəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na,

a ŋgatay. ³⁴ Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla sləlah yak.» Kwayaŋŋa Ene a lətse. ³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka bərrbar i Saron aye tebiye tə ŋgatay andza niye na, ta mbədə ha mädzal gər tay. Tə pa mädzal gər tay ka Bəy Maduweŋ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahaŋ

³⁶ Ngwas mæpe mädzal gər ka Yesu andaya məzele ŋgay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i ŋgay na, ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa ŋgwalak a ndo hay huya ada a dzənwawa tay ha mətawak hay. ³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo mæpe mädzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka tæv i Piyer, mâ yaw. Tə gwaday naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka tæv i Piyer. ³⁹ Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋŋa a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋged mədahaŋ mə dāma aye. Madakway i ngwas hay tə ŋgatay na, ta həndzəd naha ka tæv ŋgay ta matuwe eye. Ta bəzay ha petekəd neheye Tabita a ŋgarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dərə mba aye. ⁴⁰ Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dək w gurmets, a duwulay naha me a Mbəlom. A mbədə me ka tæv i mədahaŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dərə. A ŋgatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹ Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i ngwas niye hay ta siye i ndo mæpe

mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka təv nğay a gay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴² Masuwayaŋ nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³ Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele nğay Simon.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹ Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele nğay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ² Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay nğay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a dıwulaway me a Mbəlom pat pat.

³ Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dəre. A nğatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv nğay. A ye naha a zalay, a gwaday: «Korney!»

⁴ Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzere eye, a gwaday: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Mbəlom kə tsəne madıwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵ Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a ndoweye andaya məzele nğay Simon nakə tə zalay Piyer aye. ⁶ Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele nğay Simon, a lambadawa mbal. Gay nğay na, ka me i dəlov.»

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye nğway. Korney a zalatay a ndo i məsler nğay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸ A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a nğatay a wuye andza ma məsine

⁹ Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədə eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Magər həpat na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye a Zope. Ta magər həpat eye niye Piyer neŋgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dıwulay me a Mbəlom. ¹⁰ Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹ A nğatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza petekəd mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹² Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pesl hay, gənaŋ hay, wu neheye tə va tə huđ aye, ada tə diyeŋ hay.

¹³ Piyer a tsəne mətsike me, a gwaday: «Lətse Piyer, kəd wu neh-eye ada kə həpəd!»

¹⁴ Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ ga, wu nakə tə ge faya me, ka təra tsədaŋna bay aye na, na nda dāda bay. A seŋ bay.»

¹⁵ Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədaŋna eye na, kə zəba faya andza mandzadək bay.»

¹⁶ A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na,

kwayaŋŋa wu niye a ma ŋgway a mbəlom.

¹⁷ Piyer a tsətsahaya a gər ŋgay, a gwad: «Wu nakay na ŋgatay aye na, a say mægweđe mey?»

Azлакwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye 6a ta tsətsah gay i Simonj ada nəteye anəke ka maged i məfələkwe. ¹⁸ Tə zal ta gədaŋ, ta tsətsah hərwi məsəre ha ta dedek Simonj ndo nakə tə zalay Piyer aye neŋgeye andaya kanaŋ daw.

¹⁹ Ane tuk na, Piyer neŋgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ŋgatay aye. Ahəl nakə neŋgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfəre i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anaŋ mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰ Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kā dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neŋ.»

²¹ Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə faya ka pəlumeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ndo i dedek ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neŋgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: «Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mâ yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.» ²³ Tsa na, Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədə eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta tərə ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴ Tədə taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neŋgeye na, kə haya tay gər a ndo ŋgay hay, ta dzam ŋgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵ Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta

fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guduk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. ²⁶ Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday: «Lətse, hərwi neŋ na, ndo zezeŋ andza nəkar dərmak.»

²⁷ Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸ A gwadətay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekeleŋ eye hay wal kəgəbay məndze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə deŋ ha mazəbe ka ndo neŋgeye tsədəŋŋa təbey kəgəbay mede a gay ŋgay lele bay na, kə deŋ ha andza niye bay. ²⁹ Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumenj aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A seŋ məsəre ha, ka zalumenjəw na, hərwi mey?»

³⁰ Korney a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na dūwuleye me a Mbəlom kanaŋ mə gay ga. Neŋ faya na dūwuliye me na, kwayaŋŋa ndo tə petekəd eye ka bo herre a yaw kame ga. ³¹ Tsa na, a gwedeŋ: «Korney, Mbəlom kə tsəne maduwule me yak ada kə mətsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. ³² A gwedeŋ slər ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simonj nakə tə zalay Piyer aye. Neŋgeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simonj. Gay ŋgay na, ka me i dələv.» ³³ Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayaŋŋa ada kə yaw. Sisə yak, ka təma ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kanaŋ kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweŋ nakə a vəlaka, a gwadaka tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətstike me, a gwaday: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ɲəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezeɲ tebiye, kwa neɲgeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedək aye na, neɲgeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərūm ha Mbəlom a sləraw bazlam ɲgay na, a Israyel hay ada t̄a huta zay i Mbəlom t̄ə həlay i Yesu Kəriste. Neɲgeye na, Bəy Maduweɲ i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam aye. A gwadawatay a ndo hay: “Dzəhuḅum bo a yam.” Wu nakə a ge bo ma d̄əba eye, ma Yahuda ada ma təv mekeleɲ eye tebiye na, ka sərūm. ³⁸ Ka sərūm ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge ɲgwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya t̄ə neɲgeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa t̄əra ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəd na, ka mayako mazləmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vəlay tsəved̄ m̄a bəzamay ha bo a nəmay ndo i maslaɲ ɲgay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ɲgatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal ɲgay hay aye. Ma d̄əba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaɲ aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta neɲgeye ka təv manəte eye. ⁴² Neɲgeye a gwadamay: “Dum d̄umatay ha ba-

zlam ga a ndo hay ada d̄umatay ha neɲ na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya t̄ə d̄əre ada a ndo neheye ta mət aye hay.” ⁴³ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədəɲɲa eye mavala eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ɲgay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəɲ wadəɲ hərwi nakə t̄ə ɲgatay a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye t̄ə tsəne nəteye faya ta tsikiye me t̄ə bazlam neheye nəteye t̄ə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhuḅe tay ha ndo neheye anəke t̄ə huta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye andza nəkway na, wuye mey?» ⁴⁸ Tsa na, a gwadatay: «Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya m̄a ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹ Ndo i maslaɲ i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye t̄ə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta t̄əma bazlam i Mbəlom dərmaḅ. ² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye t̄ə gay me a

Piyer. ³ Tə gwađay: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadətay: ⁵ «Kurre eye na, neñ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neñ faya na dıwuliye me aye na, wuye a geñ andza məsine. Na ıgatay a wuye faya ma mbəzlaweeye ta təv ga. Wu niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fađ, faya ma mbəzlaweeye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba dəre a dəma ada na ıgatay a wu i pəsl hay, a gənaw hay, wu neheye tə va tə huđ aye, ada diyerə hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwederə: “Lətse Piyer, kəd wu neh-eye ada kə həpəd!”

⁸ «Na mbəđay faya, na gwadətay: “Ah! A’ay Bəy Maduwerə, dədə na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədəñña bay aye na, na həpəd dədə bay.”

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gwederə: “Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəñña aye na, kə zəba faya andza mandzadak bay.” ¹⁰ A mesəñ ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹ «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayəñña a həlay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹² Məsəfəre Tsədəñña eye a gwederə: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kənañ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye.

¹³ Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ıgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwadətay: “Slər ndo a Zope, tə ye tə zalayaw a Simon nakə tə pa faya məzele Piyer aye. ¹⁴ Ki yaw na, ma tsikakeye

bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

¹⁵ «Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədəñña eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶ Wu nakə Bəy Maduwerə a tsik ahəl niye na, a meñaw a gər: “Yuhana a dzəhuđ tay ha ndo hay na, a yam dəkdək tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhuđiye kurum a Məsəfəre Tsədəñña eye.” ¹⁷ Ta dedək, Mbəlom kə vəlatay Məsəfəre ıgay, andza nakə a vəlakway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduwerə Yesu Kəriste aye. Neñ də məgay me a Mbəlom na, neñ way?»

¹⁸ Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha mañgok a Piyer sa bay. Ta zambadətay a Mbəlom, tə gwadətay: «Mbəlom kə vəlatay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada tə huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Añtiyos

¹⁹ Ahəl nakə tə kəd Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretsətəsh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeleñ eye hay. Siye hay mə walañ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Añtiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dawatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdək. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Añtiyos. Ti ye tə dətay ha labara i Bəy Maduwerə Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmak. ²¹ Gədañ i Bəy Maduwerə andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduwerə.

²² Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zərozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Añtiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³ Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ıgatay ma kəkay

nakə Mbəlom a pa ɲgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vəlatay gədan a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduwen. ²⁴ Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neŋgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədanŋa eye ada kə pa mədzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduwen.

²⁵ Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol. ²⁶ A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo salamay a Aŋtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Aŋtiyos məve nate ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Aŋtiyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Aŋtiyos. ²⁸ Ndo nate mə walaŋ tay məzele ɲgay Agabus, a da ha ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye, a gwad: «Mandərzlan ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i mandərzlan niye na, kə ge ahəl nakə Kələd neŋgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way mâ vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəd na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəd na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³ A zəba faya ka məkədə Yakuba nakə

a kəd na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peŋ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a danğay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ɲgay na, aza mâ gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma danğay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma danğay

⁶ Ta həvad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neŋgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleŋ eye hay sulo faya ta tsəpiye məged i gay i danğay niye. ⁷ Kwayanŋa gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a danğwazla ha, a pədəke ha. A gwaday: «Lətse bəse!» Tsa na, tsalalaw hay ta ɲgazlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwaday: «Pa wu i bəzay i hud yak ada bar tahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwaday sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peŋ bəzay.»

⁹ Piyer a zəŋgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i danğay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedək na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ɲgay na, məsine a gay. ¹⁰ Tə tawadaw abəra ka sidzew neheye ka məged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka məged i bəre nakə madayaw a walaŋ gay aye. Tə ndisl naha

faya na, mæged niye a hændək bo mahəngeye bətaŋ kame tay. Tsa na, tə ndohwaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹ Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedək Mbəlom kə sləraw gawla ŋgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dəretsətseh i Yahuda neh-eye tə dzala məgeŋ aye.»

¹² Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a mæged. Ndo i məsler dem eye, məzele ŋgay Rodi a tsəne, a hændzəd naha ka mæged hərwi mahəndəke abəra ma mæged. ¹⁴ A tsəne mətsike me i Piyer na, a sər ha bədiday ŋgay. Dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Ka hændək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata datay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵ Tə gwaday: «Gər a vuwaka daw?»

Ane tuk na, a gwadatay sa: «Ta dedək Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Agəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, neŋgeye faya ma feye a mæged huya. Ta hændək abəra ma mæged na, tə ŋgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbaəəkka. ¹⁷ A gatay kət kət tə həlay, t̄a bəbəl wuray bay, t̄a ndza dīkdīk. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweŋ a laka ahaya abəra mə gay i danŋay aye. A gwadatay sa: «Dumay ha a Yakuba* ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸ Dəre a tsada na, sidzew hay ta ŋgatay a Piyer bay. Wadəŋ wadəŋ

a ge mə walaŋ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Piyer a təra mey?»

¹⁹ Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma danŋay na, a gwadatay a ndo hay: «Dum ta pələm ahaya.» Ndo hay ti ye ta pələ na, ta huta na bay. A zalatay a ndo matsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadatay a ndo hay: «Kədum tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰ Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidon tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidon. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweje andaya məzele ŋgay Bəlastus, neŋgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, m̄a ye m̄a gwaday: «Barakwa məndze zay mə walaŋ kway.»

²¹ Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ŋgay. A ndza ka təv məndze i bəy ŋgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye. ²² Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezeŋ bay!» ²³ Herod a tsəne andza niye na, a dəslyay ha gər a bo, kə dəslyay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səŋ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴ Azlakwa dūh, bazlam i Mbəlom a d̄a a zləm kame kame haladzay.

²⁵ Barnabas tə Sol ta ndəv ha məslare tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a

* **12:17** Kanaŋ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

Añtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfəre Tsədanña eye a zla Barnabas tə Sol

¹ Ahəl niye mə walañ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Añtiyos aye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslañ eye niye hay na, Barnabas, Simeyən nakə tə zalay Zənzen eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Manayen ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləvawa na, gəma i Galile. ² Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweñ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfəre Tsədanña eye a gwadətay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi mäge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³ Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipəre

⁴ Andza nakə Məsəfəre Tsədanña eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye ha a gəma i Sipəre gəma nakə ma wuzlah i dəlov aye. ⁵ Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dzənawa tay ha.

⁶ Tə tas abəra ma gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndoweeye niye na, neñgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad neñgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ⁷ A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah

i dəlov nakə tə zalay Sipəre aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neñgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say tā tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸ Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elenas dərmaç aye, a ye a gaw maləved ka təv i bəy. A say bəy mə təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu bay. ⁹ Məsəfəre Tsədanña eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərmaç. A ndazl na maharam niye. ¹⁰ Tsa na, a gwadətay: «Nəkar ndo nakə bəbərek mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nəy dərə tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweñ maraw me na, hərwi mey? ¹¹ Tsəne, anəke! Bəy Maduweñ ma giye fakaya mevel. Ma təriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka nğateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayanña Elanas a ge guluf dedek tətərgam həvad. A nğatay a dərə bay. A mbəda bo tewelewelə məpəle ndo məğəsay həlay.

¹² Bəy niye a nğatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweñ aye kə gay hərbaçakka.

Barnabas tə Pol ma Añtiyos i Pizidi

¹³ Pol ta ndo nğay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə dəma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerozelem. ¹⁴ Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Añtiyos ka dala i Pizidi ta tsəved. Pat i mazəzukw bo na, ti ye a gay i maduwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵ Ti ye naha na, faya ta dzanğateye mə dərəwel i Musa ada mə dərəwel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mədzenge na, bəy

hay i gay i maduwule me niye tə gwadətay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mətsikatay a ndo hay hərwi məvələtay gədan na, ka slumeye faya mətsike me anəke tuk.»

¹⁶ Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza məgwede: «Ndzum dıkdık.» A gwadətay: «Nəkurom ndo i İsrayel hay ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərmak. Pumay zləm a bazlam nakə na tsikakumeye.

¹⁷ «Mbəlom kway nəkway ndo i İsrayel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə hələtay ahaya ta gədan i həlay nğay. ¹⁸ Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad. ¹⁹ Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vələtay dala niye a ndo nğay İsrayel hay andza i tay wu tay. ²⁰ Wu niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo məge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel neñgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

²¹ «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vələtay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzamen. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

²² «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: “Na sər ha Davit wawa i Zese, neñgeye na, a yeñ a gər. Ma giye na, wu nakə a señ aye tebiye.”»

²³ Pol a gwadətay sa: «Ndo nəte mə walañ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha İsrayel hay na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad ma vəliye. ²⁴ Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə

da ha bazlam i Mbəlom. Kə zəlatay a ndo i İsrayel hay tebiye tə mbədə ha mede tay ada tə dzəhuəb bo a yam. ²⁵ A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam ma ndəviye ha məsler nğay aye na, a gwadawa: “Ka dzalum mə gər kurom, neñ na, way? Neñ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Neñgeye na, ma deyeweye kame ga. Neñ na sla da kwa məpələy ha ləber i tahərak nğay bay.”

²⁶ «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. ²⁷ Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neñgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzəngawa pat i mazəzükw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəd Yesu aye na, bazlam i ndo i məde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. ²⁸ Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə da məkədə aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat m̄a kəd na ka mayako mazləmbədə eye. ²⁹ Tə ge wu nakə Derewel i Mbəlom a da ha ka gər nğay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahañ i Yesu abəra ka mayako mazləmbədə eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahañ. ³¹ Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhəle mbal nğay hay kame i ndo i İsrayel hay.

³² «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara Nğwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vələteye a bəba tətə kway hay aye na, ³³ kə ge na hərwi kway. A

ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mawatsa eye mə Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.*”

³⁴ «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. A da ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakumeye wu nakə tsədaŋna eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vəlakeye aye.†”

³⁵ «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mâ ze ma tsəvay bay.‡”

³⁶ «Davit a həlay i məndze ŋgay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ŋgay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷ Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸ «Malamar hay, sərüm na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsətay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹ Ndowneye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəseye ha mənese ŋgay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neŋgeye na, gədaŋ ŋgay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰ «Gum metsehe, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ “A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa ta də ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye,

mâ gakum hərbaəəkka, dum mətüm.Ş”»

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekeleŋ eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.» ⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta ŋgəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vəlatay gədaŋ hərwi ada tâ gər ha ŋgwalak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzukw bo mekeleŋ eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweŋ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ŋgatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsadəy pəleslesle.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadatay: «Həbe nəmaa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə kâ hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dəteye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. ⁴⁷ Bəy Maduweŋ a gwadamay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dza-ydzay mə dəvateye a ndo i məndzibəra hay tebiye,

hərwi ada kâ ye ka təv neheye dəreŋ eye ka tsikatay a ndo hay,

neŋ Bəy Maduweŋ na mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

⁴⁸ Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ŋgwasə haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay

* 13:33 Dəmes hay 2.7. † 13:34 Ezay 55.3.

‡ 13:35 Dəmes hay 16.10. § 13:41 Habakuk

1.5. * 13:47 Ezay 49.6.

a mazambađay a bazlam i Bəy Maduweŋ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

⁴⁹ Andza niye, bazlam i Mbəlom a ŋgəna gər ka gəma niye tebiye. ⁵⁰ Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ŋgwas zlele eye neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dəretsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. ⁵¹ Pol ta Barnabas ta tətəkw ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay Ikoniyom. ⁵² Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Aŋtiyos aye na, dərev tay a rah ta mənğwese ada ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

14

Pol ta Barnabas ma Ikoniyom

¹ Pol ta Barnabas tə husa a Ikoniyom na, ti ye tə fələkwa a gay i mađuwule me i Yahuda hay andza nakə ma Aŋtiyos aye dərmak. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. ² Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə patay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada tā dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³ Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma Ikoniyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweŋ. Tə dawa ha ŋgwalak ŋgay ada bəy Maduweŋ na, a vələwatay gədaŋ ka məge masuwayaŋ hay hərwi məde ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedek. ⁴ Ndo i gəma niye hay ta ŋgəna sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda

hay, siye hay ta diye i ndo i maslaŋ i Yesu hay.

⁵ Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi məge dəretsətseh a Pol ta Barnabas ada məkəde tay ha abəra mə dəma tə kwar. ⁶ Pol ta Barnabas tə sər, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni salamay. ⁷ Tə dawa ha Labara ŋgwalak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listəre

⁸ Ma gəma i Listəre na, ndoweye andaya matəra eye mə sik. Nənğeye matəra eye kwa ka məwe ŋgay. Kə lətse, ki ye dada tə sik ŋgay bay. ⁹ Pat wuray na, nənğeye faya ma pay zləm a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayaŋŋa Pol a sər nənğeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. ¹⁰ Pol a tsikay me ta magala, a gwaday: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsəkwađ, a mbərəzla tə sik ŋgay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹ Ndo hay tə ŋgatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwad: «Mbəlom hay ta təra andza ndo zezəŋ, ta mbəzlaw ka təv kway.» ¹² Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»* hərwi nənğeye na, ndo i maslaŋ. ¹³ Gay i məvəlay wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvəlay wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka məged i gay i məvəlay wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay tā vələtay a Pol ta Barnabas andza wu nakə

† **13:51** Matətəkw ha burhway abəra ka sik andza məgwede Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsa fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye. * **14:12** Mə kule i Gərek hay na, Zeus nənğeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslaŋ.

tə vəlawə kəriyə a mbəlom tay aye. ¹⁴ Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta nğuradā ha peteked tay, ti ye a walañ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadatay: ¹⁵ «Ndo neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezeñ hay andza nəkurom dərma. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw Labara Nğwalak eye ada mədəkum ha na, gərūm ha kule kurom neheye nğama andaya mə dəma bay aye. Ada mbədumaw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Neñgeye nakə a ge magərmbəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶ Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay tā pay bəzay a wu tay neheye faya ta paway bəzay aye. ¹⁷ Ane tuk na, kə dətay ha a ndo hay na, neñgeye andaya ta nəteye. A dətay ha na, ta nğwalak nğay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu mənday abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu mənday ada a nğwasakum ha dərēv kurom.» ¹⁸ Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkədə tay sla niye huya.

¹⁹ A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Anğıtyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma İkoniyom, tə ndislew a gəma i Listəre. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dərēñ abəra mə walañ gay. Tə dzala na, tə gwad ma giye kə mət. ²⁰ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbədə gər a walañ gay. Tədə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Anğıtyos

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə dā ha Labara Nğwalak eye mə walañ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbədə

gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a İkoniyom. Ti ye abəra ma İkoniyom, ti ye a Anğıtyos i Pizidi. ²² A gəma nakə tə ndisl a dəma aye na, tə vəlawatay gədañ a dərēv a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadawatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoñ ka sakweye dərētsətseh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walañ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweñ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli.

²⁵ Ti ye naha tə dā ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a Anğıtyos. Anğıtyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mā vəlatay nğwalak ka məge məsler nğay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Anğıtyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal gər ka Yesu aye dərma. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Anğıtyos.

15

Məkədə wuway ka mədəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Anğıtyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikatay a malamar hay. Tə gwadatay: «Ka dəsūm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slumeye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadatay: «Ka tsikum

andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Anñiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a ngwasa, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye.

⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bəruk i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, tâ dəs bo ada tâ rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi mazəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərur ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada nā dətay ha Labara Ngwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tâ tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezəñ aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vəlatay Məsəfəre Tsədañña eye andza nakə a vəlakway ahəl niye aye bədaw?

⁹ Ka ngəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədañña na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? Kā dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha dūh na, Bəy Maduweñ a təma kway ha na, ta ngwalak ngay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dīkdīk. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayañ ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walañ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwadətay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. ¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bəruk kway a dazlay mba aye na, 6a tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tâ təra ndo ngay hay. ¹⁵ Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta dəzliye na.

Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tâ pəla ga,

ada ndo i gəma hay tebiye dərma.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweñ a tsik aye.*

¹⁸ A da ha wu neheye na, kurre.»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwadətay sa: «Na dzala na, kə kwasakwatay gər a ndo neheye

* 15:17 Amos 9.11-12.

Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay. ²⁰ Watsakwatay naha hərwi məgwədə tay na, kâ həpədum slo nakə ndo hay tə kəday a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsədanña bay. Tâ ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburod mamburode aye na, tâ həpəd slo eye bay, kâ ndayum bambaz bay.† ²¹ Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walañ i gay ada mə gay i maduwule me i Yahuda hay pat i mazəzükw bo pat pat.»

Derewel i məvəle gədan

²² Ndo i maslañ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walañ tay ada kâ slərakwa tay ha a Anıtyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²³ Tə watsa derewel, tə vəlatay a həlay. Tə watsa derewel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslañ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ma slala məkelenj eye hay ma Anıtyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴ «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walañ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha mədzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweñ nəmaa vəlatay naha tsəved bay. ²⁵ Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mədzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. ²⁶ Nəteye neheye ta səkəm

ha məsəfəre tay hərwi məsler i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste aye. ²⁷ Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a derewel nakay aye.

²⁸ «Məsəfəre Tsədanña eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye dəkdək tsa. ²⁹ Kâ həpədum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kâ ndayum bambaz bay, kâ həpədum slo i wu neheye ta mburod mamburode aye bay, kâ gum mezeleme bay‡. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰ Tə vəlatay derewel niye a ndo neheye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Anıtyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay. Tsa na, tə vəlatay derewel niye. ³¹ Tə dzanğa na derewel niye na, a vəlatay gədan haladzay, dərev tay a ıgwasa. ³² Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvəlatay gədan a malamar hay məndze haladzay. Tə vəlatay gədan məndze huya ka məpe mədzal gər ka Yesu.

³³ Tə ndza ma Anıtyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwadatay: «Dum tə zay hərwi ada tâ maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye.» [³⁴ Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

³⁵ Pol ta Barnabas tə ndza ma Anıtyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tə dəwa ha Labara ıgwalak eye i Bəy Maduweñ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ıgəna gər

† 15:20 Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16. nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

‡ 15:29 Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu

³⁶ Ma dəba eye na, Pol a gwadəy a Barnabas: «Anəke na, mbədama gər ta zəbamatay dərə a malamar hay ma gəma neheye ka dāma ha bazlam i Bəy Maduweŋ mə dāma aye hərwi məsərə nəteye andaya zay bəbay daw?» ³⁷ Barnabas a gwadəy faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸ Ane tuk na, a say a Pol Barnabas m̄a zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gər tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge məsler ta nəteye sa bay. ³⁹ Tə kəd wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ŋəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipərə. ⁴⁰ Pol na, neŋgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄a gatay ŋgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. ⁴¹ Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vəlatay gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

¹ Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listərə. Mə dāma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ŋgay Timote. May ŋgay na, dem i Yahuda hay, ka tərā ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ŋgay, bəba i Timote na, Gərek hay. ² Timote na, malamar neheye ma Listərə aye ada ma Ikoniyom aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay. ³ A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay. ⁴ Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə dātay ha bazlam neheye ndo i maslaŋ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Rəhumay ha gər lele.» ⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gədan ada ndo

hay ta səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶ Ma dəba eye na, a satay mede mata dā ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfərə Tsədanŋa eye a gwadatay: «Kā yum bay.» Tsa na, tə tas abəra ma gəma i Firigiya ada Galat. ⁷ Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfərə i Yesu kə vəlatay tsəved mede a dāma bay. ⁸ Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

⁹ Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ŋgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwadəy: «Tasaw a Masedowan, ta məmay bo tey!» ¹⁰ Ma dəba i məsine niye na, kwayanŋa nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedek Mbəlom a zalamay mata dā ha Labara ŋgwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ

¹¹ Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayanŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədœ eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli. ¹² Abəra mə dāma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mə walaŋ gay niye. ¹³ Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mə walaŋ gay, nəmaa ye ka me i mağayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutiyə təv madūwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. ŋgwas wuray hay andaya mahaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dāma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay me.

¹⁴ Mə walaŋ i ŋgwas niye hay na, ŋgwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkamawa petekəd lele eye hay,

ndozza mə luma. Nənğeyə na, a dəsławay ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərəv hərwi ada mə pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhu6 ha a yam ta ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. Lidiya a gwadatay: «Tadə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedek na, dumara ta ndzum mə gay ga.» A gatay kutoŋ, ta təma məndze mə gay ŋgay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i maduwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfərə nakə lele bay eye mə bo ŋgay, a tsikawa wu nakə ma deyeweye kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu ŋgay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadawa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta dəkumeye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.»

¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbədə bo ta təv i dem niye, a ŋgərəz ka məsəfərə niye lele bay eye, a gwaday: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaŋŋa məsəfərə niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay ŋgay niye hay tə ŋgatay, məsəfərə niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay. ²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadatay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayawe ye mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay, ²¹ ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vəlakway faya tsəved məpay bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbədə fətaya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa petekəd abəra ka Pol ta Silas, tə gwadatay: «Nda6um tay ha ta mandala6a.» ²³ Tə nda6a tay ha lededə. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwaday a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴ Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a ye a pa tay ha a huđ i gay i daŋgay. A tələkatay ha sik tay hay a səsəlek hay.

²⁵ Magər həvad a ge na, Pol ta Silas tə duwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambađay a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daŋgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaŋŋa dala a bəl. A bəl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta ŋgəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədəke abəra ka məndzehəre. A ŋgatay a məged i gay i daŋgay hay məhəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ŋgay a say məkədə bo ŋgay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwad ma giye na, ndo neheye mə gay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a ŋgatay na, a wuda ta gədan ŋgay peteh, a gwaday: «Kâ kəd bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kənaŋ, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huđ i gay i daŋgay tə madzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbədəy faya, tə gwaday: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye na ndo i gay yak hay

tebiye.» ³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweñ ada a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i məndebe tay nakə tə ndəba tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuḅ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. ³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ŋgay. A vəlatay wu mənday, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, dərev tay a rah ta məŋgwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i daŋgay, ta gwaday na, mə gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daŋgay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i daŋgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwaday: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, tə gwedeñ na, nə gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madayaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadatay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndəba may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye tə yaw tə gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbədə gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay. ³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, tə gwadatay: «Amboh, dum kurom abəra ma walañ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma daŋgay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vəlatay gədañ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹ Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i maduwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədawa wuway ka Derewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³ A dəwa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoñ ma siye dəretsətseh, ta kədiye na. Ma lətseweye abəra ma mədahañ. Yesu nakə neñ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye mə walañ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ŋwas neheye tə də a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmak.

⁵ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ŋgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶ Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka məndzibəra, ada anəke na, ta ndislew kənañ na, kəkay!» ⁷ Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeleñ eye, tə zalay Yesu.» ⁸ Siye i ndo hay ta ndo məge sariya

hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹ Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰ Həvad a ge na, malamar neh-eye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i maduwule me i Yahuda hay. ¹¹ Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ɲgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye ma gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzanğawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na, dedək dāw? ¹² Ndo hay haladzay mə walañ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walañ i Gərek hay ta ɲgwas neh-eye məzele tay a dā a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərmak.

¹³ Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma dīye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴ Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaɲɲa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵ Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalañ i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadatay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, tã yaw, tã ndza ga ahaya a kanañ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶ Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gama i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷ Tə kədəwa wuway mə gay i maduwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə

tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədəwa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸ Ndowne hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyən hay ta Sətosiyən hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbədaw bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma dīye ha labara i Yesu ada mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, tə gwad: «Ma giye faya ma dīye ha na, mbəlom i bərakəzañ hay kəla dāw?» ¹⁹ Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha matətike nakay wedəye nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰ Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwede kəkay na, a samay nəmaā sər tey.» ²¹ Ndo i Aten hay ta madurləñ hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wedəye tsa ada ka matəkəre wu wedəye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³ Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ɲgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ɲgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sər um bay aye na, neñ na yaw anañ mata dākum ha.

²⁴ «Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neñgeye. Neñgeye bəy i magərmbəlom ta dala. Neñgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. ²⁵ Ada neñgeye na, a say ndo zezen

mâ rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfərə ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neŋgeye.

²⁶ «Ta ndo nətə na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tâ ndza ka mändzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, 6a kə pa na kokway i həlay i təv mändze tay, kə pa na kokway i gəma neh-eye ta ndziye mə dəma aye. ²⁷ A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ pəla na. A say tâ bəzay naha həlay ada ta hutiye na. Ta dedək Mbəlom na, neŋgeye dərən ta nəkway bay. ²⁸ Andza ndoweye andaya a gwad:

“Maa vəlakway sifa na, neŋgeye.

Nəkway kanan, wu nakə faya ka gakweye na, hərwi ŋgay.”

«Siye i ndo məvədə bazlam kurom hay 6a ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ŋgay hay.”

²⁹ «Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kâ dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkit bo i kule i gura, i 6ərə kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezeŋ a lambad tə metsehe ŋgay hərwi matərə ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay. ³⁰ Mbəlom na, kə pa mezeleme niye hay ahəl niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye faya ma zalateye kwa mənğay tâ yaw, tâ mbədə ha mede tay. ³¹ Ba Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedək. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A da ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahan aye.»

³² Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik mə mələtsew abəra ma mədahan aye na, siye hay tə ŋgwasa faya ada siye hay tə gwaday: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekelən eye sa.» ³³ Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay, a ye ŋgway. ³⁴ Siye

i ndo mekelən eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaŋ tay niye na, Dənis ndo məgawa sariya ka təv i məge sariya tay nakə tə zalay Ayaropaz aye, ŋgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekelən eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Korințe

¹ Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Korințe. ² A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ŋgay Akelas. Neŋgeye tə wa na ka dala i Pontus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ŋgwas ŋgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye tə lətse, tâ ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me. ³ Pol na, a ŋgarawa petekəd i məge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ŋgwas ŋgay na, mənğere petekəd eye niye dərək. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye. ⁴ Pat i mazəzukw bo na, Pol a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərək tâ dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dəkdek tsa. A dawatay ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam ŋgay bay. Tə tsadəy pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka petekəd ŋgay, a gwadatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayanğa na diye na ta dətay ha bazlam i Yesu a ndo neh-eye Yahuda hay bay aye.»

⁷ A lətse, a ye abəra mə təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Neŋgeye na, a dəsławay ha gər a Mbəlom ada gay ŋgay na,

ka tsakay i gay i maɖuwule me i Yahuda hay. ⁸ Kərispus na, neŋgeye bəy i gay i maɖuwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Korinṭe hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərmak. Pol a dzəhuḅ tay ha a yam.

⁹ Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweŋ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwaday: «Pol kâ dzədzar bay, ɖa ha bazlam ga huya, kâ ndza tete bay. ¹⁰ Neŋ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweŋ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə ɖəma.» ¹¹ Tsa na, Pol a ndza ma Korinṭe məve nəte ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹² A həlay wuray Gayoŋ neŋgeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³ Tə gwaday a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay məɖəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved weɖeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴ A say haḅe a Pol mətsike me, Gayoŋ a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwadatay: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənakum na. ¹⁵ Ane tuk na, ka kəɖum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha ɖəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, neŋ na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A seŋ bay, bazlam ga mə ɖəma bay.» ¹⁶ Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv məge sariya. ¹⁷ Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i maɖuwule me, tə

ndaḅa na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoŋ bay.

Pol a ma a Aŋtiyos

¹⁸ Pol a ndza məhəne haladzay ma Korinṭe. Ma ɖəba eye, a lətse abəra ma Korinṭe, a gər ha mala-mar hay. A ye a gəma i Seŋkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə ɖəma na, Pol a həz na gər hərwi ɖa kə gwad kurre: «Na vəl ha bo ka məge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Seŋkəre, tə tsal a kwalalaŋ i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Aŋtiyos ka dala i Siri.

¹⁹ Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Neŋgeye a ye a gay i maɖuwule me mata kəɖe wuway ta Yahuda hay. ²⁰ Mə ɖəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndza ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

²¹ A lətse, a gər tay ha, a gwadatay: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalaŋ i yam ma Efez a ye a Sezare.

²² A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Aŋtiyos. ²³ A ndza mə ɖəma məhəne tsakway. A mbəda gər ta ɖəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vələtay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə ɖəma.

Apolos a ɖa ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴ A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele ŋgay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Neŋgeye kə ndislew a Efez. Ndoweye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. ²⁵ Neŋgeye ka tətik bazlam i Yesu. A ɖawatay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsuḅ tsətsuḅ eye lele. A ɖawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedek aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhuḅe nakə Yuhana a dzəhuḅawa ha ndo hay a

yam aye tsa. ²⁶ A dazlay a mətsike me parakka mə gay i maduwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal nğay Akelas tə tsəne bazlam nğay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə dəy ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷ Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədanj ada tə watsay dərəwel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye tā təma na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwadatay naha: «Apolos ki ye naha na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta nğwalak i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzanğawatay Dərəwel i Mbəlom a Yahuda hay, a dawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a dərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinje aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədanja eye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa tsəne dāda ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədanja eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwadatay: «Ka hutum na, madzəhube waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Madzəhube nakə Yuhana a datay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwadatay sa: «Yuhana a dzəhuḃawa na, ndo neheye a satay mambəde ha mede tay aye. A gwadatay a Israyel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məgwəde, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam nğay na, Pol a dzəhuḃ tay ha yam ta məzele i Bəy Maduweñ Yesu. ⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayanja kwa way a huta Məsəfəre Tsədanja eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə dā ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Ndowneyə neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol nənğeyə ma Efez aye na, a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. Kiye mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam nğay. ⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha dərəv tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduweñ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a lekwal i ndowneyə andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kədawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduweñ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa masuwayan neheye a gatay hərḃəḃəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol. ¹² Tə zlawatay naha a ndo i dəvats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i dəvats hay. Ndo i dəvats hay tə mbəlawə ada ndo neheye məsəfəre lele bay eye

* 18:27 Məsler hay 18.12.

hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye dərmak tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduweñ Yesu. Tə gwadawatay a məsəfəre neheye lele bay aye: «Ndohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma diye ha bazlam ngay aye.»
¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfəre nakə lele bay eye andza niye, a gwadatay: «Nəñ na, na sər Yesu, ada Pol neñgeye way na, na sər. Nəkurom na, məhey tey?»
¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ngay aye a mbəzla fataya dədavdav ta gədan. A ze tay ha ta gədan, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra peteked tay hay. Ta hway bo kəriye.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neheye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a məzele i Bəy Maduweñ Yesu haladzay.
¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo məpe mədzal gər hay. Ti yawa, tə dawa ha mənese tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye.
¹⁹ Ndo hay haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərrewel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkəm ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem kuro kuro zlam.
²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduweñ a ye kame kame, a səkah ta gədan.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma daba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ngay mede a Zerozelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A

gwad: «Na ye a Zerozelem na, na diye a Roma dərmak.»
²² Tsa na, a slər ndo madzəne ngay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ngay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduweñ.
²⁴ Ndoweye andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ngay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekweñ tsekweñ neheye a ndzəkit bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta duwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkit bo ngwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neñgeye ta ndo i məsler ngay hay tə hutawa ha suloy haladzay.
²⁵ A ye, a hay-atay gər a ndo i məsler ngay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye, a gwadatay: «Dzam ga hay sərüm ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay.
²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ngatumeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka ngarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ngay. Kanañ ma gəma i Efez dəkdək bay, ka dala i Azi tebiye.
²⁷ Taçə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dəkdək bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i mađuwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neñgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka məndzibəra tə dəslay ha gər na, a neñgeye duh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.»

* 19:21 Məsler hay 18.12.

29 Gəma a ndza na, huḅuya, huḅuya. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbad tay nakə tə gawa mə dəma aye. 30 A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. 31 Siye i ndo neheye nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mâ ye a təv i həbad tay niye bay.

32 Nəteye niye hay tebiye ma-haya gər eye na, nəteye mə wadəṅ wadəṅ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekelen, siye hay ta wuda hərwi wu nənğed. Siye haladzay mə walaṅ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. 33 Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ṅgay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. 34 Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya nənğeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

35 Ka mandəve ṅgay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadatay tə ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mandəkəit bo ṅgay nakə a kalaw mə mbəlom aye. 36 Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dīkdik. Kâ gum wu neheye lele bay aye bay. 37 Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kənaṅ aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsadəy a mbəlom kway wal bay tuk na, kəkay? 38 Tadə Demetəriyos ta ndo i

məsler ṅgay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tə ge ta tsəved eye. Ndo məge sariya hay andaya, tə ye tə wuda ka təv tay. 39 Tadə wu mekelen eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kənaṅ aye tə ṅgənakum ha bazlam eye. 40 Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vərəm.” Ka hutəkweye gər i bazlam kwa tsekwen mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka sləkweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «ṅgənum gər.» Ndo hay ta ṅgəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

1 Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vəlatay gədaṅ tə məmatay naha dərev. A gwadatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye ṅgway ka dala i Masedowan. 2 A həhal ma gəma niye, a vəlatay gədaṅ a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. 3 Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkədə na. Hərwi niye a ma ṅgway ta Masedowan. 4 Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, nənğeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus nənğeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. 5 Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. 6 Ma dəba i məgurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalaṅ i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i

Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədaharj

⁷ Pat i luma i manğəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənde dəf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədcə eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye nğway. Hərwi niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magərhəvad. ⁸ Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay nənğed. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹ Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele nğay Awtis. Nənğeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzehəre a gəs na, a bərazl a məndzehəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədaw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰ Pol a mbəzlaw, a ye ka təv nğay. A guđuk naha faya, a zla na a halay, a gwađatay: «Dərev m̄a ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹ Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a zla makwala, a nğəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətsike me haladzay sa hus a mekedə, a ye nğway. ¹² Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meenerj aye a mətagay. Ndo hay tebiye dərev tay a nğwasa.

¹³ Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalanj i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol nənğeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwađ na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴ A ndzamay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalanj i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵ Tədcə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədcə təday eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədcə tədakay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶ Niye andza

məgwədə na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Tədcə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Pəntekot.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷ Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tə yaw ka təv nğay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸ Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv nğay na, a gwađatay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha məndze ga mə walarj kurom. ¹⁹ Na gay məsler a Bəy Maduwerj tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkədə ga. ²⁰ Ka sərüm ha, wu nakə ma gakumeye nğama aye na, na nğaha na bay. Na dəkum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹ Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tə gər ha mezeleme tay, tə yaw ka təv i Mbəlom. Tə yaw, tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste.

²² «Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geñ kutoñ mede a dəma na, Məsəfəre Tsədañña eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeneye a gər mə dəma aye bay. ²³ Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədañña eye faya ma deñeye ha. A gwedəñ: “Məgəse kar a dañgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴ Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a’ay duh na mətiye na, wuray andaya a yeñ a gər ka zal bay. Wu nakə a señ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduwerj Yesu nakə a vəlenj aye hus ka mändəve nğay eye.

* 20:7 Məsler hay 2.42. † 20:16 Məsler hay 2.1.

Məsler nakə a vələŋ aye na, mədə ha Labara Nğwalak eye i nğama i Mbəlom.

²⁵ «Məndze ga nakə na ndza mə walaŋ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta nğatumeŋeye dāda sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tadə ndəray nətə kə dze abəra mə walaŋ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dākum ha wu nakə a say a Mbəlom mäge aye tebiye. Na nğaha fakuma abəra wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwadākum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo nğay eye a mət na, hərwi ada tã tãra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweye a walaŋ kurom. Nətəye ta ndzakit bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walaŋ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe lele, sərūm ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat neŋ faya na dāy ha metsehe kwa a way nətə ta nətə ta mətəwe eye.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neŋgeye ma gakum-eye nğwalak andza nakə a tsik aye. Neŋgeye na, ma sakahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədaŋ nğay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta tãra i nğay hay aye. ³³ Neŋ na, dāda na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərūm ha, na ge məsler na, tã həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neŋ ta ndo neheye tã lakawa ga ha

aye. ³⁵ Na dākum ha na, ada kã gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə a tsik aye na, mã makumaw a gər. A gwad: “Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə məŋgwese a ze ndo nakə a tãma aye.”»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dək w gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom ta nətəye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha mədūwule me na, nətəye tebiye tã pa bo ka mətəwe hal-adzay. Ti ye naha, tã gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tã tsikay me ta mətəwe eye, tã gwadāy: «Do tã zay.» ³⁸ Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadātay: «Dāda ka ta nğatumeŋeye sa bay» aye. Tsa na, tã laka ha Pol hus ka təv i kwalalaŋ i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

¹ Nəmaa nğəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam. Nəmaa ye kwayaŋŋa a gəma i Kos. Tədəe eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalaŋ i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa nğatay a gəma i Sipəre tã həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tã mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nətə. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a datay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tã gwadāy: «Pol, kã ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tã laka may ha tebiye tay eye, nğwas tay hay, ta wawa hay

hus ka me i bəlay dəreŋ tə walaŋ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam, nəteye na, ta mbəda gər a mətagay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalaŋ i yam, nəmaa ye a Pətolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədcə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Nəngeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Nəngeye na, nəte mə walaŋ i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.* ⁹ Dem ŋgay hay andaya fađ, ta ye a zal zuk bay. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹ Tsa na, a zla wu məbere bəzay i huđ i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ŋgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i huđ ŋgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiye na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vəlatəye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹² Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwaday: «Kā ye a Zerozelem bay.»

¹³ Ane tuk na, a mbədamay faya, a gwadamay: «Ka tuwuməye ada faya ka dəduməneye ha dərəv na, hərwi mey? Neŋ na, neŋ maləva bo eye tā gəs ga a danğay kə ge dūh bay tā kəđ ga, nā mət hərwi Bəy Maduweŋ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴ Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduweŋ mā ge wu nakə a say aye.»

¹⁵ Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweye andaya məzele ŋgay Mənasəŋ. Nəngeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ŋgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə mənğwese eye lele.

¹⁸ Tədcə eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹ Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə nəngeye ma məsler ŋgay nakə a ge mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰ Tə tsəne andza niye na, ta zambaday a Mbəlom. Tsa na, tə gwaday a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹ Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikəteye a Yahuda neheye tebiye nəteye mandza eye mə walaŋ i bərakəzaŋ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadəteye: “Kā dəsəm tay ha wawa kurom hay bay ada kə pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²² Ada məge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kanəŋ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anəŋ fađ, ta vəl ha bo tay hərwi

* 21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədanña ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambər kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmak. Səkəmumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmak faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta tərə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, bə nəmaa watsa tay naha bədfaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadatay: “Tā həpəd slo nakə tə kəday a kule aye bay. Tā nda bambaz bay kwa gənaw nakə a mət məməte aye tā həpəd slo eye bay. Tā tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†”»

²⁶ Tədəcə eye na, Pol a ye ta ndo neheye fad aye, ti ye mata bere bo tsədanña. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mā vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ngatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tā ye tā gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəngeye anan. Anəke na, nəngeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i

mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədanña eye.» ²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ngatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walañ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walañ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa mənğay mənğay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dəren tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayanña ta dərazl na məged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye mə Zerozelem mə wadəñ wadəñ. ³² Kwayanña, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ngatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadatay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo nakay nəngeye na, way? A ge na, mey?» ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədan. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekeleñ. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedək eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ngədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

† 21:25 Məsler hay 15.20.

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwaḍay a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələneye tsəved ka mətšikaka wu ga andaya tədew?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwaḍay: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek ḍaw? ³⁸ Na gwaḍ nəkar ndo i Ezipt wu-ray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi mabəbazl tay ha ndo hay aye bəḍaw?»

³⁹ Pol a mbəḍay faya, a gwaḍay: «Nej na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Nej ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vələj tsəved ka mətšike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətšike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətšikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹ «Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbəḍiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikateye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwaḍatay: ³ «Nej na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kanəj ma Zerozelem. Ndo nakə a dzengej aye na, Gamaliyel. Maa tətikenj məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, nengeye. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheye anəj bəgom aye. ⁴ Na gatay dəretsətseh a ndo neheye tə pay bəzay a Bəy Maduwej Yesu aye hus ka məkəḍe tay ha mədahanj eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa

ngwas hay, na ye tay ha a danğay. ⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa dərewel hay, ta vələj a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nə həlatay ahaya kanəj a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə nej faya na diye, nej bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar magərḥəpat. Kwayanəja dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na ḍəḍ ka dala. Na tsəne mətšike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedejəw: “Sol, Sol, nəkar faya ka gejeje dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduwej?”

«Mətšike me niye a mbədeje w faya, a gwaḍ: “Nej na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəretsətseh aye.” ⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ngatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne mətšike me i ndo nakə a tsikenje w me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwaḍay: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduwej?”

«Bəy Maduwej a gwedejəw faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwaḍakeye ge aye.”

¹¹ Na lətse ka mbəlom na, na ngatay a dəre bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufej ha dəre. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tə gəsej həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweye andaya məzele ngay Ananiyas. Nengeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər

a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³ A ye naha ka təv ga, a gwedeñ: “Sol malamar ga, dəre yak mâ händək!” A tsik andza niye na, kwayarıña dəre ga a händək. Na ıgatay a bo ıgay eye tuk. ¹⁴ A gwedeñ sa: “Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ıgatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətəsike me i ıgay eye ıgway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anəke nəkar ka təra na, ndo məhələ mbal ıgay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ıgatay aye. ¹⁶ Anəke ka həba na, sa mey? Lətse ka mbəlom ta dzəhuḅ kar ha a yam ada tsətsah faya mâ dzəna kar hərwi ada Mbəlom mâ bara fakaya abəra mezeleme.”

¹⁷ «Ma dəba eye na, na mbədə gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na duwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neñ faya na duwuleye me na, məsine a geñ. ¹⁸ Ma məsine ga niye na, na ıgatay a Bəy Maduweñ, a gwedeñ: “Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka neñ aye bay.”

¹⁹ «Na mbədəy faya a Bəy Maduweñ, na gwadəy: “Dedək Bəy Maduweñ, tə sər ha lele na yawa a gay i maduwule me hərwi məgəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a daŋgay ada mənədəbe tay ha. ²⁰ Ahəl nakə tə kəd na Etiyen, ndo mədə ha bazlam yak aye na, neñ andaya dərma, a yeñ a gər. Na həba ka peteked i ndo neheye tə kəd na Etiyen aye.”

²¹ «Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Do, na sləriye kar ha a gəma dəreñ eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwad «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kədum na abəra mə dəma mədahan eye! Neñgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bəra bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a məgəmbəlom. Tə həl bətekwew məkutse a məgəmbəlom dadukdukwe.

²⁴ Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwadətay a sidzew hay: «Gəsum na, ada kâ yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay mənədəbe na Pol hərwi məgay kutoñ ka mətəsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵ Tə dzawa Pol mata ndeḅe tuk na, Pol a gwadəy a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya mənədəbe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalaḅa daw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a day ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. A gwadəy: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwadəy: «Tsikeñ ta dedək, nəkar na, ndo i Roma daw?»

Pol a mbədəy faya, a gwadəy: «Ayaw! Neñ ndo i Roma.»

²⁸ Bəy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neñ na təra ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbədəy faya, a gwadəy: «Neñ tə wa ga na, ndo i Roma ıgway bəna na səkəm ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayarıña ndo neheye maləva bo eye ta ndaḅiye Pol məgay kutoñ

ka mətsike me aye, ta həndzəd faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol nəngeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənəse hərwi mey. Hərwi niye, tədöe eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadətay: «Malamar ga hay, neñ na sər ha mändze ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka nəngeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ŋgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadətay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwadəy: «Mbəlom ma fak-eye na, a nəkar. Ka ndza kanan məgen sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye düh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəved a ndo hay tã kəd ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwadəy a Pol: «Ka tsadəy a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədətay faya, a gwadətay: «Malamar ga hay, na sər ha nəngeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dədə ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrra kame tay, a gwadətay: «Malamar ga hay, neñ na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumeneye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedək mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ŋgay niye na, kwayanña Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo manğok mə walañ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ŋgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bəruk i Farisa hay dərmak, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənəse kwa tsekwen ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, agəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walañ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadətay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kã yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduwen a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwadəy: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A señ kã həl mbal ga ma Roma dərmak.»

A satay a Yahuda hay məkədə Pol

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

¹² Tədœ eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəd na Pol bay na, nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kuton nəmaa kədiye na təday.» ¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kuton nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye daf, nəmaa siye yam. ¹⁵ Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, mâ zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kanan na, nəmaa kəd na.»

¹⁶ Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a dəy ha a Pol.

¹⁷ Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwaday: «Laka ha wawa nakay ka təv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ŋgay andaya a say mədəy ha.»

¹⁸ Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka təv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwaday: «Nəmaa yaw ka təv yak na, Pol i danğay a zelen. Na ye ka təv ŋgay na, a gweden nâ lakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədəka ha.»

¹⁹ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra mə həlay. A ye ha kətsah abəra ka təv i ndo hay. A tsətsah faya, a gwaday: «Ka gweden na, kəkay?»

²⁰ Wawa niye a gwaday: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo

bazlam, tə gwad ta deyeweye, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədœ kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza agəna ta zəbiye ka bazlam ŋgay nakə a tsikawa aye. ²¹ Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, kâ təma tay na bay. Hərwi ndo hay mə walaŋ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gobo. Nəteye na, ta mbədə tsiy. Tə gwad ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kuton ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nəteye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nəte ŋgeweŋ.»

²² Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwaday: «Kâ təkəray bazlam nakay a ndəray sa bay.» Tsa na, a gwaday: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka təv i Felikus

²³ Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pəles hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. ²⁴ Ləvum ha bo tə pəles neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisl ka təv i Felikus ndo mələve dala i Sezare na, wuray kwa tsekweŋ mâ gay bay.»

²⁵ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərəwel a həlay, a gwad:

²⁶ «Neŋ Kəlod Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.

²⁷ «Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkəde na. Neŋ na tsəne neŋgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸ Hərwi məsəre ha wu nakə ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i ndo mələve dala tay hay. ²⁹ Na ye ha, na pay zləm a

bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə də məgwede kə nas ada məkəde na faya aye kəgəbay məgəse na a danğay aye na, andaya bay. ³⁰ Ma dəba eye na, tə gwederə Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwadatay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, tā ye naha tā wuda ka təv yak.»

³¹ Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvad hus a gəma i Antipatəris. ³² Təde eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbəda gər a dəba, tə ma a təv nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ndo makukure tə pələs ti ye ha Pol. ³³ Tə husa a Sezare na, ndo makukure pələs hay tə vəlay dərəwel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴ Bəy a təma dərəwel niye a dzaŋga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwaday: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a dəy ha, a gwaday: «Nəj ndo i dala i Silisi.»

³⁵ Bəy a tsəne andza niye na, a gwaday: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye tā yaw təday.» Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹ Ma dəba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsare gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka təv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ² Bəy a slər ndo ka Pol. Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus

a dazlay məŋgay naha bazlam a gər a Pol. A gwaday a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³ Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisə kwa ahəl waray ada kwa kəday. Nəmaa gaka sisə haladzay.

⁴ «A seŋ məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ŋgwalak yak, pamay zləm ka bazlam may məndze tsekweŋ tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Nəŋgeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Nəŋgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka məndzibəra.* ⁶ Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədan a ŋgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Tadə ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedək.»

⁹ Yahuda hay dərək tə gwad: «Bazlam niye na, dedək andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərəv ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya

* 24:5 Mata 2.23.

matsətsehe mändze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge mahəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərbakiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neñ na, na dəkeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedək, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neñ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə derewel i Musa ada nakə mawatsa eye mə derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedək andza nəteye neheye tə sər ta dedək ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətseweye abəra ma mədahañ. ¹⁶ Hərwi niye, neñ na vəliye ha bo ga mändze tsədəñña kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve hal-adzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ¹⁸ Tə ndzen a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədəñña tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay. ¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye. ²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka. ²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame

tay: «Ka gəsoma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neñ na dzala ha ta dedək mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ aye.»»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadatay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.»

²³ A gwaday a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a danğay, kə gay dəretsətseh bay, gəray tsəved a dzam ngay hay tə zəbay dəre.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweñ na, Felikus ta ngwas ngay Duruzel tə ndisl naha. Ngwas ngay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm.

²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka mändze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsəhe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwaday a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.» ²⁶ Felikus a dzala mə gər ngay agəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbəda ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, neñgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma danğay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem. ² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ngay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwaday: ³ «Amboh,

zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka mäge sariya may kənan.» Tə tsikay andza niye na, 6a ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədatay faya, a gwadatay: «Pol na, neŋgeye ma danğay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweŋ na, na mbədiye gər a mətəgay.» ⁵ A gwadatay sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay t̄a peŋ bəzay a Sezare. Tədə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, t̄a ye naha, t̄a ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbədə gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a təv mäge sariya. A gwadatay: «Dum, zlumenew Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv mäge sariya na, kwayanğa Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zlam mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedək ŋgay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadatay: «Na ge mənese kwa tsekweŋ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say neŋgeye m̄a yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwaday: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gak-eye sariya yak mə dəma na, a saka daw?»

¹⁰ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, t̄a ŋgəneŋ ha sariya ga na, kənan. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay bay. ¹¹ Tədə na ge mənese nakə də məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte wal bay. Ane tuk na,

tədə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwaday: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ŋgay dedək.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agəripa aye neŋgeye ta malarar ŋgay ŋgwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dəre a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwaday: «Ndo wuray andaya kənan Felikus a gər ha a danğay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwədəŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶ Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadatay: “Dədə Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərmak tədə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷ Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye. Nəmaa yaw na, na mətsa ka wuray bay. Tədə eye na, na ye ka təv mäge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadatay: “Zalumay naha a Pol m̄a yaw.” ¹⁸ Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəd wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadawa kə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰ Neŋ na,

a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər mæge kəkay bay. Hərwi niye, na gwadəy a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla daw?”²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwad: “Mata ŋəneŋ ha sariya ga na, bəy i Roma.” Aya ane, na gwadatay a sidzew hay: “Pum na a gay i danğay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”

²² Agərripa a tsəne andza niye na, a gwadəy a Festus: «Neŋ dərmaŋ a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəday faya, a gwadəy: «Tədə na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³ Tədə eye na, Agərripa ta malamar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i mæge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwadatay a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴ Tsa na, Festus a gwad: «A nəkar Agərripa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kənaŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kənaŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwad neŋgeye na, mâ ndza sa bay, məkədə na. ²⁵ Neŋ na, na huta faya mənese nakə da məkədə na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwad: “Bəy i Roma mâ ŋəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶ Neŋ na, gər i bazlam eye nakə da na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Agərripa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neŋ dərmaŋ na hutıye gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nā

huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷ Na zəba faya məslərə ha ndo i danğay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Agərripa

¹ Agərripa a gwadəy a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza mægweđe a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwadəy a bəy Agərripa: ² «A nəkar bəy Agərripa, dərev ga kə ŋgwasə haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ŋgeŋ naha a gər aye. ³ Dərev ga a ŋgwasə wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkədə wuway nakə tə kədawa ka kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neŋ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴ «Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walaŋ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walaŋ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵ Nəteye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya məte mbal i gər ga. Tədə a satay na, ta sliye faya mətsike dedek. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶ Ada anəke faya ta geŋeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ŋgwalak eye. ⁷ Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məslər a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Agərripa, Yahuda hay ta raw fagaya me na, hərwi nakə

na pa faya mədzal gər aye dərmaç. ⁸ Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma ma mədahañ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹ «Neñ tə gər ga, na dzala məge vərəm ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərmaç. ¹⁰ Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerzelem. Na huta gədañ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a dañgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkəde tay ha aye na, na gwadawa faya yawa dərmaç. ¹¹ Na yawa a gay i mađuwule me hay wal wal, na gawatay dəretsətseh ada a seweñ məgatay kutoñ ada tə gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndoleñ fataya turtur haladzay. Na pəlawaya tay ha, kwa ma gəma neheye dərən aye. Na yawa fataya mata gatay dəretsətseh.

¹² «Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədañ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slər ga ha aye. ¹³ Bəy bagwar eye, ma giye magərhapat, neñ faya na diye a Damas nakə na ngatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dəv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴ Nəmay tebiye nəmaa dəd ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətsa andza sla nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dəretsətseh aye. ¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yaklele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ngatay aye ada neheye ka ta ngateye aye. ¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸ Ka diye ka həndəkatay na dərə tay hay hərwi ada tə yaw abəra ma ləvon, tə ye a dzaydzay, tə təmaw abəra ma gədañ i Fakalaw, tə maw ka təv i Mbəlom hərwi tə təma məpəse ha mənese tay ada ta hutiye təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Agərifa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na ngatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na da ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerzelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, tə gər ha mezeleme, tə yaw ka təv i Mbəlom, tə ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anañ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkəde ga. ²² Na gay sisə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya faya na diye ha bazlam ngay kame i ndo makətsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom siye hay tə da ha parakka, ka wu nakə ma giye bo aye, neñ na gər ha faya abəra kwa tsekweñ bay. ²³ Tə da ha, tə gwad: “Kəriste ma ta siye dəretsətseh, ma mətiye ada neñgeye ma təriye makurre i ndo mələtsəw abəra ma mədahañ. Ma datay ha dzaydzay i bazlam ngay a İsrayel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.”»

24 Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a vuwaka daw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay daw?»

25 Pol a gwaday: «Gər a vuwəŋ bay ŋgalaka Festus. Na tsik düh na, bazlam neheye dedək aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. 26 Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsikeye parakka, hərwi na sər ha ta dedək wu nakə neŋgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, andaya bay. Hərwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. 27 Nəkar, Ağəripa bəy bagwar eye, ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə də ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tə də ha aye bədaw? Na sər ha, ka dzala ha.»

28 Ağəripa a gwaday a Pol: «Ka dzala na, na təriye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa daw?»

29 Pol a mbəday faya, a gwaday: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peŋeye zləm tebiye aye kə tərüm andza neŋ. Ane tuk na, a seŋ na, tə dzawa kurom a daŋgay andza neŋ bay tey.»

30 Bəy Ağəripa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. 31 Ahəl nakə nəteye faya ta deyeweŋ wu tay aye na, tə gwad nəte nəte mə walaŋ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə də məkəde na kəgəbay məgəse na a daŋgay aye bay.»

32 Tsa na, Ağəripa a gwaday a Festus: «Ndo nakay tədə bə ka tsətsah a say bəy i Roma mə ŋgənay ha sariya bəna, həbe na, məgər ha.»

1 Ma dəba eye na, bəy a pamay pat mede ka dala i Itali ta kwalalaŋ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a dəma aye na, tə vəlay ha Pol ta ndo i daŋgay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada mə ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Neŋgeye nəte mə walaŋ i sidzew neheye ta tsəpawa bəy i Roma aye dərmak. 2 Nəmaa tsal a kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ma gəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahgəma i Azi neheye ka me i bəlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo dziye ta ndoweŋ andaya tə zalay Aristark, ndo i gəma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

3 Tədə eye na, nəmaa ndisl a gəma i Sidon. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, neŋgeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəved a Pol mə ye, mə zəbatay dəre a dzam ŋgay hay ada tə vəlay wu hay, tə gay gər lele. 4 Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalaŋ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipəre. Həbe nəmaa ye tə həlay i mənday, aya ane mətasl a vəlamay tsəved bay. 5 Nəmaa tas ta dəlov nakə bəse ta gəma i Silisi ada ta gəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a gəma i Mira ka dala i Lisiya. 6 Nəmaa ndisl naha a dəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ma Aləgəzandəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma neŋged, nəmaa tsal a dəma. Tsa na, nəmaa ye kwayaŋŋa.

7 Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfətsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede dəder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. 8 Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa

27

Tə slər ha Pol a Roma

ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv Nğwalak Eye Hay neheye ndo hay tə lətsawa ha a dəma kwalalanı i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹ Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i dalıyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalanı i yam sa bay. Ta bəriye kwalalanı i yam tay hay ka dəkəl hərwi mətəsl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dənğwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay daf. ¹⁰ A gwadatay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalanı i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalanı i yam tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərmak na, ağəna ka təkəweye bay, ka dzəkweye.»

¹¹ Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbələ kwalalanı i yam ta ndo i kwalalanı i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹² Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətəsl na, lele bay, hərwi mətəsl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tadə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalanı i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdək tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətəsl bagwar eye

¹³ Mətəsl a dazlay a mavəzle farfar. Mətəsl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisla a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse

ha bəre eye andaya mə kwalalanı i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴ Ane tuk na, kwayanğa mətəsl bagwar eye a vəzl haladzay. Mətəsl niye tə zalay na, mətəsl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵ A zla na kwalalanı i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalanı i yam a diye i mətəsl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətəsl mə ye may ha. ¹⁶ Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukw bo tsekwey abəra ka mətəsl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalanı nakə wawa eye ta gər eye, mərəbe gwetsek hərwi mə dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalanı i yam niye tsekwey eye tə pa na ka gər i kwalalanı i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya mələva bo eye, ta ndewed ka kwalalanı i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyey andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalanı i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha tənğel wuray məbərə eye ka kwalalanı i yam hərwi ada kwalalanı i yam mə nğərzla faya.

¹⁸ Huya, mətəsl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma bəliye may ha ta gədan haladzay. Tədə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalanı i yam a bəlay. ¹⁹ Tədə eye sa na, tə kuts ha ləber, petekəd nakə faya ma diye ha kwalalanı i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa nğatay a pat bay, a wurzla bay. Mətəsl faya ma vəzliye ta gədan huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadatay: «Dzam ga hay, ka tsənumey na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dəretsətseh bay, wu kway

hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadakumeye dərev mâ ye fakuma abəra bay. Nəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalalaŋ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedəŋ: “Pol, kâ dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedək wu nakə Mbəlom a tsiken aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təmakweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta magər həvad na, ndo məbəle kwalalaŋ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal bəre məbara eye ka ləber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ŋgay eye miter 40. Ti ye kame tsekweŋ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye tə həl ləber hay fad, tə bar ka təŋgel hay fad, tə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta dūwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dərə mə tsadə. ³⁰ Ndo məbəle kwalalaŋ hay a satay mətəməw abəra mə kwalalaŋ i yam. Ta pəla tsəved ka məzla ha kwalalaŋ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha təŋgel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalaŋ ada mətəme. ³¹ Pol a gwadəy a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalaŋ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləber neheye tə bar ha kwalalaŋ i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlambar dərə ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwadətay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye fad, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, nəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sişə a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋgənatay wu mənday* niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶ Nəteye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷ Nəmay tebiye mə kwalalaŋ i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərehe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalaŋ mə mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalaŋ i yam a həb

³⁹ Dərə a tsadə na, ndo madzərweđe kwalalaŋ i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, tə ŋgatay a təv laloŋ eye ta hewiyəŋ eye. Tə gwad: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalaŋ i yam mə gərzla a dəma.» ⁴⁰ Tə pəla ha ləber neheye tə bar ka bəre mə hud i yam aye. Tə gər ha bəre niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye məzəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalaŋ i yam ka məday ha tsəved aye. Tə bar petekəd ka mbəlom kame ŋgay eye ada mətasl mə təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a təhatay ta gədan, a ye tay ha ka hewiyəŋ niye. ⁴¹ Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalaŋ

* 27:35 Məsler hay 2.42.

i yam a husa dənuts ka hewiyen. Kwalalan i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ngay eye a ye mbəzək a hewiyen, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a bəl haladzay a həb ha dəba i kwalalan niye.

⁴² A satay haḅe a sidzew hay məkədə ndo i daŋgay hay hərwi ada ndəray mâ təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a bəyi sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka məge wu nakə tə dzala aye. A gwadətay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tã lah mambəzle a yam ada tã tas ka dala. ⁴⁴ A gwadətay a siye hay, tã gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həḅaw abəra ka kwalalan i yam aye, tã patay bəzay. Kwa way a təmaw abəra ma bəlay na, andza nakay.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa təmaw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka dəkəl na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ² Ndo neheye mə dəma aye ta təma may lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətasl a ge tsiyiḅeḅe haladzay. Tsa na, tə vat ako əŋgəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.» ³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəḅay na, a mbərzlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə ngatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walaŋ tay: «Ndo nakay na, ta dedək ndo məkədə ndo hay. Kə təmaw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekweŋ wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma

dəsliye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbəda ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ngay Publiyus. Gay ngay ta guvah ngay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə məŋgwese eye a gay ngay. Nəmaa həna mə gay ngay məhəne mahkar. ⁸ Bəba i Publiyus andaya, neŋgeye ngwalak eye bay, marabaraḅ ada zay a lohay. Pol a ye ka təv ngay, a pay həlay ka gər ada a dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹ Ndo i dəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta bəzamay ha ta dedək ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vələmay wu neheye ta gamay ngama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalan i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalan i yam niye na, Diyoskur. Kwalalan i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ngwalak eye bay mətasl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə dəma məhəne mahkar. ¹³ Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa, mətasl a təhamay. ¹⁴ Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaā ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze

gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlok Mahkar aye. Pol a ngatatay na, a gay sisœ a Mbəlom ada dər ev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol mâ ndza mə gay ngay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a da ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye t̄a ye ka təv ngay. Ti ye, tə haya gər ka təv ngay na, a gwadətay: «Malar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ngwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fagaya bazlam na, a satay həbe məgər ga ha. Hərwi ta huta fagaya mənese nakə da məkədə ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoŋ na diye ka təv i bəy i Roma. Nəŋgeye ma geŋeye na sariya ga. Wal a seŋ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a seŋ mənğatakum ada mətsike me tə nəkurom. Ka sər um ha neŋ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə İsrayel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa huta dər ewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nətə mə walaŋ i malar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ngwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dəmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənğay andaya faya

ta tsikiye wu nakə ngwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay ngay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ngay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaŋ ada a pəla tsəved t̄a təma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə dər ewel i Musa ada mə dər ewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeləŋ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kəd wuway haladzay mə walaŋ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nətə tsa, a gwadətay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tsikatay a bəba tətə kurom hay tə bazlam i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, dedek. ²⁶ Mbəlom a gwad:

“Do zəbaw ka ndo neheye ada gwadətay:

Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sər umeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ngatumeye bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər, a satay mətsəne bay.

Ta dər əzl na zləm,

ta dər əzl na dər e tay.

A satay mənğatay tə dər e tay bay,

a satay mətsəne tə zləm tay bay,

a satay məsəre tə gər tay bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.*”»

²⁸ Pol a gwadətay sa: «Sər um ha na, Mbəlom a slər aw Labara Ngwalak eye i mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay aye. Nətəye na, ta tsəniye na bazlam ngay.»

[²⁹ Ma dəba i bazlam neheye na, Yahuda hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta kədiye wuway mə walaŋ tay.]

* 28:27 Ezay 6.9-10.

³⁰ Pol a ndza məve sulo mə gay nakə a vələwa faya suloy aye. A təmawa tay ha ndo neheye ti yawa ka təv ŋgay aye tebiye. ³¹ A da ha labara i Bəy i Mbəlom ada a da ha bazlam i Bəy Maduwerŋ Yesu Kəriste a ndo hay. A tsikatay ta gədaŋ tə tsəbtsəb eye, ndəray kə gay faya me bay.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ngay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dəreŋ a mægəma hus a Espayon hərwi məde ha Labara Ngwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa derewel ngay hərwi mələve ha bo tə mede ngay a Roma ada ta məde ha matətike ngay a ndo məpe mədzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anar: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dərə ngay, ada ma hutiyə sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzeŋ i mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo məge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a təra ga ha ndo i maslaŋ ngay, a zla ga, a pa ga wal hərwi ada nā də ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ngwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo məde ha bazlam ngay hay, a gwad ma slərakwaweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom. ³ Labara nakay ngwalak eye a tsik na, ka wawa ngay, ahəl nakə a təra ndo zeleŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, Mbəlom a də ha neŋgeye wawa ngay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tebiye. ⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ngay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ngwalak ngay hərwi ada nā ye, nā də ha bazlam ngay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā təra ndo ngay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərma, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷ Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wuda kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kə tərur ndo ngay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngama ada tā vəlakum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vəleŋ tsəved məgay naha sisə na, Yesu Kəriste hərwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə də a zləm ka mändzibəra tebiye. ⁹ Huya ahəl nakə faya na duwulaway naha me a Mbəlom

aye na, na dūwulaway naha me hārwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, nenjeyə nakə faya na giye məsler n̄gay tə dərev ga peteh, faya na diye ha Labara N̄gwalak eye ka wawa n̄gay aye.

¹⁰ Faya na dūwulay naha me huya m̄a v̄alen̄ tsəved̄ anəke ta gədan̄ n̄gay hārwi ada n̄a ye naha a gay kurom tuk. ¹¹ Hārwi a seŋ haladzay m̄an̄gatakum. A seŋ m̄adəkum ha wu nakə Məsəfəre a v̄alen̄ aye hārwi ada k̄a hutum gədan̄ ka tsəved̄ i Mbəlom. ¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka v̄alakweye a bo gədan̄ n̄ate n̄ate m̄a walan̄ kway. Ka v̄alumen̄eyə gədan̄ hārwi ka pum m̄ədzal gər ka Kəriste ada na v̄alakumeyə gədan̄ hārwi na pa m̄ədzal gər ka Yesu dərma.

¹³ Malamar ga hay, sərūm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved̄ bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada k̄a gəlum andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴ Mbəlom kə v̄alen̄ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara N̄gwalak eye kwa a way tebiye. Na d̄ateye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na d̄ateye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵ Hārwi niye a yeŋ a gər mede naha m̄ədə ha Labara N̄gwalak eye a nəkūrom Roma hay tebiye dərma.

¹⁶ Hārwi neŋ faya na diye ha Labara N̄gwalak eye ta m̄an̄gwese lele. Labara nakay na, gədan̄ i Mbəlom m̄a d̄ama m̄ətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A v̄əl tsəved̄ i m̄ətəme na, hārwi Yahuda hay t̄eday ada hārwi slala mekeləŋ eye hay dərma. ¹⁷ Labara nakay n̄gwalak

eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a t̄era ha ndo hay n̄gwalak eye ka d̄ere n̄gay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste d̄ekd̄ek tsa, tsəved̄ mekeləŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa m̄a D̄erewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma t̄ariye ha n̄gwalak eye ka d̄ere n̄gay, ada ma hutiyə sifa. *»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma d̄a ahaya ab̄era m̄a mbəlom, nenjeyə ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə d̄əslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hārwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma d̄ərəzlatay na tsəved̄ a ndo hay ka m̄əsərə dedek. ¹⁹ Sariya ma gəsiye tay ha hārwi tsəved̄ nakə ta sliye faya m̄əsərə Mbəlom aye na, parakka m̄an̄gaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə d̄atay ha. Ane tuk na, ta pay b̄əzay a tsəved̄ eye nakay bay. ²⁰ Nd̄əray kə n̄gatay a Mbəlom kwa n̄ate bay. Ane tuk na, kwa a h̄alay nakə a ge m̄əndzib̄era aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta d̄ateye ha a ndo hay Mbəlom nenjeyə na, kəkay. Ta n̄gatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan̄ n̄gay ma nd̄aviye d̄ad̄a bay ada Mbəlom na, nenjeyə n̄ate n̄gweŋ. Ta sliye faya m̄əgwədə «N̄əmaa sər bay» na, ta sliye faya m̄ətsike bay.

²¹ Kwa tad̄ə tə sər Mbəlom andaya b̄əbay na, tə d̄əslay ha gər bay ada tə gay sis̄ə andza nakə h̄əbe ta d̄əslay ha gər ada ta geye sis̄ə aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye d̄uh na, ka wu nakə k̄ariye, n̄ətəye mandza eye ma l̄əvon̄, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²² Tə dzala m̄a gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay. ²³ Mbəlom nakə ta m̄əzlab̄ eye ada ma m̄ətiye d̄ad̄a bay aye na, tə r̄əhay ha gər

* 1:17 Habakuk 2.4.

bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə n̄gar andza ndo zezeŋ aye kwa tađə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeŋ hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə huđ aye.

²⁴ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada t̄a ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər m̄age haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye n̄te n̄te m̄ə walaŋ tay. ²⁵ Ta gər ha Mbəlom nakə dedek eye, tə pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta d̄əslay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta d̄əslay ha gər a wu neheye neŋgeye a ge aye ada ta geyə m̄əslər. Hađe ta d̄əslay ha gər duh na, a Mbəlom, neŋgeye nakə hađe ta zambadəye huya aye. M̄a ge bo andza niye.

²⁶ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada t̄a ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər m̄age haladzay aye. N̄gwas hay ta gər ha m̄əndze ta hasl̄əka hay, tə h̄ənawa tə siye i n̄gwas hay. Niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷ Hasl̄əka hay d̄ərmak faya ta giye andza niye, tə gər ha n̄gwas hay, a yatay a gər haladzay m̄əh̄əne ta hasl̄əka siye hay. Hasl̄əka hay ta hasl̄əka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiye ka bo tay d̄ərets̄əseh d̄a ka m̄ənese tay nakə faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta k̄ərah Mbəlom aye na, a satay m̄əsəre na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada t̄a dzala andza nakə a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye hađe m̄age bay aye. ²⁹ N̄əteye maraha eye tə wu neheye n̄gwalak eye bay aye, tə gawa d̄əre ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tə gawa d̄əre a ndo hay, tə k̄ədawa ndo hay, tə gawa magazl̄əga m̄ə walaŋ tay, tə vawatay gər a ndo

hay ta bəb̄ərek, tə gawa sewed a ndo hay, ta n̄gəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰ N̄əteye tə tsikawa wu neheye n̄gwalak eye bay aye ka ndo hay, n̄əteye tə naway d̄əre a Mbəlom, tə tsadawatay a siye i ndo hay, tə d̄əslaway ha gər a bo, tə gawa zlapay. N̄əteye pat pat tə dza-lawa tsəved wedeye hay ka m̄age mezeleme, ta rəhawatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹ Wu nakə n̄gwalak eye na, tə sər sa bay, d̄ərneh m̄ə bazlam tay sulo, tə sər mawude ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³² Duh n̄əteye na, tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye n̄gwalak eye bay aye huya na, ta vahaweje ka bo m̄ədahaŋ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye n̄gwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. N̄əteye faya ta zambadəteye a ndo neheye faya ta giye wu neheye n̄gwalak eye bay andza n̄əteye aye. Faya ta v̄əlateye gədaŋ ka m̄age huya!

2

Mbəlom ma giye sariya n̄gay ta tsəved eye

¹ Ndo nakə a gwad n̄əkar ndo m̄əmay ha m̄ənese a ndo hay aye, n̄əkar eye na, way? Sər ha n̄əkar eye ka t̄əmiye ab̄əra ka sariya i Mbəlom bay. Tađə faya ka matay ha m̄ənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha m̄ənese a gər yak, hərwi wu neheye n̄gwalak eye bay faya ta giye na, n̄əkar faya ka giye andza n̄əteye. ² N̄əkway ka s̄ərakwa ha Mbəlom ma ḡəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye n̄gwalak eye bay aye ada sariya n̄gay na, ta dedek. ³ N̄əkar nakə faya ka matay ha m̄ənese a ndo hay hərwi wu neheye n̄gwalak eye bay faya ta giye

ada bo yak eye faya ka giye andza nateye na, ka gwad na, ka tamiye abara ka sariya i Mbəlom wal daw? ⁴Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye, faya ma zliye ŋgatay, a sər mahəbe. Faya ka ŋgwaseye dala mə gər a Mbəlom tsukudū? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məgəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədew?

⁵Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərah mambədə ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweje ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶«Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ŋgay.*» ⁷Zəba, ndo neheje faya ta pəlije məge ŋgwalak aye na, a satay Mbəlom mā zambadətay, a satay Mbəlom mā tsik fataya wu ŋgwalak eye, a satay Mbəlom mā vələtəy sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nateye. ⁸Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedək eye bay, tə pay bəzay dūh na, a wu nakə ŋgwalak eye bay aye. Nateye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dərətsətseh. ⁹Ndo neheje tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dərətsətseh, Mbəlom ma gateye dərətsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dərətsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹⁰Ane tuk na, ndo neheje tebiye faya ta giye ŋgwalak eye na, Mbəlom ma vəlateye məzlaḅ, ma tsikiye fataya wu ŋgwalak eye, ma vəlateye zay. Ma vəlateye a ndo neheje tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹¹Andza niye Mbəlom na, a ŋəna

tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹²Ndo neheje Yahuda hay bay aye, nateye neheje tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərma. ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nateye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheje faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye. ¹³Mbəlom ma təriye ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame ŋgay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dekdək aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ŋgwalak eye hay kame ŋgay na, ndo neheje faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴Hərwi ndo neheje nateye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa təday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər məge wu ŋgwalak eye hay. ¹⁵Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərma. Pat mekeləŋ eye hay na, tə sərəwa ta ge wu ŋgwalak eye. A həlay mekeləŋ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶Wu neheje na tsik faya kənaŋ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheje manğaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kənaŋ aye na, Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

* 2:6 Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

17 Nəkurom Yahuda hay, ka sərūm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərūm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwede ka sərūm Mbəlom. 18 Ka sərūm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tâ ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dākum ha wu nakə ɲgwalak eye ta wu nakə ɲgwalak eye bay aye. 19 Ka dzalum na, dāre andaya fakuma ba! Faya ka dumatēye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərūm andza dzaydzay hərwi ndo neheye nəteye ma ləvonj aye hərwi ada tâ ɲgatay a dāre. 20 Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dākum ha dedek hərwi ada kə sərūm.

21 Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «kə kəlum bay», bo kurom eye faya ka kəlumeye na, sa kəkay? 22 Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumatēye a ndo hay «kə gum kule bay». Ada faya ka kəlumeye wu neheye ndo hay tə vəlay a kule aye na, ma kəkay? 23 Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? 24 Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

25 Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi mədə ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsūmeye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsūmeye na, andza faya ka dəsūmeye bay, ma dzəniye kurom sa bay. 26 Tadə ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nəteye ka dāre i Mbəlom na, andza nəteye madəsa bo eye. 27 Nəkurom Yahuda hay, ta vəlakum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nəteye madəsa bo eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

28 Yahuda nakə dedek eye na, way? Ndo nakə a dā ha nəngeye Yahuda hay tə slo i bo dəkdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dəkdek eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta ɲgateye tə dāre aye dəkdek tsa bay. 29 Duh Yahuda dedek eye na, ndo nakə Mbəlom ka mbəday ha dārev ɲgay aye. Mədəse bo dedek eye na, nakə Məsəfəre i Mbəlom faya ma giye mə dārev i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dāma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

1 Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə

† 2:24 Ezay 52.5.

ndowe ye kə dəs bo na, ɲgama eye mə dəma na, mey? ² Faya na gwadəkumeye: «Ma giye ɲgama haladzay ta tsəved mekelen eye hay wal wal.» Mbəlom a vəl bazlam ɲgay na, a Yahuda hay təday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedək.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.*»

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədakwatəye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ɲgwalak eye. Tadə neŋgeye ɲgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i məndzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedək na, ta zambadəye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo mäge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?» ⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada t̄a ɲgatay parakka Mbəlom na, ɲgwalak eye,

ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nətəye d̄a nakə Mbəlom m̄a gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad:

«Ndəray nakə neŋgeye ɲgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nətə.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedək aye na, andaya bay,

ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nətəye tebiye ta mbəday dəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye,

ndəray nakə faya ma giye ɲgwalak aye na, andaya bay, kwa nətə.†

¹³ Wu nakə ma ndahwəweye abəra mə bazlam tay aye na, ɲgwalak eye bay andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vətəye ha gər a ndo hay.‡

Ka təbəlem tay na, muwar i dədœ.§

¹⁴ Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya,

ta tsikiye wu ɲgwalak eye bay huya.*

¹⁵ Tə sik tay hay na, ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tə dəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye,

* 3:4 Dəmes hay 51.6. † 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziayət 7.20. ‡ 3:13 Dəmes hay 5.10. § 3:13 Dəmes hay 140.4. * 3:14 Dəmes hay 10.7. † 3:17 Ezay 59.7-8.

ada ta sateye d̄arets̄atseh a ndo hay.

¹⁷ Ts̄aved̄ i zay na, t̄ə s̄ər bay.†

¹⁸ Ta dz̄ədz̄aray a Mb̄əlom bay tebiye.‡»

¹⁹ Na gwad̄ ka s̄ərakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mb̄əlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta r̄əhay ha ḡər aye. Andza niye, nd̄əray ma s̄liye mamb̄əde me ab̄əra ka bo bay. Kwa way k̄ə ge m̄ənese kame i Mb̄əlom. ²⁰ H̄ərwi niye ka d̄əre i Mb̄əlom na, nd̄əray nak̄ə nḡwalak eye h̄ərwi bazlam i Mb̄əlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mb̄əlom mapala eye faya ma d̄iye ha mezeleme i ndo hay h̄ərwi ada t̄ə s̄ər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mb̄əlom na, k̄əkay?

²¹ An̄əke na, ts̄aved̄ i ndo hay ta t̄əriye nḡwalak eye kame i Mb̄əlom aye na, k̄ə ndohwaw parakka. Ts̄aved̄ eye a ndohwaw na, ab̄əra m̄ə d̄erewel i Musa bay. Ane tuk na, d̄erewel i Musa ada ndo m̄əde ha bazlam i Mb̄əlom hay ta tsik faya kurre. ²² Ts̄aved̄ eye na, andza nakay: Ndo neheye t̄ə dzala ha ka Yesu K̄əriste, Mb̄əlom a t̄əra tay ha dedek eye hay ka d̄əre nḡay aye na, n̄əteye. Mb̄əlom a h̄ənd̄ək ts̄aved̄ nakay na, a ndo neheye t̄ə dzala ha ka Yesu K̄əriste aye tebiye b̄əna a Yahuda hay d̄ekd̄ek bay. Mb̄əlom a nḡəna tay ha ka bo ab̄əra ndo hay bay. ²³ H̄ərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta s̄liye m̄əndze ma m̄əzlaḅ i Mb̄əlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mb̄əlom k̄ə gatay nḡwalak k̄əriye, ka t̄əra tay ha dedek eye kame nḡay. A ge andza niye na, t̄ə h̄əlay i Yesu K̄əriste nak̄ə ma mb̄əliye tay ha ab̄əra m̄ə mezeleme aye. ²⁵ N̄ənḡeye na, Mb̄əlom a zla na ada m̄ə m̄ət h̄ərwi ndo hay h̄ərwi ada m̄ə zla fataya ab̄əra mezeleme tay t̄ə bambaz nḡay. Ts̄aved̄ eye nakay Mb̄əlom a h̄ənd̄ək na, h̄ərwi

ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu K̄əriste aye. A ge andza niye na, h̄ərwi ada ndo hay t̄ə z̄əba n̄ənḡeye na, dedek. Mezeleme neheye ah̄əl niye ndo hay t̄ə gawa aye na, Mb̄əlom a gawa ha andza a nḡataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a d̄əmawa. Ane tuk na, an̄əke na, faya ma d̄atay ha a ndo hay, n̄ənḡeye na, dedek. N̄ənḡeye a say m̄əge na, wu nak̄ə dedek eye ada a say mat̄əre tay ha ndo neheye t̄ə pa m̄ədzal ḡər tay ka Yesu K̄əriste aye ndo dedek eye hay.

²⁷ K̄ə ge andza niye na, wuray andaya nak̄ə ka ḡakweye ha zlapay aye d̄aw? A'ay, andaya bay! Mb̄əlom a t̄əra kway ha dedek eye hay kame nḡay na, h̄ərwi nak̄ə faya ka dzalakweye ha ka Yesu K̄əriste aye b̄əna h̄ərwi nak̄ə ka pakway b̄əzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nak̄ə ka ḡakweye ha zlapay aye bay. ²⁸ Andza niye, Mb̄əlom a t̄əra tay ha ndo hay dedek eye hay kame nḡay na, h̄ərwi nak̄ə faya ta dzaliye ha ka Yesu K̄əriste aye d̄ekd̄ek tsa b̄əna h̄ərwi nak̄ə t̄ə pay b̄əzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mb̄əlom na, n̄ənḡeye Mb̄əlom i Yahuda hay d̄ekd̄ek bay, n̄ənḡeye Mb̄əlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰ h̄ərwi Mb̄əlom na, n̄əte nḡwen̄. Tad̄ə Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu K̄əriste na, ma t̄əriye tay ha dedek eye hay kame nḡay. H̄ərwi ndo siye hay na, andza niye d̄ərmak, tad̄ə ta dzala ha ka Yesu K̄əriste na, ma t̄əriye tay ha ndo i dedek eye hay kame nḡay d̄ərmak. ³¹ M̄əgwede na, Mb̄əlom a t̄əra tay ha ndo dedek eye hay na, h̄ərwi nak̄ə t̄ə dzala ha ka Yesu K̄əriste aye, niye a say m̄əgwede na, ndo hay t̄ə pay b̄əzay a bazlam i Mb̄əlom mapala eye sa bay d̄aw? A'ay, andza niye bay. Duh

† 3:18 D̄əmes hay 36.2.

bazlam i Mbəlom mapala eye na, ka təmakweye na lele andza nakə a ye ka bo aye.

4

Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ŋgay

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway təday. Ka gwadəkweye ka neŋgeye na, mey? A huta ka təv i Mbəlom na, mey? ² Tadə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay hərwi nakə a gawa məsler ŋgwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya məge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay. ³ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay.*»

⁴ Sərum ha na, tədə ndoweje kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ŋgay. Wu nakə ta vəleye na, merəbe ŋgay bəna ta vəleye kəriye bay. ⁵ Tadə duh ndoweje kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ŋgay a gawa məsler neheje ŋgwalak eye bay aye na, Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matəre ha ndo hay dedək eye kame ŋgay na, kəriye.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərmak. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay aye na, ka zəba ka məsler ŋgay hay bay. A gwad ndo neheje na, Mbəlom kə vəlatay mənŋgwese. ⁷ A gwad:

«Ndo neheje Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay na,
maa huta mənŋgwese na, nəteye.
Ndo neheje Mbəlom a mbatatay ha mənese tay aye na,
maa huta mənŋgwese na, nəteye.

⁸ Ndo neheje Bəy Maduwer Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na,

maa huta mənŋgwese na,
nəteye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza mənŋgwede maa huta mənŋgwese na, ndo neheje tə dəs bo aye dəkdek tsa daw? A'ay, ndo neheje ta dəs bo bay aye ta hutiye mənŋgwese dərmak. Ta dedək ka tsənakwa na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ŋgay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzal gər ka neŋgeye, na gwad bədaw? ¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ŋgay na, kəday? Neŋgeje madəsa bo eye tsukudu neŋgeje madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neŋgeje madəsa bo eye zuk bay!

¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dāba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Mədəse bo nakə a dəs aye na, ŋgodgor nakə neŋgeje ndo i dedək kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeje bəba i ndo neheje ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedək eye hay kame ŋgay andza nakə a pa Abraham ndo i dedək kame ŋgay aye. ¹² Sa na, Abraham neŋgeje bəba i ndo neheje madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ tā ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeje a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ŋgay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedək kame ŋgay na, andza niye.‡ ¹⁴ Tadə

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6. † 4:8 Dəmes hay 32.1-2. ‡ 4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiye wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi mədə ha ŋgwalak ŋgay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dekdek bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərma, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwaday a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndo-hwaw. [§] ¹⁸ Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mâ ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom mâ ge wu nakə a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədzal gər ŋgay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwaday: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abra-

ham ma giye temerre. A sər bo ŋgay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ŋgwas ŋgay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutiye wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzədzə ha mədzal gər ŋgay bay. Duh mədzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədan bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzla6 i Mbəlom. ²¹ A sər ha lele gədan i Mbəlom andaya ka mäge wu nakə a gwad ma giye aye. ²² Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay.† ²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedek kame ŋgay.» Tə watsa na, hərwi ŋgay dekdek bay, ²⁴ tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahan hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ŋgay dərma. ²⁵ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Ma daba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan hərwi ada mâ pa kway dedek eye hay kame ŋgay.

5

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

¹ Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ² Maa həndəkakway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mâ gakway ŋgwalak ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa

§ 4:17 Madazlay i wu hay 17.5. * 4:18 Madazlay i wu hay 15.5. † 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

duwirre bəŋbəŋ na, ka ŋgwalak ŋgay eye nakay ada ka ŋgalakakweye hərwi ka sarakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzlaḅ andza neŋgeye. ³ Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ŋgwasiye hərwi ka sarakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ŋgatay. ⁴ Ka zlakwa ŋgatay na, ka hutakweye gədan. Tadə ka hutakwa gədan na, ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. ⁵ Tadə ka pa faya mədzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ḅa Mbəlom kə ḅakway ha parakka a wudə kway haladzay. A ḅakway ha na, tə həlay i Məsəfəre ŋgay Tsədanŋa eye nakə a vəlakway aye.

⁶ Ayaw, ahəl niye gədan kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. ⁷ Ka sarakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedək eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ŋgwalak eye na, agəna ma təmiye məməte hərwi ŋgay. ⁸ Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a ḅakway ha ma kəkay nakə a wudə kway aye. ⁹ Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka tərə kway ha dedək eye hay tə bambaz ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sarakwa ha dedək Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom mā gəs kway ta sariya bay. ¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane dərə i Mbəlom na, neŋgeye kə sər kway ha ka bo ta neŋgeye tə məməte i wawa ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sarakwa ha ta dedək ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ŋgay kə lətsew abərə ma mədahan. ¹¹ Neŋgeye niye dəkdək tsa bay. Sa na, faya ka ŋgalakakweye ta Mbəlom hərwi maa

ye kway ha məsəre kway ha ka bo ta Mbəlom na, neŋgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka məndzibərə na, ndo nəte ŋgweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahan a zəvay a ndo zezeŋ ka məndzibərə tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³ Mezeleme andaya ka məndzibərə na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahan a kədawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵ Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ŋgama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedək, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ŋgwalak i Mbəlom gədan eye a ze kwa mey. Kə pa ŋgama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ŋgwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste. ¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ŋgay eye wal dərmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ŋgwalak ŋgay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedək eye hay kame ŋgay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷ Dedək, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahan

ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo nənǵed, Yesu Kəriste, nənǵeye a ge məsler mekeleŋ. Hərwi ŋgay, Mbəlom kə vəl ŋgwalak ŋgay haladzay ada kə vəl məsərə bo, ndo hay ta sər bo ta nənǵeye. Andza niye, ta hutiyə sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə ǵəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, nənǵeye ndo nəte a ge ŋgwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma sariya, a vələtay sifa. ¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nəte a kərah marəhay ha ǵər a Mbəlom. I ndo nənǵed, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedek eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nənǵeye a rəhay ha ǵər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme m̄a səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ŋgwalak i Mbəlom a səkah kame kame. ²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta ǵədaŋ. Anəke na, ŋgwalak i Mbəlom andaya ta ǵədaŋ eye matərə ha ndo hay dedek eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vələkway ŋgwalak ŋgay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduwerŋ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nətəye ma sifa

¹ Ayaw, ka ǵwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza məǵwedə «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄a səkah ha məvələ ŋgwalak kame kame» tsukudu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvəkway ǵər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka

dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məǵwedə na, ka mətakwa ka bo tə nənǵeye. Ka sərūm təbədəw? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə nənǵeye ada ta tələka kway ha a mədahaŋ andza nənǵeye hərwi ada Bəba Mbəlom m̄a lətsəkway ahaya abəra ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahaŋ ta məzlaḅ i ǵədaŋ ŋgay aye. Məmbələ kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say k̄a hutakwa məndze nakə wədəye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza nənǵeye mə madzəhuḅə nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə nənǵeye. Kə ge andza niye na, ka lətsəkwayə abəra ma mədahaŋ andza nənǵeye nakə a lətsew aye dərmak hərwi məndze ma məndze wədəye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə ǵuram eye ka mayako mazləmbada eye dərmak, hərwi ada Mbəlom m̄a dze ha bo nakə a saway məge mezeleme aye ada k̄a tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, ǵədaŋ i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmak ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə nənǵeye ka ndzakweye ma sifa dərmak. ⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ, ma mətiye sa bay. Ǵədaŋ i mədahaŋ andaya faya sa bay. ¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nətə ka ndəv. Anəke nənǵeye mandza eye tə dəre na, nənǵeye mandza eye hərwi Mbəlom. ¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərmak. Sərūm ha na, ka mətum, ǵədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka təmum mezeleme mā ge fakuma gədaŋ sa bay. Wu neheye ŋwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kâ pumay bəzay bay. Sərum ha na, bo ma ndziye bay, ma mətiye. ¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mā gakum wu nakə ŋwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom dūh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Vəlumay ha bo kurom peteh hərwi ada mā ge kurom ha məsler ka tsəved ŋwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ŋwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kâ tərūm dedek eye hay kame ŋgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Agəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ŋwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved kway andaya ka mäge mezeleme sa daw? A'ay, andaya kwa tsekweŋ sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad ka sərum ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadum ka rəhumay ha gər na, ka tərūm beke ŋgay. Tadə gədaŋ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərūm beke i mezeleme faya ka vahumaweye məməte ka gər kurom. Tadə dūh ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, ka tərūm beke ŋgay hay ada ma təriye kurom ha dedek eye hay kame ŋgay. ¹⁷ Na gwad ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sisə a Mbəlom, anəke dūh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka təmum bazlam neheye ta tətikakum aye. ¹⁸ Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh hərwi ada kâ pumay

bəzay a tsəved ŋwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kâ tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətsəne bay. Ahəl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom.

²⁰ Ahəl nakə nəkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay. ²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ŋwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye dūh na, ta diye ha ndo a mədahaŋ. ²² Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma təriye tsədaŋna ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³ Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a məməte hərwi magogoy i mezeleme na, məməte. Anə tuk na, Mbəlom nəngeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vəlakweye hərwi nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

7

Gədaŋ i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad nəkurom na, ka sərum bazlam mapala eye bədaw? Ka sərum ha bazlam mapala eye a ləvay gər a ndo na, ahəl nakə ndoweye tə dəre huya aye dekdek tsa. ² Na dākum ha ta ŋgwas nakə nəngeye tə zal ŋgay

aye. Ahəl nakə zal ŋgay andaya tə dəre mba aye na, tsəved ŋgay andaya mægər ha zal ŋgay, məzle zal mekeləŋ eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ŋgay kə mət na, tsəved ŋgay andaya mede a gay i ndo mekeləŋ eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadə zal ŋgay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekeləŋ na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ŋgay kə mət na, neŋgeye tsiy barbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekeləŋ bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ŋgay andza maməta eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkurom na, i ŋgay, neŋgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Nəkurom i ŋgay hay hərwi ada kə gakwa wu ŋgwalak eye hay a neŋgeye. ⁵ Andza mægweđe, ahəl niye ka gawkwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dəkway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye düh. Wu neheye ŋgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ŋgay hay, anəke na, nəkway kame ŋgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ŋgay. Anəke faya ka gəkweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wədəye nakə Məsəfəre i Mbəlom a dəkway ha aye. Faya ka gəkweye məsler ŋgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

⁷ Nakay na, a say mægweđe mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ŋgwalak eye bay aye dāw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mā gwad: «Kā ge dəre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a dən ha mäge dəre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge dəre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka dəre ga na, neŋ mandza eye tə dəre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mā ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ ada ka dəre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mā vəlatay sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mət na, neŋgeye a mət ga ha. ¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a veŋ gər hərwi ada nā ge mənese ada andza niye nā mət hərwi mezeleme a kəd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ŋgay hay tebiye na, tsədaŋŋa. Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya mə dəma bay. ¹³ Yaw! Andza mægweđe na, wu ŋgwalak eye kə kəd ga mədahaŋ eye dāw? A'ay, maa kəd ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəd ga düh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga tə wu nakay ŋgwalak eye a kəd ga ha mədahaŋ eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedək. Mezeleme neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

¹⁴ Ka sarakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezeŋ tsa, na təra andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seŋ mäge aye na, na ge bay, faya na giye düh na, wu nakə a seŋ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadə na wudə wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neŋgeye ŋwalak eye. ¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye. ¹⁸ Na sər ha wu ŋwalak eye andaya mə neŋ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seŋ ta dedək mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay. ¹⁹ Wu ŋwalak eye nakə a seŋ mäge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye düh na, wu ŋwalak eye bay nakə a seŋ mäge bay aye. ²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ mäge bay aye na, andza məgwede maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mäge ŋwalak, ane tuk na, na sla faya mäge na, mənese dekdək. ²² Andza məgwede bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedək mə dərev ga. ²³ Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekelenj eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vərəm tə wu neheye ŋwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ŋwalak eye bay aye na, a təra ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, dəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na, way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisə tə dərev ga peteh.

Andza niye, ta mədzal gər ga na, faya na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na,

bo ga a say nā pay bəzay düh na, a mezeleme.

8

Məndze ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay. ² Andza niye hərwi gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə a vəl sifa dedək eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədaŋ i mezeleme nakə ma diye ga ha a mədahanj aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvəle sifa bay hərwi nəkway ndo zezeŋ, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka məndzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkit bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mə mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴ A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ŋwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad ha bə kə tərakweye aye. Niye na, ka gakweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, Mbəlom

ma vələteye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷ Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dəre a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸ Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Nəkurom na, faya ka gum-eye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye düh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndoweye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰ Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vələkumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərüm ŋgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹ Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedək ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaŋ dərmak. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹² Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, məge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, bəna məge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³ Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedək ka mətumeye. Duh ka vələmay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye hərwi ada mā mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedək eye. ¹⁴ Ndo neheye tebiye Məsəfəre

i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵ Məsəfəre niye Mbəlom a vələkum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay düh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wu-dakweye, ka gwədəkweye: «*Abba! Bəba!*» ¹⁶ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dərev kway na, ta dedək nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷ Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutakweye wu ŋgwalak eye hay neheye a gwəd ma vələteye a ndo ŋgay hay aye dərmak. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dəretsətseh andza neŋgeye dərmak. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzla6 ŋgay.

Məzla6 nakə kame aye

¹⁸ Na sər ha na, dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anan aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzla6 nakə Mbəlom ma vələkweye aye bay. ¹⁹ Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənŋatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ŋgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰ Mbəlom ka tərə tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.* ²¹ A sər ha na, pat mekeleŋ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiye məzla6 andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza ŋgwas nakə ma

* 8:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 3:17.

wiye wawa aye. ²³ Faya ma siye dāretsāseh na, wu neheye dēkdēk bay. Nəkway dārmak, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ŋgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dāretsāseh mə dārev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mâ tēra kway ha wawa ŋgay hay, andza mægweḁe mâ mbəl kway ha abara mə dāretsāseh. ²⁴ Mbəlom kə tēma kway ha. A tēma kway ha na, ka dazlakway a mape mādzaḅ gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka ŋgatakweye tə dāre kway wu neheye ka pakwa faya mādzaḅ gər aye na, niye na, mape faya mādzaḅ gər sa bay ḅa wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mādzaḅ gər ka wu nakə kə huta tsiy aye? Ndəray andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka ŋgatakway a wu nakə ka pakwa faya mādzaḅ gər aye bay. Andza niye, ka səmakway naha, ka həbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma deyeweye ma dzəniye kway dārmak, hərwi nəkway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maduwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər ŋgay eye faya ma dūwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma dūwuleye me a Mbəlom tə dārev ŋgay peteh andza faya ma siye dāretsāseh, a ze ha wu nakə mətəsike tə bazlam aye. ²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dārev i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dārmak hərwi Məsəfəre faya ma dūwulay me a bəram i ndo ŋgay hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye nakə faya ma dūwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wudā Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tē ge wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom

a ge məsler ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər na, mâ ge ŋgwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pa tay ha wal hərwi ada tē ndzəkit bo andza wawa ŋgay Yesu, hərwi ada Wawa ŋgay Yesu mâ tēra malkwara mə walaŋ i wawa ŋgay neheye haladzay aye. ³⁰ A pa tay ha wal dēkdēk tsa bay, kə zalatay dārmak hərwi ada tē tēra ndo ŋgay hay. A zalatay dēkdēk tsa bay, ka tēra ha ŋgwalak eye hay ka dāre ŋgay. Nəŋgeye niye dēkdēk tsa bay, kə vəlatay məzlaḅ dārmak.

Mbəlom ma wudīye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadəkweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom nəŋgeye tə nəkway na, ndəray ma sliye fakwaya bay! ³² Mbəlom, nəŋgeye kə tēma ha wawa ŋgay dēdāŋ eye bay. A sləra ahaya hərwi ada mâ yaw mâ mət hərwi kway tebiye. Mbəlom kə vəlakway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vəlakweye wu hay tebiye bay ḁaw? Ta dedek, ma vəlakweye siye i wu hay tebiye dārmak. ³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndəray andaya bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay ka tēra kway ha ŋgwalak eye hay ka dāre ŋgay. ³⁴ Way nakə ma sliye mægəse tay a sariya na, way? Ndəray andaya bay. Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye kə mət hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ, nəŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Nəŋgeye, faya ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ŋgəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mâ wudəkway sa bay na, way? Dāretsāseh ḁaw, mādzaḅ gər ḁaw, madzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudū, may ḁaw, mətawak ḁaw, məkəde nakə ta kəḁiye kway mədahaŋ eye

daw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad: «Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkəde may kwa a həlay waray aye. Ka dəre i ndo hay nəmay na, andza təbən neheye ta zlatay dəy aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ηgwasa ka dəretsətseh neheye tebiye ta gədan i ndo nakə a wuda may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedək wuray andaya nakə ma ηganiye kway ha tə neŋgeye hərwi ada mə wuda kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahan, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədan eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədan eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədan neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəd aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maŋgəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada mə wuda kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərəkwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedək, hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma deŋeye ha bazlam ga na, dedək ada mədzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geŋeye dəretsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nəteye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mə vəleŋ mezeleme ada mə mbəl tay ha duh. A seŋ na, mə vəleŋ mezeleme, mə ηgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay. ⁴ Nəteye İsrayel hay,

Mbəlom a pala tay hərwi ada tə tərə wawa ηgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ηgay. Kə bər dzam ta nəteye, kə vəlatay bazlam mapala eye, kə datay ha tsəved i mədəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵ Nəteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ηgay hay. Kəriste dərmak ahəl nakə a tərə ndo aye na, neŋgeye slala tay. Kəriste neŋgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadəkway ka tor eye! Mə ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka tərə kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i İsrayel hay nəteye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nəteye tebiye wawa ηgay hay dedək eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwad ay a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedək eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak İzak.†» ⁸ Andza məgwede: Wawa i Abraham hay ta tərə wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta tərə wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dəkdək. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.‡»

¹⁰ Neŋgeye niye dəkdək bay. Rebeka andaya dərmak. Neŋgeye ηgwas i bəba tətə kway İzak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwad ay: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ηgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ηgwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi məde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye

† 8:36 Dəmes hay 44.23. * 9:5 Bəba tətə niye hay na, Abraham, İzak, Zakob ada wawa tay hay. † 9:7 Madazlay i wu hay 21.12. ‡ 9:9 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14.

ndo ɲgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ɲgwalak eye bay. § 13 Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

14 Niye na, andza məgwede: Mbəlom a ge wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. 15 A gwaday a Musa ahəl niye:

«Na geye ɲgwalak a ndo nakə a sen məgay ɲgwalak aye. Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye. †»

16 Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məgay ɲgwalak aye dekdək bəna hərwi nakə a say a ndoweje kəgəbay hərwi məsler ɲgay bay. 17 Mbəlom kə tsikay a Farawoŋ dərmak ada mawatsa eye mə Derewel ɲgay, a gwad: «Na təra kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəheŋ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ga m̄a da a zləm kwa ka waray ka məndzibəra. ‡» 18 Andza niye Mbəlom na, ma giye ɲgwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənğere gərwa

19 Ağəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha maŋgok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu nakə bo ɲgay eye a pa hərwi tay aye.» 20 Nəkar ndo zezəŋ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha maŋgok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səŋgəle i dodo ma sliye faya məgwaday a ndo nakə a ɲgar na aye: «Ka ɲgar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə daw? 21 Ndo nakə a ɲgar səŋgəle na, gədaŋ ɲgay andaya məge wu

nakə a say aye ta dodo. Ma sliye faya maŋgəna ha dodo sulo, ma zliye nənğed, ma ɲgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i mağurlom aye. Nənğed na, ma ɲgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

22 Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo mənğere gərwa na me yak andaya mə dəma daw? A say na, ndo hay t̄a sər ha nənğeye ta mevel eye ada nənğeye gədaŋ eye. Hərwi niye, ma zliye ɲgatay hərwi ndo neheye nənğeye ta mevel eye fataya neheye h̄abe da mədze tay ha abəra mə dəma aye. 23 Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a sər ha nənğeye məzlaḅ eye haladzay ada ma ɲgəniye məzlaḅ ɲgay niye a nəteye, a say məgatay ɲgwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada t̄a huta məzlaḅ ɲgay. 24 Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ɲgay aye. A pala na, Yahuda hay dekdək tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərmak. 25 Andza nakə Mbəlom a tsik mə dərewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na, na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,

Slala nakə ahəl niye na wuda bay aye,

na gwadeye: Na wuda kar.»

26 Ada

«Ma təv nakə tə gwadatay a ndo hay: “Nəkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye. §»

27 Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərmak, kə tsik ta magala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyəŋ ka me i bəlay na,

§ 9:11-12 Zəba m̄a Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3. † 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16. § 9:26 Oze 2.1-3; 2.25.

sərum ha ndo neheye Mbəlom
ma təmiye tay ha aye na,
nəteye haladzay bay.

28 Bəy Maduweŋ Mbəlom ma giye
mahonok bay,
ma deyeweye ka mändzibəra
ma giye wu nakə a tsik
aye. * »

29 Andza Ezay nakay eye 6a kə
tsik faya, a gwad:
«Tadə Bəy Maduweŋ Mbəlom
Gədaŋ eye,
mā gər ha siye i gwala kway
hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i
Sodom hay ta Gomora
hay.†»

*Yahuda hay tə sər tsəved dedək
eye bay*

30 Andza məgwede mey? Andza
məgwede na, ndo neheye nəteye
Yahuda hay bay aye na, nəteye ta
pəla tsəved matəre ŋgwalak eye ka
dəre i Mbəlom bay, ane tuk na,
anəke ta təra ŋgwalak eye ka dəre
ŋgay. Andza niye hərwi ta dzala
ha ka neŋgeye. 31 Ane tuk na,
Yahuda hay nəteye ta pəla bazlam
i Musa mapala eye məpay bəzay
hərwi ada tā təra ŋgwalak eye hay
ka dəre i Mbəlom andza niye, ane
tuk na, ta dəd ka tsəved. 32 Tə dəd
ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi
tə dzala na, ta təriye ŋgwalak eye
hay ka dəre i Mbəlom tə wu nakə
bo tay eye tə gawa aye ada tə dzala
ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye
ta kərah Yesu neŋgeye nakə andza
kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya
sik ta dədiye, 33 tə tsik faya mə
Derewel i Mbəlom aye. Mə derewel
niye na, Mbəlom a gwad:
«Zəbum! Na piye kwar a wu-
zlahgəma i Zerozelem.
Ndo hay ta ndəfiye faya sik.
Hotokom nakə ndo hay ta dədiye
hərwi ŋgay aye.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya
mədzal gər ŋgay aye na,
wuray ma dzəmiye na dāda sa
bay.‡»

10

1 Malamar ga hay, a seŋ tə dərev
ga peteh, ndo ga hay tā yaw hərwi
ada Mbəlom mā mbəl tay ha. Hərwi
niye neŋ faya na dūwuleye me a
Mbəlom haladzay. 2 Na sər ha
ta dedək a satay məpay bəzay a
Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved
nakə dedək eye məpay bəzay a
Mbəlom aye na, tə sər bay. 3 Tsəved
nakə Mbəlom ma təriye ha ndo
ŋgwalak eye kame ŋgay aye na, tə
sər bay. Ta pəla tsəved tay wal.
Andza niye, tsəved nakə Mbəlom
ma təriye tay ha ndo hay ŋgwalak
eye kame ŋgay aye na, a satay bay.
4 Na tsik andza niye na, hərwi ahəl
nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv
ha bazlam mapala eye tebiye. A
ge andza niye na, hərwi ada kwa
way kə dzala ha ka neŋgeye na
nəteye na, Mbəlom ma təriye tay ha
ŋgwalak eye hay kame ŋgay.

*Mbəlom ma təmiye tay ha ndo
neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye*

5 Musa tə gər ŋgay kə watsa ka
tsəved i məpay bəzay a bazlam
mapala eye, ta tsəved eye nakay
ndo ma təriye ŋgwalak eye kame i
Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo
nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam
mapala eye na, ma hutiyə sifa
dedək eye tə neŋgeye. * » 6 Tsəved
nakə ndo hay ta təra ŋgwalak eye
hay kame i Mbəlom hərwi nakə
tə dzala ha ka neŋgeye aye na,
wal. Mawatsa eye mə Derewel i
Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye:
«Ka tsətsah mə dərev: “Mata tsele
a mbəlom way?” bay.†» Andza
məgwede: Mata tsele məzalay
naha a Yesu Kəriste hərwi ada mā
mbəzlaw na, way? ‡ «Kā tsik mə

* 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28. ‡ 9:33 Ezay 28.6. * 10:5 Levitik
18.5. † 10:6 Bazlam mapala eye masulo eye 30.12.

dārev yak: “Mata mbəzle a təv i mādahaŋ hay ka dala way?” sa bay.†» Andza məgwede: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərəwi ada mā yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mādahaŋ tsiy. ⁸ Derewel i Mbəlom a gwad dūh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dərəŋ bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dārev yak.‡» Bazlam eye neŋgeye nətə nakə faya nəmay nəmaa dātay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dārev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mādahaŋ na, Mbəlom na təmiye kar ha. ¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dārev kway na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mādzał gər ŋgay aye na, wuray ma dzəmiye na dādā sa bay.*» ¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ŋəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ŋgwalak a ndo neheye faya ta dūwuleye me aye tebiye. ¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mā təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta dūwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ŋgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye

na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ŋgay bay tuk na, ta tsəniye labara ŋgay na, kəkay? ¹⁵ Ada tə slər ndo i maslaŋ hay bay tuk na, ndo i maslaŋ hay ta diye ta tsikatəye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ŋgwasiye ta ndo neheye ti yaw mədə ha Labara ŋgwalak eye.‡»

¹⁶ Ane tuk na, maa təma Labara ŋgwalak eye na, ndo hay tsekweŋ tsa. Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa dā ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.‡» ¹⁷ Andza niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸ Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedək ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ta tsəne bazlam tay ka mändzibəra tebiye, ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i mändzibəra?*»

¹⁹ Na tsətsahiye sa: Ta dedək ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad:

«Mbəlom a gwad:

Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha kə gum dərə ka slala nakə kəriye a dād dala bay aye.

Ka gumeye mevel, hərəwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

²⁰ Ma dəba eye, Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad, Mbəlom a gwad:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye,

† 10:7 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14.

* 10:11 Ezay 28.16. † 10:13 Zowel 3.5. ‡ 10:15 Ezay 52.7. § 10:16 Ezay 53.1. * 10:18

Dəmes hay 19.5. † 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21. ‡ 10:20 Ezay 65.1.

ta huta ga.
 Na da tay ha bo a ndo neheye,
 ta tsatsahawa ga bay aye. †»
 21 Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom
 a gwad:
 «Na bəza ha həlay ga.
 Hwapat neŋ faya na gateye wiyaw
 a ndo ga hay hərwi ada tā
 yaw.
 Ane tuk na, ta rəheŋ ha gər bay, ta
 kərah ga. §»

11

*Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda
 hay bay*

1 Yaw, faya na tsikakumeye: Kə
 ge andza niye na, andza mægweđe
 Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay
 daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neŋ
 tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na
 yaw abəra ma hulfe i Bendzameŋ.
 Neŋ slala i Abraham. 2 Mbəlom
 kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay
 tebiye. A pala tay ha na, zla anəke
 bay hərwi ada tā təra ndo ŋgay
 hay. Ka sərurum wu nakə tə watsa
 ka Eliya ndo məde ha bazlam i
 Mbəlom mə Derewel i Mbəlom aye
 bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Is-
 rayel hay kame i Mbəlom. A gwad:
 3 «Bəy Maduweŋ, ndo neheye na,
 ta kəd ndo məde ha bazlam yak
 hay, ta mbəzl ha təv məvələka wu
 hay. Maa zəkaw na, neŋ nəte ŋweŋ
 ada a satay məkəde ga dərma. *»
 4 Mbəlom, neŋgeye a mbəday faya
 na, kəkay? A gwaday: «A'ay, nəkar
 mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta
 ndo hay gwezem tasəla neheye ta
 peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər
 a kule i Ba'al təbey. †» 5 Kwa ahəl
 kway nakə anəke aye na, andza
 niye dərma. Mbəlom a pala mə
 walaŋ i Israyel hay siye i ŋgal tsa. A
 pala tay na, hərwi a gatay ŋgalak
 a ndo hay. 6 Kə ge Mbəlom a gatay
 ŋgalak hərwi məpele tay ha na,

andza mægweđe a pala tay ha hərwi
 məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə
 ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi
 məsler tay na, ŋgalak ŋgay ka təra
 ŋgalak sa bay.

7 Niye andza mægweđe na, Is-
 rayel hay ta huta wu nakə faya ta
 pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo
 ma ŋgal eye nakə Mbəlom a pala
 tay aye, nəteye na, ta huta na. Siye
 hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər
 tay tonŋwa tonŋwa. 8 Andza nakə
 mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom
 aye na, a gwad:

«Mbəlom ka təra tay hay ada tā sər
 wuray bay.

Ka dərəzlatay ka dərə,
 kə dəkataŋ na zləm hus ka
 bəgom ta ndziye andza
 niye. †»

9 Davit dərma a gwad:

«Wu mənday tay nakə ta ndiye mə
 gəs tay
 andza bəlay nakə a mbəzl wu
 aye,

tā dəd a dəma,
 Mbəlom mə satay dərətsətseh.

10 Tā ge guluf,
 ada tā ŋgatay a dərə sa bay!

Tā huta dərətsətseh huya
 hərwi ada dərəv mə ye fataya
 abəra! §»

11 Yaw! Na tsətsahiye sa: Ahəl
 nakə matədakweŋ a ndzatay a
 Yahuda hay aye na, ta dəd mambəŋ
 daw? A'ay, ta dəd mambəŋ bay!
 Ane tuk na, Mbəlom a mbəl tay ha
 slala mekeleŋ eye hay na, hərwi
 nakə nəteye tə ge mezeleme aye.
 Mbəlom a ge andza niye na, hərwi
 ada Yahuda hay tā ge sələk ka siye
 i slala mekeleŋ eye hay ada tā pəla
 tsəved hərwi gər tay. 12 Ahəl nakə
 Israyel hay tə ge mezeleme aye
 na, Mbəlom a gatay ŋgalak a siye
 i ndo hay ka məndzibəra. Ndo
 siye hay ta huta ŋgama haladzay
 mə həlay i Mbəlom hərwi Yahuda

§ 10:21 Ezay 65.2. * 11:3 1 Bəy hay 19.10, 14. † 11:4 1 Bəy hay 19.18. † 11:8 Bazlam
 mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10. § 11:10 Dəmes hay 69.23-24.

hay n̄teye m̄tawak eye hay ka ts̄ved̄ i Mb̄lom. K̄ ge Mb̄lom a ge ngwalak a siye i slala mekel̄en eye hay a h̄alay nak̄a Yahuda hay ta k̄arah mar̄ahay ha ḡar a Mb̄lom aye na, ah̄al nak̄a aza Yahuda hay tebiye ta maweye ka t̄av ngay aye ta dedek ma piye fataya ngama, ma ziye.

Bazlam nak̄a Pol a tsikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye

¹³Na tsikiye an̄ake na, a n̄akurom neheye Yahuda hay bay aye. Neñ na, ndo i maslan̄ i Yesu. A sl̄ara ga ahaya na, a n̄akurom neheye Yahuda hay bay aye. Yaw, h̄arwi niye neñ faya na ngalakiye ha ta m̄sler nak̄a a v̄alen̄ aye. ¹⁴A sen̄ tad̄a ma giye bo na, gwala ga hay t̄a z̄aba faya andza niye, siye hay ma walan̄ tay t̄a ge s̄al̄ak ka ndo neheye Yahuda hay bay aye, t̄a yaw h̄arwi ada Mb̄lom m̄a t̄ama tay ha ta m̄sler ga d̄armak. ¹⁵Ah̄al nak̄a Mb̄lom a ḡar tay ha Yahuda hay aye na, k̄a ma ha ka bo ndo i m̄andzib̄ara hay t̄a neñgeye. K̄a ge andza niye na, ah̄al nak̄a aza Mb̄lom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka t̄av ngay sa aye na, wu eye ma giye na, k̄akay? Niye ma v̄eliye sifa a ndo neheye ta m̄at aye.

¹⁶Tad̄a t̄a d̄as pen̄, t̄a v̄alay a Mb̄lom na, andza m̄agwed̄e pen̄ eye tebiye i ngay d̄armak.* Tad̄a zl̄alay i d̄arizl i ḡardaf i ngay na, hawal eye hay i ngay d̄armak. ¹⁷Israyel na, andza d̄arizl i ḡardaf i tet̄ad̄ōez nak̄a Mb̄lom a d̄as faya ab̄ara hawal eye hay aye. A d̄as tay faya ab̄ara na, a tapa† faya n̄akar nak̄a Yahuda bay aye. Andza hawal i d̄arizl i ḡardaf i k̄asaf. An̄ake faya ka ngasliye ha bo ta m̄ase yam eye nak̄a a tsalaw ma zl̄alay i d̄arizl i ḡardaf i tet̄ad̄ōez aye. ¹⁸K̄a ge andza niye na, k̄a k̄ats tay ha bay. Ka

d̄aslumay ha ḡar a bo kurom na, h̄arwi mey? N̄akurom na, hawal hay tsa. Ḡedan̄ i hawal hay a yaw na, ab̄ara ma zl̄alay, b̄ana ḡedan̄ i zl̄alay a yaw ab̄ara ma hawal hay bay.

¹⁹Aḡala n̄akar ka gwadiye: «Ayaw, Mb̄lom k̄a d̄as siye i hawal hay h̄arwi ada m̄a tapa ga a d̄ama.» ²⁰Ka tsik na, dedek. Mb̄lom a d̄as tay ha na, h̄arwi nak̄a ta dzala ka neñgeye bay aye. I yak na, h̄arwi nak̄a n̄akar ka dzala ha ka neñgeye nak̄a a v̄elaka t̄av niye aye. K̄a ge ha zlapay bay, dz̄adzaray d̄uh a Mb̄lom. ²¹Tad̄a Mb̄lom ka h̄ahar tay ha Yahuda hay kwa n̄teye andza hawal dedek eye b̄abay, ka dzala m̄a ḡar yak na, ma h̄ahariye kar n̄akar nak̄a a tapa kar m̄atepe m̄atepe aye bay na, h̄arwi mey?

²²Ts̄ane! Mb̄lom neñgeye ngwalak eye ada neñgeye mevel eye d̄armak. A ge mevel ka ndo neheye t̄a d̄ad̄ ab̄ara ka ts̄oved̄ aye. Ane tuk na, n̄akar na, ma giye ngwalak tad̄a huya faya ka pay b̄azay h̄arwi nak̄a a gaka ngwalak aye d̄ekd̄ek. Tad̄a ka gum andza niye bay na, ma d̄asiye kar d̄armak. ²³Yahuda hay na, tad̄a ta ma ka ts̄oved̄, ta yaw ta dzala ha na, Mb̄lom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedek, ḡedan̄ ngay andaya m̄ame tay ha. ²⁴N̄akurom neheye Yahuda hay bay aye na, n̄akurom hawal i d̄arizl i ḡardaf i k̄asaf hay neheye t̄a d̄as tay ha ab̄ara ka t̄av tay aye ada ti ye kurom ha m̄atepe ka d̄arizl i ḡardaf ngwalak eye i guvah nak̄a a ndzawa ka t̄av tay bay aye. Tad̄a Mb̄lom k̄a sla faya m̄age wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a t̄av tay nak̄a ah̄al niye aye bay k̄akay? N̄teye neheye hawal dedek eye hay aye.

* **11:16** M̄apesle 15.19-21. † **11:17** T̄a bazlam i Sara «greffer» na, m̄atepe hawal i d̄arizl i ḡardaf mekel̄en eye ka d̄arizl i ḡardaf neñged̄. D̄arizl nak̄a t̄a tapa faya hawal i d̄arizl i ḡardaf neñged̄ aye ma wiye hohway ngwalak eye.

*Yahuda hay ta maweye ka tsæved
i Mbəlom*

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seŋ na, sərũm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a da ha parakka, hərwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaŋ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tâ dzala ha taday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo
hay aye na,
ma deyeweye abəra ma gəma i
Zerozelem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i
Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bariye
ta nətəye
a həlay niye na pəsətay ha
mezeleme tay aye.†»

²⁸ Yahuda hay ta kərah Labara Ngwalak eye, ta təra ndo mənə dəre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mâ mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tâ təra i ŋgay ada a wudā tay ha hərwi ba kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye. ²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ŋgama na, ma mbədəye həlay a mədzał gər ŋgay bay. ³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərmał. A həlay nakay anaŋ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ŋgwalak duh. Ane tuk na, andza niye hərwi

ada nətəye dərmał tâ mbəda gər ka təv i Mbəlom ada tâ gay mə bo a Mbəlom. ³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tâ rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nətəye tâ gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zelele eye mə wu hay tebiye! Metsəse ŋgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye na, a say məgwədə mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na,
maa sər na, way?»

Maa dāy ha wu ka həlay a
Mbəlom na, way?§»

³⁵ «Maa vəlay wu a Mbəlom nətə
hərwi ada Mbəlom ma vəleye a
dəma na, way?*»

³⁶ Ndəray andaya bay hərwi maa ge
wu hay tebiye na, Mbəlom.

Neŋgeye a tsəpa wu hay tebiye ada
wu hay tebiye andaya na,
hərwi ada tâ təra i ŋgay.

Zambadəkway ka tor eye. Mâ təra
andza niye!

12

*Mede i ndo məgay məsler a
Mbəlom*

¹ Malamar ga hay, na dākum ha hadzəgay nakə Mbəlom a gəkway ŋgwalak aye. Hərwi niye, faya na gəkumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədaway a Mbəlom aye ada ka dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka ndzumeye tə dəre. Nakay na, wu nakə a ye ka bo mədəslay naha gər a Mbəlom aye. ² Kâ pumay bəzay a ndo i məndzibəra hay bay. Mbəlom

† 11:27 Ezay 59.20-21. § 11:34 Ezay 40.13.

* 11:35 Zob 41.11.

mâ vëlakum mædzal gær wedeye hærwi ada mâ mbæda ha dærev kurom. Tadê ka gum andza niye na, ka sêrumeye wu nakê a say a Mbælom aye. Andza mægweðe: Ka sêrumeye wu nakê ngwalak eye, wu nakê a yay a gær aye, ada wu nakê a ye ka bo aye.

³ Mbælom kê geŋ ngwalak ngay kêriye, ka pa ga a mæsler ngay. Hærwi niye neŋ faya na gwadakumeye a nêkurom tebiye: Kâ dæslumay ha gær a bo kurom bay, sêrum ha düh nêkurom ta dedek na, kêkay. Zêbum ka gædan neheye Mbælom a vëlakum aye, hærwi ada kwa way mâ gay sariya a gær ngay ta tsæved eye.

⁴ Kwa way bo ngay na, nête, ane tuk na, værezl hay faya wal wal haladzay ada værezl eye niye hay kwa way ta mæsler ngay wal. ⁵ Nêkway neheye madzapa eye tæ Yesu Kêriste aye na, andza niye. Nêkway haladzay, ane tuk na, nêkway madzapa eye nête andza bo nête. Nêkway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nête andza bo nête andza værezl neheye mazæva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbælom kê vëlakway gædan wal wal, andza nakê a say mævëlakway aye. Kê ge andza niye na, kwa way mâ ge mæsler ta gædan nakê Mbælom a vëlakum aye. Tadê Mbælom a vëlaka gædan mæde ha bazlam ngay na, dâ ha andza nakê ka sêr Mbælom a vëlaka gædan aye. ⁷ Tadê Mbælom a vëlaka gædan ka madzæne ndo hay na, dzæna andza nakê a ye ka bo aye. Tadê Mbælom a vëlaka gædan ka matætikatay wu a ndo hay na, tætikatay. ⁸ Tadê Mbælom a vëlaka gædan mæmatay naha dærev a ndo hay na, matay naha dærev. Tadê Mbælom a vëlaka gædan ka vëlakum aye a mætawak hay na, vëlakum tæ dærev yak peteh. Tadê Mbælom a vëlaka gædan ka mændzatay kame a ndo hay na,

ge na mæsler eye tæ dærev yak peteh. Tadê Mbælom a vëlaka gædan mægatay ngwalak a ndo hay na, gatay ta mæŋgwese.

⁹ Wudum ndo hay tæ dærev kurom peteh, ka wudum tay ha tæ bazlam dækdæk tsa bay. Numay dære a wu nakê ngwalak eye bay aye. Wudum wu nakê ngwalak eye. ¹⁰ Wudum bo mæ walaŋ kurom nête nête, andza nakê malamar hay ta wuda bo mæ walaŋ tay aye. Rêhumay ha gær a siye i ndo hay mâ ze bo kurom eye. ¹¹ Vælum ha bo kurom ka mæge mæsler. Kâ gum sœ bay. Vælumay ha bo kurom peteh ka mæge mæsler i Bæy Maduweŋ. ¹² Ngwasum hærwi mæpe mædzal gær nakê ka pum ka wu nakê Mbælom a gwad ma vëlakumeye aye. Ahæl nakê faya ka sumeye dæretsætseh aye na, zlum ngatay. Duwulumay me a Mbælom huya, kê gærum ha bay. ¹³ Dzænum tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye mætawak aye hay tæ zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, tæmum tay ha lele.

¹⁴ Tsætsahum ka Mbælom, mâ pa ngama ka ndo neheye faya ta sakumeye dæretsætseh aye, kê vælumatay mezeleme bay. ¹⁵ Ngwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ngwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye. ¹⁶ Ndzum ayaw tæ ayaw mæ walaŋ kurom. Kâ dæslumay gær a bo kurom bay, kwa mæsler eye tsekweŋ bæbay na, kê kêrahum bay. Kâ dzalum mæ gær kurom ka sêrum wu hay tebiye bay.

¹⁷ Kâ mumay ha mænese a ndaray mænese ta mænese bay, pælum düh na, gum wu nakê kwa way a sêr ngwalak eye aye. ¹⁸ Tadê ka slumeye mæge wu nakê ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹ A nêkurom neheye na wuda kurom haladzay aye, ndo kê gakum mænese na, kê

məmumay ha a dəma bay. Gərüm ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduwej Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na, neŋ!»^{*} ²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dəre yak na, vəlay wu mənday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ŋgay.»[†] ²¹ Ka gərüm ha mənese mâ ŋgwasə fakuma bay. Ŋgwasum ka mənese tə mäge wu ŋgwalak eye hay duh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹ Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neŋgeye. ² Yaw, ndoweye kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a bər aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay. ³ Ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere duh na, ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ŋgwalak eye hərwi ada kə yatay a gər lele. ⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tə dzəna kurom ka mäge ŋgwalak. Tadə duh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədanj nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi mabəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay dəretsətseh a ndo neheye faya ta giye mənese

aye. ⁵ Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gəku-meye dəretsətseh aye dekdək aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərüm ha mə dərev kurom niye na, tsəved ŋgwalak eye.

⁶ Ka vəlumeye dzəŋgal na, hərwi niye dərmak, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tə ge məsler nakay lele. ⁷ Vəlumay a bəy i dala hay wu nakə tədə məvəlatay a nəteye aye. Vəumatay dzəŋgal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsəh fakuma məvəle aye na, vəumatay. Rəhumatay ha gər lele hərwi nəteye na, tədə ka rəhumatay ha gər.

Mawudə siye i ndo hay na, mərahay gər a Mbəlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wudum ndo hay huya. Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye. ⁹ Ka sərüm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kə ge madama bay, kə kəd ndo bay, kə kəla bay, kə ge dəre ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wudə ndo i mägeđ yak dərmak andza ka wudə na gər yak.»^{*} ¹⁰ Ndo nakə a wudə ndo aye na, ma geye mənese bay. Yaw, tadə ka wudə ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hərwi ka sərüm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka məndzəhəre aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Neŋgeye dərən

^{*} 12:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

[†] 12:20 Dzeke hay 25.21-22.

^{*} 13:9 Zəba

andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay. ¹² Mazlambər həvəf ma ndəviye, dəre ma tsadiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbəfakway dəba a məsler i həvəf. Hələkwa wu həlay neheye a ye ka bo məge ha məsler ta həpat aye. ¹³ Mede kway m̄a ge ɲgwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mə dzaydzay aye. Kā gakwa magurlom nakə ɲgwalak eye bay aye bay ada k̄a kwayakwa bay. Madama t̄a wu neheye ɲgwalak eye bay aye na, k̄a gakwa bay, gərakwa ha magazl̄aga ta məge sələk. ¹⁴ Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste m̄a t̄ara andza wu həlay kurom. Kā pumay bəzay a wu neheye ɲgwalak eye bay a sawakum hərwi m̄a yay a gər a bo kurom aye sa bay.

14

Kā may ha mənese a ndo bay

¹ Təmum ndo nakə gədaɲ eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada k̄a kədum wuway ka wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye bay. ² Agəna ndo mekeleɲ eye a dzala na, tsəved andaya mənde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gədaɲ ɲgay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa. ³ Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, m̄a may ha mənese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, m̄a may ha mənese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hərwi Mbəlom ka t̄ama na. ⁴ Nəkar way nakə ka may ha mənese a ndo i məsler i ndo aye? Tadə kə ge mənese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a ləvay gər aye, ada kə ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a ləva na aye. Ma dədiye bay hərwi ndo nakə a ləva na aye ma sliye faya matsəpe na hərwi ada m̄a dəf bay.

⁵ Ndo mekeleɲ eye hay t̄a dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay n̄ate t̄a ləva. Kwa way m̄a sər wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye lele. ⁶ Ndo nakə a dzala pat n̄ate a ze ha siye i pat mekeleɲ eye hay na, a ge andza niye hərwi ada m̄a d̄aslay ha gər a Bəy Maduweɲ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a say məd̄aslay ha gər a Bəy Maduweɲ Yesu hərwi a gay naha s̄is̄e a Mbəlom. Ndo nakə a kərah mən̄de siye i wu hay aye na, a ge andza niye hərwi ada m̄a d̄aslay ha gər a Bəy Maduweɲ dərmāk ada hərwi məgay naha s̄is̄e a Mbəlom.

⁷ Ndəray kwa n̄ate a ndza hərwi m̄andze ɲgay bay ada ndəray kwa n̄ate ma m̄atiye hərwi t̄a gər ɲgay eye bay. ⁸ Ahəl nakə nəkway t̄a dəre aye na, nəkway t̄a dəre hərwi məd̄aslay hay gər a Bəy Maduweɲ. Ahəl nakə ka m̄atakweye na, ka m̄atakweye hərwi məd̄aslay ha gər a Bəy Maduweɲ. Andza niye, kwa ma m̄andze t̄a dəre, kwa ma m̄əm̄ate na, nəkway i bəy Maduweɲ. ⁹ Hərwi Yesu Kəriste k̄a m̄ət̄ ada k̄a l̄ətsew ab̄era ma m̄adahaɲ hərwi ada m̄a t̄ara Bəy Maduweɲ i m̄adahaɲ hay ada i ndo neheye t̄a dəre aye.

¹⁰ Nəkar, ka may ha mənese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nəkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya. ¹¹ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwad:

«Ta dedek neɲ faya na tsikakum-eye,

ndo hay tebiye ta deyeweye ta dəkweɲeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye t̄a bazlam ka neɲ, neɲ Mbəlom.*»

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ɲgay eye

* 14:11 Ezay 45.23.

tə gər ɲgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walaɲ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzleken aye duh na, anaɲ: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴ Neɲ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ɲgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, ta də ndoweye kə dzala, wu nakay ɲgwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ɲgay na, ta dedek ɲgwalak eye hay bay. ¹⁵ Ta də ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wudə ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəd ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay. ¹⁶ Ka dəre yak na, wu ɲgwalak eye. Ane tuk na, ta də ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷ Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom duh na, wu nakə Məsəfəre Tsədanɲa eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka məge wu ɲgwalak eye, faya ma vəlakweye zay mə walaɲ kway, faya ma vəlakweye məɲgwe. ¹⁸ Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərmak.

¹⁹ Kə ge andza niye na, gakwa gədan məge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walaɲ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka məgəle ka tsəved i Mbəlom aye dərmak. ²⁰ Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mənde wu

hay tebiye, ane tuk na, ta də siye i ndo hay ta dədiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay. ²¹ Wu nakə ɲgwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²² Ta də ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kəgəbay ta də ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mə dərev yak. Mata sare ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdək tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədzaɲ gər eye sulo sulo bay na, dərev ɲgay məɲgwasə eye. ²³ Ndo nakə mədzaɲ gər ɲgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzaɲ gər ɲgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzaɲ gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyeteye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədan eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoɲ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdək bay. ² Kwa way mâ ge wu nakə ma deyeteye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom. ³ Yesu Kəriste, neɲgeye tə gər ɲgay ka pəla madayay a gər a bo ɲgay eye bay. Duh na, andza nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsadə kar Mbəlom, ane tuk na, mətsədə tay a dəd na, ka neɲ.*» ⁴ Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mâ dəkway ha dedek, hərwi ada kâ pakwa mədzaɲ gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. Ka pakweye mədzaɲ gər ka neɲgeye

* 15:3 Dəmes hay 69.10.

hərwi bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye faya ma vəlakweye gədan̄ ada faya ma dzəniye ka məzle ŋgatay. ⁵ Maa vəl gədan̄ ta məzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mâ vəlakum mədzal gər kurom nəte ada gum andza i Yesu Kəriste nakə a tətikakum aye, ⁶ hərwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəte.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kəriste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tâ zambaday a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakum-eye dedek, Yesu Kəriste a təra ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi mədatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye a bəba tətə ŋgay hay aye na, mâ ge bo. ⁹ A yaw sa na, hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tâ zambaday a Mbəlom hərwi ŋwalak ŋgay nakə a gatay aye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi niye, na zambadakeye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye,

na zambadakeye ta dəmes. †»

¹⁰ Bazlam i Mbəlom a gwad sa:

«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye,
ŋwasum ta ndo i Mbəlom hay. ‡»

¹¹ Ma təv mekeleŋ eye a gwad sa:

«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay,
zambadumay a Bəy Maduweŋ Mbəlom.
Nəkurom ndo hay tebiye,
zambadumay. §»

¹² Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad dərmak:

«Ndəray ma deyeweye abəra ma hulfe i Zese.

Ma deyeweye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər tay ka neŋgeye.*»

¹³ Mbəlom a vəlawatay gədan̄ a ndo hay tə dzala ha ka neŋgeye. Mâ rah kurom ha ta mənğwese ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, kâ dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədan̄ i Məsəfəre Tsədan̄ŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

¹⁴ Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedek faya ka gum-eye wu nakə ŋwalak eye, ka sarum dedek lele ada ka slumeye faya mətsikatay me a zləm a siye i ndo hay, ¹⁵ ane tuk na, bazlam mekeleŋ eye na, na tsikakum naha ta məge me eye hərwi ada kâ mətsum ha gər bay. Na tsikakum naha andza niye na, hərwi ŋwalak nakə Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶ A zla ga, a pa ga ndo i məsler i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hərwi məde ha Labara ŋwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Na datay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hərwi ada tâ dzala ha ka neŋgeye ada tâ vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədayay a Mbəlom a yaway a gər aye. Məsəfəre Tsədan̄ŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

¹⁷ Kə ge andza niye na, na sliye faya məngeleke ta məsler i Mbəlom nakə faya na giye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. ¹⁸ Tadə bazlam andaya mətsike na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a ge tə neŋ aye dekdək tsa, hərwi ada nâ həlatay ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tâ rəhay ha

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50.

‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43.

§ 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10.

gær. A ge andza niye na, tæ bazlam neheye na tsik aye ada tæ wu neh-eye na ge aye. ¹⁹ Kæ ge masuwayan hay wal wal ada Mæsæfære i Mbælom kæ da ha gædan ɲgay. Andza niye, na da ha kwa a ɲgay Labara ɲgwalak eye i Yesu Kæriste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gæma i Iliyiri.† ²⁰ A seɲ mæde ha Labara ɲgwalak eye a tæv neheye ndo hay ta sær Yesu Kæriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hærwi a seɲ madæzle gay ka mædok i ndo mekelen eye bay. ²¹ A seɲ duh na, andza nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dæda ka nengeye bay aye na,
næteye ta ɲgateye.
Ndo neheye ta tsæne zuk bay aye na,
næteye ta tsæniye Labara ɲgwalak eye.‡»

A say a Pol mede a Roma

²² Hærwi niye, a sewen haladzay mede naha a tæv kurom, aya ane na ye naha bay. ²³ Kæ ndza mæve haladzay nakæ a seɲ mede naha mazæbakumaw dære aye. Na huta hælaj eye bay hærwi mæsler. Anæke na, ma gæma neheye na, mæsler ga ka ndæv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka tæv kurom tsekwen hærwi ada kâ vølumen gædan. Ma dæba eye na, na diye a gæma i Espayon ada a seɲ na, ka dzænumeye ga hærwi mede a dæma.

²⁵ Ane tuk na, anæke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzæne i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæday, ²⁶ hærwi ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta Akay§ aye, kæ yatay a gær matsekele suloy hærwi madzæne tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye mætawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye ta

dzala lele ada dedek lele nakæ tæ ge andza niye aye. Yahuda hay ta ɲgæna tæ siye i ndo hay wu neheye ɲgwalak eye Mbælom a gwad ma vølateye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzæna Yahuda hay tæ wu nakæ andaya fataya bay aye. ²⁸ Ahæl nakæ na ndæv ha mæsler nakay ada na ye mævølatay wu nakæ mæsleratay naha aye tebiye na, na diye a Espayon. Na diye a dæma na, na diye naha a tæv kurom tæday. ²⁹ Na sær ahæl nakæ na diye naha aye na, Yesu Kæriste ma rahiye kway ha tsisl tæ ɲgama hærwi mede naha ga nakæ na zæbakumaweeye dære aye.

³⁰ Malamar ga hay hærwi Bøy Maduwen kway Yesu Kæriste, ada hærwi wu nakæ Mæsæfære Tsædanɲa eye a ge ada ka wudækwa bo næte næte mæ walaɲ kway aye na, neɲ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbælom hærwi ga, duwulumay me tæ dærev kurom peteh ³¹ hærwi ada ndo i Yahuda neheye tæ sær Mbælom bay aye tæ seɲ dæretsætseh bay. Duwulumay me a Mbælom sa hærwi ada ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tæ tæma wu nakæ na zlatay naha aye ta mæɲgwese. ³² Andza niye, tadæ kæ yay a gær a Mbælom na, na diye ta mæɲgwese eye. Ka ndzakweye dziye hærwi ada nâ zæzukuw bo.

³³ Mbælom, nengeye nakæ a vøl zay a ndo hay aye, mâ ndza tæ nækurom. Mâ ge bo andza niye.

16

Mætsike me i Pol a ndo hay

¹ Anan, neɲ faya na tsikakum-eye naha ka malamar kway ɲgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Nengeye faya ma giye mæsler i Mbælom mæ walaɲ i mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu

† 15:19 Iliyiri: Nengeye dala ta diye i tsakay i Gæres. ‡ 15:21 Ezay 52.15. § 15:26 Akay: Mæzele guram eye i diye i Salawa i Gæres.

neheye ma Senkäre aye. ² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmun na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduweŋ dərma. Təmun na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu haḅe ta giye aye. Dzanum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərma.

³ Tsikumətaŋay ha me a Pərisil tə zal ŋgay Akelas. Nəteye tə neŋ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay siḅe haladzay ada maa gatay siḅe na, neŋ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay siḅe. ⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi maḅuwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neŋgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neŋ ta nəteye ta gəs may a daŋgay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaŋ i ndo i maslaŋ hay aye na, ta məzlaḅ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neŋgeye, faya ka gakw-eye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza ḅəŋḅəŋ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweŋ.

¹² Tsikumətaŋay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ŋgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ŋgwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maduweŋ.

¹³ Tsikumətaŋay ha me a Rufus, ndo ŋgwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ŋgay dərma, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumətaŋay ha me a Asinḅərit ta Fəlegon ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumətaŋay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ŋgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimp as ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye amboh: Gumay met-sehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ŋgəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye duh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfədəde aye. Andza niye, faya ta vatay gər

* 16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

a ndo neheye tã sãr mænese bay aye. ¹⁹ Nãkurom na, ndo mãdzal gãr hay ka Yesu Kãriste tã sãr ma kãkay nakã ka rãhumay ha gãr a Bãy Maduweŋ aye. Dãrev ga ka ŋgwasa haladzay hãrwi kurom ada a seŋ na, tãrum metsehe eye hay hãrwi ada kã gum wu ŋgwalak eye ada kã gum mænese bay.

²⁰ Mbãlom faya ma vãliye zay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndãrasliye na gãdãŋ i Fakalaw, ma piye na a huđ i sik kurom.

Bãy Maduweŋ kway Yesu Kãriste mã pa fakuma ŋgama.

²¹ Timote nakã faya ma giye mãsler tã neŋ aye kã tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dãrmak.

²² Maa watsa dẽrewel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo mãwetse wu nakã a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta mãzele i Bãy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadãkumeye, Gayus kã tsikakum naha me dãrmak. Neŋ mandza eye mã gay ŋgay ada ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu tebiye tã yawaw mađuwulay naha me a Mbãlom mã gay ŋgay. Erast ndo mãgay gãr a suloy i wuzlahgãma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bãy Maduweŋ kway Yesu Kãriste mã pa fakuma ŋgama ka nãkurom tebiye.]

²⁵ Zambadãkway a Mbãlom! Neŋgeye nãte ŋgweŋ ta gãdãŋ hãrwi ma vãlakumeye gãdãŋ bõŋbõŋ ka tsãved ŋgay andza Labara Ngwalak eye nakã faya na đatay ha a ndo hay ka gãr i Yesu Kãriste aye. Labara Ngwalak eye nakay kã đã ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahãl niye aye. ²⁶ Ane tuk na, anãke na, Mbãlom kã đã ha parakka ada faya ta điye ha ka gãr i wu nakã ndo mãđe ha bazlam i Mbãlom hay tã watsa ka gãr i Kãriste aye. Andza

niye, bazlam nakay kã đã a zãm a slala hay tebiye andza i Mbãlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwad tã tsãne hãrwi ndo hay tã dzala ha ada tã rãhay ha gãr aye. ²⁷ Mbãlom na, neŋgeye Mbãlom nãte ŋgweŋ. Neŋgeye tã gãr ŋgay a tsah. Zambadãkway hãrwi wu neheye a ge tã hãlay i Yesu Kãriste aye. Mã ge bo andza niye!

† 16:22 Tertiyus na, ndo mãwetse dẽrewel i Pol.

Makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Korinthe hay aye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Korinthe ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Korinthe na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalan i yam hay sulo. Beke hay mə dəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Korinthe hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinthe, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Korinthe aye ada ka ndo neheye a datay ha Labara Ŋwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a datay naha ka gər i bazlam hay Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walan i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahan, ada pat mekelən eye mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan dərma.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anan eye a ndəv ta labara hay ada ta mətsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Korinthe aye

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i

maslan i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway Sosten, nəmaa tsikakum naha me. ² Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Korinthe aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kâ tərur ndo ŋgay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka ðuwulumeye me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ kway tebiye.

³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tã pa fakuma ŋgama ada tã vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vələtay aye

⁴ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ŋgama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵ Ayaw dedək! Ahəl nakə ka dzapum ta neŋgeye na, Mbəlom kə vələkum wu neheye ŋwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vələkum tsəved ka məsəre wu neheye dedək eye ada ka slum faya məda ha wu neheye a ndo hay. ⁶ Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa ðakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə ðərev kurom bəŋbəŋ lele.

⁷ Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vələteye a ndo ŋgay hay aye na, wuray kwa tsekweŋ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸ Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədan bəŋbəŋ hus ka məndəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweŋ ma dədiye kurom ha a sariya bay. ⁹ Kā dzədzarum bay,

maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ŋgway hərwi ada kâ tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ŋgay Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. Ada taɔə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedək andza nakə a tsik aye.

Ndo mape mədzał gər hay ka Yesu ma Korinje ta ŋgəna

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye naha amboh ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom mā təra na, nəte. Kā ŋgənum ha bo mə walaŋ kurom bay. Dərev kurom mā təra nəte ada mədzał gər kurom mā təra nəte dərma. ¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedeŋ na, məkədə wuway andaya mə walaŋ kurom haladzay. ¹² A seŋ məgwadəkum na, mey? A seŋ məgwadəkum na, kwa way mə walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeleŋ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleŋ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.» ¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste maŋgəna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazałmbada eye hərwi kurom na, neŋ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhuə kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay sisə a Mbəlom hərwi na dzəhuə ndəray a yam kwa nəte mə walaŋ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhuə a yam na, Kərispus ta Gayus dekdek tsa. ¹⁵ Andza niye ndəray mə walaŋ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhuə ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedək ŋgway! Na dzəhuə Sitefanas a yam ta ndo i gay ŋgay

hay dərma. Taɔə ndo mekeleŋ eye andaya na dzəhuə ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷ Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhuə tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeŋ: «Do ɔatay ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay.» A gwedeŋ sa: «Kā tsik tə metsehe i ndo zezeŋ bay.» Taɔə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeŋ na, məməte ŋgay nakə a mət ka mayako mazałmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ŋgama bay.

Gədaŋ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazałmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ŋgama bay. Ane tuk na, nakway neheye Mbəlom ma təmiye kway ha aye na, ka sərakwa bazlam niye na, gədaŋ i Mbəlom. ¹⁹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neh-eye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəteye ndaraw eye hay aye.*»

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i məndzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye maŋgay tuk? Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətsike me haladzay aye na, məsəre mətsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə ɔa ha, məsəre wu i ndo i məndzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.

²¹ Ndo i məndzibəra hay ta ŋgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ŋgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neŋgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa ɔiye ha aye.

* 1:19 Ezay 29.14.

Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neh-eye na, wu kəriye. Ma giye ngama bay.» Ane tuk na, a yay a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neh-eye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, nəteye a satay mənğatay a masuwayaŋ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neh-eye na, dedek aye. Gərek hay na, a satay məsərə Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay. ²³ Ane tuk na, nəmay faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa dawa ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neh-eye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye ngama bay.» ²⁴ Ane tuk na, ndo neh-eye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ngay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neh-eye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neŋgeye gədaŋ i Mbəlom ada neŋgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵ Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay duh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədaŋ ngay andaya bay» na, ta sər ha məsler ngay nakə tə gwad gədaŋ eye bay aye na, a ze gədaŋ tay duh.

²⁶ Malamar ga hay, nəkurom neh-eye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dərə i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom haladzay bay. Ndo i gədaŋ andaya haladzay mə walaŋ kurom bay ada ndo neh-eye tə dā a zləm aye andaya mə walaŋ kurom haladzay bay sa. ²⁷ Mbəlom a pala duh na, ndo neh-eye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada

tā təra ndo ngay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo neh-eye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neh-eye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo i gədaŋ hay. ²⁸ Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye madəva zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mədze tay ha ndo neh-eye lele tə dā a zləm aye. ²⁹ Mbəlom a pala slala i ndo neh-eye andza niye na, hərwi ada ndəray mā dəslay ha gər a bo kame ngay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ngweŋ. Hərwi niye Mbəlom a dəkway ha metsehe ngay tə həlay i Yesu. Andza məgwədə na, Mbəlom a təra kway ha ndo ngwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təmakway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu Kəriste ada ka tərakwa ndo ngay hay. ³¹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say məge zlapay aye na, mā ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†»

2

Pol a dā ha Yesu Kəriste

¹ Malamar ga hay, neŋ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mədakum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye na, na tsik bazlam neh-eye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay. ² Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekeleŋ eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ngay nakə tə dar na ka mayako mazləmbada eye.» ³ Ahəl nakə neŋ ka təv kurom aye na, gədaŋ ga andaya bay, zluwer a geŋ ada na dzədzar haladzay.

† 1:31 Zəba ma Zeremi 9.22-23.

⁴ Ahəl nakə na đakum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a đakum ha ta gədan i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dedek. ⁵ Hərwi niye, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste na, hərwi ka ɲgatumay a gədan i Mbəlom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsəved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mändzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye mändzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷ Sadzək bay, metsehe nakə na đakum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, maɲgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, ɓa kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kə yakwa a təv mändze ɲgay nakə ta dəslay ha gər aye. ⁸ Metsehe niye na, ndaray kwa nəte mə walaɲ i ndo neheye tə ləva mändzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweɲ kway ka mayako mazləmbada eye bay. Nengeye na, məzlaɓ ɲgay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na*, a ze wu neheye ndo hay ta ɲgatay bay aye tebiye ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbəlom a da ha metsehe niye na, a nəmay ta gədan i Məsəfəre ɲgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ɲgay aye na, a sər. ¹¹ Maa sər mədzal gər i ndo

mekelen eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ɲgay eye ɲgway. I Mbəlom na, andza niye dərma. Maa sər mədzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ɲgay eye ɲgway, ndo mekelen eye a sər bay. ¹² Məsəfəre nakə Mbəlom a vəlakway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mändzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ɲgway. Mbəlom a vəlakway na, hərwi ada kə sərakwa wu neheye a vəlakway ta ɲgwalak ɲgay aye tebiye. ¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezeɲ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dawa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ɲgay bay aye na, ma sliye faya mətəme dedek neheye Məsəfəre faya ma datay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ɲgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ɲgama bay aye, bəna tadə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ɲgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay. ¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ɲgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ɲgwalak eye hay kwa ɲgwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?»

Maa day ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərma.

* 2:9 Ezay 64.3. † 2:16 Ezay 40.13.

3

Ndo mädzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neñ tə näkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i mändzibəra hay hərwi näkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Näkurom ka tərüm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dekdek, ta sliye faya mände dəf zuk bay aye. ³ Hərwi näkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i mändzibəra aye. Näkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleñ eye hay. Näkurom faya ka gumeye məkədə wuway mə walañ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, näkurom ndo i mändzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedək näkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peñ bəzay na, a neñ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, näkurom ka tərüm andza ndo i mändzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neñ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədəkum ha bazlam ngay hərwi ada kə dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a dəy ha mäge aye. ⁶ Neñ na, na zəv. Apolos neñgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo mägəle ha na, bo i Mbəlom eye ngway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ngweñ neñgeye a sla mäge wu, hərwi neñgeye a sla faya mägəle ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ngəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom

ma vəliye kwa a way merəbe ngay andza nakə ma hutiiye aye. ⁹ Neñ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərüm andza guvah i Mbəlom. Näkurom andza gay i Mbəlom dərmak. ¹⁰ Mbəlom kə vəleñ tsəved ta ngwalak ngay hərwi madazlay a məsler ngay tə näkurom. Neñ na təra andza ndo nakə a sər mədəzle gay, a sər məsler ngay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleñ faya tsəved nā ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta dəzliye faya. Kwa way mā ge metsehe, mā dəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleñ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ngay a ndo hay aye na, kwa way məsler ngay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ngateye a məsler ngay, kwa lele kwa lele bay, ma ngateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiiye merəbe ngay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a dəzl aye na, ma hutiiye merəbe ngay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neñgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶ Näkurom tebiye na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ngay mandza eye mə näkurom na, ka sərüm təbədew? ¹⁷ Tadə ndoweye kə nas ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na,

Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərmaḱ hərwi gay i mədəsḱay ha gər a Mbəlom na, tsədanŋa. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə dəma aye na, nəkurom.

¹⁸ Ndəray mā vay gər a bo ŋgay bay. Tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dzala neŋgeye a tsah andza ndo i mändzibəra hay na, mā gər ha. Mā təra ka dəre i ndo hay dūh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyē metsehe lele eye. ¹⁹ Na tsik andza niye na, hərwi wu neheye ndo i mändzibəra hay tə dzala, tə gwad nətēye ta tsah aye na, ka dəre i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakə tə ŋga ka bo aye.*»

²⁰ Ma təv mekeleŋ eye tə gwad sa: «Bəy Maduweŋ a sər mədzal gər i ndo i metsehe hay. A sər ha nətēye na, wu kəriye.†» ²¹ Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, ndəray mā zlapa tə wu nakə ndo mekeleŋ eye a ge aye bay. Sərum ha na, wu hay tebiye na, i kurom dūh. ²² Neŋ Pol, Apolos ada Piye, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mändzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərmaḱ. ²³ Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neŋgeye i Mbəlom.

4

Ndo i maslaŋ i Kəriste hay

¹ Sərum ha, nəmay na, ndo məge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahəl niye na, a nəmay hərwi ada nəmaā datay ha a ndo hay. ² Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neŋgeye mā təra na, ndo i dedek. ³ Neŋ na, tadə faya ka ŋgəlumenəye

bəzay ka wu na, kwa tsekweŋ wuray a geŋ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgəleŋeye bəzay neŋ ndo i dedek tsukudu neŋ ndo i dedek bədaw na, niye na, wuray a geŋ mə bo bay dərmaḱ. Kwa neŋ eye na geye sariya a gər bay. ⁴ Neŋ na, na sər wuray nakə mə neŋ na may ha mənese a gər ga aye bay. Ane tuk na, andza məgwede mənese andaya fagaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gər ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay. ⁵ Hərwi niye həlay eye kə ndislew zuk bay na, kə gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye na, ma bəziye ha wu neheye anəke ma ləvoŋ aye parakka mə dzaydzay. Wu nakə ndo hay tə dzala mə gər tay aye na, ma bəziye dərmaḱ. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadəye kwa a way hərwi məsler nakə a ge aye. Tadə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadəye haladzay. Tadə a ge tsekweŋ na, Mbəlom ma zambadəye tsekweŋ.

⁶ Malamar ga hay, na dəkum ha wu neheye ka neŋ ta Apolos aye na, hərwi madzəne kurom hərwi ada kə tətikum wu nakə mə dəma aye. A seŋ na, pumay bəzay a bəzlam i Mbəlom lele. Andza niye, kə gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kə kətsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷ Nəkar nakə ka dzala mə gər yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bədaw? Tadə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gədan yak na, hərwi mey?

⁸ A'əhəŋ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərūm ndo neheye zlele eye tsiy ka tsəved i Mbəlom aye na gwad! Ka gwadum nəkurom na, bəy hay. Nəmay na, bəy eye hay təbey. Tadə nəkurom bəy eye hay ka dəre i Mbəlom ta dedek na, haḱe lele hərwi ada

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dəmes hay 94.11.

nəmay ndo i maslaŋ i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bəy hay dərmak. ⁹ Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dəre ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma təv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tə gəs tay ha tə gatay sariya, ta diye tay hay mata kədə tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hərwi nəmay ka dəre i ndo i mändzibəra hay ada kwa ka dəre i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo mäge dəretsətseh hay hərwi ada ndo i mändzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay tā zəba famaya andza wu mäge həbađ. ¹⁰ Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahaŋ hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hərwi nəkurom madzapa eye tə Kəriste. Ndo hay tə dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədaŋ eye hay. Nəmay na, ndo hay tə kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gər. ¹¹ Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam a gamay dərmak. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dəretsətseh haladzay, gay may andaya məhəne mə dəma bay, nəmaa təra ndo madzədzə eye hay. ¹² Nəmaa ge məsler ta gədaŋ may hərwi məhute wu mənday.* Ndo hay faya ta tsadəməye na, nəmaa dūwulay me a Mbəlom hərwi ada mā pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameye dəretsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nəmaa tsikatay bazlam ləfedədə eye dūh. Ndo hay tə dzala nəmay ka dəre i ndo i mändzibəra hay na, andza kwasukwalay kəriye. Hus bəgom tə dzala na, nəmay nəmaa təra andza wu neheye ndəluḅ eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ŋgay hay

¹⁴ Wu nakə na watsa kanaŋ aye na, na watsakum hərwi məpakum horoy a dəre ka wu nakə ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hərwi nəkurom wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. A seŋ məđakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta đakum ha məpay bəzay a Yesu Kəriste bəbay na, bəba kurom hay haladzay bay. Bəba kurom na, nəte. Neŋ na təra bəba kurom na, hərwi maa đakum ha Labara ŋgwalak eye na, neŋ ada nəkurom ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste. ¹⁶ Bəba kurom na, neŋ sa, faya na gakumeye amboh, tərūm andza neŋ. ¹⁷ A seŋ na, gum andza niye. Hərwi niye na sləriye naha Timote ka təv kurom hərwi ada mā ye naha mā makum ahaya a gər mede ga ka tsəved i Yesu Kəriste. Wu nakə ma diye naha ma tətikakumeye na, wu nakə na tətikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neŋgeye wawa ga, na wuda na haladzay. Ada neŋgeye na, ma giye məsler i Bəy Maduweŋ Yesu ta tsəved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siye i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka təv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diye naha sa bay, hərwi niye faya ta dəslay gər a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadə Bəy Maduweŋ kway kə vəleŋ tsəved na, na diye naha bəse. Na ndisl naha na, na səriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zəbiye fataya təday. Na səriye ha ta tsikawa na, bazlam kəriye tsa tsukuđu ta huta gədaŋ i Mbəlom đaw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hərwi mələve i Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye. A sər bo na, ma gədaŋ bəna mə bazlam hay kəriye dekdek tsa bay. ²¹ A sakum na, wuye mey? Ahəl nakə aza na diye naha aye na,

* 4:12 Məsler hay 18.3.

a sakum nâ zla naha mandalaḅa ka hălaj hărwi makəte kurom ha daw? Kəgəbay ka mbədumeye ha dărev kurom ada neŋ na diye naha tə bazlam ləfedede eye hărwi mədəkum ha na, na wuda kurom daw?

5

Wu nakə a ge horoy mə walaŋ i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu aye

¹ Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeye wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tə gwederŋ na, ndo ta hana ta ŋwas i bəba ŋgay.* ² Ada ka dəsłumay ha gər a bo duh na, kəkay? Tuwum duh hărwi mənese kurom. Ndo nakə faya ma giye andza niye ka gər um ha na, kəkay? ³ Neŋ na, na ge na sariya eye tsiy andza nəkway ka bo dziye. Neŋ mə walaŋ kurom bay, ane tuk na, dărev ga mandza eye tə nəkurom. ⁴ Na ge sariya nakay ta gədaŋ i Bəy Maduwerŋ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dărev ga ma ndziye tə nəkurom. Gədaŋ i Bəy Maduwerŋ kway Yesu ma ndziye tə nəkurom dərma. ⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlumay ha ndo niye a hălaj i Fakalaw hărwi ada Fakalaw mā nas ha slo i bo ŋgay. Mā nas ha slo i bo ŋgay na, hărwi ada Mbəlom mā təma ha pat nakə Bəy Maduwerŋ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəsłumay ha gər a bo na, hărwi mey? Mədəslay ha gər a bo na, lele bay. «Gədə tsekwerŋ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sər um təbədew? Andza niye mezeleme tsekwerŋ na, ma nasiye wu na, ka sər um təbədew? ⁷ Złum na mezeleme niye andza gədə abəra mə walaŋ kurom hărwi ada kâ tər um tsədaŋŋa andza wu nakə

gədə faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədaŋŋa hărwi kə kəd təbaŋ hărwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neŋgeye. Təbaŋ eye niye na, Yesu Kər iste nakə a mət hărwi kway aye.† ⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gədə mā ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədaŋŋa eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dărev kway pe-teh.‡ Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gədə niye.

⁹ Mə dər ewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadakum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i məndzibəra hay bay. Hărwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i məndzibəra hay. Məŋgədatay hărwi mədzepe ta nəteye bay na, haḅe ka deyumeye abəra ma məndzibəra. ¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa duh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kər iste. Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kər iste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta neŋgeye bay. A hălaj nakə nəkurom mandza eye ka məndzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ŋgənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kər iste bay aye na, neŋ tədew? Nəkurom dərma na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye.

* 5:1 Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1. † 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21. ‡ 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3.

13 Mata ge sariya a ndo neheye tã pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walaŋ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

1 Tadə faya ka tərumeje mə walaŋ kurom na, ka yawum ka tãv i ndo mäge sariya neheye tã sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ŋgənakum ha sariya düh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. 2 Mata gatay sariya a ndo neheye tã sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ka sərüm tãbədew? Kə ge düh mata gatay sariya a ndo neheye tã sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sərüm mäge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kəkay? 3 Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərüm tãbədew? Kə ge andza niye na, ka ŋgənakweye ha sariya a bo ka mändzibəra bəna kemey? 4 Tadə ka tərüm mə walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka tãv i ndo neheye tã sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tã ŋgənakum ha sariya na, ma kəkay? 5 Horoy a gakum tãbədew? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay tãbədew? 6 Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza neŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka tãv i ndo neheye tã sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

7 Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dädüm abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka saku-may naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kələkum na wu kurom na, gəsüm dərev, kã wudum fataya bay. 8 Ane tuk na, ka gəsüm dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay düh. Faya ka kələmeye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kələmeye tay ha. 9 Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərüm tãbədew? Kã vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta həniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tã zla haslaka ta təra ha andza ŋgwas eye, 10 ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge däre ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo mətsadətay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədan, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay. 11 Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tã gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəsłakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kã tərüm ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom hay tsədanŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambaday a Mbəlom

12 Ndo siye hay mə walaŋ kurom tã dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay.

13 Ka gwadum sa: «Mbəlom a ge wu mənday na, hərwi huđ, a ge huđ hərwi wu mənday dərmaκ.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbəlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbəlom a lambađ bo na, hərwi məge ha madama bay. A lambađ na, hərwi ada kâ dəsłakway ha gər a Bəy Maduweŋ kway duh, hərwi neŋgeye faya ma tsəpiye bo kway. 14 Mbəlom kə lətse ahaya Bəy Maduweŋ kway Yesu abəra ma mədahaŋ. Mâ lətsakway ahaya abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ ŋgay dərmaκ. Ka lətsakweye abəra ma mədahaŋ tə slo i bo kway tebiye. 15 Nəkurom siye i bo i Yesu Kəriste na, ka sərūm təbədew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu məvələy ha a ŋgwas məge madama dāw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! 16 Ka sərūm bəđaw? Ndoweye kə vələy ha bo ŋgay a ŋgwas məge madama na, nəteye sulo ta təra bo nəte. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta təriye bo nəte.*» 17 Ane tuk na, ndo nakə kə vələy ha bo ŋgay a Bəy Maduweŋ Yesu aye na, neŋgeye ta Bəy Maduweŋ, dərev tay nəte.

18 Hərwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ŋgay. 19 Bo kurom na, gay i mədəslay ha gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ka sərūm bəđaw? Mbəlom a vələkum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada ma ndziye mə dərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. 20 Mbəlom a mbəda kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəsłumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

7

Bazlam i məzle bo

1 Anəke na, na mbəđakumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsuməŋew a dərəwel aye. Ayaw! Tađə hasłəka kə zla ŋgwas bay na, kə ge lele. 2 Ane tuk na, lele eye na, hasłəka mâ zla ŋgwas ada ŋgwas mâ ye a zal hərwi ada tâ ge madama bay. 3 Hasłəka mâ kərah məhəne ta ŋgwas ŋgay bay, ŋgwas dərmaκ mâ kərah məhəne tə zal ŋgay bay. 4 Bo i ŋgwas na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i zal ŋgay dərmaκ. Bo i hasłəka bəbay na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i ŋgwas ŋgay dərmaκ. 5 Andza niye, hasłəka ta ŋgwas ŋgay na, tâ kərah ha a bo məhəne bay. Tađə ağəna nəteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay məndze tsekweŋ tsa hərwi mađuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal məndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gər hərwi nakə ka gumay metshe a bo kurom bay aye.

6 Wu nakə na tsikakum ka məzle bo aye na, na tsikakum na, gum tə kutoŋ bay. Tađə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay. 7 Tađə neŋ na, na gwadiye ŋgama ndo hay tebiye tâ ndza andza neŋ ze ŋgwas. Ane tuk na, ta dedek ma giye lele bay hərwi Mbəlom a vəl ŋgwalak kwa a way andza nakə a say məge aye. Ndo siye hay a vələtay gədaŋ məpay bəzay ta ŋgwas. Ndo mekeleŋ eye hay tə sər məndze ze ŋgwas ta gədaŋ i Mbəlom.

8 Anəke, neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ŋgwas ta nəkurom neheye ka zlum ŋgwas zuk bay aye. Neŋ faya na gwadəkumeye: Lele na, ndzum andza neŋ. Kâ zlum ŋgwas bay, nəkurom ŋgwas hay bəbay kâ yum a zal bay. 9 Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya məndze tətə bay na, hasłəka mâ zla ŋgwas, ŋgwas mâ ye

* 6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

a zal. Ngama haslaka mâ zla ngwas, ngwas dərma mak mâ zla zal tə bəmalə nakə bor i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰ Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nətəye ta ngwas tay hay aye, kəgəbay nətəye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. A gwad: Ngwas mâ gər ha zal ngay bay. ¹¹ Kə ge ngwas eye kə gər ha zal ngay na, mâ zla zal mekelenj eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, mâ ma ta dəba ka təv i zal kurre eye t̄a ma ka bo. Haslaka dərma mak mâ həhar na ngwas ngay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekelenj eye hay nakə agəna ngwas kə dzala ha ka Yesu bay nətəye mandza eye aye. Maa tsik na, neŋ bəna Bəy Maduweŋ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweye ngwas ngay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka təma məndze tə neŋgeye na, mâ həhar na bay. ¹³ Hərwi ngwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dərma mak. Tadə zal ngay kə dzala ha ka Yesu bay ada tadə a say məndze ta ngwas ngay na, ngwas mâ kərah məndze mə gay ngay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, hərwi zal ngay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neŋgeye i Mbəlom hərwi ngwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. Hərwi ngwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dərma mak. Kə ge zal mapa gər eye ka Yesu na, ngwas ngay na, i Mbəlom dərma mak. Tadə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta təriye andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nətəye ta təra andza niye bay, Mbəlom kə pa tay hay a walaŋ i ndo ngay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweye kə dzala ha ka Yesu bay, tadə a say məgər ha ndo neŋged na, mâ ye. Tadə kə gər ha, ki ye ngway na, haslaka kəgəbay ngwas, mâ dzala wuray bay. Hərwi

ngay na, mənese andaya bay. A yay a gər a Mbəlom hərwi ada kə ndzum zay. ¹⁶ A nəkar ngwas mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha zal yak hərwi yak na, ka sər daw? A nəkar zal mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma təmiye ha ngwas yak hərwi yak na, ka sər daw? Ka sər bay tebiye.

Ndzum andza nakə Mbəlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way mâ pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweŋ a vəlay aye ada mâ ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hərwi ada mâ pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neŋ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədza l gər hay ka Yesu aye.

¹⁸ Tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye na, ndza madəsa bo eye. Kə ge tadə Mbəlom a zalaka nəkar madəsa bo eye bay na, kə gwad «Na dəsiye bo» bay. ¹⁹ Agəna nəkar madəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar madəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nətə. Wu nakə ma giye ngama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, marəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. ²⁰ Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka məndze andza niye.

²¹ Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mâ dzama kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutiyə tsəved matəre ndo barbarra eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərma mak sa tsa. ²² Na gwad tadə nəkar beke eye kə dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə təma kar ahaya abəra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə beke eye bay Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka təra

beke i Kəriste. ²³ Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbəda kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ŋgay hay. Hərwi niye kâ pumay bəzay a mədzal gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴ Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anəke na, neŋ faya na tsikiye ka hasləka neheye ta zla ŋgwas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na, Bəy Maduweŋ Yesu a tsikenj bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye məpe faya mədzal gər hərwi neŋ na, ndo dedək eye kame i Mbəlom ta gədanj i Bəy Maduweŋ Yesu.

²⁶ Na zəba ka dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele mändze andza nakə tə ndzawa aye. ²⁷ Kə ge ka zla ŋgwas tsiy na, kâ həhar na bay. Tadə ka zla ŋgwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pəla tsəved ka məzle ŋgwas bay. ²⁸ Ane tuk na, kwa tadə hasləka kə zla ŋgwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərmak. Ane tuk na, sərüm ha na, ndo neheye ta ŋgwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dəretsətseh haladzay ka mändzibəra. Hərwi niye na gwad lele mändze ze məzle ŋgwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa dəretsətseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bəzlam nakə a seŋ mətsikakum aye na, anəŋ: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye

ta zla ŋgwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ŋgwas bay aye. ³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ŋgwasiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ŋgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, tâ zəba faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye məsler tə wu i mändzibəra aye na, tâ ndza andza nakə nəteye faya ta giye ha məsler tə wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anəŋ mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A seŋ na, kâ dzalum wu-ray bay. Ndo nakə ŋgwas andaya faya bay aye na, ma piye mədzal gər ŋgay tebiye ka məsler i Bəy Maduweŋ Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi neŋgeye mâ yay a gər a Bəy Maduweŋ Yesu. ³³ Ndo nakə ta ŋgwas aye neŋgeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibəra. A say mäge na, wu nakə a yay a gər a ŋgwas ŋgay aye. ³⁴ Andza niye mədzal gər ŋgay na, sulo. Ŋgwas na, andza niye dərmak. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya bay aye tə dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta pa mədzal gər tay ka məsler i Bəy Maduweŋ Yesu. A satay məvəlay ha dərev tay tə bo tay a Mbəlom. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya neŋgeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say mäge wu nakə a yay a gər a zal ŋgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom düh bəna hərwi məgakum me bay. A seŋ düh na, mede kurom mâ ge lele ada kâ pumay bəzay a Bəy Maduweŋ tə dərev kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mədel ŋgay. Tadə gawla a zəba faya a say mədel ŋgay ka zal ada ma geye mənese na, tâ zla bo. Tâ ge mənese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə

gawla kə dzala ta dedek dūh ma zliye mādēl ŋgay bay na, ada tadə a dzala tē dārev ŋgay peteh ndəray a gay me ka məzle bay, bo ŋgay eye a dzala ŋgway ada ma sliye mändze tətə na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ Ŋgwas tə zal ŋgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ŋgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekeleŋ eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu. ⁴⁰ Neŋ na dzala, mā ndza mahəŋgeye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta məŋgwese eye ma ziye nakə neŋgeye tə zal aye dūh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa deŋ ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makədāy a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedek nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gər a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kə yakwa kame kame aye na, mawudə bo nakə ka wudakweye bo nətə nətə mə walaŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə dəslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ŋgay neŋgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ŋgay andza niye təbey aye na, a wudə Mbəlom dūh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədakweye bay tsukudu ka həpədakweye dāw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anaŋ: Ka sərakwa ha kule na, wu dedek eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nətə ŋgweŋ bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedek, siye i ndo

hay tə gwad na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka mändzibəra. Ka nətəye na, dedek mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nətə ŋgweŋ tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka mändzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nətə tsa dərma. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wedeye na, tə həlay ŋgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nətəye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənday na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərūm ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedek aye, tadə ndo nakə gədaŋ ŋgay andaya zuk bay kə ŋgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərma bədāw? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədaŋ andaya bay aye. Ane tuk

na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ŋgay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzał gər ŋgay. Ka nasay na, a malamar yak dekdek bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ŋgway. ¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dādā sa bay, hərwi a seŋ malamar mādəf abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha mändze ŋgay

¹ Zəbum ka mändze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərūm bədaw? Neŋ na ŋgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dəre ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzał gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ŋgay mə walaŋ kurom aye bədaw? ² Kwa tadə ka dəre i ndo mekelen eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərūm ha. Ka pum mədzał gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara Ŋgwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta meŋeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumeŋeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵ Neŋ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ŋgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdek dāw? ⁷ Tadə ndoweje neŋgeye ma sidzew na,

ma pəliye wu mənday a gər ŋgay dāw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gəna wu na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzał gər i ndo zezeŋ dekdek tsa bay. Kwa bazlam i Musa ma-pala eye a tsik faya na, andza niye dərma k. ⁹ Mawatsa eye mə dərrewel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma gu-vah aye na, kā pay wu ka bazlam bay, gər ha mādə həpəd wu mənday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dekdek dedek dāw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, mādə pa mədzał gər ta dedek ma hutiyə madagər ŋgay. Ndo nakə faya ma kəzliye dāw aye, mādə pa mədzał gər ta dedek ma hutiyə wu mənday. ¹¹ Ah lele! Nəmay na, nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a gu-vah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiyə wu neheye ka məndzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bədaw? ¹² Tadə ta dedek siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərma k bədaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wu-ray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dāma hərwi a say məge wu nakə ma ŋgərəzliye na Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³ Sərūm ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutiyə wu mənday tay mə dāma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məvəlay wu a Mbəlom aye

* 9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərma. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha Labara Nḡwalak eye na, andza niye dərma. Bəy Maduweŋ kway Yesu a gwad'ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara nḡay aye.†

¹⁵ Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kâ slərumeŋew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, nḡama nâ mət. Ndəray mâ nesəŋ ha məŋgwese ga bay. ¹⁶ Labara nḡwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vəleŋeye tsəved' məge ha zlapay bay. Maa geŋ faya kutoŋ na, Yesu. Na dā ha bay na, dərətsətseh ka gər ga. ¹⁷ Tadə neŋ eye na dzalay a gər ga na dātay ha labara wedeye a ndo hay na, haḡe ta vəleŋeye merəḡe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neŋ na zla tə gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vəleŋ hərwi ada nâ ge. ¹⁸ Kə ge andza niye na, merəḡe ga na, wuyə mey? Merəḡe ga na, faya na diye ha Labara Nḡwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tâ vəleŋ faya wu bay. Na sliye faya matsətsehe ndo tâ vəleŋ wu hərwi Labara Nḡwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a seŋ bay.

¹⁹ Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya mələveŋ gər bay. Ane tuk na, na təra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tâ yaw tâ pa mədzał gər ka Bəy Maduweŋ Yesu. ²⁰ Neŋ mə walaŋ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədaŋ nḡay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neŋ mə walaŋ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv

i Bəy Maduweŋ. ²¹ Ahəl nakə neŋ mə walaŋ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ dərma. Andza məgwedə neŋ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neŋ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste. ²² Ahəl nakə neŋ ta ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved' i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tâ huta gədaŋ ka təv i Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə neŋ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nâ təma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara Nḡwalak eye mâ ye kame kame. Mbəlom mâ pa fagaya nḡama, ka neŋ ta ndo nḡay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəḡe i mahway nḡay. Neŋ faya na gwadakumeye: Gum gədaŋ andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəḡe kurom dərma. ²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta nduđiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neŋged' aye ada ma hutiyə merəḡe nḡay aye. Ane tuk na, merəḡe nḡay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəḡe nakə ma nasiye dāda bay aye. ²⁶ Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a

† 9:14 Zəba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ŋgay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay. ²⁷ Neŋ eye na geye dəretsətseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseŋeye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neŋ ndo mədə ha bazlam ŋgay a ndo hay nā təra ndo i dəba bay.

10

Israyel hay mə makukulek

¹ Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a seŋ na, m̄a maku-maw a gər. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.* ² Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhu6 tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi ada tā təra nəteye madzapa eye tə Musa. ³ Nəteye tebiye ta nda wu mənday eye nəte nakə a yaw mə mbəlom aye†, ⁴ ada nəteye tebiye ta sa yam eye nəte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. ⁵ Kwa tadə ta ŋgatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.§

⁶ Wu neheye na, ta gəkweye dəf. Ta vəkweye matətike hərwi ada bor i bo kway m̄a ye kway ha ka mäge mənese andza nəteye bay.* ⁷ Siye hay mə walaŋ tay tə dəslay ha gər a kule. Andza niye, tə watsa a dərəwel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mənday

ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi mäge həbad ta mədəslay ha gər a kule.†» Nəkurom na, k̄a tərūm ndo i kule hay andza nəteye təbey. ⁸ K̄a gəkwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Nəteye ta mət ada Mbəlom a kəd tay ha pat eye nəte gwezem kuro kuro sulo gər eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡ ⁹ Nəkway na, k̄a dzakwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədə a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye. ¹⁰ K̄a guŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta guŋguzay a Mbəlom aye bay. Nəteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kədawa ndo hay aye kə kəd tay ha hərwi nakə ta guŋguz aye.

¹¹ Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay dəf a ndo hay hərwi ada tā ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Dərəwel i Mbəlom na, hərwi ada k̄a tətikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mə həlay nakə mazlambar məndzibəra ma ndəviye aye. ¹² Hərwi niye, ndo nakə a dzala mə gər ŋgay neŋgeye malətsa eye duwirre lele aye na, m̄a ge metsehe bəna ma ta dədiye. ¹³ Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom na, ma dzəniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədaŋ kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom ma vəkumeye gədaŋ məsəmay naha a mədə i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

¹⁴ Malamar ga neheye na wudə kurom haladzay aye, hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye:

* **10:1** Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35.

‡ **10:4** Məpesle 20.8-11. § **10:5** Məpesle 14.16, 23, 29-30. * **10:6** Məpesle 11.4, 34. † **10:7**

Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ **10:8** Zəba mə Məpesle 25.1-9.

Mbədumay dəba a mədəslyay ha gər a kule. ¹⁵ Na tsik niye na, a nəkurom ndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedək tsukudu dedək bədaw? ¹⁶ Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mənday i Bəy Maduweñ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha sişə a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bədaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peñ ada faya ka ndayakweye aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bədaw? ¹⁷ Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tərakwa andza bo nəte hərwi ka ŋgənakwa peñ eye nəte.

¹⁸ Mum ahaya mədzal gər kurom ka Israyel hay təday. Tə kədawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpədawa slo niye na, nəteye madzapa eye ta Mbəlom.

¹⁹ A señ məgwədə na, mey? Andza məgwədə kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay daw?

²⁰ A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərum ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəd aye na, tə kədatay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A señ na, nəkurom ka dzapum tə fakalaw hay duh bay!

²¹ Ka zlumeye gəvet i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsay ada ka mbədumeye bo vərələh ka zlumeye gəvet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mənday i Bəy Maduweñ i Yesu Kəriste ada ka mbədumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərmak na, ma giye bo bay. ²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweñ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neñgeye ta gədan daw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mə walañ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴ Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kâ pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dekdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵ Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweñ mâ gakum faya me bay, səkənum, həpədum. ²⁶ Sərum ha na, tə watsa a Dərewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweñ. *»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudu faya ka giye lele du na, mâ dzəma kar bay. ²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəd bay. Ka həpəd na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye. ²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakə neñgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweye ma gwadiye: «Neñ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedəneye: “Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekelen eye” na, hərwi mey? ³⁰ Tadə na gay naha sişə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meñgeye ha mənese na, hərwi mey?»

§ 10:16 Luka 22.19; 1 Koriñte hay 11.23-26. *

* 10:26 Dərewel dəmes hay 24.1.

³¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anan: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambadəy ha a Mbəlom aye. ³² Kā gum wu nakə ma dədiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kā dədum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay. ³³ Gum andza neŋ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a seŋ na, mā yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neŋ eye bay. Duh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mā təma tay ha.

11

¹ Tərum andza neŋ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ŋgwas hay kame i Mbəlom

² Neŋ faya na zambadəkumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³ A seŋ na, sərum ha dərmak. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ŋgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴ Tadə hasləka ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dəy ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsadəy a Yesu Kəriste nakə bəy ŋgay aye. ⁵ I ŋgwas na, ahəl nakə faya ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dəy ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərkəd a gər na, ka tsadəy a hasləka nakə bəy ŋgay

aye. A ge horoy andza i ŋgwas nakə mahəza gər eye. ⁶ ŋgwas nakə a say məbere dərkəd a gər bay aye na, wal wal tə mədase abəra ka məkwetse bay. Tadə ŋgwas kə dəs abəra ka məkwets ŋgay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mā gər ha gər kəriye bay, mā bar a dəma dərkəd. ⁷ Tadə hasləka ma dūwulay me a Mbəlom na, mā zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandzəkət bo ŋgay. Ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ŋgwas ma bəziye gədan i hasləka. ⁸ Sərum ha, Mbəlom a ge hasləka na, a ge tə bo i ŋgwas bay. A ge ŋgwas dūh na, tə bo i hasləka. ⁹ Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ŋgwas bay. A ge ŋgwas dūh na, hərwi hasləka. ¹⁰ Kə ge andza niye na, ŋgwas hay tā bar dərkəd a gər hərwi məde ha na, faya ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mā ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərmak.

¹¹ Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye na, ka sərakwa ha ŋgwas na, a ndzay ka həlay na, a hasləka. Hasləka bəbay na, a ndzay ka həlay na, a ŋgwas. ¹² Mbəlom a ge ŋgwas na, tə bo i hasləka. ŋgwas nakə Mbəlom a ge aye bəbay a wa hasləka. Kā mətsakwa ha gər bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.*

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenəy tey. Tadə ŋgwas ma diye a məhay gər mata dūwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele dāw? Kə ge lele na, tsikumenəy. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ŋgay ndzəvawwa, i ŋgay na, horoy. ¹⁵ ŋgwas na, tadə kə gər ha məkwets ŋgay zəbol eye na, lele haladzay dūh. Mbəlom a vəlay məkwets ŋgay

* 11:12 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23.

mâ ge zəbol eye na, hərwi ada mâ ŋgahay na gər, mâ ndza ndozlay-zlayya bay.

¹⁶ Tadə a say a ndoweje məkədə wuway ka bazlam nakay sa na, sərüm ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekeleŋ eye wal bay.

Daf i Bəy Maduweŋ Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekeleŋ eye andaya nakə na dəkumeye ha aye. Neŋgeye na, na gakumeye naha faya sisə bay. Tadə na makum ha maŋgok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye. ¹⁸ Hərwi wu nakə kurre na tsəne, tə tsikeŋ aye na, wuye mey? Tə gwedeŋ: Ka hayum gər hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka ŋgəna wum bo mə walaŋ kurom təv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedek tsukudu? ¹⁹ Maŋgəne bo niye na, mâ ge andaya dedek ŋgway hərwi ada ndo hay tâ ŋgatay a ndo neheye nəteye faya ta pay bəzay a Yesu tə dərev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakə ka hayum gər aye, ka ndayawum na, dəf i Bəy Maduweŋ† bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mənday ŋgay dəkdek tsa, a hway faya bəse ka mənde. Hərwi niye ndo siye hay tə ndzawa tə may ada siye hay nəteye tə kwayawa. ²² Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mənday kurom eye mətagay kurom eye hay bədaw? A sakum matəre ha siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wu kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadəkumeye naha

tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadəkumeye daw? A'ay! Duh na zambadəkumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətikeŋ na Bəy Maduweŋ Yesu ada na dəkum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya dəf na, a zla peŋ, ²⁴ a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, məvəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁵ Andza niye dərma, ta ndəv ha mənde wu mənday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.» ²⁶ Bazlam i Bəy Maduweŋ neheye tə də ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nəkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduweŋ kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda peŋ i Bəy Maduweŋ i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwədə kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduweŋ Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kə say mənde peŋ ada məse wu məse na, mâ tsətsahay a mədzal gər ŋgay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, mâ nda ada mâ sa. ²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda peŋ ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduweŋ bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na. ³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nəteye dəvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta mət. ³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədzal gər kway təday na, həbe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya

† 11:20 Daf i Bəy Maduweŋ: Zəba ka mede 23 hus ka 26, ada Koriñte manəte eye 10.16.

bay. ³² Ane tuk na, Bøy Maduweñ Mbəlom ma gakweye sariya ada faya ma vəlakweye dəretsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i mändzibəra hay aye na, nəkway kâ dəfakwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mände wu mənday i Bøy Maduweñ aye na, həbum siye i ndo kurom hay tã yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, m̃a ndayaw wu mənday mətagay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədanj neheye Məsəfəre Tsədəñña eye ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədanj neheye wal wal Məsəfəre Tsədəñña eye ma vəlateye a ndo hay aye. A señ na, sərum ha lele.

² Sərum ha, ahəl niye ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəslawumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədanj i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a señ na, sərum ha ndo nakə a tsik me ta gədanj i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neñgeye ma sliye faya mægweđe: «Mbəlom m̃a vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədanj i Məsəfəre Tsədəñña bay na, ndəray ma sliye faya mægweđe: «Yesu neñgeye Bøy Maduweñ kway» na, ma tsikiye təta bay.

⁴ Məsəfəre Tsədəñña eye na, nəte ñgweñ, ane tuk na, faya ma vəliye gədanj hay a ndo hay wal wal hərwi mäge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bøy Maduweñ a vəlateye a ndo hay

hərwi ada tã ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, Bøy Maduweñ Yesu neñgeye na, nəte ñgweñ. ⁶ Tsəved andaya hərwi mäge ha məsler hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, maa vəl gədanj eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ñgweñ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədanj i Məsəfəre ñgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way m̃a dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədanj ka mətsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a datay wu hay ada a vəlatay gədanj mətsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge məsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte. ⁹ Ndo mekeleñ eye na, Məsəfəre a vəlay gədanj ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta dedək eye. Ndo neñged na, Məsəfəre a vəlay gədanj məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədanj niye na, Məsəfəre eye nəte ñgweñ. ¹⁰ A vəlatay a ndo siye hay gədanj i mäge masuwayanj. Siye a vəlatay gədanj məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədanj məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədəñña eye ta məsəfəre ñgwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədanj mətsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeleñ eye hay a vəlatay gədanj məma ha bazlam neheye ndo mekeleñ eye tə tsik aye. ¹¹ Maa ge məsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neñgeye nəte ñgweñ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ñgəna gədanj hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹² Zlakwa mandzəkit bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ñgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo

bəbay na, bo ŋgay na, nəte ŋgweŋ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərma. ¹³ Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ kway ha na, ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵ Kwa sik mâ gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo. ¹⁶ Tadə kwa zləm mâ gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, dərə bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo. ¹⁷ Tadə bo i ndo na, dərə dekdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dekdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye. ¹⁹ Tadə Mbəlom mâ ge ndo sədok nəte tsa, kə ge faya wu mekeleŋ eye bay na, niye na, ka təra bo daw? ²⁰ Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ŋgweŋ.

²¹ Tadə kə ge andza niye na, dərə ma sliye faya məgwaday a həlay: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! Gər dərma ma sliye faya məgwaday a sik: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! ²² Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoŋ nəteye andaya. ²³ Hawal neheye fakwaya ka dəsłakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gəkwateye gər lele duh. Hawal neheye faya ka ŋgahakweye abəra ka dərə i ndo hay aye na, nəteye

na, faya ka gəkwateye metsehe haladzay. ²⁴ Hawal neheye ka bo kway dərə a ŋgatay aye na, ŋgama andaya məŋgehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay a ge bo i ndo hay na, tâ dəsłay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye. ²⁵ A ge andza niye na, hərwi ada bo mâ ŋgəna wal wal bay. A say duh na, hawal neheye ka bo aye tâ dzəna bo nəte nəte mə walaŋ tay. ²⁶ Tadə hawal nəte ka bo kway faya ma giye dərətsətseh na, neŋgeye tə siye hay tebiye faya ta giye dərətsətseh dərma. Tadə faya ka dəsłakway ha gər a hawal neŋged nəte na, neŋgeye tə siye hay tebiye dərma ta ŋgwasiye.

²⁷ Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manəte eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way neŋgeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸ Mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tâ ge məsler ŋgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslaŋ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ŋgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tâ tətikatay bazlam ŋgay a ndo hay. A pala ndo mekeleŋ eye hay dərma hərwi ada tâ ge masuwayaŋ. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vələtay gədaŋ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vələtay gədaŋ məndze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹ Andza nakə ka ŋgatamay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nəteye ndo i maslaŋ i Yesu daw? Tebiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom daw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay daw? Tebiye ta giye masuwayaŋ daw? ³⁰ Tebiye ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dəvats daw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay daw? Tebiye ta miye ha bazlam daw? A'ay! Ma

giye bo andza niye bay. ³¹ Ane tuk na, pəlum wu neheye ŋgwalak eye hay Məsəfəre ma vələteye a ndo aye hərwi ada kâ hutum.

Anəke na, na đakumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kâ yum tə dəma.

13

Mawudə bo a ze kwa mey

¹ Kwa tadə na sər mətsike me tə bazlam i gama hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wudə ndo hay bay na, na təra andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendeləŋ nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ² Tadə kwa gədaŋ ga andaya mədə ha bazlam i Mbəlom, tadə kwa na sər wu hay tebiye, tadə kwa gədaŋ ga andaya mətsəne wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye, kwa ta mədzal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwaday ha a mahamba «Lətse, do abəra kanar» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tadə na wudə ndo hay bay na, neŋ na, wuray kəriye. ³ Kwa tadə na ŋənatay wu ga hay a ndo i mətawak hay, kwa tadə na təma tã kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi mədzal gər, tadə na wudə ndo hay bay na, wuray ma geŋeye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye.

⁴ Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye ŋgatay, ma gateye ŋgwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəslay ha gər a bo bay. ⁵ Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ŋgay dekdek bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay.

⁶ Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərev ŋgay a ŋgwasə dūh na, tə wu neheye ŋgwalak eye. ⁷ Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, a səmay naha a dəretsəh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom

huya, pat pat a pa mədzal gər ŋgay na, ka təv i Mbəlom. Neŋgeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸ Mawudə bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dəwatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaw-eye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye dərmak. ⁹ Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dəwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay. ¹⁰ Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma đakway ha wu neheye ŋgwalak eye dedək aye na, wu neheye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na təra ndo bag-war eye na, məndze ga andza i wawa hay sa bay. ¹² Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dəre a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dəre kway. Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərmak.

¹³ Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anarə nəteye mahkar: Mədzal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe mədzal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ŋgay aye ada mawudə bo nakə ka wudakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawudə bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədaŋ neheye Məsəfəre ma vələteye a ndo hay aye

¹ Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawudə ndo hay. Pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheye

Məsəfərə ma vəlatəyē a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum. Gədaŋ nakə kâ pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ²Tadə ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədaŋ i Məsəfərə, wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye. ³Ane tuk na, ndo nakə a datay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlatəyē gədaŋ. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mateye naha dərev hərwi ada tâ gəl, tâ ye kame kame. ⁴Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a da ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye düh faya ma vəlatəyē gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵A seŋ nəkurom tebiye kâ tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋ ndo məma ha mâ ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tâ gəl ada tâ ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sərüm bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dākum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye bay, na dākum hay siye i wu hay bay, na dākumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweŋ bay tebiye!

⁷Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval.

Tadə ndo məfe ta fa tədə tədə bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay. ⁸Məfe fagam bəbay na, andza niye dərmak. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vəräm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vəräm kə fa na tə dəma bay na, ndəräy ma diye a vəräm niye bay. ⁹I kurom dərmak na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəräy a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka mändzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgwede wu andaya. ¹¹Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsikeŋ me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeye mbəzlew kame ga ada neŋ dərmak andza mbəzlew kame ŋgay. ¹²Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheye Məsəfərə ma vəlatəyē a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum haladzay. Ane tuk na, wu nəte na, wudüm wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu məgəle ada ma ye kame kame aye.

¹³Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfərə mâ vəlay gədaŋ məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfərə ga neŋgeye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dədək, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay. ¹⁵Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfərə ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nâ tsəne. A seŋ məge dəmes ta məsəfərə ga tə

bazlam neheye na tsәне bay aye ada a seṅ mäge dāmes tә metsehe ga dāmes neheye na tsәне aye.

¹⁶ Tadә kә ge andza niye bay, nәkar i yak faya ka gay naha sisө a Mbәlom tә bazlam neheye ka sәр bay aye tuk na, ada ndo neheye tә sәр wu niye hay bay aye na, ta mbәdiye faya «amen» na, ma kәkay? Nәteye tә tsәне wu nakә ka tsik aye bay. ¹⁷ Mәgay naha sisө yak niye ka gay naha a Mbәlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ṅgama a ndo nenḡed bay.

¹⁸ Neṅ faya na gay naha sisө a Mbәlom hәрwi na tsik bazlam neheye na sәр bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahәl nakә neṅ na ndo mәpe mәdzal gәр hay ka Yesu mahaya gәр eye na, ṅgama na tsikatay gәр i bazlam hay zlam neheye ta tsәniye andza niye na, na tәtikiye tay ha ndo hay tә bәmalә nakә na tsikateye gәр i bazlam hay gwezem kuro vәdvәd haladzay tә bazlam neheye tә sәр bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gәр ka wu hay andza wawa ndәriz hay bay. Duh dzalum gәр na, andza nәkurom bagwar eye hay. Ta tәv i mәnese na, tәrum andza wawa ndәriz hay. Nәteye na, tә sәр mäge mәnese bay. ²¹ Tә watsa mә Derewel i Mbәlom na, Bәy Maduweṅ a gwad:

«Neṅ na slәriye naha ndo i gәma nenḡed hay ka tәv i ndo ga hay.

Ta tsikateye bazlam ga tә bazlam i gәma mekelenә eye.

Kwa na ge andza niye bәbay na, ndo hay ta peṅeye faya zlәm wal bay.*»

²² Hәрwi niye mәtsike me tә bazlam neheye tә sәр bay aye na, faya ma bәzatay ha wu a ndo neheye tә pa mәdzal gәр ka Yesu Kәriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbәlom aye na, faya

ma bәzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbәlom andaya ta nәteye bәna a ndo neheye ta pa mәdzal gәр ka Mbәlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahәl nakә ndo mәpe mәdzal gәр hay ka Yesu tebiye mahaya gәр eye, tadә nәkurom tebiye faya ka tsikumeye tә bazlam i gәma neheye ndo hay tә sәр bay aye, ndo mәpe mәdzal gәр ka Yesu neheye tә sәр wuray bay aye kәgәbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gәр a vuwakum. ²⁴ Ane tuk na, tadә düh nәkurom tebiye faya ka dümeye ha bazlam i Mbәlom tә bazlam i gәma nakә ndo hay tә sәр aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tә sәр wuray bay aye, ta ye naha na, ta sәriye ka mәnese tay. Wu nakә ta tsәniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mә dәrev tay. ²⁵ Wu neheye maṅgaha eye tә dzala mә gәр tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta dәkweye gurmets a Mbәlom, ta dәslay ha gәр ada ta tsikiye parakka tә bazlam tay, ta gwadiye Mbәlom andaya mә walaṅ kurom ta dedek.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kәkay? Ka hayum gәр na, ndoweye ma giye dāmes, ndo nenḡed ma tәtikateye bazlam i Mbәlom a ndo hay, ndo nenḡed ma tsikiye wu nakә maṅgaha eye Mbәlom a dәy ha aye, ndo nenḡed nenḡeye na, ma tsikiye me tә bazlam i gәma neheye ndo hay tә sәр bay aye, ada ndo nenḡed ma miye ha parakka wu nakә a tsik tә bazlam i gәma nakә ndo hay tә sәр bay aye. Wu nakә faya ka gümeye tebiye na, gum hәрwi ada ndo mәpe mәdzal gәр hay ka Yesu tә gәl.

²⁷ Tadә ndo hay andaya a satay mәtsike me tә bazlam i gәma neheye ndo a sәр bay aye na, ndo sulo kәgәbay mahkar ta tsik tsa, mә ze

* 14:21 Zәba ma Ezay 28.11-12.

ndo hay mahkar bay, ada tâ tsik na, nâte ta nâte. Ada ndoweye mâ ma ha wu nakê tã tsik aye. ²⁸ Tadã ndaray andaya mæma ha bay na, tâ ndza tãte. Tã dzala mæ gær tay ada tâ tsikay a Mbælom.

²⁹ Ndo mæde ha bazlam i Mbælom hay na, ndo hay sulo kægəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakê ta tsikiye aye, a yaw abəra ka tøv i Mbælom dedek tsukudu dedek bədaw? ³⁰ Tadã ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbælom, tsa na, Mbælom a dā ha wu wədeye a ndo nenged mæ walaŋ kurom na, ndo nakê kurre faya ma tsikiye me aye mâ gær ha mætsike hærwi ada ndo nenged mâ tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye mæde ha bazlam i Mbælom, ane tuk na, tsikum me nâte ta nâte hærwi ada nəkurom tebiye kã tătikum wu ada kã vəlumatay gədan a ndo siye hay. ³² Ndo nakê gədan i Məsəfəre andaya faya mæde ha bazlam i Mbælom aye na, a sər mægay metsəhe a gədan eye niye dərma. ³³ Andza niye hærwi wu nakê ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gær a Mbælom bay. Nengeye a say düh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tã zay.

Ngwas hay tâ ge na, andza ngwas neheye ma məhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum gær ka tøv manæte eye na, tâ ndza tãte, tâ tsik me bay. Næteye na, tsəved tay andaya mætsike me bay. Ngwas hay na, tâ rəhay gær a hasləka hay andza nakê mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye. ³⁵ Tadã wu andaya nakê ta tsəne bay aye ada a satay matsətsəhe aye na, tâ tsətsah ma məhay gær bay, tâ tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ngwas ma tsikiye me ma məhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu na, lele bay.†

† 14:35 1 Korinthe hay 11.5.

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbælom a yaw abəra mæ gay kurom ba! Kægəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dəkdek ba! ³⁷ Tadã ndoweye kə dzala mæ gær ngay kə huta gədan i mæde ha bazlam i Mbælom kægəbay gədan mekeleŋ i Məsəfəre, mâ sər ha wu nakê na watsa kanaŋ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduweŋ kway. ³⁸ Tadã ndoweye kə sər wu nakê na watsa aye, bazlam i Bəy Maduweŋ bay na, nəmay dərma. Nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dərev kurom ka mapəle mæde ha bazlam i Mbælom ada kã gumatay me a ndo hay mætsike me tã bazlam i gəma hay bay. ⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərma.

15

Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ

¹ Malamar ga hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gær Labara Ngwalak eye nakê na dākum ha ahəl niye aye. Ka təmum a dərev kurom, ka dzalum ha faya lele. ² Labara niye ngwalak eye na, nakê Mbælom ma tamiye kurom ha aye tadã faya ka dzalumeye huya andza nakê na tsikakum aye. Tadã faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedek bay.

³ Na tətikakum na, wu nakê Yesu Kəriste a tătikeŋ aye. Wu nakê a ze kwa me tebiye na lah matətikakum aye na, Yesu Kəriste kə mət hærwi mezeleme kway andza nakê tã watsa mæ Derewel i Mbælom aye. ⁴ A mət na, tã pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ andza nakê tã watsa mæ Derewel i Mbælom aye. ⁵ Ahəl nakê a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye

i gawla ngay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶ Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye tə ngatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya tə dəre. ⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslaŋ siye hay tebiye dərmak.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzeŋ ha bo a neŋ dərmak. Pat eye niye neŋ na tərā na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisl a kiye i məwe ngay bay aye. ⁹ Neŋ na, wawa eye tsekwededeŋ mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Neŋ na sla dā tā zeleŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay hərwi na gatay dərətətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geŋ ngwalak ngay nakə na tərā ndo i maslaŋ ngay andza nakay anaŋ ka ngatumeŋ anəke aye. Ngwalak i wu nakə a geŋ aye na, ka tərā kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ane tuk na, gədaŋ nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ngama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye. ¹¹ Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara Ngwalak eye niye na, neŋ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara Ngwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ

¹² Labara Ngwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwaɔ, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ma kəkay? ¹³ Tadə ta dedək ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, andza

məgweɔ Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay bəna mey? ¹⁴ Tadə neŋgeye kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay na, andza məgweɔ bazlam i Mbəlom nakə nəmaa dā ha aye na, ka tərā wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ngama bay. ¹⁵ Tadə kə ge andza niye na, andza məgweɔ nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Ane tuk na, tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, Mbəlom neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ bay. ¹⁶ Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ bay na, Yesu Kəriste dərmak, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ bay. ¹⁷ Tadə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ngama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸ Andza məgweɔ ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele. ¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mā dzəna kway ka məndzibəra dəkdek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedək Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. A dā ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərmak. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkətay tsəveɔ a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ndo nəte dərmak. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta

hutiye sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mëlätsew kurre na, Yesu Käriste. Pat nakä kə maw aye na, ndo ngay hay ta lätseweye abəra ma mädahañ tuk. ²⁴ Ma dəba eye na, Yesu Käriste ma bəbazliye tay ha gədañ i mäsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədañ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, mändzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwede na, Käriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mäne dəre ngay a həlay ngay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo mäne dəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məmäte. ²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ngay.*» Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neñgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ngay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ngay na, bo ngay eye. ²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ngay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ngay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezeñ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuñiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ngama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lätseweye abəra ma mädahañ bay na, ndo niye hay ta dzəhuñawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lätseweye abəra ma mädahañ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hərwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neñ na, na mawa veket veket abəra ma məmäte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na

tsikakum na, ta dedek, neñ faya na ngwasiye hərwi kurom. Məngwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweñ kway Yesu Käriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i mändzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ngama daw? Tadə ndo hay ta lätseweye abəra ma mädahañ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətakweye.†»

³³ Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmak ka gum-eye mənese. ³⁴ Kā tərur ndo i matərakahañ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walañ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy mə gakum.

Bo nakə ma lätseweye abəra ma mädahañ aye

³⁵ Agəla ndoweye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lätseweye abəra ma mädahañ na, ma kəkay? Ndowneye kə lätsew na, bo ngay ma təriye na, kəkay?» ³⁶ Ndowneye ka tsətsah andza niye na, neñgeye matərakahañ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuye mey? Ka pa a bəd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleñ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tə səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbəlom a ge

* 15:27 Dəmes hay 110.1. † 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezen na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyen hay wal, ada bo i kələf hay wal dərma.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbəlom aye ta wu neheye ka mändzibəra aye, nəteye na, wal wal dərma. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay. ⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərma. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walaŋ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dərma. Bo i ndo na, andza hulfe dərma. Ta pa mədahaŋ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahaŋ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahaŋ a bəd na, gədaŋ mə dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəd andza hulfe aye na, wu i mändzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ma hutiiye bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i mändzibəra andaya na gwad ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərma. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Nəngəye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre. †
⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ŋgatay aye bay. Tə ŋgatay təday na, a bo i mändzibəra ada ma dəba eye ta ŋgateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, nəngəye i mändzibəra. Mbəlom a ge nəngəye na, ta bətekwey. Ndo

nəngəd na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. ⁴⁸ Ndo i mändzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwey aye. Andza niye dərma, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. ⁴⁹ Anəke na, ka ndzəkitaqwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwey aye. Kame mba na, ka ndzəkitaqweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərma.

⁵⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye, ndo zezen faya sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ŋgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya mändze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə mənğaha eye Mbəlom a deŋ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. ⁵² Ka mandəve i mändzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mətsike me niye na, bo kway ka mbada. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo wədeye dərma. ⁵³ Andza məgwede, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴ Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵ «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?S»

† 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

⁵⁶ Məməte na, a huta gədanj məgay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədanj na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye. ⁵⁷ Ane tuk na, gakway sisə a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədanj mənəwese ka mezeleme kwa ka məməte ta gədanj i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wudə kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəñbəñ lele, kə yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweñ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərüm ha məsler nakə ka gumeye ta gədanj ngay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vəlakum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³ Na ye naha na, ka tsikumenəye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tə ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye dərewel a həlay. ⁴ Tadə kə ge lele neñ nā ye dərək na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Korinthe

⁵ Na diye naha ka təv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Agəna na ye naha na, na ndziye tsekweñ ka təv kurom, agəna a həlay i

mətasl na, na ndziye ka təv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka təv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka təv kurom na ndziye tsekweñ tsa, na diye gwa na, a señ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweñ na, a señ ka ndzakweye ka təv manəte eye mənədze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanəñ ma Efez təmad hus a magurlom i Peñtekot*, ⁹ hərwi Mbəlom ka həndekəñ na tsəved lele ka məge məsler bagwar eye kanəñ. Ada ndo mənə dəre ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka təv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada mē ndza ta mənəwese eye lele mə walañ kurom. Hərwi nənəye ndo məge məsler i Bəy Maduweñ andza neñ nakə faya na giye. ¹¹ Ndəray mē gay wuray bay. Dzənum na düh hərwi ada mē gər kurom ha tə zay ada mē maw ka təv ga. Neñ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanəñ.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwaday na, nənəye tə siye i malamar hay tə ye naha ka təv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleñne tə metsehe lele. Tərum ndo gədanj eye ka tsəved i Mbəlom bəñbəñ lele. Kə dzədzarum bay. Dərev kurom mē ndza ta gədanj eye. ¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawudə bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka sərüm Sitefanas ta ndo i gay ngay hay tebiye. Sərüm ha, maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ma

* **16:8** Peñtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsəfəre Tsədanjəna eye. † **16:15** Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres.

gəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka mäge məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Neñ faya na gakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walañ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzleye a gər mäge məsler i Mbəlom dziye aye dərmał.

¹⁷ Dərev ga kə ɲgwasa haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka təv ga aye. Na ɲgatatay na, andza na ɲgatakum a nəkurom tebiye. ¹⁸ Ta meñ naha dərev andza tə makum naha dərev a nəkurom aye dərmał. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, rəhawumatay ha gər.

¹⁹ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər ka təv ga kanañ ka dala i Azi‡ aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pərisil tə siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta məzele i Yesu Kəriste. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye kanañ aye tebiye ta tsikakum naha me dərmał.

Tsikum me a bo nəte nəte mə walañ kurom ta məgəse bo kurop kurop lele.

²¹ Neñ Pol na tsikakum naha me dərmał. Nakay na, neñ na watsakum naha tə həlay gay eye.

²² Ndo nakə a wuda Bəy Maduweñ kway Yesu bay aye na, Mbəlom mâ vəlay mezeleme. *Maranata*§, andza məgwede Bəy Maduweñ may, dara!

²³ Bəy Maduweñ kway Yesu mâ pa fakuma ɲgama.

²⁴ Nəkurom tebiye na wuda kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

‡ **16:19** Dala i Azi anəke na, Turki. § **16:22** Maranata: Məzele i wu tə bazlam i Gərek. Yesu ta ndo neheye tə pa mədzał gər kurre eye tə ndzawa ma gəma i Yahuda hay tə tsikawa bazlam eye nakay.

Masulo i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriñte ada ta watsayaw d̄erewel hay a Pol ada Pol d̄ərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriñte hay ŋwalak eye sa bay. Ma ta diye a d̄əma na, a watsatay naha h̄ərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ŋgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu h̄ərwi ndo məpe mədzal ḡər neheye mətawak eye hay ma Zerozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekelən̄ eye wal abəra ka bəmaləi i Pol (11.3-4).

Pol a h̄əna ha ḡər tsekwen̄ h̄ərwi faya ma h̄əbiye, ma hutiye ḡədan̄ ŋgay na, mə h̄əlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a d̄əslay ḡər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A d̄a ha Labara Ŋwalak eye i Yesu na, k̄əriye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neñ Pol. Neñ ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste h̄ərwi a say a Mbəlom. Neñ ta Timote mala-mar kway n̄əmaa tsikakum naha me a məhay ḡər i ndo məpe mədzal ḡər hay ka Yesu neheye ma ḡəma i Koriñte aye ada a siye i ndo məpe mədzal ḡər hay ka Yesu neheye ka

dala i Akay* aye. ² Mbəlom Bəba kway ta B̄əy Maduwen̄ kway Yesu K̄əriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha d̄ərev a ndo neheye faya ta siye d̄əretsətseh aye

³ Zambadakway a Mbəlom Bəba i B̄əy Maduwen̄ kway Yesu K̄əriste. Neñgeye faya ma gateye ŋwalak a ndo hay huya, ma matay naha d̄ərev pat pat aye. ⁴ Kwa kəday ahəl nakə n̄əmay mə d̄əretsətseh aye na, a vəlawamay ḡədan̄ h̄ərwi ada n̄əmay n̄əmaa sliye faya məmatay naha d̄ərev a siye i ndo neheye faya ta siye d̄əretsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye d̄ərmak. ⁵ Andza niye, Yesu K̄əriste kə sa d̄əretsətseh haladzay ada n̄əmay d̄ərmak n̄əmaa siye d̄əretsətseh haladzay. Mbəlom b̄əbay ma vəlameye ḡədan̄ haladzay d̄ərmak h̄ərwi n̄əmay madzapa eye t̄ə Yesu K̄əriste. ⁶ Tadə n̄əmay faya n̄əmaa siye d̄əretsətseh k̄əgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlameye ḡədan̄ na, h̄ərwi ada k̄a t̄ərum ḡədan̄ eye hay ada Mbəlom m̄a t̄əma kurom ha. Andza niye ka slumeye faya məsəmay naha a d̄əretsətseh nakə n̄əmay faya n̄əmaa s̄əmay naha aye d̄ərmak. ⁷ N̄əmaa s̄ər ha ta dedek ka ndzumeye b̄əñb̄əñ ka tsəved̄ i Mbəlom. N̄əmaa s̄ər ha Mbəlom ma makumeye naha d̄ərev andza nakə neñgeye faya ma məmeye naha d̄ərev aye, h̄ərwi faya ka sumeye d̄əretsətseh andza n̄əmay neheye faya n̄əmaa siye d̄əretsətseh aye d̄ərmak.

⁸ Ayaw, malamar may hay, a samay na, s̄ərum ha d̄əretsətseh nakə n̄əmaa sa ka dala i Azi aye. N̄əmaa sa d̄əretsətseh haladzay, a ze may ḡədan̄. N̄əmaa dzala na, t̄siy n̄əmaa mətiye. ⁹ Ayaw, ta dedek n̄əmaa dzala mə d̄ərev may na, n̄əmaa mətiye. Azlakwa

* 1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Ḡəres.

Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaâ pa mədzal gər may ka gədanj may bay, duh nəmaâ pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ngwenj. Neŋgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahanj. ¹⁰ Ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahanj nakə haladzay nəmaa mətiye ha haŋe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh siye hay dərmak. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh siye hay sa. ¹¹ Nəkurom dərmak duwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta duwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərmak hərwi ngwalak ngay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə haŋe a say mäge aye

¹² Wu nakə nəmaa ngalakiye ha aye na, ananj: Nəmaa sər ha mə dərev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nəmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədanj may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsehe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ngwalak ngay. ¹³ Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətsəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ngal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, ananj: Ka ta ngalakumeye may ha andza nəmay dərmak nəmaa ta ngalakiye kurom ha pat i Bəy Maduwerj Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedek, hərwi niye na gwad haŋe a seŋ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərmak hərwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza

məgwedə, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, haŋe ka dzənumeye ga. ¹⁷ Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo mäge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbəlom, neŋgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hərwi neŋ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaŋ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neŋgeye bay. Mə neŋgeye na, ayaw dekdek huya. ²⁰ Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedek na, neŋgeye. Hərwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta neŋgeye hərwi ada ndo hay tã dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹ Sa na, maa vəlamay gədanj na, Mbəlom eye tə gər ngay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədanj dərmak. Maa pala kway na, neŋgeye. ²² Kə pakway Məsəfəre ngay a dərev kway hərwi məde ha na, nəkway ndo ngay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³ Kə ge na raw me na, Mbəlom mǎ kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Korinthe sa bay na, hərwi a seŋ dərev mǎ wur fakuma bay. ²⁴ Nəmay na, nəmaa gakumeye kutoŋ ka məpe mədzal gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mədzal gər bəŋbəŋ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hərwi ada dərev kurom mǎ ngwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka tæv kurom zuk bay hærwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dærev sa tsa. ² Tadæ na wurakum ha dærev na, neŋ dærmak dærev ma wuriye fagaya. Ndæray andaya ma ŋgwesenjeye ha dærev bay, hærwi nækurom tebiye dærev ma wuriye fakuma. ³ Hærwi niye nakæ na watsakum naha dærewel nenŋed niye aye na, ada na ye naha ka tæv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hærwi ada nâ ndisl naha na, ka wurumenjeye ha dærev bay. Hærwi mata ŋgwesenj ha dærev na, nækurom. Azlakwa düh na sær kurom ha tebiye, na sær tadæ dærev ga maŋgwasaya eye na, nækurom dærmak dærev kurom maŋgwasaya eye. ⁴ Ahæl nakæ neŋ na watsakum naha dærewel niye na, ta mætuwe eye haladzay. Na watsa ta mædzal gær eye hærwi dærev a wur fagaya dökðok haladzay. Na watsakum naha na, hærwi mæwurakum ha dærev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hærwi ada kâ særum ha, na wuda kurom haladzay.

Pol a pæsaya mænese a ndo nakæ a nasay aye

⁵ Ndoweje kæ wurakum ha dærev na, a wurenj ha dærev a neŋ bay, a nækurom tebiye, siye hay kæ ndalatay haladzay, siye hay tsekwenj. Ane tuk na, a seŋ mætsike faya ka zal bay. ⁶ Matsæla ndo hay haladzay ta kæta na ndo niye, kæ sla dæ andza niye. ⁷ Anæke düh na, pæsumay ha mænese ŋgay ada vælumay gædanj ta mæmay naha dærev, bæna ma ta mætiye ta mevel. ⁸ Hærwi niye neŋ faya na gwadakumeye naha amboh, pæsumay ha mænese ŋgay hærwi ada mâ sær na, ka wudum na. ⁹ Dærewel niye na watsakum naha aye na, hærwi a seŋ mæsære ha faya ka ræhumay ha gær a bazlam ga ŋgway dæw? ¹⁰ Ka pæsumay ha

mænese a ndo niye na, neŋ dærmak na pæsaya ha. Neŋ na, kæ ge wu andaya mæpæsaya ha na, na pæsaya ha. Na pæsaya ha na, hærwi kurom, kame i Kæriste. ¹¹ Na ge andza niye na, hærwi ada Fakalaw mâ ŋgwasaya fakwaya bay. Hærwi wu nakæ a say mæge aye na, ka særakwa ha lele.

Pol ma gæma i Tærowas

¹² Na hæl bo, na ye a gæma i Tærowas mata dæ ha Labara ŋgwalak eye nakæ a tsik ka Kæriste aye mæ dæma. Na ndisl naha a dæma, na zæba faya na, Bæy Maduwenj Yesu kæ hændekenj na tsæved vototo lele. ¹³ Ane tuk na, mædzal gær ga mandza eye wadæn wadæn hærwi na huta na malamar kway Titus mæ dæma bay. Hærwi niye, na gær tay ha ndo mæpe mædzal gær neheje ma gæma i Tærowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

Yesu a vælakway gædanj ada kâ mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambadækway a Mbælom! Maa ye may ha kame kame mæsle ka wu hay huya na, nenjeye, hærwi næmay madzapa eye tæ Kæriste. Andza niye faya ma diye ha Kæriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tæ næmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakæ a ze hunŋa aye. ¹⁵ Næmay na, andza mal nakæ a ze hunŋa lele Kæriste ma vælaj naha a Mbælom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheje Mbælom ma tæmiye tay ha aye ada ndo neheje ta dziye aye. ¹⁶ Hærwi ndo neheje faya Mbælom ma tæmiye tay ha na, a zatay lele ada Mbælom ma vælateye sifa. Hærwi ndo neheje faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, mæmæte ada faya ta mætiye hærwiye kame i Mbælom. Mata sle faya mæge mæsler nakay na, way? ¹⁷ Næmay na, ndo neheje Mbælom a slær may ha mata ge mæsler aye. Næmay na, andza ndo neheje ta tæra ha bazlam i Mbælom andza

wu i tsakala aye bay. Maa slər may ha na, Mbəlom. Nəmaa da ha bazlam ŋgay ta dedek kame ŋgay hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste.

3

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

¹ Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəslay ha gər a bo may daw? Kəgəbay t̄a watsamay dərəwel a həlay hərwi mabəzakum ha na, nəmay ndo i maslan i Yesu Kəriste hay daw? Kəgəbay nəmaa tsətsah fakuma dərəwel hərwi mabəzatay ha a ndo mekeləŋ eye hay daw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye. Ane tuk na, nəmay andza nətəye təbey. ² Dərəwel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərəv kurom aye. Kwa way ma sliye məsərə ada mədzenge. ³ Ta dedek nəkurom na, dərəwel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfərə i Mbəlom neŋgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərəv i ndo zezən.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom dərəwel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə da may ha kame i Mbəlom maa ge məslər tə həlay may na, neŋgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məslər ta gədan may bay. Maa vəlamay gədan ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədan matərə ndo mäge məslər, hərwi mədətay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neŋgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfərə Tsədəŋŋa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a

mədahan. Məsəfərə Tsədəŋŋa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ŋgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ŋgatay a məzlaḅ ŋgay.† Da'ar i Musa ka wuzl dərə hərwi məzlaḅ ŋgay. Israyel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ŋgay bay, a dəv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahan ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye düh tuk na, ⁸ ada məslər i Məsəfərə Tsədəŋŋa eye ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye düh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaḅ, ma ziye ha düh. ¹⁰ Ka slakweye faya məgwede na, wu nakə a bəzawa ha məzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta məzlaḅ. ¹¹ Ta dedek Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi məndze tsekweŋ, ka bəzakway ha məzlaḅ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na düh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzaḅ gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na dərə ŋgay tə peteked hərwi məzlaḅ i Mbəlom nakə ka da'ar ŋgay aye ada a say na, Israyel hay tā ŋgatay a məzlaḅ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neŋgeye təbey. ¹⁴ I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye

* 3:3 Zəba mə Madayaw abərə ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyel 11.19; 36.26-27. † 3:7 Zəba mə Madayaw abərə ma Ezipt 34.29-35.

a say mægweðe mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərma. Faya ta dzaŋgiye dərwelel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha dərə ŋgay aye. Peteked niye andaya ka dərə huya. Say ndo nakə neŋgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzaŋgiye dərwelel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mədzał gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kədəy tadə ndoweve ka mbəda bo ka təv i Bəy Maduweŋ na, peteked niye ma dziye.† ¹⁷ Andza niye hərwi Bəy Maduweŋ ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ mə dəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neŋgeye na, peteked ka mbuzakway na dərə sa bay, faya ka ŋgatakweve a məzlaḅ i Bəy Maduweŋ Yesu ada faya ka tərakweve andza neŋgeye kame kame. Andza niye məzlaḅ ŋgay faya ma səka hiye mə nəkway kame kame. Anan məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ faya ma giye aye.

4

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neŋgeye gədaŋ eye

¹ Mbəlom kə gamay ŋgwalak haladzay. A vəlamay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzał gər may bay tebiye. ² Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ŋgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa diye ha dedek parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tə sər ha, bazlam nakə faya nəmaa

tsikiye na, dedek. ³ Siye hay na, tə tsəne Labara Ŋgwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza dərə tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərūm na, hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dəkdek tsa. ⁴ Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzał gər hərwi ada tə dzala ha ka Labara Ŋgwalak eye bay. Hərwi a say tə ŋgatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Ŋgwalak eye ada Labara Ŋgwalak eye faya ma dəkweve ha məzlaḅ i Kəriste. Neŋgeye, ka ŋgatay na, ka ŋgatay a Mbəlom.

⁵ Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Ŋgwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa dā ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduweŋ. Nəmay na, nəmay ndo mægakum məsler hərwi Yesu. ⁶ Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwad: «Dzaydzay mā dəv ma ləvəŋ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərəv may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaa ŋgatay a məzlaḅ ŋgay nakə a dəv dzaydzay ka dərə Yesu Kəriste aye.

⁷ Nəmay bəle eye hay andza gah i dodo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ŋgwalak eye na, a dərəv may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tə ŋgatay a gədaŋ bagwar eye i Labara Ŋgwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸ Nəmaa sa dərətsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədəmay bay. ⁹ Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Ta pəla tsəved məkəde may

† 3:16 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

* 4:6 Madazlay i wu hay 1.3.

mədəhanj eye andza Yesu nakə tə kəđ na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a đá ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkəde kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya məŋgatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə dəretsətseh i mədahanj huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmak nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmak nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmak hərwi mata ndze tə neŋgeye. ¹⁵ Mbəlom a vəlamay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom mǎ təma tay ha ndo hay haladzay ta ŋwalak ŋgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiye haladzay hərwi məgay naha sisə a Mbəlom ada mazambaday.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nətə kə ŋgatay dāda bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədanj andaya mə dərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vəlakweye gədanj wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved ŋgay. ¹⁷ A seŋ məgwede dəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi dəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaḅ bagwar eye. Məzlaḅ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sərakwa ha dəretsətseh neheye na, tsekweŋ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mədzal gər kway na, ka wu

i Mbəlom bəna ka wu i məndzibəra bay, hərwi wu i məndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mə mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sərakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kananj aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vəlakweye a dəma mekeleŋ eye mə mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vəlakweye bo mekeleŋ eye mə mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mə mbəlom aye a yakway a gər haladzay, dərev a ndalakway dəkđok, a sakway Mbəlom mǎ pakway ka bo neŋgeye niye wedeye. ³ Tadə ka fələkwa kwa a dəma na, ka ndzakweye mə bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mə madzawadzawa na, faya ka sakweye dəretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom mǎ zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway mǎ kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mə nəkway hərwi ada kǎ hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sərakwa ha ma giye wu mekeleŋ eye hərwi kway dərmak.

⁶ Hərwi niye kwa kəday ka gəsakweye dərev bəŋbəŋ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dəreŋ tə Yesu Bəy Maduweŋ. ⁷ Andza məgwede ka ŋgatakway tə dəre kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka

† 4:13 Dəmes hay 116.10.

nengeye. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye dārev bəŋbəŋ lele. A sakway na, ká garakway ha bo nakay ada ká deyekweye ka təv i Bəy Maduweŋ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, mäge wu nakə a yay a gər aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada mǎ ŋgənakway ha sariya. Ma vələkweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiyə ka məsler ŋgay nakə a ge ka mǎndzibərə aye. Tadə ka gakwa wu ŋgwalak eye na, ma vələkweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vələkweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom mǎme kway ha ka bo tǎ nengeye tǎ hǎlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nǎmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweŋ. Nəmay faya nǎmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tǎ tǎma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərurum ga ha mǎ dārev kurom. ¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nǎmaa dākumeyə ha tsəved nakə ka ŋgalakumeyə may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maŋgok na, ka sərurumeyə mambədatay faya. Nətəyē ta ŋgalakiyē na, tǎ wu neheye dǎre a ŋgatay aye. Ta zəba dǎre a dārev tay bay. ¹³ Ka dzalum mǎ gər kurom na, gər a vuwamay dǎw? Kǎ ge ka dǎre kurom gər a vuwamay na, hərwi nǎmaa vǎlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kǎ ge nəmay tǎ metsəhe may na, sərurum ha niye na, hərwi madzǎne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nǎmaa ge aye na, hərwi nǎmaa sər ha Kəriste a wudǎ may. Mawudə bo ŋgay nakə a wudǎ may aye na, a gamay kutoŋ mede kame. Nǎmaa sər ha ta dedek nengeye kǎ mǎt hərwi ndo gǎdem. Ka dǎre i

Mbəlom na, ndo hay gǎdem ta mǎt tǎ nengeye. ¹⁵ Kǎ mǎt hərwi ndo hay gǎdem hərwi ada ndo neheye ta sifa aye tǎ ge wu nakə a satay a nətəyē bay, ane tuk na, tǎ ge wu nakə a say aye. A mǎt na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abərə ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nǎmaa zǎbiyē ka ndo hay andza ndo zezeŋ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nǎmaa zǎba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nǎmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kǎ dzapa tǎ Yesu Kəriste na, kǎ tǎra bo wedeyē. Ndo guram eye kǎ dze, andaya sa bay, kǎ tǎra ndo wedeyē. ¹⁸ Maa ge məsler niye tebiyē na, Mbəlom. A slərəw Yesu Kəriste na, hərwi ada mǎ makway ha ka bo tǎ nengeye. Mbəlom a vǎlamay məsler mede mǎhǎlatay ahaya ndo hay ada tǎ ma ka bo tage nengeye. ¹⁹ Andza mǎgwedē Mbəlom a ge məsler tǎ hǎlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gǎdem tǎ ma ka bo tǎ nengeye. Ma paslatay na mǎnese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi mǎhǎlaw ndo hay ada tǎ ma ka bo tǎ nengeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mǎdē ha bazlam ŋgay. Maa zalakum tǎ bazlam may na, Mbəlom eye tǎ gər ŋgay. Faya nǎmaa gakumeyə amboh hərwi Yesu Kəriste, tǎmum mǎme ka tǎv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kǎ ge mezeleme dǎda bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tǎ Kəriste na, ma tǎriyē kway ha ndo ŋgwalak eye ka dǎre ŋgay.

6

Pol a dǎ ha nengeye ndo i maslan i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nǎmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka tǎv mǎnətē eye. Andza niye faya nǎmaa

gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa fakuma ŋgama haladzay, ká nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ŋgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na, na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ŋgwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tã tsaday a məsler may bay. ⁴ Duh mə wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ŋgədətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə ndabawa may, tə gəsawa may a danjay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa mändzəhəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərma. ⁶ Nəmaa ndzawa ma mändze may na, tsədanja, nəmaa sər dedək, nəmaa zlawə ŋgatay, dərəv may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədanja eye mə dərəv may, nəmaa wuda tay ha ndo hay tə dərəv may peteh. ⁷ Nəmaa dawatay ha a ndo hay na, bazlam dedək eye, Mbəlom a vəlamay gədan. Andza niye nakə nəmaa da ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedək hay, ada niye andza wu həlay hərwi mäge vəram ta ndo mənə dərə may ada hərwi mäge ka bo abəra dərma. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekelej eye faya ta zambadameye, siye faya

ta tsadameye. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedək hay düh. ⁹ Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərəv may faya ma ŋgwasiye huya. Ka dərə i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweŋ təbey, düh ta dedək eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Korinthe hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərəv may aye na, nəmaa ŋgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wuda kurom lele. Maa wuda may bay na, nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərəv kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wuda kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mā rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kã dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədanja ta wu nakə tsədanja bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dzaydzay ta ləvonj ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neŋgeye ma

* 6:2 Ezay 49.8.

ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaŋ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walaŋ tay,
ta dəsleŋeye ha gər a neŋ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweŋ a gwadatay a ndo ŋgay hay:

«Dumara abəra mə walaŋ tay,
kâ ndzum ka təv manəte eye bay.

Wu nakə tsədaŋŋa bay aye na,
kâ tətalum faya bay.

Ka gum andza niye na,
neŋ na təmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na təriye bəba kurom
ada nəkurom ka tərumeye
wawa ga hasləka eye hay
ada wawa ga dem eye hay.

Maa tsik na, Bəy Maduweŋ
Mbəlom bagwar eye.§»

7

¹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu neheye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma giye na, i kway. Kə ge andza niye na, bo kway mâ ndza tsədaŋŋa ka dərə i Mbəlom. Gərakwa ha wu neheye mə dərəv kway lele bay aye. Mede kway mâ ge lele, rəhakway ha gər a Mbəlom lele.

Məŋgwese i Pol

² Kâ kərəhum mawudə may sa bay. Nəmaa gay mənese a ndərəy bay, ndərəy kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi may bay, nəmaa zla wu i ndərəy tə məvay gər bay.

³ Kâ dzalum mə gər kurom na tsik niye na, hərwi məpakum horoy a dərə bay. Niye na, andza nakə na lah mətsike aye, nəmaa wuda kurom haladzay. Wuray andaya nakə ma sliye məŋgəne may ha abəra ta nəkurom aye bay. Kwa tadə mədahaŋ, nəkway dziye, kwa tadə sifa, nəkway dziye. ⁴ Na sər ha nəkurom ndo i dedək hay, dərəv

ga məŋgwasa eye haladzay hərwi kurom. Na sa dərətsətseh haladzay ane tuk na, dərəv kə ye fagaya abəra bay. Dərəv ga a ŋgwasa düh, dərəv ga maraha eye ta məŋgwese.

⁵ Ayaw nəmaa sa dərətsətseh na, haladzay. Kwa ahəl nakə nəmaa ndislew kənaŋ a Masedowan aye na, nəmaa huta tsəved ka mazəzukwe bo kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəved wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə dərəv may bəbay nəmay mandza eye tə mədzal gər eye, nəmaa dzədzar.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha dərəv na, Mbəlom. A mamay naha dərəv na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha dərəv na, madayaw i Titus dəkdək tsa bay. A mamay ha dərəv na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha dərəv. A gwadamay sa na, a sakum məŋgeteŋ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeye ga haladzay ta məge fagaya abəra me ka təv i ndo mane dərə ga hay. Na tsəne andza niye na, dərəv ga a səkah ta məŋgwese.

⁸ Na sər ha dərəwel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vəlakum mədzal gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndeleŋ bay. Dədək ŋgway, həbe na, ma ndeleŋeye hərwi na sər ha, na vəlakum məge mevel tsakway tə dərəwel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke düh na, dərəv ga kə ŋgwasa hərwi dərəwel nakay na watsakum naha aye. Dərəv ga a ŋgwas na, hərwi nakə na vəlakum məge mevel aye bay. Dərəv ga a ŋgwasa na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ezay 52.11. § 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1. * 7:8 Zəba ma 2 Korinthe hay 2.3.

ada nakə ka gərum ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka dərə i Mbəlom na, lele hərwi ada kə gərum ha mezeleme kurom. Andza niye, tə dərəwel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

¹⁰ Ndoweje kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, mäge mevel ŋgay niye ma mbədiye ha mədzał gər ŋgay ka wu ŋgwalak eye ada andza niye Mbəlom ma təmiye ha abəra ma mənese. Slala i mäge mevel niye na, ma vəlakweye madzədze bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i məndzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedək, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlum ha bo kurom ka mədzał ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dumeje ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə dərəv kurom məngeteŋ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dım ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərəwel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dekdək tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kə sərüm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərəv kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərəv kə mamay naha.

Dərəv kə mamay naha dedək. Wu mekeleŋ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dərəv may a ŋgwasa haladzay na, hərwi Titus nakə dərəv ŋgay maŋgwasə eye hərwi

nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərəv aye. ¹⁴ Dərəv ga a ŋgwasa na, hərwi na ŋgalak kurom ha kame ŋgay. Na ŋgalak na, kəriye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedək huya. Andza niye maŋgeleke nakə nəmaa ŋgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedək. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkahiye ha mawudə kurom. ¹⁶ Dərəv ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na sər ha, nəkurom ndo i dedək hay.

8

Madzəne hərwi ndo neheje tə pa mədzał gər ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a समय na, sərüm ha wu nakə ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hərwi nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteje aye. ² Ta sa dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteje mə dərətsətseh ada kwa nəteje mətawak eye hay bəbay na, dərəv tay maŋgwasə eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hərwi məsler i Mbəlom duh. ³ Neŋ faya na gwadəkumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə sla faya məvəle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədaŋ tay tebiye. Ndəray ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwadəmay: «Vəlumamay tsəved hərwi ada nəmaā dzəna ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheje ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl ha bo tay a Bəy Maduweŋ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwadəy mâ mbəda naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i məvəle wu nakə a dazlay mə walañ kurom aye na, mâ ye naha mâ ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərūm dedək i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka dümeye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutoñ ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a señ məsərə ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dedək ñgway daw. ⁹ Nəkurom ka sərūm ha ñgwalak i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neñgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərūm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹ Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvumeye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha mäge. Vəlum andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹² Hərwi tadə ka vəlumeye wu a Mbəlom ta mənğwese andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kə dzalum mə gər kurom na, na zliye

dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ñgiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A señ na, ləvum hərdefe. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeleñ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdefe. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay. Ndo neheye tə həl tsekweñ aye na, wuray a kətsay bay.*»

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Korinthe

¹⁶ Titus na, kə vəl ha bo ñgay hərwi madzəne kurom andza nəmay neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ñgay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisəe haladzay a Mbəlom. ¹⁷ Titus ka təma matsətsehe may nakə nəmaa gwadəy mâ mbəda naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwadəy mâ ye naha aye dekdək tsa bay. Bo ñgay eye tə gər ñgay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzəne kurom haladzay.

¹⁸ Nəmaa sləriye tay naha nəteye sulo ta ndo neñged. Ndoweye niye na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta zambadaway ha haladzay hərwi a dawə ha Labara Ñgwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Nəmaa slər naha neñgeye na, hərwi niye dekdək tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zla neñgeye hərwi ada nəmaā həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

* 8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

Ŋgwalak i mäsler nakay na, ma säkahiye mädäslay ha gər a Bəy Maduweŋ nakə ta däslay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰ Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsehe a gər bəna agəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹ A samay mäge wu nakə lele ka däre i Bəy Maduweŋ dəkdek tsa bay. Nəmaa giye lele ka däre i ndo hay dərma.

²² Nəmaa sləriye naha malamar mekeləŋ eye ta diye naha dziye sa. Nengeye na, nəmaa zəba ka mändze ŋgay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ŋgay peteh ka mäsler i Mbəlom. Anəke na, kə vəl ha bo ŋgay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³ Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa mäsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta däslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴ Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye tə slər tay naha ta tsəriye. Ta tsəne andza niye na, ta səriye ha bazlam neh-eye ŋgwalak eye nəmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol tã hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

¹ Hərwi madzəne nakə mäsleratay naha a ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ŋgama bay nakə na watsakumeye naha dərwele aye. ² Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ŋgalak kurom ha ka təv i Masedowan hay, na gwadatay: «Ndo neheye ka dala i

Akay* na, nəteye maləva bo eye ka məvəle zla döz dzəy. A satay madzəne ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tə tsəne na, ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay ta säkah ha tsuötsuö a dərev tay madzəne tay ha dərma.

³ Na sləriye malamar neheye mahkar aye ka təv kurom hərwi ada kã ləvum ha bo tə madzəne andza nakə na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha ka təv kurom aye na, wu nakə na ŋgalak kurom hay aye ma təriye dedek, nəmaa ndzay naha a gər nəkurom maləva bo eye məvəle.

⁴ Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye nəmaa ndzay a gər a madzəne niye ka ləvum ha bo bay na, horoy ma geŋeye kame tay haladzay. Hərwi na mbərəm maŋgeleke kurom ha, na gwadatay na, na sər ha ta dedek ta hayay gər a madzəne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵ Hərwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tə siye i malamar neheye sulo aye tã leheŋ kame mede naha ka təv kurom. A seŋ na, tã ye naha, tã dzəna kurom ka mäge wu nakay ŋgwalak eye ka gwadum ka vəlumeye. Andza niye, ahəl nakə na ndisl naha aye na, bə nəkurom maləva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndəray kə gakum kutoŋ ka məvəle bay. Ka vəlum na, tə dərev kurom peteh. ⁶ Sərūm ha na, tadə ndoweye kə gay däre a hulfe ŋgay, ka sləga tsekweŋ na, ma ta dziye tsekweŋ dərma. Tadə ndoweye ka sləga hulfe ŋgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dərma.

⁷ Kwa way mã vəl andza nakə a dzala məvəle mə dərev ŋgay aye. Kã vəlum tə mädzal gər sulo sulo eye bay ada ndəray mã gakum faya

* 9:2 Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1 ada ka bazlam nakə tə watsa faya aye.

kutoŋ ka məvələ bay. Ane tuk na, vəlum tə mənğwese, hərwi Mbəlom a wuda na, ndo nakə ma vəliye ta mənğwese aye. ⁸ Hərwi Mbəlom neŋgeye na, ma sliye faya məpe fakuma ŋgama ta tsəved mekelen eye wal wal haladzay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ kətsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hərwi mäge ha məsler ŋgwalak eye tebiye. ⁹ Ka tərumeye na, andza nakə ta watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ndo nakə a vəl həlay lele a ndo i mətawak hay aye na,
 ŋgwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vəl hulfe a ndo hay ada maa vələtay wu mənday hərwi ada tâ nda na, Mbəlom. Ma vələkumeye hulfe dərma, ma səkahakumeye ha haladzay hərwi ada ndo siye hay ta hutiyə haladzay abəra mə həlay kurom. Wu nakə ka vəlumeye na, Mbəlom ma tələkiye a dəma həlay ŋgay hərwi ada ŋgwalak i məsler kurom mâ vəl hohway haladzay ka tsəved ŋgay. ¹¹ Ma piye fakuma ŋgama haladzay hərwi ada kâ vəlum həlay a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwi wu nakə ka vəlumeye na, nəmaa zla tay naha aye. ¹² Sərum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gər kurom ma dzəniye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dəkdək dəw? A'ay! Ma vəlateye gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məgay naha sisə a Mbəlom haladzay hərwiye. ¹³ Məvələ wu kurom nakə ka vəlumeye kəriye aye ma diye ha ta dedək nəkurom na, ka təmum Labara ŋgwalak eye i Kəriste ada ka rəhumay ha gər. Ndo hay ta zambadəye a Mbəlom dərma hərwi nakə ka vəlumatay wu kurom tə dərev kurom peteh

ada ka vəlumatay a ndo siye hay dərma. ¹⁴ Madzəne kurom nakə ka slərumatay naha aye na, ma diye ha Mbəlom kə gakum ŋgwalak ŋgay haladzay. Ndo hay ta ŋgatay andza niye na, ta wudiyə kurom haladzay, ta duwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambadakway a Mbəlom hərwi wu nakə a vələkway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ŋğalaway bəzay a məsler ŋgay aye

¹ Neŋ Pol, a seŋ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaŋ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neŋgeye mandza eye mə walaŋ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ŋgərəzaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neŋ na, a seŋ na geye ŋgwalak a ndo duh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste. ² Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kâ gumeŋ kutoŋ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mədatay ha gədan ga. ³ Dedək, nəmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, vərəm nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴ Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vərəm aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Duh maa vəlamay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dərə i Mbəlom neheye tə pawə bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədan eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye

tə dzalawa lele bay aye. ⁵ Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəslaway ha gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tã sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambəda ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərēv tay aye hərwi ada tã rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dımamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dedek neŋgeye ndo i Kəriste na, mã sər ha nəmay dərmaq nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədaŋ nakə Bəy Maduweŋ a vəleŋ aye, kwa faya na ŋgalakiye ha ka zal na, horoy ma geŋeye bay, hərwi Bəy Maduweŋ a vəleŋ hərwi ada nã dzəna kurom bəna, nã nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray mã dzala na, a seŋ məpe naha fakuma zluwer tə dərēwel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərēwel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədaŋ. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye mə walaŋ kway aye na, neŋgeye bəle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tã sər na, wu nakə nəmaa watsa a dərēwel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaŋ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwaday a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwede nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahaŋ eye hay.

¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vəlamay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vəlamay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vəlamay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vəlamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədəkum ha Labara Ŋgwalak eye i Kəriste na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mã səkah kame kame hərwi ada nəmaa sla faya masəkah ha məsler may mə walaŋ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara Ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dərēŋ eye abəra ka gəma i Korinje. Nəmay na, a samay məge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tə watsa mə Dərēwel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo nakə a say məge zlapay aye na, mã ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†» ¹⁸ Hərwi ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo ŋgay eye faya ma dəslatay ha gər aye.

11

Pol ta ndo neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye

¹ Anəke na, zlum ŋgatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedek zlumen ŋgatay. ² Neŋ faya

* 10:15 Zəba ma Roma hay 15.17-21. † 10:17 Zəba ma 1 Korinje hay 1.31.

na giye sëlak hærwi kurom andza nakæ Mbælom a ge sëlak hærwi kurom neheye a wuda kurom aye. Nækurom ka tærum na, andza dem nakæ a seŋ na væliye na, a ndo næte aye. Andza mægweðe a Yesu Kæriste. A seŋ na, mâ ndza tsæðanŋa nakæ na væleye. ³ Neŋ faya na dzædzariye haladzay hærwi agæna ndæray ma vakumeye gær hærwi ada kâ pumay bæzay a Yesu Kæriste tæ dærev kurom peteh sa bay. Hærwi nækurom ka særum dædœ a yaw a sæpat na Hawa ta bæbærek ŋgay. ⁴ Na tsik andza niye na, hærwi ndo mæðe ha bazlam i Mbælom tæ maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vælumateye tsæved tæ tætikakum. Bazlam nakæ ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abæra ka bæmalæ may. Mæsæfære nakæ tæ tsik faya aye, Mæsæfære Tsæðanŋa eye nakæ ka hutakwa ahæl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ŋgwalak eye nakæ nækurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bæbay na, faya ka zlumeye ŋgatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye næteye bagwar i ndo i maslaŋ hay ta dedek. Azlakwa ðuh neŋ na ze tay ha. ⁶ Dedek, neŋ na, na sær mætsike me lele nakæ ma deyeteye a gær a ndo hay andza næteye tæbey. Ane tuk na, mæsære wu i Mbælom na, næmaa ðakum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahæl niye na ðakum ha Labara Ŋgwalak eye i Mbælom na, na tsætsah fakuma suloy bay. Na hæna ha gær ga ka dala na, hærwi kurom hærwi ada nâ dzæna kurom ka tsæved i Mbælom. Ðuh na ge andza niye na, mænese ðaw? ⁸ Ahæl nakæ neŋ faya na giye mæsler mæ gay kurom aye, na tæma ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tæ slæreŋew suloy. Na tæra tay ha næteye ðuh mætawak eye hay hærwi ada nâ dzæna kurom. ⁹ Ahæl nakæ neŋ mæ gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geŋ bæbay,

na tsætsah fakuma wuray bay. Kæ ge wu andaya fagaya bay na, ndo mæpe mædzal gær neheye ka dala i Masedowan ti yaw tæ væleŋ. A hælai nakæ hawa i wu a geŋ aye na, na gakum dæretsætseh bay tebiye ada ðaða ma seŋeye matsætsehe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hærwi na tæma fakuma abæra suloy ðaða bay, ndæray ma sliye faya madærzleŋ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakæ na tsik aye, na tsik na, dedek ta mæzele i Yesu Kæriste nakæ mæ neŋ aye. ¹¹ Na ge andza niye na, hærwi nakæ na wuda kurom bay aye ðaw? A'ay, Mbælom a sær ha na wuda kurom.

¹² Wu nakæ faya na giye na, na giye andza niye huya hærwi ada ndo i maslaŋ i Mbælom neheye tæ ðawa ha bazlam i Mbælom tæ maraw me aye tå huta tsæved ka mæge zlapay ta mæsler tay nakæ tæ gwad faya ta giye andza næmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, næteye ndo i maslaŋ hay ta dedek eye bay. Næteye faya ta vateye gær a ndo hay ta mæsler tay niye, ta mbæða ha bo tay andza ndo i maslaŋ i Kæriste. ¹⁴ Wu niye na, mâ gakum wadæŋ wadæŋ bay. Kwa Fakalaw bæbay a mbæðawa ha bo andza gawla i Mbælom nakæ a dæv dza-ydzay aye. ¹⁵ Tæðe Fakalaw faya ma giye andza niye na, mâ gakum wadæŋ wadæŋ bay. Ndo i mæsler ŋgay hay ta mbæða ha bo hærwi ada tå ndzæk it bo ta ndo neheye faya ta tætikateye tsæved nakæ dedek eye a ndo hay aye. Pat nakæ mændzibæra ma ndæviye aye na, Mbælom ma pærateye ka wu tay nakæ tæ ge aye.

Pol a zlapa tæ dæretsætseh ŋgay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndæray mâ dzala neŋ na, gær mavuwe bay. Tæðe ka dzalum mæ gær kurom gær a vuweŋ na, tæmum

* 11:10 Zæba ma 2 Koriñte hay 1.1.

andza niye hārwi ada neŋ nā sla faya mæge zlapay dərmaŋ andza nakə ka vələumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweŋ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedek na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neŋ dərmaŋ na giye andza nətəye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mədzal gər kurom. ²⁰ Ka vələumatay tsəved a ndo hay tã tãra kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abəra wu kurom hay ta bəbək, tã vakum gər, tã zəba fakuma andza wu kəriye ada tã fakum. Ka vələumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Neŋ na, horoy a geŋ haladzay. Neŋ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərmaŋ. ²² Tə gwad nətəye na, Hebrə hay. Neŋ dərmaŋ ndo i Hebrə. Tə gwad nətəye Israyel hay. Neŋ dərmaŋ ndo i Israyel. Nətəye slala i Abraham. Neŋ dərmaŋ slala ŋgay. ²³ Nətəye ndo mæge məsler i Yesu Kəriste. Neŋ na ze tay ha. Na tsikiye andza neŋ ndo i matərakahaŋ. Na ge məsler tə mawura bo eye a ze i tay. Tə gəsawa ga a daŋgay madzəga haladzay, a ze i tay, ta ndaḅa ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər məməte madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta ndaḅa ga ta mandalaḅa, tə ndaḅawa ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəd ga, sik nətə ta kal ga tə kwar hārwi məkəde gay. Madzəga mahkar kwalalaŋ i yam

ka bətuk may ha a hud i yam. Sik nətə ta həpat kwa ta həvad, na həna mə hud i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dərətsətseh hārwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dərətsətseh hārwi məkal hay ta zleŋ zay haladzay, na sa dərətsətseh hārwi ndo neheye nətəye Yahuda hay bay kwa tə həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pəreŋ haladzay. Na sa dərətsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mə kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tə gwaday a gər tay nətəye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ta geŋ dərətsətseh haladzay. ²⁷ Na ge məsler haladzay ta gədaŋ ada na sa dərətsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka məndzəhare bay, madzəga haladzay na ndzawa ze mände wu mənday ada ze məse yam, mətasl a gawəŋ ada na hutawa petekəd məpe ka bo bay. ²⁸ Dərətsətseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeleŋ eye dəkdek. Ma mədzal gər na, na dzalawa ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadə ndoweye kə ge bəle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bəle na, neŋ. Tadə ndoweye kə dəd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fəkiye ga ta ako.

³⁰ Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bəle ga. ³¹ Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste, mazembəde nakə ndo hay ta zambadəye, tã zambadəy. Neŋgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə neŋ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hārwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hārwi məgəse ga. Gəma niye na, malawara eye

† 11:24 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ pa ga a kæteh, tæ ɓar faya læber. Tæ zla ga ahaya abæra tæ mavavar. Tæ mbæzla ga ahaya særahæhæ abæra ma wuzlahgæma niye. Na tæmaw abæra mæ hælai i bæy niye.†

12

Pol a sær ha gædanj i Yesu Kæriste

¹ Kutoŋ na giye zlapay huya. Na sær ha ma giye ŋgama kwa tsekwenj bay tebiye. Ane tuk na, anæke na tsikiye ka wu nakæ Yesu Kæriste a bæzeŋ ha ma mæsine aye. ² Na sær ndoweje andaya madzapa eye tæ Yesu Kæriste. Kæ ndza ma giye mæve kuro gær eye faɗ, Mbælom a zla na a mbælom ka tæv ŋgay. Agæna Mbælom a bæzay ha ma mæsine, agæna ki ye tæ slo i bo ŋgay ta dedek, Mbælom næte ŋgweŋ a sær. ³ Ayaw! Mbælom kæ zla na ndo niye a mbælom ka tæv ŋgay. Agæna mæsine a gay, agæna ki ye ta dedek, maa sær na, Mbælom. ⁴ Ahæl nakæ neŋgeye mæ dæma aye na, kæ tsæne wu nakæ ndo zezeŋ ma sliye mætsike bay aye. Ta væl faya tsæved a ndo hay ka mætsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zæbeŋ dære a neŋ aye na, na giye zlapay tæ bæle ga dekdæk tsa. ⁶ Tædæ a seŋ mæge zlapay na, na tsikiye me andza gær mavuwe bay, wu nakæ na tsikiye na, ma tæriye dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay hærwi a seŋ bay nakæ ndo ta ræheŋeye ha gær hærwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A seŋ tâ ræheŋ ha gær duh na, hærwi bazlam neheye ŋgwalak eye hay tæ tsæne abæra mæ bazlam ga aye ada tæ ŋgatay a mede ga.

⁷ Haæbe na, na giye zlapay hærwi wu nakæ Mbælom a bæzeŋ ha aye. Ane tuk na, Mbælom a væleŋ nakæ ma wuriye fagaya mæ bo aye hærwi ada nâ ge zlapay sa bay. Mbælom a geŋ wu niye na, tæ hælai i ndo

i maslaŋ i Fakalaw nakæ a slæraw hærwi mændeæbe ga hærwi ada nâ ge zlapay bay. ⁸ Madzæga mahkar na duwulay naha me a Bæy Maduweŋ hærwi ada mâ zla fagaya abæra dæretsætseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bæy Maduweŋ a gwedeŋ: «ŋgwalak ga na, ɗa kar. Hærwi gædanj ga ma zæbiye na, ahæl nakæ nækar bæle aye.» Kæ ge andza niye na, dærev ga maŋgwasæ eye haladzay. Neŋ faya na ŋgalakiye hærwi gædanj i Kæriste mandza eye mæ neŋ. ¹⁰ Hærwi niye dærev ga maŋgwasæ eye hærwi nakæ neŋ bæle eye. Kwa tædæ faya ta tsedeŋeye, kwa tædæ faya ta pæreŋeye, kwa tædæ dæretsætseh siye hay faya ta ndzeŋeye a gær, kwa tædæ wu hay ta zeŋ gædanj, na sær ha faya na giye dæretsætseh hærwi Kæriste ada dærev ga maŋgwasæ eye hærwi ahæl nakæ neŋ bæle eye na, Kæriste ma væleŋeye gædanj ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Korinthe aye

¹¹ Na tsik me andza gær mavuwe, ane tuk na, maa geŋ kutoŋ na, nækurom. Na zambaday a bo ga na, hærwi nækurom ka zambadum ga ha bay. Haæbe mata zembede ga ha na, nækurom na gwad bædaw? Neŋ wuray kæriye, ane tuk na, ndo i maslaŋ kurom neheye ka gwadum næteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nækurom ka særum ahæl nakæ neŋ mæ gay kurom aye na, na ge mæsler ta mæzle ŋgatay mæ dæretsætseh ada Mbælom kæ ge masuwayaŋ wal wal haladzay tæ hælai ga. Masuwayaŋ neheye a ɗa ha na, neŋ ndo i maslaŋ ŋgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mæ gay i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste siye hay ada na ge mæ gay kurom bay na, andaya ɗaw? Wu andaya næte tsa nakæ na ge mæ gay kurom bay aye. Na tsætsah fakuma: «Ndayum ga ha wu

† 11:33 Zæba mæ Mæsler hay 9.23-25.

mənday» bay. Kə ge na gakum lele bay na, pəsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambār na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na təmiye ka vəlumen wu wal bay. Wu nakə a seŋ aye na, dərev kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vəlataj wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vəlataj wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa tadə na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadə na vəliye ha məsəfəre ga peteh hərwi madzəne kurom na, a yeŋ a gər haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hərwi nakə na wuda kurom ka zal aye daw?

¹⁶ Na gwad ka sərūm ha na tsətsah fakuma vəlumen wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad: «Pol neŋgeye bəbəkək eye, faya ma vakweye gər.»

¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye na slər tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kəkay? ¹⁸ Na tsətsah ka Titus m̄a ye naha a gay kurom. Na slər naha malamar mekeleŋ eye nakə ka sərūm na aye t̄a ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom daw? Titus tə neŋ, nəmay salamay mədzal gər may nəte bədadaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədadaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a derewel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi məge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wuda kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada k̄a

gəlum ka tsəved i Mbəlom. ²⁰ Dərev faya ma diye fağaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gər bay. Tadə kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərūmeye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋgənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərev ga ma ŋgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ŋgəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar t̄a ge andaya bəna sariya ma ŋgəniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, 6a na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərmak. Anəke na, na ye naha zuk bay.

* **12:18** Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Korinthe hay 8.22. * **13:1** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrəe 10.28.

Na masakumeye naha mætsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsəre ha bədaw? Ka ta sərume ye ha! Neŋge ye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedek neŋge ye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ, neŋge ye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə neŋge ye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ŋgay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ŋgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərume ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dədumeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərume ye ha ta dedek nəmay na, nəmaa dəf abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu hay ta dedek. ⁷ A samay ndo hay tə gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada kə gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay tə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kə gum ŋgwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedek eye bay. Nəmaa sliye faya məge na, wu nakə dedek eye dekdək. ⁹ Tadə nəkurom gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye hay na, dərev may faya ma ŋgwasiye huya. Nəmaa

dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada mə dzəna kurom ka məgəle ka tsəved ŋgay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha dərewel nakay ka bo abəra anəke na, hərwi ada nə ye naha bə ka tsətsahum məpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedek Mbəlom kə vələŋ tsəved ka matərakum hərwi ada nə nas kurom ha dūh bay, ane tuk na, hərwi ada nə dzəna kurom ka məgəle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kənaŋ! Pəlum məgəle ka tsəved i Mbəlom, vəlum gədaŋ a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, ndzum ayaw ayaw mə walaŋ kurom, ndzum ka təv manəte eye tə zay. Ada Mbəlom, neŋge ye nakə a wuda ndo hay aye ada faya ma vəlate ye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə walaŋ kurom nəte nəte andza malamar hay. Ndo məpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kənaŋ ta tsikakum naha me.

¹³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mə pa fakuma ŋgama. Mbəlom mə rahakum ha dərev kurom tə mawudə bo ŋgay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mə dzapakum ha dərev kurom hay nəte nəte.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Galat hay
aye
Məfələkwe**

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i maduwule me a həlay mahəhele ngay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ngay na, ndo mekelenj eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekelenj eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak m̄a ge lele ada ngwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ngay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ngay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a da ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu. Neŋ ndo i maslaŋ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ngay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. ² Malamar siye hay tə neŋ kanaŋ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngama ada tā vəlakum zay. ⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ngay, a mət na, hərwi ada Mbəlom m̄a pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tā ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway m̄a ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. M̄a ge bo andza niye!

Labara ngwalak eye na, nəte ngweŋ

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geŋ hərbaḅəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi k̄a tərūm ndo ngay hay ada kə gakum ngwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbədumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekelenj eye nakə ka dzalum mə gər kurom ngwalak eye, ane tuk na, ngwalak eye bay. ⁷ Labara ngwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekelenj eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mədzal gər, a satay mənese ha ada mambəda ha Labara Ngwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndoweye a tsikakum labara mekelenj eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom m̄a vəlay mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekelenj eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənum aye na, Mbəlom m̄a vəlay mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay tā dəsleŋ ha gər daw? A'ay! Andza niye bay. A seŋ na, Mbəlom neŋgeye m̄a dəsleŋ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na,

a seņ neņ nâ yatay a gər a ndo hay dāw? A'ay! Tadā a seņ nâ yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matāre ndo i māsler i Kəriste bay.

Pol a dā ha ma kəkay nakə a tēra ndo i maslaņ i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərūm ha na, Labara Ņgwalak eye nakə faya na dīye ha aye, a yaw abəra mē bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətiken na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tē gər űgay a deņ ha.* ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dərətsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawā tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaņ i ndo neheye məve may nətē aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tē məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vəlaway ha bo ga peteh a kule i bəba tətē may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geņ űgwalak űgay, a zelen hərəwi ada nā ge māsler űgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeņ ha wawa űgay mē neņ hərəwi ada nā dā ha Labara Ņgwalak eye nakə a tsik ka neņgeye a ndo neheye nətēye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeņ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nətēye tē leheņ matāre ndo i maslaņ i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayaņņa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mē dāma na, na ye a Zerozelem hərəwi ada nā űgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neņgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.† ¹⁹ Na űgatay na, a

Yakuba malamar i Bəy Maduweņ kway Yesu Kəriste bəna, na űgatay a ndo i maslaņ i Yesu mekeleņ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedek, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tē sər ga ha zuk bay. ²³ Tē tsənawa wu neheye siye i ndo hay tē tsikawa fagaya, tē gwadāwa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dərətsətseh aye na, ka mbədə. Duh anəke faya ma dīye ha Labara Ņgwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawā tsəved ka mədze ha ndo neheye tē dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambadāy a Mbəlom hərəwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

¹ Ma dəba i məve kuro gər eye fad na, neņ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərma. ² Na mbədə gər a dāma na, hərəwi Mbəlom ka bəzeņ ha, a gwedeņ «do». Na ndisl naha a dāma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəmeye. Na dətay ha Labara Ņgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo neheye nətēye Yahuda hay bay aye. Agəna ta dzaliye na, māsler ga nakə ahəl niye ta māsler ga nakə faya na giye a tēra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neņgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoņ ka mədəse bo hərəwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tē yaw a walaņ may ta bəbərek tay, a satay mā dəs bo. Tē fələkwaw ta məkal hərəwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərəwi nəkway madzapa eye tē Yesu

* 1:12 Zəba mē Məsler hay 9.3-6. † 1:18 Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaņ i Yesu Kəriste.

Kərıste aye. A satay na, kâ tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vələtay tsəved kwa tsekweŋ bay tebiye. A samay na, Labara Nğwalak eye m̄a ye kame huya ta dedek nakə ada ka tsənumeye dərmaƙ aye.

⁶ Ndo neheye tə gwad nətəye bagwar eye hay aye, kwa tadə nətəye bagwar eye hay, kwa tadə nətəye bagwar eye hay bay, mändəre ga mey tey. Ka dəre i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nətə. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheŋ ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷ Azlakwa bay tə sər ha dūh na, Mbəlom kə vələŋ Labara Nğwalak eye, a gwedeŋ do ta dātay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwadāy do ta dātay ha a Yahuda hay aye. ⁸ Tə sər ha Mbəlom nakə a vələy gədaŋ a Piyer ada a tərā ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye Mbəlom nakə a vələŋ gədaŋ ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tə sər ha nətəye ndo mändzatay kame, tə sər ha ta dedek Mbəlom kə vələŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəsəŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwede nəmay tebiye bazlam may nətə. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nətəye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ada nətəye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsah famaya nəmaa giye na, nətə tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka mäge dərmaƙ. Tə gwadamay nəmaā dzana ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha manğok a Piyer ma Anıtyos

¹¹ Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Anıtyos, na gay me kame i ndo hay hərwi a ge wu nakə lele bay aye. ¹² Kurre na, neŋgeye ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mänday ka təv manətə eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a slərāw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatatay na, a dazlay mādāyāw abərə mə walaŋ tay, kə nda wu mänday ta nətəye sa bay. A dzədzar ta ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye t̄a dəs bo aye. ¹³ Siye i Yahuda neheye tə pa mədzał gər ka Yesu andza Piyer aye dərmaƙ. Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərmaƙ. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴ Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedek i tsəved i Labara Nğwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwadāy: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, mändze yak nakə ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye t̄a ndza andza nətəye Yahuda hay na, hərwi mey?»

Ka təmākweye na, ta məpe mədzał gər kway ka Yesu Kərıste

¹⁵ Nəkway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəkway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndərəy ma sliye matəre tsədəŋŋa kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədzał gər ŋgay ka Yesu Kərıste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədəŋŋa bay. Nəkway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kərıste nakə ada Mbəlom

a tæma kway andza ndo neheye næteye ngwalak eye kame ngay aye. Bæna hærwi nakæ ka pakway bæzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndæray ma sliye faya matære ngwalak eye kame i Mbælom hærwi nakæ faya ma pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

¹⁷ Andza niye, næmay Yahuda hay a samay matære ngwalak eye hay kame i Mbælom na, hærwi nakæ næmaa pa mædzal gær may ka Yesu Kæriste aye. Kæ ge næmay andza niye na, næmaa tæra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hærwi faya ta pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza mægweðe Kæriste faya ma diye may ha a mezeleme ðaw? Kwa tsekweñ andza niye ðuh bay! ¹⁸ Maga eye na, andza nakay ðuh: Tæðæ ndoweeye kæ gær ha mæpay bæzay a bazlam i Musa mapala eye hærwi nakæ ma tæriye ha ngwalak eye bay aye, ada ma ðæba eye a mbæða gær mæpay bæzay sa, a zæba faya andza wu nakæ ngwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakæ a yay a gær a Mbælom bay aye. ¹⁹ Neñ na mæt na, hærwi bazlam i Musa mapala eye. Neñ kame ngay na, andza ndo nakæ mamæta eye aye. A ge bo andza niye na, hærwi ada nâ ge andaya ta sifa kame i Mbælom. Ahæl nakæ ta dar na Kæriste ka mayako mazlæmbaða eye na, neñ madzapa eye tæ neñgeye, næmaa mæt ka bo salamay.† ²⁰ Neñ na, sifa nakæ anæke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mæ neñ na, Kæriste. Mændze ga nakæ na ndziye ka mændzibæra anæke aye na, na ndziye hærwi nakæ na dzala ha ka neñgeye Wawa i Mbælom nakæ a wuda ga aye ada a vël ha gær ngay hærwi ga aye. ²¹ Neñ na, ðaða na

kærahiye ngwalak i Mbælom nakæ a geñ aye ta mæme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tæðæ ta dedek ndoweeye ma tæriye tsæðanña kame i Mbælom hærwi faya ma pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na, Kæriste a mæt kæriye, kæ ge ngama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta mæpe mædzal gær ka Yesu

¹ Nækurom Galat hay, maa zla fakuma abæra metsehe na, mey? Maa ndzæk kurom way? Na ðakum ha parakka lele hærwi ada kâ tsænum ma kækay nakæ Yesu Kæriste a mæt ka mayako mazlæmbaða eye. ² Na tsætsahiye fakuma wu næte. Mæsæfære Tsæðanña eye nakæ Mbælom a vëlakum aye na, a vëlakum na, hærwi nakæ faya ka pumay bæzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye ðaw? A'ay, Mbælom a vëlakum Mæsæfære Tsæðanña eye na, hærwi nakæ ka tsænum Labara Ngwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwæð ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hærwi mey? Ka dazlumay ahæl niye na, ta gæðan i Mæsæfære Tsæðanña eye. Anæke a sakum mandæv ha ta gæðan kurom eye na, ma kækay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gær aye ka dzalum na, kæriye tsa ðaw? Ta dedek ma tæriye kæriye tsa bay. ⁵ Mbælom a vëlakum Mæsæfære ngay ada a ge masuwayan hay mæ walañ kurom na, hærwi nakæ ka pumay bæzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye ðaw? A'ay, a ge na, hærwi nakæ ka pumay zlæm a Labara Ngwalak eye ada ka pum mædzal gær kurom ka Kæriste aye.

⁶ Wu nakæ bazlam i Mbælom a tsik ka Abraham aye na, mæmum

* **2:16** Dæmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23. † **2:19** Ahæl niye hærwi madayay a gær a Mbælom ada matære ngwalak eye kame ngay na, Pol a paway bæzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mædzal gær ka Yesu Kæriste na, a zæba faya bazlam i Musa mapala eye ma tæriye ha ndo ngwalak eye bay. Hærwi niye a gær ha mæpay bæzay a bazlam i Musa mapala eye.

ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay.*»⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedek eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye.⁸ Tə watsa kurre mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ngwalak eye hay kame ngay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neŋgeye.» Abraham a tsəne Labara Ngwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom a gwad: «Na piye ngama ka ndo i mändzibəra hay tebiye hərwi yak.†»⁹ Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ngama ka Abraham hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neŋgeye andza niye dərma.

¹⁰ Ndo neheye tə dzala, tə gwad ta təriye ngwalak eye hay kame i Mbəlom ta məge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vəlateye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Ndoweje kə pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mə Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vəleye mezeleme.‡»¹¹ Ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo ngwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dəre ngay, ada ma hutiyə sifa.§»¹² Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzal gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam ma-

pala eye na, ma hutiyə sifa dedek eye tə neŋgeye.*»¹³ Andza niye Mbəlom a vəlakway mezeleme na, hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, Kəriste a yaw, a zla təv mändze kway hərwi ada Mbəlom mə vəlay mezeleme a neŋgeye a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hərwi ada Mbəlom mə vəlakway mezeleme sa bay. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə ta dar na ka mayako aye na, Mbəlom kə vəlay mezeleme.†»¹⁴ Yesu Kəriste a ge andza niye na, hərwi ngama nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vəlakeye» na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ta hutiyə tə həlay i Yesu Kəriste dərma. A ge andza niye na, hərwi ada nəkway kə hutakwa Məsəfəre nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlakweye hərwi nakə ka pakwa mədzal gər kway ka neŋgeye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye bay

¹⁵ Malamar ga hay, na dəkumeye ha wu nakay tə wu neheye ka ngatawakway pat pat aye. Tadə ndo hay sulo tə ndza ka təv manəte eye, tə ma ha ka bo bazlam ada tə bər dzam mə walaŋ tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha dāv? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wuray bay dərma.¹⁶ Dzam nakə Mbəlom a bər aye dərma andza niye. Mbəlom a tsik kurre, a gwad ma vəliye wu neheye na, a Abraham. Kə tsik, a gwad ma vəliye a hulfe ngay dərma. Ta watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom ma vəliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ngay hay na, andza niye bay. Tə tsik bazlam niye na, ka

* 3:6 Madazlay i wu hay 15.6. † 3:8 Madazlay i wu hay 12.3. ‡ 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26. § 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5. † 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23.

hulfe n̄te tsa. Hulfe niye na, K̄ariste.† 17 Wu nak̄a a seŋ m̄atsike aye na, anan̄: Mb̄elom a ɓar dzam ta Abraham kurre. Ma d̄aba i m̄ave temerre fad̄ t̄a kuro kuro mahkar na, Mb̄elom a v̄el bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye m̄ap̄ale ha dzam nak̄a Mb̄elom a ɓar ta Abraham kurre aye bay, wu nak̄a a tsik, a gwad̄ ma v̄eliye na, ma sliye faya m̄anese ha bay. 18 Tad̄ Mb̄elom ma v̄eliye wu a ndo hay h̄arwi nak̄a faya ta pay b̄azay a bazlam i Musa mapala eye na, andza m̄agwed̄e ma v̄eliye h̄arwi k̄a gwad̄ ma v̄eliye sa bay. Ane tuk na, Mb̄elom a pa ngama ka Abraham na, h̄arwi nak̄a a tsikay kurre a gwaday ma ta giye andza niye aye.

Mb̄elom a v̄elakway bazlam mapala eye na, h̄arwi mey

19 Tad̄ k̄a ge andza niye na, Mb̄elom a v̄el bazlam mapala eye a Yahuda hay na, h̄arwi mey? Mb̄elom a v̄elamay na, h̄arwi ada k̄a s̄arakwa ha wu neheye lele bay kame ngay aye. A v̄el na, ka t̄amad̄ eye hus ah̄el nak̄a hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nak̄a Mb̄elom a gwad̄ ma ta v̄aleye wu niye aye. Ma d̄aba eye na, ḡedan̄ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mb̄elom a v̄el bazlam mapala eye a gwala ngay hay na, h̄arwi ada t̄a yaw, t̄a ɗay ha a Musa ada Musa m̄a ɗatay ha a Yahuda hay. § 20 Ndo m̄ama ha bazlam neŋgeye na, m̄a walan̄ i b̄aruk hay sulo huya, ane tuk na, ah̄el nak̄a Mb̄elom a gwaday a Abraham na ta v̄elakeye wu aye na, a ge neŋgeye mah̄ngeye b̄ana nd̄aray andaya m̄a walan̄ tay bay.*

21 Andza m̄agwed̄e na, wu nak̄a Mb̄elom a gwad̄ ma v̄eliye na, a say a bazlam mapala eye b̄adaw? A'ay, andza niye bay. Tad̄ k̄a ge

bazlam mapala eye nak̄a Mb̄elom a v̄el aye ma v̄eliye sifa a ndo hay na, haɓe ma sliye m̄age tay ha ndo hay ngwalak eye hay kame i Mb̄elom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. 22 Azlakwa ɗuh t̄a watsa m̄a Derewel i Mb̄elom na, t̄a gwad̄: Ndo i m̄andzib̄era hay tebiye n̄teye m̄a h̄alay i mezeleme. A ge andza niye na, h̄arwi ada Mb̄elom m̄a v̄el wu nak̄a a gwad̄ ma v̄elateye a ndo neheye t̄a pa m̄adzal ḡar tay ka Yesu K̄ariste aye. A v̄elatay na, h̄arwi nak̄a t̄a dzala ha ka Yesu K̄ariste aye tsa.

23 Ah̄el niye na, ts̄aved̄ andaya h̄arwi ada ndo hay t̄a dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a l̄ava kway. Bazlam i Musa mapala eye a l̄ava kway hus a h̄alay nak̄a Mb̄elom a ɗakway ka ts̄aved̄ i m̄adzal ha ka K̄ariste aye. 24 Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a t̄era andza ndo mats̄ape kway hus a h̄alay nak̄a K̄ariste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a t̄era ah̄el niye na, andza niye, h̄arwi ada K̄ariste ki yaw na, ka t̄arakweye ngwalak eye hay kame i Mb̄elom. Niye na, h̄arwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. 25 An̄ake na, Mb̄elom ka h̄and̄akakway ts̄aved̄ i m̄adzal ha ka K̄ariste, bazlam i Musa mapala eye ma ts̄apiye kway sa bay. 26 An̄ake na, n̄akurom madzapa eye t̄a Yesu K̄ariste, n̄akurom tebiye wawa i Mb̄elom hay h̄arwi ka dzalum ha ka neŋgeye. 27 Neheye tebiye t̄a dzapa t̄a K̄ariste m̄a madz̄ahuɓe tay ha nak̄a ta dz̄ahuɓe tay ha aye na, ta mb̄ad̄a, m̄andze tay a ndz̄akit bo i K̄ariste. 28 Tad̄ aḡana n̄akar Yahuda, k̄aḡabay n̄akar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tad̄ n̄akar beke, k̄aḡabay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa tad̄ n̄akar hasl̄aka

† 3:16 Madazlay i wu hay 12.7. § 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mb̄elom a ɗay ha bazlam ngay mapala eye a Musa t̄a h̄alay i gawla ngay hay. Musa neŋgeye ndo m̄ame ha m̄a walan̄ i gawla i Mb̄elom hay ta Yahuda hay. * 3:20 Z̄aba m̄a Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

eye, kwa tadə nəkar ŋwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom tebiye nate hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. ²⁹ Kə ge nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, andza məgwede nəkurom dərmak ma hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma vəleye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay aye.

4

¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anan; Maga eye na, andza wawa nakə ma ndiye gay i bəba ŋgay aye. Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba kwa tadə wu i bəba ŋgay tebiye i ŋgay bəbay na, neŋgeye andza beke. ² Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gər, ta geye gər a wu ŋgay hay dərmak hus a məpesle həlay i bəba ŋgay nakə ma ndisliye a dəma aye. ³ I kway andza niye dərmak. Ahəl nakə nəkway andza wawa hay mba aye na, nəkway beke i məsəfəre neheye ŋwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. ⁴ Ane tuk na, ahəl nakə məpesle i həlay i Mbəlom a ndisl a dəma aye na, a sləraw wawa ŋgay. Ŋwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵ hərwi ada mātəma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada kə tərakwa wawa i Mbəlom hay. ⁶ Wu nakə ka sərakweye ha ta dedek nəkway wawa ŋgay hay aye na, anan; Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ŋgay a dərev kway. Məsəfəre niye faya ma zaleyeye a Mbəlom mə dərev kway, «*Abba*, Bəba ga.» ⁷ Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay dūh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlateye a wawa ŋgay hay aye dərmak hərwi nəkurom wawa ŋgay hay.

A say a Pol na, Galat hay t̄a ma ka tsaved ŋgwalak eye

⁸ Ahəl niye Mbəlom neŋgeye way ta dəkum ha zuk bay na, nəkurom beke i wu hay wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedek aye bay. ⁹ Anəke na, ka sərūm Mbəlom, a seŋ məgwede dūh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədumeye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədan andaya mə dəma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matəre beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰ Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhəne hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dəma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaŋ kurom aye na, a təra kəriye.

¹² Malamar ga hay, neŋ na təra andza nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ faya na gakumeye amboh, tərūm andza neŋ. Ka gumeŋ mənese kwa tsekweŋ bay. ¹³ Nəkurom ka sərūm ha makurre eye bo a geŋ nakə na ndza mə walaŋ kurom hərwi mədəkum ha Labara Ŋgwalak eye aye. ¹⁴ Dəvats ga kə sakum dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbum fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharum ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neŋ na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neŋ na, Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay. ¹⁵ A həlay niye na, dərev kurom kə ŋgwasa həladzay. Ada dərev kurom a ŋgwasa anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neŋ tə gər ga na sər ha tadə tsaved andaya məŋgwede na dəre kurom na, atay na, ka ŋwadum ka vəlumeŋ. ¹⁶ Anəke ka zlum ga andza ndo mənə dəre kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedek aye dāv?

¹⁷ Ndo neheye tə tsik me ada ta mbədə ha Labara Ŋgwalak eye na, tə ge məsler ta tsətsəṣ eye

mə walaŋ kurom. Ane tuk na, wu nakə tə dzala faya məge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada kâ gərūm ga ha ada kâ gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nətəye. ¹⁸ Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neŋ dərən tə nəkurom na, a seŋ ndzum tə neŋ huya. ¹⁹ Nəkurom na, wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Neŋ andza ŋgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dəretsətseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kəriste aye. ²⁰ A seŋ tə dərev ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada nâ sər mətsikakum wu neheye. Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi kurom.

Agar ta Sara

²¹ A nəkurom neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumen: Ka tsənum wu nakə Derewel i Musa a tsik aye təbədew. ²² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ŋgay hay sulo. Nenged na, beke a wa, wawa nenged ŋgwas nakə beke eye bay aye a wa. ŋgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. ŋgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* ²³ Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.† ²⁴ Bazlam nakay na, a say mədakway ha wu andaya. ŋgwas neheye sulo aye na, a ndzakit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a 6ar aye. Agar, ŋgwas beke eye na, a ndzakit bo ta dzam nakə Mbəlom a

6ar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nətəye beke i bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Agar na, nengəye andza mahəmba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Nengəye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərmak hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nətəye mə dəma aye na, nətəye beke i bazlam i Musa mapala eye.‡ ²⁶ Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, nengəye andza ŋgwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, nengəye. ²⁷ Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ŋgwas dəlay eye,
ka wa wawa nətə bay aye,
dərev yak mâ ŋgwas,
nəkar nakə dəretsətseh i məwe
wawa kə zlakazay nətə bay
aye,
wuda ta mənɣwese eye,
hərwi ŋgwas nakə zal ŋgay a gər ha
aye na,
ma ta hutiyə wawa hay hal-
adzay
abəra ka ŋgwas nakə mandza
eye tə zal ŋgay aye.»

²⁸ Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Nengəye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye.§ ²⁹ A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dəretsətseh a wawa nakə tə wa ta gadan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərmak. ³⁰ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ŋgwas nakə beke eye ta wawa ŋgay hərwi wawa i beke ma ndiye wu i bəba ŋgay bay. Mata nde na, wawa i ŋgwas nakə beke eye bay

* 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2. † 4:23 Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16.

‡ 4:25 Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. § 4:28 Ezay 54.1.

* 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10.

aye.* »³¹ Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye.

5

Kâ tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

¹ Kəriste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kâ tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum ɓəɲɓəɲ, kâ vəlūmay tsəved a ndəray tâ təra kurom ha beke i wuray bay.

² Neɲ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay tâ dəs kurom na, niye na, andza məgwede wu nakə Kəriste a ge hərwi kurom aye ma giye ɲgama bay. ³ Neɲ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə dəs bo na, kutoɲ mâ pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye.

⁴ Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ɲgənum, ka zum a bo tə Kəriste dərəɲ. Ka hutumeye ɲgwalak i Mbəlom sa bay.

⁵ Nəmay na, nəmaa pa faya mədzal gər may, Mbəlom ma ta təriye may ha ɲgwalak eye hay hərwi nəmaa vəl ha dərev may a Kəriste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədəɲɲa aye.

⁶ Tadə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kəriste, tadə agəna neɲgeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakw-eye ka neɲgeye aye. Məpe mədzal gər kway ka neɲgeye ma vələkweye gədaɲ mawude siye i ndo hay.

⁷ Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta mäge wu nakə lele aye. Maa gakum me ka mäge wu neheye dedək aye na, way? ⁸ Ndo nakə a səpat kurom, a say gum

andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum kâ tərūm ndo ɲgay hay aye bay. ⁹ Ndo hay tə gwadawa na: «Ka kuts gəde ka wu tsekweɲ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*»

¹⁰ Hərwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. Neɲ na sər ta dedək ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neɲ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

¹¹ Malamar ga hay, neɲ na, tadə na dawa ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsūm bo na, Yahuda hay ta geɲeye dərətsətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mازلmbada eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay.

¹² Ndo neheye faya ta kwasakum-eye ha gər aye na, a seɲ na, tâ ye tâ təra andza vo'ar neheye mahəla kudes aye.

¹³ Malamar ga hay, nəkurom na, Mbəlom a zalakum hərwi ada kâ təmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gər kurom andza niye, kâ gwadumay a gər kurom ka gumeye wu nakə a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzənum bo nəte nəte tə mawude bo.

¹⁴ Wu nakə bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.†» ¹⁵ Tadə duh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metshe bəna, ka nasumeye ha bo nəte nəte kurom eye.

Məsəfəre Tsədəɲɲa eye tə dərev i ndo zezɛɲ

¹⁶ Wu nakə a seɲ mətsikakum aye na, ananɲ: Vəlūmay tsəved a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye mâ dākum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye

* 5:9 Wu nakə tə zalay gəde kanan aye, mandzakit bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye.

† 5:14 Levitik 19.18.

na, ka pumay bəzay a tsəved neh-eye lele bay bo kurom a wuda aye sa bay. ¹⁷ Məsəfəre Tsədənna eye a wuda wu neheye lele bay a say a bo i ndo mäge aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədənna eye. Nəteye neheye sulo aye faya ta giye vərəm. Hərwi niye ka slumeye mäge wu nakə a sakum mäge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədənna eye faya ma dākumeye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sərakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mäge na, wu neheye anan aye: Mäge madama, mäge wu nakə lele bay aye ada mäge wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tə ge madan, ndo hay tə nay dərə bo nətə nətə mə walañ tay, faya ta təriye a bo, ta sələk, wu a ndalatay, tə dzala na, bo tay dekdək, ta nğəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tə ge dərə ka wu i ndo hay, tə kwaya, tə ge wu nakə a ye ka bo mäge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gakum daf, anəke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fələkwiye a Bəy i Mbəlom bay.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədənna eye andza hohway i gərdaf aye anan: Məsəfəre a vəl mawude bo, mənğwese, zay, məsəmay naha, nğwalak, lele, dedək, ²³ məndze ləfedede, mäge metsehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gəsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye nəteye i Yesu Kəriste aye na, ta kərah bor i bo tay ada ta mədzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mازلəmbada eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədənna eye kə vələkway sifa. Kutoñ mata ləve kway na, nengeye. ²⁶ Kā dəsłakway ha gər a bo kway bay, kâ ndalakway ha dərəv a siye

i ndo hay bay, kâ gakwa sələk ka siye i ndo hay bay.

6

Dzənakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye mənese, mata may bo mâ maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta ləfedede eye. Neñ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metsehe hərwi ada kâ daf a mənese bay dərmaç. ² Dzənum bo nətə nətə mə walañ kurom ka wu nakə ma mbiye kurom haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadəkum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo nğay andza bagwar eye azlakwa bay nengeye wuray kəriye na, niye nengeye faya ma səpatiye gər nğay. ⁴ Kwa way mâ zəba ka mede nğay, nengeye lele tsukudu lele bədaw na, mâ zəba faya. Tadə ka zəba ka mede nğay lele na, dərəv nğay mâ nğwasa ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma nğwasiye hərwi nakə a ze ndo nğed aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tə həlay nğay eye məsler nakə Mbəlom a vələy aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikatəye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tâ vələy wu tsakway abəra mə wu tay hay dərmaç.

⁷ Sərum ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma nğwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, nengeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo nğay aye na, magogoy nğay nakə ma hutiyə na, mədəhan. Ane tuk na, tadə düh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədənna eye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədənna eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa

ngwalak huya, kâ gërakwa ha bay hërwi tadä ka gërakwa ha bay na, hëlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ngwalak eye. ¹⁰ Hërwi niye anäke na, hëlay eye andaya, gakatay ngwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Këriste aye.

Mandäve i bazlam

¹¹ Zëbum ka wu nakä faya na watsakumeye naha anäke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vërzlëzla tã hëlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay mëgakum kutoŋ ka mëdäse bo aye na, a satay ndo hay tã zambadatay hërwi mëslër tay. Faya ta giye andza niye na, hërwi ada dëretsätseh më ndzatay a gër bay dëkdëk tsa. Ndo hay faya ta sateye dëretsätseh na, a ndo neheye faya ta rëzleye a gër a mëde ha mëmäte i Yesu Këriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye madäsa bo eye hay aye na, faya ta rëhay ha gër a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dësum bo hërwi ada ta giye ha zlapay tã näkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zlapay tã wuray bay, na giye zlapay düh na, ta mëmäte i Bëy Maduweŋ Yesu Këriste nakä ta dar na ka mayako mazlëmbada eye dëkdëk tsa. Hërwi mëmäte ngay na, wu i mëndzibëra hay ta tëra ka däre ga wu këriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazlëmbada eye. Neŋ dërmak na, andza ndo nakä a mët ka mayako mazlëmbada eye ada a gër ha wu i mëndzibëra hay aye. ¹⁵ Hërwi kwa tadä ndoweye madäsa bo eye, kwa madäsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakä bagwar eye na, Mbëlom kë vëlakway sifa wedëye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bëzay a tsäved wedëye, andza mëgwede ndo neheye näteye ndo i Mbëlom hay ta dedëk aye, Mbëlom më vëlatay zay ada më gatay ngwalak.

¹⁷ Kame na, ndëray më kwesëŋ gër sa bay, hërwi neŋ na, vavay ka bo ga, a dä ha neŋ na, i Yesu.

¹⁸ Malamar ga hay, Bëy Maduweŋ kway Yesu Këriste më pa fakuma ngama. Mä ge bo andza niye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Efez hay aye Məfələkwe

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətatay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom mäge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfərə ŋgay ka mayako mazlələmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zlə hərwi ada nā tərə ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərəv kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

* 1:7 «Tə bambaz ŋgay», andza məgwədə ta məməte ŋgay nakə tə kəf na ka mayako mazlələmbada eye aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə pa fakuma ŋgama ada tə vəlakum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vəlakway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, 6a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay tsədaŋŋa eye hay ada kə tərakwa kame ŋgay na, mənese mə ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wuda kway haladzay. Ba kə tsik kurre, a gwad ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye mäge andza niye.

⁶ Zambadəkway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gakway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gakway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay niye a wuda na haladzay aye. ⁷ Kə təmakway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ŋgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwədə na, kə pəsəkway ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkway ha na, kə gakway ŋgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwədə na, kə dəkway ha metsehe ŋgay. A dəkway ha na, hərwi ada kə sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say mäge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ŋgwalak ŋgay, anəke na, kə da ha. ¹⁰ Wu niye

Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ŋgay eye ma ndisliye a dəma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye məmbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada mǎ təra bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say mǎge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada kǎ dzapakwa tǎ Kəriste. Kə vələkway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vələkweye. ¹² A vələkway na, hərwi ada ndo hay tǎ zambaday a neŋgeye nakə bagwar eye ta mǎzlaḅ eye hərwi may neheye nəmaa lah mǎpe mǎdzal gər may ka Yesu Kəriste aye. ¹³ Nəkurom dərma na, nəkurom madzapa eye tǎ Yesu Kəriste. Ka tsənum bazlam dedek eye. Ka tsənum na, Labara Ŋgwalak eye i mǎtəme nakə Mbəlom a tǎma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma mǎdzepe nakə ka dzapum tǎ Yesu aye na, Mbəlom kə vələkum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vələkumeye. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye a vələkum aye na, andza ŋgodgor nakə tǎ ge ka da'ar ma diye ha na, nəkurom ndo ŋgay hay. ¹⁴ A vələkum Məsəfəre ŋgay niye ka bo abəra tǎmad na, hərwi ada kǎ sarakwa ha ta dedek ma ta vələkweye siye i wu neheye ŋgwalak eye hay kame mba. Ka hutakweye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta tǎmiye kway ha ka tor eye. Zambadakway a neŋgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta mǎzlaḅ eye.

Pol a duwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hərwi niye neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi kurom. Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweŋ

Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo mǎpe mǎdzal gər hay ka Yesu aye dərma. Ayaw! Na tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahəl nakə neŋ faya na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na gaway naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷ Na duwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta mǎzlaḅ eye haladzay aye. Neŋgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste faya ma geye mǎsler aye. Na duwulay naha me sa na, hərwi ada mǎ dakum ha metsehe ŋgay hərwi ada mǎ bəzakum ha bo, kǎ sakahum ha mǎsəre na lele. ¹⁸ Faya na duwulay naha me sa na, mǎ hǎndəkakum na mǎdzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vələkumeye aye lele. Neŋ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kǎ sərums ha kəkay wu nakə ma ta vələkumeye na, ŋgwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vələkumeye na, ma vələkumeye tǎ siye i ndo ŋgay hay tebiye.

¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye faya na, ka sərums gədan ŋgay nakə a ze ha gədan i wu hay tebiye aye ada ka sərums ha gədan ŋgay niye faya ma giye mǎsler ma nəkway neheye ka dzalakwa ha ka neŋgeye na, kəkay. ²⁰ Gədan ŋgay niye na, nəte tǎ bəmalə nakə a ge mǎsler tǎ Yesu Kəriste ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mǎdahaŋ aye. Yesu a lətsew abəra ma mǎdahaŋ na, Mbəlom Bəba a gwaday: «Ndza ka tǎv lele eye tǎ həlay i mǎnday ga.» ²¹ Ma tǎv niye Yesu a ndza a dəma aye na, neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədan tay andaya mǎ mbəlom aye tebiye. Neŋgeye ka gər i ndo neheye kwa mǎzele tay kəkay kəkay eye tebiye. Mǎde a zləm ŋgay na, a ze mǎzele neheye ka

mændzibəra nakay anəke aye ada tə bəmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²² Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a huf i sik ŋgay. A zla, a pa na nəngeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwadāy: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo ŋgay hay na, ta təra andza bo i Yesu. Ŋgwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vəlateye a ndo ŋgay hay ada nəngeye na, ŋgwalak i wu i Mbəlom tebiye andaya mə nəngeye.

2

Mbəlom a vəl sifa tə həlay i Kəriste

¹ Ahəl niye nəkurom kame i Mbəlom na, andza maməta eye hay hərwi mənese tə mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ² Ka pawumay bəzay huya na, a mede i ndo i mändzibəra hay. Ka pawumay zləm a bəy i fakalaw nakə nəngeye mandza eye ma magərbəlom aye. Maa ge məsler ma ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom bay hus anəke aye na, nəngeye. ³ Nəkway tebiye ahəl niye na, nəkway andza nəteye dərma. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka mäge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka mäge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Həbe sariya i Mbəlom ma gəsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste təbey aye na, hərwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, anəke na, andza niye sa bay. Mbəlom, nəngeye na, ka gəkway mə bo haladzay. A wudā kway haladzay. ⁵ Kwa nəkway andza maməta eye hay hərwi nakə faya ka gəkweye wu neheye lele bay aye hay na, kə vəlakway sifa wedəye. Kə dzapa kway ha tə Yesu Kəriste hərwi nakə a wudā kway haladzay aye. A təma kway ha na, kəriye. ⁶ Sa na, a lətsəkway ahaya abəra ma

mədahan dziye tə Yesu Kəriste hərwi nakə nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Ada kə vəlakway təv mändze a nəkway tage Yesu Kəriste mə mbəlom. ⁷ Andza niye, kə gəkway wu lele eye haladzay tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, hərwi a say mədatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame mba aye. Nəteye ta sər ha dərma ŋgwalak ŋgay nakə a vəl haladzay aye na, kəriye. ⁸ Mbəlom a təma kurom ha abəra mə mezeleme na, kəriye ta mədzal gər nakə a vəlakum ka dzalum ha ka nəngeye. A gəkum ŋgwalak ŋgay na, kəriye ⁹ bəna, hərwi məsler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gəkum ŋgwalak ŋgay kəriye na, hərwi ada ndəray mā dəslyay ha gər a bo ŋgay bay. ¹⁰ Hərwi niye maa gəkway na, nəngeye. A vəlakway sifa wedəye na, tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kə gəkwa wu lele eye hay huya. Mbəlom a ləva ha bo tə wu niye lele eye hay na, kurre hərwi ada kə pakway bəzay a tsəved lele eye.

Ka tərakwa nəte na, tə Kəriste

¹¹ Hərwi niye nəkurom ahəl niye kəkay na, mā makumaw a gər. Nəkurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tə zalawakum na, ndo neheye ta dəs bo təbey aye. Nəteye tə gwadaway a gər tay na, nəteye madəsa eye hay. Ane tuk na, tə tsik na, ka wu nakə ndo hay faya ta geye a bo tay, dərə a ŋgatay aye dəkdek tsa. ¹² Mənum ahaya a mədzal gər kurom, ahəl niye na, ka sərūm Kəriste bay. Mə walaŋ i Yahuda hay na, nəkurom mbəlok eye hay. Mbəlom na, kə bər dzam ta ndo ŋgay hay. Ma dzam niye a bər ta ndo ŋgay hay eye na, a tsik a gwad ma vəlateye wu na, kurre. Ane tuk na, nəkurom mə dəma bay, nəkurom mbəlok eye hay. Wuray andaya nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye bay.

Nəkurom ka mändzibəra nakay, ane tuk na, nəkurom dəreñ ta Mbəlom. ¹³ Ahəl niye na, nəkurom dəreñ ta Mbəlom. Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Nəkurom bəse ta Mbəlom tuk hərwi Yesu Kəriste. Neñgeye ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi kurom.

¹⁴ Neñgeye ndo i zay. Ka hutakwa mändze zay mə walañ kway na, hərwi ŋgay. Bəna, ahəl niye na, Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye na, nəteye mañgəna eye. Ane tuk na, neñgeye kə gaw ŋgwalak ŋgay, ka təra kway ha nəte. Ahəl niye na, mənə dəre a bo andaya mə walañ kway, a ŋgəna kway ha ka bo abəra andza dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵ Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kā ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Nəteye mañgəna eye sulo sa bay, nəteye nəte hərwi nəteye madzapa eye nəte ta neñgeye. Nəteye tebiye ta təra slala wedeye. A vəlatay mändze zay a walañ tay na, andza niye. ¹⁶ Mənə dəre nakə mə walañ tay aye na, kə mbata ha ta məməte ŋgay. Mənə dəre andaya sa bay. Ta təra slala nəte na, hərwi ŋgay. Kə sər tay ha ka bo nəteye tebiye təge Mbəlom. ¹⁷ Kəriste ki yaw ka mändzibəra, kə da ha labara wedeye ka gər i mändze zay mə walañ i ndo hay ta Mbəlom. Mändze zay niye na, i kurom neheye dəreñ ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye. ¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, nəkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəvef mahəndzəde ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste ta gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye nəte ŋgweñ.

¹⁹ Kə ge andza niye na, nəkurom mbəlok eye hay sa bay. Nəkurom madurləñ hay sa bay. Nəkurom na, wawa i dala niye hay nəkurom andza siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Nəkurom mə gay i Mbəlom andza nəteye. ²⁰ Nəkurom na, ka tərüm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslañ hay ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, neñgeye kwar nakə ma vəleye gədañ a gay aye. ²¹ Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hərwi ŋgay. Gay niye a təra na, gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma. ²² Nəkurom neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka təra kway hay tebiye andza kwar i madəzle gay. Gay niye na, Məsəfəre i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

3

A say a Mbəlom na, Pol mâ datay ha labara ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye

¹ Hərwi niye neñ Pol, neñ faya na dūwulay naha me a Mbəlom pat pat hərwi kurom. Neñ ma dañgay na, hərwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hərwi madzəne nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. ² Ka tsənum Mbəlom kə vəleñ məsler hərwi ada nā ge hərwi kurom bədał? Na huta na, hərwi ŋgwalak ŋgay. ³ Mbəlom kə dəñ ha wu nakə mañgaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekweñ aye. ⁴ Ka dzañgum na, ka sərume ye ha kəkay nakə neñ na sər wu nakə mañgaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahəl niye na, Mbəlom kə datay ha wu nakə mañgaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ŋgay hərwi ada mâ datay ha wu niye mañgaha eye parakka. A da ha na, a ndo i maslañ ŋgay hay, ada a

ndo mæde ha bazlam ngay neheye a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbəlom a da ha aye na, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vəlakumeye dziye ta Yahuda hay. Nəkurom ta Yahuda hay nəkurom ka tərüm slala nate. Wu nakə Mbəlom a gwad ma ta vəliye a ndo neheye nateye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vəlakumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa da ha Labara Ngwalak eye.

⁷ Mbəlom a geŋ ngwalak ngay, a zla ga mæge mæsler ngay hərwi ada nâ da ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədan ngay. ⁸ Neŋ mə walaŋ i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom kə geŋ ngwalak ngay a neŋ hərwi ada nâ datay ha a ndo neheye nateye Yahuda hay bay aye ngama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. Ngama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya mæsəre tebiye bay, hərwi ka zal naha. ⁹ Mbəlom a vəleŋ tsəvedka mædatay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeye ndo mæge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anaŋ aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰ Anəke na, Mbəlom kə da ha mə walaŋ i ndo ngay hay hərwi ada gawla ngay hay ta bəy tay hay mə mbəlom tã zəba fataya tã sər ha metsehe ngay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹ Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə mændzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹² Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweye ha faya. Ka dzədzarakweye sa bay, ka hutakwa tsəved mahəndzəde ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste.

¹³ Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mâ ye fakuma abəra hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawude bo i Kəriste nakə a wuda kway aye

¹⁴ Hərwi niye neŋ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵ Neŋgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka mændzibəra ta dedək. ¹⁶ Neŋ faya na dūwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ngay mâ vəlakum gədan. Ta gədan i Məsəfəre ngay nakə ma vəlakumeye aye na, ka ngəlumeye ha bo lele ka tsəved ngay. Hərwi neŋgeye na, gədan aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ngay. ¹⁷ Neŋ faya na dūwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mâ ndza mə dərev kurom hay ta mædzal gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ wudum bo nate nate mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nate nate mə walaŋ kurom na, ka hutumeye gədan andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dəzl ka mædok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸ Andza niye, nəkurom ta ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya mæsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wuda kurom aye. Kwa ka yum na, a ngay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzlumaw ka dala, kokway i mawude bo ngay andaya təbey. ¹⁹ Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ sərüm ha neŋgeye a wuda kurom. Mawude bo ngay nakə a wuda kway aye na, ka slumeye mæsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeye maraha eye.

²⁰ Neŋgeye na, ma sliye faya mæge wu hay tebiye a ze wu nakə ka

tsətsahakwa faya mâ gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mâ gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədanŋay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹ Tā zambadāy a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ŋgay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. Mā təra andza niye!

4

Dzapakwa nəte

¹ Neŋ nakə ma dangay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom mâ təra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka mäge aye. ² Andza mägweđe rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me mâ ge mə walaŋ kurom. Zlum ŋgatay ka təv i wu hay tebiye. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada sakumay naha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ³ Rəzlumay a gər, məndze kurom mâ ge nəte, metsehe nəte andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mə walaŋ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye nəte. ⁴ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nəte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nəte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nəte dərmak. ⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nəte. Məpe mədzał gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nəte. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vələkway gədanŋ wal wal ka mäge məsler ŋgay. ⁸ Andza nakə mawatsa

eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ŋgwasa ka ndo məne dəre ŋgay hay aye na,
kə tsal a mbəlom,
kə həl tay ha ndo neheye mägəsa eye hay.

Tsa na, a vələtay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.*»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza mägweđe mey? A tsal a mbəlom na, duh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dəreŋ hərwi ada mâ təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vələtay ndaraw matəre ndo i maslaŋ ŋgay hay, siye hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo məde ha labara weđeeye a ndo hay ada ndo mekeleŋ eye hay ndo mətəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tā dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka mäge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tā gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nəte hərwi mədzał gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nəte. Ada ka sərakwa na sa. Andza niye ka gəlakweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətəsl nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuv afəŋ vuv afəŋ aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

tə mawude bo nate nate mə walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gəlakweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tā dzapa nate andza vərəzl i bo i ndo nakə a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta wuda bo nate nate mə walaŋ tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka təv i Yesu

¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta məzele i Bəy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. ¹⁸ Mədzal gər tay na, ləvonj. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay tongwa tongwa andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. ¹⁹ Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mäge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta məŋgwese.

²⁰ Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. ²¹ Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta tətikakum dedək. Dedək niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²² Ta tətikakum na, gərūm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. ²³ Məsəfəre i Mbəlom mâ mbədəkum ha dərəv

kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴ Pumay bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbəda ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada mâ təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedək eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay.

²⁵ Hərwi niye kâ rawum me bay. Kwa way mâ tsikay a ndo na, dedək hərwi nəkway madzapa eye na, nate andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nate aye. ²⁶ Wuray kə ndalakum na, kâ gum mezeleme bay. Pat mâ dəd ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərəv kurom. ²⁷ Kâ vəlumay tsəved a Fakalaw bay. ²⁸ Məkal hay tā kəla sa bay. Duh na, tā ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada tā huta wu hərwi məvəlatay a mətawak hay dərma. ²⁹ Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, mâ ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum duh na, bazlam nakə ma dzəniye siye i ndo hay mägele ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. ³⁰ Kâ gumay dərətsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədəŋŋa eye kwa tsekweŋ bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgodgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza məgwede na, nəkurom ndo ŋgay hay. A dəkum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dəgun abəra mə dərəv kurom. Kâ gum mevel bay, wu mâ ndalakum bay. Gərūm ha mətsal bo, kâ tsadum a bo bay. Kâ gum sewed kwa tsekweŋ bay tebiye. ³² Tərūm duh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋwalak a ndo hay. Pəsum ha a bo mənese mə walaŋ kurom nate nate andza nakə Mbəlom a pəsakum ha

† 4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

tə Kəriste aye.

5

Ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, mæ dzaydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wuda kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərūm andza neŋgeye. ² Ma məndze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wuda kway, a mət hərwi kway aye. Məməte nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋŋa lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu. Kā gum madama kwa tsekweŋ bay. Wu neheye a ge horoy mæge aye na, kâ gum bay. Kâ gum dære ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekweŋ kâ tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matərakahan aye na, a ye ka bo mətsike mə walaŋ kurom bay. Kwa mæge mahəmba neheye lele bay aye na, kâ gum bay. Duh na, gumay naha sisœ a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərūm ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiiye mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dære ka wu i ndo hay aye ta hutiiye mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteye faya ta dəslay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay tâ vakum gər tə bazlam neheye kəriye bay. Dərev ma ta ndaleyə a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ Kâ dzapum ta ndo niye hay bay tebiye. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom ma ləvon. Anəke na, nəkurom mæ dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta

Bəy Maduweŋ Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteye mandza eye mæ dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya ma vəliye wu neheye ŋgwalak eye ta wu neheye mənese mæ dəma bay aye ada dedek eye. ¹⁰ Gum gədaŋ məsəre na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduweŋ aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye ma ləvon aye na, kâ tələkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, ŋgwalak eye andaya mæ dəma kwa tsekweŋ bay tebiye. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giye na, dumatay ha parakka. ¹² Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. ¹³ Tadə ta dā ha wu niye hay parakka na, nəteye kəkay na, ndo hay ta ŋgateye, ¹⁴ hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriye dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahəra
eye, pədeke abəra ka
məndzehəre,
lətse abəra mə walaŋ i
mədahan hay,
hərwi ada Kəriste mâ vəlaka
dzaydzay.»

¹⁵ Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kâ pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶ Həlay nakay anan aye na, həlay nakə lele bay aye. Kâ dzum ha həlay kəriye bay, gum ŋgwalak huya. ¹⁷ Hərwi niye kâ tərūm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweŋ kway a say kâ gum aye. ¹⁸ Kâ kwayum ta guzom bay. Məkweye na, ma nasiye ha sifa kurom. Duh na, Məsəfəre i Mbəlom mâ rahakum a dərev pat pat. ¹⁹ Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfəre i

Mbəlom a vəlakum aye. Gum dāmes niye hay mə walañ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweñ tə dərev kurom tebiye. ²⁰ Gumay naha sisə a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiye. Gumay naha sisə na, tə məzele i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste. Gumay naha sisə pat pat.

Məndze i ngwas hay tə zal tay hay

²¹ Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walañ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²² Nəkurom ngwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweñ kway Yesu aye. ²³ Hərwi zal na, neñgeye bəy eye ka gər i ngwas andza nakə Yesu Kəriste neñgeye bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neñgeye ma mbəliye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay na, bo ngay. ²⁴ Kə ge andza niye na, ngwas hay tə rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵ Nəkurom zal hay, wudum ngwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wuda məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. ²⁶ A ge andza niye na, hərwi mâ tərə tay ha tsədañña kame i Mbəlom. Neñgeye a təf yam, a bara tay ha hərwi ada tə tərə tsədañña ta labara ngay.* Andza niye, a pala tay ha wal, nəteye ta tərə i Mbəlom. ²⁷ A say ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə yaw kame ngay na, ta mədəslatay ha gər nakə ta dəslatay ha gər aye. Tə tərə na, tsədañña, ndəlu6 kwa tsekweñ mâ ge andaya fataya bay. Tə tərə ka dəre i ndo na, lele. Mənese mâ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mâ ge andaya

fataya bay. ²⁸ Andza niye nəkurom zal hay dərmak wudum ngwas kurom hay andza nakə ka wudum bo kurom aye. Ndowege ka wuda ngwas na, a wuda bo ngay. ²⁹ Ndaray andaya nakə ma geye dəretsətseh a bo ngay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ngay ta wu mənday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay aye. ³⁰ Neñgeye faya ma gakweye gər hərwi nəkway na, hawal i bo ngay. ³¹ Hərwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. Nəteye sulo ta təriye bo nəte.†» ³² Bazlam nakay na, kə dəkway ha wu nakə ngwalak eye lele haladzay. Neñ na tsik na, ka gər i Kəriste ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³³ Bazlam neheye na, hərwi kurom dərmak. Kwa way mâ wuda ngwas ngay andza nakə a wuda bo ngay aye. Ngwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

6

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

¹ Wawa hay, nəkurom ka tərūm madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hərwi andza niye na, lele. ² Bazlam i Mbəlom mapala eye nəte a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye. ³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hərwi yak. Ka ndziye ka məndzibəra haladzay.*»

⁴ Nəkurom bəba i wawa hay, kə gumatay wu mandala eye a wawa

* **5:26** Məbere tsədañña ta yam: Zəba ma Ezekiyl 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3. † **5:31** Madazlay i wu hay 2.24. * **6:3** Zəba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

kurom hay bay. Duh na, gumatay gær lele. Tætikumataŷ ada katum tay andza nakæ Bæŷ Maduweŷ Yesu a da ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nækurom beke hay, ræhumatay ha gær a ndo i gay kurom hay ka mændzibæra nakay. Gæsumatay me ada dzædzarumatay. Gum mæsler tæ dærev kurom næte. Niye na, ka ræhumay ha gær na, a Kæriste. ⁶ Kâ gum mæsler ka tæv dære tay dækdæk tsa bay. Kâ gum mæsler hærwi ada tâ dæslakum ha gær dækdæk tsa bay. Duh na, gum wu neheye a yay a gær a Mbælom aye tæ dærev kurom næte hærwi nækurom na, ndo i mæsler i Kæriste. ⁷ Gumatay mæsler na, ta ŷgwalak andza nakæ faya ka gum-eye mæsler na, a Bæŷ Maduweŷ aye bæna andza nakæ ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nækar na, beke, kwa nækar beke eye bay, sær ha na, tadæ faya ka giye mæsler lele eye na, Bæŷ Maduweŷ ma ta hamakeye a dæma.

⁹ Nækurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŷgwalak a beke kurom hay dærmak. Kâ gumatay dæretsætseh bay. Særum ha nækurom ta beke kurom hay na, nækurom i Mbælom næte bæna wal wal bay. Nengeye na, a ŷgæna tay ha ka bo bæra ndo hay tæbey.

Mæhæle wu hælai i Mbælom

¹⁰ Wu nakæ na ndævakumeye naha mætsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bæŷ Maduweŷ Yesu. Tærum gædaŷ eye hay hærwi gædaŷ ŷgay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzæwuðum bo ta wu hælai i Mbælom neheye a pakum aye tebiye hærwi ada Fakalaw mâ sla fakuma mævakum gær bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Væram nakæ ka gakweye na, ka gakweye ka ndo hay bay. Ka gakweye na, ta mæsæfære neheye lele bay aye hay ada ta bæŷ tay hay, ta neheye

næteye faya ta læviye mændzibæra nakay manasa eye tæ mezeleme aye. Ada ka gakweye væram sa na, tæ wu neheye lele bay aye, næteye ta gædaŷ eye ma magærmæbælom aye. ¹³ Hærwi niye, hælum wu i hælai i Mbælom neheye a pakum a hælai aye tebiye hærwi ada pat i væram kæ ndislew na, kâ hwayum bay, ka gumeye væram hus ka mændæve ŷgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hærwi niye, lævum bo. Tærum ndo dedek eye hay. Wu neheye dedek eye hay aye na, andza peteked nakæ ka bærumeye ha bæzihud aye. Pumay bæzay a tsæved i Mbælom hærwi tadæ ka gum andza niye na, a tæra andza peteked i bære nakæ ka pumeye ka bo aye. Ma tækiye kurom abæra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Lævum bo pat pat ka mæde ha Labara ŷgwalak eye nakæ ma vælatelye zay a ndo hay aye. Niye na, andza tahærak neheye ka pumeye a sik aye, hærwi ada ka ndzumeye ka tsæved i Mbælom bæŷbæŷ lele. ¹⁶ Ma mæsler kurom nakæ ka gumeye tebiye aye na, pum mædzal gær kurom ka Bæŷ Maduweŷ Yesu. Niye na, andza ka zlum ŷgaram a hælai. Sæmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadæ sæmber niye hay ta ako eye faya bæbay na, ŷgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mætæme nakæ Mbælom a tæma kurom ha aye na, andza mæbæramdaw nakæ ka pumiye a gær aye hærwi matæke na gær. Pum a gær ada zlum bazlam i Mbælom. Nengeye na, andza maslalam nakæ Mæsæfære ma vælakumeye, ka gumeye ha væram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbælom tæ dærev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gædaŷ i Mæsæfære Tsædaŷŷa eye. Kâ ndzahærum bay, kâ gærum ha maduwulay me a Mbælom bay. Duwulumay

me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərmak hərwi ada Mbəlom mâ vələŋ wu nakə na tsikiye ada nâ dā ha Labara Nğwalak eye nakə Mbəlom a dəŋ ha aye. Nâ dā ha na, tə madzədzar eye bay. ²⁰ Kwa neŋ ma daŋgay bəbay na, neŋ ndo məslərə i Kəriste hərwi bazlam weđeye nakə faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzədzar bay, nâ dā ha labara weđeye parakka andza nakə a say a Mbəlom nâ dā ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakə na wudā aye na, neŋgeye tə neŋ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweŋ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ tə marəhay ha gər ta dedek eye. Neŋ mandza eye kənaŋ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neŋ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərūm ha nəmay mandza eye kənaŋ na, kəkay, ada mâ makum ha dərev.

²³ Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste tâ vələtay zay a malamar hay tebiye. Tâ vələtay mawudə bo, hərwi ada tâ wudā bo nəte nəte mə walaŋ tay ada tâ pa mədzal gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴ Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo neheye ta wudā Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Filipi hay
aye
Məfələkwe**

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, mändze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mâ ge gədaŋ eye lele. Ane tuk na, neŋgeye ma daŋgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawuđe bo ŋgay nakə a wuđa tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ŋwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tâ ye, tâ vələtay gədaŋ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə həbe ma hutiyə (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neŋgeye ma daŋgay, ada maləva bo eye hərwi məvəle ha sifa ŋgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tâ pay bəzay a mede ŋgay (3.17; 4.9).

Pol a vələtay gədaŋ a Filipi hay tâ ndza huya ma mənğwese.

¹ Maa watsa naha derewel nakay na, neŋ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a

ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzał gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

Pol a gaway naha sisə a Mbəlom

³ Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisə a Mbəlom. Na gaway naha sisə pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl niye na duwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga mənğwasa eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisə a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara Ŋwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərüm ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedek, neŋgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumeŋ a gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ŋwalak hərwi ada kâ dzənum ga, kwa anəke neŋ ma daŋgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dawatay ha labara nakay na, Labara Ŋwalak eye dedek. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wuđa kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedek. Mawuđe bo aye niye na wuđa kurom haladzay eye a yaw na, mənğay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na duwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawuđe bo i Mbəlom nakə ka wuđum bo mə walaŋ kurom aye, mâ səkah kame kame. Andza niye ka sərumeye dedek i Mbəlom, ada ka sərumeye ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebay eye hay, ¹⁰ hərwi ada ka slumeye faya məzle

wu neheye ɲɔwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədanɲa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tarumeye ndo məge wu neheye ɲɔwalak eye ta gədan i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadeye a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seɲ na, sərɔm ha lele wu neheye tə ndzeɲ a gər kanəɲ aye na, dɔh ta dzəna məde ha Labara ɲɔwalak eye. ¹³ Hərwi niye sidzew neheye tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neɲ ma danɲay na, hərwi nakə faya na giye məsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, məgəse nakə tə gəs ga a danɲay aye na, ka səkahatay ha mədzal gər ka Bəy Maduweɲ kway. Madzədzere kwa tsekweɲ andaya mə dərev tay sa bay. Faya ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame dɔh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaɲ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hərwi faya ta giye fagaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeləɲ eye hay na, tə dā ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nəteye tə ge andza niye na, hərwi ta wuda ga. Tə sər ha maa sləra ga ahaya kanəɲ na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hərwi ada nā tsikatay, nā dətay ha Labara ɲɔwalak eye i Yesu na, Labara ɲɔwalak eye dedək. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərma. Ayaw dedək ɲɔway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedək bay. A satay masəkeheɲ ha dəretsətseh kanəɲ ma danɲay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleneye dāw? Ma ndeleneye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sər tə dā ha na,

bazlam i Kəriste. Neɲ na, dərev ga ma ɲɔwasiye. Ayaw, ta dedək na ɲɔwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sər ha na, wu neheye ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka dɔwulumeye me hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzal gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geɲeye dāda bay. Dərev ga ta gədan eye lele. Ada a seɲ na, kwa anəke, kwa kədəy ndo hay tā dəslay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neɲ andaya tə dəre, kwa tadə na mət na, tā dəslay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neɲ tə dəre mba na, na zambadeye a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutiye magogoy ga. ²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neɲ andaya tə dəre mba na, na giye məsler nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaɲ i bazlam neheye sulo aye na, a geɲ gərəɲ gərəɲ. Na zliye mə walaɲ eye wuray na, na sər bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta ɲɔnəneɲ ha mədzal gər. A seɲ həbe na, nā gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neɲ na, ɲɔwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dəre aye na, ma giye ɲɔgama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, ɲɔwalak eye na, andza niye dɔh. Hərwi na sər ta dedək na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndzakweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərev kurom mā ge laɲlaɲ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma danɲay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadumeye a Yesu Kəriste

hərwi ga.

Mäge dəretsətseh hərwi Yesu

²⁷ Nğwalak eye na, mede kurom mâ ge lele hərwi ada ndo hay tâ zəba fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedək. Ayaw! A seŋ kwa tadə na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa na ye naha bay na, nâ tsəne nəkurom mandza eye na, bazlam kurom nəte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaŋ tə dərev kurom nəte andza ndo mäge vərəm hay hərwi ada Labara Nğwalak eye i Yesu mâ ye kame kame. ²⁸ Kâ dzədzarumatay a ndo mäne dərə kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele nəteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hərwi Mbəlom a gakum nğwalak na, ada kâ dzalum ha ka Kəriste dəkdek tsa bay. A gakum nğwalak na, hərwi ada kâ gum dəretsətseh hərwi nğay dərmak. ³⁰ Nəkurom ka nğatumay a vərəm nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Aya! Nəkurom dərmak ka gumeye vərəm nakə neŋ faya na giye.

2

Tərum na, andza Yesu

¹ Nəkurom ka sərüm ha nəkurom madzapa eye nəte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vələkumeye gədaŋ ka dərev kurom hay. Mawudə bo nğay nakə a wudə kurom aye na, ma makumeye naha dərev segey. Sərüm ha nəkurom madzapa eye nəte ta Məsəfərə Tsədəŋŋa eye. Ada ka wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte bədaw? Ndo hay tə gakum mə bo, na gwad ba? ² Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte. Mədzal gər kurom mâ ge nəte. Məndze kurom mâ ge

nəte, ada bazlam kurom mâ ge nəte mâ ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərev ga ma nğwasiye, ma deyeŋeye a gər kurah kurah. ³ Kâ dzalum ka bo kurom dəkdek tsa bay. Kâ dəslumay ha gər a bo bay. Duh na, hənum ha gər kurom. Zəbum ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴ Kwa way mâ gay nğwalak a ndo hay. Kâ pəlumay wu lele eye a gər kurom dəkdek tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə mənğwese.

⁵ Dərev kurom mâ təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶ Kwa Yesu nəteye nəte ta Mbəlom bəbay na,
kə ləva ha gər nğay ta Mbəlom bay.

⁷ Duh na, kə gər ha təv məndze nakə lele eye,
ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeŋ nakə tə wa na aye dərmak.

Ahəl nakə a təra ndo zezeŋ aye na,
⁸ a həna ha gər nğay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sa!

Məməte nğay niye a mət aye na,
ta dar na ka mayako mازلmbada eye.

⁹ Hərwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a da zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰ A ge andza niye na, hərwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kənaŋ ka məndzibəra, kwa ma bəd

ta tsəne məzele i Yesu na, nəteye tebiye tâ yaw tâ dəkway gurmets.

¹¹ Kwa way ma tsikiye tə bazlam nğay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadəye a Bəba nğay Mbəlom dərmak.

Mede i ndo mape madzal gar hay a Yesu ka mandzibera

¹² Nakurom dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, Yesu Karište a gasay me a Mbalom kakay na, nakurom ka solum ha lele. Andza niye, nakurom darmak gasumay me a Mbalom. Ahel niye neŋ ka tev kurom na, ka rahawumay ha gar. Kwa anake neŋ andaya ka tev kurom sa bay babay na, sakahum ha marahay ha gar kame kame. Andza magwede na, matame nakə Mbalom a tema kurom ha aye na, gum masler eye ta halay kurom eye darmak. Ka gumeye na, ta madzadzere i Mbalom. ¹³ Harwi Mbalom faya ma giye masler ma drev kurom harwi ada ka wudum wu neheye a yay a gar aye ada ma valakumeye gadan harwi ada ka gum wu neheye a yay a gar aye darmak.

¹⁴ Ma masler kurom nakə ka gumeye tebiye na, ka sum me bay, ka tarum a bo bay, ¹⁵ harwi ada ka ndzumeye tsadanna manese fakuma bay, ada ka tarumeye wawa i Mbalom neheye ta giye manese bay aye. Nakurom mandza eye na, ma walan i ndo neheye faya ta sapatye ndo hay aye. Ta pay bazay i tay na, a tsaved nakə lelebay aye. Nakurom ka ndzumeye ma walan tay na, andza wurzla neheye ta dav dzaydzay ka magar mbalom aye. ¹⁶ Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma valiye masafare a ndo hay aye. Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Karište ma maweye na, na ta zlapiyi haladzay kame ngay harwi kurom. Na ta zlapiyi harwi kurom na, harwi na ta sariye ha masler nakə na ge mawura bo eye na, ka tara kariye bay. ¹⁷ Madzal gar kurom nakə ka dzalum ha ka Mbalom aye na, a tara wu nakə ka kadawumay a Mbalom kariye aye. Agala ta kadiyi ga na, ma tariye mambade ha bambaz andza

wu kariye niye ka kadawumay a Mbalom aye darmak. Ka ge andza niye na, ma deyeneye a gar haladzay, na ngwasiye tage nakurom tebiye. ¹⁸ Nakurom darmak na, ma yakum a gar, ngwasakwa ka bo tage neŋ.

Pol a slar Timote ta Epafrodit

¹⁹ Tadə ka say a Bay Maduwen kway Yesu na, na sar ha mazlambar na slarakum naha Timote, harwi ada ka maw ka tev ga na, nakurom mandza eye kakay na, ma deneye ha, ada ma meneye ha drev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha drev aye darmak. ²⁰ Kanan na, ndo andaya madzal gar may nate andza nengeye na, andaya bay, say nengeye nate ngweŋ. Ta dedek nengeye na, a say madzane kurom. ²¹ Ndo siye hay tebiye ta dzala na, ka bo tay dekdok tsa bana, ta dzala ka masler i Yesu Karište bay. ²² Ka solum ha Timote na, ka baz ha nengeye da ka sla. Neŋ ta nengeye, namay salamay namaa dawa ha Labara Ngwalak eye. Faya ma dzaniye ga ka mage masler andza wawa nakə faya ma dzaniye baba ngay aye. ²³ Andza niye a seŋ na slarakumeye naha. Ane tuk na, na habiye ta nganeŋ ha sariya ga taday. ²⁴ Neŋ darmak, na sar ha ta dedek Bay Maduwen ma valeneye tsaved harwi mede naha ka tev kurom.

²⁵ Nakurom ka solum ha malar kway Epafrodit, ndo maslere kurom nakə ka slarumeye harwi ada ma dzana ga ta wu neheye andaya fagaya bay aye na, neŋ ta nengeye namaa ge masler salamay. Namaa ge masler ta gadan ta nengeye salamay harwi bazlam i Mbalom. Na dzala anake na, ngama ma ma naha ka tev kurom. ²⁶ Ka gay wadən wadən haladzay harwi a tsane ta gwad ka tsolum nengeye ka daf a davats. Harwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say

mede naha mənğatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsənum aye na, dedək kə dəd a dəvats, ka bəṛəzl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmak. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada dəretsətseh mekeləŋ eye mǎ yaw fagaya bay.

²⁸ Hərwi niye, a seŋ mǎ ma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nǎ dzala wu-ray sa bay. ²⁹ Ayaw! Ki ye naha na, tənum na lele. Tənum na tə mənğwese, hərwi neŋgeye na, malamar kurom ka tsəved i Bəy Maduweŋ. Slala i ndo andza nakay na, dəsłumay ha gər. ³⁰ Na tsik andza niye na, hərwi neŋgeye na, a zəkaw tsekweŋ ma mətiye hərwi məsler i Kəriste. Neŋgeye a zla na, təv mǎndze kurom. Kə sər mǎdze ha məsəfəre ŋgay hərwi ada mǎ dzəna ga andza nakə tadə nəkuro m kanar na, ka dzənumeye ga aye.

3

Matəre tsədəŋŋa kame i Mbəlom na, kəkay?

¹ Malamar ga hay wu nakə na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anar: ŋgwasum hərwi nəkuro m na, ndo i Bəy Maduweŋ hay. Na diye gər məwatsakum naha wu nakə bə na watsakum naha tsiy aye bay. Na masakumeye naha məwetse sa, ma dzəniye kurom hərwi ada wuray mǎ gakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neheye faya ta giye məsler ŋgwalak eye bay aye. Nəteye faya ta kwasatay ha gər a ndo hay ta məgwede dəsəm bo. ³ Ta dedək mədəsa bo eye na, nəkway bəna, nəteye bay. Maa təra ndo i Mbəlom hay na, nəkway. Nəkway sa na, ka dūwulakway naha me a Mbəlom ta gədar i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, ada ka zambadawakway a Yesu Kəriste. Nəkway na, ka pakway

zləm a wu nakə ndo zezeŋ ma giye bay.

⁴ Tadə kə ge wu i ndo zezeŋ faya ma giye lele na, həbe neŋ dərmak na piye faya zləm. Tadə ndoweye kə gwaday a gər ŋgay lele məpay zləm a wu i ndo zezeŋ nakə ma giye na, neŋ na sər ha, i ga nakə na tsikiye na, ma ziye i ŋgay. ⁵ Hərwi neŋ na, ndo i Yahuda dədəŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada tə wa ga ma gwala i Bendzameŋ. Ahəl nakə tə wa ga, na həna məhəne tasəla mat-samahkar eye na, tə dəs bo ga. Tadə ta tsətsahiye fagaya ka gər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ mə walar i Farisa hay. ⁶ Neŋ na, na pay bəzay a kule i Yahuda hay lele. Na təkay dəre tə tsəbtsəb eye hus ka məgatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mǎdzal gər hay ka Yesu Kəriste. Tadə bazlam i Yahuda hay mapala eye mǎ təra ha ndo lele kame i Mbəlom na, na sliye faya həbe məgwadəkum neŋ na, mənese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷ Wu niye hay na zəbawa faya ahəl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sər ha wu niye ŋgama andaya mə dəma bay hərwi ada nǎ huta mǎdzepe tə Yesu Kəriste dūh. ⁸ Ayaw! Na mbəday dəba a wu niye hay tebiye na, hərwi na sər ha Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mbəday dəba a wu hay tebiye na, hərwi Yesu Kəriste. Na zəba ka wu niye hay na, andza mandzak hərwi ada nəməā dzapa tə Yesu Kəriste ⁹ ada nǎ ndza mə həlay ŋgay. Na gwadiye neŋ lele kame i Mbəlom hərwi nakə na rəhay ha gər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, dāda na tsikiye bay. Wu nakə a təra ga ha lele kame i Mbəlom aye na, nakə na pa mǎdzal gər ka Yesu Kəriste aye. Maa təra ga ha ndo lele eye na, Mbəlom hərwi na dzala ha ka neŋgeye. ¹⁰ Wu

nakə a yeŋ a gər haladzay aye na, nəte ŋgweŋ tsa. A seŋ na, məsəre Yesu ta gədaŋ ŋgay nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. A seŋ sa na, məse dəretsətseh andza neŋgeye nakə a sa dəretsətseh aye, na mətiye andza neŋgeye nakə a mət aye dərmak. ¹¹ Andza niye hərwi ada tadə kəkay kəkay bəbay na, Mbəlom ma ta mbəla ga ahaya abəra ma mədahaŋ.

Mahway hərwi məhute wu nakə kame aye

¹² Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada mægweđe neŋ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na giye gədaŋ mede kame kame hərwi ada nā huta tay ha wu niye hay a həlay ga. Na giye andza niye na, hərwi Yesu Kəriste kə zla ga a huđ i həlay ŋgay. Na təra ndo ŋgay.

¹³ Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta təra i ga tsiy na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakə na giye na, nətə ŋgweŋ tsa. Na gər ha wu neheye ma dəba ga aye tebiye. Duh na giye gədaŋ na, mede kame kame hərwi ada nā huta wu nakə kame aye. ¹⁴ Andza niye neŋ faya na hwiye ndirndir ka məndisle ka kokway nakə na ndisliye a dəma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakə Mbəlom a zeleŋ faya ma ta vələŋ aye. Magogoy aye niye ma ta vələŋ aye na, mede mata ndze tage neŋgeye hərwi Yesu Kəriste.

¹⁵ Nəkway neheye masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom aye na, mədzal gər kway mā ge na, andza niye. Tadə ndoweye kə dzala wu mekeleŋ eye wal na, Mbəlom ma bəzakumeye ha parakka. ¹⁶ Wu nakə bagwar eye ka gakweye na, zəŋgalakwa tsəved nakə ka zəŋgalakwa hus anəke aye. Kā gərakwa ha bay.

¹⁷ Nəkurom malamar ga hay, nəkurom tebiye zəŋgalum na, təv sik ga. Zəbum ka mede i ndo neh-eye mede tay lele andza mede may nakə nəmaa dəkum ha aye.

¹⁸ Hərwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bəziye ha, nətəye na, faya ta neye dəre a Kəriste nakə a mət ka mayako mazləmbada eye. Wu neheye na, 6a na tsikakum madzəga haladzay. Na masakumeye ha mətsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anəke na, tə mətuwe eye. ¹⁹ Pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma dziye tay ha. Mbəlom ma dziye tay ha, hərwi ta wuda məpay bəzay a Mbəlom təbey. Tə pay bəzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuda aye. Faya ta giye wu nakə a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gər haladzay. Tə dzala na, ka wu i məndzibəra dekdek tsa.

²⁰ Nəkway na, ka pəlakweye mäge wu niye hay təbey. Nəkway gay kway na, mə mbəlom. Nəkway faya ka həbakweye ndo mətəme ha ndo, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste nakə ma mbəzlaweye mə mbəlom mata dzəgər tage nəkway aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbədadkweye ha bo kway nakay bəle eye hərwi ada bo kway mā təra gədaŋ eye andza bo ŋgay. Ma giye wu nakay ta gədaŋ nakə ma giye ha məsler hərwi məpe tay ha wu hay tebiye a huvo ŋgay.

4

Mətsikatay me a zləm a ndo hay

¹ Kə ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gədaŋ eye 6əŋ6əŋ lele mə həlay i Bəy Maduweŋ kway. Nəkurom na, ka yumeŋ a gər haladzay. Hawa kurom a geŋ, a seŋ məŋgatakum. Dərev ga faya ma ŋgwasiye haladzay tə nəkurom. Nəkurom ka tərüm na, magogoy i məsler ga nakə na ge aye.

² A nəkuroṃ Evodi ta Siṅtis neṅ faya na gwadəkumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mā ge nāte, hārwi nəkuroṃ mandza eye na, mā hālay i Bəy Maduweṅ kway. ³ A nəkār dzam ga nakə faya ka gameye māsler i Mbəlom nāte aye. Neṅ faya na gwadəkeye naha dərmaḱ, dzəna tay ha ṅgwas niye hay, tā ndza ayaw ayaw mā walaṅ tay. Hārwi neṅ tage nāteye na, nāmaa ge vərəm haladzay hārwi ada Labara ṅgwalak eye mā ye kame kame, ndo hay tā tsəne. Māsler niye nāmaa ge aye na, nāmay tebiye tage ṅgwas niye hay tage Kəleneṅ ada ta ndo siye hay, nāmaa ge ka bo māsler dziye. Nāteye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel ṅgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ ṅgwasum pat pat hārwi nəkuroṃ mandza eye na, mā hālay i Bəy Maduweṅ kway Yesu Kəriste. Neṅ faya na gwadəkumeye sa: ṅgwasum. ⁵ Ndo i mändzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ṅgwalak. Sərum ha na, mazlambar Bəy Maduweṅ kway kə ndzew. Mā mətəkum gər bay. ⁶ Wuray kwa tsekweṅ mā dzəma kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, mā dzana kurom ada gumay naha siṣə dərmaḱ. ⁷ Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vələkumeye mändze zay mā dərəv kurom hay. Zay niye ma vələkumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neṅgeye na, ma tsəpiye dərəv kurom ta mədzaḱ gər kurom hay hārwi ada wuray kwa tsekweṅ mā gakum bay. Hārwi nəkuroṃ na, mandza eye mā hālay i Yesu Kəriste.

⁸ Malamar ga hay, wu nakə

a zəkaw na ndəvakumeye naha mətəsike aye na, anaṅ: Dzalum na, ka wu neheye ṅgwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəslay gər aye, wu neheye dədək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mā dəma bay aye, a wu neheye tsədəṅṅa aye, a wu neheye a yataya gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadaway aye. Gumatay metsehe na, a wu neheye anaṅ aye. ⁹ Gum māsler na, tə wu neheye na tətəkakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum mā bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ṅgatumay tə dərə kurom neṅ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vələkweye mändze zay aye na, ma ndziye tə nəkuroṃ.

Pol a gatay siṣə a Filipi hay hārwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰ Na gay siṣə a Bəy Maduweṅ kway Yesu Kəriste ada dərəv ga kə ṅgwasa haladzay hārwi ka dzalumaw fagaya sa. Haḱe kurre na, ka dzalum fagaya ṅgway. Ane tuk na, ka hutum hālay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye. ¹¹ Na tsik andza niye na, hārwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hārwi kwa tadə andaya bay na, na tətik mändze tə məṅgwese eye. ¹² Na sər mändze mā mətawak, na sər mändze mā wu nakə ndasassa aye. Na sənəka mändze ta məṅgwese eye kwa mā dərətsətseh waray waray. Na sənəka mərəhe ta wu mänday ada na sənəka mändze tə may. Na sənəka mändze tə wu haladzay ada tə wu tsekweṅ eye. ¹³ Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədaṅ i Yesu Kəriste nakə a vələṅ aye. ¹⁴ Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga

anəke ahəl nakay anan̄ neŋ mə
d̄aretsətseh aye na, ka gum lele.

¹⁵ Nəkurom ndo i Filipi hay,
sərum ha na, ahəl nakə na dazlay
mədakum ha Labara Ņgwalak eye
kurre hus ahəl nakə na lətse,
na ye abəra ma Masedowan aye
na, maa dzəna ga na, nəkurom
dəkdək bəna, siye i ndo mape
mədzal gər hay ka Yesu na, ta
vələŋ wuray bay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋ
ma wuzlahgəma i Tesalonik aye
na, 6a sik haladzay ka slərumeŋ
naha wu nakə andaya fagaya bay
aye. ¹⁷ Neŋ faya na pəliye tsəved
ada ka vəlumeŋ wu bay. Na tsik
andza niye d̄uh na, d̄ərev kə űgwasa
hərwi na sər ha Mbəlom ma piye
fakuma űgama hərwi madzəne
nakə ka vəlumeŋ aye. ¹⁸ Na űgatay
a wu nakə ka sləruma ahaya
Epafrodit aye. Ka vəlumeŋew
na, haladzay, wuray a kətsəŋ sa
bay. Wu neheye ka vəlumeŋew
aye na, lele andza wu kəriye nakə
tə fəkaway naha a Mbəlom a ze
hun̄ŋa a yay a gər haladzay aye.
¹⁹ Mbəlom na, məzla6 eye, a ləva
wu hay tebiye, wuray a kətsay
bay. Neŋgeye ma vəlakumeye wu
nakə a kətsakumeye tebiye. Ma
vəlakumeye na, tə həlay i Yesu
Kəriste. ²⁰ Ndo hay t̄a zambaday a
Mbəlom Bəba kway ka tor eye. M̄a
təra andza niye.

²¹ Tsikumataŋ me a ndo mape
mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə
məzele i Yesu Kəriste. Malamar
neheye ka təv ga kanan̄ aye ta
tsikakum naha me dərmaŋ. ²² Siye
i ndo mape mədzal gər hay ka
Yesu tebiye ta tsikakum naha me
dərmaŋ. Maa tsikakum naha me
wene wene eye na, ndo neheye ma
bəd̄gay i bəy i Roma aye.

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu
Kəriste m̄a pa fakuma űgama.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Kolosi hay
aye
Məfələkwə**

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dərə a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu dāda bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neh-eye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiye tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha derewel.

Gər i bazlam eye anəŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo məne dərə.

Pol a dazlay kərəh mə derewel ŋgay (1.1–2.5), dəmes mazambaday a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i məndzibəra ada i ndo məpe mədzał gər hay (1.15–20). Ka ndzay a gər a dəmes na, maduwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3–14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzał gər hay aye (1.24–2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadətay a Kolosi hay tā ge metsehe (2.6–23).

Ka mandəve eye na, derewel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka məndze ma sifa wedeye mə walaŋ i ndo hay, ma bədgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1–4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7–18).

¹ Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i

Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha derewel nakay. ² Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway mâ pa fakuma ŋgama ada mâ vəlakum zay.

³ Nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa dūwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisəe hərwi kurom. ⁴ Nəmaa gaway naha sisəe hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wudum ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye dərma. ⁵ Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzał gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə dəkum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye niye dedək aye. ⁶ Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zləm ka məndzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərdaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedək aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷ Maa lah məfakum ha Labara ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərəv ŋgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸ Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum

gədan̄ ka mawude siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹ Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha maɖuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa ɖuwulay naha me a Mbəlom na, mā ɖakum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada kâ sər̄um, kâ hutum metsehe nakə Məsəfəre ŋgay ma vəliye aye, ada kâ tsənum wu neheye ka tsəved ŋgay aye. ¹⁰ Tə metsehe niye na, ka slumeye məndze andza nakə a say a Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ŋgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsare Mbəlom kame kame. ¹¹ Nəmay faya nəmaa ɖuwulay naha me sa na, hərwi ada mā vəlakum gədan̄ ŋgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, hərwi ada ka səmmumeye naha tə zayzay nakə mə ɖərev kurom aye ada ɖərev kurom ma ŋgwasiye ɖərmak. ¹² Gumay sisə a Mbəlom nakə a vəlakum gədan̄ aye hərwi ada kâ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ŋgay hay ka təv nakə dzaydzay ŋgay a ɖəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kâ təmakwaw abəra ma bəy i ləvon̄, a pa kway a təv i mələve bəy i mändərkwasla i wawa ŋgay. ¹⁴ A mbəɖakway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ŋgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay ɖərmak.

Dəmes i mazambaɖay a Kəriste Bəy Maduweŋ i məndzibəra

¹⁵ Ndəray andaya kə ŋgatay a Mbəlom bay, ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ŋgatay aye na, a ndzəkit bo Mbəlom, Mbəlom neŋgeye kəkay na, faya ma ɖəkweye ha.

Neŋgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.

A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.

¹⁶ Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay, wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka dala aye, wu neheye ɖəre a ŋgatay aye ta wu neheye ɖəre a ŋgatay bay aye.

Wu neheye ta gədan̄ eye hay mə mbəlom aye, kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bagwar tay ɖərmak Mbəlom a ge tə həlay ŋgay.

Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ŋgay ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ŋgay hay.

¹⁷ Neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye, wu hay tebiye na, mə həlay ŋgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye.

¹⁸ Neŋgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Maa ləva tay na, neŋgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo ŋgay.

Makurre na, neŋgeye, maa lətsew abəra ma mədahan̄ kurre na, neŋgeye, nakay na, andza məgwede neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye ada ka gər i wu hay tebiye.

¹⁹ Wu neheye tebiye mə ɖərev i Mbəlom aye na, mə ɖərev i Kəriste tebiye ɖərmak, hərwi a yay a gər andza niye.

²⁰ A say a Mbəlom na, wu hay tebiye tā sər bo ta neŋgeye tə həlay i wawa ŋgay, wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye, ada məndze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neŋgeye.

A ge niye na, tə bambaz i wawa ŋgay nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye.

²¹ Ahəl niye nəkurom na, dəreŋ ta Mbəlom, nəkurom ndo mənə dəre ŋgay hay, hərwi ka dzalawum ka wu neheye lele bay aye, ka gawum wu neheye lele bay aye.

²² Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ma kurom ahaya ka təv ŋgay ta məməte i wawa nakə a tərā ndo zezəŋ a mət aye. A ge andza niye na, hərwi ada kâ ndzum tsədaŋŋa, ka slumeye faya mələtse kame i Mbəlom mənese kwa tsekweŋ andaya fakuma bay. Ndəray ma sliye faya məmaku ha mənese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bəŋbəŋ, kâ dagwarum bay, pum mədzal gər kurom ka wu neheye ka tsənum ma Labara Ŋgwalak eye. Labara Ŋgwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mändzibəra nakay. Neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom hərwi mədatay ha a ndo hay dərma.

Məsler nakə Mbəlom a vəlay a Pol aye

²⁴ Anəke na, dərev faya ma ŋgwasiye hərwi dəretsətseh nakə faya na siye hərwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa dəretsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya ma siye dəretsətseh dərma hərwi məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nətəye na, andza bo ga. Na siye dəretsətseh andza niye na, hərwi ada məsler ŋgay mâ ndəv. ²⁵ Mbəlom a zla ga, a pa ga ndo i məsler kurom na, a gwedeŋ nâ tsik bazlam ŋgay tebiye a nəkurom. ²⁶ Ahəl niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay, anəke na, kə ndohwa ahaya parakka a ndo ŋgay hay. ²⁷ A say a Mbəlom mədatay ha a ndo ŋgay hay na, wu nakə a say məge aye na, ŋgwalak eye haladzay, ma dzəniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maŋgaha eye nakə anəke a

ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu Kəriste mə dərev kurom. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka mändze ta Mbəlom ma təv nakə ta dəslay ha gər aye.

²⁸ Faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste eye nakay. Faya nəmaa gatay daf a ndo hay, ada faya nəmaa tətikateye wu hay tə metsehe nakə Mbəlom a vəl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, tâ tərā masəra gər eye hay. ²⁹ Hərwi niye neŋ faya na ŋgəliye ha bo haladzay ka məge məsler ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vəleŋ hərwi ada nâ ndəv ha məge məsler.

2

¹ A seŋ na, sərum ha na ge məsler haladzay hərwi kurom Kolosi hay, hərwi ndo i Lawdise hay ada hərwi siye i ndo neheye ta ŋgeteŋ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, hərwi məmaku naha dərev ada kâ wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom ada kâ dzapum nətə. A seŋ sa na, sərum wu nakə Mbəlom a bəzakway ha parakka aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ mə dəma. Sa na, ada kâ tərūm ndo i zlele hay ka tsəved ŋgay. Wu nakə Mbəlom a daku ha aye na, Yesu Kəriste. ³ Neŋgeye na, ma həndəkakweye tsəved hərwi ada kâ hutakwa metsehe ada kâ sərakwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma səkamiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ada ndəray mâ vakum gər tə bazlam ləfede eye bay. ⁵ Sərum ha na, kwa neŋ dəreŋ tə nəkurom bəbay na, faya na dzaliye huya ka nəkurom. Dərev ga faya ma ŋgwasiye hərwi faya ka gumeye wu hay ta tsəved eye ada hərwi nakə ka dzalum ha ka Kəriste aye, nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele.

Gum metsehe ta ndo masəpete ndo hay

⁶ Ka tāmum Yesu Kəriste ka təra Bəy Maduweŋ kurom. Hərwi niye mede kurom m̄a ge na, andza nakə a yay a gər a neŋgeye aye. ⁷ Ndzum m̄a həlay ŋgay andza dərizl i gərđaf nakə a pa zləlay ŋgay a bəd haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neŋgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sisœ haladzay a Mbəlom huya.

⁸ Gum metsehe, ndəray m̄a vakum gər tə metsehe nakə ma giye ŋgama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma m̄asəfəre neheye lele bay ka m̄əndzibəra aye bəna abəra m̄a Kəriste bay. ⁹ Ka pumatəye zləm a nəteye bay na, hərwi mede i Mbəlom na, tebiye m̄a bo i Yesu Kəriste. ¹⁰ Tadə nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə M̄asəfəre ŋgay. Kəriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹ Ka hutum m̄ədəse bo na, hərwi nakə ka dzapum tə Kəriste aye. M̄ədəse bo niye na, m̄ədəse bo nakə tə həlay i ndo zezeŋ aye bay. A yaw na, m̄a Yesu Kəriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a m̄ənese aye na, ta neŋgeye. ¹² Ahəl nakə ta dzəhuḅ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kəriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom tə Kəriste ka lətsumaw abəra ma m̄ədahaŋ aye hərwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya m̄ələtse kurom ahaya abəra ma m̄ədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma m̄ədahaŋ aye.

¹³ Ahəl niye nəkurom na, andza m̄ədahaŋ hay hərwi ka gawum mezeleme ada hərwi nakə Yesu Kəriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma m̄ədahaŋ tə Yesu Kəriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴ Ahəl niye na, sariya kə gəs kway hərwi wu nakə

Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako mazləmbada eye. ¹⁵ Ahəl nakə Yesu Kəriste a m̄ət ka mayako mazləmbada eye na, a zla gədaŋ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dərə.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye na, ndəray kwa nəte m̄a gakum me hərwi wu m̄ənday kəgəbay hərwi wu m̄əse na, ndəray m̄a gakum me bay. Ndəray kə gwadakum gum magurlom i m̄əhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzukw bo na, k̄a tāmum bay. ¹⁷ Wu neheye na, andza mezek, a dətay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu dedek eye nakə a d̄a ha na, bo i Yesu Kəriste eye. ¹⁸ K̄a gərumatay tsəved a ndo hay t̄a səpat kurom tə bazlam kəriye abəra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutoŋ m̄əgay d̄əretsətseh a bo, ada m̄ədəslatay ha gər a gawla i Mbəlom hay. Nəteye faya ta tsikiye na, ka wu naka tə ŋgatay ma m̄əsine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta d̄əslay ha gər a bo kəriye tsa, tə dzala i tay na, ka wu neheye ka m̄əndzibəra aye. ¹⁹ Nəteye madzapa eye tə Kəriste bəy tay sa bay. Matara andza gər na, neŋgeye ada ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu na, bo ŋgay. Ndo neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta hutiye gədaŋ m̄a həlay ŋgay, maa dzapa tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye. Ta ḡəliye, ka tsəved ŋgay andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma piye tay ha ndo ŋgay hay ka təv manəte eye hərwi ada nəteye tebiye t̄a dzapa andza bo i ndo nəte a zəv ka təv manəte eye tə mbəle hay ada ta slo i bo hay.

20 Nəkurom ka sərüm ha, ka mətüm ka bo tə Kəriste. Andza niye, fakalaw hay ta ləviye kurom sa bay. Tadə kə ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nəkurom ndo i mändzibəra hay sa kəkay? Faya ka pumay bəzay a wu neheye tə gwad: ²¹ «Kâ zla wu nakay bay», «kâ ndzaka wu nakay bay», «kâ tətäl ka wu nakay bay» aye na, ma kəkay? ²² Maa tətik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dəkdək tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahəl nakə ndo hay ta giye ha məsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tə dzala mə gər tay bazlam neheye mapala eye na, ta vəliye metsehe hərwi tə gwad, tə ge kutoŋ hərwi məpay bəzay a kule tay, marəhay gər ka dala ada məgay dəretsətseh a bo. Ane tuk na, neŋ na ŋgatay na, kule tay ma dzəniye ndo hərwi ada mā gay metsehe a bor i bo ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye.

3

Yesu Kəriste ka təra kway ha wedeye hay

¹ Nəkurom ka sərüm ha na, ka mbəlumaw abəra ma mədahaŋ tə Kəriste. Yesu Kəriste mandza eye tə həlay i mänday i Mbəlom anəke. Hərwi niye, pum mədzäl gər kurom ka wu neheye mə mbəlom aye. ² Dzalum ka wu nakə mə mbəlom aye huya, kâ dzalum ka wu neheye ka mändzibəra aye bay. ³ Nəkurom ka sərüm ha ka mətüm, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ. Sifa kurom wedeye mə həlay i Kəriste, Mbəlom kə pa na ka təv ŋgay. ⁴ Sifa kurom dedək eye na, Kəriste. Ahəl nakə ma maweye na, nəkurom tə neŋgeye ka mumaweye dərmak ta məzlab ŋgay.

⁵ Hərwi niye gərüm ha məge wu neheye lele bay ka mändzibəra aye. Gərüm ha məge madama, mede nakə lele bay aye na, gərüm ha, bor i bo kurom mā ge bəy ka gər kurom bay, wu neheye lele bay

aye na, kâ pəlum bay, kâ gum dəre ka wu hay bay hərwi tadə faya ka gumeye dəre ka wu hay na, ka dəslumatay ha gər a ze Mbəlom. ⁶ Mbəlom ma ta gəsiye ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye a sariya na, hərwi wu neheye anaŋ aye. ⁷ Ahəl niye na, nəkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tə ləvawakum gər.

⁸ Anəke na, gərüm ha wu neh-eye tebiye. Kâ gum mevel bay, dərev mə ndalakum bay, kâ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kâ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mətsike bay aye na, kâ tsikum bay. ⁹ Kâ rawum me ka bo mə walaŋ kurom bay, hərwi ka gərüm ha mede kurom nakə ahəl niye aye ada tə wu neheye ka gawum ahəl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakə wedeye düh. Maa vəlakum mede nakay wedeye na, Mbəlom. Neŋgeye faya ma təriye ha wedeye pat pat hərwi ada mə təra andza neŋgeye, hərwi ada kâ sərüm na lele. ¹¹ Hərwi niye wuray andaya ma ŋgəniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekeləŋ eye hay nəteye nəte, ndo neheye madəsa bo eye hay ta ndo neh-eye madəsa bo eye bay aye nəteye nəte, ndo neheye mə kəsaf hay aye ta ndo neheye matərakahaŋ aye hay nəteye nəte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra bay. Nəteye tebiye nəte hərwi Kəriste a ləva tay ha ada neŋgeye mə dərev i ndo hay tebiye.

¹² Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərüm ndo ŋgay hay, a wudə kurom. Hərwi niye, gum wu neheye anaŋ aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ŋgwalak a ndo hay, rəhum ha gər kurom, tərüm ndo ləfedede eye hay, ada tərüm ndo məzle ŋgatay dərmak. ¹³ Sakumay a bo nəte nəte mə

walaŋ kurom. Tadə ndoweye kə gakum mənese na, pəsumay ha. Pəsum ha bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza nakə Bəy Maduweŋ a pəsakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi tadə ka gum andza niye na, ka ndzumeye ka təv manəte eye tə dərev nəte.

¹⁵ Zay nakə Kəriste ma vəlakumeye mâ gəs dərev kurom bəŋbəŋ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərūm nəte ada kâ hutum zay. Gumay sisəe huya.

¹⁶ Pum bazlam i Kəriste a dərev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya. Tətikum a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Dum ha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Zambadumay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a vəlakum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sisəe ta məŋgwese.

¹⁷ Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweŋ Yesu hay ta giye aye. Gumay sisəe a Bəba kway Mbəlom ta məzele ŋgay.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye mə walaŋ i ndo hay na, kəkay

¹⁸ Nəkurom ŋgwas hay, rəhumatay gər a zal kurom hay lele, hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kway andza nakay.

¹⁹ Nəkurom hasləka hay wudum ŋgwas kurom hay, kâ ŋgərəzum fataya bay.

²⁰ Nəkurom wawa hay, rəhumatay gər a bəba kurom tə may kurom mə wu hay tebiye hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kâ gum andza niye.

²¹ Nəkurom bəba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dərev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dərev ma diye fataya abəra.

²² Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka

məndzibəra mə wu hay tebiye. Kâ rəhumatay ha gər ka dəre tay dəkdek tsa hərwi ada tā zambadakum bay. Duh gum məsler tə dərev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dəslay ha gər a Mbəlom aye. ²³ Məsler neheye ta vəlakumeye tebiye aye na, gum tə dərev kurom peteh andza nakə ka gumay məsler a Bəy Maduweŋ Yesu aye, bəna məsler i ndo hay dəkdek bay. ²⁴ Sərūm ha na, mata vəlakum magogoy i məsler kurom na, Bəy Maduweŋ. Ma vəlakumeye wu nakə a pa na mə mbəlom hərwi ndo ŋgay hay aye. Ndo i gay kurom nakə faya ka gumeye məsler aye na, Yesu Kəriste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, Mbəlom ma ta pərateye hərwi mənese nakə faya ta giye. Neŋgeye a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

4

¹ Nəkurom ndo i gay hay bəbay, gumatay gər a beke kurom hay lele, kâ zəbum fataya andza wu kəriye bay. Sərūm ha nəkurom bəbay ndo i gay kurom andaya mə mbəlom.

Duwulumay me a Mbəlom pat pat ada tərūm ndo metsehe eye hay

² Duwulumay me a Mbəlom huya. Kâ gum bəle mə maduwule me bay, gumay sisəe a Mbəlom.

³ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərmak hərwi ada Mbəlom mâ həndəkamay na tsəved lele ka məde ha bazlam ŋgay a ndo hay, ada nəmaâ da tay ha wu i Kəriste neheye mangaha eye mâ zəba dzaydzay. Ka sərūm ha neŋ ma daŋgay na, hərwi wu nakay.

⁴ Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ da ha parakka andza nakə kutoŋ na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta təma Yesu Kəriste bay aye na, ŋgwalak eye. Kâ nasum ha həlay

eye bay, kwa kəday dzənum tay ha. ⁶ Bazlam kurom mâ ge na, ləfedede. Mâ ge na, andza sluwal. Sərum ha tadə ka mbədumeye ka bazlam tay na, mbədumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, neŋgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ŋgay peteh, neŋ tə neŋgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweŋ. Neŋ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸ Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərums ha nəmay mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makumeye naha dərev dərma. ⁹ Na sləriye tay naha neŋgeye ta Onezim malamar kway. Neŋgeye dərma faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev ŋgay peteh. Neŋgeye a yaw ma təv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nakə faya ma giye bo kanan aye tebiye.

¹⁰ Aristark nakə nəmay salamay ma danğay aye, kə tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kə tsikakum naha me dərma. Tadə ki ye naha ka təv kurom na, təmum na lele. Ba na tətikakum wu nakə ka gumeye tsiy. ¹¹ Yesu ndo nakə tə zalay Zustus aye kə tsikakum naha me dərma. Mə walaŋ i ndo neheye faya ta giye məsler hərwi Bəy i Mbəlom tə neŋ kanan aye na, Yahuda mekeləŋ eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. Nəteye faya ta dzəniye ga haladzay.

¹² Epafəras nakə a yaw abəra ka təv kurom aye, kə tsikakum naha me. Neŋgeye ndo i məsler i Yesu Kəriste. Pat pat, neŋgeye faya ma rəzlay a gər maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom. Neŋgeye faya ma duwulay naha me a Mbəlom na, hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, kâ tərums ndo masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom,

ada kâ sərums wu nakə a yay a gər a Mbəlom kâ gum aye tebiye. ¹³ Ta dedek na sər neŋgeye faya ma giye məsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədza gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərma. ¹⁴ Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərma.

¹⁵ Tsikumenətatay ha me a ndo məpe mədza gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədza gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye. ¹⁶ Ka dzaŋgum na dərwele nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tã dzaŋga dərma. Nəkurom dərma, dərwele nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tã slərakum naha hərwi ada kâ dzaŋgum dərma. ¹⁷ Gwadumay a Arsip na, mâ ŋgəla ha bo ka məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə a vəlay aye, mâ ndəv ha.

¹⁸ Neŋ Pol, bo ga eye na watsakum naha mətsike me ga nakay tə həlay ga eye. Na tsikakum naha me. Mâ mətsakum gər bay, neŋ na, ma danğay.

Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama.

* **4:13** Lawdise ta Hiyerapolis na, hudgay neheye tə mbay naha a Kolosi.

Makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ɲgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəmwawa ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka mändze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vəlateye gədaɲ mede kame kame ma mändze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbədatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neɲ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste hay. Mbəlom mā pa fakuma ɲgama ada mā vəlakum zay.

Pol a gay sisə a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

² Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa d̄uwulaway naha me a

Mbəlom aye na, nəmaa d̄uwulaway naha me hərwi kurom tebiye.

³ Ahəl nakə nəmaa d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ɲgəlumeye ha bo ka məsler ta gədaɲ hərwi nakə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye bəɲbəɲ lele hərwi nakə faya ka təkumeye d̄əre a Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye. ⁴ Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wuda kurom. A pala kurom na, hərwi ada k̄a tərurum ndo ɲgay hay.

⁵ Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa d̄akum ha Labara ɲgwalak eye na, nəmaa tsik tə bazlam d̄ekd̄ek tsa bay, nəmaa tsik ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədaɲɲa eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərurum ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶ Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy Maduweɲ kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum d̄əretsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, d̄uh d̄ərev kurom kə ɲgwasa hərwi bazlam nakay ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədaɲɲa eye. ⁷ Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay mändze tay nakə ta ndziye aye. ⁸ Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduweɲ kway, ane tuk na, nəteye d̄ekd̄ek bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nakə

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹ Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təumum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka mægər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedək eye, neŋgeye ta sifa aye. ¹⁰ Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ŋgay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Neŋgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ŋgay nakə ma slaweye aye.

2

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹ Malamar ga hay, nəkurom ka sərüm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ² Ka sərüm ha nəmaa sa dəretsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadamay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dəre may hay ta samay dəretsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dərev hərwi ada nəmaâ dəkum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv ŋgay aye. ³ Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzal gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴ Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadamay düm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara Ŋgwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaâ datay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaâ yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaâ yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dərev may aye. ⁵ Nəkurom

ka sərüm ha lele dādā nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dādā ki yamayaw a mədzal gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlummamay bay. Wu nakə na watsa kənaŋ aye na, Mbəlom a sər ha dedək. ⁶ Nəmaa pəla ndo hay tā zambadamay bay, kwa nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Həbe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə walaŋ kurom ta ləfedede eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa ŋgay hay aye. ⁸ Nəmaa wudā kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka təv kurom aye na, a samay mədākum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdək bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹ Malamar ga hay, kâ mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad, kwa ta həpat hərwi ada nəmaâ tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa dā ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərüm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walaŋ kurom aye na, lele ada dedək eye ada Mbəlom a sər ha dərmak. Ndəray ma sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹ Ka sərüm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa ŋgay hay. ¹² Nəmaa vəlākum gədaŋ. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalākum hərwi ada kâ fəlākum a bəy ŋgay, ma təv nakə ŋgwalak eye haladzay aye.

¹³ Nəmay faya nəmaa gay naha sisəe a Mbəlom huya sa na, hərwi

ahəl nakə nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka təmum, ka sərūm ha ta dedək bazlam nakay a yaw abəra ka təv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezəŋ bay. Ayaw ta dedək bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom. Faya ma giye məsler mə nəkurom neh-eye ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay nəkurom ka tərūm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay dəretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta şakum dəretsətseh dərmak andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəd ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye, ta kəd Bəy Maduweŋ kway sa. Ta həharawa may dərmak. Nəteye na, tə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay dərə a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa datay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neheye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom m̄a təma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə tə gawa aye tebiye, ada kə ndalay a Mbəlom fətaya, sariya ŋgay ma gəsiye tay ha.*

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka təv kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mənğatakum. Tə dərə na, nəmay dərəŋ ta nəkurom. Ane tuk na, dərəv may mandza eye na, tə nəkurom huya. Nəmaa pəla tsəved mədzəga haladzay mede naha mənğatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka təv kurom. Neŋ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzal gər

may ta mənğwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa ŋgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste pat nakə ma maweye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedək nəmaa ŋgalakiye kurom ha ada dərəv may ma ŋgwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərəv sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərūm ha Timote neŋgeye malamar kway. Neŋgeye ta nəmay faya nəmaa giye məsler i Mbəlom. Nəmay ta neŋgeye faya nəmaa diye ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada m̄a dzəna kurom ada m̄a makum naha dərəv ada nakə k̄a ndzum bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dəretsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye m̄a dze kurom ha ta dəba bay. Ba ka sərūm ha a ye ka bo ka sakweye dəretsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dəretsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadakum aza dəretsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərūm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya mədəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada n̄a tsəne labara kurom. Agəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay agəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge mə walaŋ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay ŋgwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom

* 2:16 Zəba ma Roma hay 11.28-32.

faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wuɖum bo n̄te n̄te. A gwad sa na, ka pum may a m̄dzal ḡar kurom, a sakum m̄ngatamay andza n̄may nak̄a a samay m̄ngatakum aye d̄ermak. ⁷ Andza niye malamar may hay, d̄arets̄atseh faya ma ndzameye a ḡar haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye ḡar haladzay. Ane tuk na, ah̄al nak̄a Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, k̄a mamay naha d̄arev h̄arwi n̄akurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya. ⁸ An̄ake na, d̄arev may k̄a ngwasa h̄arwi n̄akurom mandza eye ɓ̄ɛɓ̄ɛɓ̄ m̄ h̄alay i B̄y Maduweɗ kway Yesu. ⁹ Kwa n̄maa gay naha sis̄e a Mb̄lom ma k̄akay na, k̄a sla bay, h̄arwi d̄arev may k̄a ngwasa haladzay h̄arwi kurom. ¹⁰ N̄may faya n̄maa d̄uwulay naha me ta h̄apat ta h̄avad h̄arwi ada m̄a v̄lamay ts̄aved n̄maa ye naha maz̄abakumaw d̄are ada mat̄atikakum wu nak̄a ka s̄arum zuk bay aye h̄arwi ada k̄a s̄akahum ha m̄dzal ḡar ka Yesu Kəriste.

¹¹ Mb̄lom B̄ba kway t̄e ḡar ngay eye ta B̄y Maduweɗ kway Yesu t̄a v̄lamay ts̄aved mede naha ka t̄ev kurom. ¹² B̄y Maduweɗ m̄a ḡal ha mawuɖe bo kurom nak̄a ka wuɖum bo m̄a walaɗ kurom aye kame kame ada k̄a wuɖum ndo hay tebiye kame kame andza nak̄a n̄may n̄maa wuda kurom aye. ¹³ Andza niye, ma v̄leye ḡedaɗ a d̄arev kurom hay h̄arwi ada m̄anese m̄a ge andaya m̄a n̄akurom bay ada k̄a t̄arum ts̄edaɗɗa kame i B̄ba kway Mb̄lom pat nak̄a B̄y Maduweɗ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, nen̄geye ta ndo ngay hay tebiye.

4

Mede nak̄a a yay a ḡar a Mb̄lom aye

¹ Malamar ga hay, wu nak̄a n̄maa nd̄avakumeye naha

m̄atsike aye na anan̄: Ah̄al niye n̄maa t̄atikakum mede nak̄a a yay a ḡar a Mb̄lom aye. N̄maa s̄ar ha mede kurom na, andza niye. An̄ake n̄may, n̄maa gakumeye amboh ta m̄zele i B̄y Maduweɗ kway Yesu, pumay b̄zay a mede kurom niye kame kame. ² Ka s̄arum ha mede nak̄a n̄maa gwadakum pumay b̄zay ta ḡedaɗ i B̄y Maduweɗ kway Yesu aye. ³ Wu nak̄a a say a Mb̄lom aye na, t̄arum ts̄edaɗɗa. Andza magwede na, k̄a gum madama bay. ⁴ Kwa way m̄a walaɗ kurom t̄a ndza ta ngwas ngay salamay ka ts̄aved nak̄a a yay a ḡar a Mb̄lom aye, ndo hay t̄a nḡalakum b̄zay bay. ⁵ K̄a ḡarumay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye t̄e s̄ar Mb̄lom bay aye. ⁶ Nd̄aray m̄a gay m̄anese a ndo ta t̄ev i ngwas bay, m̄a vay ḡar kwa tsekweɗ bay. S̄arum ha na, B̄y Maduweɗ kway ma v̄lateye d̄arets̄atseh a ndo neheye ta giye slala i m̄anese nakay aye. N̄maa gakum daf, ɓ̄a n̄maa tsikakum. ⁷ Mb̄lom k̄a zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, h̄arwi ada k̄a gakwa madama bay. Nen̄geye a zalakway h̄arwi ada k̄a ndzakwa ts̄edaɗɗa. ⁸ H̄arwi niye, ndoweye ka k̄arah bazlam neheye na, a k̄arah bazlam i ndo hay bay. A k̄arah na, Mb̄lom, nen̄geye nak̄a a v̄lakum M̄as̄af̄are Ts̄edaɗɗa eye.

⁹ Malamar ga hay, wuray andaya nak̄a na watsakumeye naha sa ka mawuɖe siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, h̄arwi bo i Mb̄lom eye t̄e ḡar ngay ka t̄atikakum, wuɖum bo n̄te n̄te m̄a walaɗ kurom. ¹⁰ Ayaw, ta dedek ka wuɖum ndo m̄ape m̄dzal ḡar hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya n̄maa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹ P̄lum na, m̄andze nak̄a s̄akeffe aye. K̄a t̄alakum me kurom a wu

i ndo siye hay bay. Gum mäsler tã hëlay kurom eye andza nakã ba nãmaa tsikakum aye. ¹² Tadã ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kãriste zuk bay aye na, ta rãhakumeye ha gër ada ka rãkumeye wu mënday wal bay.

Bãy Maduweñ Yesu ma maweye

¹³ Malamar ga hay, a samay mägäre kurom ha ze mäsäre wu ka bazlam i ndo neheye ta mät aye bay. Hãrwi a samay na, dãrev mã ye fakuma abãra bay andza ndo neheye faya ta hãbiye madayaw i Yesu tãbey aye. ¹⁴ Tadã azlakwa ka sãrakwa ha Yesu kã mät ada kã lãtsew abãra ma mädahan, sãrum ha ndo neheye tã mät ba ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbãlom ma lãtse tay ahaya abãra ma mädahan, ma hayatay gër ka tãv i Yesu. ¹⁵ Wu nakã nãmaa tsikakumeye anãke aye na, Bãy Maduweñ kway kã dã ha. Pat nakã ma maweye na, nãkway neheye tã dãre ka mëndzibãra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta mät aye bay. ¹⁶ Pat eye niye na, Mbãlom ma vãlateye tsãved a gawla ñgay hay, bãy i gawla i Mbãlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbãlom ma lãviye ada Bãy Maduweñ kway Yesu Kãriste, bo ñgay eye ma mbãzlaweye abãra mã mbãlom. Ndo neheye tã mät ba ta dzala ha ka nẽngeye na, nãteye ta lahiye mälãtsew abãra ma mädahan, ¹⁷ tsa na, Mbãlom ma hayakweye gër a nãkway neheye huya tã dãre aye hãrwi ada nãkway tage nãteye kã hayakwa gër ma pazlay. Nãkway tebiye ka dzakweye gër ta Bãy Maduweñ kway ka mägër mbãlom. Ka ndzakweye huya ta Bãy Maduweñ kway ka tãv manãte eye. ¹⁸ Hãrwi niye, mum ha dãrev a bo tã bazlam neheye nãte nãte mã walan kurom.

5

Ndãray a sër pat i mãmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kãgãbay hëlay i mãmaw i Bãy Maduweñ na, nãmaa wat-sakumeye naha na, ma dzãniye kurom bay, ² hãrwi bo kurom eye ka sãrum ha ma maweye andza mãkal ndãray ma sãriye faya bay. ³ A hëlay nakã ndo hay ta gwadiye: «Gãma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A hëlay niye na, dãretsetsẽh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsãved andaya mätãme abãra mã dãma bay. Ma giye na, andza ñguas nakã mãwe wawa a dazlay, mãwure ñgay eye a dazlay kwayanña aye.

⁴ Malamar ga hay, nãkurom na, andza ndo neheye nãteye ma lãvon aye bay. Pat eye niye mã ndzakum a gër andza mãkal bay. ⁵ Hãrwi nãkurom tebiye ndo neheye tã yawa mã dzaydzay ta hãpat aye. Nãkway na, andza ndo neheye tã yawa ta hãvad ma lãvon aye bay. ⁶ Hãrwi niye, kã ndzahãrakwa andza siye hay bay. Nãkway dũh ndzakwa tsezlezleññe ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tã ndzahãrãwa aye na, tã ndzahãrãwa ta hãvad ada tã kwayawa na, ta hãvad dãrmak. ⁸ Nãkway na, ndo neheye mandza eye mã dzaydzay aye, nãkway ka hãhalakwa ma lãvon bay. Hãrwi niye, gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kãriste huya ada wudakwa bo nãte nãte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bãre hãrwi ada wuray mã gakway bay. Hãbakwa pat nakã Mbãlom ma tãmiye kway ha hãrwi mãpe faya mädzal gër kway na, andza mbãramdaw i bãre nakã tã pawã a gër a hëlay i vãram aye. ⁹ Mbãlom a pala kway na, hãrwi ada mã vãlakway dãretsetsẽh bay. A pala

kway dúh na, hærwi ada mâ tæma kway ha tæ hælai i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste. ¹⁰ A mæt na, hærwi kway hærwi ada nækway ta neŋgeye kâ ndzakwa ka tæv manæte eye. Kwa tadæ ka mætakwa tsiy, kwa tadæ nækway tæ dære mba, pat nakæ ma maweye na, nækway tæ neŋgeye, ka ndzakweye ka tæv manæte eye. ¹¹ Hærwi niye, mum ha dærev a bo mæ walaŋ kurom ada dzænum bo hærwi ada kâ hutum gædaŋ andza nakæ 6a faya ka gumeye anæke aye.

Mandæve i bazlam

¹² Malamar hay, faya næmaa gakumeye amboh, ræhumay ha gær a ndo neheye faya ta giye mæsler i Mbælom mæ walaŋ kurom aye. Bøy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hærwi ada tâ tætikakum tsæved ŋgay. ¹³ Ræhumatay ha gær lele ada wuðum tay ha haladzay hærwi faya ta giye mæsler i Mbælom. Ndzum zay mæ walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya næmaa gakumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i sæ hay, mumatay naha dærev a ndo neheye zluwer a gatay aye ada mæmatay bo a ndo neheye bæle aye hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndæray mâ ma ha sewed tæ sewed bay. Gum gædaŋ kwa kæday hærwi ada kâ gum dúh na, wu ŋwalak eye hay mæ walaŋ kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶ Ndzum na, pat pat ma mæŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me a Mbælom pat pat. ¹⁸ Kwa a hælai waray, gumay naha sisæ a Mbælom. Anaŋ wu nakæ nækurom ndo neheye madzapa eye tæ Yesu Kæriste a say a Mbælom kâ gum aye. ¹⁹ Kâ kærhumay ha tsæved a Mæsæfære Tsædaŋŋa ka mætsike me bay. ²⁰ Ka ta ræsum na bazlam i ndo mæde ha bazlam i Mbælom hay bay. ²¹ Dzædzamum tay ha wu neheye ta tsikiye tebiye tæday ada pum wu nakæ lele eye a dærev kurom. ²² Kâ gum mænese bay tebiye.

²³ Mbælom tæ gær ŋgay neŋgeye nakæ a væl zay aye, mâ tæra kurom ha tsædaŋŋa eye hay. Mâ tsæpa mæsæfære kurom ta mædzal gær kurom tæ bo kurom tebiye hærwi ada a hælai nakæ Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste ma maweye na, ndæray mâ ŋælakum bæzay ta tæv i wuray kwa tsekweŋ bay. ²⁴ Mbælom a zalakum na, hærwi ada kâ tærum ndo ŋgay hay. Neŋgeye ma giye andza niye hærwi wu nakæ kæ tsik aye na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, duwulumay me a Mbælom hærwi may dærmak. ²⁶ Tsikumatay me a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na gakum amboh ta mæzele i Bøy Maduweŋ kway: Dzaŋgum dærewel nakay kame i siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye. ²⁸ Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste mâ pa fakuma ŋgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə derewel nakə makurre eye. Həlay eye faya ma diye a dəba, gər faya ma kwasateye a ndo məpe mədzal gər hay hərwi Bəy Maduweŋ Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah məge məsler (3.6-12).

Mə derewel nakay na, Pol faya ma səkahiye ha məsənəke ŋgay. Məpe mədzal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeŋ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta dəretsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweye na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neŋgeye na, gədaŋ nakə a hayay gər a gədaŋ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba kway ada i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Bəy Maduweŋ ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo nəmaā gay naha sisə a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmaā ge andza niye hərwi faya ka səkahumeye ha məpe mədzal gər

kurom ka neŋgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame dərmak. ⁴ Hərwi niye ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta məŋgwese hərwi ndo hay faya ta gakumeye dəretsətseh, faya ta nakumeye dəre, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay ha, faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ŋgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ŋgay na dedek. Ka gum dəretsətseh andza niye na, hərwi ada kə tərūm ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye. ⁶ Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye dəretsətseh a ndo neheye ta gakumeye dəretsətseh aye. ⁷ Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeye dəretsətseh aye na, Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ta nəmay dərmak. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway ma mbəzlaweye mə mbəlom aye. Gawla ŋgay gədaŋ eye hay ta laka ahaya. ⁸ Bəy Maduweŋ kway ma deyeweye ma dərneħ i ako, ma gateye dəretsətseh a ndo neheye tə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ Yesu kway aye. ⁹ Ta siye dəretsətseh. Ta dziye ka tor eye, Mbəlom ma dərəzlateye a tsəved hərwi ada tā yaw ka təv i Bəy Maduweŋ bay. Ta sliye məndze ma məzla6 nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambadeye. Ndo neheye ta dzala ha ka neŋgeye tebiye ta dəslay ha gər. Ka dəslumeye ha gər dərmak hərwi ka təmum bazlam nakə nəmaa dəkum ha aye.

¹¹ Hərwi niye, nəmay faya nəmaa

dúwulay naha me a Mbəlom huya hərwi kurom. Nəmaa dúwulay naha me na, hərwi ada ká ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa dúwulay naha me hərwi ada má dzəna kurom ka mäge wu neheye ngwalak eye tebiye a sakum hađe mäge aye ada məsler nakə ka gumeye hərwi mədzal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwadəye: Mâ dzəna kurom ta gədan ngay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambadəye a məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu hərwi kurom ada ndo hay ta zambadəkumeye hərwi ngay dərma. Wu nakay ma giye na, hərwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ngama.

2

Wu nakə ma lahiye mäge kame aza Yesu ma maweye aye

¹ Malamar hay, a seŋ mətəsike ka pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i məhay gər kway kame ngay. Faya nəmaa gwadəkumeye naha, ² ká dzədzum ha mədzal gər kurom bəse tə wu nakə siye hay tə gwad pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsənum abəra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay tə gwad maa watsa andza niye na, neŋ, ká dzədzarum bay. ³ Ndəray má vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hərwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved i Mbəlom təday, ndo i sewed nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye təday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mədəslay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwadəteye ká dəsłumay ha gər bay.

Ma gwadəteye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ma ndziye mə dəma, ma gwadiye neŋgeye Mbəlom.*

⁵ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kə mətəsakum gər daw? ⁶ Anəke wu ka dərəzlay na tsəved ada ka sərurum wu nakə a dərəzlay na tsəved aye. Aza həlay eye kə sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed nakay faya ma giye məsler mə walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakə ndo madərəzlay na tsəved ma gəriye ha madərəzlay na tsəved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dəba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədan ngay. Ma kədiye na abəra mə dəma ta gədan i məsəfəre ngay nakə ma vəzlaweye mə bazlam ngay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gədan i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hərbəbəkka a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tə wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ngwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hərwi ta wuda dedək bay, ta kərah. Tadə ta təma na, Mbəlom ma təmiye tay ha hađe. ¹¹ Hərwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo məvatay gər gədan eye hərwi ada tā vəlay ha mədzal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada sariya má gəs tay ha ndo neheye ta təma dedək bay aye ada ta wuda mäge mənese aye.

Ndzum ka tsəvedi Mbəlom bəŋbəŋ

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wuda kurom aye, kutoŋ nəmaa gay naha sişce a

* 2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

Mbəlom pat pat hərwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye hərwi mətəme kurom ha. A tama kway ha ta gədanj i Məsəfərə Tsədənğa eye nakə a təra kurom ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Mbəlom a təma kurom ha na, hərwi ka dzalum ha ka wu nakə dedek aye. ¹⁴ Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa dākum ha Labara Nğwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, kə hutum məzlaḅ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dərma.

¹⁵ Hərwi niye malamar ga hay, ndzum dəwerwerre bəŋbəŋ lele, dzalum ka wu neheye nəmaa tətikakum aye huya, kwa tadə nəmaa tətikakum tə bazlam kwa tadə nəmaa watsakum naha a dərəwel, pum na a mədzal gər kurom.

¹⁶ Faya na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wuda kway aye. Ta ŋwalak ŋgay, faya ma makw-eye naha dərəv huya ada faya ma dzəniye kway ka mədzal gər kway, ka wu nakə ŋwalak eye ma deyew-eye kame aye. ¹⁷ Mâ makum naha dərəv ada mâ vələkum gədanj ka mäge wu neheye ŋwalak eye hay huya ada ka mətsike wu neheye ŋwalak eye hay huya.

3

Duwwulumay me a Mbəlom hərwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakə nəmaa ndəviye ha mətsikakum aye. Duwwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mâ ye kame bəse bəse ada ndo hay tâ rəhay ha gər andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gər aye dərma. ² Duwwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada mâ tsəpa may

abəra ka ndo i sewed hay, hərwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbəday həlay a bazlam ŋgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərüm gədanj eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduweŋ kway faya ma dzəniye may ka mäge fakuma mədzal gər. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduweŋ kway mâ dzəna kurom hərwi ada kâ sərüm ha ma kəkay nakə Mbəlom a wuda kurom aye ada kâ səmumay naha a dərətsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mâ ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nəmaa tsikakumeye ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadakumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye sə eye bay, hərwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərüm ha tə gər kurom eye wu nakə ka gumeye hərwi məpay bəzay a mede may aye. Hərwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sə eye hay daw? ⁸ Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeleŋ eye hay kəriye bay, nəmaa səkəm masəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hərwi wu mənday may hərwi ada nəmaâ vələkum dərətsətseh hərwi wu mənday bay. ⁹ Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya mətsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge düh na, hərwi mədakum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadakum: Tadə ndoweye kə ge

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

məsler bay na, kâ vəlumay wu mənday bay.

¹¹ Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hərwi nəmaa tsəne tə gwad ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ kurom na, sə aye hay. A satay mäge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay.

¹² Faya nəmaa tsikateye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ŋgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay. ¹⁴ Tadə ndoweye ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta neŋgeye kâ dzapum ka mäge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo mənə dərə kurom bay. Tsikumay me düh ta tsəved eye hərwi neŋgeye malamar kurom huya.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweŋ Yesu bo ŋgay eye ndo məvəle zay, mâ vəlakum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweŋ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neŋ Pol na tsikakum naha me, neŋ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ŋgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama tebiye.

Makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye

Məfələkwe

Məzele i Timote ka ndzeyə a gər ma d̄erewel i ndo i maslan̄ hay ada mə d̄erewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka m̄əgə m̄əsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a t̄əv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korin̄te.

Pol a watsay d̄erewel a Timote sulo. Pol a watsa d̄erewel neheye na 6a m̄ədok i m̄əpə m̄ədzal gər ka Yesu mapa eye tsiy. A zəkaw anəke na, m̄əpə tay ha gay i mađuwule me hay lele ada mat̄əra ha m̄əpə m̄ədzal gər ḡədan̄ eye.

Makurre i d̄erewel a v̄əlatay ḡədan̄ a ndo m̄ədzal gər hay ka Yesu, a ndo neheye t̄ə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo m̄əpə m̄ədzal gər ka Yesu faya ta s̄ənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a zləm h̄ərwi m̄əd̄əslay ha gər a Yesu ada t̄ə mađuwule me (mad̄ədo 2). A d̄a ha d̄ərmak, ndo neheye t̄ə kalay kame a gay i mađuwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (mad̄ədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Ḡərek ada may ŋgay dem i Yahuda hay. Faya ma d̄ay ha a Timote ma kəkay nakə ma gateye gər a ndo hay aye (mad̄ədo 4 ka 6).

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslan̄ aye na, Mb̄əlom ndo m̄ət̄əme kway ha t̄ə Yesu K̄əriste nakə a ge wu nakə ka pakwa faya m̄ədzal gər aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga

dedek eye h̄ərwi ka dzala ha ka Yesu K̄əriste.

Mb̄əlom Bəba kway t̄ə Yesu K̄əriste B̄əy Maduweŋ kway t̄ə pa fakaya ŋgama, t̄ə gaka ŋgwalak ada t̄ə v̄əlaka zay.

Ndo i parasay hay

³ A seŋ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ah̄əl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Mase-dowan aye. Ndza mə d̄əma h̄ərwi ada k̄ə gatay me a ndo neheye faya ta t̄ətikateye maraw me a ndo hay aye, t̄ə gər ha. ⁴ Gwadatay na, t̄ə v̄əlay ha bo tay a wurmbez hay ada a m̄ək̄əd̄e wuway ka bəba t̄əte tay hay bay. Niye na, ma ḡəliye ha m̄ək̄əd̄e wuway k̄əriye, ma dz̄əniye wu nakə a say a Mb̄əlom aye bay. Wu nakay ka s̄ərakwa ha na, h̄ərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵ Ka tsikakwateye andza niye na, h̄ərwi ada t̄ə wud̄a ndo hay. Kə satay mawud̄e ndo hay na, d̄ərev tay m̄ā t̄əra ts̄ədan̄na lele, t̄ə ge wu ŋgwalak eye d̄ək̄d̄ek ada t̄ə dzala ha ka Mb̄əlom lele. Niye na, ta wud̄a ndo hay.

⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, ta dze ab̄əra ka ts̄əved̄, ta gər ha wu ŋgwalak eye. Duh faya ta tsikiye wu neheye ma giye ŋgama bay aye. ⁷ A satay mat̄ətikatay bazlam i Mb̄əlom mapala eye a ndo hay, faya ta t̄ətikiye ta ḡədan̄. Ane tuk na, bo tay eye t̄ə ts̄əne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta t̄ətikateye a ndo hay aye bay.

⁸ Tad̄ə ndoweye kə pay b̄əzay a bazlam i Mb̄əlom mapala eye ta ts̄əved̄ eye na, ka s̄ərakwa ha na, lele. ⁹ Ts̄ənəkwa wu nakə na tsikiye: Mb̄əlom a v̄əl bazlam mapala eye na, h̄ərwi ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye bay. Mb̄əlom a v̄əl d̄uh na, h̄ərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye, ndo neheye ta r̄əhay gər a Mb̄əlom bay aye, ada h̄ərwi ndo neheye t̄ə k̄əts

na Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye mənese aye, ndo neheye tə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye ta kərah wu hay i Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye sa na, hərwi ndo neheye ta kədiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta kədiye siye i ndo hay aye dərmak, ¹⁰ ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlawə siye i hasləka hay ta tərəwa ha andza ɲgwas tay aye, ndo neheye ta səkəmawə ndo hay hərwi matərə tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsawə parasay aye, ndo neheye tə mbaɖawə tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹ Matətike nakay a yaw na, abərə ma Labara ɲgwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḅ, a vələɲ a həlay aye. Labara ɲgwalak eye niye a ḁa ha Mbəlom bagwar eye, neɲgeye nakə ma ndziye ma təv ɲgwalak eye huya aye.

Pol a zambaday a Mbəlom hərwi ɲgwalak ɲgay

¹² Na gay sisə a Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedek. Na gay sisə sa hərwi ka tərə ga ha ndo i məsler ɲgay. Maa vələɲ gəɖaɲ ka mäge məsler na, neɲgeye. ¹³ Ahəl niye na, na tsalaway ka gər a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dərətsətseh a ndo ɲgay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neɲgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neɲgeye na, kə geɲ ɲgwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴ Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ɲgama haladzay. Anəke na dzala ha ka neɲgeye ada kə vələɲ gəɖaɲ ka mawuḁe siye i ndo hay.

* **1:20** A say məgwede a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abərə mə walaɲ i ndo hay.»

¹⁵ Mezeleme nakə neɲ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka məndzibərə na, hərwi ada mə təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anaɲ bazlam nakay na, dedək, ndo hay gədem tə təma a dərəv tay. ¹⁶ Ane tuk na, Yesu Kəriste a geɲ ɲgwalak na, hərwi ada mə ḁatay ha a ndo hay neɲgeye ndo məzle ɲgatay. A ḁa ha na, a geɲ ɲgwalak a neɲ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvələtay gəɖaɲ a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Ndo hay tə dəsəlay gər a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neɲgeye Mbəlom nəte ɲgweɲ. Ndəray a ɲgatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vələy gəɖaɲ a Timote

¹⁸ Timote, nəkar na, andza wawa ga, na gəraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaɲ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye tə tərə i yak na, andza wu həlay hərwi ada kə ge vərəm nakə ɲgwalak aye. ¹⁹ Vələy dərəv yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ɲgwalak eye. Siye i ndo mekeləɲ eye hay ta kərah tsəved nakay ɲgwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedek aye sa bay. ²⁰ Mə walaɲ i ndo niye hay na, Himene ta Aləgəzandər. Nəteye na, na vələy tay ha a həlay a Fakalaw* hərwi ada tə tətik metsehe lele eye ada tə tsalay ka gər a Mbəlom sa bay.

2

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

¹ Makurre i wu nakə a seɲ mətsikatay a ndo hay aye na, anaɲ: Tsətsahum ka Mbəlom, ḁuwulumay me, gumay amboh tə məgay naha sisə hərwi ndo

hay tebiye. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada kâ ndzakwa zay madzədere kwa tsekweŋ mâ ge andaya bay, ada kâ rəhakway ha gər a Mbəlom, ada mede kway mâ təra ŋgwalak eye kame ŋgay. ³ Mađuwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a gər a Mbəlom ndo mətame kway ha. ⁴ A yay a gər haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tâ təma ada a say tâ sər dedek. ⁵ Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nəte ŋgweŋ ada ndo mə walaŋ i Mbəlom ta ndo hay na, nəte ŋgweŋ. Nengeye ndo zezeŋ, ndo zezeŋ eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶ A yaw na, kə vəl ha məsəfəre ŋgay məsəkəmatay ahaya ndo hay. A dā ha na, a həlay nakə ŋgwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tâ təma aye. ⁷ Mbəlom a slər ga ha, na təra ndo i maslaŋ ŋgay hərwi ada nā dā ha wu nakay a ndo hay. A gwedeŋ tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ŋgay nakə dedek eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedek, na dəs parasay bay.

⁸ A seŋ na, hasləka hay kwa ka waray tâ duwulay me a Mbəlom, tâ duwulay naha me a Mbəlom tə dərev tsədanja eye. Tə ge mevel ka ndo bay, tâ kəf wuway ka wu bay.

⁹ A seŋ na, ŋgwas hay tâ pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo məpe aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya dəre aye na, tâ pa ka bo bay. Tə gay metsehe bo tay. Tə mətsa ka matərdə gər lele hərwi ada tâ zəba fataya bay. Tə pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tâ pa ka bo bay. ¹⁰ Məsler nakə lele aye mâ təra malembede bo tay dūh. ŋgwas neheye tə gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tâ ge andza niye. ¹¹ Ahəl nakə faya

ta tətikiye mə gay i mađuwule me aye na, ŋgwas hay tâ tsik me bay, tâ ndza dīkdīk. Tə dəslyay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹² Na vəlatay tsəved a ŋgwas hay ka matətikatay a hasləka hay bay ada tâ ləvay gər a hasləka hay bay. Tə ndza dīkdīk, ¹³ hərwi Mbəlom a lah məge na, Adam təday, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴ Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ŋgwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ŋgwas. ¹⁵ Kwa mâ ge andza niye bəbay, ŋgwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tâ dzala ha ka Mbəlom huya, tâ wuda ndo hay, tâ təra ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom, tâ gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹ Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say məge məsler ŋgwalak eye. ² Madugula i ndo i Kəriste na, mede ŋgay mâ ge ŋgwalak eye, hərwi ada ndo hay tâ may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. ŋgwas ŋgay mâ ge nəte ŋgweŋ. Mā kwaya ta guzom bay. Mā gay metsehe a bo ŋgay, mâ ge wu neheye ŋgwalak eye, mâ təma mbəlok hay a gay ŋgay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay dərma. ³ Mā təra beke i guzom bay, mâ təra ndo i tereŋgez bay, mâ təra dūh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴ Mā sər məgay gər a ŋgwas ŋgay ta wawa ŋgay hay, mâ gəl tay ha wawa ŋgay hay lele, wawa ŋgay hay tâ rəhay ha gər. ⁵ Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ŋgay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶ Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ təra madugula aye na, kə pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste

anəke aye bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷ Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ŋgay mâ yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dərma. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ŋgay.

Ndo mäge mäsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸ Mede i ndo hay mäge mäsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mə bazlam tay sulo bay, tâ təra beke i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹ Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a da ha aye tə dərev tay peteh. ¹⁰ Ka pumeye tay ha a mäsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mäge mäsler hay.

¹¹ Mede i ŋgwas tay hay mâ ge lele dərma. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹² Ndo mäge mäsler mâ təra na, zal i ŋgwas nəte, mâ gatay gər a wawa ŋgay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³ Ta də ndo mäge mäsler ta ge mäsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya məde ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a da ha aye

¹⁴ Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵ hərwi kwa ta də na ye naha bay na, dərwele nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə dərə eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya

andza mədok i gay. ¹⁶ Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Maŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dakway ha. Faya ma dakway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste: A təra ndo zezeŋ aye.

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə da ha, neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ŋgatay.

Ndo hay ta da ha bazlam ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka məndzibəra ta dzala ha, Mbəlom kə zla a gəma, ka vəlay məzlaḅ.

4

Ndo neheye ta tətikateye maraw me a ndo hay aye

¹ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekelen eye hay ta gariye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ² Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzal gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³ Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ŋgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mənde wu siye hay sa dərma. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kəriste ada tə sər dedek aye, tâ nda ada tâ gay sisə. ⁴ Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərahum mənde bay, ndayum tsa ada kə gumay naha sisə a Mbəlom. ⁵ Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada

hərwi maduwule me kway nakə faya ka dūwulakweye me aye.

Ndo mäge məsler i Yesu Kəriste lele eye

⁶ Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mədzał gər hay ka Yesu Kəriste na, ka təriye ndo mäge məsler i Yesu Kəriste lele eye ada ka hutıye gədaŋ hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷ Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kâ pay zləm bay. Mede yak mâ səkah matəre kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸ Tadə ndow-eye ma giye həbad hərwi matətəde ha mbəle ŋgay aye na, ma geye ŋgama tsekweŋ a bo ŋgay. Ane tuk na, tadə mede ŋgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ŋgama na, haladzay, hərwi a sər ma dzaniye na anəke ma sifa nakə ka məndzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutıye ka tor eye. ⁹ Bazlam nakay na, bazlam dedək eye. Lele na, kwa way mâ təma tə dərev ŋgay peteh. ¹⁰ Hərwi niye ka vəlakway ha gədaŋ kway ka mäge məsler, ka ŋgəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mədzał gər kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo mətəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tə dzala ha ka Kəriste aye.

¹¹ Datay ha ada kâ tətikatay wu nakay a ndo hay. ¹² Ndəray mâ kəts kar hərwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mâ təra bazlam lele eye, mede yak mâ ge lele, wuda ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsədaŋŋa. ¹³ Dzaŋga Derewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kâ tətikatay hus a pat

nakə aza na ye naha aye. ¹⁴ Kâ gay masəfaya a gədaŋ nakə Mbəlom a vəlaka aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə ndo hay tə da ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tə pa faya həlay tay aye.*

¹⁵ Pay gər na, a məsler neheye anaŋ aye. Vəlay ha bo yak tebiye hərwi ada ndo hay tâ ŋgatay faya ka diye kame kame ka tsəved i Mbəlom. ¹⁶ Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tətikateye a ndo hay aye ada ndza bəŋbəŋ lele. Tadə ka ge andza niye na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərma.

5

Mede i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu

¹ Ahəl nakə nəkurom ka təv manəte eye ta ndo guram aye na, kâ may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neŋgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ² Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərev yak mâ ge kame tay na, tsədaŋŋa.

³ Gatay gər a madakway i ŋgwas neheye nəteye madakway i ŋgwas hay ta dedək, ndo məgatay gər andaya bay aye. ⁴ Tadə madakway i ŋgwas wawa ŋgay kəgəbay wawa i wawa ŋgay andaya na, gər ha wawa hay tâ tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza məgwede tâ gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵ Madakway i ŋgwas nakə neŋgeye mahəŋgeye, ndəray ŋgay andaya məgay gər bay ada neŋgeye kə pa mədzał gər ka Mbəlom, faya ma

* 4:14 Məpe həlay ka ndo: Məzle ndo ka mäge məsler mə walaŋ i ndo.

dūwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hərwi ada mâ dzəna na. ⁶ Ane tuk na, madakway i ngwas nakə a gər ha bo ngay kwa a way tsa aye na, nengeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza nengeye maməta eye. ⁷ Datay ha a ndo hay na, tâ gatay gər a bəba tay hay hərwi ada ndəray mâ matay ha mənese bay.

⁸ Tadə ndoweye kə gay gər a ndo ngay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ngay hay, kə gər ha tsəved i Yesu Kəriste. Nengeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹ Watsa a dərewel na, məzele i madakway i ngwas nakə məve ngay kə ndisl a məve kuro kuro məkwa aye dəkdek ada nakə a zla zal nəte aye. ¹⁰ Ndo hay tâ sər ha məsler ngay neheye a gawa aye na, ngwalak eye. Kə gatay gər a wawa hay lele ada ka təma mbəlok hay a gay ngay lele. Sa na, kə baratay na sik i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu* ada ka dzəna ndo neheye mə dərətsətseh aye. Kə ge məsler lele huya. Kə ge andza niye na, watsa məzele ngay.

¹¹ Madakway i ngwas neheye dahəlay aye na, kə watsa məzele tay a dərewel bay. Hərwi ka watsa məzele tay a gəna ma sateye mede a zal sa, ta gəriye ha məpay bəzay a Yesu Kəriste. ¹² Ta ge andza niye na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi ta nas wu nakə tə tsik, tə gwad: Ta ndziye mahəteye aye. ¹³ Kwa tadə ta zla zal bay, ka watsa məzele tay na, ta giye məsler sa bay, ta həhaliye ka gay ka gay. Ta dzəguriye me, ta bəbələteye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴ Hərwi niye a senj na, madakway i ngwas neheye dahəlay eye hay aye na, tâ ye a zal sa, tâ wa wawa hay,

tâ gay gər a bədgay tay hərwi ada ndo neheye tə nakway dəre aye tâ huta wuray mətisiye fakwaya bay. ¹⁵ Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ngwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, tə pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶ Tadə ngwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ngwas andaya mə gay na, nengeye mâ dzəna na. Madakway i ngwas niye andza niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ngwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷ Madugula neheye nəteye faya ta gateye gər lele a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədanj tay ka mədə ha bazlam i Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye. ¹⁸ Hərwi mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Aħəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kə pay wu ka bazlam bay, gər ha mâ həpəd wu mənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele tâ vəlay wu i madagər ngay.‡»

¹⁹ Tadə ndoweye ki yaw ka təv yak mətisikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, kə pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo kəgəbay ka ndo mamahkar eye təday ada ka pateye zləm. ²⁰ Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye mənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay tâ dzədzar məge mənese dərma.

²¹ Neñ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye.

* 5:10 Məbere sik na, andza məgwədə: Matəme mbəlok. † 5:18 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. ‡ 5:18 1 Koriñte hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7.

Kâ ngəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, kâ matay bo a ndo siye hərwi agəna nəteye ndo yak hay aye bay. ²² Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maɟuwule me na, zəba ka mede ngay lele təday nakə ada ka piye həlay ka gər ngay aye. Kâ təlaka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədaŋŋa. §

²³ Kâ sa yam dəkdek bay, sa guzom tsekweŋ hərwi huɟ yak nakə a wurawa fakaya aye hərwi ada huɟ m̄a wur fakaya sa bay.

²⁴ Ndo siye hay kwa tadə ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zəba parakka mə dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta səriye ha mezeleme tay na, ma dəba i sariya. ²⁵ Məsler ngwalak eye hay na, nəteye mə dzaydzay dərma. Tadə ta ndohwaw bəse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye mändze huya mangaha eye bay.

6

¹ Ndo neheye nəteye beke aye hay na, t̄a rəhatay ha gər a ndo i gay tay hay hərwi ada ndo hay t̄a tsik wu nakə lele bay aye ka məzele i Mbəlom bay ada ka wu neheye faya ka tətikakwateye a ndo hay aye bay. ² Tadə ndo i gay i beke hay nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste, kwa tadə nəteye malamar hay ma məpe mədzal gər ka Kəriste bəbay na, t̄a kərah marəhatay ha gər a ndo i gay tay hay bay. Kwa nəteye tebiye t̄ə ləva kame i Mbəlom na, ta giye məsler tay lele d̄uh ma ziye nakə kurre aye hərwi ndo neheye faya ta gateye məsler aye na, nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada Mbəlom a wuda tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedek aye

Tətikatay wu neheye a ndo hay, vəlatay gədaŋ. ³ Tadə ndoweye

ka tətik wu mekeleŋ eye, ada ka təma bazlam neheye dedek aye i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, ada a təma wu nakə faya ka tətikakwateye a ndo hay ka mede nakə lele eye kame i Mbəlom aye bay sa na, ⁴ neŋgeye ndo mədəslay ha gər a bo, a sər wuray bay tebiye. A sər na, məkədə wuway dəkdek tsa, ma giye magazləga ka wu hay. Hərwi niye ndo neheye faya ta pay zləm aye na, ta giye sələk, ta wuɟiye məkədə wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gər a ndo hay. ⁵ Ta kəɟiye wuway huya hərwi mədzal gər hay lele bay, ada hərwi t̄ə sər dedek sa bay. Tə dzala mə gər tay agəna, tadə ta pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, ta hutie suloy.

⁶ Ta dedek tadə ka pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, nəkar zlele eye, dərev yak ma ngwasiye t̄ə wu nakə andaya fakaya aye. ⁷ Ka yakwaw ka mändzibəra na, ka zlakwaw wuray ka həlay bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka həlay bay dərma. ⁸ Tadə wu mənday kway t̄ə peteked kway andaya aye na, d̄a kway. ⁹ Ndo neheye a satay matəre ndo i zlele hay aye na, ta dəɟiye a masəpete i Fakalaw andza t̄ə d̄əd a ɟalay. Ta wuda wu neheye kəriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dziye tebiye aye. ¹⁰ Mawuɟe suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi a satay suloy ka zal, ada hərwi niye ta huta dəretsətseh mə dərev.

Mandəve i bazlam

¹¹ Ane tuk na, nəkar na, ndo i Mbəlom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kâ təlaka həlay yak a d̄əma bay. Ge gədaŋ, hərwi ada kâ t̄əra lele kame i Mbəlom, pay bəzay a tsəved ngay, dzala ha huya ka neŋgeye, wuda siye i ndo

hay lele, səmay naha a wu hay ada təra ndo ləfedede eye. ¹² Ge vərəm ɲgwalak eye ka tsəved i Mbəlom. Gəs sifa i Mbəlom nakə ma ndəviye bay aye hərwi Mbəlom a zalaka na, ka neŋgeye ada ka da ha parakka ahəl niye kame i ndo hay haladzay wu nakə ɲgwalak eye ka dzala ha aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakeye kame i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Kəriste nakə a da ha wu ɲgwalak eye parakka kame i Poŋos Pilat aye, ¹⁴ neŋ faya na tsikakeye, rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye, kâ nas ha bay, gay metsehe a məndze yak hərwi ada ndo hay tâ maka ha mənese bay hus a pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁵ Ma maweye na, a həlay ɲgwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom na, gədaŋ tebiye mə həlay ɲgay, neŋgeye Mbəlom nəte ɲgweŋ, neŋgeye mandza eye ma mənɟwese, neŋgeye Bəy ka gər i bəy hay, neŋgeye Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay, ¹⁶ neŋgeye nəte ɲgweŋ nakə ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Dzaydzay ɲgay a dəv haladzay, ndəray ma sliye mahəndzəde naha faya bay. Ndəray dāda kə ɲgatay bay, ndəray ma sliye mənɟatay bay sa. Ndo hay tâ dəslyay ha gər. Ma ndziye huya. Mâ ge andza niye.

Mətsike me a zləm a ndo i zlele hay

¹⁷ Ndo neheye zlele eye hay ka məndzibəra nakay aye na, gwadətay tâ dəslyay ha gər a bo bay, zlele ma ziye kəriye. Tâ pa faya mədzal gər tay bay. Tâ pa mədzal gər tay duh na, ka Mbəlom nakə ma vəlakweye wu hay tebiye hərwi ada kâ ɲgwasakwa aye. ¹⁸ Gwadətay na, tâ ge wu ɲgwalak eye hay, tâ ge wu ɲgwalak eye hay haladzay. Gwadətay na, tâ vəl wu ta mənɟwese eye, tâ vəl wu a siye i ndo hay.

¹⁹ Tadə faya ta giye andza niye na, ta hayay gər a wu tay hay a təv ɲgwalak eye hərwi ada tâ huta sifa dedek eye. Maga eye na, andza ndo nakə a pa naha mədok i gay ɲgay kurre aye.

²⁰ Timote, gay gər a wu nakə Mbəlom a pa a həlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kəriye na, kâ tsik a dəma bay. Wu nakə nəteye tə zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedek eye bay. ²¹ Na tsik andza niye hərwi siye hay ta dzala ha ka wu nakə faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hərwi tə gwad tâ huta ndaraw eye nakay.

Mbəlom mâ pa fakuma ɲgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol neŋgeye ma danġay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwaday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wuda na andza wawa, ka dzameye gər dāda sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ŋgay, məsənəke ŋgay, dəretsətseh ŋgay hay hərwi Labara Ŋgwalak eye. A vəlay gədan a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwaday mā dā ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote mā ŋgəday a məkədə wuway, mā mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye, mā pay bəzay na, a mede i Pol. Mā hənay gər ada mā ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkata y a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedek eye (3.16).

Matsike me i Pol

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslan i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada nā dā ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wuda kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy

Maduweŋ kway tā pa fakaya ŋgama, tā gaka ŋgwalak ada tā vəlaka zay.

Pol a may naha dərev a Timote

³ Neŋ faya na gay naha sisee a Mbəlom hərwi yak. Neŋ faya na geye məsler tə dərev tsədanġa eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat.

⁴ Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətsen gər bay.* A seŋ haladzay mənġataka hərwi ada dərev ga mā rah ta mənġwese. ⁵ Na mətsa ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedek ka dzala ha ka Yesu dərma k.

⁶ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye sa: Kā gay masəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədan məge aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə na pa fakaya həlay aye. Vəlay ha dərev yak peteh ka məge.†

⁷ Kā dzədzar bay hərwi Məsəfəre Tsədanġa eye nakə Mbəlom a vəlakway aye na, ma təriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vəlakweye gədan məge məsler i Mbəlom ada tə mawude siye i ndo hay ada tə məgay metsehe a bo kway.

⁸ Hərwi niye zluwer mā gaka məde ha bazlam i Bəy Maduweŋ kway bay. Neŋ ma danġay na, hərwi ŋgay, ane tuk na, kə ge horoy tə neŋ kame i ndo hay bay. Duh təma məse dəretsətseh hərwi məde ha Labara Ŋgwalak eye andza neŋ dərma k. Ge andza niye ta gədan nakə Mbəlom ma vəlakeye. ⁹ Mbəlom na, kə təma kway ha, a zalakway hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay. A zalakway na, hərwi

* 1:4 Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3.

† 1:6 Zəba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

nakə ka gakwa mäsler ngwalak eye bay, a təma kway ha hərwi a say məpe faya ngama. Andza mägwedə na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye 6a kə ləva ha bo mävəle kway ngama tə həlay Yesu Kəriste. ¹⁰ Anəke na, ka bəz ha ngama nakə a vəlakway aye parakka hərwi Yesu Kəriste ndo mətəme ha ndo ki yaw. Nəngeye na, kə zla na gədan i mədahan, a da ha na, tadə ka təmakwa Labara Ngwalak eye na, ka hutakweye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbəlom a pa ga ndo i maslan hərwi ada nā dā ha Labara Ngwalak eye a ndo hay ada nā tətikatay. ¹² Hərwi niye nakə neñ faya na siye dəretsətseh ma danğay aye. Ane tuk na, horoy a geñ bay hərwi na sər Yesu Kəriste. Na dzala ha ka nəngeye ada na sər ha ta dedək ma sliye faya matsəpe Labara Ngwalak eye nakə a vələy aye. Ma tsəpiye na hus a pat bagwar eye nakə ma deyeweye aye.

¹³ Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedək eye nakə na tsikaka aye, kwa tsekwen kâ mbəday həlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kəriste ada wuda ndo hay. Ge andza niye ta gədan nakə a yaw mə Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Kâ vələy tsəved a ndəray mâ mbəday həlay a labara ngwalak eye nakə Mbəlom a vəlaka aye bay, tsəpa na ta gədan i Məsəfəre Tsədanña eye nakə mə dərev kway aye.

¹⁵ Nəkar ka sər ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nətəye ta gər ga ha ngwedək. Figelas ta Hermogenas nətəye mə walañ tay dərma. †

¹⁶ Ane tuk na, Onezifor na, a mawen naha dərev, horoy kə gay kame i ndo hay hərwi nakə neñ ma danğay aye bay. Bəy Maduwen kway mâ gay ngwalak a ndo i gay ngay hay. ¹⁷ Ahəl nakə a ndislew

kanan a wuzlah gay i Roma aye na, kə pəla təv nakə neñ mə dəma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸ Bəy Maduwen kway Yesu mâ gay ngwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərma ahəl nakə neñ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

¹ Wawa ga, nəkar na, vələy tsəved a ngwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ təra kar ha gədan aye. ² Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neñ. Bazlam nakə na dā ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedək aye dərma hərwi ada nətəye tã sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³ Tadə dəretsətseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dəretsətseh aye. ⁴ Tadə ndoweye ma diye a vərəm, tadə a say nəngeye mâ yay a gər a bəy ngay na, mə kərahiye mäsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ təra andza niye dərma. ⁵ Sər ha dərma na, tadə ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka hway ta tsəved eye bay na, ta vələye wu i merəbe ngay bay. ⁶ Ndo i məfəte hay bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge mäsler haladzay aye təday. ⁷ Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanan aye, hərwi tadə ka dzala ha faya na, Bəy Maduwen ma vəlakeye gədan ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸ Yesu Kəriste mâ makaw a gər. Nəngeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsew abəra ma mədahan. Anan Labara Ngwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay aye. ⁹ Neñ faya na siye dəretsətseh

† 1:15 Dala nakə Roma hay tə zalay Azi aye na, nəngeye bəgom ka dala nakə tə zalay Turki aye.

ada tã gãs ga a dangay na, hãrwi labara nakay ñgwalak eye. Ayaw, neñ na, ta peñ tsalalaw andza ndo mäge zlãrwek. Ane tuk na, bazlam i Mbãlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya.¹⁰ Hãrwi niye neñ faya na sãmay naha a dãretsãtseh tebiye. Neñ faya na sãmay naha hãrwi ndo neheye Mbãlom a pala tay ha aye hãrwi ada nãteye tã huta tsãved nakã Yesu Kãriste ma mbãliye tay ha aye ada tã ye a bãý ñgay nakã a le haladzay aye ada tã ndza mã dãma ka tor eye.¹¹ Sa tsa na, kutoñ kã sãmay naha hãrwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedek eye hay:

Tadã ka matakwa tã nengeye na,*
ka ta ndzakweye ma sifa tã
nengeye dãrmak.

¹² Tadã ka sãmakwa naha a
dãretsãtseh na,
ka ta tãrakweye bagwar i bãý tã
nengeye.

Ane tuk na, tadã ka gwadakwa ka
sãrakwa na bay na,
ma ta gwadiye a sãr kway bay
dãrmak.

¹³ Tadã ka tãrakwa kame ñgay ndo
dedek eye hay bay na,
nengeye na, ma ndziye ndo i
dedek
hãrwi bo ñgay eye ma sliye
faya mãnese ha bo ñgay bay.

*Ndo mäge mãsler i Mbãlom dedek
eye*

¹⁴ Matay ha wu neheye na
tsik aye a zlãm a siye i ndo hay
tebiye hãrwi ada tã dzala ha faya.
Tsikatay ta gãdañ kame i Mbãlom,
tã tãra a bo ka gãr i bazlam hay bay,
tã gãr ha hãrwi bazlam niye hay
na, ta gateye ñgama kwa tsekweñ
bay. Duh ma nasiye ha dãrev i
ndo neheye faya ta pay zlãm aye.

¹⁵ Nãkar na, ñgãla ha bo ka mãndze
andza nakã a say a Mbãlom aye.
Tãra ndo mäge mãsler nakã a ge
horoy ta mãsler ñgay bay aye,

andza mãgwede a dã ha bazlam
dedek eye a ndo hay ta tsãved
eye.¹⁶ Bazlam neheye i mãkãde
wuway kãriye a yay a gãr a Mbãlom
bay aye na, kã tsik a dãma bay.
Ndo neheye faya ta kãdiye wuway
andza niye aye na, faya ta dziye
abãra ka tsãved i Mbãlom kame
kame duh.¹⁷ Bazlam tay faya ma
sãkahiye andza mbãlak nakã faya
ma gongobiye. Himene ta Filete
nãteye mã walañ i ndo niye hay.
¹⁸ Ta gãr ha tsãved dedek eye, tã
gwad na, bã Mbãlom kã lãtsa tay
ahaya ndo hay abãra ma mãdahañ.
Andza niye ndo siye hay ta gãr
ha tsãved i Mbãlom hãrwi tay.
¹⁹ Ane tuk na, dedek i Mbãlom
ma mbãdiye bay. Nengeye andza
mãdok i gay nakã ma ndziye bãñbãñ
aye. Tã watsa ka mãdok niye, tã
gwad: «Bãý Maduweñ a sãr ndo
ñgay hay.†» Tã watsa dãrmak, tã
gwad: «Kwa way kã gwad nengeye
ndo i Bãý Maduweñ na, mã ge
mãnese sa bay.»

²⁰ Ka sãr ha mã gay i ndo i zlele
na, wu mãngara eye wal wal an-
daya. Siye hay tã ñgar ta gura
kãgãbay ta bãre. Siye hay na, ta
tsãtsãd mãyako ada siye hay tã ñgar
ta dodo i gãrwa. Tã ge ha mãsler tã
wu neheye na, ta tsãved wal wal.
Neheye tã ñgar ta gura aye kãgãbay
ta bãre aye na, tã ge ha mãsler
pat i magurlom dẽk dẽk. Siye hay
tã ge ha mãsler kwa waray waray
pat pat.²¹ A tsik nakay na, ka
nãkway. Tadã ndoweye kã gãr ha
mãge mãnese tebiye na, Mbãlom
ma vãleye mãsler ñgay wal ma
tãriye andza wu nakã tã ñgar ta gura
kãgãbay ta bãre aye. Ndo i gay ñgay
ma piye na wal hãrwi a sãr mãge
mãsler i ndo i gay ñgay tebiye.

²² Bor i wu neheye lele bay a
satay a gawla hay mãge aye na,
kã ge bay, hway wu yak abãra
mã wu niye hay. Ge wu nakã

* 2:11 Zãba ma Roma hay 6.5, 8. † 2:19 Zãba ma Mãpesle 16.5.

ngwalak eye tã dãrev yak peteh, pa mädzal gër yak bəŋbəŋ ka Yesu, wudã ndo hay, ndza tã zay ta ndo neheye dãrev tay tsədəŋŋa eye ada faya ta dũwulay naha me a Bəy Maduwerŋ aye. ²³ Tadã ndo hay faya ta kãdiye wuway ka wu nakã ma giye ŋgama bay ada ka wu i matarakahaŋ na, kã tsik a dõma tãbey hãrwi ka sãr mækãde wuway niye hay ma ndãviye na, tã matãre. ²⁴ Ane tuk na, ndo nakã faya ma giye mäsler i Bəy Maduwerŋ aye na, kutoŋ mã tãra ta ndo hay bay. Mã gatay ŋgwalak a ndo hay tebiye, mã sla faya matãtike a ndo hay lele, mã sãmay naha a wu nakã ndo hay ta tsikiye faya aye. ²⁵ Tadã agãna ndo mãne dãre yak hay ta tãma wu nakã ŋgwalak eye bay na, dãtay ha ta lãfedede eye. Agãna Mbãlom ma vãlateye tsãved ka mægãre ha mezeleme tay hãrwi ada tã sãr bazlam dedek eye. ²⁶ Kwa tadã Fakalaw kã gãs tay andza a mbãzl tay ha a bãlay hãrwi ada tã ge wu nakã a say aye bãbay na, agãna ta maweye ka mädzal gër ŋgwalak eye hãrwi mãtãmaw abãra mã hãlay ŋgay.

3

Ndo hay ta gãriye ha Mbãlom ka mãndãve i mãndzibãra

¹ Sãr ha wu nakã faya na tsikak-eye kanaŋ aye: Ka maduk i duk i mãhãne hay na, dãretsãtseh ma giye andaya haladzay. ² A hãlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dekdek, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dãslay ha gër a bo tay, ta tsãdiye Mbãlom, ta tsãnataye zlam a bãba tay hay bay, ta gateye sise a ndo neheye faya ta dzãniye tay ha aye bay, ta rãhay ha gër a wu i Mbãlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mã gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta

tsikiye wu nakã lele bay aye ka ndo hay, ta sãriye i tay na, mægay dãretsãtseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mãdzele faya, ta dãslay ha gër a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakã a yatay a gër a bo tay aye a ze Mbãlom. ⁵ Ta ndzãkitiye bo ndo i Mbãlom hay ane tuk na, ta tãmiye gãdaŋ i Mbãlom hãrwi ada tã huta mede ŋgwalak eye na, ta wudiye bay. Nãkar na, kã ndza ka tãv tay bay.

⁶ Siye hay mã walaŋ tay anãke faya ta fãlãkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fãlãkwiye ta tsãfetsãfe eye, ta vateye gër a ŋgwas neheye bãle eye hay aye hãrwi ada tã tãma bazlam tay. ŋgwas neheye ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay bãzay a wu neheye wal wal a yatay a gër aye. ⁷ Ta wudã matãtike wu hay ane tuk na, tã sãr mãtsãne wu nakã dedek eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kãrahiye bazlam dedek eye andza Zanes ta Zambãres ahãl niye ta kãrah bazlam i Musa* aye. Mädzal gër tay kã nas, tã dzala ka Mbãlom ta dedek bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hãrwi mãge wu i matarakahaŋ tay niye hay ma zãbiye mã dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambãres nakã ahãl niye ndo hay tã sãr ka matarakahaŋ tay nakã tã gawa aye.

Ndza bəŋbəŋ mã wu nakã ka tãtik aye

¹⁰ Nãkar na, ka sãr wu nakã na tãtikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kãkay na, ka ŋgatay, ka sãr wu nakã a seŋ mãge ma mäsler ga aye, ada ma kãkay na pa mädzal gër ga ka Mbãlom aye ka sãr ha. Ka sãr dãrmak kãkay nakã faya na zliye ŋgatay ada ma kãkay na wudã ndo hay aye, ada ma kãkay

* **3:8** Zanes ta Zambãres: Mã kule i Yahuda hay tã zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zãba mã Madayaw abãra ma Ezipt 7.11, 22.

neŋ mandza eye bəŋbəŋ aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə geŋ dəretsətseh ada ma kəkay na sa dəretsətseh ma wuzlahgəma i Aŋtiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listəre aye. Ayaw! Ndo hay ta seŋ dəretsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedek ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dəretsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərma.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəŋbəŋ mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərɛv yak peteh aye. Ndza bəŋbəŋ lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Derewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Derewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Derewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedek aye, tadə faya ka gakweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gakwa wu lele eye. ¹⁷ Məsəfəre i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom m̄a təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərɛv ŋgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ŋgwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara Ŋgwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə

Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dəre aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay t̄a gər ha mənese, matay naha dərɛv, tətikatay ta ləfədədə eye, ³ hərwi həlay eye ma ndislew-eye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedek eye bay aye. Duh ta wudiye na, məge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətsəne aye. ⁴ Ta peye zləm a wu nakə dedek eye sa bay, ta peye zləm duh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, nəkar na, gay metsehe a bo yak huya, səmay naha a dəretsətseh, datay ha Labara Ŋgwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vəlaka a həlay aye tebiye.

⁶ Neŋ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷ Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərɛv ga peteh andza ndo nakə a ŋgəla ha bo ka mabəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vələŋ a gwedəŋ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁸ Anəke na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neŋ kame ŋgay mənese kwa tsekweŋ andaya fagaya bay. Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye nakə ma gateye sariya dedek eye a ndo hay ma ta vələneye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta vələneye a neŋ dekdək bay, ma ta

vəlateye a ndo neheye tebiye faya ta həbiye na aye.

A say a Pol Timote mâ ye ka tæv ɲgay

⁹ Ge gədan̄ hərəwi ada kâ yaw ka tæv ga bəse, ¹⁰ hərəwi Demas kə gər ga ha. A wuda wu neheye ka mändzibəra aye, hərəwi niye ki ye ɲgway a Tesalonik. Kəreskenes neɲgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa zəkaw ka tæv ga na, Luka mahəɲgeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay hərəwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹² Tisik i ɲgay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³ Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zleɲ ahaya pe-teked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya dərewel hay dərmak, ane tuk na, a seɲ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴ Aləgəzandər ndo məvəde wu kə geɲ sewed haladzay. Bəy Maduweɲ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ɲgay. ¹⁵ Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərmak hərəwi kwa tsekweɲ a wuda bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meɲ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom mâ pəsətay ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweɲ kway, neɲgeye na, kə gər ga ha bay, kə vəleɲ gədan̄ hərəwi ada nâ dā ha bazlam ɲgay parakka, nâ həmbər faya abəra kwa tsekweɲ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweɲ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.* ¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweɲ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərəwi ada nâ ye a bəy ɲgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Ake-las. Tsikay ha me a ɲgwas i Onezifor ta wawa ɲgay hay. ²⁰ Erast, neɲgeye na, ma ndziye ma gəma i Korinje. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərəwi neɲgeye dəvats eye.

²¹ Ge gədan̄ madayaw ka tæv ga kanan̄ ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanan̄ aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweɲ mâ tsəpa kar huya. Mâ pa fakuma ɲgama tebiye!

* 4:17 Zəba ma Dəmes hay 22.22.

Derewel nakə Pol a watsay naha a

Titus aye

Məfələkwe

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinthe hay aye na, Titus kə ge məsler ŋwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka mändze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i mändze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i mändze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wədəye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikat-eye na, ada tã dzala ha ka Mbəlom, tã sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tã sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vəlakweye na, kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye. ³ A dā ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vəlakweye

na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tã dā ha bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vələŋ bazlam nakay a həlay, a gwedəŋ: «Tsikatay a ndo hay dərma.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nəte ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tã pa fakaya ŋgama ada tã vəlaka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kã lambad tay ha wu neheye a ze naha məlembədə aye. Sa na, ada kã ye a walaŋ i gəma hay, kã pala ndo hay ada tã təra madugula hay, nəte nəte, tã dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tã ŋgəlatay bəzay bay. Mā ge na, zal i ŋgwas nəte. Wawa ŋgay hay tã dzala ha ka Yesu. Mede tay mā ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tã zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tã gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tã ŋgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mā dəslay ha gər a bo ŋgay bay. Mā ge mevel bay, mā kwaya bay, mā kəf bo ta ndo hay bay, mā ge bor i dala bay.

⁸ Duh neŋgeye na, mā təma ndo hay a gay ŋgay lele, mā wudā na, mäge wu lele eye, mā təra ndo masəra gər eye lele, mā təra ndo i ŋwalak, mā təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, mā gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹ Mā pa a dərev ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvəlatay gədaŋ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye

tə gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vateye gər a ndo hay. Ndo mäge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tâ gatay me, tâ ngəraz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye səe eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəliŋ tay niye a tsik na, dedek.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tâ dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərmağ hərwi ada tâ pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tâ pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedek i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsədaŋŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədaŋŋa hərwi ŋgay dərmağ. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye tə gwaday a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa düh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mäge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedek i Mbəlom a ndo hay. ² Gwadatay a bagwar hay na, tâ kwaya bay. Tâ ge na, wu neheye da ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tâ gay metsehe a bo tay lele, tâ dzala ha ka Mbəlom ta dedek, tâ wuda ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tâ zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋgwas bagwar eye hay andza niye dərmağ, hərwi ada tâ ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ təra beke i guzom bay. Gwadatay na, tâ tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tâ ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋgwas neheye dahəlay aye hay, ta wudiyə zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tâ gay metsehe a bo tay dərmağ, tâ ge madama bay, tâ ge məsler mə gay tay hay lele, tâ ge na, məsler lele eye, tâ gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərmağ, gwadatay tâ gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərmağ na, ge wu neheye lele eye dekdek, hərwi ada gawla hay tâ tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu nakə dedek aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dəre yak hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadatay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye

na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərma. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nəteye dedek eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadeye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay neŋgeye na, a wuda ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kâ gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kâ pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedek eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dərə a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Neŋgeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kâ təkakwaw abəra mə mezeleme, ada kâ tərakwa tsədanŋa kame ŋgay. Andza niye ka tərakwa ndo ŋgay hay, ada ka wudakwa mäge wu neheye ŋwalak aye pat pat.

¹⁵ Anan andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədan, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ tərəkə ha bay.

3

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəyi dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəyi hay ta tsikateye. Tâ wuda na,

mäge ŋwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ŋgəlay bəzay a ndo bay, tâ tərəkə a bo bay. Duh na, tâ tərəkə ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərma.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərma na, ka sərakwa gər bay, ka rəhakwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudəwakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərma ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha neŋgeye ndo məgay ŋwalak a ndo hay ada a wuda tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwede, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ŋwalak kway hay daw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bo masusulo eye ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye ada kâ hutakwa məsəfəre wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfəre Tsədanŋa eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vəlakweye. Kə vəlakway ha ŋwalak ŋgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədanŋa eye hay kame ŋgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seŋ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anan wu nakə ŋwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkəde wuway nakə ma giye ŋgama bay aye na, kâ həndzəd faya

bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ təra ta nəteye bay. Kwa faya ta kədiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dəma bay hərwi wu niye hay na, kəriye, ta dzəniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakə ma ηgəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tsikay faya. Tadə kə gər ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kə tsəne bay na, mâ ndza mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu sa bay. ¹¹ Nəkar, ka sər ha, slala i ndo niye hay na, kə dze a bəra ka tsəved. Nəteye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bəziye ha tə həlay tay eye nəteye ndo i mezeleme hay.

¹² Anaŋ na sləriye naha Artemas kəgəbay Tisik ka təv yak mba. Kə ndisl naha ka ηgatay na, pəla tsəved madayaw mədzəgər tə neŋ a gəma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mə dəma hus a mandəve i həlay i mətasl. ¹³ Dzəna Zenas ndo məge sariya, ta Apolos. Dzəna tay ha, lele. Ahəl nakə ta həndzədiye ta diye kame aye na, dzəna tay ha, wu mâ kətsatay bay. ¹⁴ Ndo neheye tə dzala ka Yesu andza nəkway na, tâ tətik məge ηgwalak dərma hərəwi ada tâ dzəna ndo neheye wu a kətsatay aye. Tadə ta ge andza niye na, mede tay ma təriye kəriye bay.

¹⁵ Ndo neheye nəmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye dərma.

Mbəlom mâ pa fakuma ηgama tebiye.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Filimonj aye Məfələkwe

Filimonj na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara Nğwalak eye, a tərā ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Filimonj neŋgeye zlele eye. Beke hay andaya mə gay ŋgay. Ndo nakə tə zalay Onezim aye na, beke i Filimonj. A hway ŋgway abəra mə gay i Filimonj. A ndzay a gər a Pol ma dangay. Neŋgeye dərmak a tərā ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimonj, a watsayaw derewel a həlay. Filimonj ma təmiye na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimonj aye na, hərwi ndo neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye dərmak (mede 2).

Mə derewel na, Pol a gwaday a Filimonj mâ tēma na Onezim andza malamar ŋgay nakə a wudā na haladzay aye. Andza niye, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nəteye malamar hay mə Kəriste. Ane tuk na, Pol kə gay kutoŋ a Filimonj bay. A say na, Filimonj mâ dzala tə gər ka wu nakə ma giye aye.

Labara i mawudē bo a ge məsler ka mändze i ndo nəte ada ka mändze i ndo hay tebiye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ma dangay hərwi məge məsler i Yesu Kəriste. Maa watsa na, nəmay ta malamar kway Timote. Nəmaa watsa naha a nəkar dzam may Filimonj. Hərwi nəkar na, ka dzapakwa nəte ka məsler i Bəy maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip neŋgeye nakə sidzew i Yesu tə neŋ ka tsəved i Mbəlom aye. Ada kə

tsikatay ha me a siye i ndo neh-eye ti yawa naha a gay yak mata dūwulay me a Mbəlom aye tebiye dərmak. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vələkum zay.

⁴ Ahəl nakə faya na giye amboh a Mbəlom aye na, na gaway naha sisce a Mbəlom hərwi yak huya. ⁵ Hərwi na tsəne na, nəkar ka wudā ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dedek ada ka pa mədzal gər yak na, ka Bəy Maduweŋ kway Yesu. ⁶ Neŋ faya na dūwuleye me a Mbəlom hərwi ada mədzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye hərwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzəniye kway. Ma dzəniye kway hərwi ada kâ sərakwa ha wu neheye Mbəlom a vələkway lele aye hay tebiye. A vələkway tə həlay i Yesu Kəriste. ⁷ Malamar ga Filimonj! Dərev ga kə ŋgwasa haladzay ada ka vələŋ gədaŋ haladzay dərmak hərwi ka wudā siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada faya ka vələteye gədaŋ sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimonj hərwi Onezim

⁸ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye amboh ka məge wu nakə na tsikakeye anəke aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na sliye faya mətsikaka ta gədaŋ ka wu nakə ka giye. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeye andza niye bay. Na dzala dūh na, məgaka amboh hərwi ka wudā ndo hay. Neŋ Pol na, neŋ guram eye ada neŋ anəke mədərəzla eye ma dangay hərwi məsler i Yesu Kəriste nakay faya na giye aye. ¹⁰ Neŋ faya na gakeye amboh hərwi Onezim. Neŋgeye na, kə dzala ka Yesu, ka tərā andza wawa ga kanaŋ ma dangay. Neŋ na tərā bəba ŋgay. ¹¹ Ahəl niye na, kə gaka məsler sa bay. Ane tuk na, anəke na, ma gakeye məsler sa, a nəkar ada a neŋ dərmak.

¹² Anəke na, na slərakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neŋ.

¹³ Haβe a seŋ na, mâ ndza ka təv ga kananj ma daŋgay hərwi ada mâ dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliye faya mäge andza niye ze nəkar məgwede faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya məgaka kutoŋ məgwadaka geŋ ŋgwalak bay. A seŋ na, dzəna ga tə mədzal gər yak. ¹⁵ Agəna a say a Mbəlom Onezim mâ ye a təv aye mâ ndzaw tsekweŋ andza nakay hərwi ada mâ ma naha ka təv yak ada ka ndzawumeye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neŋgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neŋgeye malamar may nakə dedək eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neŋ na, na wudə na haladzay. Nəkar dərma ka wudəye na ma ziye i ga ada neŋgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweŋ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fagaya neŋ dzam yak dedək na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neŋ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka mâ maka ha na, tsiken, neŋ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neŋ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neŋ. ²⁰ Amboh malamar ga, neŋ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweŋ. Geŋ wu nakə lele eye, meŋ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə

dəma aye dərma ka hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vəleŋeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətšike me i Pol

²³ Epafəras neŋgeye nakə tə neŋ salamay kananj ma daŋgay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərma.

²⁵ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye Məfələkwe

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gerek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvəlatay gədan.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzədə ka Mbəlom hərwi ngwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vələteye gədan ka mətəse abəra ma dəretsətəseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya mändze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada mäge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədiday i Wawa ŋgay

* 1:5 2 Samuyl 7.14.

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekeleŋ eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay hay. ² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ŋgay düh na, ta bədiday i Wawa ŋgay. Mbəlom a ge mändzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ŋgay, a zla neŋgeye hərwi ada mā ləva wu hay tebiye. ³ Ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə neŋgeye. Neŋgeye a ndzəkıt bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ŋgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tā huta tsəved matəre tsədəŋŋa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mänday i Mbəlom neŋgeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tā ləva tə neŋgeye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a da ha Wawa ŋgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵ Mbəlom kə tsikay dāda a gawla ŋgay nəte: «Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ŋgay nəte:

«Neŋ na təriye bəba ŋgay,

neŋgeye ma təriye wawa ga*»
bay.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ŋgay felik eye ka mändzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tā dəslay ha gər.»

⁷ Ka gər i gawla i Mbəlom hay na, Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəteye na, ndo i maslaŋ ŋgay hay. A təra tay ha andza mətasl, nəteye andza dərneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gər i Wawa i Mbəlom na, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəkar na, Mbəlom, ka ləviye bəy yak ka tor eye.

Ka ləviye ndo yak hay ta ŋwalak.

⁹ Wu nakə ŋwalak eye na, ka wuda. Wu nakə ŋwalak eye bay aye na, a yaka a gər bay tebiye.

Hərwi niye Mbəlom, Bəba yak Mbəlom, kə zla kar ada kə pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye nəkurom ka bo dziye aye ada kə vəlakway mənɣwese.»

¹⁰ Derewel i Mbəlom a gwad sa:

«Bəy Maduweŋ, ka madazlay i wu tebiye maa ge məndzibəra na, nəkar.

Nəkar tə həlay yak eye ka ge magərmbəlom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, nəkar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

¹² Ka pađiye tay ha andza ta pađiye peteked guram eye.

Nəteye ta mbəđiye andza peteked a mbəda, ane tuk na, nəkar na, ka mbəđiye bay, sifa yak ma ndəviye dāda bay.†»

¹³ Dāda Mbəlom kə tsikay a gawla ŋgay:

«Dara, ndza tə həlay i mənday ga, hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye‡» na, kə tsikay nəte bay.

¹⁴ Gawla i Mbəlom hay nəteye na, way hay? Nəteye məsəfəre neheye faya ta geye məsler a Mbəlom aye, ma sləriye tay ha məmatay bo a ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

2

Kā gakway masəfaya a wu nakə Mbəlom a tsik aye bay

¹ Hərwi niye, gakway metsehe a bazlam neheye ka tsənakwa aye lele huya hərwi ada kə dzakwa tsəved bay. ² Bazlam neheye gawla i Mbəlom hay tə yaw tə tsik aye na, gədaŋ eye haladzay.* Ndo neheye tə nas ha ada ta rəhay gər bay aye na, Mbəlom kə gatay sariya dā ka mənese tay. ³ Kə ge Mbəlom kə gatay sariya na, ka gwadum na, tadə ka gakway masəfaya a tsəved ŋwalak eye nakə ka təmakweye ha aye na, ma gakweye sariya bədaw? Tadə ka gakway masəfaya na, ta dedek ka təmakweye bay. Maa lah mədə ha Mbəlom ma təmiye kway ha ma kəkay na, Bəy Maduweŋ. Ndo neheye tə tsəne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedek na, nəteye. ⁴ Bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay, kə dā ha bazlam neheye na, dedek ta masuwayaŋ wal wal tebiye ada Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəl gədaŋ a ndo hay ka mäge wu hay wal wal andza nakə a say aye.

Yesu kə dā ha tsəved nakə ma təmiye kway ha aye

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve məndzibəra wedeye nakə ma deyeweye na, gawla i Mbəlom hay bay. ⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweye a gwad:

«Ndo neŋgeye na, way tey Mbəlom, nakə ka dzaliye ka neŋgeye aye?

Ndo zezeŋ way nakə ka dzaliye faya, ka geye gər aye?

⁷ Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaḅ ta mədəslay ha gər.

† 1:12 Dəmes hay 102.26-28. ‡ 1:13 Dəmes hay 110.1. * 2:2 A tsik ka bazlam mapala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel hay mə mahəmba i Sinay aye. † 2:8 Dəmes hay 8.5-7.

8 Ka pa wu hay tebiye a huđ i sik
ngay mâ ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay
tebiye mâ ləva na, niye na, andza
məgwede wuray andaya nakə kə
pay bay aye na, andaya bay. Ane
tuk na, anəke faya ka ngatakweye
faya ma ləviye wu hay tebiye zuk
bay. 9 Ane tuk na, ka ngatakway a
Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka
gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ.
Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaḅ
ada ta mədəslay ha gər hərwi nakə
kə sa dəretsətseh ada kə mət aye.
Niye na, ta ngwalak i Mbəlom nakə
Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye
aye. 10 Mbəlom a ge wu hay tebiye.
A ge tay ha na, hərwi ngay eye
ngway. A say məhəle ndo hay ha-
ladzay a təv ngay nakə ta məzlaḅ
aye, nəteye na, wawa ngay hay.
Andza niye kə yay a gər matəre
ha Yesu ngwalak eye hərwi mətəme
tay ha tə dəretsətseh ngay ada ta
məməte ngay, hərwi mata de kame
tay mətəme tay ha na, Yesu.

11 Maa təra ha ndo hay ngwalak
eye kame i Mbəlom na, Yesu
ada nəteye neheye a təra tay ha
ngwalak eye hay aye na, bəba tay
nəte. Hərwi niye horoy ma geye
məzalatay malamar ga hay bay.
12 A gwad:

«Na dátay ha məzele yak a malamar
ga hay

Na zambadakeye mə walaŋ i
ndo hay mahaya gər eye.†»

13 A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neŋ kanaŋ ta wawa neheye
Mbəlom a peŋ tay aye.§»

14 Wawa neheye a tsik fataya
aye na, nəteye tebiye slo ada bam-
baz. Neŋgeye dərmak ka təra ndo
zezeŋ andza nəteye hərwi ada mâ
mət ada andza niye ma giye ha
bəle ta ndo nakə gədan i məməte

mə həlay ngay aye, andza məgwede
Fakalaw. 15 Yesu a ge andza niye
na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo
hay hərwi məməte bay. Ahəl niye
tə ndzawa huya andza beke hay
hərwi zluwer a gawatay, ane tuk
na, anəke Yesu kə təma tay ha.

16 Ka sərakwa ha a yaw məmatay
bo a gawla i Mbəlom hay bay, a
yaw məmatay bo na, a wawa i
huđ i Abraham hay. 17 Andza
niye, kutoŋ ka təra andza malamar
ngay hay mə wu hay tebiye. A ge
niye na, hərwi ada mâ təra bag-
war i ndo məvəlaway wu a Mbəlom
nakə ma gateye ngwalak a ndo hay
ada ma pay naha faya a Mbəlom
aye, hərwi ada mâ vəl ha gər ngay
hərwi məheme mezeleme i ndo
hay ada məsəre tay ka bo ndo hay
ta Mbəlom. 18 Anəke na, ma sliye
məmatay bo a ndo neheye Fakalaw
faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl
niye Fakalaw ka səpat na ada kə say
dəretsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

1 Malamar ga hay, Mbəlom a pala
kurom na, ada kə tərūm ndo ngay
hay. Hərwi niye pum mədzal gər
kurom ka Yesu. Neŋgeye ndo nakə
Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ
təra bagwar i ndo məvəlaway wu
a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa
faya mədzal gər aye. 2 Maa pa na
ka məge məsler nakay na, Mbəlom
ada kə pay naha faya a Mbəlom
mə wu nakə a ge aye, andza Musa
nakə a pay naha faya a Mbəlom
ma məsler nakə a gawa aye hərwi
ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.*
3 Ngwalak eye mədəslay ha gər ha-
ladzay a Yesu abəra ka Musa andza
nakə ta dəslay ha gər haladzay na,
a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a
gay bay. 4 Gay tebiye mədəzl na,
ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu
hay tebiye na, Mbəlom. 5 Aya Musa

† 2:12 Dəmes hay 22.23. § 2:13 Ezay 8.17-18.

* 3:2 Məpesle 12.7.

nengeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, nengeye na, ndo i məsler i Mbəlom dəkdek tsa. Məsler ŋgay na, mədatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, nengeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ŋgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ŋgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzal gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mədzal gər kway ka wu neheye ta mənḡwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmaḡ gay ŋgay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mədzal gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

⁸ kâ kulum ha gər kurom, andza i bəba tətə kurom neh-eye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulk-wandah məve kuro kuro fad, tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: «Kwa ta ŋgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na, ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzal gər tay ka dzədza, ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹ Kə ndoleŋ ada na mbada:

Ta fələkwīye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.†»

¹² Malamar ga hay, gum met-sehe! Ndo nakə mədzal gər ŋgay ŋgwalak eye bay aye, a dzala ha

ka Yesu bay aye na, mâ ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vələm a bo gədaŋ pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw mâ səpat kurom ka məge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gəkweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzal gər ka mada-zlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedək nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na, kâ kulum ha gər kurom bay andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bədaw?

¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi niye tə mət mə makulkwandah.

¹⁸ Mbəlom a mbada a gwad: «Ta fələkwīye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərəh marəhay ha gər aye ba?‡ ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vələtay tsəved məfələkwe a dāma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fələkwakweye a mazəzukw bo ŋgay. Ane tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mə walaŋ kurom

† 3:11 Dəmes hay 95.7-11. ‡ 3:18 Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11.

mâ mætsa abæra ka mæfælækwe a dæma bay. Wu nakæ Mbælom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nækway na, ka tsænakwa Labara Ngwalak eye nakay andza nakæ ahæl niye bæba tæte kway hay tæ tsæne aye dærmak. Ane tuk na, labara nakay kæ gatay ngama bay hærwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fælækwe a mazæzukw bo i Mbælom niye na, nækway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbælom a gwad:

«Kæ ndelenj ada na mbada,
ta fælækwiye dæda a tæv ga
nakæ na lævatay ha bo ta
zæzukwiye bo mæ dæma aye
bay.»

Azlakwabay Mbælom a ndæv ha mæsler ngay kwa a hælaj nakæ a ge mændzibæra aye. ⁴ Mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom, tæ tsik ka mæhæne matasæla eye: «Mæhæne mækwa na, Mbælom a ndæv ha mæsler ngay, mæhæne matasæla eye a zæzukw bo.*» ⁵ Ma tæv mekelenj eye Mbælom a gwad sa: «Ta fælækwiye dæda a tæv ga nakæ na lævatay ha bo ta zæzukwiye bo mæ dæma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tæ tsæne Labara Ngwalak eye kurre aye tæ fælækwa a mazæzukw bo bay na, hærwi ta kærah maræhay ha gær a Mbælom. Ta dedek tæv mazæzukw bo andaya ananj, ndo mekelenj eye hay ta fælækwiye a dæma. ⁷ Hærwi niye Mbælom a pa pat mekelenj eye, a zalay «bægom». A tsik ka pat eye nakay na, mæve haladzay tæ bazlam i Davit, bazlam neheye bæ ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

«Bægom tadæ ka tsænum mætsike me
i Mbælom na,
kâ kulum ha gær kurom bay.»

⁸ Tadæ Zozowe kæ ndisl tay ha bæba tæte kway hay a mazæzukw bo nakæ dedek aye na, hæbe Mbælom ma tsikiye ka pat mekelenj eye bay. ⁹ Andza mægwede mazæzukw bo mekelenj eye andaya hærwi

ndo i Mbælom hay. A ndzækit bo mazæzukw bo i mæhæne matasæla eye. ¹⁰ Mbælom a ndæv ha mæsler ngay na, a zæzukw bo. I kway bæbay andza niye dærmak. Ndo kæ huta tsæved mæfælækwe a mazæzukw bo i Mbælom na, ma giye mæsler sa bay, mæsler ngay ka ndæv. ¹¹ Hærwi niye, ngælakwa ha bo ka mæhute tsæved mæfælækwe a mazæzukw bo niye. Kæ ge andza niye na, gækwa metsese lele ndaray mâ dæd hærwi a kærah maræhay ha gær a Mbælom andza bæba tæte kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbælom na, ma væliye sifa a ndo hay, gædanj eye haladzay. A dæs wu a ze ha maslalam nakæ a dæs diye sulo sulo aye. Bazlam i Mbælom a ye a bo kway hus a hud eye. A dæs ndo hus ka mangæne ha sifa i mæsæfære ada hus ka mangæne ha tæv mazæve ta dozoz. Faya ma diye ha wu nakæ ma mædzal gær i ndo aye. ¹³ Wuray andaya mangaha eye ka dære i Mbælom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ngatatay, a sær tay ha næte ta næte tebiye. Kæ dækway ha wu hay tebiye na, kame ngay.

Mbælom a pa Yesu bagwar i ndo mævælaj wu a Mbælom

¹⁴ Andza niye, nækway na, bagwar i ndo mævælaway wu a Mbælom kway andaya ka gær i wu hay tebiye. Nængeye na, Yesu Kæriste Wawa i Mbælom. Kæ tsal ka tæv i Mbælom. Hærwi niye ndzakwa tæ wu nakæ ka dzalakwa ha faya aye bænjænj lele. ¹⁵ Bagwar i ndo mævælaway wu a Mbælom kway na, a sær ha bæle kway. Nængeye na, kæ ngatay a dæretsæseh wal wal andza nækway ada ta dza ha. Ane tuk na, kæ ge mezeleme bay. ¹⁶ Hærwi niye hændzædækwa ka tæv i Mbælom, zluwer mâ gækway bay. Nængeye ma gateye ngwalak a ndo hay. Hændzædækwa ka tæv ngay hærwi ada kâ gækway mæ bo ada mâ

* 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

gakway ngwalak ngay. Niye na, ma makweye bo ahəl i d̄aretsətseh.

5

¹ Bagwar i ndo m̄avəlayay wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, m̄ə walaŋ i ndo hay. A pa tay ha hərwi ada t̄a gay m̄əsler hərwi ndo hay ada t̄a v̄əlay naha wu k̄ariye ada t̄a k̄əday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme nakə ndo hay t̄ə ge aye. ² Ndo neh-eye t̄ə s̄ər tsəved̄ ngwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo m̄əvəlay wu a Mbəlom t̄ə s̄ər m̄əge ngwalak hərwi tay hərwi bo tay eye b̄əle eye andza n̄əteye d̄ərmak. ³ Hərwi niye k̄u-toŋ m̄a k̄əday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme ngay eye d̄ərmak, ma k̄ədiye hərwi mezeleme i siye i ndo hay d̄ək̄d̄ək̄ bay. ⁴ Ndəray ma s̄liye m̄əd̄əslay ha ḡər a bo, m̄əzle bo ngay mat̄əre ha bagwar i ndo m̄əvəlay wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Aroŋ aye. ⁵ T̄ə Yesu K̄əriste na, andza niye d̄ərmak. K̄ə zla bo ngay eye k̄ə d̄əslay ha ḡər a bo mat̄əre bagwar i ndo m̄əvəlayay wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwaday:

«Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na t̄əra Bəba yak.*»

⁶ Ma t̄əv mekelen̄ eye a gwaday:

«Ka ndziye ndo m̄əvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahəl nakə Yesu ka m̄əndzibəra aye na, a s̄ər ha Mbəlom ma s̄liye faya m̄ələtse ahaya ab̄əra ma m̄ədahan̄. Ka d̄uwulay naha me a Mbəlom ta m̄ətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha ḡər d̄ərmak. Mbəlom k̄ə tsənay na k̄ə l̄ətse ahaya ab̄əra ma m̄ədahan̄ hərwi ka r̄əhay ha ḡər. ⁸ Nengeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye b̄əbay na, t̄ə d̄aretsətseh

nakə a sa aye k̄ə t̄ətik marəhay ha ḡər a Mbəlom. ⁹ Ahəl nakə m̄əsler ngay a ndəv aye na, a t̄əra ndo nakə ma t̄əmiye tay ha ndo neh-eye ta r̄əhay ha ḡər aye hərwi ada t̄a huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbəlom a pa na bagwar i ndo m̄əvəlayay wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i m̄əḡər ha m̄əpe m̄ədzal ka ḡər Yesu

¹¹ Ka ḡər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay m̄ətsike. Ane tuk na, a wur bo m̄əd̄akum ha hərwi zləm kurom d̄əreŋ m̄ətsəne. ¹² Nəkurom i kurom na, həlay eye k̄ə sla d̄a hərwi ada bo kurom eye k̄ə t̄ətikumatay wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka t̄ətikum wu hay zla anəkə bay. Ane tuk na, a sakum t̄ə t̄ətikakum wu neh-eye ka t̄ətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka s̄ərum m̄ənde d̄af andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa nd̄əriz neh-eye a satay m̄əse wah aye. ¹³ Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, nengeye wawa nd̄əriz huya. Mbəlom a t̄əra kway ha ngwalak eye kame ngay ma k̄əkay na, a s̄ər zuk bay. ¹⁴ Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. N̄əteye na, ta nḡəliye ha bo ka mat̄ətike hərwi m̄ənḡəne tay ha ka bo ab̄əra wu ngwalak eye t̄ə wu neh-eye ngwalak eye bay aye.

6

¹ K̄ə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neh-eye kurre ka ḡər i K̄əriste aye, pakway b̄əzay a wu neh-eye bagwar eye. Ba ka pakwa m̄ədok i gay tsiy, ka pakwa wedeye sa bay. Bazlam i matsətsehe m̄əp̄əse ha mezeleme hərwi wu neh-eye ngwalak eye bay ta diye ha ndo a m̄əməte aye, bazlam i m̄ədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i madzəhūbe ndo a yam, bazlam m̄əpe həlay ka ḡər i ndo

* 5:5 D̄əmes hay 2.7. † 5:6 D̄əmes hay 110.4.

* 6:2 Z̄əba ma 1 Timote 4.14.

hay,* bazlam i mælətsew abəra ma mədahan̄ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya matətikakum sa bay. ³ Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədan̄ i Mbəlom na, ka gakweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maweye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa dāw? Nəteye na, ta ŋgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədan̄na eye a dərēv tay dərma. ⁵ Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədan̄ i mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye. ⁶ Ada dūh tə dād abəra ka tsəved̄ i Mbəlom na, tsəved̄ tay andaya məmatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a təra andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbadā eye sa ada tə vəlatay tsəved̄ a siye i ndo hay mətəsaday.

⁷ Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwedē Mbəlom kə pa ŋgama ka guvah nakay. ⁸ Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ŋgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

⁹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedək nəkurom faya ka pumeye bəzay a tsəved̄ ŋwalak eye, tsəved̄ nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰ Mbəlom na, nən̄geye ŋwalak eye, ma mətəsiye ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza məgwedē, ka mumatay bo a siye i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye

huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətəsiye ha gər bay. ¹¹ A samay na, kwa way mā ge andza niye huya hus ka mandəve eye, kə garum ha bay hərwi ada kə hutum wu nakə ka pum faya mədzał gər aye. ¹² A samay na, kə tərūm ndo i sœ hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzał gər tay bəŋbəŋ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³ Ahəl nakə Mbəlom a gwad̄ay a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbadā ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ŋgay aye bay. A mbadā ta məzele ŋgay.† ¹⁴ A gwad̄: «Ta dedək, na piye fakaya ŋgama, ta dedək na vəlakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵ Abraham kə zla ŋgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəleye aye.

¹⁶ Ndo hay tə mbadāwə na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbedē niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaŋ i ndo hay aye. ¹⁷ Hərwi niye Mbəlom kə mbadā dərma. A say na, ndo neheye a gwad̄ ma vəlataye wu aye na, t̄a sər ha ma mbədəye həlay dādā a wu nakə a gwad̄ ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neh-eye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye ada wu nakə a mbadā aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka təv i Mbəlom mən̄gehe bo ka təv ŋgay aye na, kə vələkway gədan̄ haladzay hərwi ada kə pakwa mədzał gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vələkweye aye. ¹⁹ Wu

† 6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17.

nakə ka pakwa faya mædzal gər kway aye na, a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaŋ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na təv tsədaŋŋa eye aye, ka fələkwaqweye a huđ eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvəlayay wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, neŋgeye bəy i Salem. Neŋgeye bəbay i ndo məvəlay wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay hal-adzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mædzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza mægweđe bəy nakə ma giye ŋgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuđa mændze zay* ta ndo hay aye hərwi neŋgeye bəy i Salem. Salem na, andza mægweđe «zay». ³ Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ŋgay bay. Kwa may ŋgay hay ta bəba tətə ŋgay hay dərmaḱ andza niye. Madazlay ŋgay eye andaya bay, mandəve ŋgay aye andaya bay. A ndzəkit bo Wawa i Mbəlom hərwi neŋgeye ndo məvəlay wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴ Zəbum ka Melkisedek, neŋgeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ŋgəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵ Wawa i huđ i Levi na, siye hay ndo məvəlay wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadatay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada t̄a vələkum wu nəte mə wu tay neheye kuro

aye.†» Sərum ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nətəye tebiye na, wawa i huđ i Abraham. ⁶ Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nətə mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwaday ma piye faya ŋgama aye na, Melkisedek a pa faya ŋgama bəna Abraham a pa ŋgama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ŋgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nətə mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nətəye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya mægweđe na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nətə mə wu hay kuro, kə vəlay a Melkisedek dərmaḱ tə həlay i Abraham. ¹⁰ Andza mægweđe Abraham a vəlay wu nətə mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə huđ ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya mægweđe Levi neŋgeye dərmaḱ kə vəlay wu nətə mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nətəye neheye ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvəlay wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom na, hađe ndo məvəlay wu a Mbəlom neŋged andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo məvəlay wu a Mbəlom andza Aron hađe ma sliye. ¹² Tadə Mbəlom ka mbəday həlay a slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam

* 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20. † 7:5 Zəba mə Məpesle 18.21.

i Musa mapala eye ma mbædiye dærmak. ¹³ Azlakwa anæke na, slala i ndo mævælay wu a Mbælom a mbæda. Bøy Maduwej kway Yesu nakæ faya ka tsikakweye faya kanan aye na, a yaw abæra ma slala mekelen eye wal. Ndæray næte ma slala ngay andaya ndo mævælay wu a Mbælom bay. ¹⁴ Ka særakwa ha Bøy Maduwej kway, nenjeye ma slala i Yahuda. Ahæl nakæ Musa a tsik ka ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye na, kæ tsik ka gær i slala nakay tæbey. ¹⁵ Wu nakæ a dæ ha bazlam nakay parakka aye anan: Ndo mævælay wu a Mbælom mekelen eye ki yaw, nenjeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Nenjeye a tæra bagwar i ndo mævælay wu a Mbælom na, hærwi slala nakæ næteye ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye bay. Nenjeye na, bagwar i ndo mævælay wu a Mbælom ta gædan i sifa nakæ ma ndæviye bay aye. ¹⁷ Andza nakæ mawatsa eye næ Derewel i Mbælom, Mbælom a gwad:

«Ka ndziye ndo mævælay wu a Mbælom huya andza Melkisedek.‡»

¹⁸ Mbælom kæ mbata ha bazlam mapala eye nakæ ahæl niye aye hærwi bæle eye, ma dzæniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matære ha ndo hay ngwalak eye ka dære i Mbælom bay. Ane tuk na, anæke na, wu mekelen eye andaya a ze ha bazlam neh-eye mapala eye. Wu andaya nakæ ma vælakweye tsæved'lele eye hærwi mændisle ka tæv Mbælom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mædzal gær na, ka nenjeye.

²⁰ Wu mekelen eye na, ahæl nakæ Mbælom ma piye Yesu bagwar i ndo mævælay wu a Mbælom aye na, a mbæda tæday. Ahæl nakæ slala i Levi hay ta tæra ndo mævælay wu a Mbælom aye na, tæ mbæda andza

niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbælom kæ mbæda, a gwad:

«Nen Mbælom na mbædeye hælai bay,
na mbæda ka ndziye ndo mævælay wu a Mbælom huya.§»

²² Nakay andza mægweðe na, dzam nakæ Mbælom a bær tæ nækway aye na, lele a ze ha dzam nakæ a bær ahæl niye aye. Andza niye, maa dækway ha ta dedek Mbælom kæ bær dzam tæ nækway na, Yesu.

²³ Wu mekelen eye andaya wal sa. Ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom ma slala i Levi aye na, næteye haladzay hærwi tæ mætawa, tæ gærawa ha mæsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye tæbey, nenjeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo mævælay wu a Mbælom huya ka tor eye. ²⁵ Hærwi niye, nenjeye na, gædan andaya mætæme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbælom tæ hælai ngay aye kwa kæday hærwi nenjeye ma ndziye ka tor eye. Faya ma duwuleye naha me a Mbælom huya hærwi tay.

²⁶ Nenjeye na, bagwar i ndo mævælay wu a Mbælom nakæ dædan eye gædan ngay andaya madzæne kway aye. Nenjeye na, tsædanja, mænese andaya næ nenjeye bay, kæ ge mezeleme tæbey. Nenjeye andza ndo mæge mezeleme hay bay, Mbælom a pa na wal. Mbælom a pa na næ mbælom ka gær i wu hay tebiye. ²⁷ Siye i bagwar hay i ndo mævælay wu a Mbælom, næteye neheye na, ta kædaway wu a Mbælom pat pat. Tæ kædaway naha hærwi mezeleme tay eye tæday ada ta kæday naha hærwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, nenjeye a ge andza niye tæbey. Nenjeye a vælai naha wu a Mbælom hærwi ndo hay sik næte tsa tæ mævæle ha gær ngay. I ngay na, dæ andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo

‡ 7:17 Dæmes hay 110.4. § 7:21 Dæmes hay 110.4.

neheye tə vələway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nətēye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbadā aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo māvələway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Nengeye na, ka təra ŋgwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu nengeye bagwar i ndo māvələway wu a Mbəlom dedək eye

¹ Bazlam nakə ta dedək bagwar eye a sakway mətisike aye na, anaŋ: Bagwar i ndo māvələway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Nengeye na, i kway. Nengeye mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mänday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Nengeye bagwar i ndo māvələway wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədəŋja Mbəlom mandza eye mə dāma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mädəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dāma aye na, mə mbəlom, təv nakə dedəŋ eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo māvələway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi māvələy naha wu kəriye ada məkəday naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo māvələy wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vələy naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge nengeye ka mändzibəra na, ma təriye ndo māvələy wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a Mbəlom aye nətēye andaya tsiy andza

nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba aye.» Ndo māvələy wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzəkit bo i bəmalə nakə dedəŋ eye mə mbəlom aye.* ⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo māvələway wu a Mbəlom neheye. Nengeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ 6ar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷ Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma bəriye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay: «Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bəy Maduweŋ.

Həlay eye ma deyeweye
na bəriye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada ta
slala i Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na bəriye aye na,
andza nakə na 6ar ta bəba tətē
tay hay bay.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə
həlay ga eye abəra mə Ezipt
aye na,

bo tay eye tə gər tay ta nas
ha Dzam Guram eye nakə na
6ar ta nətēye aye.

Hərwi niye na gər tay ha.
Maa tsik bazlam andza nakay na,
neŋ Bəy Maduweŋ.

¹⁰ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

* 8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † 8:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

Dzam nakə na ɓariye ta ndo i Israyel hay aye a həlay niye na, ananj:

Na piye bazlam ga mapala eye a dærev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a mædzal gær tay,
na tæriye Mbəlom tay

ada nətaye ta tæriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tatikateye a ndo siye aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərūm Bəy Maduweŋ eye”, andaya bay,

hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga,

kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa eye hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay, tæ mezeleme tay, ma meŋəweye a gær sa bay.†»

¹³ Mbəlom a tsik ka mæbère Dzam Wedeye na, andza mægweɗe Dzam Guram eye gədaŋ ŋgay andaya sa bay. Ka sərakwa ha wu nakə ka tæra guram eye ada ma dzəniye ka wuray sa bay aye na, mazlambar ma dziye.

9

Tsəved dedek eye hərwi mædaslay ha gær a Mbəlom

¹ Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam mapala eye hay andaya, neheye ta dātay ha a ndo hay tsəved i mædaslay ha gær a Mbəlom aye. Təv andaya dərma nakə ndo hay ta lambad hərwi maɗuwulay me a Mbəlom mæ dəma aye. ² Gay niye ta lambad na, tæ peteked. Gay kurre eye na, tæ zalay təv tsədaŋŋa eye. Tə pa a dəma lalam bagwar eye ta hawal eye hay tasəla ta ako eye fataya ada tabal tæ peŋ mapa eye faya nakə tæ vəlaway faya wu a Mbəlom aye. ³ Peteked a ŋgəna ha tsəlak niye ta tsəlak neŋged nakə kame aye. Tə zalay a tsəlak niye

na, təv nakə a ze siye hay tebiye tæ tsədaŋŋa aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə tæ ŋgar ta gura tæ fəkawa faya wu nakə a ze huŋŋa aye. Tə pa a dəma zlaŋgatsa dərma. Zlaŋgatsa niye na, mambuza eye tebiye ta gura, tæ zalay zlaŋgatsa i mæbère dzam. Ma zlaŋgatsa niye səra i gura andaya mæ dəma dərma. Ma səra eye niye na, makwala nakə tæ zalay *man** aye mæ dəma. Sakwal i Aron nakə a dūda, a pa slambah aye mæ dəma dərma, tæ beleler hay sulo neheye Mbəlom a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a ɓar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka gær i zlaŋgatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tæ pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubiŋ* hay, faya ta dātay ha mæzlaɓ i Mbəlom a ndo hay. Ta həndək ha gwezleviyek tay hərwi madəræzle na təv nakə tæ vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme i ndo neheye tæ ge aye. Ane tuk na, na dīye ha wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo neheye tæ vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa pat pat a gay makurre, tæ gawa mæsler tay pat pat mæ dəma. ⁷ Tsəlak masulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom nətə ŋgewej. A yawa a dəma na sik nətə ka mæve. Ma diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bambaz i gənaŋ a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsəy ha mənese nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tæ ge ta mædzal gær tay bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma dakway ha tæ wu neheye na, kə ge tsəlak makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay tæ tsədaŋŋa aye na, mahəndəka eye bay. ⁹ Mandzəkit bo i wu neh-

† 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:4 *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mæ makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

eye a dá ha na, wu neheye ti yaw anáke aye. Faya ma dákway ha na, wu neheye ta vǎleye a Mbǎlom aye, tǎ bambaz i gǎnaw nakǎ ta vǎleye aye ta sliye faya matǎra ha dǎrev i ndo hay ŋgwalak eye hay ka dǎre i Mbǎlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tǎtikakweye na, ka gǎr i wu mǎnday, wu mǎsay ada ka gǎr i mǎbere wu hay na, kǎkay dǎkǎdek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i mǎndzibǎra dǎkǎdek, ma ndziye tsekweŋ tsa hus a pat nakǎ Mbǎlom ma mbǎdiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anáke na, Kǎriste ki yaw tsiy. Nengeye bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom. Wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mǎ hǎlay ŋgay. Nengeye ki ye a tǎv nakǎ bagwar eye a ze madzawadzawa i mǎdǎslay ha gǎr a Mbǎlom nakǎ ahǎl niye aye, tǎv niye na, lele haladzay. Ma lambad tǎv niye na, ndo hay bay, andaya ka mǎndzibǎra bay. ¹² Kǎriste ki ye a tǎv niye, kǎ fǎlǎkwa a tǎv nakǎ a ze siye hay tǎ tsǎdǎŋŋa aye. Kǎ zla bambaz i vo'ar tǎ bambaz i wawa i sla ka hǎlay bay. Duh a fǎlǎkwa a dǎma na, a zla bambaz ŋgay eye nakǎ a mbǎdǎ ha aye, a ye sik nǎte ka ndǎv. Andza niye kǎ tǎma kway ahaya abǎra mǎ mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahǎl niye na, tǎ kǎdǎwa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nǎteye tsǎdǎŋŋa kame i Mbǎlom bay aye. Tǎ kǎdǎwa sla wawa eye dǎrmak, tǎ dulawa na, ada bǎtekwew malǎmǎts eye na, tǎ fadǎwa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tǎ ge mǎnese aye na, bo tay ka tǎra tsǎdǎŋŋa andza nakǎ a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kǎ ge andza niye na, bambaz i Yesu Kǎriste a ze ha ta gǎdǎŋ bǎdǎw? Kǎriste, nengeye na, kǎ ge mezeleme bay, kǎ zla bo ŋgay, kǎ vǎlay a Mbǎlom ta gǎdǎŋ i Mǎsǎfǎre

Tsǎdǎŋŋa eye. Mǎsǎfǎre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a tǎra ha dǎrev kway tsǎdǎŋŋa hǎrwi ada wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye kway ha a mǎdahaŋ aye na, kǎ gakwa sa bay. Ane tuk na, kǎ gakwa dúh na, mǎsler i Mbǎlom, nengeye nakǎ ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hǎrwi niye Kǎriste, nengeye ndo mǎsǎre tay ha ka bo ndo hay ta Mbǎlom hǎrwi Mbǎlom kǎ ǎar Dzam Wedeye ta nǎteye. Hǎrwi niye, ndo neheye Mbǎlom a zalatay aye na, ta hutiyeye wu neheye ŋgwalak eye Mbǎlom a gwad ma vǎlateye aye. Ta hutiyeye ka tor eye. Ma giye bo na, hǎrwi Kǎriste kǎ mǎt hǎrwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tǎ mezeleme tay aye. Ahǎl nakǎ a mǎt aye kǎ tǎma tay ahaya abǎra mǎ mezeleme.

¹⁶ Tadǎ ndoweye a gwad: «Na mǎt na, ŋgǎnum ha wu ga hay» na, ndo niye mǎ mǎt tǎday ada ta ŋgǎniye ha. ¹⁷ Ahǎl nakǎ kǎ mǎt aye na, bazlam ŋgay ma hutiyeye gǎdǎŋ. Tadǎ ndoweye andaya tǎ dǎre na, wu nakǎ a gwad aza ka ŋgǎnumeye ha aye na, ta ŋgǎniye ha zuk bay. ¹⁸ Hǎrwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbǎdǎ ha bambaz tǎday bǎna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahǎl niye na, Musa a dǎtay ha bazlam mapala eye nakǎ Mbǎlom a vǎlay aye a ndo hay aye tǎday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta gugumaŋ ndozza eye a tǎlǎka ha a bambaz, a gwatsaka ka dǎrewel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahǎl nakǎ faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakǎ Mbǎlom a ǎar ha dzam ta nǎkuro mǎ aye. A gwadǎkum rǎhumay ha gǎr.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mǎdǎslay ha gǎr a Mbǎlom niye ta lambad tǎ pe-

† 9:20 Madayaw abǎra ma Ezipt 24.3-8.

teked aye dərmaḱ ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mā təra tsədaŋŋa. Ta mbəda ha bambaz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkit bo i wu neheye dedək eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele mā təra ha wu hay tebiye tsədaŋŋa andza nakə bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hərwi matere wu neheye dedək eye mə mbəlom aye tsədaŋŋa na, kutoŋ məvəle wu nakə a ze bambaz i gənaŋ aye. ²⁴ Siye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ti yawa a gay i gugumaŋ nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzəkit bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dekdək tsa. Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, neŋgeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənaŋ ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nəte bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mə ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye na, haḃe atay ma siye dərətsətseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik nəte, a vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mā zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik nəte, ma dəba eye na, Mbəlom ma geyə sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nəte. A vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi

məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye sik nəte. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye aye. Nəteye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə neŋgeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya matere tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay. ² Tadə ndo hay ta təra tsədaŋŋa hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedək aye na, haḃe ta gəriye ha məkəday wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik nəte ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³ Ane tuk na, dūh məkədə wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve, ⁴ hərwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵ Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mazlambar ma deyeweye ka mändzibəra aye na, a gwaday a Mbəlom:

«A saka tā kədaka gənaŋ hay bay, tā vəlaka wu mekelen eye bay. Ane tuk na, ka vələŋ bo hərwi ada nā vəlaka.

⁶ Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.

⁷ Aya, na gwadaka:

Nəŋ anaŋ Mbəlom, na yaw ka mändzibəra na, hərwi ada nā ge wu nakə a saka aye, andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə derewel i bazlam mapala eye aye.* »

⁸ Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad: «A saka tā kədaka

* 10:7 Dəmes hay 40.7-9.

gənw hay bay, tã vələka wu mekelen eye bay. Məkədə gənw hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər a Mbəlom bay. ⁹ Kəriste a gwad sa: «Nəŋ anan na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nã ge wu nakə a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vəl a dāma tsəved wedeye. ¹⁰ Ka tərakwa tsədanŋa kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo sik nəte dā ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye tã vələway wu a Mbəlom aye, nəteye tebiye malətsa eye pat pat ka mäge məsler tay pat pat. Tã kədaway wu huya a Mbəlom. Ane tuk na, wu neheye tã kədawa aye na, tã sla məmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Kəriste na, a vəl bo ŋgay eye sik nəte hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tã həlay i mənday i Mbəlom. ¹³ Anəke na, nəŋgeye faya ma həbiye Mbəlom mā pa ndo mane dāre ŋgay hay a huđ i sik ŋgay. ¹⁴ Andza niye, a vəl ha bo ŋgay sik nəte ka tor eye, a təra ha ndo ŋgay hay tsədanŋa kame i Mbəlom. A pa tay ha wal hərwi ŋgay. A təra tay ha ŋgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma đakweye ha đarmak parakka wu neheye na, dedek. A gwad təday na:

¹⁶ «Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:
“Dzam nakə na bəriye ta ndo ga hay a həlay niye aye na, anan;
Na piye bazlam ga mapala eye a dārev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwad sa:
«Na ma ahaya mezeleme tay a mədzal gər ga sa bay,

kwa məsler neheye tã ge ŋgwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, məvələy wu hay a Mbəlom ma dzəniye hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay.

Həndzəđakwa ka təv i Mbəlom

¹⁹ A nəkurom malamar ga hay, ka hutakwa tsəved məfələkwe a təv nakə a ze siye hay tã tsədanŋa aye na, hərwi bambaz i Yesu nakə a mbəda ha aye. ²⁰ Yesu ka ŋgurađa ha peteked nakə kame kway aye. Ka həndəkakway tsəved wedeye, nakə ka slakweye məfələkwe a dāma aye. Tsəved nakay wedeye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakə a ŋgurada ha aye na, andza məgwede bo nakə ta dar na ka mayako mazlələmbada eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²² Kə ge andza niye na, həndzəđakwa ka təv i Mbəlom tã dārev dedek eye, ta mape mədzal gər gədan eye ka Mbəlom, hərwi Yesu ka təra kway ha tsədanŋa tã bambaz ŋgay ada kə bara kway ta yam tsədanŋa eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa mədzal gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kã dzəđakwa ha mədzal gər kway bay, hərwi wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴ Pələkwa tsəved nakə ka vələkweye ha gədan a bo nəte nəte ma walaŋ kway aye hərwi ada kã wudakwa bo kame kame ada kã gakwa wu neheye ŋgwalak eye. ²⁵ Kã gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vələkwa a bo gədan nəte nəte mə walaŋ kway, wene wene eye hərwi ka sərur ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶ Ka sərakwa dedek i Mbəlom. Hərwi niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa

† 10:17 Hebrøe hay 8.8-12.

lele ɲɟwalak eye bay na, sarakwa ha wu mekelen eye andaya neheye ta sliye faya mawale hærwi mambete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷ Tadã ndoweye kã ge mænese andza niye na, mã dzãdzar hærwi Mbælom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gãdan eye ma fãkiye ndo neheye ta rãhay ha gær a Mbælom bay aye. ²⁸ Ka sãrum ha tadã ndoweye ka rãhay gær a bazlam i Musa mapala eye bay, tadã ndo hay sulo kãgãbay mahkar ta tsik ta dedek kã ge mænese na, ta kãdiye na ta sakay naha bay.† ²⁹ Tadã kã ge tã bazlam i Musa andza niye na, dãretsãtseh i ndo nakã a zãba ka Wawa i Mbælom andza wuray kãriye aye na, ma ziye nakay bãdaw? Nenɟeye na, kã nas ha bambaz i mãbere dzam nakã a tãma ahaya abãra mã mezeleme aye dãrmak. Faya ma tsãdeye a Mãsãfãre Tsãdanɲa nakã faya ma ãakweye ha ɲɟwalak i Mbælom aye. ³⁰ Ka sarakwa ndo nakã a gwãd:

«Mata gatay dãretsãtseh a ndo neh-eye ta kãrah marãhenɲ ha gær aye na, neɲ.

Na hamateye a ãama wu tay neheye ɲɟwalak eye bay tã ge aye.»

A gwãd sa:

«Neɲ, Bãy Maduwenɲ na gateye sariya a ndo ga hay.Š»

³¹ Mbælom na, a vël sifa. Andza niye, tadã sariya kã gas ndoweye kame i Mbælom na, dãretsãtseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gær ma kãkay wu nakã a ge bo tã nãkurom ahãl niye ka ɲɟatumay makurre eye a dzay-dzay i Mbælom aye. A hãlay niye na, ta sakum dãretsãtseh haladzay. Ane tuk na, ka sãmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A hãlay siye na, ta tsããakum kame i ndo hay, ta sakum dãretsãtseh. A hãlay siye ka

yum a dãretsãtseh i ndo neheye tã satay dãretsãtseh aye dãrmak. ³⁴ Ka sum ka bo dãretsãtseh dziye ta ndo neheye tã gãs ha tay a ãanɟay aye. Ahãl nakã ndo hay ta buwa fakuma abãra wu kurom hay aye na, ka sãmumay naha ta mãɲɟwese eye, hærwi ka sãrum ha wu kurom hay ɲɟwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hærwi niye, kã gãrum ha mãpe mãdzal gær kurom abãra ka Mbælom bay, hærwi tadã ka rãzlumay a gær huya na, Mbælom ma vëlakumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakã a ye ka bo aye na, sãmumay naha ada kã gum wu nakã a yay a gær a Mbælom aye, hærwi ada kã hutum wu nakã a gwãd ma vëlakumeye aye. ³⁷ Hærwi niye, Mbælom a gwãd:

«A zãkaw hãlay tsekwenɲ ndo nakã ma deyeweye na,

ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakã nenɟeye ɲɟwalak eye ka ãre ga aye, kã dzala ha ka neɲ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadã kã ma ta ããba na, nenɟeye a yeɲ a gær sa bay.*»

³⁹ Nãkway na, ndo neheye tã ma ta ããba ada tã dze aye bay. Duh nãkway na, ndo neheye tã pa mãdzal gær tay ka Mbælom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahãl niye tã pa mãdzal gær ka Mbælom aye

¹ Mãpe mãdzal gær ka Mbælom na, mãsar ha ta dedek wu neh-eye faya ka tãkakweye ãre aye na, ka hutakweye. Kwa tadã ka ɲɟatakway tã ãre kway bay bãbay na, ka sarakwa ha ta dedek andaya.

² Ndo neheye ahãl niye ta dzala ha

† **10:28** Zãba mã Bazlam mapala eye masulo eye 19.15. Š **10:30** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35. * **10:38** Habakuk 2.3-4.

ka Mbəlom andza niye. Hərwi niye ta yay a gər a Mbəlom.

³ Hərwi məpe mədzal gər kway ka Mbəlom na, ka sərakwa ha kwetseh kwetseh Mbəlom a ge wu hay tebiye tə bazlam ngay nakə a tsik aye. Andza məgwede wu neheye tebiye faya ka ngatakweye ka məndzibəra aye na, tə yaw abəra mə wu neheye dərə i ndo zezeŋ a ngatay bay aye.

⁴ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Abel a kəday wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambaday. A gwad nengeye ndo ngwalak eye kame ngay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ngay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ngatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gər a Mbəlom.†

⁶ Ze mədzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gər a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzəde ka təv i Mbəlom aye m̄ dzala ha faya nengeye andaya. M̄ sər ha na, nengeye faya ma vəlateye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

⁷ Hərwi mədzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə ngatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalan i yam bagwar eye andza nakə Mbəlom a

tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay ngay hay tebiye, ta təma Məpe mədzal gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dā ha mede i siye i ndo hay na, ngwalak eye bay hərwi ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay.‡

⁸ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye, ma təriye i ngay aye. Kwa kə ngatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma.§ ⁹ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye. A ndza mə dəma na, nengeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta guguman aye. Hulfe ngay Izak ta Zakob nəteye neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye gəma niye aye dərma kə tə ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta guguman aye dərma kə. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a təkay dərə a gəma nakə ma ndziye bəŋbəŋ* ma dədiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbəlom eye ngway, maa dəzl na, nengeye.

¹¹ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Sara kwa nengeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gədan məwe wawa. A sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.† ¹² Hərwi niye Abraham, nengeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i hud ngay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyen mə magayam a pasla bo bay.

¹³ Ndo neheye tebiye tə mət ma məpe mədzal gər ka Mbəlom aye, nəteye na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tə sər wu neheye Mbəlom a gwad

* **11:4** Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10. † **11:5** Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14. ‡ **11:7** Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9-9.29. § **11:8** Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1. * **11:10** A tsik na, Zerozelem wedeye, zəba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22. † **11:11** Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10.

ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dærev tay a ɲgwasə. Tə tsik parakka nəteye na, madurloŋ eye hay, gay tay andaya ka mändzibəra bay.† 14 Ndo neheye tə tsik andza niye na, tə də ha nəteye faya ta həbiye gəma tay a nəteye. 15 Ta dzala ka təv nakə ti yaw abəra mə dəma aye bay. Tadə ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved məme a təv nakə ti yaw abəra mə dəma aye. 16 Ane tuk na, andza niye bay, düh ta pəla na, təv nakə a ze ha nəngeye nakə ma dəba aye, andza məgwede nakə mə mbəlom aye. Hərwi niye a yay a gər a Mbəlom tā zalay Mbəlom tay. Andza niye, kə ləvatay ha bo ta gəma.

17 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Abraham a vəlay Izak a Mbəlom. A say a Mbəlom mazəbe ka mədzal gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya mā vəlay Izak. Abraham a təma məge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbəlom kə gwadəy ma hutiyə wu. 18 Mbəlom a gwadəy: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweyə na, ma hulfe i wawa yak Izak.‡» 19 Abraham a dzala: «Mbəlom na, gədaŋ ɲgay andaya mələtse ahaya Izak abəra ma mədahəŋ.» Ta dedek a təra andza Izak kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahəŋ.

20 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Izak a pa ɲgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakə ma giye bo ta nəteye kame aye.*

21 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Zakob ma mətiye na, a pa ɲgama ka wawa i Yusufa hay, nəte ta nəte. A lətse ta donjgar, a dəslay naha gər a Mbəlom.†

22 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Yusufa ma mətiye na,

a tsikatay a Israyel hay, a gwadətay kame na: «Ka deyumeyə abəra mə Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətasl ɲgay hay kəkay na, kə tsikatay.‡

23 Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, bəba i Musa hay ahəl nakə tə wa na Musa aye na, tə ɲgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzədzaray a bazlam i bəy nakə a tsik aye bay.§

24 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, ahəl nakə Musa a ge gawla aye na, a say ta gwadəy: «Musa nəngeye wawa i dem i bəy i Ezipt» na, a say bay. 25 A zay ha məse dərətsətseh ta ndo i Mbəlom hay tə bəmalə nakə ma ndziye ma mənɲgwe tsekweŋ ada ka rəhay gər a Mbəlom bay aye.* 26 A sər ha, a zay ha ndo hay tā tsadəy andza nakə tə tsadəy a Kəriste aye tə bəmalə nakə ma hutiyə zlele i gəma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hərwi faya ma təkay dərə a wu nakə Mbəlom a gwadəy mə vəleye aye.

27 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzədzaray a mevel i bəy bay. Kə ndza bəŋbəŋ andza ma ɲgateye a Mbəlom, ndo nakə ndəray a ɲgatay dadə tə dərə bay aye.

28 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, a dazlay a mäge magurlom i Pak aye. A gwadətay a ndo i Israyel hay tā gwatsaka bambaz ka məged tay hərwi ada gawla i Mbəlom ki yaw ma kədiye malkwara i wawa hasləka eye i ndo i Ezipt hay na, mā kəd malkwara tay hasləka eye hay bay.†

29 Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətese

† 11:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 23.4. § 11:18 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14.

* 11:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 27.1-40. † 11:21 Zəba mə Madazlay i wu hay 47.29-31.

† 11:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 50.24. § 11:23 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.1-2.

* 11:25 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23. † 11:28 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 12.21.

dærmak aye na, bælay a ma ka bo a hæl tay ha tebiye.†

³⁰ Hærwi mæpe mædzal gær i Israyel hay ka Mbælom na, zled i gæma i Zeriko a mbæzl. Ndo i Israyel hay tæ tawa na gæma niye mæhæne mækwa matasæla eye na, zled niye a mbæzl.§

³¹ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka Mbælom na, Rahab ngwas nakæ a gawa madama, ta kæd na bay andza ndo i Zeriko neheye ta ræhay gær a Mbælom tæbey aye hærwi ka tæma tay ha Israyel neheye ti ye mata zæbaw Zeriko ta mækal aye.*

³² Na tsikiye na, sa mey? Hæløy eye a sla mætsikakum ka gær i Zedeyon†, Barak‡, Somson§, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo mæde ha bazlam i Mbælom na, hæløy eye andaya bay. ³³ Næteye dærmak, hærwi mæpe mædzal gær tay ka Mbælom na, tæ ge væram ta gæma siye hay, ada ta sla ka gæma niye hay aye. Ta ge wu nakæ dedek eye, ta huta wu nakæ Mbælom a gwad ma vælateye aye, ta dærezlay ka bazlam a zil hay hærwi ada tâ gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakæ faya ma fækiye ta gædan haladzay aye. Ahæl nakæ a satay a ndo hay mækæde tay ha ta maslalam aye na, ta tæma fataya abæra. Ta ge bæle, ane tuk na, Mbælom kæ vælatay gædan. Næteye slagama eye hay, ta hæhar sidzew i bærakæzan hay. ³⁵ Ngwas hay ta ngatay a ndo tay neheye tæ mæt aye sa, næteye ta sifa aye. Ndo siye hay tæ satay dæretsæseh. Hæbe ta gwad næmaa gæriye ha mæpay bæzay a Mbælom. Ane tuk na, a satay mætæme bay, a satay mæmæte mæ dæretsæseh hærwi ada Mbælom mâ lætsa tay ahaya abæra ma mædahan ada tâ huta sifa ngwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tæ ngwasa fæ-taya, tæ ndæba tay ha ta mandalæba, tæ dzawa tay ha tæ tsalalaw, ta dærezlay tay ha a gay i danjay. Andza niye, ta sæmay naha bængbæng. ³⁷ Siye i ndo mekelen eye hay tæ kæd tay ha tæ kwar. Siye hay ta dæs tay ha ka bo abæra morkotsok. Siye hay tæ kæd tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzædzawa so, næteye mætawak eye hay. Tæ pawa ka bo mbal i tæban hay ta mækwets i wak hay. Ndo hay ta hærawatay ha, tæ gawatay dæretsæseh. ³⁸ Ta dzædzawa mæ makulkwandah, ada mæ mahæmba hay, tæ hanawa ma lar hay ada ma bæd hay. Ndo neh-eye na, ta ye ka bo ta mændzibæra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye næteye ta pa mædzal gær ka Mbælom ada andza niye næteye tæ yay a gær a Mbælom. Kwa andza niye bæbay na, ta huta wu nakæ Mbælom a gwad ma vælateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hærwi Mbælom kæ dzala ada kæ pa hærwi kway wu ngwalak eye a ze i siye i ndo neheye tæ huta aye. A say a Mbælom tâ tara ngwalak eye ka bo dziye tæ nækway.

12

Melkisedek ndo mævælaway wu a Mbælom

¹ Nækway na, ndo neheye tebiye tæ pawa mædzal gær ka Mbælom ta lawara kway, faya ta dakway ha ma kækay nakæ nækway bæbay ka pakweye mædzal gær ka Mbælom aye. Hærwi niye, kalakwa ha ka bo abæra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakæ ma miye kway ha ta dæba aye, ada hwayakwa mahway nakæ Mbælom a gwadækway hwayum aye, madagær mâ gakway bay.

† 11:29 Zæba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 14.21-31. § 11:30 Zæba mæ Zozowe 6.12-21.

* 11:31 Zozowe 6.12-21. † 11:32 Zæba mæ Ndo i sariya hay 6.11. ‡ 11:32 Zæba mæ Ndo i sariya hay 4.6.

§ 11:32 Zæba mæ Ndo i sariya hay 13. * 11:32 Zæba mæ Ndo i sariya hay 11.1.

† 11:35 Zæba ma 1 Bøy hay 17.17-24; 2 Bøy hay 4.18-37.

² Zəbakwa kame ka Yesu. Neŋgeye nakə a vəlakway tsəved ka pakwa faya mədzal gər ka neŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandave eye na, neŋgeye. Ka təma məməte ka mayako mazləmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ŋwasiye ta mənḡwese nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ŋgay aye. Anəke neŋgeye mandza eye tə həlay i mənḡay i təv mənḡze i bəy i Mbəlom. ³ Dzalum ka neŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dəre aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dəretsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka neŋgeye hərwi ada dərev mā ye fakuma abəra bay, ada kə gum bəle bay.

⁴ Ka gumeye vərəm tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dərev mā ye fakuma abəra bay. ⁵ Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi məmakum naha dərev aye daw? A tsikakum me andza bəba ma tsik-eye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom
kə tsikaka ka makəte na,
kə zəba faya andza wu kəriye
bay.

Kə maka ha mənḡok na,
dərev mā ye faka abəra bay,

⁶ hərwi faya ma tsikateye ka
makəte na,
a ndo neheye a wuda tay aye.
Ma ndaḡiye na,
ndo neheye tebiye ta təra
wawa ŋgay hay aye.*»

⁷ Andza niye, səmumay naha a dəretsətseh bəŋbəŋ hərwi ada kə sərum wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dəretsətseh nakay a da ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada kə tərūm wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye

wawa ŋgay hay tebiye. Tadə kə tsikakum ka makəte bay na, nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka mənḡzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə mbəlom aye bədaw? Tadə ka rəhakway ha gər na, ka hutakweye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka mənḡzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada mā dzəna kway ada ka tərakwa tsədaŋŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, mənḡwese andaya mə dərev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dərev tay ma ndziye zay.

Matətike ta məge dəf

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom tā ge bəle bay. ¹³ Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay mā səkah mənese bay, ane tuk na, tā mbəl.

¹⁴ Gum gədaŋ mənḡze zay ta ndo hay tebiye, gum gədaŋ ada mede kurom mā yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray ma ŋgateye a Bəy Maduweŋ bay. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray mā kərah ŋgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mā təra andza dərizl i gərdaŋ nakə təleŋeŋe, a ndzohw faya ma gəliye, ma kwasateye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaŋ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mā ge wu nakə ŋgwalak eye

* 12:6 Dzeke hay 3.11-12.

bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. Kā tərūm andza Ezayu nakə hərwi daf sik nətə na, a səkəm ha magedze ngay aye bay. ¹⁷ Ka sərūm ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzal gər i bəba ngay ada mā pa faya ngama. Ane tuk na, bəba ngay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətūwe bəbay na, wewer mekeleŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərūm ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəm̄ba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ngatay a ako faya ma təmiye zləkəd zləkəd, ta ngatay a ləvon, dəre a zəba bay, ta ngatay a mətasl nakə a vəzl ta gədaŋ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətšike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətšike me niye na, tə ge amboh mətšike me niye mā tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadatay: «Ndoweje kə lamay a mahəm̄ba nakay, kwa maa lamay gənaw, kwa way kalum na tə kwar ada kəđum na.‡» ²¹ Wu neh-eye Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzədzariye.Š»

²² I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzədum na, ka mahəm̄ba i Siyon, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay haladzay mahaya gər eye mə dəma məge magurlom, ma pasliye bo bay. ²³ Nəkurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərewel mə mbəlom. Ka həndzədum ka təv i Mbəlom, neŋgeje ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədum ta ndo

neheje nətəje ngwalak eye ka dəre i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədaŋna aye. ²⁴ Nəkurom ka həndzədum ka Yesu. Neŋgeje ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mā ɓar Dzam Wedeye ta nətəje. Ka həndzədum ka bambaz i Yesu nakə a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kā kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawataj ha bazlam i Mbəlom ka məndzibəra aye. Nətəje niye ta təma abəra mə dəretsətseh bay. Nəkway neheje faya ka pakway zləm a mətšike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəretsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətšike me i Mbəlom a ɓəlawa ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nətə sa na, ma ɓəliye ha dala dəkdek sa bay ta magərbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheje a gwad «sik nətə sa» aye na, a ɓakway ha parakka wu neheje tə ge aye tebiye ta ɓəliye, ta dziye hərwi ada wu neheje ta ɓəliye təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sisə a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ngay nakə ndəray ma ɓəliye ha ɓada bay aye. Zambadəkway andza nakə a yay a gər aye, ɓəslakway ha gər ada rəhakway ha gər. ²⁹ Hərwi ta dedək Mbəlom na, neŋgeje andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

13

† 12:17 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ 12:20 Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13.

Š 12:21 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19. * 12:23 Malkwara hay na, a ɓa ha gawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22.

† 12:26 Aze 2.6.

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. ² Təmum mbəlok hay a gay kurom lele, kâ mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlok hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlok niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dəretsətseh aye andza nəkurom dərmak faya ka sumeye dəretsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ŋwas. Zal ta ŋwas ŋgay tâ ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo mäge madama hay ada a ndo neheye ta zla ŋwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kâ gum bor i suloy bay, dərev kurom mâ ŋwasa tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad:

«Na gakeye masəfaya dāda bay,
na gariye kar ha dāda bay.*»

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətsike tə dərev kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsekweŋ bay.

Ndəray ma sliye mägeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tə dākum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tə mət aye. Pum mədzał gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tə pa mədzał gər ka Mbəlom aye dərmak.

⁸ Yesu Kərسته ka mbəda bay. Nəŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kâ

təmum ndo siye hay tâ səpat kurom abəra ka tsəved i dedek ta matəlike wu wedeye hay wal wal bay. Kâ təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dərev i ndo na, ŋwalak i Mbəlom bəna wu məndaŋ ma vəleye gədaŋ a dərev i ndo bay. Ndo neheye tə pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu məndaŋ aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye tə kədaway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta gugumaŋ aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədaway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tə tsədəŋŋa aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsataŋ ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə

wuzlahgəma tə dul na.‡ ¹² Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma.§ Ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təv ŋgay. Təmakwa ndo hay ta tsədəkway andza nakə tə tsədəŋ aye dərmak. ¹⁴ Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dərə a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadəkweye ta mətsike me tə bazlam kway. Kwa kədəŋ, da ha

* 13:5 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † 13:6 Dəmes hay 118.6.

‡ 13:11 Zəba Levitik 16.27. § 13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

nengeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vələkweye aye. Andza mægweđe ka zambadakweye a mæzele ngay. ¹⁶ Sa na, kâ mætsum ha gər ta mægatay ngwalak a siye i ndo hay bay, ngənum a bo wu kurom hay ta nətəye. Kâ mætsum ha gər bay hərwi mævəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷ Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tə gwadakum gum aye. Nətəye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta mənɣwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedək dərɛv may tsədəŋŋa, a samay mäge wu ngwalak eye huya. ¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye naha fakuma wene wene eye na, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nā ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandəve i bazlam

²⁰ Maa vələkway zay a dərɛv na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ na, nengeye. Ka təra ha Yesu ndo mətəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbaŋ ngay hay. Mbəlom kə zla bambaz ngay, kə ɓar ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mâ vələkum gədaŋ mə wu ngwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ngay mə nəkway tə həlay i Yesu Kərɛste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərɛwel nakay hərwi məvələkum gədaŋ. Neŋ faya na

gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərɛv kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweŋ tsa. ²³ Sərum ha, malamar kway Timote nengeye ma danɣay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye mazəbakumaw dərɛ aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumataŋ ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərɛmak. ²⁵ Mbəlom mâ pa ngama ka nəkurom tebiye.

Derewel nakə Yakuba a watsa aye Məfələkwe

Mə derewel i Yakuba na, matətike ta məvəle gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgəna gər eye ka mändzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa derewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikat-eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya mändze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i mändzibəra (1.2-4), mawude matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawude məge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka məge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada mändze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa derewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadətəye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

¹ Neŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka mändzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum

a gər na, dərev kurom mâ ŋgwasa haladzay, ³ hərwi ka sərüm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səmumay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzumeye bəŋbəŋ lele. ⁴ Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərümeye masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray mâ kətsakum bay, wu nakə lele bay aye mâ ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, mâ tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərev ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedek ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, mâ sər ha ta dedek Mbəlom ma vəleye, mâ dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, neŋgeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasal a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷ Slala i ndo nakay andza niye mâ dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸ hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹ Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰ Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta bəse aye. ¹¹ Pat kə zla faya abəra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, məvurze hay ta kutsiye ada məle tay kə nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tə məsler ŋgay hay

tebiye andza guzer neheye tã ɓata kãriye tsa aye.

Mbɔlom ma dziye ha ndo bay

¹² Mɔngwese ma ndziye ka ndo nakã a sɔmay naha a mɔdze neheye tã dza ha aye. Kã sɔmay a mɔdze neheye na, Mbɔlom ma vɔleye magogoy ŋgay, andza magwedɛ sifa nakã a gwad ma vɔliye a ndo neheye a wudã tay ha aye.

¹³ Tadã masɔpete kã ndzay a gɔr a ndoweye na, mã gwad «Maa sɔpat ga na Mbɔlom» bay hãrwi ndɔray ma sliye masɔpete Mbɔlom ka mɔge mɔnese bay, ada Mbɔlom a sɔpat ndo a mɔnese bay dɔrmak. ¹⁴ Kwa way a ge mɔnese na, ta bor i bo ŋgay nakã lele bay a sɔpat na ka mɔge mɔnese aye. ¹⁵ Wu neheye lele bay a dzala mã gɔr ŋgay aye, ma dɔba i mɔndze tsekwenj na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka sakah haladzay na, ma diye ha a mɔmɔte. ¹⁶ Malamar ga neheye na wudã kurom haladzay aye, ndɔray mã vakum gɔr bay. ¹⁷ Wu neheye ŋgwalak eye tebiye ti yaw abɔra ka tãv i Mbɔlom, wu neheye lele eye na, i Mbɔlom Bɔba kway nakã a ge pat tã wurzla hay aye. Mbɔlom na, a mbɔdã bay, a mbɔdã andza pat nakã a mbɔdã ma gariye kurom ha a lɔvonj aye bay. ¹⁸ A vɔlakway sifa tã bazlam ŋgay dedek eye. A ge niye na, tã dɔrev hãrwi ada kã tɔrakwa kurre eye hay mã walanj i wu neheye a ge aye.

Pumay zlɔm a bazlam i Mbɔlom ada gum wu nakã a tsik aye

¹⁹ Malamar ga neheye na wudã kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay ananj aye: Ndzum tsezlezlenjɛ ka mɔpay zlɔm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kã tsik me bɔse tsa bay, zla hɔlay eye tɔday ada kã ge mevel bɔse bay dɔrmak, ²⁰ hãrwi ndo nakã ma giye mevel aye na, ma sliye faya mɔge wu nakã a yay a gɔr a

Mbɔlom aye bay. ²¹ Hãrwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abɔra mã dɔrev kurom, kã gum mezeleme sa bay. Rɔhum ha gɔr kurom ka dala kame i Mbɔlom, ada pumay zlɔm a bazlam nakã a pa a dɔrev kurom aye. Bazlam nakay na, gɔdanj ŋgay andaya mɔtɔme ha mɔsɔfɔre kurom.

²² Kã tɔrum ndo mɔpay zlɔm a wu nakã Mbɔlom a tsik aye dɛkdɛk bay, gum wu nakã a tsik aye dɔrmak. Ndo nakã a pay zlɔm dɛkdɛk tsa kã ge na faya mɔsler eye bay na, a vay gɔr a bo ŋgay. ²³ Tadã ndoweye a pay zlɔm a bazlam nakay ada kã ge wu nakã a tsik aye bay na, nɛngɛye andza ndo nakã a zɔba ka dɔre ŋgay mɔ malam, nɛngɛye kɔkay na, a ŋgatay. ²⁴ A zɔba ka dɔre ŋgay lele na, a ye ŋgway. Nɛngɛye kɔkay na, a mɔtsa ha gɔr tã mazɔbe ŋgay. ²⁵ Ndowneye ka zɔba dɔre a bazlam i Mbɔlom mapala eye, kã ge ha mɔsler tã wu nakã a tsik aye na, Mbɔlom ma piye faya ŋgama. Mã pay zlɔm dɛkdɛk tsa ada mã mɔtsa ha gɔr bay. Ane tuk na, dɔuh mã rɔhay ha gɔr. Mbɔlom ma piye faya ŋgama hãrwi bazlam nakay mapala eye ŋgwalak eye, nɛngɛye gɔdanj eye hãrwi mɔtɔme kway ha abɔra mã mezeleme.

²⁶ Tadã ndoweye kã dzala nɛngɛye ndo mɔpay bɔzay a Mbɔlom, kã gay metsehe a dɔrneh ŋgay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gɔr a bo ŋgay, mɔpay bɔzay a Mbɔlom ŋgay niye ma giye ŋgama kwa tsekwenj bay. Bazlam ŋgay neheye faya ma tsikiye ta tɔra kãriye. ²⁷ Mɔpay bɔzay a Mbɔlom ta lele eye nakã a yay a gɔr a Mbɔlom aye na, mɔgatay gɔr a wur mɔtawak hay, a madakway i ŋgwas neheye faya ta siye dɔretsɔtseh aye. Mã gay metsehe a bo ŋgay hãrwi ada wu i mɔndzibɔra neheye lele bay aye tã ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nāte

¹ Malamar ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ, ka ŋgatakway a Mbəlom na, ma neŋgeye. Hərwi niye, kâ ŋgənum ha ka bo abəra ndo hay bay. ² Agəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo ŋged na, mətawak eye peteked ŋgay neheye ka bo aye lele bay. ³ Nəkurom ka dəslumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwadumay: «Amboh, dara, ndza ka dzanga ŋgwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwadumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwadumeye «Ndza kanan ka dala.» ⁴ Tadə ka gum andza niye na, ka ŋgənum tay hay ka bo abəra ndo hay bədaw? Ka gumay sariya a ndo nāte mə walaŋ i ndo niye hay bədaw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərūm təbədew Mbəlom a pala ndo neheye mətawak eye ka məndzibəra aye na, hərwi ada tā pa mədzal gər ka Yesu Kəriste ada tā huta zlele nakə dedek eye, a pala tay hərwi ada tā fələkwa a Bəy i Mbəlom nakə a gwad ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wuda na aye. ⁶ Ane tuk na, nəkurom dūh faya ka kətsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum dəretsətseh na, ndo i zlele hay na gwad dūh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nəteye. ⁷ Maa tsik wu nakə lele bay aye ka məzele ŋgwalak eye i Yesu Kəriste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad: «Wuda ndo i maged yak dərmak andza ka wuda na gər yak.*» ⁹ Ane tuk na, tadə ka ŋgənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nāte ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə nas tebiye. ¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «Kâ ge madama bay†» aye na, a gwad, «Kâ kəd gər i ndo bay‡» dərmak, ane tuk na, tadə ka kəd ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹² Hərwi niye faya na gwadakumeye, sərūm ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədaŋ ŋgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³ Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərmak. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe mədzal gər ka Yesu ta məge məsler

¹⁴ Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mədzal ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵ Agəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a

* 2:8 Levitik 19.18. † 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18. ‡ 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

wur fataya dərmaḱ. ¹⁶ Tadə ndo mə walaŋ kurom a gwadatay: «Dum tə zay. Mbəlom mā vəlakum pe-teked ta wu mənday», ane tuk na, kə vəlatay wu bay na, ŋgama eye mey? ¹⁷ Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərmaḱ. Tadə ndoweye kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge məsler ŋgwalak eye bay na, mədzal gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo ŋged faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo ŋged faya ma giye məsler ŋgwalak eye.» Na mbədəye faya na, bəzeŋ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye məsler ŋgwalak eye bay. Ada neŋ na bəzakeye ha məsler ga neheye ŋgwalak eye hərwi ada kə ŋgatay neŋ faya na dzaliye ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nəte ŋgweŋ. Ka ge lele. Kwa məsəfəre neheye lele bay aye ta dzala ha dərmaḱ, ada hərwi niye faya ta dzədzariye. ²⁰ Nəkar ndo i matərakahaŋ! A saka tə daka ha mədzal gər ka Mbəlom ze məge məsler ŋgwalak eye na, ma giye ŋgama bay na, ka sər təbədew? ²¹ Bəba tətə kway Abraham a təra tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A təra tsədaŋŋa na, tə wu nakə a ge aye bədaw? A zla wawa ŋgay Izak məkəday naha a Mbəlom. ²² Anəke ka sər ha mədzal ha ka Mbəlom ada ta məge məsler ŋgwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, kə vəlay ha dərev ŋgay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay. §» Tə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərūm ha na, ndo a təra tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge məsler ŋgwalak eye hay aye dərmaḱ

bəna ta mədzal gər dəkdək bay.

²⁵ Ta Rahab ŋgwas məge madama bəbay andza niye. Ndo məsləre i Yahuda ti ye a gay ŋgay na, ka dzəna tay ha. Kə dətay ha tsəved mekeleŋ eye hərwi ada tə təma. Hərwi məsler ŋgay nakə a ge andza niye aye na, ka təra ndo tsədaŋŋa eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, tadə məsəfəre ki yaw abəra ma ndo na, ndoweye niye kə mət. Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərmaḱ. Tadə ndoweye kə ge məsler ŋgwalak eye hay bay na, mədzal gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

3

Gumay metsehe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, kə tərūm tebiye kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərūm ha nəmay neheye nəmaa tətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gəkw-eye mənese. Tadə ndoweye faya ma tsikiye me ze məge mənese na, neŋgeye ndo i dedek. Kə sla də məgay metsehe a bo ŋgay. ³ Dzalum ka pələs təday. Ka pakway bəre a bazlam a pələs na hərwi ada mā rəhakway ha gər ada ma zəŋgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Kwa tadə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweŋ hərwi ada mā ye a təv nakə a say aye. ⁵ Dərneh i ndo na, andza niye dərmaḱ. Kwa neŋgeye tsekweŋ bəbay na, ma sliye mədəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweŋ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlmed təlmed. ⁶ Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i məndzibəra na, mə dəma, mə bo

kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha mäsəfäre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

⁷ Ndo hay ta sliye faya mägay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, diyen hay, dädöcə hay ada tə kələf dərma.

⁸ Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya mägay metsehe a dərneh bay. Nəngeye na, wu nakə lele bay aye. A sla faya mändze säkeffe bay. Nəngeye maraha eye ta muwar nakə ma kədiye ndo aye.

⁹ Ta dərneh na, ka zambadakweye ha a Mbəlom Bəba kway, ada ka vəlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzəkit bo ngay aye dərma. ¹⁰ Bazlam i mazambaday a Mbəlom ta məvələ mezeleme a ndo a yaw mə hud i bazlam eye näte. Malamar ga hay, mâ təra andza niye bay.

¹¹ Yam nakə a tsəhən aye ta yam nakə hərwak hərwak aye ta ngəzaweye ma bədiyem eye näte daw? ¹² Malamar ga hay, sərüm gurov ma sliye faya məwe tetädöcz daw? Werepezl ma sliye faya məwe gurov daw? Yam nakə a tsəhən aye na, ma ngəzaweye yam nakə a tsəhən bay aye bay.

Metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye

¹³ Ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom daw? Ndo i ndaraw andaya daw? Mâ bəzay ha metsehe ngay ta mäge mäsler ngwalak eye hay ada mâ hənə ha gər ngay ka dala. ¹⁴ Agəna nəkurom sələk eye, ada dərəv kurom duwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dəkdek tsa dərma. Tadə kə ge andza niye na, kâ ngalakum bay ada kâ rawum me ka dəkək bay. ¹⁵ Slala i metsehe niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay, nakay na, i mändzibəra. Mäsəfäre i Mbəlom andaya mə dəma bay, wu

i ndo zezeŋ hay, a yaw mə həlay i Fakalaw. ¹⁶ Tadə ndo hay sələk eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye dəkdek na, wu hay ta diye ka bo ta tsəved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaw-eye dərma.

¹⁷ Ane tuk na, metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, wal. Nəngeye na, tsədaŋŋa, a vəl mändze zay mə walaŋ i ndo hay, nəngeye ləfedədə, a sara ha gər tönɡwa tönɡwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, mäsler ngwalak eye huya, a ngəna tay ha ka bo abəra ndo bay, dərneh mə bazlam ngay sulo təbey. ¹⁸ Ndo neheye ta wuda mändze zay aye na, faya ta dzəniye siye i ndo hay ka məhute mändze zay. Wu nakə faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sləga wu a guvah ada tə dza wu nakə a ndzohw aye.

4

Kâ gum dzam ta mändzibəra bay

¹ Mətsal bo tə matəre mə walaŋ kurom na, a yaw mənɡay? Na gwad hərwi nakə bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mə nəkurom aye.

² A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nəkurom maləva bo eye ka məkəde ndo hay. Ka gumeye däre ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya məhute bay. Hərwi niye faya ka tərümeye ada faya ka tsalumeye bo mə walaŋ kurom aye. Ka hutumeye wu nakə a sakum aye bay hərwi ka tsətsahum ka Mbəlom hərwi ada mâ vəlakum bay. ³ Kwa tadə ka duwulumay me a Mbəlom hərwi ada mâ vəlakum, ma vəlakumeye bay hərwi ka duwulumay me ta tsəved lele aye bay, ka tsətsahum wu neheye ka gum faya däre aye.

⁴ Nəkurom ka tərüm andza ngwas neheye faya ta giye madama aye. Sərüm ha, tadə ndoweye ka wuda wu i mändzibəra na, nəngeye ndo

māne dāre i Mbəlom. Ndo nakə a say məpay bəzay a wu i mändzibəra aye na, ka təra ndo māne dāre i Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka dzalum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ka təra wu kəriye dāw? A gwad: «Məsəfəre nakə Mbəlom a pa a bo kway aye na, sələk eye.» ⁶ Sa na, ma vəlakweye ŋgama nakə a ze wu tebiye aye. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslyay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmumay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸ Həndzədum ka təv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dərma. Nəkurom neheye faya ka gum-eye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədzał gər sulo sulo aye, złum na mezeleme abəra mə dārev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kā ŋgwasum dūh bay, tuwum. Dərev kurom mā ŋgwasə sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada mā səkah kurom ha.

Kā gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kā tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dəkdek tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. Ndo mäge sariya na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na, neŋgeye nəte. Maa sla mədze tay ha

na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kā dəsłumay gər a bo bay

¹³ Pumay złəm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tədə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye mə dəma məve nəte hərwi məhute suloy haladzay.» ¹⁴ Ane tuk na, nəkurom na, ka sərūm wu nakə ma giye bo tədə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə mändze tsekweŋ ka ŋgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadumeye dūh na: «Tadə kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə dāre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu taday.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ŋgalakumeye, ka ŋgalakumeye tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Mäge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sərūm ha na, ndoweye a sər mäge ŋgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

5

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metsehe

¹ Gum metsehe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dəretsətəh neheye faya ta həbiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, reŋgez kə nas tay ha, reŋgez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anaŋ mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴ Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumatay wu i merəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada mā dzəna tay

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

ha aye. Ndoweye neheye tã gakum mäsler aye na faya ta tuwiye ada Bãy Maduweñ Mbälom Gãdan eye faya ma tsäniye.

⁵ Ka ndayum bãra tã zlele kurom ka mändzibãra, ka pumay bãyay na, wu neheye tã yakum a gãr aye. Ka ndawum wu mänday haladzay, ka gälawum tetãp tetãp andza sla nakã ta kãdiye. ⁶ Ka gäsüm tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kãdüm tay ha. Nãteye na, ta ge fakuma gãdan bay.

Zlum ñgatay ada ðuwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ñgatay hus a hãlay nakã Bãy Maduweñ ma maweye fakwaya aye. Zãbum ka ndo mäfãte hay tãday. Ndo mäfãte na, ma hãbiye wu i guvah ñgay hay ta mäzle ñgatay. Ma hãbiye na, ka madazlay i makurre i yam mäpe hus ka maduk i duk i yam nakã tsiy ma piye sa bay aye. ⁸ Nãkurom dãrmak, zlum ñgatay. Ndzum bãñbãñ hãrwi pat i mãmaw i Bãy Maduweñ kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹ Malamar ga hay, kã guñguzum wuray a bo bay hãrwi ada Mbälom mã gãs kurom a sariya bay. Tsãnum, ndo nakã ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neñgeye malãtsa eye ka hãlay mäged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo mäde ha bazlam i Mbälom neheye ahäl niye tã tsik me ta mäzele i Mbälom aye. Ta sa dãretsãtseh ada ta zla ñgatay. Nãkurom dãrmak, zlum ñgatay andza nãteye. ¹¹ Zãbum, ndo neheye Mbälom a pa fataya ñgama hãrwi nakã tã sãmay naha a dãretsãtseh aye. Ka tsãnum labara i Zob nakã a sãmay naha a wu hay ahäl nakã dãretsãtseh a ndzay a gãr aye.* Ma dãba eye na, ka sãrum ha wu nakã Mbälom a wãlay aye.† Ta dedek Mbälom na,

* 5:11 Zob 1.1-2.10. † 5:11 Zob 42.10-17. ‡ 5:17 Zãba mã 1 Bãy hay 17.1. § 5:18 Zãba mã 1 Bãy hay 18.1, 41-46.

a sakay naha a ndo hay, ma gateye ñgwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bãgwar eye anãñ: Mã wu hay tebiye na, kã mbãdüm bay. Kã mbãdüm ta magãrmbälom bay, kã mbãdüm ta dala bay, kã mbãdüm tã wu mekeleñ eye bay. Lele na, ayaw kurom mã ndza ayaw. A'ay kurom mã ndza a'ay. Tsikum andza niye hãrwi ada Mbälom mã gãs kurom a sariya bay.

¹³ Tãdã ndo andaya mã walañ kurom faya ma siye dãretsãtseh na, mã ðuwulay me a Mbälom. Tãdã ndo andaya mã walañ kurom dãrev ñgay faya ma ñgwasiye na, mã gay naha dãmes a Mbälom, mã zambãday.

¹⁴ Tãdã ndo andaya dãvats eye mã walañ kurom na, mã zalatay a madugula i ndo mäpe mädzal gãr ka Yesu hay hãrwi ada tã fãda faya mal ta mäzele i Bãy Maduweñ Yesu ada tã ðuwulay me a Mbälom hãrwi ñgay. ¹⁵ Tãdã ka ðuwulay me a Mbälom ada kã dzala ha Mbälom kã tsãne mãduwule me ñgay na, ma dzãniye na. Bãy Maduweñ ma mbãliye ha. Tãdã kã ge mezeleme na, Mbälom ma pãsay ha dãrmak.

¹⁶ Hãrwi wu nakay, neñ faya na gwãdümeye, ðüm ha a bo mezeleme kurom hay mã walañ kurom nãte nãte, ada ðuwulumay me a Mbälom hãrwi ndo siye hay dãrmak hãrwi ada Mbälom mã tãma kurom ha. Mãduwule me i ndo nakã tsãdãñña kame i Mbälom aye na, gãdan eye haladzay. ¹⁷ Dzalum ka Eliya nakã ahäl niye aye. Neñgeye na, ndo andza nãkway. Ka ðuwulay me a Mbälom tã dãrev ñgay peteh hãrwi ada yam mã pa bay.‡ Yam kã pa ka dala niye bay mãve mahkar ta kiye mãkwa. ¹⁸ Ma dãba eye na, a ðuwulay me a Mbälom hãrwi ada

‡ 5:17 Zãba mã 1 Bãy hay 17.1. § 5:18 Zãba mã 1 Bãy hay 18.1, 41-46.

yam mâ pa sa. Mbêlom a paw
yam ada wu hay ta ndzohwaw
dêrmak.Š

¹⁹Malamar ga hay, tadê ndoweye
mê walaŋ kurom kê dze abêra ka
tsêved i Mbêlom, tsa na, ndo ki ye
kê ma ahaya ka tsêved na, ²⁰sêrum
ha ndoweye nakê ka dzêna ndo
i mezeleme hêrwi ada mâ gêr ha
mezeleme aye na, ma têmiye ha
ndo i mezeleme niye abêra ma
mêdahan. Kwa tadê mezeleme
ŋgay haladzay bêbay na, Mbêlom
ma pêsay ha.

Makurre i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa derewel na, a ndo mæpe mædzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay dəretsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədanj ka mæpe mædzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mædzal gər aye, a vələtay gədanj ka məndze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A dətay ha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (2.4-10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahanj. Mədok i ndo mæpe mædzal gər hay na, nəngeye (4.12-19). Ma məndze mə walañ i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved ngwalak eye (5.1-7; 1.22–2.3). Slala i məndze andza nakay na, faya ma dətəye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsədə tay a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neñ Piyer, ndo i maslañ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ngənum gər kuye kuye, nəkurom

anəke mandza eye madurlonj eye hay ka dala i Pontus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ² Kurre ahəl niye bə Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata təre ndo ngay hay ta gədanj i Məsəfəre ngay hərwi ada kâ rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada tə gwatsaka fakuma bambaz ngay. Niye na, ka tərume ye tsədanja kame i Mbəlom.

Mbəlom mâ səkah ha mæpe fakuma ngama haladzay ada mâ vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³ Zambadəkway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduwenj kway Yesu Kəriste hərwi ka gəkway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wedəye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mədahanj aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka lətsakwəweye abəra ma mədahanj dərmaç. ⁴ Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ngwalak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ngay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵ Nəkurom neheye ka pum mædzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədanj ngay hərwi ada ndo hay tebiye tã sər ha parakka, ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶ Hərwi niye ngwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye dəretsətseh ta tsəved wal wal a həlay tsekwenj bəbay na, ngwasum haladzay. ⁷ Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mædze ha nəngeye lele dāw. Andza niye dərmaç mæpe mædzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, a ze gura ada ta dziye

ha dərmaκ. Mədze niye faya ta dziye kurom ha aye na, hərwi ada tã nğatay a mädzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tã dərev kurom peteh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta dəsłakumeye ha gər, ta zambadəkumeye, ta vəlakumeye mızla6. ⁸ Kwa ka nğatumay a Yesu Kəriste tã däre kurom zuk bay bəbay na, ta wudum na tsiy. Kwa ka nğatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi niye dərev kurom maraha eye ta mənğwese haladzay, ndo ma sliye faya matakəre bay tebiye. ⁹ Ka hutum mənğwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mädzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahəl niye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta rəzlay a gər a mapəle ma kəkay nakə Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbəlom a gwad ma vəlakumeye na, ta dətay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Məsəfəre i Kəriste nakə mə dərev tay aye kə dətay ha kurre, a gwadatay: Kəriste ma siye dəretsətseh, ma dəba eye na, ma hutiyə mädəslay ha gər nakə ndo hay ta dəslay gər aye. Ndo i maslañ i Mbəlom neheye ta pəla hərwi ada tã sər ha wu neheye ma giye bo na, ahəl waray ada ma təriye na, ma kəkay. ¹² Mbəlom a dətay ha ka bo abəra, mata nğatay a wu neheye na, nəteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anəke ndo neheye faya ta dəkumeye ha Labara Nğwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tə tsikakum na, ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye nakə Mbəlom a sləraw mə mbəlom aye. Kwa gawla i Mbəlom hay bəbay a satay məsəre wu neheye hay dərmaκ.

a Mbəlom aye

¹³ Hərwi niye, ləvum ha bo ta mädzal gər kurom na, ka məge məsler i Mbəlom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mädzal gər kurom ka nğwalak i wu nakə Mbəlom ma vəlakumeye pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁴ Gəsumay me a Mbəlom huya andza wawa neheye tə gəsawatay me a bəba tay hay aye. Ahəl niye, ka sərüm bazlam i Mbəlom zuk bay na, ka pumay bəzay a wu nakə lele bay aye. Anəke kâ mum a dəma sa bay. ¹⁵ Mbəlom nakə a zalakum kâ tərüm ndo nğay hay aye na, nənğeye tsədəñña. Nəkurom dərmaκ tərüm tsədəñña mə wu nakə faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Tərüm tsədəñña, hərwi neñ tsədəñña.*»

¹⁷ Ahəl nakə faya ka dıwulumay me a Mbəlom aye na, ka zalawumay Bəba. Kə ge andza niye na, rəhumay ha gər. Mede kurom mâ ge lele a həlay nakə nəkurom ka mändzibəra aye hərwi nənğeye a ge sariya a ndo na, ka wu nğay nakə a ge aye. ¹⁸ Ka sərüm ha Yesu ka mbədə kurom ahaya tsəlok abəra mə kule i bəba kurom neheye a ge nğama bay ta tətikakum aye. A mbədə kurom ahaya abəra mə kule niye na, tə wu nakə andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a təma kurom ahaya na, tə bambaz i Yesu Kəriste nakə a ze wu hay tebiye aye. Nənğeye a ndzəkıt bo na, andza vö'ar i təbañ wawa eye nakə tə kədəy a Mbəlom mənese kwa tsekweñ andaya faya bay tebiye. ²⁰ Kurre ahəl niye Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye na, 6a kə zla na. Ka mändəve i mändzibəra nakə anəke ma ndəviye aye na, Mbəlom a dəkum ha parakka, hərwi ada mâ təma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbəlom na, hərwi nğay nakə a

Ndo hay ta ge wu nakə a yay a gər

* 1:16 Levitik 19.2.

təma ahaya abəra ma mədahaŋ ada a vəlay məzla6 aye. Andza niye, ka pum mədzal gər kurom na, ka Mbəlom ada ka sərüm ha neŋgeye ma təmiye kurom ha.

Wudum bo

²² Ka tərüm tsədaŋna na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedək Mbəlom a da ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədaŋna peteh. ²³ Sərüm ha, ka wum bo wedeye na, ta gədaŋ i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye da6a bay aye. Ka tərüm Wawa i Mbəlom nakə da6a neŋgeye ma mətiye bay aye. Neŋgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. ²⁴ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzakit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzakit bo andza məvurze.

Guzer kə kula na, məvurze ŋgay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara Ŋgwalak eye nakə tə dəkum ha aye.

2

Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kə tərüm i ŋgay

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kə vumatay gər a ndo hay bay, dərne6a mə ge mə bazlam kurom sulo bay, kə gum dəre ka wu i ndo hay bay, kə ŋgəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wuda məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərmak wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada

kə gəlum ada Mbəlom mə təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedək, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweŋ Mbəlom na, neŋgeye lele.*»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzədum ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neŋgeye wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Duh neŋgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərmak, tərüm andza kwar neheye ta sifa aye hərwi ada Mbəlom mə həl kurom, mə dəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə dəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kə gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha gay aye,

na piye na a gəma i Siyoŋ.

Na dəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na,

wuray ma dzəmiye na da6a sa bay.†»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na, azlakwa ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha aye duh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

† 1:25 Ezay 40.6-8. * 2:3 Dəmes hay 34.9. † 2:6 Ezay 28.16. † 2:8 Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dədiye faya hərwi ta kərah mədzal ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzayat a gər nakay.

Hotokom nakə ndo ta dədiye
hərwi ɲgay aye.†»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka madazlay na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹ Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərüm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ɲgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ɲgay eye ɲgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra mə ləvon, a pa kurom a dzaydzay ɲgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ düm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰ Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərüm ndo ɲgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərüm ndo məgay məsler a Mbəlom

¹¹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, mə mətsakum gər bay, nəkurom ka məndzibəra na, mbəlok hay, gay kurom andaya kənan bay. Hərwi niye neɲ faya na gakumeye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hərwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha məsəfəre kurom. ¹² Anəke nəkurom na, mandza eye mə walaɲ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Gumay metsəhe a məndze kurom lele huya hərwi ada kwa tadə ta tsik fakuma wu nakə lele bay aye na, ta ɲgateye a wu neheye lele faya ka gumeye pat pat aye ada ta zambadeye a Mbəlom pat nakə ma deyeweye ka təv tay aye.

¹³ Nəkurom neheye ka wudum Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye na, rəhumay ha gər a ndo

neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. Rəhumay ha gər a bəy bagwar eye nakə a ləva ndo hay tebiye aye. ¹⁴ Rəhumatay ha gər a bəy i dala neheye bəy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hərwi ada tâ gatay dəretsətseh a ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye ada ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye ɲgwalak aye. ¹⁵ A say a Mbəlom na, gum wu nakə ɲgwalak aye hərwi ada ndo i matərakahan hay, nəteye neheye tə sər wuray bay faya ta ɲgəlakumeye bəzay aye, tâ dərazl ka bazlam. ¹⁶ Tərüm na, andza ndo neheye nəteye tə ləva gər tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anəke nəkurom ka ləvum gər kurom, ka slumeye faya məge mənese na, andza niye bay. Ndzum məndze i ndo məgay məsler a Mbəlom hay. ¹⁷ Rəhumatay ha gər a ndo hay tebiye, wudum siye i malamar kurom neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye. Dəslumay ha gər a Mbəlom, rəhumay ha gər a bəy bagwar eye dərmak.

Pumay bəzay a mede i Yesu Kəriste

¹⁸ Neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka gumeye məsler i ndo siye hay aye, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rəhumatay ha gər tə dərev kurom peteh. Kâ rəhumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ɲgwalak aye dəkdək tsa bay. Rəhumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakə lele bay aye. ¹⁹ Hərwi niye tadə ka səmumay naha a dəretsətseh nakə faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadə ka gum wuray bay na, niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰ Tadə ka gum mənese, ada tə ndaəba kurom faya na, kwa tadə ka səmumay naha a dəretsətseh na,

mata zambadakum na, way? Ane tuk na, tadā tē gakum dāretsātseh hārwi n̄gwalak nakā ka gum aye ada ka s̄umay naha na, ka gum niye na wu nakā lele a yay a gār a Mbəlom aye.

²¹ Mbəlom a zalakum hārwi m̄ge andza nakay. Hārwi bo i Yesu Kāriste eye tē gār n̄gay kē sa dāretsātseh hārwi kurom. Nēngeye a dakum ha tsəved hārwi ada kâ pumay bəzay andza i n̄gay. ²² Nēngeye na, kē ge mənese dāda bay tebiye, kē vay gār a ndəray dāda bay. ²³ Ndo hay ta tsadāy, ane tuk na, nēngeye kē tsadātay a dāma bay. Tē gay dāretsātseh na, kē gwad ma gateye a dāma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo n̄gay a həlay a Mbəlom nakā ma n̄gəniye ha sariya ta dedek aye. ²⁴ Yesu Kāriste, bo n̄gay eye kē zla na mezeleme kway ka gār n̄gay, ta dar na ka mayako mazləmbada eye hārwi ada mezeleme māləva kway sa bay andza nakā a sla faya mələvay gār a mādahañ hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada kâ ndzakwa ma mändze nakā a yay a gār a Mbəlom. Mbəlak neheye tē gay aye na, kē tēma kurom ha. ²⁵ Ahəl niye nəkurom ka tərūm andza təbāñ neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakā ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye mäsəfəre kurom aye.

3

Mändze i hasləka hay ta n̄gwas tay hay

¹ Andza niye, nəkurom n̄gwas hay dərmaḱ kwa way māləhay ha gār a zal n̄gay. Tadā ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dārev tay. Kwa ka tsikumatay bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hārwi mede i n̄gwas tay

nakā lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədañña mənese andaya bay ada faya ka rəhumatay ha gār lele. ³ Kâ ndədīkum gār ka malembede bo tsa bay: Andza matərde gār, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay mape a həlay, kəgəbay mape ka bo peteked neheye tē le haladzay aye. ⁴ Duh mələ kurom mālə zəbaw na, abəra mē dārev kurom hay. Zlum n̄gatay ada rəhum ha gār kurom, hārwi slala i mələ niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gār a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye n̄gwas mape mədzañ gār hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nətəye na, ta rəhawatay ha gār a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gār a zal n̄gay Abraham. A zalaway «bəy maduweñ ga.» Tadā faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweñ bay na, anəke nəkurom ka tərūm dem n̄gay hay.

⁷ Nəkurom hasləka hay dərmaḱ ndzum ta n̄gwas kurom ta mədzele fataya. Sərūm ha, nətəye na, bəle eye hay. Rəhumatay ha gār hārwi sifa nakā Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nəkurom ta nətəye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakā ka duwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənəkumeye na.

Ləvum bo hārwi dāretsātseh

⁸ Mändəve i bazlam ga anañ na ndəvakumeye naha: Nəkurom tebiye ndzum na, mədzañ gār kurom nətə, sakumay naha a bo mē walañ kurom nətə nətə, wudum bo mē walañ kurom nətə nətə hārwi nəkurom ta malamar hay. Gumatay n̄gwalak a ndo mekeleñ eye dərmaḱ, rəhumatay ha gār dərmaḱ. ⁹ Kâ mum ha sewed tē sewed bay. Tadā ndoweye kē tsadakum na, kâ tsadumay a dāma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom mālə pa fakaya n̄gama.» Hārwi Mbəlom

a zalakum na, ka mäge andza niye hærwi ada kâ hutum ngama ngay.
 10 Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndoweye a say məndze nakə lele aye
 ada a say məndze ma mənɣwese na,
 kutoŋ mâ gær ha mətsike wu nakə lele bay aye
 ada mâ gær ha mədəse parasay ka ndo.

11 Mâ gær ha mäge mənese tebiye, mâ ge ngwalak duh,
 mâ pəla tsəved nakə ma vəliye məndze zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay aye.

12 Hærwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neheye faya ta giye ngwalak aye.
 Faya ma tsənatay na maɗuwule me tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a say mənɣgatay bay.* »

13 Tadə nəkurom faya ka pəlumeye mäge ngwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweye nakə ma gakumeye sewed aye na, way?

14 Kwa tadə faya ta gakumeye dəretsətseh hærwi wu neheye ngwalak aye faya ka gumeye na, Mbəlom ma piye fakuma ngama hærwi niye. Kâ dzədzarumatay a ndo neheye faya ta gakumeye sewed aye bay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. 15 Duh pum mədzał gær kurom na, ka Kəriste nəte ngweŋ, neŋgeye Bəy Maduweŋ kurom. Ndzum nəkurom maləva bo eye huya məmbədətay faya a ndo neheye ta tsətsah fakuma, ka pum mədzał gær kurom ka Yesu Kəriste hærwi mey aye. 16 Dumatay ha na, ta ləfedədə eye, rəhumatay ha gær dərmak. Dərev kurom mâ ndza na, tsədanŋa huya, hærwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateye hærwi faya ta tsadakumeye

ka mede kurom ka tsəved i Kəriste ngwalak eye.

17 Tadə a yay a gær a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hærwi wu neheye lele faya ka gum-eye duh tə bəmalə nakə ka sum-eye dəretsətseh hærwi wu neheye ka gumeye lele bay aye.

18 Yesu Kəriste, bo ngay eye tə gær kə mət sik nəte hærwi mezeleme kurom hay. Neŋgeye nakə mənese andaya faya bay aye, kə mət hærwi ndo neheye faya ta giye mezeleme aye hærwi ada mâ həł kway ka təv i Mbəlom. Ta kəd na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədanŋa eye kə mbəl ha.

19 Ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye niye na, a ye a dátay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neheye nəteye ma danɣay aye. 20 Məsəfəre niye hay na, neheye ahəl niye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambad kwalalaŋ i yam aye. Ndo neheye ti ye a dəma aye na, nəteye hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nəteye tsamahkar tsa.

21 Yam niye a dā ha na, madzəhuḅe ndo hay nakə ta dzəhuḅiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuḅe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuḅiye kurom ha na, andza nakə ka barawum ka bo abəra ndəluḅ aye bay. Ka tsətsahakweye ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hærwi Yesu Kəriste nakə a ləsew abəra ma mədahaŋ aye.

22 Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye bəy ka gær i gawla i Mbəlom hay ada ka gær i wu neheye ta gədan eye tebiye.

4

* 3:12 Dəmes hay 34.13-17.

Mbəlom mâ tərə bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nəkurom dərmak ndzum maləva bo eye məse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka məndzibəra na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mäge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wudə mäge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mənde ha wu mənday, ka sawum guzom, ka dəslawumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴ Anəke na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neheye na, kâ ndzawum ta nəteye sa bay. Tə ngatakum andza niye na, a gatay hərəbəkka, tə tsadəkum. ⁵ Ane tuk na, pat mekeləy Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ngay hərwi ada tã da ha wu nakə tə ge aye. Hərwi neŋgeye maləva bo eye məgatay sariya a ndo neheye nəteye tə dəre aye ada a ndo neheye ta mət aye dərmak. ⁶ Hərwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nəteye ka məndzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kəriste kə ye kə datay ha Labara Ngwalak eye hərwi ada tã ndza andza Mbəlom.

Məndze i ndo mape mədzal gər hay mə walaŋ tay

⁷ A zaw hala sa bay məndzibəra ma ndəviye. Hərwi niye ndzum tsezlezleŋne, gumay metsehe a bo kurom hərwi ada kâ slum faya

mađuwulay me a Mbəlom. ⁸ Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawudə bo. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya tə dərev kurom peteh, hərwi kwa tadə «mezeleme andaya mə walaŋ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.*» ⁹ Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta məngwese lele, kâ gum fataya magum bay. ¹⁰ Mbəlom kə gakum ngwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaŋ ka mäge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele. ¹¹ Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i mətsike bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaŋ i Mbəlom. Gum andza niye hərwi ada ndo hay tã zambaday a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye na, məzlaḅ eye ada gədaŋ eye ka tor eye. Amen!

Məse dəretsətseh hərwi mape mədzal gər ka Yesu

¹² Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, dəretsətseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadaŋ wadaŋ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hərwi məde ha ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom ta dedək. Ka dzalum andza a yaw fakuma wedeye bay. ¹³ A həlay nakə nəkurom mə dəretsətseh aye na, ngwasum hərwi ka təmum dəretsətseh i Kəriste. Ngwasum andza niye, hərwi ada pat nakə ka ngatumay a məzlaḅ ngay tə dəre kurom aye na, ka hutumeye məngwese bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴ Tadə ndo hay faya ta tsadəkumeye hərwi nəkurom ndo i Kəriste hay na, Mbəlom ma piye fakuma ngama. Tadə faya ka sumeye dəretsətseh

* 4:8 Zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədanj eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom. ¹⁵ Tadə ndoweye mə walañ kurom faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə a ge mənese, agəna a kəd ndo, agəna a kəla, agəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dəretsətseh niye na, lele bay. Mâ ge andaya andza niye mə walañ kurom bay. ¹⁶ Ane tuk na, tadə faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə neñgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste aye na, horoy mâ gay bay. Mâ gay naha sisœ a Mbəlom duh hərwi ndo hay tə zalay ta məzele i Kəriste aye.

¹⁷ Həlay nakə Mbəlom ma ngəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye məgatay sariya na, a ndo ngay hay təday. Kə ge ma lahiye məgakway sariya a nəkway ndo ngay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka Labara Ngwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo məpe mədzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na, ada mata ndzatay a gər a ndo i mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹ Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəretsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, tâ ge ngwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, neñ na tsikatay naha a madugula neheye mə walañ kurom aye. Neñ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na ngatay a dəretsətseh i Yesu Kəriste. Neñ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i məzla6 i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi

niye faya na gakumeye amboh: ² Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətsəkure gəna w ma gatay gər a tədanj ngay hay aye. Gumatay gər tə dərev kurom peteh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay tə gakum faya kutoñ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka məge məsler nakay tebiye, kâ gum hərwi nakə faya ta vəlakumeye faya suloy aye bay. ³ Kâ ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədanj bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mâ datay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴ Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo məgakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵ Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neñ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walañ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walañ kurom hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ngama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶ Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neñgeye gədanj eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səkahiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷ Gərumay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ngay hərwi neñgeye ma gakumeye gər lele.

⁸ Tsəpum bo kurom, ndzum tse-zlezlenje lele. Hərwi Fakalaw ndo

† 4:18 Dzeke hay 11.31. * 5:5 Dzeke hay 3.34.

māne dāre kurom faya ma hēhaliye andza zil nakə ma ŋgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹ Kā dzədzarumay bay, ndzum bəŋbəŋ ma məpe mədzał gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dāretsətseh nakay. ¹⁰ Dedek nəkurom faya ka sumeye dāretsətseh anəke. Məndze tsekweŋ ma dāba eye na, Mbəlom nakə faya ma gakweye ŋgwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vəlakumeye gədaŋ. Ma vəlakumeye gədaŋ ka məndze bəŋbəŋ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi ada kā yum mata ndze tə Kəriste ma mədəsłay gər ŋgay nakə ta dəsłay ka tor eye. ¹¹ Neŋgeye na, gədaŋ ŋgay ma ndziye ka tor eye. Mā təra andza niye!

Mandəve i bazlam

¹² Madzəna ga ka məwatsakum naha dərəwel nakay na, Silas. I ga na, neŋgeye malamar dedek eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha dərəwel nakay na, məvəlakum gədaŋ ada hərwi məgwadəkum na, ta dedek Mbəlom kə gakway ŋgwalak andza nakə na tsikakum aye. Kā gərūm ha ŋgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye nəteye kanaŋ ma Babilon, Mbəlom a pala tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kə tsikakum naha me dərmał.† ¹⁴ Gəsūm həlay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom ta məgəse bo təmbolok təmbolok lele, mađa ha na, ka wuđum bo.

Mbəlom mā vəlakum zay a nəkurom neheye mə həlay i Kəriste aye tebiye.

† 5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza məgwədə Markus gawla i Piyer, a wuđa na andza wawa ŋgay.

Masulo i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa derewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəma na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte ngay mazlam-bar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu tâ ma ahaya məsənəke ngay nakə a sənəkəta yaye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fataya, tâ pa na wu ngwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye vərəm ta ndo neheye faya ta sənəkəteye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweye aye (madədo 3).

Hərwi məvələtatay gədan ma məpe mədzal gər na, derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa derewel ngay masulo eye na, ndo hay tə sər siye i derewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). Tâ dazlay mətsəne ada tə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə derewel nakay məhəyak eye tsa bay (1.20) ada tâ dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədanja eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, ney Simon Piyer ndo i məsler ada ndo i maslanj i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neygeye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na,

ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neygeye ndo i dedek. Neygeye na, Mbəlom, neygeye ndo mətəme kway ha dərmak. ² Mbəlom mâ pa fakuma ngama ada mâ vələkum zay kame kame andza nakə kâ sərurum Mbəlom ta Bəy Maduwey kway Yesu kame kame.

Hutum gədan ada mede kurom mâ ge lele

³ Yesu a vələkway tsəved ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada kâ ndzakwa tə neygeye ma təv ngay nakə ta dəslay ha gər ada kâ pakway bəzay a mede ngay aye. Neygeye ta məzlaḅ eye haladzay, kə vələkway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada kâ hutakwa sifa wədeye ada kâ pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴ Andza niye, a vələkway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad ma vələkumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada tə wu neheye a gwad ma vəliye na, kâ təmum abəra ka bor i bo neheye ka məndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada kâ ndzum andza neygeye tsədanja.

⁵ Hərwi niye ney faya na gwadumeye: Pəlum tsəved ta gədan, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərmak. Mede kurom ki ye lele na, tərurum ndo neheye tə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶ Ka sərurum wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum bəy bəy ta gədan. Ka ndzum bəy bəy ta gədan na, rəhumay ha gər a Mbəlom. ⁷ Ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, wudum bo nəte nəte mə walanj kurom andza nəkurom ta malar hay. Ka wudum bo mə

walaŋ kurom andza malamar hay na, wudum ndo hay tebiye dərmaŋ. ⁸ Tađə faya ka gumeye wu neheye haladzay na, məsəre kurom nakə ka sərūm Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye na, ma təriye kəriye bay ada məndze kurom nakə ka ndzumeye na, ma bəziye ha wu lele aye hay. ⁹ Ane tuk na, ndo neheye nəteye faya ta giye wu neheye təbey aye na, ta ndzakit bo andza guluf hay. Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme tay neheye tə gawa ahəl niye na, ta mətsa ha gər.

¹⁰ Malamar ga hay Mbəlom kə pala kurom ada kə zalakum. Gum gədaŋ hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu lele huya. Tađə faya ka gumeye andza niye na, ka dədumeye abəra ka tsəved i Mbəlom dađa bay. ¹¹ Andza niye ta dedək, Mbəlom ma həndəkakumeye abəra ma maged hərwi ada kə fələkum a təv mələve i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway. Bəy ŋgay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hərwi niye, kwa wu neheye ka sərūm bəbay na, na makum ahaya a gər pat pat ada kə ndzum bəŋbəŋ ma dedək nakə ta tətikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tađə neŋ andaya tə dərə ka məndzibəra mba na, lele haladzay nakə na makum ahaya wu neheye a gər hərwi ada kə ndzum tsezlezleŋje. ¹⁴ Na sər ha i ga na, a zəkəŋaw hala sa bay, na gəriye ha məndzibəra nakay, andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a deŋ ha ahəl niye aye. ¹⁵ Na pəliye tsəved eye tebiye hərwi ada pat nakə neŋ andaya sa bay aza na mət aye ka hutumeye tsəved ka məma ahaya wu neheye a gər.

Mbəlom kə daŋkway ha Yesu na, wawa ŋgay

¹⁶ Ahəl niye na, nəmaa daŋkum ha kəkay nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a yaw ta gədaŋ aye. Wu neheye nəmaa tsikakum aye na,

andza neheye wurmbez kəriye a yaw abəra ma mədzal gər i ndo zezən aye bay. Ane tuk na, nəmay bə nəmaa ŋgatay a gədaŋ ŋgay tə dərə may. ¹⁷ Ahəl nakə Mbəlom a vəlay məzlaḅ nakə a ze wu hay tebiye aye na, nəmay andaya ka təv eye dərmaŋ. Mbəlom, neŋgeye ndo i gədaŋ, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay, a yeŋ a gər haladzay.» ¹⁸ Mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye na, nəmaa tsəne. Nəmaa tsəne na, hərwi nəmay tage Bəy Maduweŋ Yesu dziye mə mahəmba tsədaŋŋa eye.*

¹⁹ Andza niye, səkahakwa ha mədzal ha ka bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik aye. Hədzakumay zləm ka mətsəne bazlam tay hərwi bazlam tay niye na, andza lalam nakə a dəv ma ləvon dzaɣdzay aye. Pumay zləm huya hus a həlay nakə pat eye ma sləlaweye aye. Həlay niye na, banta, andza məgweḅe Kəriste ma maweye. Tsa na, ka ŋgatumeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, sərūm ha wu nakay lele. Wu neheye ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsik ada tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ndəray ma sliye faya mətsəne tə metsehe ŋgay bay, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mā dzəna na ka mətsəne. ²¹ Bazlam neheye ndo i maslaŋ hay tə tsikawa aye na, ta tsik dađa tə metsehe tay bay. Maa vəlawatay gədaŋ na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada tā diye ha wu neheye tə tsənew abəra ka təv i Mbəlom aye.

2

Məge metsehe hərwi ndo i maraw me hay

¹ Ahəl niye na, ndo neheye tə gwad nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye nəteye andaya mə

* 1:18 Zəba mə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

walaŋ i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Anæke ma tæriye andza niye dærmak, ndo mæde ha bazlam i Mbælom ta parasay eye ta ndohwaweye mæ walaŋ kurom, ta tætikakumeye matætike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tæ matætike tay niye hay na, ndo hay ta kærahiye mæpe mædzal gær ka Yesu Kæriste nakæ nenŋeye Bæy Maduweŋ kway nakæ ahæl niye a tæma tay ha abæra mæ mezeleme tay aye. Ta mæge andza niye na, næteye faya ta vahaweye ka bo dæretsætseh mâ gæs tay ha. Ma bæbazliye tay ha bæse. ² Ndo hay haladzay ta ta peye bæzay a tsæved tay nakæ lele bay aye. Hærwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakæ lele bay aye ka tsæved i Mbælom hærwi tay. ³ Hærwi næteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dære haladzay. Ta vakumeye gær ada ta zliye fakuma abæra wu kurom hay tæ maraw me tay. Bæ kwa ahæl niye Mbælom ndo mægatay sariya a ndo hay faya ma hæbiye tay ha ta sariya hærwi mædze tay ha. Pat mædze tay ha abæra mæ dæma helele na, mazlam-bar.

⁴ Ahæl niye gawla i Mbælom neheye tæ gawa mezeleme aye na, Mbælom kæ gær tay ha tâ ge andza niye tsa bay. Kæ gæs tay ha, kæ kuts tay ha a bæd nakæ kutsik bagwar eye. Ta ndziye ma lævoŋ nakæ zenzen aye hus a pat i mæge sariya. ⁵ Ndo neheye ahæl niye tæ gawa mezeleme aye na, Mbælom kæ gær tay ha andza niye bay, kæ pa yam nakæ a rah ka mændzibæra aye. A dze tay ha ndo neheye ta ræhay ha gær bay aye. A tæma ha na, Nuhu nakæ a dæwa ha tsæved dedek i Mbælom nakæ a tsætsah aye tæ siye i ndo hay tasæla.*

⁶ Gæma neheye tæ zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbælom kæ gæs tay ha ndo neheye mæ dæma aye

a sariya. Kæ fæka tay ha hurdœk hurdœk ta ako. Andza niye, a dæ ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta ræhay ha gær bay aye andza niye dærmak.† ⁷ Lot nenŋeye na, ndo ŋgwalak eye, Mbælom kæ tæma ahaya abæra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tæ gawa aye na, Lot kæ sa dæretsætseh mæ dærev ŋgay haladzay hærwi tay. ⁸ Lot, nenŋeye nakæ ndo ŋgwalak eye a ndzawa mæ walaŋ tay pat pat. A ŋgataway a wu neheye ŋgwalak eye bay tæ gawa aye, a tsænawa bazlam tay neheye ŋgwalak eye bay aye. Wu neheye a ndalaway mæ dærev ŋgay hærwi nenŋeye na, ndo ŋgwalak eye.

⁹ Wu neheye ahæl niye, faya ta dækway ha na, Mbælom a sær tsæved nakæ ma tæmiye tay ha ndo ŋgay hay hærwi ada tâ tæma abæra ka dæretsætseh aye. Faya ma dækway ha sa, a sær tsæved nakæ ma piye tay ha ndo neheye ŋgwalak eye bay aye hærwi ada mâ gatay dæretsætseh pat i sariya. ¹⁰ Mbælom ma gateye dæretsætseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tæ gawa wu neheye ŋgwalak eye bay huya a say a dærev tay ada ta kærahawa gædaŋ i Mbælom aye.

Ndo neheye faya ta tætikateye maraw me a ndo hay ta dzædzaray a wuray bay, tæ pay zlæm a bazlam i ndo kwa tsekweŋ bay, ta ræhay ha gær a gawla i Mbælom hay neheye ta mæzlaþ aye bay, faya ta tsadateye. ¹¹ Kwa gawla i Mbælom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gædaŋ, ta tsadateye a ndo i maraw me hay kame i Mbælom bay, ta ŋgwasæ fataya bay. ¹² Ndo neheye faya ta giye na, wu nakæ ma giye ŋgama bay aye. Næteye na, andza wu i pesl neheye ta gæsiye ada ta kædiye tay ha aye. Næteye faya ta tsadateye kæriye a wu neheye bo tay eye tæ sær bay aye. Ta dedek

* 2:5 Zæba mæ Madazlay i wu hay 6.1–7.24. † 2:6 Zæba mæ Madazlay i wu hay 19.24.

ta mætiye andza wu i pesl hay. ¹³ Mbəlom ma vələteye dərətsətseh hərwi nakə tə satay dərətsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mæge wu neheye ngwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ngəray ngəray. Ahəl nakə nəkurom mandza eye dziye na, nəkurom ta nətəye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gər ada niye na, a yatay a gər. ¹⁴ Dəre tay nduzla maraha eye ta mæge madama, mæge mezeleme a yatay a gər haladzay, dāda tə ye gər ka mæge mezeleme bay. Tadə ta ngatay a ndo neheye bale eye ka tsəved i Mbəlom aye na, ta vateye gər hərwi ada tã ge mezeleme. I tay na, huya mæge däre ka wu hay. Mbəlom 6a kə vələtay mezeleme. ¹⁵ Ta gər ha tsəved i Mbəlom, faya ta pay bəzay na, a tsəved tay, faya ta giye na, wu nakə Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudā mæge mənese hərwi ada mā huta suloy. ¹⁶ Balam, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a ge mezeleme, ada Mbəlom a tsikay me tə bazlam i zungo. Zungo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bədfiday i ndo zezeñ, a gay me a ndo mæde ha bazlam i Mbəlom niye ada a ndzay ka tsəved hərwi ada mā ge wu i gər mavuwe ngay niye sa bay.†

¹⁷ Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gər a ndo hay aye, nətəye andza bədiyem neheye ta sakwa aye, nətəye andza pazlay neheye mətasl faya ma həliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbəlom kə ləva ha bo ta təv tay ma ləvonj zəñzəñ eye däre a zəba mə dāma bay. ¹⁸ Faya ta giye zlapay tə mawude ha ta magala tə bazlam neheye ta ge ngama bay aye, nətəye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abəra mə walañ i ndo neheye tə sər tsəved i Mbəlom bay aye, a satay tã yaw ka təv tay

tã ge andza nətəye neheye faya ta giye andza nakə a say a bo tay aye. ¹⁹ Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka ləvumeye gər kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nətəye na, beke i mezeleme, tə ləva gər tay bay hərwi wu nakə a ləvay gər a ndo aye na, ndo niye nengeye beke i wu niye. ²⁰ Tadə ndoweye ki yaw kə sər Yesu Kəriste Bəy Maduweñ ada ndo mətəme kway ha ada kə gər ha wu neheye ngwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada mändze tsekweñ a ma faya ka mæge wu neheye ngwalak eye bay aye, wu neheye ta ləvay gər sa na, i tay a həlay i mandəve mändze ngay lele bay ma ziye nakə kurre aye. ²¹ Ta sər tsəved nakə a ye a dedek aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meeneñ ngama tã sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kəra a vənaha wu nakə a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tə gwad dərma: «Tə bara gadaraw ada ndəlub mā ge faya bay, tsa na, a ma məkəle ha bo a ndəlub sa.Š»

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərəwel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmakum ahaya a gər wu nakə ka sərūm tsiy aye, hərwi ada kã dzalum ka wu neheye ka tsəved ngwalak eye. ² A señ na, kã mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na,

† 2:16 Zəba mə Məpesle 31.16. Š 2:22 Dzeke hay 26.11.

tə bazlam i ndo i maslan ɲgay neh-eye a slərakum naha aye. ³ Wu bag-war eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ɲgwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ɲgwalak eye bay aye dəkdək. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Neɲgeye məɲgay anəke? Bəba kway hay ta mat, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətsəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ɲgay, a ge dala ta yam a ɲgəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətsəne bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka məndzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Wu andaya nəte kə mətsum ha gər bay. Ka dəre i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwəzem, məve gwəzem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kə gərur ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mə dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tə mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray

ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ɲguyats ɲguyats ɲguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede kurom, ndzum tsədanɲa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya məge aye hərwi ada pat eye niye mə ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekweɲ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wədeye ta dala wədeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ɲgwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.‡

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neɲ faya na gwadakumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduweɲ sa na, gum gədan hərwi ada mede kurom mə ge ɲgwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ɲgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neɲgeye. ¹⁵ Sərum ha na, Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tə huta tsəved ka məde ha mənese tay hərwi ada tə təma. Malamar kway Pol nakə ka wudakwa na aye, mə dərəwel ɲgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərək. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərəwel ɲgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza

* 3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11. ma Ezay 65.17; 66.22.

† 3:6 Madazlay i wu hay 7.11. ‡ 3:13 Zəba

niye. Mə dərewel ɲgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətsəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzal gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbəday a siye i bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye. Tə məge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərūm wu neheye tsiy. Hərwi niye, neɲ faya na gwadəkumeye, gum metsəhe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, t̄a vakum gər abəra ka t̄əv nakə nəkurom mandza eye faya bəɲbəɲ aye mede kurom ha a mənese tay bay. ¹⁸ Səkahum ha məsəre Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ɲgwalak nakə a vəlakway aye ada ɲgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way mâ dəslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

Makurre i derewel nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i derewel neheye mahkar aye na, kə də ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwetse derewel masulo eye ta mamahkar eye a də ha bo andza «madugula». Nəngeye ndo məkalay kame a gay i maduwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa derewel nakay na, a nəteye.

Makurre i derewel tə watsay a way na, kə də ha bay. Masulo eye i nğay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgwede a bərək i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal nğay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Nəngeye ma bərək i ndo neheye bazlam andaya mə walaŋ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara Nğwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

¹ Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər nğay aye na, kwa ahəl niye məndzibərə andaya zuk bay aye na, nəngeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa nğatay tə dərə may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Nəngeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, nəngeye. ² Ndoweye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa nğatay. Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa nğatay

aye, ada nəmaa dākum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, nəngeye ka təv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³ Wu nakə nəmaa nğatay tə dərə may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa dākumeye naha a nəkurom dərək hərwi ada nəmay tə nəkurom kə dzapakwa nəte. Mədzepe nakə ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa nğay. ⁴ Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mə yay a gər a dərəv kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka təv i Mbəlom bay

⁵ Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa dākum ha aye na, Mbəlom na, nəngeye dzaydzay. Ləvon andaya mə nəngeye təbey. ⁶ Tadə ka gwadakwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Ane tuk na, faya ka gakweye mənese huya na, niye na, andza məgwede faya ka rawakweye me. Sa tsa na, faya ka zəŋgalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷ Tadə duh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə nəngeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza məgwede nəkway nəte nəte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kə tərəkwa tsədəŋŋa.

⁸ Tadə ka gwadakwa nəkway faya ka gakweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka vakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, dedek andaya mə dərəv kway bay. ⁹ Duh na, dākway ha mezeleme kway a Mbəlom. Nəngeye na, Mbəlom nakə dedek aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəsakway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədəŋŋa

kame ngay. ¹⁰ Tadə ka gwadakwa dāda ka gakwa mezeleme bay na, niye na, ka tərakwa ha Mbəlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ngay na, dāda ka pakwa a mədzal gər kway bay.

2

¹ A nəkurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, hərwi ada kâ gum mezeleme bay. Ane tuk na, tadə ndəray kə ge mezeleme na, sərūm ha ndo məmākway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndowneye niye na, Yesu Kəriste. Neŋgeye dāda ma giye mezeleme bay. ² Neŋgeye na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada Mbəlom mā pəsakway ha mezeleme kway aye. Mbəlom ma pəsakway ha na, mezeleme kway dəkdek bay. Ma pəsətay ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərma.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadə ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sərakwa na ta dedek. ⁴ Tadə ndoweye kə gwad na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, neŋgeye ndo i maraw me. Dedek andaya mə neŋgeye bay. ⁵ Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wudā Mbəlom peteh na, neŋgeye. Andza niye ka sərakweye ha na, nəkway mə həlay ngay. ⁶ Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, məndze ngay mā təra andza i Yesu.

⁷ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye dāda ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, neŋgeye nəte bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum

bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə 6a ka tsənum tsiy aye. ⁸ Kwa andza niye bəbay na, wu nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərma mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvon faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedek eye ka dazlay a mādəve.*

⁹ Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye mandza eye mə dzaydzay ada neŋgeye faya ma nay dərə a malamar ngay ndo məpe mədzal gər ka Mbəlom na, sərūm ha neŋgeye na, mandza eye mə ləvon huya. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndoweye ka wudā malamar ngay na, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dədəye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ngay kwa tsekwen bay tebiye. ¹¹ Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, neŋgeye hus anəke mə ləvon. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, mə ləvon. Faya ma diye a ngay na, a sər bay. A ngatay a dərə bay hərwi neŋgeye mə ləvon.

Kâ gum dərə ka wu i məndzibəra bay

¹² A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom: Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom. A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kəriste.

¹³ A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom. Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa məndzibəra andaya zuk bay na, ka sərūm na.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərma.

* 2:8 Zəba ma Yuhana 13.34.

Nəkurom na, ka ɲgwasum ka Fakalaw.

14 Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, ka sərūm Bəba kway Mbəlom.

A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, nəkurom ka sərūm ndo nakə kwa ahəl niye mändzibəra andaya zuk bay aye na, neŋgeye andaya.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, bazlam i Mbəlom mə dərev kurom.

Ka hutum gədaŋ, ka ɲgwasum ka Fakalaw dərmak.

15 Kā pumay bəzay a mede i ndo i mändzibəra hay bay. Kā wudum wu i mändzibəra bay. Tadə ndoweye ka wudā wu neheye ka mändzibəra aye na, sərūm ha neŋgeye na, a wudā Bəba kway Mbəlom bay. 16 Ndo neheye faya ta giye wu i mändzibəra aye, nəteye na, kəkay? Nəteye na, faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye. Wu nakə dəre tay kə ɲgatay aye na, a satay məhute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tə wu tay niye hay. Wu niye hay məge andza niye na, Mbəlom ka tətikakway bay. Məge wu niye hay andza niye na, i mändzibəra. 17 Sərūm ha na, mändzibəra faya ma ndəviye ada tə wu neheye ndo hay ta wudā aye tebiye ta ndəviye dərmak. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, neŋgeye ma ndziye ka tor eye.

Gum metshe ta ndo neheye ta kərah Yesu Kəriste aye

18 Wawa ga hay, mazlambar mändzibəra ma ndəviye. Nəkurom na, ka tsənum ndo mənə dəre i Kəriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mənə dəre i Kəriste hay haladzay

ta yaw anəke. Hərwi niye ka sərakwa mazlambar mändzibəra ma ndəviye.† 19 Ahəl niye ndo neheye na, nəkway nəte. Ane tuk na, ta təra ndo kway hay ta dedek bay. Ti yaw abəra mə walaŋ kway na, hərwi nakə ta təra ndo kway hay ta dedek bay aye. Tadə nəteye ndo kway hay, ka dzapakwa nəte na, ta gəriye kway ha bay. Ta ndziye mə walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hərwi ada mâ sər bo parakka nəteye ndo kway hay bay.

20 Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum məsəfəre ada nəkurom tebiye na, ka sərūm dedek i Yesu.

21 Na watsakum naha na, hərwi nakə ka sərūm dedek i Yesu bay aye dəw? Na watsakum naha na, hərwi məgwadəkum dūh na, ka sərūm. Ka sərūm ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedek bay. 22 Ndo i maraw me niye bagwar eye neŋgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakə a gwad Yesu na, Kəriste bay aye. Ndo mənə dəre i Kəriste na, neŋgeye. Neŋgeye nakə a kərah Yesu Wawa i Mbəlom aye na, a kərah Bəba Mbəlom dərmak. 23 Tadə ndoweye ka kərah Wawa i Mbəlom na, a kərah na, Bəba Mbəlom dərmak. Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu Wawa i Mbəlom na, ka təma Bəba Mbəlom.

24 Nəkurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakə ka tsənum kurre ka madazlay i bazlam i Yesu nakə ka tsənum aye. Gum gədaŋ dūh na, ka bazlam nakə ka tsənum kurre ka madazlay aye, mâ ndza mə dərev kurom. Tadə bazlam neheye ka tsənum kurre ka madazlay aye andaya mə dərev kurom na, nəkurom dərmak ndzum mə həlay i Yesu ada mə həlay Bəba ɲgay Mbəlom. 25 Wu nakə Yesu a gwad ma vəlakweye na, anaŋ: A gwad, ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

† 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hārwi mægakum daf. Na gakum daf na, hārwi ndo neheye a satay māvakum gār aye. ²⁷ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum Məsəfəre. Məsəfəre niye na, mandza eye mə dərev kurom. Hārwi niye nəkurom na, ka pəlumeye ndo matətikakum wu mekelej eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərev kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gār i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakumeye na, dedek bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ŋgay na, hārwi ada pat nakə ma maweye na, kə dzədzarakwa bay ada horoy mə gakway kame ŋgay bay. ²⁹ Ka sərūm ha Yesu na, neŋgeye ndo i dedek. Sərūm ha dərma na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye na, neŋgeye ka tərə wawa i Mbəlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

¹ Zəbum ka mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ta dedek nəkway ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hārwi nəteye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkurom dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ŋgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neŋgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzal gār ŋgay ka

Kəriste matəre andza neŋgeye na, mə ge mənese bay andza neŋgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərām ka Mbəlom. Hārwi mäge mezeleme huya na, mäge vərām ka Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra hārwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neŋgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neŋgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dāda kə ŋgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kə vəlumatay tsəved kwa a way tā vakum gār bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye huya na, neŋgeye ndo i dedek andza Yesu Kəriste nakə neŋgeye ndo i dedek aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neŋgeye wawa i Fakalaw hārwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hārwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka mändzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹ Ndoweye ka tərə wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hārwi məsəfəre nakə Mbəlom a vələy aye na, gədaŋ eye. Faya ma giye məsler mə dərev ŋgay. Ma sliye faya mäge mezeleme huya bay hārwi neŋgeye ka tərə wawa i Mbəlom. ¹⁰ Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wudə malamār ŋgay hay bay aye na, neŋgeye ka tərə wawa i Mbəlom bay.

Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

¹¹ Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ¹² Nəkway na,

kâ tærakwa andza Kayin bay.* Nenġeje wawa i Fakalaw. Kə kəđ malamar ŋgay mədahanġ eye. A kəđ na na, hərwi mey? A kəđ malamar ŋgay na, hərwi məsler ŋgay nakə a gawa na, lele bay. Ane tuk na, məsler i malamar ŋgay na, lele.†

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i mändzibəra hay ta nakum dəre na, mā gakum wadəŋ wadəŋ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neheje maməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedeye nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sərakwa ha na, kəkay? Ka sərakwa na, hərwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudə malamar ŋgay hay bay na, nenġeje huya andza ndo nakə maməta eye. ¹⁵ Tadə ndoweye kə nay dəre a malamar ŋgay na, nenġeje a təra andza ndo məkəde ndo hay. Ka sərūm ndo məkəde ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sərakwa mawude bo na, ma kəkay? Ka sərakwa na, Yesu Kəriste a wudə kway, a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi kway. Andza niye nəkway dərmaġ vəlakwa ha məsəfəre kway hərwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu ŋgay andaya ada kə sər ha malamar ŋgay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məgweđe «Na wudə Mbəlom» daw? Ma sliye faya mətsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə ka gwadakwa ka wudakwa bo na, ta dedək dzənakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bəna ka tsikakwa tə bazlam dedək tsa bay.

¹⁹ Tadə ka gakwa andza niye na, ka sərakweye ha 6a nəkway faya ka pakweye bəzay a tsəved i dedək. Ada andza niye dərev kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadə dərev kway faya ma dakway

ha ka gakwa mezeleme bəbay na, dərev kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame ŋgay, hərwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze dərev kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheje na wudə kurom haladzay aye, tadə dərev kway kə da ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kə deyekwa kame i Mbəlom tə madzədere aye sa bay. ²² Tadə ka tsatsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəlakweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam ŋgay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadakway rəhakway ha gər aye na, anaŋ: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam ŋgay aye na, nenġeje mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərmaġ mandza eye ka gər ŋgay. Ka sərakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ta Məsəfəre ŋgay nakə a vəlakway aye.

4

Məsəre ha Məsəfəre i Mbəlom na, kəkay?

¹ Dzam ga neheje na wudə kurom haladzay aye, kə pumay zləm a bazlam i ndo neheje tə gwad nəteye na, Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərūmeye ha ta dedək tadə Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsehe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheje tə gwad nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye nəteye andaya ka mändzibəra tsiy. ² Ka sərūmeye ha tadə ndoweye Məsəfəre i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anaŋ: Tadə ndoweye kə da ha parakka

* 3:12 Madazlay i wu hay 4.8. † 3:12 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Yesu Karište na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezeŋ na, neŋgeye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə dərev ŋgay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre niye na, məsəfəre i ndo mənə dəre i Karište. Ba ka mbərum mətsəne na, ndo mənə dəre i Karište ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, neŋgeye andaya ka mändzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dərev kurom aye na, neŋgeye gədaŋ eye a ze na, məsəfəre i ndo i mändzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye hay, nəteye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nəteye. ⁶ Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadə ndoweye mə dərev ŋgay na, məsəfəre dedek eye kəgabay məsəfəre i maraw me na, ka sərakweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudə bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, wudəkwa bo nəte nəte mə walaŋ kway huya. Hərwi mawudə bo nakə ka wudəkweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndoweye ka wudə ndo hay na, niye a də ha na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərmak. ⁸ Ndowneye ka wudə ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya.

⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wudə kway na, kəkay? A bəzakway ha a wudə kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka mändzibəra hərwi ada kə ndzakwa huya tə neŋgeye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰ Matəra mawudə bo na, mey? Maa lah mawudə Mbəlom na, nəkway daw? A'ay! Maa lah mawudə kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada m̄ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wudə kway andza niye na, nəkway dərmak wudəkwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. ¹² Mbəlom na, dəda ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wudəkwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wudəkwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i mändzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə dəre may, nəmaa dətay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedek. ¹⁵ Tadə ndoweye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋgeye tə neŋgeye. Neŋgeye dərmak na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wudə kway, ada nəmaa dzala ha dərmak.

Mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wudə ndo hay huya aye na, neŋgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərmak neŋgeye tə neŋgeye. ¹⁷ Ka sərakwa ha ka wudəkwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat

* 4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi məndze kway nakay ka ndzakweye ka məndzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wuda kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wuda kway aye na, ma zliye fakwaya a bəra madzədzere niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweje ka dzədzar na, mawudə bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ngay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wudakwa Mbəlom ada ka wudakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawudə kway. ²⁰ Tadə ndoweje kə gwad na wuda Mbəlom ada faya ma nay dəre a malamar ngay na, nengeje ndo i maraw me. Kə ngatay a malamar ngay na, a wuda na bay. Mbəlom na, a ngatay bay ada ma wudiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kəriste a gwadəkway gum aye na, mey? A gwadəkway na, ndoweje ka wuda Mbəlom na, mā wuda malamar ngay dərma.

5

Ngwasakwa ka wu i məndzibəra

¹ Kwa way kə dzala ha ka Yesu, nengeje na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wuda bəba i wawa hay na, a wuda wawa ngay hay dərma. ² Ka sərakwa ha nəkway ka wudakwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wudakwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ngay mapala eye nakə a tsik aye. ³ Tadə ka wudakwa Mbəlom ta dedək na, andza məgwedə bazlam ngay mapala eye nakə a tsikəkway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweje ha

gər. Bazlam ngay hay mapala eye na, ma wurakweje bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴ hərwi kwa way nengeje ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i məndzibəra. Ka slakwa faya na, kəkay? Ka slakwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵ Mata sle ka wu i məndzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheje tə dzala ha tə gwad Yesu na, nengeje Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheje tə da ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶ Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuə ha a dəma aye ada ta mbədə ha bambaz ngay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuə ha a dəma aye dekdek tsa bay. Ta dzəhuə ha a yam ada ta mbədə ha bambaz ngay. Maa bəzakway ha wu neheje dedək na, maa dəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Nengeje na, wu nakə faya ma tsikateje a ndo hay aye na, dedək.* ⁷ Maa dəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸ Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheje mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹ Tadə ka təkakwa wu nakə ndo hay ta dije ha ka gər i wu neheje tə ngatay aye na, ka təkakweje bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ngay nakə a da ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dəkway ha wu niye hay ka gər i wawa ngay na, Mbəlom eye ngway. ¹⁰ Ndoweje kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom na, nengeje a sər mə gər ngay wu neheje Mbəlom a da ha aye na, dedək. Ane tuk na, ndoweje kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a da ha ka gər i wawa ngay aye. ¹¹ Wu nakə Mbəlom a dəkway ha aye na, wuye mey? A dəkway ha na, kə

* 5:6 Ndo məwetse dərwele nakay a tsik ka madzəhuə i Yesu a yam ta məməte ngay.

vəlakway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vəlakway aye na, tə həlay i wawa ŋgay. ¹² Ndo nakə neŋgeye mandza eye nətə tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə neŋgeye mandza eye nətə ta Wawa i Mbəlom bay aye na, neŋgeye kə huta sifa niye bay.

Sifa nakə Mbəlom a vəl aye

¹³ Wu neheye na watsakum naha aye na, a nəkurom neheye ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəkway kame ŋgay aye na, madzədzere andaya mə dərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedək wu nakə ka tsətsahakweye faya tadə a yay a gər na, ma tsənəkweye na. ¹⁵ Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənəkweye na wu nakə faya ka tsətsahakweye tebiye na, ka sərakwa ha 6a kə vəlakway wu nakə ka tsətsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tadə ndoweye kə ŋgatay a malamar ŋgay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mə duwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mə vəlay sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte təbey aye dəkdek tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya. ¹⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sərakwa ha kwa way ka tərə wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.†

¹⁹ Ka sərakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibərə na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sərakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibərə na, kə həndəkakway na mədzal gər kway hərwi ada kə sərakwa Mbəlom nakə neŋgeye dedək aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedək aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ŋgay Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Maa vəlakway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, neŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kə pumay bəzay a kule i ndo neheye faya ta zambaday aye bay.

† 5:18 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Masulo i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ madugula i gay i maɖuwule me, na tsikaka naha me na, a nakar məhay gər i ndo məpe məɖzal gər hay ka Yesu nakə ka tərā may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmak. Na wuda tay ha na, haladzay. Maa wuda tay ha na, neŋ dekdək bay. Ndo neheye tebiye tə sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedək aye, ta wuda kurom dərmak. ² Na wuda kurom na, hərwi bazlam niye dedək aye mandza eye mə dərev kway ada ma ndziye mə dərev kway na, ka tor eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vəlakweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedək aye ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedək tə mawude bo

⁴ Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedək aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nakar may ga nakə na wuda kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwadaka aye na, anan: Wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wedeye nakə ka tsənum dāda bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə ɓa ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadə ka wudakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wudum bo nəte

nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka məndzibəra. Nəteye na, Yesu Kəriste ka tərā ndo zezeŋ, ki yaw ka məndzibəra na, ta tərā təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənə dərə i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye mā tərā kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeləŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwi niye faya na tsikakum-eye: Tadə ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na mā ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, kâ tsikumay me bay. ¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dərmak faya ma pay bəzay ka məge mənese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay haɓe, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a derewel bay. Na dzala na, na diye naha

ka təv kurom ada wu nakə a seŋ
mətsikakum aye na, ka tsikakweye
tə bazlam hərwi ada dərev kway
mâ ŋgwasalele kurah kurah.

¹³ Məhay gər i ndo neheye a tərə
malamar yak nakə Mbəlom a zla na
aye na, wawa ŋgay hay ta tsikaka
naha me.

Mamahkar i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neñ nakə madugula i gay i mađuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuđa kar peteh aye.

² A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, neñ faya na duwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye t̄a t̄ara lele hərwi ada bo yak ta məsəfəre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a dəslay ha gər a Gayus

³ Dərev ga kə ɲgwasə haladzay hərwi malamar hay ma mədzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kanan, t̄a tsikenj ka gər yak na, t̄a gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsəved i dedək t̄a dərev yak nəte. Na sər ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na tsəne wawa hay faya ta pay bəzay a tsəved i dedək na, dərev ga kə ɲgwasə haladzay. Dada wuray kwa nəte kə yeñ a gər andza niye andaya bay.

⁵ A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzəniye tay ha malamar kway neheye ka tsəved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzəniye tay hay. ⁶ Ndo neheye ka gatay gər aye na, nəteye ti yaw kanan t̄a dəsłaka ha gər haladzay kame i ndo məpe mədzal gər hay. T̄a gwad ka wuđa tay ha na, haladzay. Neñ faya na gakeye amboh, dzəna tay pat pat hərwi ada t̄av tay nakə ta diye aye na, t̄a ye kame kame. Dzəna tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷ Mede tay nakə faya ta diye na, hərwi ada t̄a ge məsler i Yesu Kəriste. Ane tuk na, ndo neheye

t̄a pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, t̄a zla fataya abəra wuray bay. ⁸ Hərwi niye nəkway ndo mədzal gər ka Mbəlom na, dzənakwa tay ha slala i ndo niye hay hərwi ada nəkway ta nəteye k̄a gakwa məsler dziye ta dedək.

Diyotərif ta Demətəriyos

⁹ Na watsa naha derewel a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka t̄av kurom aye. Ane tuk na, Diyotərif na, a say məpe zləm ka wu nakə na tsik aye bay, hərwi neñgeye a wuđa matəre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na diye ha mənese ɲgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neñgeye nakə faya ma dəsiye fagaya parasay aye. Neñgeye a ge na, wu neheye dəkdek tsa bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ɲgay na, a wuđa matəme tay bay. Ndo mekeleñ eye hay a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma həhariye tay ha ndo neheye a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹¹ A nəkar dzam ga nakə na wuđa kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mənese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neñgeye ka t̄ara wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neñgeye a sər Mbəlom zuk bay.

¹² Demətəriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demətəriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nəmay dərmak nəmaa gwad faya na, neñgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nəmaa tsik aye na, dedək.

Mandəve i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a señ mətsikaka naha, ane tuk na, a señ məwatsaka naha ka derewel bay.

¹⁴ Na dzala na, neŋ eye na diye naha bəse ka təv yak mazəbaka dəre ada wu nakə a seŋ mətsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay mâ ndza fakaya! Dzam yak neheye kananŋ ta wuɗa kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam kway hay tebiye nəte ta nəte.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndzəkıt bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədanj ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ngay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawudə bo ngay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mā sakatay ada mā mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

¹ Neņ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neņ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuda kurom aye. Neņgeye a zalakum hərwi ada kâ tərüm ndo ngay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mâ vəlakum zay ada mâ bəzakum ha mawudə bo ngay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, haḃe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ngway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoņ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum

naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vəlakum gədanj ka məge gədanj ma dedek i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərüm ha na, Mbəlom a vəlatay wu neheye a ndo ngay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəd naha a walaņ kurom ta bəbəkək tay. Ndo niye hay na, ngwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ngwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vəlamay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərüm ha wu neheye kurre bəbay na, a seņ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya İsrayel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ngay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəd tay ha a bəra mə dəma mə walaņ tay.* ⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərmak siye hay mə walaņ tay a satay təv məndze nakə Mbəlom a vəlatay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndərəzl fa-taya a ləvoņ zəņzəņ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bag-war aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mâ mətsakum gər bay dərmak. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal haladzay, wu

* 1:5 Zəba mə Məpesle 14.

neheye a ye ka bo i ndo zenzen ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a da ha na, ada ndo hay t̄a ge andza nakay sa bay.†

⁸Ndo neheye t̄a gəɗ naha a walaŋ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərma. Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye lelebay aye, hərwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom m̄a ləvatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay. ⁹Kwa Misel neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye dāw? Hərwi ahəl niye ta t̄ara t̄a Fakalaw ka mədahaŋ i Musa na, kə tsadaf a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwadaf a Fakalaw na: «Mbəlom m̄a gaka d̄əretsətseh!» ¹⁰Ane tuk na, ndo neheye nəteye na, faya ta tsadiye a wu neheye t̄a sər bay aye. Nəteye na, t̄a dzala gər bay andza wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha d̄uh.

¹¹Waawayah! D̄əretsətseh ka gər tay hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme m̄a ge fataya bəy andza Kayin.‡ Faya ta giye sewed hərwi ada t̄a huta dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye.§ Faya ta nas-eye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nəteye na, ta dziye andza niye dərma.

¹²Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu m̄anday ka t̄əv m̄anəte eye na, nəteye m̄a walaŋ kurom na, andza ndəlū6 nakə ka peteked aye. Wu m̄anday nakə t̄a ndayawa aye na, ta t̄ara ha magurlom i m̄əse guzom. T̄a dzala na, ka bo tay dekd̄ek, horoy a gatay bay. Nəteye na, andza pazlay nakə t̄ərwenihhe zenzen aye.

Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nəteye na, andza d̄ərizli gərdaf neheye t̄a wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, t̄a wa bay. Nəteye sa na, andza d̄ərizl i gərdaf neheye t̄a ŋgwad tay ha ta zləlay tay hay dzay aye. Ta m̄ət tsadək tsadək. ¹³Nəteye sa na, andza yam nakə m̄a magayam faya ma viye ta gadaŋ kutokutokuto aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka andza madərsəsam nakə yam a gər ha aye. Nəteye na, andza wurzla neheye t̄a ŋgwad ədzid t̄a gər ha t̄əv m̄əndze tay aye. Mbəlom ka lambadatay t̄əv ma ləvon zəŋzəŋ eye. Ta ndziye m̄ə d̄əma ka tor eye.

¹⁴Ahəl niye Henok neŋgeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwad: «Anaŋ Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ŋgay hay haladzay gədəbille. ¹⁵Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i m̄əndzibəra hay tebiye. Ma gəsiye tay ha ndo neheye t̄a sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na, hərwi wu neheye t̄a gay lelebay aye, ada hərwi bazlam neheye lelebay t̄a tsik faya aye.» ¹⁶Henok a tsik andza niye na, ka nəteye. Nəteye na, faya ta gunguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a d̄ərev tay aye. Faya ta d̄əslay ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay t̄a t̄əma bazlam tay.

Yuda a vəlatay gədaŋ a ndo m̄ədzal gər hay

¹⁷A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a d̄akum ha ahəl niye t̄a gwad ma ta giye bo aye na, m̄a makumaw a gər. ¹⁸T̄a gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ŋgwasiye

† 1:7 Zəba m̄a Madazlay i wu hay 19.1-29. ‡ 1:11 Zəba m̄a Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 Zəba m̄a Məpesle 31.16. * 1:11 Zəba m̄a Məpesle 16.1-35.

ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Næteye na, tæ sær Mbælom bay. Faya ta giye wu nakæ a say a mædzal gær tay aye.»¹⁹ Andza niye næteye na, ndo neheye ta ngæniye tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Tæ dzala i tay na, ka wu i mændzibæra, Mæsæfære i Mbælom andaya mæ næteye bay.

²⁰ Nækurom dzam ga hay na, gum gædanj hærwi ada kâ dzænum bo mæ walanj kurom. Pum mædzal gær kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abæra ka tæv i Mbælom. Duwulum me na, ta gædanj i Mæsæfære Tsædanja eye.²¹ Mbælom na, a wuda kurom. Ndzum mæ hælaj ngay. Nækway na, pakwa mædzal gær kway ka Bæy Maduwej kway Yesu Kæriste. Ma bæzakweye ha na, ka gækway mæ bo ada ma vælakweye sifa nakæ ma ndæviye bay aye.²² Dzænum tay ha ndo neheye mædzal gær tay madzædza eye.

²³ Ndo mekelenj eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbælom. Tæmum tay ha hærwi ada sariya i Mbælom mâ gæs tay bay. Siye i ndo mekelenj eye hay andaya næteye ta gækum mæ bo dærmak. Ane tuk na, gum metsehe bæna, ka ta dædumeye a mezeleme tay. Kâ hændzædum ka wu tay hay bay. Kwa peteked tay niye hay tæ gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tætalum faya bay tebiye.

Zambadakway a Mbælom

²⁴ Zambadakway a Mbælom hærwi neŋgeye ma sliye faya mahæbe kurom ada kâ dædum abæra ka tsæved ngay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abæra mezeleme kurom hay, ma tæriye kurom ha tsædanja. Ma diye kurom ha ka tæv ngay. Ka ta lætsumeye kame ngay ka tæv i mælæve i bæy ngay. Ka ta ngwasumeye haladzay.²⁵ Zambadakway a

Mbælom na, neŋgeye næte ngwenj. Ada maa tæma kway ha tæ hælaj i Bæy Maduwej kway Yesu Kæriste na, neŋgeye. Ndo hay tebiye tâ zambaday, kwa way mâ dæslay ha gær a gædanj ngay. Neŋgeye na, Bæy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bægom, ada ka tor eye. Ma tæriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwe

Ndo məwətse dərewel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tã dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dəretsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədan bay.

Derewel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandzəkit bo i wu hay. Hələy a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a dā wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə dāma dərewel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a dā ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne dərewel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma dīye ha ka vərəm bagwar eye ka gədan i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə dā ha mäge wu wədeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹ Derewel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dāy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a dātay ha na, hərwi ada m̄a dātay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ngay ka təv i ndo i məsler ngay Yuhana ma məsine hərwi mədāy ha wu nakay. ² Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dāy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgwede nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa dā ha

wu neheye a tsik dedək na, Yesu Kəriste.

³ Mbəlom ma piye ngama ka ndo nakə a dzaŋga dərewel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ngama dərma. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵ Maa watsa naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom m̄a pa fakuma ngama ada m̄a vəlakum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ngay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv məndze i bəy ngay aye tə Yesu Kəriste, tã pa fakuma ngama ada tã vəlakum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedək eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsəw abəra ma mədahan makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wuda kway, kə mət hərwi kway. Kə təməkway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ngay. ⁶ Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ngay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nəkway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ngay. Ndo hay tã zambaday a Yesu Kəriste, gədan tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. M̄a təra andza niye!

⁷ Zəbum dərə: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay, Kwa way tebiye ma ngateye,

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ɲgateye.*
Slala hay tebiye ka mändzibəra ta tuwiye hərwi ɲgay.
Ma ta giye na, ta dedek andza niye.
Mâ təra andza niye!

⁸ Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwad:
«Maa dazlay a wu tebiye na, neɲ,
maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ
gwa.»

Neɲgeye gədan eye ka gər i wu hay tebiye. Neɲgeye andaya kwa ka madazlay, neɲgeye andaya anəke, ada neɲgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹ Maa watsakum naha dərəwel nakay na, neɲ Yuhana malamar kurom. Neɲ tə nəkurom nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. Andza niye, neɲ faya na siye dərətsətseh andza nəkurom dərma. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha. Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy ɲgay.

Neɲ na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dawa ha bəzlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dəkway ha tsəved dedek eye na, Yesu.

¹⁰ Pat wuray, na zəba dərə na, neɲ mə həlay i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza tolom. A tsik me ta magala ɲgələkəka. ¹¹ A gwedəɲ: «Wu nakə ka ɲgatay aye na, watsa na ka dərəwel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹² Na tsəne bəzlam niye andza niye na, na məbəda dərə a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikenew me aye. Tsa na, na ɲgatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya

nəte nəte tay eye. ¹³ Ma wuzlah i wu niye hay na, na ɲgatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzəkit bo andza ndo. Suwal i peteked ka bo kutsik ada məbara bo eye mə dərəv əɲgəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye. ¹⁴ Məkwets ɲgay a dəv herre andza guguman, dərə ɲgay bəbay na, andza dərneh i ako. ¹⁵ Sik ɲgay hay na, a dəv andza bərə nakə tə pa ako aye. Bədiday ɲgay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahəmba aye. ¹⁶ Mə həlay ɲgay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bəzlam ɲgay. Dərə ɲgay andza pat nakə a wur ta magərhapat aye.

¹⁷ Na ɲgatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame ɲgay tsədək tsədək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday ɲgay. Tsa na, a gwedəɲ: «Kā dzədzar bəy, maa dazlay a wu hay tebiye na, neɲ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neɲ. ¹⁸ Neɲ na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsew abəra ma mədahan. Neɲ na ndziye ka tor eye. Neɲ na, gədan eye abəra ka mədahan ada neɲ gədan eye ka təv məndze i mədahan hay. ¹⁹ Wu nakə ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰ Wurzla neheye tasəla ka ɲgatay mə həlay ɲgay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwədə mey na, na dəkeye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha ada tā tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a da ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

2

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadətay:

«Maa tsik bazlam eye na, neŋ Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ŋgay aye ada neŋgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadətay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaŋ haladzay ada ka səmumay naha a dəretsətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumatay tsəved a ndo i sewed hay a walaŋ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaŋ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaŋ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərüm ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵ Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gərüm ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərüm ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶ «Ane tuk na, neŋ faya na zambadəkumeye hərwi wu mekeleŋ hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neŋ nakə na nay dəre aye.

⁷ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tã pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəlateye ho-hway i gərdaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vəlateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.*»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

⁸ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, neŋ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahaŋ.

⁹ «Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay. Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay düh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tə gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰ «Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, kã dzədzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walaŋ kurom ma piye tay ha a daŋgay hərwi madzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom bəbay na, səmumay naha, kã gərüm ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vəlakumeye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹¹ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tã pay zləm a wu

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9.

nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məməte masulo eye sa bay.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

¹² Ndo niye a gwedeɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neɲ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. ¹³ Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neɲgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kəɖ Aɲtipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neɲgeye ndo ga aye na, ka gərüm ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neɲ huya. Tə kəɖ na mə walaɲ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma aye, ada düh huya faya ka dümeye ha parakka neɲ na, bəy kurom.

¹⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walaɲ kurom. Ndo hay andaya mə walaɲ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye.† A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha İsrayel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada t̄a həpəɖ slo i kule, ada t̄a ge madama dərmak. ¹⁵ Siye hay mə walaɲ kurom faya ta giye andza niye dərmak. Nəteye faya ta pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay‡ faya ta tətikiye.

¹⁶ «Mbəɖum ha mede kurom. Tadə ka mbəɖum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar

ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vərəm ka ndo kurom niye hay.

¹⁷ «Ndo neheye zləm andaya faya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikat-eye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye na, na vələteye dəf nakə dādā ndo hay ta ɲgatay bay aye. Na vələteye kwar herre eye, məzele wedeye məwatsa eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

¹⁸ Ndo niye a gwedeɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ɲgay na, andza dərneɲ i ako. Sik ɲgay hay a dəv andza bəre nakə tə pa ako aye.

¹⁹ «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wuɖum ndo hay ada faya ka pumeye mədzal gər kurom ka neɲ huya. Na sər ha faya ka səmumeye naha a dəretsətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeye siye i ndo hay dərmak ada wu nakə faya ka gumeye anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaɲ kurom. ɲgwas niye tə zalay Zizabel aye na, ka vələmuy tsəved məndze mə walaɲ kurom. A gwad neɲgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neɲgeye faya ma vateye gər a ndo i məsler ga hay, neɲgeye faya ma tətikateye məge madama

ada ka mahəpəde slo i kule. ²¹ Na paslay həlay eye hərwi ada mâ mbəda ha mede ngay, ane tuk na, a say bay, neŋgeye faya ma giye madama huya.

²² «Hərwi niye, na vəleye dəretsətseh haladzay, ma siye dəretsətseh ka təv məhəne ngay. Ndo neheye təgawa madama dziye na, ta siye dəretsətseh haladzay dərmak. Tadə ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³ Na bəbazliye tay ha wawa ngay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye tã sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neŋ na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vəlakumeye magogoy kurom na, da ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ngwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tə zalay wu maŋgaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərüm təbey. A nəkurom na, bazlam mekeleŋ eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəŋbəŋ lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dəretsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeŋ a gər aye hus ka mandəve i mändzibəra na, na vəlateye gədaŋ ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷ Na vəlateye gədaŋ andza gədaŋ nakə Bəba a vəleŋ aye dərmak. Ta ləviye ndo hay ta gədaŋ, ta bəbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakə ma hədiye tay ha guram i səngəle hay ndəslof ndəslof aye. ²⁸ Na vəlateye bamtaš nakə a dəv ta mbəlomda aye dərmak.

²⁹ «Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mâ pay zləm a wu nakə

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikat-eye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ngay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ngay aye dərmak. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəslakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa duh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədaŋ bəna ka mətumeye tsədək tsədək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dəre i Mbəlom na, tsədaŋŋa zuk bay. ³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənum ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbədum ha mede kurom. Niye na, pum na a dərev kurom. Tadə ka pədəkum bay na, sərüm ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərümeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walaŋ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəluḅ ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeŋ a gər lele. Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ngwasa ka dəretsətseh aye. Ta watsa məzele tay a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa

aye. Dada na mbatiye ha məzele tay abəra mə dərewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ngay hay, nəteye i ga hay.

⁶ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷ Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neñgeye na, a raw me təbey. Kəle i bəy Davit na, mə həlay ngay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya madərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya mahəndəke na bay.

⁸ «Na sər wu nakə faya ka gum-eye aye. Na sər ha gədan kurom na, tsekweñ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeñ a gər aye həbə bədaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwi kurom, ndəray ma sliye faya madərəzle na bay. ⁹ Tsənum, anar wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dəkdək tsa. Na gateye kuton, tâ yaw tâ dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wuda kurom. ¹⁰ Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neñ na tsəpiye kurom hərwi ada kə yum a dərətsətseh bay. Dərətsətseh

nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹ Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəñbəñ a gər hərwi ada mâ buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹² «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wedeye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikat-eye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴ Ndo niye a gwedeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə tə zalay “Mâ təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ngay kwa tsekweñ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ngay.

¹⁵ «Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəngəlanlanña andza niye na, a yeñ a gər bay. ¹⁶ Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah

eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷ «Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wu-ray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dəretsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye hay na, ka sərüm bay. ¹⁸ Hərwi niye, neñ faya na tsikakumeye wu nakə ka gum-eye. Səkənum gura nakə ta lambad ta ako, a dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkənum mə gay ga hərwi ada kə tərüm zlele eye hay ta dedek. Dumara, səkənum peteked herre eye, kə pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkənum sidem i dəre, mə dzəna kurom hərwi ada kə ngatumay a wu hay sa.

¹⁹ «Neñ na, ndo neheye na wuda tay ha aye na, na ngərəziye fataya, na datay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, puməñ bəzay tə dərev kurom peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i məged ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədiday ga aye ada ka həndəkeñ na məged na, na fələkwiye a gay ngay, nəmaa ndiye dəf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dəretsətseh aye na, na vələteye tsəved hərwi ada tə yaw, nəmaa ndziye ka təv məndze i bəy ga, andza neñ na səmay naha, na ngwasa ka dəretsətseh aye, ada neñ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ngay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, mə pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədənna eye ma tsikat-eye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Məged məhəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a wu mekeleñ.

Na ngatay a məged məhəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədiday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikeñ me meeneñ aye sa. A gwedəñ: «Tsalaw a gəma kanəñ hərwi ada na dəkeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayanña Məsəfəre Tsədənna eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ngatay a təv məndze i bəy mə mbəlom. Ndowneye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar ngay a wuzl dəre andza kwar nakə ngwalak eye, tə zalay *zaspe* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv məndze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl dəre andza kwar ngwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərmak.

⁴ Təv məndze hay kuro kuro sulo gər eye fad dandahtahha tə lawara na təv məndze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ngar ta gura. ⁵ Mawutsede i mbəlom a wutsədew abəra ma təv məndze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərmak. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a dəv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nəteye na, məsəfəre neheye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv məndze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl dəre andza malam, dəre a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv məndze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfəre tay aye. Ta dəba, dəre andaya fataya ada ta diye i me dəre andaya fataya, ngurti ngurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzakit bo zil, masulo eye a ndzakit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ngay

a ndzəkit bo ndo zezeñ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwezleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwezleviyek niye hay dəre hay faya haladzay ta dəba eye kwa tə huf eye ndotsndotstsa. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwad:

«Bəy Maduweñ Mbəlom nəkar na, tsədañña
kwa mənese andaya ka təv yak bay,
nəkar gədañ eye ka gər i wu hay tebiye,
nəkar andaya kwa ahəl niye,
nəkar andaya anəke, ada ka deyewe.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ngay aye ada a neñgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sisə. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkwawa gurmets kame i Mbəlom, neñgeye nakə mandza eye ka təv məndze i bəy ngay aye ada neñgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəslaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame ngay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduweñ may Mbəlom, nəkar na, ka sla da,
ndo hay tâ dəslaka ha gər,
tâ zambadaka ta dedek
ada gədañ a yaw na, mə həlay yak.
Hərwi maa ge wu hay tebiye na,
nəkar,
wu neheye a ge bo na,
hərwi a saka wu neheye tebiye
tâ ge andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a təra andza wawa i təbañ i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na ngatay a dərewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. Dərewel niye na, məgəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə padə na ka bo. Tə gəs na tə wu məgəse dərewel təv tasəla hərwi ada mə həndək bay.

² Ma dəba eye na ngatay a gawla i Mbəlom gədañ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə ngwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu məgəse dərewel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəd, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴ Na tuwa haladzay hərwi ndəray andaya ngwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərewel ada ma zəbiye a dəma dəre aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵ Ane tuk na, nəte mə walañ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedeñ: «Kâ tuwa bay, zəba dəre: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neñgeye gwala i Davit. Neñgeye kə ngwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu məgəse dərewel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərewel.»

⁶ Tsa na, na ngatay a ndoweye, neñgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzəkit bo na, wawa i təbañ, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ngay tasəla ada dəre andaya faya tasəla dərmak. Dəre neheye tasəla aye na, məsəfəre neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷ Wawa i təbañ niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a

təma na dərəwel abəra mə həlay i mənday ɲgay.

⁸ A təma faya abəra dərəwel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dəkw gurmets kame ɲgay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ɲgwalak i gandayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərma mak maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huɲɲa. Wu niye a ze huɲɲa eye na, maɟuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta duwulaway naha me aye.

⁹ Tə ge dəmes wedeye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla da matəme dərəwel nakay
ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha aye dedek.

Hərwi ta kəɟ kar andza wawa i təbaɲ nakə tə kəɟaway a Mbəlom aye,
ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra mə mezeleme tə bambaz yak,
ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,
kwa tə tsik me i gəma waray,
kwa nəteye mandza eye ma gəma waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

¹⁰ Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka ləvateye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a Mbəlom
hərwi ada tə gay məsler a Mbəlom,

ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra tebiye.»

¹¹ Tsa na, na ɲgatatay a gawla i Mbəlom hay, gwezem gwezem hal-adzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv məndze i bəy ada wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye telelewiw

a wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹² Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbaɲ nakə tə kəɟ na aye na,
gədaɲ tebiye mə həlay ɲgay,
zlele tebiye na, i ɲgay,
a sər wu hay tebiye,
neɲgeye gədaɲ eye.

Neɲgeye na, kə sla ndo hay
tə dəslay ha gər ada tə zambaday.

Zəba faya təday, neɲgeye na, məzlaɓ eye.»

¹³ Tsa na, na tsəne məge dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka məndzibəra aye, neheye ma bəɟ aye, neheye ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadakway a ndo nakə neɲgeye mandza eye ka təv məndze i bəy aye

ada a ndo nakə neɲgeye andza wawa i təbaɲ aye,
dəslakwatay ha gər.

Gədaɲ tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaɓ eye hay ka tor eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə gwad: «Mā təra andza niye!» Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye na, ta dəkw gurmets kame i ndo neheye nəteye mandza eye ka təv məndze i bəy aye ada tə dəslatay ha gər.

6

Wawa i təbaɲ a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha dərəwel aye

¹ Ahəl nakə Wawa i təbaɲ a təma dərəwel a həlay, a dazlay məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha dərəwel aye na, na ɲgatay. A pəla ha nəte. Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə walaɲ i wu neheye fad aye, mətsike me ɲgay niye a ləv andza maləve i mbəlom, a gwad: «Dara!» ² Tsa na, na ɲgatay a pəles kudekudek eye. Ndo mandza eye faya, tə lalaɲ eye mə həlay. Tə pay

dzagwa i bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na, neŋgeye. A ye məge vərəm ada ma ŋgwasaweye fataya.

³ Wawa i təbən niye a pəla ha masulo i wu neheye tə bər ha derewel aye. Na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, masulo eye mə walaŋ tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pəles neŋged a yaw. Pəles niye na, a zəba ndozza andza ako. Ndo nakə mandza eye faya aye na, tə vəlay gədanj ka məzle vərəm, maye ha ka mändzibəra hərwi ada ndo hay tə kəd bo. Tə vəlay maslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbən a pəla ha mamahkar i wu neheye tə bər ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mamahkar eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayanŋa, na ŋgatay a pəles a zəba zenzenj. Ndo nakə mandza eye faya aye na, agwada mə həlay ŋgay. ⁶ Na tsəne maləve i wu mə walaŋ i wu neheye fad aye andza mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wuray bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzum na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbən a pəla ha mafad i wu neheye tə bər ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walaŋ tay a wuda, a gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ŋgatay a pəles mekelenj eye a yaw. Mazəbe ŋgay eye na, a zəba kulah kulah andza geŋgis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ŋgay Mədahanj nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Məndze i Mədahanj hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ŋgəna ha mändzibəra fad. Tə vəlatay nəte ada tə vəlatay faya gədanj hərwi ada tə bəbazl tay ha ndo hay abəra

mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbən a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə bər ha derewel aye. Tsa na, na ŋgatatay a ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye na, hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dəwa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweŋ may nəkar na, tsədanŋa. Nəkar ka tsik na, dedek huya. Ndo neheye ka mändzibəra tə kədaw may aye, ka gateye sariya na, kəday? Ka gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudekudek eye. Tə gwadatay: «Həbum tsekweŋ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekelenj eye hay andaya, nəteye malamar kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutoŋ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərmak.»

¹² Wawa i təbən niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bər ha derewel aye. Kwayanŋa a pəla faya abəra na, mändzibəra a bəl haladzay dzekiđ dzekiđ. Pat a mbəda andza peteked zenzenj eye i mətuwe mədahanj. Kiye na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərbəlom bəramama ka dala andza mandabalak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye. ¹⁴ Magərbəlom a dze tatəh andza tə padə derewel. Dala neheye malawara eye ta dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahamba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka mändzibəra aye tə ɲgaha bo tebiye, ta hway, tə ɲgaha bo a bəd hay ada tə tsal a mahamba mata ɲgehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nəteye beke hay bay aye, nəteye tebiye ta hway tə ɲgaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədan eye hay aye, nəteye tebiye ta hway. ¹⁶ Tə zalatay ka bo a mahamba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzłumaw famaya ada kâ ɲgahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye mâ ɲgatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbanj mâ gəs may ta sariya bay, ¹⁷ hərwi həlay i mägəse ndo hay a sariya kə ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge ɲgodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹ Ma dəba eye na, na ɲgatatay a gawla i Mbəlom hay fad, nəteye malətsa eye ka kokway i mändzibəra fad. Faya ta geye me a mətasl neheye fad ka kokway i mändzibəra hərwi ada tâ vəzl ka mändzibəra bay ada tâ lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tâ lamay bay.

² Na ɲgatay a gawla i Mbəlom neɲged, a yaw mə bəzay. Mə həlay ɲgay na, wu mäge ha ɲgodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə neɲgeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədanj ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³ a gwadətay: «Kâ nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ɲgodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴ Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ɲgodgor aye nəteye nday na, tə tsikenj. Nəteye gwezem temerre

tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i Israyel hay tebiye. ⁵ Gwala i Yahuda nəteye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶ gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷ gwala i Simeyən 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i Isakar 12 000, ⁸ gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzamenj 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ɲgodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹ Ma dəba eye na, na ɲgatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka mändzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i təv mändze i Bəy kame i Wawa i təbanj. Nəteye tebiye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambaday a Mbəlom. ¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv mändzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbanj,

maa mbəl may ha na, nəteye.»

¹¹ Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv mändze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslyay ha gər a Mbəlom. ¹² Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye!

Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway,

neɲgeye a sər wu, neɲgeye gədanj eye.

Gakway sişə, dəsłakway ha gər, zambadəkwa ha ka tor eye.

Zəbum, neŋgeye na, bagwar eye dedek! Amen!»

¹³ Nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedeŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo aye daw? Ti yaw na, mənğay?»

¹⁴ Na mbəday faya, na gwaday: «Ŋgalaka, neŋ na sər bay. Maa sər düh na, nəkar bədaw?»

A mbədeŋ faya, a gwedeŋ: «Neh-eye na, ndo neheye tə səmay naha a dəretsətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mâ təra kwedek kwedek tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵ Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadeye mə gay ŋgay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.

Ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, faya ma gateye gər.

¹⁶ Nəteye na, may ma gateye sa bay, yam ma gateye sa bay dərmak.

Pat ma wuriye fataya sa bay, wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha andza pat sa bay, kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷ hərwi Wawa i təbaŋ niye ma wuzlah i təv məndze i bəy niye ma təriye ndo mətsəkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vəliye sifa aye.

Mbəlom ma takadətay na yam dəre abəra ka dəre.»

8

Wawa i təbaŋ a pəla ha maduk i duk i matasəla i wu nakə tə bar ha derewel aye

¹ Ma dəba eye na, Wawa i təbaŋ a zla derewel niye sa, a pəla ha faya abəra maduk i duk i wu nakə matasəla eye a zəkaw aye. A pəla ha na, wu hay tebiye mə mbəlom tə

ndza dedik hus a mənit kuro kuro mahkar.

² Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, nəteye malətsa eye kame i Mbəlom aye. Tə vəlatay tolom hay tasəla.

³ Gawla i Mbəlom neŋged an-daya ta gəse mə həlay. Gəse niye na, mənğara eye ta gura. Gəse niye mənğara eye ta gura eye na, tə fəkaway a dəma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Neŋgeye na, a yaw a lətse ka tsakay i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dəma wu nakə tə fəkawa aye haladzay, mâ fəka hərwi ada geŋgis eye ada maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ tsal, tâ husa ka təv i Mbəlom. A fəka wu niye ka təv məfəke wu nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom kame i təv məndze i Mbəlom. ⁴ Geŋgis i wu niye faya ma fəkiye, a yaw abəra mə həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka təv i Mbəlom. Andza niye, maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a husa ka təv i Mbəlom, Mbəlom a tsəne.

⁵ Tsa na, a zla gəse niye mənğara eye ta gura eye, a zla ako ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gəse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka məndzibəra. A kala ahaya na, maləve i mbəlom a ləv haladzay, mawutsefe hay ta wutsefe ada dala a bəl haladzay dzeki6 dzeki6.

Tolom hay tasəla

⁶ Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, tə ləva bo ta tolom hay hərwi məfe.

⁷ Tsa na, makurre a fa tolom ŋgay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tə dzapa ka bo. Tə kutsaw ka məndzibəra. Kwayaŋŋa məndzibəra a ŋgəna ka bo abəra təv mahkar, nəte ŋgay eye a təma təlmed təlmed. Dərizl i gərđaf hay, ada guzer ŋgəđiz eye, ta təma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ŋgay. A fa na, tə zla wuye bagwar eye andza mahəmba i ako, faya ma təmiye. Tə kal ha a bəlay bagwar eye. Bəlay niye a ŋgəna mahkar, neŋged nəte a təra bambaz. ⁹ Mamahkar i wu neheye nəteye mandza eye ma yam niye a təra bambaz aye tə mət tebiye. Kwəlalanj i yam hay tebiye tə nas ma təv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ŋgay. A fa na, wurzla bagwar eye a ŋgwad ədud, a kalaw abəra ka magərmbəlom. A təma zləkəd zləkəd andza dərneħ i ako. A dəd ka dəlov neheye ta ŋgəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, məzele ŋgay Duwekeke. Neŋged na, a təra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, a kəd tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza madəsa eye hay təv mahkar. Təv nakə tə kəd a dəma aye na, a zəba zəŋzəŋ. Andza niye nəteye ta dəv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ŋgəna təv mahkar. Diye i pat neŋged nəte na, a dəv ta həpat sa bay ada diye i kiye neŋged nəte bəbay na, a dəv ta həvad sa bay.

¹³ Na zəba dəre na, na ŋgatay a matsəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A wuda ta gədanj, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ka hutumeye dəretsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dəretsətseh ma deyeweye ka məndzibəra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, na ŋgatay a wurzla a dədaw

abəra ma magərmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kəle i mahəndəke abəra ka bəd nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ² Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, geŋgis a ndo-ħwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Geŋgis niye a dərəzl ka pat tekədəgam, dəre a zəba bay tebiye zəŋzəŋj.

³ Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma geŋgis niye ka dala. Tə vəlatay gədanj i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴ Tə gwadatay: «Kā həpədum guzer bay, kā nasum ha dərizl i gərdař bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kā nasum tay ha bay. Gumatay dəretsətseh na, a ndo neheye ŋgodgor i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.»

⁵ Ta vəlatay tsəved ka məkədə ndo hay mədahanj eye bay. Tə gwadatay: «Gumatay dəretsətseh.» Ta gateye dəretsətseh na, kiye zlam. Dəretsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶ A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tə mət hərwi ada dəretsətseh mə gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiyə məməte bay. Məməte ma deyeteye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiyə məməte bay mədahanj ma hwiye fataya abəra.

⁷ Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pəles neheye tə gawa vərəm aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezəŋ. ⁸ Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ŋgwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil.

⁹ Tə bəre dərev tay hay tə wuye andza petekəd i vərəm tə ŋgar ta bəre aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pəles neheye nəteye haladzay faya ta diye a vərəm aye. ¹⁰ Hutel fataya andza hutel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hutel niye hay dərmak. Mata vəlatay gədanj ka mədzatay a ndo hay kiye zlam

na, hutel tay niye hay. ¹¹ Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bəd nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abad-
doŋ. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apoliyoŋ. Andza məgwede: Nengeye ndo mabəbezle wu hay.

¹² Dəretsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dəretsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

¹³ Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa tolom ŋgay. Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka dəram i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fad. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye maŋgara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom.

¹⁴ A gwaday a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fad tə bər tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵ Gawla neheye fad tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tā ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhane eye niye ada ma bəre eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tā ŋgəna ha məndzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə dəma ndo hay kədəts. Kwayaŋŋa ahəl nakə mətsike me niye a gwaday a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha.

¹⁶ Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye mandza eye ka pələs hay. Nəteye nday na, ta tsiken. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷ Ma məsine ga na, na ŋgatay a pələs hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vərəm ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəlommbəlom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pələs niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta gəŋgis eye a ndohwaw

abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸ Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye a kəd tay ha ndo hay. A kəd tay ha na, ma təv nakə a ŋgəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye na, ako, gəŋgis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pələs hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹ Andza niye, maa vəl gədaŋ a pələs hay ka məge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dəretsətseh a ndo hay dərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo dədəe, gər fataya andza gər i dədəe, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰ Siye i ndo neheye ta zəkaw aye ta mət tə dəretsətseh neheye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslay ha gər a fakalaw ada a kule neheye bo tay aye tə ŋgar aye. Faya ta ŋgariye kule niye hay ta gura, siye hay ta bəre, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neheye na, tə ŋgatay a dərə bay, tə tsəne wuray kwa tsekweŋ bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslatay ha gər huya. ²¹ Ndo neheye dərmak nəteye faya ta kədiye ndo hay huya. Ta gər ha məge masuwayaŋ bay. Nəteye madaŋ eye hay ada ta məge madama, nəteye faya ta kəliye. Nəteye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə dərrewel wawa eye

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom mekeləŋ eye, gədaŋ eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər ŋgay həndits. Da'ar ŋgay a wuzl dərə andza pat. Sik ŋgay hay andza dərneh i ako. ² Dərrewel wawa eye

mə həlay ŋgay, mahəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ŋgay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³A wuda ta magala. Mawude ŋgay niye na, a ləv andza mənğərazə i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambədaw faya.

⁴Na tsəne maləve i mbəlom niye na, haβe a seŋ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me mekeleŋ eye mə mbəlom, ndoweje a gwad: «Kā watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheje na, ndəray mā sər bay.»

⁵Gawla i Mbəlom niye a pa na sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheje mə dəma aye tebiye, kə ge məndzibəra tə wu neheje mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheje mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayanŋa anəke.» ⁷A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom ŋgay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu ŋgay neheje mənğaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheje ta da ha bazlam ŋgay aye.»

⁸Ndo nakə a tsikenew me mə mbəlom aye, a gwedeŋew sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye.»

⁹Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niye, na həndzəd naha ka təv ŋgay, na gwaday: «Vəleŋ dərəwel wawa eye niye.»

A gwedeŋ: «Zla, həpəđ. Ka həpəđiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk

na, ka səđaka na a huđ na, ma təriye sərekeke.»

¹⁰Tsa na, na zla dərəwel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəđ. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na səđaka na a huđ na, a təra ŋgway sərekeke.

¹¹Tsa na, tə gwedeŋ sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheje tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka datay ha.»

11

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

¹Ma dəba eye na, tə vəleŋ sak-wal andza wu mələve wu nakə tə ləvawa ha aye. Tsa na, tə gwedeŋ: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheje tə dəsławay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ²Ane tuk na, kə ləva na dalabəra eye nakə ma bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheje tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsədaŋŋa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fađ gər eye sulo.

³Na sləriye tay ha ndo neheje sulo ta tsikiye ka neŋ aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwe mədahan, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwede na, ta diye ha məhəne gwezem temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴Nəteye na, dərizl i gərdaf ha sulo, tə zalatay *olive*, lalam hay sulo dərma. Nəteye kame i Bəy Maduweŋ nakə faya ma ləviye məndzibəra aye.* ⁵Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ŋgwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweje abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niye hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niye, tsəved

* 11:4 Zəba mə Zakari 4.1-14.

andaya mətəme bay. ⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kâ pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada mâ təra bambaz. Ta sliye faya məvəlatay dəretsətseh a ndo i məndzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bədf nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vəram. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədahañ tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kədf mə dəma Bəy Maduweñ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədahañ tay na, ndo hay ka məndzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahañ tay məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərahiye ndo hay tâ la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyete ye a gər a ndo i məndzibəra hay haladzay hərwi ta kədf tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ngwasiye hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dəretsətseh a ndo i məndzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ngay a ndo neheye sulo aye hərwi ada tâ huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfəre ngay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ngatatay aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənəw mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadatay: «Tsalumaw kənañ a gəma.» Tsa na,

pazlay a ngaha tay ha, tə tsal a mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwayañña a həlay niye dala a bəl haladzay dzeki6 dzeki6. Gəma a ngəna kuro, nəte ngay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambaday a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, dəretsətseh məsulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəretsətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ngay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvwaw mə mbəlom, tə gwad:

«Bəy Maduweñ kway Mbəlom ta Kərسته ngay

ta pa mələve i bəy tay ka məndzibəra.

Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fədf mandza eye ka təv məndze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweñ Mbəlom bagwar eye,

nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sisəe hərwi gədañ yak, hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak,

ka də ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na, ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahañ hay kə slaw.

Həlay nakə ka vəlatəye wu i merəbe a ndo i məslər yak neheye faya ta də ha bazlam yak aye.

Ka vələteye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye,
 kwa a ndo neheye makətsa bo eye,
 kwa a ndo neheye bagwar eye,
 ka vələteye a ndo neheye faya ta rəhakeye ha gər eye tebiye.
 Ndo neheye faya ta nasiye ha məndzibəra aye na,
 ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a həndək mə mbəlom tuwaŋ. Zlaŋgatsa nakə dərəwel i məbere dzam mə dəma aye na, andaya mə gay eye niye. Anəke na, kwa way kə ŋgatay. Mawutsədə hay ta wutsədə wutsid wutsid. Maləve i mbəlom ka ŋgərəz, dala kə bəl ada ndzalala hay ta kutsaw haladzay.

12

Ŋgwas ta gədam bagwar eye

¹ Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə mbəlom, a ge ma-suwayaŋ. Na ŋgatay a ŋgwas eye andaya, peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pat. Kiyə mə huđ i sik ŋgay. Peteked nakə a bər a gər aye na, wurzla hay kuro gər eye sulo, peteked ŋgay niye a bər a gər aye na, andza dzagwa i bəy. ² Ŋgwas eye niye na, ta wawa mə huđ, faya ma wiye ada neŋgeye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³ Wu mekeləŋ eye a ge ma-suwayaŋ haladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa. Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza andza ako, a ndzəkət bo gədam. Gər ŋgay hay tasəla, hərəkke hərəkke tə dzagwa i bəy hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro. ⁴ Wurzla neheye ka magərmbəlom aye, a ŋgəna ha təv məhkar. A zla diye nəte, a ŋgwad tay ha ta hutel ŋgay ada a kutsa tay ahaya ka dala. A lətse ka təv i ŋgwas niye faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye wawa niye ma həpədiye.

⁵ Ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye. Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye gəma hay wal wal aye tebiye. A wa na wawa niye na, tə zla na kwayaŋŋa tə hway ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv məndze i bəy ŋgay. ⁶ Ane tuk na, ŋgwas niye a hway a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə kuro kuro məkwa.

⁷ Tsa na, tə ge vərəm mə mbəlom. Misel, gawla i Mbəlom, ta gawla ŋgay hay tə ge vərəm ta gədam. Gədam ta gawla ŋgay hay tə ge vərəm ta nəteye dərma. ⁸ Ane tuk na, Misel ta gawla ŋgay hay tə sla fataya, ta həhar tay ha. Ta vələtay tsəved məndze mə mbəlom sa bay. ⁹ Tə kala ahaya gədam niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, guram i dədə nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo i məndzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele ŋgay mekeləŋ eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya abəra mə mbəlom ka dala ta gawla ŋgay hay tebiye.

¹⁰ Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha.

A dā ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye,

bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka ŋgatakway a Kəriste ŋgay

ka bəz ha gədaŋ ŋgay

hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawa fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹ Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbaŋ a mbəda tay ahaya tə bambaz ŋgay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə dətay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹² Hərwi niye mənğwese mâ ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, ɲgwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəretsəseh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,

dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha məndze ɲgay na, a zəkayaw tsekweɲ.»

¹³ Gədam niye bagwar eye a zəba dərə ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka mahəhere ɲgwas niye a wa wawa hasləka eye.

¹⁴ Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada mâ tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

¹⁵ Gədam niye a vənahaw yam abəra mə huɖ haladzay andza dəlöv, hərwi ada yam mâ pay bəzay a ɲgwas niye ada mâ zla na. ¹⁶ Ane tuk na, dala ka dzəna na ɲgwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlöv niye faya ma ndohwaweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷ Gədam a ɲgatay andza niye na, dərev a ndalay ka ɲgwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ɲgwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸ Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

¹ Tsa na, na ɲgatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dərəm hay

faya kuro. Ka dərəm neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. ² Wu i pesl niye na, a ndzəkit bo dəvar. Sik ɲgay hay andza sik dərleɲge. Bazlam ɲgay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədaɲ ɲgay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka təv mədze i bəy ɲgay.

³ Na zəba ka wu i pesl niye, gər ɲgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ɲgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaɲ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. ⁴ Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmağ hərwi nakə a vəlay gədaɲ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmağ, tə gwad: «Gədaɲ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vərəm ta neɲgeye na, way? Ndəray andaya andza neɲgeye bay.»

⁵ Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro faɖ gər eye sulo. ⁶ A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmağ. ⁷ Ta vəlay tsəved ka məge vərəm ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmağ ada mâ ɲgwasa fataya. Ta vəlay gədaɲ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərwele nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye

ta huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele təy na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Derewel nakay na, i Wawa i təbəŋ nakə tə kəf na ahəl niye aye.

⁹ Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰ Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo mənə dəre ŋgay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tədə Mbəlom kə gwad: «Tâ kəf na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye 6əŋ6əŋ.

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu i pesl mekeləŋ eye a ndohwaw abəra ma bəf. Dəram ka gər ŋgay sulo andza wawa i təbəŋ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹² Gədaŋ ŋgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoŋ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadətay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbələk ŋgay a paha aye.» ¹³ Kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ aye hal-adzay. Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ŋgatay ¹⁴ a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadətay: «Gum kule hərwi mədəsəlay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbələk ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵ Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaŋ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzəkət bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkəde ndo neheye ta kərah mədəsəlay ha gər aye.

¹⁶ A gatay kutoŋ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutoŋ ka matəme ŋgodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷ Ndo nakə ŋgodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya məsəkəme wu kəgəbay məsəməke ha wu bay. Ŋgodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, ndo hay tâ ge met-sehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgweđe mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezeŋ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

14

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹ Na zəba dəre sa na, na ŋgatay a Wawa i təbəŋ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoŋ aye. Nəŋgeye ta nəteye, məzele ŋgay ta məzele i Mbəlom Bəba ŋgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ² Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³ Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ŋgatətay aye. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfəre aye. Nəteye faya ta giye dəmes wədeye. Dəmes niye ndəray ma sliye faya məge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədətay ahaya abəra ka məndzibəra aye dəkdək

tša. ⁴ Nəteye na, tsədan̄ña mənese kwa tsekweñ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i təbañ ma diye kwa a ŋgay na, tə paaway bəzay. Mə walañ i ndo i mändzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwi ada t̄a t̄əra i ŋgay ada i Wawa i təbañ. ⁵ Ta raw me dāda bay, mənese andaya fataya kwa tsekweñ bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶ Tša na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom nengeñ faya ma tsəviye ka magərmbəlom. Faya ma deyeweje məde ha Labara Ŋwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma dātay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay tebiye, a ndo neheye tə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadatay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambađumay, hərwi həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər. Maa ge magərmbəlom ta dala ada ta yam hay na, nengeye.»

⁸ Tša na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedek ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ŋgay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta təma ŋgodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰ Mbəlom ma gateye d̄əretsətseh. Gəse tay na, Mbəlom ma rahateye ha tə d̄əretsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a təma wafafa andza asana. Ta siye d̄əretsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada

kame i Wawa i təbañ. ¹¹ Geñgis i ako nakə faya ma gateye d̄əretsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye tə dəslay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta təma ŋgodgor ŋgay ka bo tay. Ta hutie mazəzukuw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvad, ta siye d̄əretsətseh.»

¹² Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³ Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedəñ: «Dazlay a məwetse anəke, do ha kame kame ndo neheye tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ aye ada neheye tə mət ma məpe mədzal gər ka Bəy Maduweñ aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ŋgama.»

Məsəfəre Tsədan̄ña eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, t̄a zəzukuw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

Wu nakə ma ta ndzatay a gər a ndo hay ahəl nakə mändzibəra ma ndəviye

¹⁴ Na zəba d̄əre sa na, na ŋgatay a pazlay kwedek kwedek. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndzakit bo ndo zezeñ. Dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye mə gər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵ Gawla i Mbəlom mekeleñ eye a yaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwaday a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶ Tša na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka mändzibəra aye tebiye.

Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh a ndo i sewed hay

¹⁷ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom neŋged mə mbəlom. A yaw abəra mə gay i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərmak.

¹⁸ Gawla i Mbəlom neŋged a yaw abəra ka təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Neŋgeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ngay aye ta magala, a gwaday: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka məndzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ngay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi maditse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a da ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərenj ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta ditsiye na, maa ngəzaw abəra mə dəma na, bambaz duh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilometr temerre mahkar. Ta də pələs m̄a lətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dekdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dəretsətseh hay tasəla

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ mə mbəlom. A geŋ hərəbəkka. Na ngatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

² Tsa na, na ngatay a wu eye andza bəlay a wuzl dəre andza

malam, ako mə dəma dərmak. Na ngatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nəteye ta dəslay ha gər a kule ngay təbey aye. Nəteye ta kərah matəme ngodgor i məpesle wu i məzele ngay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nəteye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nəteye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vəlatay aye mə həlay. ³ Nəteye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbəŋ. Tə gwadawa:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom, nəkar gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye,

wu neheye faya ka giye na, mənese kwa tsekweŋ andaya mə dəma bay ada nəkar na, ndo i dedək.

⁴ Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy Maduweŋ,

Ndəray ma kərahiye mazambadaka bay.

Ndo nakə tsədaŋŋa eye na, nəkar nəte ngweŋ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweye kame yak

ta dəslakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta ngatay a wu nakə faya ka giye na,

mənese kwa tsekweŋ mə dəma bay.»

⁵ Ma dəba eye, na zəba dəre na, na ngatay naha a madzawadzawa i mədəslyay ha gər a Mbəlom mə mbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa, gay nakə ta kərew tə peteked, ndo hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dəma aye andaya mə dəma. ⁶ Na ngatay naha a gawla i Mbəlom hay tasəla kwa way tə dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Ka bo tay na, peteked lele eye a dəv herre niye. Nəteye na, məbəra

bo eye mə dərev ta gura. ⁷ Wu nəte mə walaŋ i wu neheye fad ta məsəfəre aye na, a ye naha a vəlatay gəse neheye tə vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, kwa way nəte nəte. Gəse neheye tasəla aye maraha eye ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye aye. ⁸ Gəngis a tsalaw, a rah a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Gəngis niye a yaw na, hərwi məzlaḡ i Mbəlom ada hərwi ŋgay. Ndəray kwa nəte kə sla faya məfələkwe a gay bay hus dəretsətseh neheye tasəla mə həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta ndəviye təday.

16

Dəretsətseh hay tasəla ma gəse

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye ŋgələkəka ta magala, a gwadətay a gawla i Mbəlom hay tasəla: «Dum naha kutsum ha mevel i Mbəlom neheye maraha eye ma gəse ka məndzibəra aye. Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

² Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka məndzibəra. A kuts ka dala kwayaŋna na, mbəlak neheye lele bay wene wene aye ada a wur haladzay aye a zəba ka ndo neheye ŋgodgor i wu i pesl andaya fataya ada tə dəslaway ha gər a kule aye.

³ Gawla i Mbəlom masulo eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a bəlay. Yam niye a təra andza bambaz i mədahaŋ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra bambaz dərmak. ⁵ Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambadəy a Mbəlom, a gwad:

«Tsədəŋna na, nəkar nəte ŋwenj.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta tsəved eye.

⁶ Ndo neheye ta kəd ndo mədə ha bazlam yak hay ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada tə sa andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷ Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedək Bəy Maduwenj, nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedək.

Ka giye sariya a ndo hay na, huya ta tsəved eye.»

⁸ Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada mə fəka ndo hay. ⁹ Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambadəy a Mbəlom bay. Tə tsalay ka gər düh hərwi maa sləraw fataya dəretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvonj tekədəgəm a ge ma təv mələve bəy ŋgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dəretsətseh. ¹¹ Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsal-eye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹² Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweye abəra mə bəzay ta hutkiye tsəved mətese mata ge vəram. ¹³ Tsa na, na ŋgatay a məsəfəre neheye

ngwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Nənged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, nənged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, nənged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge vərəm ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə ma bəziye ha gədaŋ ŋgay aye.

¹⁵Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ŋgay ka bo aye. Nəngeye mandza eye tsezle-zleŋŋe hərwi ada ahəl nakə na diye naha nəngeye ze peteked bay ada horoy mā gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hayatay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasala eye a kuts wu nakə ma gəse ŋgay aye a magərmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ŋgay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸Kwayaŋŋa məwutsede i Mbəlom a wutsede, mbəlom a ləv ŋgwezləts. Dala a bəl dzeki6 dzeki6. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dāda andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹Dala a ta ka bo bəra ndzadəda, gəma bagwar eye a ŋəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərmak. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam

tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹Ndzalala bagwar eye hay ha bəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ŋgwas nakə a gawa madama aye

¹Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedeŋ: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ŋgwas nakə a da zləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. ŋgwas məge madama niye a da ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ²Bəy i məndzibəra hay ta ge mezeleme ta nəngeye ada ndo i məndzibəra hay ta sa guzom ŋgay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərmak.»

³Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ŋgatay a ŋgwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ŋgay hay tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ŋgay na, məzele hay məwatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ŋgwas niye na, peteked ka bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawa, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ŋgay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵Ta watsa məzele ka da'ar ŋgay. Məzele ŋgay niye a da wu məŋgaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, nəngeye maya i ŋgwas neheye tə gawa madama aye ada tə

wu ɲɟwalak eye bay ka mändzibəra aye.»

⁶ Na zəba faya na, ɲɟwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu. Tə kəf tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neɲgeye Bəy Maduweɲ, ada ɲɟwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ɲɟatay andza niye na, a geɲ hərɓabəkka. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ: «A gaka hərɓabəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dəkeye ha wu nakə maɲgaha eye ka ɲɟwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dərəm hay kuro. ⁸ Wu i pesl niye ka ɲɟatay kurre na, neɲgeye andaya tə dəre. Ane tuk na, anəke na, neɲgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abəra ma bəf nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a derewel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə derewel bay aye ta ɲɟatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərɓabəkka hərwi a ndzawa neɲgeye na, andaya, anəke na, neɲgeye andaya sa bay ada pat mekeləɲ eye na, ma maweye mba.»

⁹ A gwedeɲ sa: «Ndo hay tâ huta metsehe hərwi matsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a da ha mahamba hay tasəla nakə ɲɟwas niye mandza eye faya aye dərma. A da ha bəy hay tasəla.

¹⁰ Mə walaɲ tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndəv. Neɲged nəte na, neɲgeye andaya faya ma ləviye bəy ɲɟay. Matasəla eye na, həlay ɲɟay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ɲɟay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweɲ tsa. ¹¹ Wu i pesl nakə ahəl niye neɲgeye tə dəre aye ada

anəke neɲgeye andaya tə dəre sa bay na, neɲgeye na, matsamahkar i bəy. Neɲgeye mə walaɲ i bəy neheye tasəla aye dərma. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kəfiye na hele hele.

¹² «Dərəm neheye kuro ka ɲɟatay aye na, a da ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma vəlateye gədaɲ hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye mələve bəy bəre nəte. ¹³ Bəy neheye kuro aye mädzal gər tay na, nəte. Ta geye məsler a wu i pesl ta gədaɲ tay peteh hərwi ada mə ləva bəy ɲɟay. ¹⁴ Ta giye vəram ta Wawa i təbaɲ. Wawa i təbaɲ ma sliye fataya hərwi neɲgeye na, Bəy Maduweɲ ka gər i bəy Maduweɲ hay. Neɲgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ɲɟay hay faya ta pay bəzay na, tə dərev tay peteh. Neɲgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ɲɟwasiye fataya tə neɲgeye.»

¹⁵ Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ sa: «Magayam nakə ka ɲɟatay ɲɟwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza hal-adzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray waray aye. ¹⁶ Dərəm neheye kuro ka ɲɟatay aye ta wu i pesl niye dərma, ta neye dəre a ɲɟwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abəra mə həlay i ɲɟwas niye hərwi ada mə ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdək hurdək. ¹⁷ Bəy neheye kuro mädzal gər tay nəte aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mə ləva bəy ɲɟay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ɲɟay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mə ge bo. ¹⁸ ɲɟwas nakə ka ɲɟatay aye na, bagwar i gəma

nakə ma ləviye bəy i mändzibəra hay tebiye.»

18

Gəma i Babilon ka mbəzl

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom neŋgeɖ sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədanj ŋgay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ŋgay nakə a dāv aye na, a dāv dzaydzay ka mändzibəra. ² A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka təra tāv mändze i məsəfəre neheye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nətəye mandza eye mə dəma. Diyeŋ neheye lele bay aye, a satay a ndo hay bay aye nətəye mə dəma.* ³ Babilon ka mbəzl hərwi kə vəlay ha bo ka mäge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ŋgay ada bəy hay ka mändzibəra ta ge mezeleme ta neŋgeye. Ndo i tsakala hay ka mändzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴ Na tsəne mətəsike me mekelenj eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walaŋ tay
bəna ka tələkum həlay a mənese
ka ta sumeye dərətsətseh andza nətəye dərma.

⁵ Dumara abəra mə walaŋ tay
hərwi mənese tay a pasla bo bay haladzay
ada Mbəlom kə mətəsa ha gər bay.

⁶ Gumatay dərətsətseh andza nakə nətəye tə gatay a ndo hay aye.

Wu nakə tə gatay a ndo hay aye na, gumatay m̄a ze niye.

Tadə nətəye tə vəlay guzom a ndo gəse nətə na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷ Gumatay dərətsətseh haladzay hərwi ada dərəv m̄a ndalatay.

Tə gwad nətəye gədanj eye hay haladzay ada tə ndayawa wu mänday lele.

Tə gwaday a gər tay sa na, nətəye bəy bagwar eye hay.

Tə gwad gəma tay na, ma giye dərətsətseh andza madakway i ŋgwas təbey,

dada mədahaŋ ma ndzateye a gər təbey.

⁸ Hərwi niye, dərətsətseh ma deyeweye fataya na, ka nətə eye.

Dəvats, mədahaŋ ada mändərzlaŋ ta deyeweye a gəma tay pat eye nətə

hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom neŋgeye Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, neŋgeye.

⁹ «Ahəl nakə bəy hay ka mändzibəra, neheye tə gawa mezeleme ta gəma niye ta geŋgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta tuwiye haladzay, ta giye dəmes i mədahaŋ hərwi ahəl niye nətəye mandza eye ma wiya. ¹⁰ Ta diye, ta lətsiye dərəŋj hərwi zluwer ma gateye tə dərətsətseh niye. Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə gədanj yak a gawa andaya aye,

ka mbəzl hele hele ǝəre nətə na, kəkay?”

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka mändzibəra ta tuwiye ada ta giye dəmes i mədahaŋ dərma hərwi gəma nakə a təma aye, ndəray kwa nətə andaya mə dəma sa bay. Ndəray andaya masəkəme wu i tsakala tay bay? ¹² Wu niye hay na, gura ta ǝəre, kwar lele eye hay wal wal, ada peteked ndozza eye, peteked ŋgwalak eye hay wal wal. Wu neheye ndo i tsakala hay ta

* **18:2** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

səkəmawa ha aye na, dərizl i gərdaf neheye lele haladzay ada tə wu neheye ta lambad tə zler i bəgəne aye ada ta mayako lele eye hay. Ta lambad ta bəre, tə kwar. ¹³ Ndo niye hay ta səkəmawa ha mal nakə a ze huŋŋa aye wal wal dərmaŋk ada ta slambah neheye a ze lele aye. Ta səkəmawa ha guzom ada mal, bəle ada gufa, sla hay, təbən hay, pəles hay, muta i pəles hay ada beke hay andza məgwede ndo zezən hay. Ane tuk na, ndəray andaya masəkəme fataya abəra wu niye hay sa bay.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadətay a ndo i gəma niye hay: “Wu neheye a yawakum a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.” ¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə masəkəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dərən tə gəma niye. Zluwer a gatay tə dərətsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes i mədahan. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Neŋgeye a ndzawa na, andza ŋgwas nakə a pa ka bo peteked ndozza aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa düh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalalan i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalalan i yam ada ta ndo neheye tebiye nəteye mə kwalalan i yam aye, ti ye tə lətse dərən. ¹⁸ Ta zəba dərə, tə ŋgatay a geŋgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakay bagwar eye bay.” ¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədahan, tə kuts bətekwew a gər dəsliis dəsliis. Ta wuda, tə gwad:

“Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anan gəma nakə ndo neheye ta kwalalan i yam aye ta huta zlele na, mə həlay ŋgay. Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye ŋgwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i maslan i Yesu hay ada nəkurom ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ŋgwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədan eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dāda ta ŋgateye sa bay. ²² Ndo hay ta tsəniye dāda mədze gandzaval ma Babilon, məge dəmes, məfe fagam, məfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekwen ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembede wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləvawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay. ²³ Lalam kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka məndzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa mənŋgay ta madaŋ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye. ²⁴ Mbəlom a ŋgatay a bambaz i ndo məde ha bazlam ŋgay hay, ada a bambaz i ndo ŋgay hay. Bambaz i ndo neheye ka məndzibəra tebiye təkəf tay ha aye na, ka gər tay.»

19

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. Tə gwad:
«Hələluya! Zambadumay a Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay na,
nenjeyeye.

Nenjeyeye məzlaḅ eye, nenjeyeye gədan
eye a ze kwa mey.

² Nenjeyeye na, ndo i dedək,
a ge sariya ŋgay a ndo hay na,
ta dedək.

Kə gəs na maya i ŋgwas neheye tə
gawa madama aye.

Ŋgwas niye na, kə nas tay
ha ndo hay ka mändzibəra
tebiye tə wu neheye lele bay
aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh a
ŋgwas niye
hərwi nakə a kəḁ ndo i məsler
ŋgay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə
gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geŋgis nakə a tsalaw abəra ma
gəma niye aye na,
ma ndəviye bay, ma tsalaweye
huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro
kuro sulo gər eye fad ada wu neh-
eye fad aye ta dəkw gurmets kame
i təv mändze niye Mbəlom mandza
eye faya aye ada tə dəslay ha gər,
tə gwad: «Haleluya! Nəkar Mbəlom
bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew
abəra ma təv mändze i bəy eye, a
gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,
nəkurom ndo məge məsler
ŋgay hay,
nəkurom neheye ka rəhumay ha
gər ta dedək,
kwa wawa hay kwa bagwar
hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me nenjed a
tsənew sa andza ndo hay haladzay
mbərzəzza faya ta tsikiye me. A
tsənew sa na, andza mazaw bag-
war eye nakə a vaw ka mahəmba
aye. A tsənew andza maləve i
mbəlom bagwar eye dərmak. Neŋ
faya na piye faya zləm na, mətsike
me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye
hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom
kway na, gədan eye.

Maa ləva wu hay tebiye na,
nenjeyeye.

⁷ Ŋgwasakwa, dərev kway mâ ge
lanlan lele.

Zambadəkway hərwi həlay eye
kə slaw.

Wawa i təbaŋ ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy,
faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo pe-
teked nakə tsədaŋŋa,
ndəluḅ kwa tsekweŋ andaya
faya bay aye,

ada nakə a dəv haladzay pəzləd
pəzləd aye.

Ŋgwalak ŋgwalak i peteked niye a da
ha na,

wu neheye ŋgwalak eye ndo
məpe mədzal gər hay ka Yesu
tə ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbəlom eye an-
daya a gwedeŋ: «Watsa a derewel
na, məŋgwese ma ndziye ka ndo
neheye tə zalatay a magurlom i
məzle dahəlay i Wawa i təbaŋ aye.»
Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa
na: «Bazlam neheye anaŋ aye na,
dedək. A yaw na, abəra mə bazlam
i Mbəlom.»

¹⁰ Na tsəne andza niye na, na
dəkw gurmets kame ŋgay hərwi
mədəslay ha gər, ane tuk na, a
gwedeŋ: «Kâ ge andza niye bay.
Neŋ dərmak na, ndo i məsler i
Mbəlom andza nəkar ada andza
malamar yak neheye tə pa mədzal
gər tay ka bazlam i Yesu nakə a da
ha aye. Dəslay ha gər düh na, a
Mbəlom.»

Maa vəlatay gədan a ndo i
maslan i Mbəlom na, bazlam
nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay
magərmbəlom mahəndəka eye
tuwaŋŋa. Pəles herre eye malətsa
eye mə dəma ada ndoweye andaya
mandza eye faya tunŋa, tə zalay na,

ndo i dedək ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedək. ¹² Dəre ngay a dəv andza dərneh i ako. Kə pa dzagwa i bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, nəngeye nəte. ¹³ Kələmedze ngay nakə ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Məzele ngay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pəles herre eye hay. Petekəd tay hay ka bo na, herre kwa tsekweŋ ndəluḡ faya bay dərma. ¹⁵ Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam ngay. Ta maslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam ngay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaŋ eye ka gər tay. Ma mbərasliye tay ha mbərasl mbərasl andza hohway neheye ta mbəraslawə tay ha hərwi madıtsaw abəra mə dəma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶ Ta watsa məzele ngay ka petekəd ngay ada ka gwas ngay. Tə watsa na, tə gwad: «Nəngeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay tebiye.»

¹⁷ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom nəngeḡ malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyeŋ neheye faya ta tsəviye ta magəmbəlom aye, a gwadətay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸ Dumara həpədum slo i mədahaŋ i bəy hay, həpədum slo i mədahaŋ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpədum slo i pəles hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹ Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay.

Sidzew tay hay tə haya gər hərwi məge vəram ta ndo nakə a tsal ka pəles herre eye ada ta sidzew ngay hay. ²⁰ Ahəl nakə ta dazlay a vəram aye na, ndo niye tə sidzew ngay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom, azlakwa nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayaŋ kame i wu i pesl na, nəngeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dəre. Ako niye a təma na, andza dəlov a təma andza gufa i wur i kudamasara. ²¹ Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pəles aye a kəd tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ngay aye. Diyeŋ hay tebiye, tə yaw tə nda mədahaŋ tay, tə rah.

20

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kələ mahəndəke abəra mə bəd nakə kutsik bagwar eye mə həlay ngay. Tsəlalaŋ bagwar eye a mba haladzay mə həlay ngay dərma. ² A ye naha, a gəs gədam. Gədam niye na, dədœ, andza məgwede Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gəs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem.

³ Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəd nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kələ mədərəzle hərwi ada mə vətay gər a ndo hay ka məndzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekweŋ tsa.

⁴ Ma dəba eye na, na nğatay a təv məndze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vəlataj gədan ka məgatay sariya a ndo hay. Na nğatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmak. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dedədə hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, ta dəslay ha gər a wu i pesl niye bay, ta dəslay ha gər a kule nğay bay, nğodgor nğay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na nğatay na, nəteye tə dəre. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵ Niye na, tə lah mələtsew abəra ma mədahañ aye. Siye i ndo hay na, ta lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶ Məngwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra ma bəd. ⁸ Kə ndohwaw abəra ma bəd na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada tā ge vərəm ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyen nakə mə magayam aye. ⁹ Na nğatay na, tə ndohwaw tsid tsid ti ye kwa a nğay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu andza məgwədə gəma nakə Mbəlom a wuda haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed

təlmed. ¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya mə təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə 6a tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dərətsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na nğatay a təv məndze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Məndzibəra ta məgərmbəlom tə dze abəra kame nğay, ta nğatateye sa bay. ¹² Tsa na, na nğatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye mələtsa eye kame i təv məndze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərəwel hay. Ta həndək dərəwel mekelən eye dərmak. Nəngeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedək aye. Ma dəba eye ta həndək dərəwel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərəwel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədəhañ neheye ma bəd ma təv məndze i mədahañ hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv məndze i mədahañ hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətiye mə dəma masulo aye. ¹⁵ Tadə ndoweye məzele nğay andaya mə dərəwel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərmak.

21

Magərmbəlom wədeye ta

* 20:8 Zəba mə Ezekiyl 38-39.

məndzibəra wədeye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a magərmbəlom wədeye ta məndzibəra wədeye. Magərmbəlom makurre eye ta məndzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ² Na ngatay naha a gəma tsədanja eye, gəma niye na, Zerozelem wədeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv məndze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ngay a walañ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ngay hay. Nəngeye Mbəlom nəte ngwenj ma ndziye tə nəteye. ⁴ Ma takadiye na yam dərə tay. Ta mətiye sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵ Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wədeye hay.» Tsa na, a gwedəñ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedək, makəraw me kwa tsekwenj andaya mə dəma bay.»

⁶ A gwedəñ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neñ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ gwa. Neñ makurre i wu hay tebiye ada neñ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam niye a ngəzaw ma bədiyem. Yam niye na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷ Ndo nakə kə ngwasa ka dərətsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ngay, nəngeye ma təriye wawa ga. ⁸ Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərəv tay lele bay

aye, ndo məkədə gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madanñ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye düh ta diye na, a dəlöv i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wədeye

⁹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Nəngeye nəte mə walañ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dərətsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedəñ: «Dara, na dakeye ka dahəlay nakə Wawa i təbañ ma zliye aye.» ¹⁰ Tsa na, Məsəfəre Tsədanja eye a yaw ka gər ga ada kwayanja gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A dənñ ka Zerozelem gəma tsədanja eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹ Gəma niye na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dərə andza malam. Maa wuzl dərə niye na, məzla6 i Mbəlom. ¹² Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye mədəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərma. Tə ge faya məged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka məged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka məged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i Israyel hay. ¹³ Gəma niye na, hawal fad. Ka hawal niye hay fad aye na, məged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədəde ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴ Tə pa mədoki zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niye hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslañ i Wawa i təbañ kuro gər eye sulo.

¹⁵ Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikeneye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, məged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶ Hawal i gəma niye fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ngay niye. Zəbol ngay eye na, gwezem kuro gər eye sulo. Zlabatam ngay eye tə solololo ngay eye andza niye dərmak. ¹⁷ Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo ngay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləwawa wu aye. ¹⁸ Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspə* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dəre a tsara ha andza malam. ¹⁹ Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspə*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisopəras*, makuro gər eye nətə tə zalay *hisijte*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹ Wu i məged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dəre a tsara ha aye.

²² Na ngatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbaŋ nətəye wu tay ma təv mađuwule me. ²³ Na zəba dəre na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbaŋ nengeye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka mändzibəra ta həhaliye

ma təv dzaydzay ngay ma gəma niye. Bəy i mändzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Məged i gəma niye ma ndziye na, tuwanŋa hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dəda bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka mändzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərev tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərmak. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a derewel i Wawa i təbaŋ aye. Maa huta sifa dedek eye na, nətəye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a dəŋ ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dəre andza malam ada a yaw na, abəra ka təv mändze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. ² A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərđaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nətə na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nətə. Slambah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv mändze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. Ndo ngay hay ta dəsleye ha gər. ⁴ Nətəye na, ta ngateye a dəre ngay, ta watsiye məzele ngay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bo ngay eye ma dəvətəye dzaydzay. Ada nətəye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedəŋ: «Bazlam neheye na, dedek, maraw me andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay. Bəy Maduweŋ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ŋgay a ndo məde ha bazlam ŋgay hay hərwi ada t̄a d̄a ha bazlam ŋgay. A sləraw gawla ŋgay hərwi ada m̄a yaw m̄a d̄atay ha a ndo i məsler ŋgay hay wu nakə mazlambar ma deyeweye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neŋ Yuhana, na tsəne wu neh-eye t̄ə zləm ga, na ŋgatatay t̄ə d̄əre ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ŋgatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeŋ ha aye hərwi mədəslay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedəŋ: «K̄a ge andza niye bay. Neŋ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərəwel nakay aye. K̄a d̄əslay ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedəŋ sa: «Mbəlom k̄ə d̄a ha wu nakə ka watsa a dərəwel nakay aye. Ka ŋgaha na bazlam neheye bay, d̄atay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Neŋ faya na gwadateye a ndo neheye ta wud̄a wu nakə lele bay aye. Tad̄ə a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye d̄ərev kurom manasa eye, tad̄ə a sakum mat̄əre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, m̄a ge lele huya. Ndo nakə

faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, m̄a pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹² Ma dəba aye na, Yesu a gwedəŋ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada n̄a vəl kwa a way merəde i məsler ŋgay. ¹³ Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ mandəve i wu hay tebiye

¹⁴ «Məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked̄ tay hay tsədəŋŋa eye. Nəteye ta hutiyə tsəved̄ məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiyə tsəved̄ mən̄de hohway i d̄ərizl i gərđaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ¹⁵ Ndo neheye ta t̄əra andza k̄əra aye ada madan̄ hay ta ndo neheye t̄ə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkəde gər i ndo hay dər̄mak ada ta ndo neheye t̄ə d̄əslaway ha gər a kule aye, ndo neheye t̄ə vəlaway ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye d̄ada a gəma niye bay.

¹⁶ «Neŋ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada m̄a ye, m̄a d̄akum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal t̄əv tasəla aye. Neŋ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Neŋ na, bamta i d̄əre mətsədə nakə a d̄əvawa ta məked̄ə aye.»

¹⁷ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta dahəlay, t̄ə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye k̄əriye a ndo neheye a satay məse aye.

Mandəve i bazlam

¹⁸ Neñ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərəwel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərəwel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dəretsətseh nakə ka dzaŋgum mə dərəwel nakay aye. ¹⁹ Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma həliye hohway i dərizl i gərdaf nakə ma

vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma hutiye təv ma gəma i Mbəlom bay. Ba dərəwel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedek aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweñ ga Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweñ kway mâ pa fakuma ŋgama tebiye.